

בעזה"ש"ת

סֵפֶר

שִׁכְר וְעוֹנֵשׁ

חֵלֶק שְׁלִישִׁי

סֵדֶר וִיקְרָא

פְּרָקִים כ"ג - ל"ב

בו יבאר נחיצות למוד עניני שכר ועונש, שישים אל לבו מהענשים הגדולים אשר מענישים את האדם בעולם הזה ובעולם העליון על כל עברה ועברה, וכמה שעות מימי חייו הלכו לבטלה, ואין יכולים לשער מה שנפש הרשע תסבל בעולם הבא. וידע האדם כמה הפסיד תענוגי הגן עדן ועולמות הנצח, ויתבונן אז בשכלו האז כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מפל חיי העולם הבא, והשכר הגדול אשר משלמים לאדם בזה ובבא על כל מצוה ומצוה ועל כל דבור ודבור של תורה, וברגע קטן יכול להפך הפל לטובה להיות מבני עליה, לזכות ל"עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחפה לו". ובלמוד הזהר תמידים כסדרם יטהר נשמתו ויזכה למעלות עליונות פי'דוע מדברי האריז"ל.

יצא לאור בפעם הראשונה שנת תשס"א 5000 עותקים, ובפעם שנייה 250.000, וכעת יוצא לאור מחדש שנת תשע"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
CIO CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

לקנות הספרים במחיר מוטבסד:
אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו
ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
[hazohar.com@gmail.com](mailto: hazohar.com@gmail.com)

"דע שהלומדים זזה"ק בחול שעה אחת, מקבלים שכר כמו שנה שלימה. בשמחה, כמו אלף שנה, ובצער, כמו מאה אלף שנה. בשבת, כמו אלף שנה תורה, בשמחה, כמו מליון שנה, ובצער, כמו מאה מליון שנה תורה". (פסא מלה, הרי"ח הטוב, אורחות צדיקים, אבדר"ג).

אמונה בשכר ועניש

בראשית כאן רמוז גמול. צריך לידיע האדם ולתקע אמונה שלמה בלבנו, שהקדוש ברוך הוא מעניש את הרשעים, ומשלים שכר טוב לצדיקים, וזה רמוז כאן ביום ראשון במה שכתבנו לעיל, דאמר רבי אבהו, "והארץ היתה תהו", אלה מעשיהם של רשעים, ויאמר אלהים יהי אור", אלה מעשיהם של צדיקים (בראשית ובה ב), וכן רמוז נמי עניש ושכר דבאמרו "תהו" אלה מעשיהם של רשעים, מה נאמר שם "וחשך על פני תהום", זהו ענישם של רשעים. "ורשעים בחשך ידמו" (שמואל א, ב ט). והצדיקים מה נאמר בהם "יהי אור", דמנוחתם תהיה כבוד, ואורה ושמחה. ובעל תשובה צריך לידיע באמונה שלמה, שייש עניש ושכר, ובזה יבוא לסור מדרך רע ויעשה טוב. (גנזי המלך עמוד סד; אוצרות התורה לאביר יעקב ז"ע)

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא בכל מדינה ומדינה, כדי להרבות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אחינו בני ישראל לתשובה שלימה.

סֵפֶר שְׁכַר וְעוֹנֵשׁ

הַמְבָאָר עֲנִינֵי שְׁכַר וְעוֹנֵשׁ, שֶׁהוּא אֶחָד מֵהִיסוּדוֹת הַגְּדוֹלִים בְּקִדְשֵׁת
יִשְׂרָאֵל וְטִהָרְתָן (חֲפֵץ חַיִּים "צִפִּית לִישׁוּעָה")

בוּ יְבָאָרוּ עֲנִינֵי יִרְאֵת שְׁמַיִם וְהִתְעוֹרְרוּת, וְתִקּוּנֵי הַתְּשׁוּבָה וּמִצְוֹת
הַתּוֹכְחָה וְכֵן גּוֹדֵל הַפְּגָם הַמְּגִיעַ לְנַפְשׁ וְגוֹף הָאָדָם מִחַמַּת אֵי יְדִיעַת
עֲנִינֵי יִרְאֵת שְׁמַיִם וְיִרְאֵת הָעֵנֶשׁ, וּמְבָאָר הַגֵּר "א בְּמִשְׁלֵי (י"ב, י"ד),
גּוֹדֵל הַזְּכוּת שֵׁשׁ לְמוֹזְפָה הַרְבִּים וּמוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ, וְאִם שָׁמַע,
מְקַבֵּל שְׁכַר עַל כָּל מָה שִׁיעֶשֶׂה לְדוֹרוֹת, וְגַם אִם לֹא שָׁמַע, אִזּוֹ מְקַבֵּל
כָּל חֶלְקוֹ הַטּוֹב, וְזֶה שְׁלֹא שָׁמַע לוֹקַח מִמֶּנּוּ אֶת חֶלְק הַגִּיהֵנוּם שְׁלוֹ.
(וְכֹן כְּתֹב ה' אֹהֵב יִשְׂרָאֵל" בְּפִרְשֵׁת קֶרַח, עֵינֵי שָׁם, וּמְקוּרוֹ בְּסִפְר שַׁעַר הַגְּלוּלִים
הַקְּדָמָה כ' דָּף כ' עֲמוּד א' ד"ה וְהִנֵּה לְסִפָּה זו). וּבִזְהָר (פִּרְשֵׁת תְּרוּמָה קכ"ט ע"א)
אָמְרוּ, שֶׁצָּרִיף הָאָדָם לְמִרְדָּף בְּתֵר חֲתִיבִיא וְלְמוֹזְפָה לְהוֹ כְּמֵאוֹ דְרִדְרִיף
בְּתֵר חֲתִיו, עכ"ל.

כָּל זֶה מְלַקֵּט מִדְּבָרֵי חַז"ל בְּש"ס בְּבָלִי יְרוּשְׁלַמִּי וּמִדְּרָשִׁים, זֶהֲרֵ
הַקְּדוּשׁ וְתִקּוּנִים [עַל פִּי פִּרוּשׁ הַסֵּלֶם] וְסִפְרֵי הָרָאוּשׁוֹנִים, וּמְסִפְרֵי
מוֹסֵר מַגְדוּלֵי הָאֲחֻרּוֹנִים זי"ע, וְדְבָרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים חוֹצְבִים מִלְּהַבּוֹת
אֵשׁ, מִלְּהִיבִים נִפְשׁ הָאָדָם לְעַבּוֹדַת הַבּוֹרָא. דְּבָרִים הַעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ
שֶׁל עוֹלָם וּבְגֵי אָדָם מְזוֹלְזָלִים בָּהֶם וְאִפִּילוֹ הַלּוֹמְדִים וְהִירְאִים,
מִחַמַּת חֶסְרוֹן יְדִיעָה. וְעַל יְדֵי סֵפֶר זֶה יִהְיֶה יָד הַכֹּל מִמְשֻׁמְשׁוּן בְּהוֹן
וְיִזְכְּרוּ לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם.

וְהוּא אוֹצֵר נִפְלָא אֲשֶׁר בוּ יִמְצְאוּ רַבָּנִים, מְגִידֵי שִׁיעוֹר וְרָאוּשִׁי
יְשִׁיבוֹת, מְלַמְדִים וּמְחַנְכִים וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, אֶת הַדְּרָף אֲשֶׁר יִלְכוּ
בָּהּ וְאֵת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן.

וְהַלּוֹמֵד בְּסִפְר זֶה בְּלִתֵּי סִפְקָ יִקְבֵּל תּוֹעֵלַת גְּדוּלָה וְנִפְלְאוּת
וְהִתְעוֹרְרוֹת עֲלִיוֹנָה לְהִתְאַמֵּץ וְלִהְתְּחַזֵּק לְקַיֵּם מִצְוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ
שְׁמוֹ.

ספר שכר ועונש

בו יבואר גודל ענין הלימוד של עניני שכר ועונש, והעונשים הגדולים אשר מענישים את האדם בעולם הזה ובעולם העליון על כל עבירה ועבירה.

גם יבוארו בו עניני יראת שמים והתעוררות, וגודל הפגם המגיע לנפש וגוף האדם הנכשל באי ידיעת עניני יראת שמים ויראת העונש חס ושלום, ואופן ותיקוני התשובה, כמבואר בזוהר הקדוש שאילו היו יודעים בני העולם גודל השכר להחזיר חבירו למוטב, היו רודפים אחריו תמיד כמו שרודף אחרי כסף וזהב (זוה"ק תרומה).

כל זה מלוקט מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים להבות אש, מלהיבים נפש האדם לעבודת הבורא. דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, ואפילו הלומדים והיראים מחמת חסרון ידיעה. ועל ידי ספר זה יהי יד הכל ממשמשין בהן ויזכרו לשמור ולקיים.

בו ימצאו רבנים, מגידי שיעור וראשי ישיבות, מלמדים ומחנכים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. גם כל בני אדם ימצאו בו הדרכה נפלאה איך להדריך את ביתם לתורה ויראת שמים.

המעין בספר זה בלתי ספק יקבל תועלת גדולה ונפלאה בהתעוררות בלי גבול להתאמץ ולהתחזק לקיים מצוות הבורא יתברך שמו על ידי שידע כל עניני שכר ועונש.

בעזרת השם יתברך

פתח דבר

א. הצדיק אינו נותן שינה לעיניו ביום ובלילה עד שמוכיח הרשעים ומביאם שישובו בתשובה.

(זוהר הקדוש, חלק א, כ:)

ב. אילו היו יודעים בני העולם גדול השכר להחזיר חברו למוטב היו רודפים אחריו תמיד כמו שרודף אחרי כסף וזהב.

(זוהר הקדוש פרשת תרומה קכח, ב - קכט, א)

ג. מצוה שאתה רואה שבני אדם נוהגים בה קלות ראש ומעט המה שמקיימין אותה, הנה מצוה זו

בדאי ממתנת ומצפה עד כי יבחר בה איש כשר וישר להזהר בה, ולעורר רבים על מצוה זו לקיימה

באהבה לכבוד קוב"ה וכו'.

(זוהר הקדוש פרשת תרומה, קב הישד פרק ס"ד)

ד. כל מצוה שאין לה דורש ואין מי שיבקש אותה תדרשנה לפי שהיא כמת מצוה, ומצוה שאין לה

רודפים רדוף אחרי לעשותה, שהמצוה מקטרגת ואומרת כמה גרועה אנכי שנתעלמתי מכל וכו'.

(ספר חסידים אות ק"ה)

אודה את השם בכל לבב בתוך רבים אהללנו, שזיכנו עד הלום לבוא ולהדפיס ספר "שכר ועונש" חלק שלישי על סדר ויקרא וברוך השם שהספרים הראשונים נתפשטו בישראל והשרישו שרשים ופעלו התעוררות רבה בעיני **שכר ועונש** בכל תפוצות ישראל. והספרים נתקבלו ברוך השם בהערצה וישראל קדושים הם שהדפיסו כבר במהדורות חדשות כמו שכתבנו בספרים הקודמים שמצוה לכל אחד להדפיס הספרים האלו ולחלקם בחינם לאלפים מאחינו בני ישראל. וברוך השם שהדברים עשו רושם בלבבות בני ישראל, כי עיקר יסוד וקדושת ישראל הוא עניני שכר ועונש, כמו שהבאנו כבר לעיל בפרשת בראשית מספר הקדוש קב הישר (פרק ה') וזה לשונו: ואהבת לרעך כמוך (דברים ו, ה), אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תורת כהנים, פרשת קדושים, ד') זה הוא הפסוק, שהוא כלל גדול שבתורה. ואין לך אהבה יותר,

כשרואה האדם דבר מגונה באחיו ישראל, שעושה איזה חטא ועוון, שצריך להוכיחו¹ על זה, כי נשמתן של ישראל הן קשורין ודבוקין זה בזה. אבל הכלל הוא, שצריך האדם מי שהוא יודע ההרפתקאות והסיבות והעונשים² שבאים לנשמת האדם אחר יציאת הנשמה מהגוף, צריך להודיע לחבירו³, אולי על ידו יזכה חבירו גם כן ויעזוב דרכו הרשעה "ושב ורפא לו" (ישעיה ו, ט), עד כאן לשונו.

ומה נוראים הם דברי הספר חסידים (אות קני"ג) שכתב: מכאן שכל שנענש חבירו והוא אינו מזהירו לומר אל תעשה הרי כל העונש שמקבל מעלין על זה כאילו הרגו, לפי שהיה לו להזהירו ולא הזהירו.

וכאמור שהאמונה בשכר ועונש הוא יסוד התורה וקיום האמונה אהבת הבורא ודביקות האלוקית, על כן אנו מבקשים מאחינו בני ישראל שתקבלו ספר זה בסבר פנים יפות וללמוד בזה. ואם תאמרו מי הוא זה ואיזה הוא שאלמוד בספרו, אך דעו נא רבותי שספר זה אינו כמו שאר הספרים

(א) ואין לך אהבה יותר... שצריך להוכיחו על זה. ובזה מתבאר בטוב טעם דבריהם ז"ל, שואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, כי האהבה הגדולה ביותר לחבירו הוא להוכיחו כשרואה בו איזה חטא, ולקרבו לעבודת השם לקיים המצוות שבתורה.

(ב) והסיבות והעונשים שבאים לנשמת האדם אחר יציאת הנשמה מהגוף, אם לא השלימה ותיקנה בעולם כראוי וכנכון. (יסוד יוסף, מאורי האש).

(ג) אבל הכלל הוא... צריך להודיע לחבירו. כלומר, שלא יסתפק להוכיחו סתם, שאינו נוהג עצמו כשורה, אלא יודיע לו גם כן העונש על החטא שהוא נכשל בו, כי אולי על ידי זה יעזוב דרכו הרשעה ויזהר ביותר מלהכשל במ עו. (מאורי האש, לפי ביאור אשכנז).

שהמחבר מחדש דבר משלו, וכמובן לכל בר דעת שעבודה כזו לעשות חיבור שלם של ליקוטים ובפרט בעניינים אלו הוא דבר קשה למאוד, וצריך לימשך זמן זמנים טובא, שספר הזה הוא קובץ גדול מדברי הפוסקים ש"ס זוהר וספרי האר"י ז"ל וספרי הבעל שם טוב ותלמידיו ז"ע, ושאר ספרים של רבותינו הקדושים, ובררנו וסידרנו הספר שיהיה כשולחן ערוך, מוכן לכל אחד, ולא יצטרך לחפש בחורין ובסדקין שעות שלימות ולבסוף לא ימצא מבוקשו, שכל דבריהם קדושים וממילא לא עלי תלונותיכם. ואני מבקש מכל אחד מישראל שתקבלו ברכה זו לתוך ביתכם ותהיו לי לעזר ולהועיל.

ואסיים: רבונו של עולם יהי רצון שתתן לנו כח וחוזק ואון ועוז ותעצומות ואומץ להתחיל ולגמור לכתוב מה שעוררתי לחבר חיבור על כל עניינים של שכר ועונש ויראת שמים וענייני זכות הרבים שהוא יסוד האמונה ועמוד העבודה, ולא יקרה לנו שום מכשול ונזק ופחד וצער ודאגה ויגון ומניעה ועיכוב ובלבול ועצלות ומחשבה זרה בעולם, ותשפיע עלינו שפע השכל וחכמה בינה ודעת ותבונה וזכרון והדריכני באמיתך, ודרך שקר הסר ממני ותורתך חנני, ונזכה ללמוד וללמד לזרעינו ולזרע זרעינו לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, ולא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד.

וטרם אכלה לדבר הנני קובע ברכה לכבוד ידידי הרבני הנגיד המופלג, נדיב ושוע מוכתר בנימוסין מוהר"ר... נ"י שתרגם הספר מענגליש ללשון פרענטש ולכבוד ידידי הרבני הנגיד המופלג וכו', שעזר לסדרו בהקאמפיוטער ולהכיניו לדפוס ולכל אלה שעוזרים לנו להפיץ תורה ויראת שמים בעולם.

ויהי נועם השם עליהם להתברך בכל מיילי דמיטב, ובשיבה טובה, אתה השם לעולם תשמרם, ברכם שמרם טהרם, שיזכו לראות מיוצאי חלציהם רב תענוג ונחת דקדושה, עד אשר נזכה בקרוב לשמוע קול מבשר ואומר בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

יתן השם שימצא ספר זה חן ושכל טוב בעיני ציבור היראים את דבר השם שאליו הספר מופנה בעיקר, וששבבילו כל מאמץ כדאי ומשתלם, ויאירו דברי הספר את עיניהם של ישראל בכל מקום שהם לדבוק ולילך בדרכי הצדיקים המובאים בהספר לזכות וליאור באור פני מלך חיים, וזכותם של הצדיקים הנזכרים לעיל יגינו עלינו ועל כל בני ביתנו, להשלים משאלין דלבאי ולבא דכל עם ישראל לטב ולחיון ולשלם אמן כן יהי רצון.

החיבור הנוכחי מטרתו להקל מעול הציבור לדפדף בספרי הפוסקים לידע דינים היותר נחוצים ורגילים בנושאי שכר ועונש, ועיני יראת שמים ואהבת ה' יתברך, אשר בלעדן אי אפשר לקיים מצוות אפילו כיהודי פשוט, כאשר עיני כל תחזנה מישרים.

יהי רצון שיערה השם עלינו רוח טהרה ונזכה לטהר לבבנו לעבוד ליוצרנו בכל כוחנו ובכל נפשנו ובכל מאודנו עד שישלח לנו משיחנו ויקבץ נדחנו במהרה בימינו אמן.

וזאת למודעי שהספר הזה מותר ומצוה לכל אחד להדפיס כמה שרוצה באיזה לשון שרוצה, וכל המזכה את הרבים זכותו עומדת לעד וזוכה לבנים צדיקים.

וטרם אכלה לדבר הנני קובע ברכה לכבוד ידידי הרבני הנגיד המופלג האברך כמדרשו מו"מ בתורה ויראת שמים ומוכתר במדות טובות וישרות וכו' מוהר"ר... נ"י אשר נתן יד מסייעת עידוד ואימוץ להוצאת הספר הזה, יהי שכרו

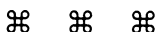
כפול ומבורך בכל מיילי דמיטב ומן שמיא יושפע לו ולכל משפחתו שפע ברכה והצלחה וכן לבניהם, יפרחו ויגדלו בנחת ובשלוה, ועוד יזכו לעוד, דשנים ורעננים יהיו, אמן.

זו תורה וזו שכרה, אלקי אברהם בעזרו, כי מתוך שמחת הלב זכה להוציא לאור הספרים הקדושים האלה שרבים מחכים לו, צדקת תמים תישר דרכו, זכותם של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי והאר"י הקדוש וכל בעלי המחברים הקדושים המובאים בספר הזה זי"ע, וזכות כל הלומדים שיעיינו בספר הזה (ובחלקים הבאים בעזרת השם יתברך על הסדרים במדבר דברים) וישובו בתשובה שלימה, יגינו עליו ועל כל משפחתו להמשיך פעליו בקודש, ובשבתו בבית השם כל הימים, מתוך ברכת בכל מכל כל, ולשבוע נחת עולמים מיוצאי חלציו, ואך טוב וחסד ישכנו באהלו, עד כי יבוא שילה במהרה בימינו אמן.

ויהי נועם השם עליהם להתברך בכל מיילי דמיטב, ובשיבה טובה, אתה השם לעולם תשמרם, ברכם שמרם טהרם, ובגודל כוח זכות הרבים שזוכים על ידי זה לבנים צדיקים תלוי בהם, שיזכו לראות מיוצאי חלציהם רב תענוג ונחת דקדושה, עד אשר נזכה בקרוב לשמוע קול מבשר ואומר בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

ג' סיון שנת "שתבנה בית מקדשנו ותפארתנו" לפ"ק

המוציא לאור

הקדמה

הספרים האלו של "שכר ועונש" נדפס לתכלית אשר ראיתי כתוב בספר הישר לרבינו תם^א זכרונו לברכה וזה לשונו: "וצריך לקנא לעובדי עבודה זרה המענים נפשותם והולכים באפסי ארץ ויוציאו ממונם בהבל וריק, ואם הפתאים והשוטים עובדי עבודה זרה עושים כן על אחת כמה וכמה העובד לאדון העולם צריך לעשות כפל כפליים, עכ"ל.

ולפי זה כמה אנו צריכין לקנא לכת הנקרא "מיסיאנעריין", אשר כמה ממון מפזרים ושולחין שלוחין בכל העולם ושולחים מיליוני ספרים לעיתים קרובות בדואר (פאסט) ומחלקים ספריהם חנם כדי להרבות כבודו של שקר, על אחת כמה וכמה שאנו צריכין לחשוב מחשבות ולעשות להרבות כבודו יתברך שמו ולהחזיק האמונה השלימה בלב האדם. כמו כן אנו צריכים לעשות בכפלי כפלים להשם יתברך כמו שכתב רבינו תם זכרונו לברכה וליתן הספרים האלו בכל בית בישראל לאנשים ולנשים לבחורים ולבתולות אשר כל אחד ואחד^ב יבוא לידיע ולהכיר האמת בעניני שכר ועונש, ועל ידי זה יבואו לקיים שאר מצוות התורה, ובזכות זה ישלח הקדוש ברוך הוא שפע וברכה והצלחה וכל טוב אמן.

(א) שער ד' משער העבודה.

(ב) ראה יחזקאל-ל' (לג, כד), "אחד הי' אברהם", ועיין סה"מ (תרכ"ז עמוד ס"ב), "אחד ואין כיוצא בו", לפי ש"היה" תמיד בבחינת עליות המדרגות, בלא בחינת ירידה כלל". וכל זה היה על ידי שהמשיך "השם אחד" בארץ על ידי שפעל הכרה אלוקית גם בבריות עצמם, ועיין שבת מוסר פרק נ"ב באריכות.

הספרים האלו נחלקים בחינם, ורק צריך לידע שכל מצוה שבאה לאדם בדמים הוא חשובה לפני המקום ברוך הוא יותר ויותר, וכמו שכתוב בזוהר הקדוש "באגר שלים". לכן מי שרוצה באמת להרבות כבודו יתברך שמו יעזור לאחינו בני ישראל שידפיסו הספרים האלו ויפיצו אותם בכל העולם עד שלא ישאר אחד בעולם אשר לא יהיה לו אלו הספרים.

וצריכים אנו ליקח מוסר גדול מהנהגות המדינה אשר מי שרוצה לחפש אחר איזה חדשות נאות ליפות המדינה ולגרום תענוג למלך ואנשי המדינה נותנים לזה כל הצטרפות שלו בכדי שלא תהא לו שום מניעה ויהא מוחו צלול וז"ך לחשוב מחשבות טהורות ולעשות. מכל שכן אם יש אחד שרוצה מאד להמציא תענוג ולתת נחת רוח לבורא כל העולמים יתברך שמו וגם לגרום טובות וישועות לישראל בזה ובבא, על אחת כמה וכמה שצריכים אנו לסעדו ולתומכו בכל מה דאפשר שלא יהא לו שום מניעה ועיכוב, וגם נקח לנו ראיה גדולה מאד מן כת שנקראים "מיסיאנערין" שמפזרין מאות מיליוני דולארים בכדי להרבות כבוד לשקר ולסטרא אחרא רחמנא יצילנו, ומדפיסים הספרים שלהם למאות מליוני טופסים ושולחים ספריהם בחינם על הבי דואר (פאסט). וכל זאת אי אפשר בלא ממון הרבה ורכוש גדול בלא שיעור, ושמחה גדולה יש להם אם תופסים אפילו אחד מישראל לאמונה שלהם חס ושלום.

על כן כמה בושה היתה צריכה להיות לנו אם לא נעשה כמו כן להרים הכבוד של התורה הקדושה, ולקרב את ישראל לאבינו שבשמים, וללמוד לתועים בינה ודעת, וגם הטובים שבינינו לחזק לבותם לאמונה של אמת ויותר שלא תהא האמונה רפה בידם כמנהג אבותינו בידינו.

אילו היו בני אדם יודעים כמה גדול שכרו של מזכה הרבים היו רודפים אחריו כמו שרודף אחרי כסף וזהב

יהא אדם זהיר לראות תמיד לרדוף אחר חבירו להחזירו למוטב, כמו שכתוב בזוהר (תרומה קכח, ב - קכט, א), דאלמלא הוּו ידעי עלמא כמה שכרו גדול, היו רודפים אחריו תמיד כמי שרודף אחר כסף וזהב. ובפרט בעבירה המפורסמת בין המון העם, בעונותינו הרבים, בעבירות המפרסמות בתורה, הירא והחרד לדבר השם לקנאות קנאת השם צבאות, לפקח על אותם אנשים להדריכם בדרך ישרה, וגם להודיעם עונש העבירה כמה ענשו גדול מאד - אולי ואולי יתנו מקום לדבר להרהר תשובה בלבם ולסור מדרכם הרעה. והחי יתן אל לבו (קהלת ז, ב): הלא סוף האדם למות (ברכות יז, א), ומי יודע מה ילד יום (עי"פ משלי כז, א), והכל לפי החשבון (אבות ד, כב). גם רוב המוני העם מניחים תפילין על המצח ולא על המח, וצריך אזהרה גדולה על זה, ולא יזידון עוד. עכ"ל (שבט מוסר פרק כ).

על כן אחינו בני ישראל חושו נא לעזור להרים כבודו של הקדוש ברוך הוא (כי היא מצוה עוברת ואי אפשר לעשות על ידי אחרים) ואל תחוסו על כליכם ועל ממונכם ועל כבודכם נגד כבודו יתברך לעשות ולהרבות טובות לישראל

ג) **ובשלחן ערוך הרב** (ח"ג סעיף ג'), וזה לשונו: מצוה שאי אפשר לעשות על ידי אחרים צריך להפסיק מלימודו ויעשה המצוה.

היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה אם אפשר למצוה להעשות (מ"ק דף ט"ו) על ידי אחרים לא יפסיק תלמודו ואפילו עוסק בקדשים וטהרות שאין נוהגים עכשיו במעשה מכל מקום מצוות עשה של תלמוד תורה מצד עצמה היא גם כן גדולה משאר מצוות רק שאינה שקולה כנגד כל המצוות כולן, אלא משום שהתלמוד מביא לידי מעשה כולן שבלעדו אי אפשר לקיימן כהלכתן, ואם אי אפשר למצוה להעשות על ידי אחרים כגון

להיות מעשה לצדקה במקום שדבריו נשמעים יותר מדברי אחרים או שאין עשיית אחרים מספקת למצוה זו כגון להוצאת המת שאין לו מלווים לפי כבודו כשיעור שיתבאר במקומו יפסיק תלמודו ויעשה המצוה ויחזור לתלמודו ואין צריך לומר למצוות שהן חובה מדברי סופרים כמו תפלה וכיוצא בה שחייב להפסיק תלמודו כדי לקיימן כהלכתן בכל תנאיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים בתכלית השלימות כי זה כל האדם כמו שאמרו חכמים (ברכות יז) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות ונוח לו (ירושלמי פ"ק דברכות ובבלי ספ"ב דברכות) שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם. ולא אמרו חכמים לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה (רא"ש פ"ד דפסחים ותוס' סוטה דף כ"ב) אלא כשמקיים המצוות שלומד בתורה רק שאינו לומד ומקיים לשם שמים אלא מיראת העונש בעולם הבא או אפילו בעולם הזה או מאהבת השכר לקבל פרס בעולם הבא או אפילו בעולם הזה עושר וכבוד של משמאילים בה הנותן מן השמים או אפילו ליקח מעצמו כבוד וגדולה שיקראוהו רבי ויהי' ראש ישיבה, אבל אם אינו מקיים מה שלומד נקרא רשע ועליו אמר הכתוב ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי וגו' וכל תלמיד חכם המזלזל במצוות ואין בו יראת שמים (רא"ש בתשובה) הרי הוא כקל שבצבור וגרוע מעם הארץ (תוס' סוטה כ"ב) שזדונות נעשים להם כשגגות ולזה נעשים שגגות כזדונות ועליו אמרו חכמים לא זכה נעשית תורתו לו סם המות, ויש אומרים (מנורת המאור וכ"ד הרמב"ם במ"ש לפיכך וכו' ודו"ק) שאף על פי כן לעולם יעסוק אדם בתורה כי מתוך שלא לשמה יוכל (ממדרש רבה וכ"ה בהדיא בירושלמי פ"ק דחגיגה ע"ש) לבא לידי לשמה ללמוד על מנת לשמור ולעשות (מדרש רבה איכה) שהמאור שבה מחזירו למוטב. וכך אמרו חכמי הקבלה שכל התורה ומצוות שאדם עושה בעודו רשע אף שמוסיף כח בקליפות לפי שעה מכל מקום כשיחזור אחר כך בתשובה בגלגול זה או בגלגול אחר כמו שכתוב כי לא ידח ממנו נידח אזי מוציא מהקליפה כל התורה והמצוות וחוזרים לקדושה בחזרתו ולפיכך אין לו למנוע עצמו מלעסוק לעולם.

עוד שם בסעיף ד': (ב"י א"ח סימן ע' תוס' במגילה ד"ג ע"ב) אפילו תלמוד תורה של רבים נדחה מפני מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים כמו שאמרו (כתובות י"ז) על ר"י ב"ר אלעאי (ירושלמי חגיגה פ"ק) כשהיה מלמד לתלמידיו וראה את המת או את הכלה הי' מפסיק מתלמודו ללוות המת ולהכניס הכלה לחופה וכו'. וי"א (רא"ש פ"ב דברכות ובי" שם) שאם הוא בענין שאם יפסיק ויבטל לימודו לרבים עכשיו לא יוכלו להתאסף עוד ללמוד להם אחר שיקיימו המצוה אין לו להפסיק אפילו למצוה של תורה ולפיכך במקום שהרב דורש בשבת (מ"א סימן ר"ץ) במנחה ואירע אונס שנתאחר מלדרוש לא יניח מלדרוש וכן לא יפסיק באמצע מפני קיום סעודה שלישית והוא שדורש ומורה לעם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון ולהכניס בלבם יראת שמים ולא כמו שנוהגים עכשיו. ויש חולקים (א"ר שם) על זה ואומרים שבכל ענין אין תלמוד תורה אפילו של רבים דוחה שום מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים ואפילו היא של מצוה קלה של דבריהם (כמ"ש בהל' מגילה ע"ש בלח"מ) מאחר שתכלית חכמה הם מעשים טובים והתלמוד הוא גדול מפני שמביא לידי מעשה. וכן עיקר. אלא אם כן הדורש הוא אדם גדול שמחזיר העם בתשובה בתוכחתו לעזוב דרך רשע ולשוב עדתו לעבדו באמת שזה שקול כנגד מצות ידיעת התורה שנדחית מפניה אפילו מצוות פריה ורביה כמו שכתוב למעלה, וכל שכן מפני התשובה כי התשובה קודמת לידיעת התורה כי יראת חטאו צריכה להיות קודמת לחכמתו ואם אין יראה אין חכמה, אבל אם הדורש לא הגיע למדה זו צריך להפסיק כדי להתחיל סעודה שלישית קודם שקיעת החמה וכן צריכים הרבים להפסיק לימודם למצות תפלה אם השעה עוברת אף על פי שתפלה מדברי סופרים הואיל וכולם חייבים בה מאחר שאין תורתם אמונתם (בכמה דפוסים: אומנותם) כרשב"י וחביריו.

עוד שם בסעיף ה': ואפילו רשב"י וחביריו לא אמרו עליהם שלא היו מפסיקין מלימודם לתפלה אלא לתפלת י"ח שהיא בקשת רחמים ותחנונים (גמרא שבת י' לפירוש הרי"ף והרא"ש) לחיי שעה והתורה היא חיי עולם אבל מפסיקין היו (רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב) לברכות קריאת שמע שחרית וערבית אף על פי שהן

קדושים לקרבם לאבינו שבשמים להחזירים בתשובה¹ לחזק לבם באמונה שלימה על ידי ספרים של שכר ועונש, ומי שביכלתו לעזור בכח גדול לתכלית זה ולהדפיס הספר הזה בכל הלשוונות ולהפיצם בכל מקום בעולם, דעל ידי זה יחזיר את ישראל בכל העולם למוטב וכמו שכתוב בספר הקדוש שבט מוסר פרק כ' וזה לשונו: ואם יהי נזהר בכל הנזכר לעיל אז אשרי לו בעולם הזה ובעולם הבא. אבל הקדוש ברוך רוצה הרצון של אמת, ומי שאין לו יכולת והוא מתאמץ לעזור קצת על כל פנים במה שאפשר בודאי ישיג כבוד וגדולה מן הקדוש ברוך הוא שרוצה ואוהב מנחת עני ולפום צערא אגרא.

מדברי סופרים וכן לשאר מצוות מדברי סופרים שאם אינו מפסיק נמצא שלמד שלא על מנת לעשות כמו שכתוב למעלה ואפילו בתפלת י"ח אמרו (בריייתא ברכות ל"ב) שחסידיהם הראשונים היו שוהין שעה אחת שלימה בכל תפלת י"ח משלש תפלות (מג' תפלות) שבכל יום ושעה אחת שלימה קודם כל תפלה ושעה א' שלימה אחר כל תפלה ונמצא שוהין ט' שעות ביום (ספר חרדים ושל"ה סי' מ' תעניות) ולא היו חוששין לביטול תורה אף שתלמוד תורה כנגד כולם מפני שהיו מקשרים דעתם לאדון הכל ב"ה ביראה ואהבה עזה ודביקות אמיתית (ט"א"ח סימן צ"ח) עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ומצוות (ספר חרדים ושל"ה שם) הדביקות האמיתית ביראה ואהבה היא גדולה ממצוות ת"ת וקודמת אליה כמ"ש ראשית חכמה יראת השם. עכ"ל.

(ד) במסכת סנהדרין דף צו: וזה לשונה: ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל הנביאים לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה, אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלקים זולתך. ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו אמר רב מקום שבעלי תשובה עומדין שם צדיקים אינן עומדין שם, שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב, ברישא רחוק והדר קרוב, מאי רחוק רחוק דמעיקרא, ומאי קרוב קרוב דמעיקרא ודהשתא. ורבי יוחנן אמר לרחוק שהוא רחוק מעבירה, קרוב שהוא קרוב מעבירה ונתרחק ממנה.

העצה הנכונה לרפאות האילן שיתן פירות טובים

ויש להמשיל הדור הזה לאילן נאה וגדול וענפיו והעלים שלו מרובים ויפים מאד, אבל בא העת אשר התחילו קצת העלים ליפול מן האילן וגם ראשי הענפים התחילו להתייבש, ומי שאין לו דעת לא איכפת ליה באומרו מה בכך שנופלים קצת מן העלים כי יש הרבה. וגם יש בני דעת שמרגישים בדבר, ודואגים על העלים שנופלים שמתיראים שיהיה פוחת והולך, שהיום נופלים קצת מן העלים ומחר קצת עד שנשאר האילן ריק, ועושים פעולות וסגולות לרפאות האילן, וזורקים על האילן מים במקום שנופלים העלים ובמקום שמתבישים ראשי הענפים, אבל גם זאת הפעולה בלא דעת הוא, כי השכל מחייב שבא הלקותא להאילן מהשורש של האילן שבודאי נדבקה איזו תולעת לשורשו של האילן וזו התולעת נושכת השרשים ומפסידתם, ומשם מגיע תחלה, ונראה החסרון וההפסד בהעלים שנופלים קצת, ואחר כך מתייבשים קצת ראשי הענפים הרכים, אבל הסוף יבוא אשר כל האילן תיפול על פניו אם לא ימהרו לרפאות השורש מן האילן, אבל לא לזרוק רפואות על הענפים היבשים כי לא יועיל כלום, אלא צריך לחפש אחר הלקותא שבשורש ולהשריש אחר התולעת להסיר אותה מן השורש, ואחר כך יכולין להתרפאות הענפים והאילן לעשות פירות טובים, ובלא זה הכל בחנם הוא.

מי שיש לו אמונה בהקדוש ברוך הוא מתיירא מהעונש

כן הוא בעבודות שלנו שהרבה אומרים מה בכך שאינם עושים ומשגיחים על כל המצוות אבל על כל פנים עושים הרבה מצוות. וגם יש שאומרים תוכחה גם על כל מצוות שרואים אשר אין משגיחים עליהן לעשות אותן והעובר עליהן ציית למוכיח ועושה המצוה כרצון המוכיח מפני הבושה, אבל רק לפי שעה עושה הטוב והמצוה מפני שיש לו בושה מן המוכיח, אבל במקום שלא יאמרו לו תוכחה או במקום שאין

בני אדם רואים אותו מיד עושה כהרגלו, כי אמונה אין לו להתייירא מן העונש, ובר דעת צריך לדעת ולהבין ולירד לסוף דעתו של אדם, מפני מה עובר על זאת המצוה מפני שיש לו חסרון כיס הרבה, ואפשר יכול להיות שמאמין בשכר ועונש, ורק הנסיון של ממון מעכב אותו שיש לו יצר גדול לממון. או יכול להיות שנפלה בלבו תאוה גדולה ולא יכול לכבוש תאוותו, וזה האדם אפשר יש לו אמונה, ואז בודאי יבוש ויתחרט ויעשה תשובה של אמת.

צריך לשרש אחר התולעת שבלב לחזק אמונתו בלב

אבל מי שעובר על המצוות אפילו רק דרבנן לא מפני שאין יכול לכבוש תאוותו, ולא מפני שיש לו חסרון ממון בדבר, בודאי זאת בא רק מן החסרון האמונה והכפירה רחמנא ליצלן, וזאת הוא התולעת שבלב האדם, וחכם צריך לדעת מה שיהיה בסופו, ואיזהו חכם הרואה את הנולד, ובודאי צריך לשרש אחר התולעת שבלב לחזק אמונתו בלב שבודאי נזרקה בלבו ספיקות באמונה רחמנא ליצלן. ומי שאוהב באמת לישראל, צריך לדבר בשכל על לב האדם הזה ולהבינו ולברר לו דרכי האמונה בהקדוש ברוך הוא ובתורתו הקדושה ולהשריש בלב האדם האמונה על שכר ועונש⁷ ולהגיע

(ה) מעשה נורא איך שבעל המנחת חינוך החזיר אחד בתשובה. ובספר "אלף כתב" (אות תלח) וזה לשונו: איש א' ממדינת פולין ממרחקים בא לחדר שישבו שם בי דינא רבתי דהגה"ק מנחת חינוך ז"ל, ושאל אם יכול ליכנס לקבל פני הגה"ק ז"ל, ואמרו שיוכל, וכבוא האיש הנזכר לעיל החדרה אשר יש בו הגאון נתעלף, וברוב טרחה והתאמצות שהוטב להאיש מהעלפון שחזר להיות כבריא, ושאלוהו על ידי מה אירע לו זאת, והגיד להם כך, שהוא הי' מושפע בעשירות והתנהג מתחילה כיהודי כשר בכל ענינים, עד אחר שמתה אשתו ראשונה ולקח שני, והיא הטתו מדרך הטובה עד שנעשה פושע וחוטא, ובביתו בישלו

ליראת שמים על ידי ראיות של אמת ואז תתקיים האמונה לעולם, ויעלה מעלה מעלה בעבודה של אמת, ואז יגדלו בלבם אהבה ויראה, וזה לא אפשר בלא אמונה של שכל ובינה להבין גדלותו יתברך שמו וממשלתו ורחמנותו והשגחתו הפרטית על כל דבר ודבר.

מי שעובד השם בקרירות ובלא חשקות, זה סימן שהאמונה חלושה אצלו.

וזה הוא הסימן של אמת שמי שלא מוסיף והולך בעבודה ובמעשים טובים בודאי הוא פוחת והולך, אף שלא נראה לעינים אבל כן הוא, כי לא נראה מהרה הירידה אלא לגדולי בעלי השכל, כי גם בעת שהאילן מתחיל להתייבש, אם האדם יתן עיניו עליו, לא יראה מאומה פחיתותו, אפילו אם יביט עליו שלשה ימים, אבל כשיעלים עיניו, ואחר זמן יביט על אילן הזה, יראה השתנות גדולה, וכן להיפוך כשמתגדל האילן לא

נבלות וטרפות, וגם נתן צו ופקודה שלא להניח לשום איש לבוא אצלו עבור צדקה, ופעם אחת באיזה יום השכיב עצמו לישן קודם הצהריים, וחלם לו חלום שמת, והביאוהו לבית דין של מעלה והראו לו כל מעשיו הרעים, ובית דין של מעלה וכסא הכבוד חופף עליהם דנוהו בדינים ושפטים נוראים לחייבו לגיהנום ושאר עונשים מרים, וטרם הגמר דין בא לשם הגה"ק מנחת חינוך, ואמר שבקוהו ויחי עוד והמת אל תמיתוהו, כי ידענא בי' שעוד יעשה תשובה, ואמרו לו שזה הזקן ונשוי פנים שהליץ טובות בעדו הוא הגאון הקדוש אב בית דין מטארנאפאל, ובתוך כך הקיץ וקיבל עליו לעשות תשובה גמורה, ושבר כל הכלים שהי' לו וקנה חדשים והתנהג בכשרות, ונסע בדיוק לראות פני הגאון הקדוש שהמליץ בבית דין של מעלה בעדו, וכאשר הגיע לחדרו הקדוש וראה צורתו הקדושה, ראה מיד שדמות הקדוש הלזה ראה בבית דין של מעלה, לזאת מרוב בהלה נתעלף. כן סיפר זקן א' מתלמידי המנחת חינוך ז"ל, שהי' בחדר הבית דין בעת ההיא בעת נעשה עובדא זו.

נראה אם יביט עליו כל הזמן, אבל אחר זמן נראה שינוי גדול לטובה, כן הוא בעניין האמונה והאפיקורסות רחמנא ליצלן, שלא נראה מיד, ורק הנסיון הוא, מי שעובד השם בקרירות ובלא חשקות, שם האמונה חלושה רחמנא ליצלן. השם ירחם עלינו ויטהר לבינו לעבדו באמת אמן.

בעל תשובה צריך שישב רבים מעון

בספר שבט מוסר פרק י"ט כתוב וזה לשונו: צריך בעל תשובה שישב רבים מעון, וילמד וידריך בני אדם בדרך ישרה ויזהירם בתשובה, ויוכיחם ויודיעם ענשן ומתן שכרן איך הקדוש ברוך הוא מקבל תשובה; כמו שאמר דוד המלך עליו השלום בתפלתו (תהלים קיט, יח): "גל עיני" וכו'; "אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו" (שם נא, טו).

י"ג עולמות הגנוזים שאין זוכה בהם שום אדם, אלא מי שמזכה רבים בתוכחתו

בספר קב הישר וזה לשונו: בזוהר פרשת תרומה (דף קכח ע"ב) הוא מפליג מגודל שכר של המוכיחים ומזכים את הרבים, שמונעין את הרבים מן החטא ופועלין ארבעה דברים:

בראש (ביסוד יוסף מוסיף: בראש מקיים העולם ממש) - כי ידוע הוא (קידושין מ, ע"ב) דהעולם נדון מחצה על מחצה, ועוון אחד הוא מכריע לכף חובה כל העולם, ומצוה אחת היא מכריעה לכף זכות, ועל ידי שהמוכיח מוכיח את הבריות, ועל ידי תוכחתו אם שב אחד מישראל בתשובה שלמה, נמצא שעל ידו העולם נדון לכף זכות, ונמצא זכות הרבים תלוי בו. שנית - המוכיח מקיים מצות עשה (ויקרא יט, יז): "הוכח תוכיח את עמיתך", ועל ידי התוכחה מתגברת הקדושה, והסטרא-אחרא מוכרחה להיות מוכנעת תחת יד הקדושה. השלישית - **גורם שכבוד הקדוש ברוך הוא הוא מתעלה ומתרומם, ושכרו יהי' שיזכה לראות בנים ובני בנים**

יראים ושלמים (ביסוד יוסף מוסיף: וכל המקטרגים לא יוכלו לעשות לו מאומה כי הקדוש ברוך הוא מצילו. וכ"ה בזהר שם: **וזכי למחמי בנין לבנוי [זוכה לראות בנים לבניו] וזכי בהאי עלמא וזכי לעלמא דאתי, כל מארי דינים לא יכלין למידן ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי.** הרביעית - **כי לאחר מותו מוליכין את נשמתו בתליסר תרעי [בשלשה עשר שערים של עולמות העליונים, ואין מי שימחה בעדן] של עולמות העליונים, ולית מאן דימחה בידיה. ועליו (היינו על המוכיח ומקרב לבן של ישראל לאבינו שבשמים) נאמר (מלאכי ב, ה): "בריתי היתה אתו" רוצה לומר, קיומו של עולמי הי אתו, שהוא גרם בתוכחתו לקיימו, **ושכרו יהי "החיים והשלום"**. ועוד שנוסף על שכרו גדול מאד, והוא זה, כי מלאך אחד ושמו יהודעי"ת, הוא ממונה על נשמתן של המוכיחין לשמה (זוהר ח"ב, דף קכט, ע"א), והוא מביא דיוקניה [צורתו] דההוא מוכיח, אשר הוא מזכה את הרבים בתוכחתו ומכריע את העולם מכף חובה לכף זכות, ובשעה שמביא ההוא ממונה הדיוקנא ההוא, כדין מלכא קדישא מברך לההוא דיוקנא בכל ברכאן דנתברך אברהם אבינו כד קריב עובדי עבודה-זרה לעבודת הקדוש-ברוך-הוא (אז המלך הקדוש מברך להצורה ההיא בכל הברכות שנתברך אברהם אבינו כאשר קירב עובדי עבודה-זרה על-ידי התוכחה), כמה דאת אמר [כמו שנאמר] (בראשית יב, ה): "ואת הנפש אשר עשו בחרן" (שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו, ולכך כתוב: "אשר עשו". רש"י שם בשם המדרש). ומעלין לההוא דיוקנא בשבעים עלמין הגנוזים, דלא זכו בהו שום בר נש אחרא, חוץ מאן דמזכה רבים על ידי התוכחה (ומעלין לצורה ההיא בשבעים עולמות גנוזים, שלא זכה בהם שום אדם אחר, חוץ מי שמזכה הרבים על ידי התוכחה).**

בזוהר מוסיף: אלו העולמות הגנוזים הם לאותם שעושים נפשות לרשעים, ואם בני אדם היו יודעים כמה תועלת וזכות זוכים בשביל שמזכים בני אדם בתשובה, היו הולכים אחריהם ורודפים אותם כמי שרודף אחר החיים... כי מי שמשתדל אחר הרשעים להחזירם למוטב, עושה להסטרא אחרא שיכנע ולא ישלוט ומעביר אותו מממשלתו, **עושה שהקדוש ברוך הוא מתעלה על כסא כבודו**, ועושה לאותו רשע נפש אחר, אשרי חלקו עכ"ל.

וביסוד יוסף מוסיף: ומי שיוכל לספר הכבוד והיקר שעושים לזו הנשמה, אשרי לו ואשרי חלקו, על כן הירא את דבר השם אל יתבייש מפני המלעיגים, ואם דבר שנאו ומכוער רואה בחבירו - יוכיחו בהשכל ויבחר שעה וזמן שיראה שיכנס דבריו בלבבו ויצליח בתוכחתו, וגם על זה יאמר (תהלים מא, ב): "אשרי משכיל אל דל, ביום רעה ימלטהו השם" עכ"ל.

המחבר הקדוש של ספר קב הישר בפרק ק"א כותב:
"מטרתו של ספר זה - והתנצלות המחבר"

והשם נתן לי לשון למודים (בביאור אשכנז מוסיף: **ולכך חברתי זה הספר בכדי לקיים בזה המצוה של 'הוכח תוכיח'**, כי כאשר יהגה האדם בספר, יוכיח לעצמו לתקן כל חטאותיו ופשעיו), כדי שיקראו בו הבריות, ואין רוצה אני לבייש אותן ברבים, כי כל איש יודע מרת נפשו במה שעות, ויוכיח לעצמו לתקן את הפשעים והחטאים. וכדי שלא יאמרו הבריות: אין הלומדים יודעים את מעשינו, ואין חשים לראות אותנו - **דע, כי בכל קהלה וקהלה יש בני אדם שיוודעים בקלקולן של הבריות, אך מפני החנופה שגוברת אומרים: או לנו אם נאמר ואוי לנו אם לא נאמר. לכן את אשר עם לבבי עשיתי וכתבתי קצת בדברי הגדה שמושכין לבם של הבריות, ובדברי משל ומליצה, ואקוה לא-ל, שעל ידי הספר הזה מזכה**

אני את הרבים, וזכות הרבים יהי תלוי בי. ואני מבקש מכל היודע לקרות בזה הספר, שישים דברי כחותם על לבו ועל זרועותיו, וייהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך השם צורי וגואלי: (תהלים יט, טו). עכ"ל.

גדלו לד' אתי ונרוממה שמו יחדיו

אנו קוראים בקול גדול לאחינו בני ישראל אוהבי שמו יתברך לעשות כמו שעשה בעל ספר הקדוש קב הישר (כ"ט), ולעזור בכל מה דאפשר להרבות כבודו של הקדוש ברוך הוא בעולם, ולזכות את הרבים שיוכלו לחלק בחנם ולהדפיס ולהפיץ ספרים של אמת אשר זכינו בעזרת השם יתברך להוציאם לאור עולם, **ומהדברים האלו לומדים תועים בינה להכיר ולראות באמת שהתורה הקדושה היא מן השמים, ויש דין ויש דיין.**

בספר אבן שלמה (דף מא ע"ב) וזה לשונו: "פעם אחד נסע רבינו הגר"א ז"ל אצל בית אחד שנשמע שם קול כלי שיר, ונכנס אחד מתלמידיו לשם, וראה שפוקר אחד הולך במחול עם נכריות, ואמר רבינו ז"ל, **גם הרשע זה סופו ליתן דין וחשבון על שלא עסק במעשה מרכבה, אך כמה תלאות יעברו עליו וכמה צירופים יצטרך ליצרף עד שיעלה לזו המדריגה שלא יחסר לו רק צפיית מרכבה, עיין שם באבן שלמה על דבר מי שהי יכול להשיג סודות התורה ולא השתדל להשיג נידון בדינים קשים רחמנא ליצלן".** וכל דבר בעולם מתנהג על פי חשבון, ועל ידי כן יחזרו כל היהודים בתשובה, ואז בוודאי שיהיה שלום להיהודים, כמו שכתוב בתורה "הקול קול יעקב והידים ידי עשו", מפרשים הספרים הקדושים כשהקול קול יעקב אז אין הידים ידי עשו, וממילא אם נחזיר את היהודים ליהדות וכולם יעבדו את השם, אז יהיה הקול קול יעקב ואין הידים ידי עשו שבני עשו לא יוכלו

לשלוט על היהודים. ואז נזכה תיכף ומיד לגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו אמן.

הקדוש ברוך הוא אוהב מאד העבודה לזכות הרבים¹ וכל אחד צריך שיהיה לו צער גדול וכאב לב על שפלות

(ו) בדורו של הצדיק הקדוש רבי ר' מיכל מזלוטשוב זכר צדיק לברכה היו הרבה צדיקים קדושים וטהורים וגדולי עולם, ואף על פי כן לא היה בשמים איש צדיק תמים כמו המגיד מישרים מזולאטשוב שכל הפמליא של מעלה דברו רק מאותו צדיק וקדוש. מכאן אפשר לראות מוסר השכל איך ובמה מודדים בשמים חשיבות של צדיקים קדושים.

בשמים מודדים הצדיק איך היתה מדריגתו במעלת "ורבים השיב בתוכחות על עון", והמזכה את הרבים להחזירם בתשובה הוא ה"יחסן" הכי גדול בשמים.

ונעתיק מה שכתב בספר ישמח משה על תנ"ך בהקדמה (קונטרס תהלה למשה דף י"א ע"ב), וזה לשון קדשו:

מבואר בזהר תרומה (דף קכ"ח ע"ב), שהוא זכאה בעי למרדך בתר חייבא וכו' בגין דיתחשב עליה כאילו הוא ברא ליה, ודאי איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקודשא בריך הוא יתיר משבחא אחרא וכו', ועל דא כתיב באהרן "ורבים השיב מעון", וכתיב "בריתי היתה אתו החיים והשלום". ועיי"ש (בדף קכ"ט ע"א) כמה הפליגו שם כמה גדולים זכות הצדיקים שמחזירים רשעים בתשובה.

וכן שמעתי מאדמו"ח ז"ל, אשר סיפר לו מזולל"ה, איך שפעם אחת נפגשו בעולם העליון רש"י ז"ל עם הרב הקדוש ר' איציקל מדראהאביטש, ושאל רש"י ז"ל [מאת] ר' איציקל, איזה זכות ומצוה יש לו לבנו הרב הקדוש ר' מיכל המגיד מישרים מזולאטשוב מה ששומע שמרעישין בכל העולמות עם בנו הרב הנזכר לעיל. והשיב לו ר' איציקל הנזכר לעיל, איך שלומד תורה לשמה. ולא נתקררה דעתו של רש"י ז"ל. ואמר לו עוד, שבנו הרבה לסגף את עצמו בתעניתים וסיגופים, וגם בזה לא נתקררה דעתו הקדושה. ואמר לו עוד, אשר הרבה בגמילות חסדים וצדקה ופיזור נתן לאביונים וכדומה, ועוד לא נתקררה דעתו.

כבודו יתברך שמו, ולהדפיס ספרים האלו שמועילים בעזרת השם להתחזקות בענייני אמונה בשכר ועונש, ועל ידי זה יוכלו בני ישראל להתקרב לעבודתו יתברך שמו. ובזה יקיימו המצוה של "ואהבת לרעך כמוך", שבהמצוה הזאת¹ כלולות כל מצוות התורה, ולעשות נחת רוח לאבינו שבשמים להדפיס דברים של אמת וחכמה לעורר לבבות של אחינו בני ישראל שידעו גדולתו של הקדוש ברוך הוא ורחמנותו הרחבה על בני אדם ועל כל הבריות, שעל ידי זה יתרבה כבודו יתברך שמו בעולם שיכירו וידעו בלי ספק שיש מנהיג ושופט לכל העולם והתורה הקדושה היא מן השמים, כי האמונה שיש רק מחמת שראינו שעשו אבותינו כך וכך זאת היא חלושה ואינה רק מנהג אבותינו בידינו. אבל אמונה מכח הידיעה וכמו שכתב דוד המלך עליו השלום **"דע את אלקי אביך ועבדהו"**, זה ענין אחר הוא וכמו שכתוב אינה דומה ראייה לשמיעה, והאמונה מחמת ידיעה זאת היא ממש כמו ראייה, וזאת יכול להתקיים לעולם שאפילו כל הכופרים והמסיתים ירצו להדיח אותו מן הדרך הישרה אי אפשר להם, אבל לאדם המאמין רק מחמת ירושת אבותיו בקל יכולין לזרוק בלבו ספקות חס ושלוש.

וגם בלא זה המאמין רק מאבותיו זה אי אפשר לעשות עבודה בשלימות ובחשקות ובאהבה, **והקדוש ברוך הוא יש לו נחת רוח רק מן הרצון הגדול יותר ויותר מן המעשה**, כי רחמנא ליבא בעי, כי "מה אשיב לך כל תגמולהי עלי", ותן לו משלו שאתה וכל אשר לך שלו הוא, כי התפילין והרצועה מן עגל באים, ומהיכן בא העגל מן הקדוש ברוך הוא, והאתרוג לברך עליו גם כן הוא מן השם יתברך, ולימוד תורה הקדושה

שוב אמר לו שרבים השיב מעון ועשה הרבה בעלי תשובה בעולם, ובזה נחה ושקטה דעתו של רש"י ז"ל, ונחה דעתו הקדושה מה שמרעישים אתו כל הפמליא של מעלה, עד כאן.

(ז) שבת דף לא.

ותפלה גם כן כי "מי שם פה לאדם" לדבר, וכן הכל, ואם צדקת מה תתן לו, אם כן אי אפשר לאדם שום דבר בעולם ליתן להקדוש ברוך הוא אשר לא ממנו יתברך שמו בא לו זאת, אלא רק התורה והמצוות אשר נתן לנו הקדוש ברוך הוא לעשות רצונו, ואם אנו מבטלין במחשבה של אמת רצונינו מפני רצונו יתברך שמו, רק זאת שלנו היא הבחירה ונוכל ליתן להקדוש ברוך הוא ומקרבין עצמינו להקדוש ברוך הוא על ידי רצון הטוב ובלא זה אינו כלום כי בשפתיו כבודני ולבו רחוק ממני אינו לרצון ולא פורחת לעילא, אשר אפילו קרבן בלא כונה להשם יתברך פגול היא ולא ירצה, וגם כתיב בגמרא שאחד שאכל קרבן פסח בלא כונה נקרא פושע.

על כן אחינו בני ישראל מי לדי אלי, לתת יקר וגדולה ותפארת למי שאמר והיה העולם ועשה עמנו תמיד טובות ונסים גדולים ורבים וגם עושה עמנו בכל עת ערב ובוקר וצהרים, וראוי וחיוב גדול הוא להתאמץ בכל אמצעי כחות להרבות כבודו יתברך שמו בין הברואים, ולזה אין שום אופן אלא להדפיס ספרים הרבה כמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (קהלת יב, יב): **"ויותר בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ" ולהפיצם בישראל, כי יש הרבה בני ישראל אשר יש להם לב בשר, רק אין להם את הספרים היסודיים שיבארו להם את הענין של שכר ועונש ויראת שמים ואין אומן בלא כלים, וגם יש שאינם יודעים איזה ספרים שיש יותר תועלת לקנות ולא כל העתים וזמנים שוים, כן גם בזמן הזה רק ספרים כאלו להחזיק האמונה בראיה של אמת יכולים לפעול בעזרת השם יתברך.**

ובגמרא עירובין (דף כא ע"א) וזה לשונה: דרש רבא מאי דכתיב (קהלת יב, יב) ויותר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה וגו'. בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה, שדברי תורה יש בהם עשה ולא תעשה, ודברי סופרים כל

העובר על דברי סופרים חייב מיתה. שמא תאמר אם יש בהם ממש מפני מה לא נכתבו, אמר קרא (שם) "עשות ספרים הרבה אין קץ. ולהג הרבה יגיעת בשר" (שם), אמר רב פפא ברי' דרב אחא בר אדא משמי' דרב אחא בר עולא מלמד שכל המלעיג על דברי חכמים נדון בצואה רותחת. מתקיף לה רבא, מי כתיב לעג, להג כתיב. אלא כל ההוגה בהם טועם טעם בשר.

וברש"י שם בדיבור המתחיל "ויותר מהמה": לעיל מיני כתיב דברי חכמים כדרבנות אלו דברי תורה שנמסרו למשה על פה, שנחלקו בהן חכמי ישראל לאחר שנתמעט הלב ושכחו, כדכתיב בסיפ' דקרא נתנו מרועה אחד זה משה, וכתיב בתרי' ויותר מהמה בני הזהר ממה שניתן בסיני בכתב שהוא עיקר, בני הזהר באלו שבעל פה שגם הם עיקר, אלא לכך לא נכתבו שאין קץ לעשות ספרים הרבה בכל אלה. עשה ולא תעשה, יש בהן שאין בהם חיוב מיתה, אבל דברי סופרים חייב מיתה על כולן כדכתיב (קהלת י, ח) ופורץ גדר ישכנו נחש. ולהג הרבה, המלעיג עליהם ביגיעות בשר נידון. כל ההוגה בהן, בכל שעה שאדם מחזר בדברי תורה מוצא בהם טעם.

על כן אנו מבקשים שכל מי שחס על כבוד שמים יתברך שמו ויבוא הספר הזה לידו שיתאמץ בכל מה דאפשר להדפיס ולהפיץ הרבה ספרים^ח בלשון הקודש ובכל שאר הלשוונות, ולהפיצם בכל העולם, ומי שיש לו לב לדעת ימצא באלו

(ח) על ידי הפצת ספריו של הצדיק הנה כשמת יוצא הצדיק לקראתו בגן עדן, וזוכה לישב במחיצתו בעולם הבא
א. המדפיס ספרים מממונו להוציא לאור תורה זוכה ויושב במחיצת התלמידי חכמים מחברי הספרים, שהרי על ידו יצא החיבור לעולם, ותרבה הדעת בכל עת, ואילו היה גנוז למקצועות המשכן בירכתיים, לא היו לומדים בו.

הספרים דברים נפלאים אשר עוד לא ראה כזאת מעולם לענין התחזקות האמונה בעניני שכר ועונש ויראת שמים^ו ועוד, וישמח לבו ויגל מאד.

ב. ועיין ספר חסידים (אות תקנ"ט) שכל צדיק שמפרש דבר צדיק אחר, כשמת יוצא לקראתו בגן עדן, (ועיין ילקוט מעם לועז קהלת (י"ב, יב)).

ג. והנה אמרו חכמינו זכרונם לברכה במסכת יבמות (דף צ"ו ע"ב) שפתותיו דובבות וכו' כדאיתא שם, ולפי זה הגורם שיהיה החכם חי אחרי מותו, גם הוא זוכה ויושב במחיצתו, שהרי הוא גרם להחיותו, ואין ספק כשהוא בא לעולם הבא, החכם בעצמו עם סיעת מרחמוהי יוצאין לקראתו לקבל פניו. (הגאון מהרח"א איסטרוולסה בספרו בן אברהם פרשת וישלח דף כ"ג ע"ב).

ד) **הספר של הצדיק הוא נשמת הצדיק:** בספר מהר"ח פלאגי זצ"ל בספרו "תורה וחיים", (מ"ע ס' אות ריו), באמצע דיבור: בחלום וכו' עיין שם, ונא לעיין בהסכמת הגה"צ מהרי"ח זוננפלד זיע"א לספר "צדקה ומשפט", אודות הוצאה לאור. גם האדמו"ר מסאדיגורא זיע"א מביא שהציון להצדיק הוא בשביל הגוף והנפש, והספר של הצדיק הוא לנשמת הצדיק.

ט) ראה בקהלת יב, יב, אחר שהזהיר שלמה המלך עליו השלום "ויותר בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ", מסיים שם, "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם". ועיין רש"י שם כי לדבר הזה נברא כל האדם, ושלמה תפס בקצרה את העיקר הגדול הזה, שהוא יראת שמים וממילא מובן שהכל מלבדה הוא הבל. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (במס' שבת) "כי זה כל האדם" שלא נברא האדם אלא בשביל זה, עיי"ש. וכשם שסיים שלמה המלך ע"ה את ספר משלי במעלת היראה, כמו שאומר "שקר החן והבל היופי אשה יראת השם היא תתהלל", כך סיים ספר קהלת במעלת היראה, "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם", וכן הוא אומר למעלה: "את האלקים ירא" (ילקוט מעם לועז קהלת יב, יד).

ואל יתמה הרואה איך אפשר זאת, אלא אם ראשונים כמלאכים וכו'. אבל כן גזר הקדוש ברוך הוא על כל דבר באיזה זמן שיצא לאור עולם, ועל ידי מי, ומי שיהיה לו הזכות בספרים כאלו⁸⁷. והרבה פעמים הם תיקונים מגלגולים הקודמים מדורות הראשונים כמובא בפנים הספר, וכמו שכתוב בזוהר הקדוש על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה השם"⁸⁸, דהנה איתא בתיקונים⁸⁹ אשר אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא, ואיתא בספר תניא קדישא⁹⁰, שבכל דוד ודור יורדין ניצוצין מנשמת משרע"ה ומתלבשין בגוף ונפש של חכמי הדור עיני העדה ללמד דעת את העם וכו'. וכמרומו גם בש"ס בכמה מקומות⁹¹ שאמרו על התנאים והאמוראים "משה שפיר קאמרת", וכפירוש רש"י שם.

וזהו שעל ידי הרועה נאמן שבכל דור, בחינת משה שבדור, על ידו פועל משה רבינו עליו השלום באנשי הדור שיקיימו

(י) ראה בספר טוב טעם ש"שלמה המלך הזהיר (קהלת יב, יב) לעשות ספרים הרבה כו", שכשם שאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, כך יבוא רק לאחר שיתגלו כל תעלומות החכמה, וזהו שאומר מלאכי "זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי וגו' הנני שולח לכם את אליהו הנביא", שעל ידי זכירת התורה כפי שנתנה מסיני על כל תעלומותיה יבוא אליהו ויבשרנו עד כאן, ילקוט מעם לועז שם.

(יא) ועיין לעיל מה שהבאנו מהישמח משה הסיפור מרש"י זכרונו לברכה, (עיין שם).

(יב) במדבר (ל, ב)

(יג) תיקון ס"ט (דף קי"ב רע"א). זוהר חדש (דף רע"ג, א').

(יד) פרק מ"ב.

(טו) שבת דף ק"א ע"ב, סוכה דף ל"ט ע"א, ביצה דף לח ע"ב,

חולין דף צ"ג.

את מצוות השם בכלל, ושיקיימו אותם בבחינה ומדריגה שמשה רצה שיקיימו אותם. וכמו שכתוב בבראשית רבה (פרק נ"ו, ז) ש"אין לך דור שאין בו כמשה וכהאבות". וכמו שכתוב בספר שבט מוסר פרק ד' וזה לשון קדשו: **"וביד האדם להיות כאברהם יצחק ויעקב, אבותינו הקדושים, אשר בוראם מתפאר עמהם, שהרי אין דור שאין ל' צדיקים כאברהם אבינו, עליו השלום, כאמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי עבודה זרה ב, א; מדרש תהלים ה, ה) - הרי ביד האדם הוא להשלים מנין הלי".** עכ"ל.

והנה התורה היא נצחית ותמידית, וזהו "וידבר משה אל ראשי המטות", היינו אשר משה רבינו עליו השלום דיבר אל ראשי המטות שבדורו, וכן חכמי הדור, שהם אתפשטותא דמשה בכל דור ודור מדברים לבני ישראל שבדורם, לאמר לדורות אחריהם, זה הדבר אשר צוה השם, שיקיימו את מצוות השם באופן כזה שמשה רבינו עליו השלום מלמדם לקיימם, היינו באופן ובבחינת שהוא מראה להם ("מראה באצבעו ואומר זה"), היינו בבחינתו כפי שמשה רבינו עליו השלום רצה לקיימם ("שיתקיימו כולן על ידי").

ובזה נתקיים במשה רבינו עליו השלום גם מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה¹⁰ "הלומד תורה על מנת ללמד, מספיקין בידו ללמוד וללמד, והלומד על מנת לעשות, מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות", כי על ידי זה שראשי המטות שבכל דור מזרזין את בני ישראל שבדורם לקיים את המצוות, הרי זה כאילו משה רבינו עומד ומדבר עתה לבני ישראל ומוסר להם את דבר השם.

וכן אנו רואים גם מחכמות החיצונים אשר אנו יודעים כמה גדולים היו ולא המציאו האורות הטובים

(טז) אבות פרק ד' משנה ה'.

"עלעקטעריציטעט", ועראפלאנען וספאטניק וכל מיני כלי משחית, וכדומה, וגם עתה יש חכמים יותר מזה שהמציאו זאת. וגם זה האדם הממציא זאת בעצמו איזה ימים קודם לא ידע זאת, ונראה שהכל בידי שמים מתי יהי ועל ידי מי.

הספרים האלו נבנו על יסוד ועל הצווי אשר צוה לנו אדוננו דוד המלך עליו השלום שאמר (דברי הימים-א טז, יא.

תהלים קה, ד) "דרשו השם ועזו", לידע באמת, ולראות גבורותיו ונפלאותיו וממשלתו, ולהכיר באמת בשכל שהכל לא בדרך הטבע רק בהשגחה ובנס, ואז יכול האדם לאהוב אהבה של אמת לבורא כל העולמים ולירא מפניו יראה של אמת בגין שהוא רב ושליט, כי זה כל האדם ותכלית האמתי.

עוד צוה לנו דוד המלך עליו השלום שלא יאמר אדם אני אשלים את נפשי בתורה ועבודה רק אמר (דברי הימים-א טז,

כד) "**ספרו בגוים כבודו בכל העמים נפלאותיו**". וגם אמר (תהלים קמה, יב) "**להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו**", וזה **לאחרים**, ובודאי ידע דוד המלך שכן ראוי לעשות וגם אפשר למד זאת מאברהם אבינו¹² שעשה כן כמו

(ז) מי שאוחז במידה זו מראה אהבתו אל השם ביתר שאת וביתר עז, כי מדרך אהב את המלך להתאמץ ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו ולהרבות לו עבדים וראה מה שכתב החתם סופר בהקדמתו לשולחן ערוך (חת"ס יו"ד חלק ב') בקונטרס "פתוחי חותם" שכתב הגה"ק רבי שמעון סופר אבדק"ק קראקא בנו של רשכבה"ג בעל החת"ס זיעוכי"א. וזה לשונו: והאוחז במידה זו מראה אהבתו אל השם ביתר שאת וביתר עז, כי מדרך אהב את המלך להתאמץ ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו, ולהרבות לו עבדים כיד המלך, ויען כי זכה אברהם אבינו עליו השלום למידה זו טרם ציזה השם עליה, רק משכלו ומדעתו עמד בראש כל חוצות, בנה מזבחות וקרא בשם השם, העמיד תלמידים הרבה, את הנפש אשר עשה בחרן, לכן לו יאות להקרא אהבו של המלך יתברך

שמו, זרע אברהם אוהבי, וכגמול נפשו השיב לו השם וחלף אהבתו אל השם היה אהבת השם אליו, וזהו שהודיענו יתברך שמו, באמרו כי ידעתיו [אהבתיו] למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך השם.

אנחנו צריכים ללמוד לשמור ולעשות כמו שעשה אברהם אבינו, שהיה מחזר אחרי בני אדם להכניסם תחת כנפי השכינה כמו שכתוב (בראשית יב, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן" ודרשו חכמינו זכרונם לברכה שהיה אברהם מגייר אנשים ושרה מגיירת את הנשים. ובא וראה מה הרמב"ם כותב (הל' עבודה זרה פ"א ה"ג), וזה לשונו: כיון שהכיר [אברהם אבינו ע"ה את בוראן] . . התחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם, ולהודיעם שיש שם א-ל-וה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד, והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען והוא קורא, שנאמר ויקרא שם בשם השם א-ל-עולם, וכיון שהיו העם מתקבצין עליו ושואלין לו על דבריו, היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו עד שיחזירהו לדרך האמת, עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות, והם אנשי בית אברהם, ושתל בלבם העיקר הגדול הזה, וחיבר בו ספרים, והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומוזהיר, ויצחק הודיע ליעקב, ומינהו ללמד, וישב מלמד ומחזיק כל הנלוים עליו, ויעקב אבינו למד בניו כולם, והבדיל אחד ממונה כדי שלא תשכח הלימוד. והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב ובנלוים עליהם, ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את השם, עכ"ל.

והחפץ חיים וצ"ל במכתבו על דבר מאכל כשר לחיילים, האריך בענין הערבות, ובסוף דבריו הביא מה דאיתא במד"ר ויקרא, משל לאחד שהיה מהלך בספינה ונטל מקדח וקדח בספינה, אמרו אנשי הספינה מה אתה עושה, אמר להם הלא תחתי אני קודח, אמרו לו, והלא אתה מציף עלינו את מי הים, אף כאן בענינינו, ישראל אחד חוטא וכולם נענשים.

עוד כתב שם החפץ חיים, וזה לשונו, ויתכן שלעתיד לבוא יתבעו לאחד על חלב ובשר חזיר, ויענה הלא נזהרתי בכשרות כל ימי ולא אכלתי משום חשש סירכא, ויענו לו הלא פלוני אכל והתביעה היא עליך גם כן, שערבת בעדו בעת קבלת התורה.

והלא אמרו חכמינו זכרונם לברכה באבל עני שאין לו מה לאכול, שמותר לו לעשות מלאכה בצנעא לאחר ג' ימים לאבילתו, אבל אמרו חכמים, תבוא מאירה לשכניו שהצריכוהו לכך (והיינו שהיה להם לסייעו שלא יבוא לידי כך). והתם הוא רק איסור דרבנן, והכא הוא חיוב מלקות על כל כזית וכזית, ואיסור דאורייתא הוא אפילו על משהו.

עוד כותב שם: אנו אומרים באבינו מלכנו מחה והעבר פשעינו וחטאתינו מנגד עיניך, ואחר כך אנו אומרים אבינו מלכנו מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו, ואיה שטרי חוב חדשים, אלא הוא שטר חוב של ערבות, עיי"ש עוד באריכות. וכן כתב הצה"ק רבי הלל מקאלאמייע זי"ע בספרו משכיל אל דל.

ובפרשת קריאת שמע (ואתחנן ו, ה) כתיב ואהבת את השם אלקיך וגו', ופירשו חכמינו זכרונם לברכה (יומא פו, א) שיהא שם שמים מתאהב על ידך (לחבירך, רש"י). והוא כמו אוהבו הנאמן של המלך, שמשתוקק לאהב את המלך על כל בני המדינה, שיהיו הכל נאמנים בעבודתם למלך באהבה ובלב שלם.

ועיין בספר חרדים, תשב"ץ ורמב"ם, שמובא שם גם כן בפירוש הכתוב ואהבת את השם אלקיך, שידרוש לאחרים דברי כבושין עד שיאהב אותו יתברך על בריותיו ויכניס בלבם אהבתו יתברך. וכמו איש נאמן האוהב את המלך, שהוא משתדל בכל כחו להכניע את האומות האחרות להכניסם תחת ממשלת מלכו.

ובספר הקדוש חובת הלבבות שער אהבת השם פ"ו כתב, וכן מי שאינו מתקן אלא נפשו בלבד, תהיה זכותו מעוטה. ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות, תכפל זכותו כפי זכיות כל מי שמתקן לאלוים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ואמרו משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר (דברים ל"ג) צדקת השם עשה ומשפטיו עם ישראל, ואומר (משלי כ"ד) ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב וכו', עיי"ש.

והחפץ חיים מסיים: ולכן, אם לא נשים לב לקרב את אחינו בני ישראל בהנחת תפילין, שמירת שבת טהרת המשפחה וכיוצא בו, הרי בודאי אשר מטעם ערבות הנה בבוא עת הפקודה יגיע לנו על

שכתוב (בראשית יא, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן", וגם למד מתורתנו הקדושה אשר הקדוש ברוך הוא חפץ לקדש ולפרסם שמו ברבים כי בודאי משה רבינו עליו השלום ואהרן הכהן היו חשובים לפני המקום אשר הקדוש ברוך הוא בכבודו אמר "פה אל פה אדבר בו", ו"בכל ביתי נאמן הוא", ובכל זאת אמר הקדוש ברוך הוא להם "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל"^ח.

זה עונש גדול חס ושלום, כאילו אנו בעצמנו לא הנחנו תפילין וחללנו את השבת חס ושלום. ולפי זה, אף האדם השלם יכול להיות אשר לעתיד לבוא ידונו אותו על זה שלא הניח תפילין וכו', וכאשר ישאל בתמיה, מנין לי האיסורים הללו וחף אני מהפשעים האלה, ישיבו לו: האם לא ידעת כי כל ישראל חברים וערבים זה לזה, ואתה עמדת מרחוק ולא ראית להושיעם בהנחת תפילין, שמירת שבת, טהרת המשפחה וכיו"ב, ועל כן בוא וקבל דינך כיאתה לך.

(יח) (במדבר כ', י"ב), צריכים לדעת כי הלכה ברורה בחושן המשפט בסימן האחרון (סימן תכ"ו) כתוב: שכל אחד חייב להציל את חבירו אפילו בגופו וכל שכן בנפשו כמו שהאריכו בזה החיד"א, הבן איש חי, ורבינו חיים פלאג'י והחפץ חיים בספריהם, והמחבר הבית יוסף מסיים את הסימן הזה: והנוהר מהם תבא עליהם ברכת טוב.

צריכים לדעת שיש חשבון בשמים על כל דבר, ואין דבר שלא משלמים על זה כמו שכתוב בילקוט מעם לועז פרשת שמיני בשם המדרש: בשעה ששלח הקדוש ברוך הוא את משה לילך לפרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, היה משה מסרב ולא רצה לילך, והיה הקדוש ברוך הוא מפציר במשה שבעה ימים בסנה, ובסוף שבעת ימים שהפציר בו השם יתברך אמר: לא, כי אמר: "שלח נא ביד תשלח", אז כעס הקדוש ברוך הוא על משה ואמר לו: יבא יום ואפרע ממך.

והנה עכשיו הגיע הזמן שנפרע ממנו, בשבעת ימי המילואים. שכבר ראינו בפרשה הקודמת שמשה היה משמש בכהונה גדולה

ועל כן אחינו בני ישראל די לנו זאת לראות איזה דרך ישכון אור האמת ולפרסם הספרים האלה בכל העולם. די יאיר עינינו וישמח לבינו ותגיל נפשינו שיתגדל ויתקדש שמו יתברך בעולם במהרה בימינו אמן.

לא עליך המלאכה לגמור

באמת אנחנו לא צריכים לעשות רק פעולות ורצון טוב לשתף פעולה, והשם יתברך יעזור ונצליח, אם יש את הרצון הטוב ואהבת ישראל להציל כל אחד ואחד מישראל, אז בעזרת השם נצליח, **העיקר הוא שכל אחד צריך לקחת בחשבון שכל יהודי שלא שומר שבת ולא מניח תפילין ולא שומר טהרת המשפחה הכל על חשבוננו**, כנזכר לעיל מהחפץ חיים, **זה צריך לחשוב כל יום כשעושה בסוף היום את חשבון הנפש, ועל זה יצטרך לשלם. אבל עם הוא עוסק בענין ההצלה אז כבר לקח ממנו כל האחריות הגדולה הזאת, ולהיפוך הוא יקבל שכר כאילו הציל את כל העולם כולו, כי מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. ובזכות שנתחיל לשתף פעולות נחוצות להחזרת היהודים בתשובה,**

והיה מקריב הקרבנות שצוה הקדוש ברוך הוא להביא, בשבעת ימי המילואים, והיה משה סבור שהוא ישאר בכהונה הגדולה, וכשהגיע היום השמיני שהיו צריכים לחנך את המשכן שהיה יום ראש חודש, אז אמר לו הקדוש ברוך הוא: דע שאהרן ובניו הם שעתידיים לשמש בכהונה, ואהרן יהיה הכהן הגדול ואתה תצא בחוץ כי אין לך חלק בכהונה. כשם שהקדוש ברוך הוא הפציר במשה שבעה ימים ורק ביום השמיני יצא, כך המתין הקדוש ברוך הוא שבעה ימים וביום השמיני הודיע לו שלא ישאר בכהונה גדולה.

ניקח מזה מוסר השכל שהשם יתברך משלם מדה כנגד מדה, ואם אנחנו, כל אחד מאתנו, לא נקח על עצמנו לעשות פעולות חזקות תיכף ומיד, מי יודע מה שנשלם על זה.

נזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן, כמובא בזוהר חלק ג' (קנ"ג, ב) ומשיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא, עיי"ש.

כדי לצאת ידי חובת הערבות של "כל ישראל ערבים זה לזה" מחויב כל יהודי להשתדל לעשות פעולות הנכונות וחזקות להחזיר בתשובה לכל הפחות 100 יהודים כמבואר לקמן כי האחריות של ערבות ותוכחה הוא איום ונורא, **שעל ידי הערבות נתחייבנו למחות בכל עבירה ועבירה**, ואם אין מוחים פוגמים גם בנשמתם על חטא חבירו, ועל דם החוטא שמת בעונו נידרש, כמו שכתב החפץ חיים בחומת הדת מאמר ב'.

בו יבואר גודל החיוב לחזק את הדת מפני הערבות המוטלת עלינו

הנה ידוע שבעת שקבלנו התורה מאת השם, לא רק על עצמו בלבד קיבל כל אחד לקיים, כי אם כל מה שיהיה ביכולתו לחזק את קיום התורה אצל שאר בני ישראל גם כן התחייב כל אחד, ונעשינו כולנו ערבים זה לזה, וכמו דכתיב "הנסתרות להשם אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת", וכמו שפירש רש"י שם, דהיינו שנעשו ערבים זה לזה, ולכך הדין שכל אחד מישראל מוציא את חבירו בקיום המצוות אף שיצא הוא כבר כגון קידוש ותקיעת שופר וכדומה [וכמו שכתב הרא"ש בברכות דף כ"ו] דאם יחסר לחבירו איזו מצוה כאילו חסר לו, וכן נמי שיפריש כל אחד את חבירו מאיסור לא תעשה, דאם לא יפרישו מהאיסור במקום שיש ביכולתו, יענש גם הוא.

וזוהו הענין של קבלת הערבות, מלבד מה שקבלנו על עצמינו מלפנים בעת קבלת התורה, אנו שונים אותו גם כן בכל יום בעת שאנו מקבלים עלינו עול המצוות בפרשה שניה של

קריאת שמע דכתיב בה "ושמתם את דברי אלה על לבבכם" וגוי' וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י"ג ע"א) ואנו מפרטים אחר כך בברכת אמת ויציב **שהקבלה היא על עצמו ובנינו ועל כל כלל ישראל, וזהו מה שאנו אומרים "ודברינו חיים וקיימים וכו' על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך וכו' חק לא יעבור"**.

ועתה נתבונן בעצמינו, הלא ידוע שכשראובן ערב בעד שמעון על כמה מאות רובל, וכל שכן אם ערב בעדו על כמה אלפים, ורואה ששמעון רוצה לקחת איזה עסק, והוא מכיר מכבר את העסק ההוא כי רע ומר הוא, שעל ידי זה יפסיד כל מעותיו, כמה מההשתדלות היה עושה ראובן למונעו מן העסק ההוא, בעבור ידיעתו והכרתו היטב שעל ידי זה יחזור כל החוב עליו. וכן נמי בעניינינו, צריך האדם לדעת, דאם יכול למנוע את חבירו מאיזה עון על ידי הוכחה וכדומה, או את אנשי עירו, והוא מתעצל מזה, יתפש לעתיד לבוא באותו עון, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה כל מי שיש בידו למחות באנשי ביתו ואינו מוחה נתפס על עון אנשי ביתו, באנשי עירו ואינו מוחה נתפס על עון אנשי עירו, לכל העולם כולו ואינו מוחה נתפס על כל העולם כולו.

ואיתא בויקרא רבה, **שה פזורה ישראל, מה דרכו של שה לוקה באחד מאיבריו וכולם מרגישים** [רצה לומר שדרך השה הוא שכל העדר מתחברים ביחד, וְקִשְׁשָׁה אחת לוקה ברגליה וכדומה והיא עומדת, כולם יעמדו לפי שעה] **אף ישראל אחד חוטא וכולם נענשים**.

ואיתא במדרש שמות רבה (פ"ב, ב), וזה לשונו: אמרו רבותינו, כשהיה משה רבינו עליו השלום רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לחסית. כיון שהגיע לחסית נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו, אמר, **אני לא הייתי יודע שרץ**

היית מפני צמא, עיף אתה, הרכיבו על כתיפו והיה מהלך. אמר הקדוש ברוך הוא, יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חייך אתה תרעה צאני ישראל. הוי ומשה היה רועה. עכ"ל.

והנה אנו רואים בעוונותינו הרבים שקיום הדת מתמוטט מדי יום ויום, ואם לא נראה לחזקה מי יודע מה יהיה ומה יכול להולד חס ושלום כעבור שנים, כי כל בית ישראל נמשלו לכרם, וכדכתיב [ישעי' ה ז'] כי כרם השם בית ישראל, וכשגדרו נפרץ מעט, אם לא נראה לתקנו, הפירצה הולכת ומתרחבת ועל ידי זה יכלה כל הכרם לבסוף, ואפילו אם לא יופקר במשך הזמן רק איסור אחד של תורה, גם כן רע ומר הוא, וכל שכן אם יגיע הדבר חס ושלום לידי חייבי כריתות ומיתות בית דין, אוי ואבוי יהיה כי יפקוד השם יתברך העון על כולנו.

ואל יתפאר האדם בנפשו לומר כי ישיב לפני השם, לא היה בי כח למנוע אותם מן האיסורים. אבל הלא ידוע מכמה פסוקים ומאמרי חכמינו זכרונם לברכה כי חפצי שמים צריכים להחשב בעיני אדם על כל פנים כחפצי עצמו, ובחפצי עצמו ידוע שאפילו כשהעסק הולך בענין רע, אף על פי כן אינו מתייאש ממנו, ותמיד חושב עצות איך לשפרו, וגם שואל מאחרים הסוחרים הגדולים איזו עצה ותחבולה לזה, והקדוש ברוך הוא ממציא לו עצה, ומצוי הדבר שלבסוף מרויח מן העסק. ואף בזה, אילו היה שקול בעיני האדם רצון הקדוש ברוך הוא כרצונו, היה מחפש עצות ותחבולות איך להקים הדת שלא תתמוטט, ובודאי היה הקדוש ברוך הוא ממציא לנו עצה וגם עזר גדול מאתו יתברך לזה [וזהו שאמר הכתוב בכל דרכיך דעהו וגו', רוצה לומר באותן הדרכים שהוא מתנהג בעיני עצמו צריך להתנהג בעיני שמים].

אבל בעוונותינו הרבים אין אנו עושים כן בעניני שמים, ותיכף כשהאדם רואה לפום רהיטא שאין לו עצה לזה, תיכף הוא מתייאש מזה ופוטר עצמו מן הדין, **אבל לא בשביל שהוא פוטר עצמו למטה יפטר למעלה**. לך נא ראה מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת נה) על הפסוק והתויות תו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים, דהיינו שהקדוש ברוך הוא צוה למלאך שירשום על הצדיקים תו, לרמז תו של תחיה, ולבסוף כתיב שציוהו להתחיל העונש מאנשים הקדושים, כי מדת הדין עלתה לפניו לומר מה נשתנו אלו מאלו, וענה הקדוש ברוך הוא אלו צדיקים גמורים ואלו רשעים גמורים, ושאלה מדת הדין היה להם למחות, וענה הקדוש ברוך הוא גלוי לפני שלא יקבלום, ושאלה מדת הדין אם לפניך גלוי לפניהם מי גלוי, מיד יצא הדין לחייב את כולם.

ובמדרש איתא **ששאלה מדת הדין, מי מהם נהרג עבורי, מי מהם נפצע מוחו עבורי**. מכל זה נוכל להתבונן עד כמה גדול החיוב על כל אחד מישראל לחפש עצות ותחבולות, ולהתרצות על כל פנים אף להתבזות ואף למנוע עון ופשע מישראל.

ודע עוד, דמלבד שיש עליו חטא על שלא מיחה בחבירו כי כל ישראל הם כאיש אחד, וחטא של חבירו פוגם גם בנשמתו. **עוד יש עליו דין חמור לעתיד, כשחבירו החוטא נענש ומת בעונו, גם הוא ידרש על דמו**, וכדאיתא בתנא דבי אליהו **כל מי שסיפק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר, כל הדמים הנשפכים בישראל אינם אלא על ידו**, שנאמר ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם ממני באמרי לרשע מות תמות ולא הזהרתו וגו' הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש עכ"ל, מכל זה יתבונן האיש הנלבב גודל החיוב בענין זה.

העצה היחידה לצאת ידי חובת הערבות כנזכר לעיל הוא קל מאוד כי על ידי שידפוס (או יעזור להדפיס) ספרים ולחלק בחינם (כמו שכתוב מה אני בחינם אף אתם בחינם, וכמו שכתבנו לעיל) הספרים על עניני שכר ועונש ועוד. וכמו שכתב בעל החיד"א זכרונו לברכה **כי תוכחה על ידי ספרים בכתב נתקבל ביותר. כי על ידי הלימוד בהספרים יחזרו בתשובה.** (ראה להלן מה שכתב בעל המחבר של הספר קב הישר) כמו כן נחוץ לפרסם ספרים על קדושת השבת, תפילין, מזוזות, ציצית, טהרת המשפחה.

הרבה אנשים אומרים הנה אנו אנשים פשוטים ולא רבנים מה רוצים ממנו, ישנם ברוך השם אלפי רבנים ובתי מדרשים ותלמידי חכמים, ואם הם לא עושים או לא יכולים לעשות, למה אני צריך לעשות פעולות האלו.

אבל תדעו נאמנה, כי אנחנו כעת ממש קרוב להגאולה שלימה ואנו מחכים לו למלך המשיח^ט בכל יום שיבוא^ז, ואנו צריכים לדעת מה שכתוב בזוהר הקדוש ובאור החמה, כי לפני ביאת המשיח יהיו רוב הרבנים^כ ומנהיגי ישראל מהערב רב רחמנא ליצלן. וישנם באמת רק יחידי סגולה^{כז} של רבנים שרוצים לעשות, אבל אין להם הכוח והממון לעשות הפעולות

(ט) עיין רמב"ם הלכות מלכים ריש פרק י'.

(כ) באופן "דאחישנה" ובאופן "דבעתה" (ישעי' ס, כב. סנהדרין צח, א).

(כא) הטעם מדוע הניח הקדוש ברוך הוא שהערב רב יסיתו וידיחו את עם ישראל, יען שהוא גם כן משום עקבתא דמשיחא, כדברי תיקוני הזוהר הקדוש (תקונא חד ועשרין, דף פ"ד, ובכסא מלך אות ש') עיי"ש, שמורין גם כן על השפעתו של עמלק.

(כב) "כלל ישראל" נקרא הקומץ הקטן שהוא בתשובה, אם רב אם מעט - "כי לא מרבכם חשק השם בכם, כי אתם המעט מכל העמים" (דברים ואתחנן ז, ז).

הטובות והנחוצות, על כן במקום שאין איש יאמר החלש גבור אני, ואין דבר שעומד בפני הרצון, כי בעקבתא דמשיחא נתקיימו בנו בעוונותינו הרבים במלואן דברי חכמינו זכרונם לברכה (סוף סוטה וסנהדרין צ"ז ע"א) שהמלכות תיהפך למינות, יראי חטא ימאסו, האמת תהא נעדרת וכו' וכו', ואז תהא שוררת מינות ואפיקורסות שלא שמעתן אוזן מעולם, הפקרות איומה תתפשט בעולם, והחשכות היותר נוראה תהיה בולטת בפרט על ידי טמטום ובלבול המוחות, דוגמת שעת עשיית העגל שעל עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, שנהרג חור שהוכיחם, יעשו מחולות. וכל זה נעשה על ידי עמלק ימח שמו. והקדוש ברוך הוא רוצה שנעזור לו כביכול במלחמתו נגד עמלק, כי נשבע השם שאין שמו וכסאו שלם עד אשר ימחה את זכר עמלק מתחת השמים לגמרי. וביאת משיח צדקינו והתגלות כבוד מלכות שמים עלינו תלויים במחיית עמלק ימח שמו וזכרו לגמרי, ובמלחמה נגד עמלק הנצחון תלוי ב"שוייתי **השם לנגדי תמיד**" מצדנו, והיינו על ידי תשובה לפני השם יתברך, כמו דכתיב ובה לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, במהרה בימינו אמן.

ובזכות שנתחיל לשתף פעולות נחוצות להחזרת היהודים בתשובה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא פ"ו ע"ב) גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, רצה לומר שנוגע בכסא הכבוד, והיינו שנשבע שאין כסאו ושמנו שלם עד שימחה זכרו של עמלק לגמרי מתחת השמים, והנצחון נגד עמלק ימ"ש תלוי בתשובתנו שנשעבד את לבנו לאבינו שבשמים, ובכך גדולה תשובה שמביאה את הגאולה, כי ביאת הגואל צדק האמיתי יהיה רק אחרי מחיית עמלק, ועל ידי התשובה ימחה זכר של עמלק, שכל זמן שישראל משועבדים לאביהם שבשמים וגבר ישראל כדאמרינן (יומא פ"ו עמוד ב') אמר רבי יוחנן

גדולה תשובה שמביאה את הגאולה, שנאמר "ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב", במהרה בימינו אמן.

בלי תשובה אף הטוב נותן כח לסטרא אחרא

ובטוחים אנו שהספר הזה יסמוך לנוטים לנפול חס ושלום, וההוגים בספר הזה בעינא פקיחא יקומו גם אחרי נפלים ויחיו נצח, ויראו אור בהיר בתשובה שלימה.

העצה היחידה שלנו הוא להחזיר את העם בתשובה, כדלהלן: ראשית אנו צריכים לדעת שהדור הזה של עקבתא דמשיחא הוא הדור האחרון שאנו מקוים ממש בכל עת ורגע לזכות בביאת משיח צדקינו בקרוב ממש, **ומי שרוצה באמת לזכות לזה צריך לבקש ולבכות הרבה להשם יתברך שיזכה לעשות דבר טוב בחייו**, ובפרט כמו שכתוב בזוהר הקדוש שהדור שלנו הוא רוב רובן מהערב רב רחמנא ליצלן^{כג}.

ובבני יששכר (מאמרי חודש אדר) כתב: כתות הערב רב אשר בקרבנו הם יושבים, מינים מוסרים אפיקורסים, הן

כג) איתא בזוהר הקדוש (שמות דף ס"ז) בפרשת בשלח על הכתוב מלחמה להשם בעמלק מדר דר, אמר ר' יהודה בכל דרא ודרא בכל דרין דאתיין לעלמא לית לך דר דלית בהו מההוא זרעא בישא וקב"ה אגח בהו קרבא, רבי יצחק אמר ועלייהו כתיב יתמו חטאים מן הארץ, עיי"ש.

עוד איתא בזוהר הקדוש (ח"ב דף קכ:): דערב רב אינון יין דנתנסך לעכו"ם, ומנהון משומדים מינים ואפיקורסים משומדים לעבירות שבכל התורה כולה.

ובספר הקדוש אור החמה (פ' נשא בשם הרמ"ק) כתב וזה לשונו, הערב רב הם גויי הארץ נשמת החיצונים. ושם (על זוהר הקדוש משפטים דף ק"כ ע"ב) וזה לשונו: מלחמה להשם בעמלק שהם ערבוביא בישא שכולם נתערבו אלו באלו וזרע עמלק נתערב בהם ויש רשעי ישראל שהם נחשבים מכולם שהם פריצי ישראל מהרסיך ומחריביך ממך יצאו וכו'.

המה משורש עמלק הדעת דסטרא אחרא ער"ב ר"ב גימטריא דע"ת כאשר תראה בדורות הללו אשר בעונותינו הרבים נתרבה האפיקורסות, וגם אותן דקיימין כלי חמס על ישראל לפשוט את עורם מעליהם בעצות רעות בחוקים לא טובים ודי למבין, עד כאן. ובזוהר חי פרשת בראשית (דף קי"ג) כתב וזה לשונו: **ועתה רוב הדור עם הראשים שלהם הם מערב רב**, עד כאן.

ובספר דברי חיים בהשמטות לפרשת ויקהל כתב וזה לשונו, דלפני ביאת המשיח יהיו רוב הרבנים מהערב רב כו', וזה לשון הדברי חיים שם: כי ישראל בעצמן קדושים אך הערב רב כל חסדים דעבדי לגרמייהו עבדו כנראה בעליל שהרבנים והחסידים והבעלי בתים שבדור המה בעונותינו הרבים רובן מערב רב ורוצים לשרור על הציבור וכל מעשיהם רק לגרמייהו לקבל כבוד וממון ולכן אין להתחבר רק אם עובדים באמת שמוסרים נפשם לדי' לא לקבל שום תועלת לעצמם, עד כאן עיין שם עוד.

ועיין ברעיא מהימנא פרשת נשא וזה לשונו, א"ל רעיא מהימנא באומאה עלך בשמא דיקו"ק לא תאחר בכל יכולתך דהא אנא בצערא סגי, ויפן כה וכה וירא כי אין איש עוזר לי לאפקא לי מהאי צערא בהאי גבורה דאתמר עלי ויתן את רשעים קברו, ולא אשתמודען בי ואני חשיב בעינייהו בין רב רשיעיא ככלב מת דסרח בינייהו דחכמת סופרים תסרח בינייהו בכל קרתא וקרתא ובכל אתר דישראל מפוזרין בין מלכוון ואתהדרו אינון ערב רב רעיין על ישראל עאנא דקב"ה דאתמר בהו ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם ולית לון יכולת למעבד טיבו עם ת"ח, ואנשי חיל ויראי חטא מסובבים מעיר לעיר ולא יחוננו, ומחרימין ערב רב בינייהו ולא יהבין לון באתרין סגי אין אלא דבר קצוב דלא יהא תקומה לנפילו דלהון ואפי' חיי שעה, וכל חכמים ואנשי חיל ויראי חטא בצערא

בדוחקא ביגונא חשיבין ככלבים, בניים המסולאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש בראש כל חוצות, דלא אשכחו אכסניא בינייהו, ואינון ערב רב אינון עתירין בשלוחה בחדווא בלא צערא בלא יגונא כלל, גזלנין מארי שוחד דאינון דיינין רישי עמא, כי מלאה הארץ חמס מפניהם, עלייהו אתמר היו צריה לראש, באומאה עלך זמנא תניינא, עד כאן.

ונמצא מכל זה דברים נוראים, דרוב הרבנים ובעלי בתים הם של הערב רב, וצריכים ללחום נגדם במלחמה גדולה, ובעוונותינו הרבים לא די שאין נלחמים נגדם אלא הרבה אנשים יש להם קשר אתם ובונים להם בנינים ופלטרין גדולים, ונותנים להם ממון כסף רב, ויש להם שם כבוד ויקר וגדולה, והצדיקים האמיתיים המקושרים להם יושבים בעניות לא עלינו ואי אפשר להם לפעול ולעשות לצרכי שמים כראוי, להרבות פעלים לתורה וליראת שמים.

ועל פי זה אפשר להבין מה שכתוב בספר הקדוש היכל הברכה (בפרשת ואתחנן הנזכר לעיל על פסוק הטיבו וגו') וזה לשונו: "ואני תמהתי על בעלי בתים הכשרים למה ישנו כל הלילה ויבלו ימיהם בהבל, למה לא יעמדו באשמורת לומר תהלים וחצות כפי כחם ואחר כך ילכו להתפלל מלה במלה בכונת הלב, כל חד כפום שיעור דיליה, ואם הוא בר הכי ללמוד על כל פנים משניות, למה ימנע עצמו מזה ולומר איזה דפין מן הזוהר הקדוש כי כל דיבורים אלו הם קישוטי הנפש חיים לנפשו, למה לא ילחם עם חלק הרע שבנפשו המונע אותו בחכמות זרות ואם ההתחלה יהיה לו קשה שלא יטעום אלא מרירות, סופו יהיה לו אור וחיות ומתיקות וחיים לנפשו בזה ובבא וכו'. ואם יסמוך בעל הבית הכשר שהוא מתומכי התורה בוודאי אין דבר גדול בעולם מן מי שהוא תומך התורה אבל זעירין אינון, ועוד שיש הרבה טועין ומטעין **ואם אין לו זכות לא יזכה לזה אלא ידבק עצמו בשד יהודי שהוא תלמיד חכם,**

והרבה צריך בקשות ורחמים בבכיה שיזכה לדבק עצמו בתלמיד חכם אמת וצדיק, ולזה לא יזכה אלא על ידי זכיות הרבה ותפלות ותחנונים כי מן השמים אין נותנים שום דבר קדושה ומצוה אלא על ידי זכות הקדום וטורח ובקשות ותפלה" עד כאן.

והכוונה במה שכתוב ואם אין לו זכות לא יזכה לזה אלא ידבק עצמו בשד יהודי שהוא תלמיד חכם, יש לומר גם כן כנזכר לעיל, דיכול להיות שהוא תלמיד חכם אבל עדיין יכול להשתייך חס ושלוש לכת הערב רב והסטרא אחרא רחמנא ליצלן, ועל כן צריך לזה זכיות הרבה ותפלות ותחנונים שיזכה לדבק עצמו בתלמיד חכם אמת וצדיק, ודי למבין.

ראה (במסכת ב"ק דף ט"ז ע"ב), שביקש ירמיי על אנשי ענתות "הכשילם בעניים שאינם מהוגנים", וצריכים לחפש הרבה מאוד עד שמוצאים עני הגון באמת, תלמיד חכם וירא שמים שאז חשובה הצדקה שנותנים לפני הקדוש ברוך הוא.

וידוע הסיפור שהביא בספר הקדוש היכל הברכה פרשת ואתחנן (על פסוק הטיבו כל אשר דברו), מהרב הקדוש הרבי ר' זושא מהאניפאלי זי"ע, וזה לשונו:

"וסיפר לי מורי חמי הצדיק המפורסם מורינו הרב אברהם מרדכי מפניטשוב ששמע מאיש אלקים קדוש מורינו הרב ר' זוסיא מאניפאלי שסיפר לו איך בעניותו היה שמש בעיר אוסטראה והיה דרכו להתענות שנים ושלושה ימים, ואחר כך היה הולך לבקש מאיזה בעל הבית שיתן לו על לחם להשיב נפשו. ופעם אחד אמר בלבו שזהו חסרון אמונה לילך ולבקש לחם אלא יבטח באלקיו באמונה שלימה שלא יחסר מזונו, ופעם אחד התענה שלשה ימים כדרכו ואחר התענית לא היה מי שיתן לו מעט לחם והלך והתענה עד שהיה קרוב למות ולא היה מי שיתן לו שום דבר, והיה רעש גדול למעלה ולא

היה בכל המקום מי שיזדמן לפניו זה המצוה הגדולה לקיים נפש קדוש כזה. כי לא היה אפילו אחד שיהיה ראוי לזה אף שהיו שם אנשים כשרים הרבה לא היו ראויים למצוה זאת שישלח לו השם יתברך דורון כזה כמבואר בזוהר (ויקהל דף קצ"ח ע"א), וברא לו השם יתברך שני דדין בפיו, אחד הוציא דבש ואחד הוציא חלב, ושלשה חדשים היה ניזון מזה הדבש וחלב שהיה יונק מן הדדין שבפיו, ואחר עבור שלשה חדשים בא אליו אחד ואמר לו זוסיא קח לך ששה גראשין וקנה לך לחם אזי ברגע נפסק זה הדבש וחלב, כך סיפר הצדיק בפיו למורי וחמיי", עכ"ל בספר היכל הברכה.

ובאמת צריכים להתפלל הרבה על זה שימצא עני תלמיד הגון^{כד} שתהא הצדקה חשובה לפני הקדוש ברוך הוא.

וכמה נוראים הדברים שכתב בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (פרשת נשא, ד"ה העולה) וזה לשונו: "העולה מזה דראוי העושר לילך אל החכם לקבל ממנו חכמה כמו שהחכם הולך אצל העושר לקבל ממנו חסד מעשרו כי זה תכלית הבריאה כמו שכתוב במדרש (שחר טוב) (תנחומא משפטים ט"ו) על פסוק ישב עולם לפני אלקים ורצה לומר שאל שיהיה כולם שוין בעושר וחכמה שלא יצטרכו לקבל זה מזה, והשיבו רוח הקדש אם כן חסד ואמת מן יצרוהו, כי במה יזכה זה עם זה, מה שאין כן עכשיו החכם מקבל חסד מהעושר והעושר מקבל מן החכם תורה וחכמה הנקרא אמת, ובשכר שמשפיעים זה לזה בחכמה ובעושר כך מלמעלה יורד השפע וכמו שכתוב בש"ס ולמוכיחים יונעם ועליהם תבוא ברכת טוב, כל זמן שתוכחה בעולם ברכה בעולם וכי' (תמיד כ"ח ע"א) ורצה לומר

כד) וראה לעיל בהערה אות יב מה שכתב: "ותרופה אחת מצאנו לו אם יזכה את הרבים", וכו'.

שגורם שפע כנוזר לעיל, וכמו שכתוב בתיקונים (תיקון מ"ד) יעו"ש"י.

"ובזה" יובן חסד ואמת נפגשו, ורצה לומר כשעושיין להשפיע זה לזה החכמים מקבלין חסד מהעושר והעשירים שומעין חכמה ומוסר הנקרא אמת מהחכמים שהוא עיקר התכלית כמו שכתוב חסד ואמת מן ינצרוהו כנוזר לעיל, אז גורמים לייחד ב' מדות הגורמין שפע וברכה בעולם, וזהו צדק ושלוש נשקו" וכו'.

"ובזה" יובן דברי נעים זמירות ישראל בפתח דבריו, למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק יתיצבו מלכי ארץ וגו' ורצה לומר שלא אמר זה דרך תרעומות להתרעם למה רגשו וכו' רק שאמר דרך מוסר לעמו ישראל בטוב טעם ודעת להבינם למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק להתעולל עלילות בריק והבל על בחירי אומה ישראל, כאשר באזנינו שמענו עלילות שונאינו בכמה מיני תחבולות אין מספר להעלותן אשר האומות מעלילין והם המוני האומות הנקראים גוים שרגשו וגם השרים של המדינה מאומות העולם הנקראים לאומים יהגו ריק, היאומן כי יסופר להאמין מחכמי אומות העולם על דברי הבל וריק כזה, אבל זה נמשך מצד כי יתיצבו מלכי ארץ מאן מלכי רבנן (גיטין ס"ב ע"א) שמעמידין על פי השר שארץ שלו, וזה שנצב לרב שנקרא מלך על פי מלכי ארץ שהארץ והעיר שלו אחר חורבן הבית [ותיבת מלכי משמש לכאן ולכאן] ויתיצבו מלכי ארץ ורוזנים שהם המנהיגים של הרב הנזכר לעיל נוסדו יחד על השם ועל משיחו, כי מיד יועצים עצות על השם בענין מאכלות אסורות להעביר שוחטים טובים ולהעמיד רעים לפי רצונו וכיוצא בזה לפי מה שראתה עיני ועל משיחו **שהם הלומדים העוסקים בתורה ועבודה אין לגרשם מהעיר ולבטל מנין שלו** יעשו כעובדא דאחז המלך שאחז בתי כנסיות ובתי מדרשות ואמר אם אין חכמה אין הקדוש ברוך הוא

משרה שכינתו בישראל שנאמר חתום תורה בלימודי וכו' (ישעיה ח'), ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו, ורצה לומר כי עצתם איך להשליך עבותות האהבה שבינם לבינו יתברך על ידי שיש להם מקום מיוחד להתלמד ולהתפלל ולהסיר מוסרותימו שעל ידי תורה ומוסר כולם נכנעים לפניהם ולהסיר עול מעלינו זהו תוכן עצתם".

"והנה באלו יש ב' כתות כנזכר לעיל שיש יראי השם לשם שמים וכנזכר לעיל, ובזה אמר יושב בשמים ישחק

ורצה לומר כי זה שהוא ברום המעלות בשמים שכבר נתקשר באהבה יתברך גם עתה ישחק וישמח ולא יחוש כלל לעצתם, מה שאין כן אד' ילעג למו, כי כת ב' הנזכר לעיל שהי' במדרגה תחתונה הנק' אד' כנודע שלא היה לשם שמים רק ליטול את השם שהוא מחסידי ארץ, וכעת שרואה שיועצים עליהם הרוזנים וכו' מיד הוא עצמו ילעג למו על היראים כדי שלא ימצא בו שום דבר מחסידים שלא ילכד בעצת רוזנים, וזה הוא השמירה של מעלה לבל יכנס פנימה כל מי שיהי' כי מי שאינו הגון אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו כדי שיהיו נרפים מהתורה והעבודה לכוונה הנזכר לעיל, אבל ואני נסכתי מלכי על ציון הר קדשי, ורצה לומר שדוד אמר על עצמו ואני שעמדתי בנסיון כל הבזיונות והשפלות וכעת אני נסכתי מלכי שאינו נצב ממלכי ארץ על פי השררה רק ואני נסכתי מלכי שהוא אלקי עולם השם על ציון הלומדים המצויינים בהלכה שעיקר מלכותי ונסיכותי הוא על הלומדים העוסקים בתורת השם ועבודתו כמו שכתוב חבר אני לכל אשר יראוך וכו' (תהלים קי"ט) ועל זה הוא סמוך לשון חיבור כמו ועליו מטה מנשה (במדבר ב') כי הם נטורי קרתא (פתיחתא דאיכ"ר א') ואין צריך לומר שלא לגרשם מהעיר רק שהם עיקר ממשלתי. וגם על הר קדשי שהם ראשי קציני אלופי ישראל שהם נקראים הר והם גורמים קדושתו כמו שכתוב (דברים ב') ויהי כאשר תמו וידבר השם אלי

שאינן קדושת שמו על נביאים כי אם בזכות ישראל ומה שהעמיד יתברך אותי לנסיך ומלך הוא בזכות ישראל שהם נקראין קודש ישראל להשם ראשית תבואתו (ירמיה ב') וחס על כבודם שיהיה להם רועה נאמן לבל יגיס דעתו עליהן כמו שאמרו (יומא כ"ב ע"א) אין ממנין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלוין אחוריו", עד כאן לשונו הקדוש הנוגע לענייננו.

רואים אנו גם כן מדברי התולדות יעקב יוסף **שהצדיקים ועובדי השם יושבים בעניות ובדחקות מה שאין כן אותם שדורשים רק כבוד עצמם יושבים על מי מנוחות ולא חסר להם כלום וכנזכר לעיל.**

ולכן צריך באמת סייעתא דשמיא גדולה לזה, שתהיה הצדקה שנותן באופן ראוי והגון, שיתן לעני הגון תלמיד חכם וירא שמים שאינו שייך לכת הערב רב רחמנא ליצלן. והעצה לזה מה שאפשר לו לעשות שהכסף שלו ילך ישר להקדושה הוא לעשות כמו שכתב רבינו בעל החיד"א (העתקנו לעיל), להדפיס ספרים קדושים שמעוררים את אחינו בני ישראל לעשות תשובה באמת, וכמו שכתב הגר"א במשלי (פרק י"ב פסוק י"ד) **שלעולם יראה אדם להוכיח את חברו על דבר שעושה לא טוב** (פירוש לשונו: לא רק בעבירה ממש אלא גם על דבר לא הגון, כבתוספות דיבור המתחיל דבר בברכות דף ל"א): **כי אם ישמע לו וייטב את מעשיו אז כל המצוות שיעשה הם על ידו (וגדול המעשה יותר מן העושה, קל וחומר כשנכפיל ריבוי פעולות מעשה התיקון במעשי המוכח מהיום והלאה) יטול שכר כמו העושה עצמו ואם לא ישמע לו אזי יטול את הטוב ממנו כמו שכתב האר"י ז"ל והוא בסוד זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן והרשע נוטל חלקו בגיהנם, עכ"ל**

ובזכות שנתחיל לשתף פעולות נחוצות להחזרת היהודים בתשובה, נזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן.

סיום

בגמרא הקדושה אמרו, כל מה שישראל אוכלין בעולם הזה לא אוכלין אלא בשביל האמונה^{כה}, על כן נחוץ מאוד שילמדו בספרים האלו פעמים הרבה עד שיבין היטב התכלית האמיתי שבא לתקן בעולם הזה, ואז בודאי הקדוש ברוך הוא ירבה השפע שלו ופרנסתו ומי שכבר חננו השם בעושר ונכסים, יתגדל מזלו, ויתן השם לו ולביתו אריכות ימים ושנים, וינצלו מצער, ומי שצריך לשידוך בחור או בתולה יזמין להם הקדוש ברוך הוא זיווג הגון בנקל, ומי שלומד תורה יהיה לו סייעתה דשמיא, ומי שרוצה לפעול ישועות בקרב הארץ בתפלתו בודאי הקדוש ברוך הוא ישמע תפלתו על ידי זה ביותר, ומי שיש לו חולה בתוך ביתו חס ושלום, ינדר שילמוד איזה פעמים באלו הספרים וגם החולה יקבל עליו ללמוד בזה הספר אחר קימתו מחליו לכל הפחות חצי שעה בכל יום ובעת שנותן איזה רפואה

(כה) עיקר האמונה הוא, ש"השם אחד יאיר בנפשו" (ראה תניא סוף פרק י"ח, ופרק ל"ה), דמדריגת החכמה הוא "אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו". (ועיין רמב"ם בהלכות יסודי התורה פרק א' הלכה ז'). וכל עבודת האדם צריך להיות "בלתי לד' לבדו". אנו צריכים להיות מוכנים למסור את נפשינו במסירות נפש ממש ללא כל חשבונות של כסף וכבוד ופוליטיקה (כי העבודה כזאת אין לה שום חשיבות למעלה בשמים, ואחר מאה ועשרים שנה יבוא לשם בלי כלום) רק צריכים לעבוד את השם בתמימות "בלתי לד' לבדו", כמו שהצדיק הקדוש רבי ר' מרדכי'ע מנדבורנא זי"ע היה אומר בעת התפילה כשהוא הגיע ל"לא-ל ברוך נעימות יתנו" וכו', "כי הוא לבדו מרום וקדוש", אז הוא אמר באידיש, רק הוא לבד, רק הוא לבד, "נאר ער אליין נאר ער אליין" הוא חזר על כך לפחות 100 או מאה וחמישים פעם בכדי שיכנסו לכל העצמות שאין עוד משהו חוץ מהשם יתברך לבדו. ואחר כך אמר בשמחה גדולה ובלהבות אש "פועל גבורות עושה חדשות" וכו', זכותו יגן עלינו.

יתן לר' מאיר בעל הנס איזה צדקה אז בודאי ימהר השם עזרתו.

על כן נא ונא אחינו בני ישראל כה יהיה הקדוש ברוך הוא בעוזרי שטובתכם וטובת בניכם אני מבקש, והנני רוצה בטובת ישראל בלב שלם, שימו לבבכם לדברי המחבר שמבטיח להקוראים בזה הספר כנזכר לעיל. ועל כל פנים למיחש מיהו בעי אשר חסרון בודאי אי אפשר להיות על ידי הלימוד הזה וכמה אנו מבטלים בספורים ופאליטיק, ובדברים של מה בכך או רק בשמיעה לבד, ובודאי לקרות בזה הספר לא גרע חס ושלום.

ובטוחים אנו שהספר הזה יסמוך לנוטים לנפול חס ושלום, וההוגים בספר הזה בעינא פקיחא יקומו גם אחרי נפלים ויחיו נצח, ויראו אור בהיר בתשובה שלימה¹³. ובפרט לעת כזאת אשר יפנה הלילה ואור הבוקר ממשמש ובא,

(כו) ובבאר היטב סימן תקע"א (סעיף א) וזה לשונו: **ודע שכל המעשים שאדם עושה ותורה שלמד בעודו רשע בעוונותינו הרבים מוסיף כח בקליפות, עד שחוזר בתשובה מוציא מהקליפה. ובשלחן ערוך הרב הלכות תלמוד תורה (פרק ד סעיף ג) וזה לשונו: וכך אמרו חכמי הקבלה שכל התורה ומצוות שאדם עושה בעודו רשע אף שמוסיף כח בקליפות לפי שעה מכל מקום כשיחזור אחר כך בתשובה בגלגול זה או בגלגול אחר כמו שנאמר (שמואל ב, יד, יד) כי לא ידח ממנו נידח (עיין שם בשינוי לשון), אזי מוציא מהקליפה כל התורה והמצוות וחוזרים לקדושה בחזרתו (עיין תניא פרק י"ז). ובספר אלף כתב (אות רל"ט) וזה לשונו: ארשום בזה איזה דברי אגדה ממרנא ורבא רבי משה משולם איגרא אבד"ק פרעשבורג זיע"א, מספרו איגרא רמ"ה חלק ב' שאינו בנמצא. שם (דף כ"א עמוד ב' בד"ה "בחצוצרות וקול שופר") בתהלים "אם לא ישוב חרבו ילטוש קשתו דרך ויכוננה ולו הכין כלי" וגו', על פי הידוע דאדם רשע אף מה שעושה טוב נותן כח בסיטרא אחרא (עיין באר היטב אורח חיים סימן תקע"א סק"א)**

שבודאי הדור הזה יזכה לראות בנחמות ציון וירושלים, על כן נאה ויפה לנו להתאמץ בכל כחנו לקרב הגאולה שלימה על ידי התעוררות דלתתא להחזיר בתשובה לעצמו וגם לאחרים¹² לעורר אותם כי כל ישראל ערבים זה לזה¹³, **ובודאי כל דבור ודבור עושה רושם למעלה אם הוא לשם שמים**, ובודאי

יידוע דאיתא בקרא אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי, חרבי זו תפלה, קשתי זו תורה, וזו, אם לא ישוב בתשובה, חרבו ילטוש קשתו, דרך זו תורה ותפלה שיעשה לו, הכין לכלי מות עכ"ל. ועל ידי התשובה חוזר הכל לקדושה, כנזכר לעיל.

ל) בספר מבשר צדק פירש מה שכתוב "אם אין אני לי מי לי", כי אפילו יחיה אדם אלף שנים ויעסקו בתורה ועבודה אף על פי כן לא יוכל לצאת ידי שמים מה שמחויב לעבוד את השם יתברך. ותרופה אחת מצאנו לו אם יזכה את הרבים בתורה ובמצוות אז תורתם ומצוותם יהיו לו למליצי יושר לפני אב הרחמים יתברך. וזה שאמר אם אין אני לבדי עוסק בתורה ובעבודה אלא אני עוסק עם רבים ומזכה אותם, מי שיעשה מצוות ומעשים טובים לי שייך לי כיון שאני זכיתי אותם וכל מה שעושים יעלה על חשבוני. וכשאני לעצמי עובד השם ואינני מזכה את הרבים מה אני כלומר מה אני נחשב וכו'.

כח) ועוד הפעם אנו מבקשים שלא יהיה דבר הזה קטן בעיני אחינו בני ישראל כי כדאי וראוי לנו לחשוב מחשבות ולעשות איזה תחבולות ועצות גם לתכלית האמת וצריכין אנו לקנא בכת "המיסיאנעריין", שמייגעים הרבה להעלות כבודו של שקר, כי זאת ידוע הוא שמיד בא הבעל דבר בטענות להתבטל דבר מצוה ובפרט לזכות הרבים שזאת המצוה יקרה היא מאד בעיני הקדוש ברוך הוא אבל צריכין אנו לגרש היצר ולומר הלא כמה פעמים אבדתי ממון יותר וגם נתתי ממון במקום אשר אפילו ספק לא היה שייגיע נחת רוח להמקום ברוך הוא וגם נתתי כמה פעמים על (הלאטריע ועוד), ולמה לא אעשה הדבר שעל כל פנים אפשר להיות מצוה, ועבירה בודאי לא, ומכל שכן שהוא מזכה את הרבים כדי לעשות נחת רוח להבורא כל עולמים. הקדוש ברוך הוא ישלם שכר טוב להמחזיקים, להם ולבניהם.

הקדוש ברוך הוא יקיים הבטחתו שאמר "שובו אלי ואשובה אליכם", כי הקדוש ברוך הוא רוצה שיעוררו את עצמם מלמטה ויהיה אתערותא דלתתא על כל פנים כפתחו של מחט בכדי להשתיק המשטינים, ופתע פתאום ישלח לנו השם המבשר טוב משמיע שלום וישועות וישמח לבינו ותגל נפשינו באומר לציון מלך אלהיך במהרה בימינו אמן.

בעזרת השם יתברך

פרשת ויקרא - פרק כ"ג

תיקון נשמות זרוחות

אחת מהעובדות הגדולות אשר רבינו ר' מרדכי מנדבורנא, כממשיך בדרכם של הבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו זכותם יגן עלינו, היה לתקן רוחות ונשמות המתגלגלים בחי, צומח, דומם, מדבר או נשמות ורוחות המרחפות באויר ומחכות לבוא יבוא היום אשר בו יזכו לשוב לצור מחצבתם ויתוקנו על ידי הצדיק.

רבינו כמובן התעסק בעבודה גדולה זו בין בשבתו בביתו בין בנסיעותיו אשר הרבה פעמים נסע במיוחד עבור לעשות איזה טובה תיקון לנשמה הזקוקה לזה. הנלווים אל רבינו בנסיעתו סיפרו שרואים בדרך דברים גדולים ונפלאים מאוד, והיו פעמים שבאמצע הנסיעה אמר רבינו אני נוסע בדרך זו בכדי לתקן איזה דבר.

תיקון נשמה תחת השער

באחת מנסיעותיו של רבינו עברו באמצע הדרך ליד בית גדול אשר בו התגורר שר גדול, מסביב לבית היה חצר מוקפת גדר עשוי מברזל ועליו גדר תייל, כראות רבינו את החצר צוה לעצור ולהעמיד את העגלה בצד, רבינו ירד מן העגלה וטייל ליד שער החצר.

מלוי רבינו התפלאו מאוד לפשר מעשיו אך אף אחד לא הרהיב עוז בנפשו לשאול את רבינו על זה. כעבור חצי שעה צוה רבינו לעלות על העגלה ולהמשיך בנסיעה, באמצע הדרך פנה רבינו אל האנשים ואמר להם וודאי

אתם התפלאתם על התנהגותי כאשר טיילתי ליד שער החצר, הנה אספר לכם ותבינו את הדברים לאשורם.

עברייך גדול שלא האמין בשכר ועונש

בעיירה אחת התגורר איש שהיה עברייך גדול והיה מאוד קל בדעתו עד כדי כך שאמר שהוא אינו מאמין בשכר ועונש, וחברו עליו חבריו, ומידי פעם דיברו על לבו בתוכחת מגולה שיסור מסורו שייטיב את דרכיו כי אית דין ואית דיין ויבוא יום שיצטרך ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא על כל מה שעשה משך כל ימי חייו, אך הוא תמיד השיב וכי מה איכפת לי מה יהיה לאחר מותי, העיקר הוא שעכשיו אני יכול לעשות כל מה שלבי חפץ בלי הגבלות.

באחת הפעמים אף הוסיף לומר לאחר מותי תוכלו לעשות עמי מה שאתם רוצים אפילו לשים עלי את שער הברזל של החצר, לא עברו ימים רבים, והאיש הזה מת וקיימו חבריו את דברו אשר בעצמו פסק עליו. והנה הוא עומד תחת שער הברזל כשמלאכי חבלה עמו והוא סובל צער רב ויסורים נוראים זה כמה שנים.

וכאשר עברנו דרך שם בכה לפני וביקש ממנו שאעשה לו איזו טובה, וברוך השם עלה בידי לעשות לו טוב.

(סיפורים נפלאים)

כל החיצונים מפחדים

סיפור אחד מנכדי רבינו שהוא בעצמו היה פעם אצל רבינו והגיעה אליו אשה אחת שהיה בה דיבוק לא עלינו וכאשר בא רבינו החוצה לחצר, הגביהה האשה פתאום את עצמה לגובה ונפלה על התנור שעמד בחצר שהיו מבשלים עליו.

ופעם אחת צעק הדיבוק ואמר בזה הלשון ווען איהר דאווענט, אלע חיצונים וואס געפינען זיך אונטער דעם הימל באהאלטן זיך אין תהום רבה זיי זאלן נישט פארברענט ווערן פון די ווערטער וואס גייען ארויס פון אייער מויל (= כשאתם מתפללים - כוונתו לרבינו - מתחבאים כל החיצונים שבעולם בתהום רבה כדי שלא ישרפו מהבל פיכם).

(מאמר מרדכי)

הסוסים נעצרו על ידי הנשמות

רבינו נסע פעם לביתו דרך איזה יער גדול, ולפתע באמצע הדרך נעמדו הסוסים באופן פתאומי ולא רצו להמשיך בדרכם, העגלון היכה אותם וניסה בכל מיני תחבולות אך לשוא, הסוסים לא זזים ממקומם, פנה העגלון ואמר לרבינו שהסוסים לא רוצים להמשיך בנסיעה, אמר לו רבינו: אל תכה אותם רק רד יחד עם הנוסעים ותתרחקו מכאן ותחזרו כעבור שעה. הם ירדו מהעגלה וטיילו במקום הרחק מהעגלה, כפי אשר צוה אותם רבינו.

כעבור שעה חזרו והמשיכו בנסיעה, באמצע הדרך סיפר רבינו מה היתה הסיבה שהסוסים נעצרו באמצע הדרך ולא רצו להמשיך בנסיעה, כי עמדו לפניהם כמה מאות נשמות אשר חיכו לי, בידעם שאני אסע דרך כאן והם אחזו בחזקה בסוסים ולא נתנו להם להמשיך בנסיעה עד שאתן להם תיקון, ובחסידי השם נתתי לכולם תיקון, ולאחר מכן הרפו הנשמות מהסוסים וכך אפשר היה לנו להמשיך בנסיעה.

(מאמר מרדכי)

שכן רע שהתגלגל בעכבר

פעם אחת נכנס אל חדר רבינו עכבר גדול עם רגל מוזרה היה בריה משונה, לא ראו כמוהו, ונעמד נגד רבינו והסתכל עליו, רצו האנשים ששהו בחדרו לגרשו.

אך רבינו מנע בעדם כשהוא שואל אותם בזה הלשון: צו ווייסען ענק וואס איז די נאמען פון די בעל חי (= האם אתם יודעים מה שמו של בעל חי זה?) ענו האנשים שלבעל חי זה קורים עכבר, המשיך רבינו ושאל בזה הלשון: צי ווייסען ענק ווי אזוי זאגט מען א שכן אויף דייטש (= האם אתם יודעים היאך אומרים שכן בגרמנית).

ענה אחד האנשים שבלשון גרמני קורים לשכן = נאכבאר נענה רבינו ואמר בזה הלשון: יא, יא, ער איז געוועהן מיינער א שכן און איך האב געליטען פון איהם שרעקליכע צרות און יעצט איז ער געקומען צו מיר און בעט פון מיר אז איך זאל איהם מוחל זיין, לאז איך וויסען אז איך בין איהם מוחל במחילה גמורה אויף אלעס וואס ער האט מיר געטאן (= הוא היה שכן שלי והיה עושה לי צרות צרורות ועכשיו הוא בא ומבקש ממני מחילה וסליחה, להוי ידוע שאני מוחל לו במחילה גמורה), כאשר אך גמר רבינו את דבריו מת העכבר, והיה זה סימן שהנשמה קיבלה את תיקונה.

(תפארת מרדכי)

מקוה לחיים ולא למתים

פעם אחת בשבת קודש קודם מנחה סיפר רבינו: בני רבי בערצ'י (הלא הוא הרב הקדוש רבי ישכר בער אדמו"ר מסאטמער זכותו יגן עלינו אמון) - סיפר לי שבחלומו ראה איש אחד שכבר לא היה בזה העולם, בא אליו ואמר לו, דע לך שבמקוה של אביך הרבי טובלים

נשמות מכל העולם, והא לך סימן שאתמול אתה היית האחרון שטבל במקוה, ועכשיו לך בבוקר אל המקוה ותמצא שהדף אשר בו כסית את המקוה אינו על מקומו כמו שהנחת אותו אתמול, וכן היה, על כן, אמר רבינו לסובבים אותו, אומר אני לכם שכל זמן שאני בביתי יכולים אתם לטבול במקוה שלי אך כאשר אני לא נמצא בביתי אל תטבלו במקוה שלי [לרבינו היו ב' בורות של מקוה בחצירו], כי ישנו נשמות שונות שבאות לטבול במקוה, ואספר לכם מה שהיה לי בשנה שעברה, כאשר רציתי לתקן את המקוה בראותי שהמים נחסרים מיום ליום אמרתי בלבי וודאי יש שם איזה חור הטעון תיקון, והנשמות כעסו עלי כי משך כל הזמן שיארך התיקון לא יוכלו לטבול, ופעלו איזה עוולה, שירד הרבה גשם ומשום כך לא יכלו לתקן את המקוה, ואתמול גם כן ראיתי שהמים של המקוה הולכים ונחסרים, ומורא עלה על ראשי בזכרי מה שעבר עלי בשנה שעברה ופחדתי שאולי יעכבו אותי הנשמות עוד פעם מלתקן את המקוה. על כן הנני עומד עכשיו בפני עשרה מישראל, וכל בי עשרה שכינתא שריא והנני מזהיר את הנשמות אזהרה נחרצת ואוסר עליהן באיסור גמור שלא יעזו לטבול במקוה שלי עד שלא אסיים את המלאכה ואין להם חלק ונחלה בה. כי במקוה ששייך לקהל עוד מובן שיש להם חלק, משום שיד כל אדם בו, אבל במקוה של יחיד אשר אני עשיתי עבורי מה שייכות יש להם בו הרי לא עשיתיו למתים כי אם לחיים.

(גדולת מרדכי)

הקמצן שנתגלגל בדוב

פעם אחת בא לחצר רבינו איזה גוי עם דוב גדול - [כי כן היה מנהגם של הגויים בימים ההם לשחק לפני אנשים עם הדוב ונותנים להם שכרם וזו היתה פרנסתם] -

באותו רגע שהוא בא, יצא רבינו מפתח ביתו והביט בדוב ואמר בזה הלשון: שמואל, שמואל, אזויפיל געלט איז געווען אמאל אין דיינע רשות און יעצט טאנצטע אין דעם גוף פון דעם בער, און מגעט פאר דיר אכזריות'דיגע קלעפ מיט א שטעקן, און אפילו א ביסל ברויט גיט מען דיר נישט, זיי נישט קיין שוטה און גיי ארויס פון דעם בער, און טאנץ נישט און שפיל נישט מער (= שמואל שמואל כל כך הרבה כסף היה לך פעם ברשותך ועכשיו אתה רוקד בתוך הגוף של הדוב, ונותנים לך מכות אכזריות במקל וגם לחם צר לא נותנים לך, אל תהיה שוטה צא החוצה מגוף הדוב ואל תרקוד ואל תשחק יותר).

ויהי כאשר גמר רבינו לדבר את דבריו, נפל הדוב על הארץ אין אונים ומת, הגוי התחיל לצעוק ולבכות על אבידתו והתחיל להשתולל קצת, רבינו קרא לו ואמר לו הירגע ואני אשלם לך את מחיר הדוב. כמה עולה הדוב, שאל אותו רבינו, נקב הגוי בסכום המגיע לו עבור הדוב ורבינו נתן לו ופטרו לשלום.

(גדולת מרדכי)

עוד מספרים שפעם אחת נכנס איזה דוב לתוך חצרו של רבינו, ורבינו נאנח ואמר: מי יודע כמה מליונים היה ברכוש האיש הזה כשהיה בזה העולם בגלגול הקודם והיה קמצן גדול ועכשיו הוא בא בגוף הדוב ומכים אותו במקל וברצועה מכות אכזריות ואפילו לאכול אין נותנים לו.

(גדולת מרדכי)

תיקון על ידי מזמור

פעם אחת כאשר עמד רבינו ליד החלון והביט החוצה ראה והנה שני גוים מוליכים דוב, מיד פנה רבינו לאחד ממקורביו ואמר לו שיראה לסלק את אחד מהגויים לזמן מועט על ידי תחבולה כלשהיא, אחר כך פנה רבינו

לאיש אחר ואמר לו לך ודבר על לב הגוי שנשאר שיואיל נא למכור את הדוב, וכן עשו, לאחר שיכנוע הסכים הגוי למכור את הדוב תמורת סכום הגון והלך לו.

מיד הובא הדוב אל החצר, רבינו יצא אל החצר ופנה אל הדוב בשאלה מאין אתה, ענה הדוב מווארשה, ענה הדוב חזן הייתי שם, מיד לאחר מכן אמר רבינו להסובבים אותו שעמדו משתוממים לומר מיד אתו מזמור תהילים.

ויהי כאשר אך גמרו לומר את המזמור נפל הדוב ומת ועל פי פקודת רבינו קברו אותו על יד המקוה.

(קונטרס מכתב שנת המאה בשם מורנו הרב ר' דוב היילפרין שיחי' לימים טובים ארוכים)

הדוב המרקד

פעם אחת לאחר התפילה ביקש רבינו מהמתפללים שיצאו אתו מחוץ לעיר, מיד הזמינו כמה עגלות ונסעו עד שהגיעו למקום אשר בו אמר רבינו לעצור, והמתינו שם כמה שעות כשרבינו אחוז שרעפים ודבוק במחשבותיו.

והנה הם רואים קבוצה של גויים מובילים בידיהם כמה דובים מאולפים כנהוג בימים ההם לסובב ברחובות העיר עם דוב היודע לרקוד היטב, והעוברים ושבים משלשלים לקופתם כמה פרוטות וזו היתה פרנסתם, הגויים בראותם קבוצה של אנשים עומדת באו על ידם לשחק עם הדובים בכדי שיוכלו להרויח עוד כמה פרוטות, בין הדובים שרקדו היה גם דוב זקן שכבר לא יכול היה לרקוד אך הוא רקד כפי יכולתו והגויים סיפרו לאנשים אודותיו.

כאשר שמע רבינו את דבריהם התעורר מדביקותו ונענה ואמר להם אני מוכן לקנות את הדוב הזה, הגויים הסכימו בחפץ לב שהרי הם רצו כבר מזמן להתפטר ממנו

ועשו את המכירה, אחר כך לקח רבינו את השרשרת והביא את הדוב בכבודו ובעצמו לאורך כל הדרך ובאמצע הדרך אמר לו רבינו: די רקדת.

כֹּאשֶׁר הגיעו הביתה שם רבינו את הדוב בסוכה ושם הוא התגורר משך כמה ימים ומאכלו היה מהשריים של רבינו, באחד הימים כאשר הביאו לו את האוכל ראו שהוא מת, מיד הלכו וסיפרו זאת לרבינו נענה רבינו ואמר, דעו לכם שהוא היה בגלגול הקודם צדיק גדול והיות ובמשך ימי חייו עלי אדמות לא שמח ולא רקד בחתונות יצא פסק מבית דין של מעלה ונגזר עליו שירד לעולם הזה ובכדי לכפר על זה ירקוד כל חייו וזה הוא הדוב שרקד כל ימי חייו אף בשארית כוחותיו, אחר כך צוה רבינו לעשות לו טהרה במקוה וקברוהו בכבוד גדול.

(קונטרס מכתב שנת המאה, בשם הספר עולמו של אבא)

זמן התיקון שהגיע

עוֹד מסופר שפעם אחת כאשר יצא רבינו לחצר ביתו בלווית כמה אנשים ושוחח אותם, לפתע נשמע קול רעש מהרחוב, שאל רבינו לפשר הרעש, נענה אחד ואמר לרבינו שגוי אחד בא עם דוב ובכדי שידעו כולם, הוא דופק על תוף ואז הדוב מתחיל לרקוד, והילדים שהתאספו לראותו מרעישים בקולם.

מִיד צוה רבינו להביא לפניו את הגוי יחד עם הדוב כאשר בא הגוי, בקשו רבינו שיואיל למכור לו את הדוב, הגוי מאן באמרו הן זהו מקור פרנסתי היחיד והאיך אוכל למכור את הדוב, האנשים שעמדו שם בראותם את גודל רצונו של רבינו לקנות את הדוב דיברו על לבו עד שעלה בידם לשכנע אותו תמורת כסף הגון של מאה רובל, שהיה הון עתק בימים ההם, ומיד קיבל את הכסף והלך לו לדרכו.

רבינו שחרר את הדוב והאנשים שעמדו שם ברחו מגודל הפחד ורבינו עומד על מקומו ואמר לדוב בזה הלשון: "מעגסט שוין האבען א תיקון" (מותר כבר להיות לך תיקון) ומיד נפל הדוב על גבו ומת. (קונטרס מכתב שנת המאה בשם הגאון הצדיק רבי אהרן משה לייפער מחוסט זכר צדיק לברכה)

העץ המזיק

בין העיירות ברעזנא ואונגוואר היה מקום אשר היתה שם גבעה קטנה ולצדה היה עץ גדול, ואותו מקום היה מקום סכנה עד כדי כך שכל העובר שם היה ניזוק רחמנא ליצלן, וכאשר הגיע רבינו לאותו מקום בהיותו על אם הדרך ביקש מהעגלון להעמיד את הסוסים, משך שעתיים שהה שם רבינו כשהוא אחוז שרעפים ביחודים וכוונות, ולא אבה לשמוע להפצרותיהם של הנוסעים עמו שהיום קצר [כפי שיסופר לקמן בפרק ויהי בנסוע שרבינו נסע רק בערב שבת קודש]. ועוד מעט כבר יכנס שבת קודש, כעבור שעתיים התעורר רבינו מדביקותו וצוה להמשיך בנסיעה, והגיעו למחוז חפצם בעוד היום גדול לרוב תמיהתם של הנוסעים, ומאז לא ניזוקו יותר העוברים במקום הזה, כעבור כמה ימים נפל העץ שעמד לצד הגבעה ונעקר עם שרשו וליהודים היתה אורה ושמחה.

(מאמר מרדכי)

הנשמות חיפשו תיקון

בכל מקום שהיה רבינו מתאכסן בו בעת נסיעותיו היה מצווה לבעל הבית שילך עם בני ביתו לישון אצל קרובים וידידים.

כי ידוע הדבר שהיו באים אל רבינו נשמות אשר ביקשו תיקון, ולפעמים היו באים למקום שרבינו ישן שם אף לאחר שנסע כבר בחשבם שהוא עוד נמצא כאן.

גם היה רבינו מאוד מקפיד שאף אחד לא יישן על מטתו או באותו מקום, פעם אחת ישן איש אחד במקום שישן רבינו, ולפתע באמצע הלילה התעורר בפחד והתחיל לצעוק מה אתם רוצים ממני, והיו אלה נשמות שבאו לבקש מרבינו תיקון.

מעכשיו עד שלשה ימים

רבינו צוה פעם באחת הפעמים לפני שנפרד מבעל הבית בכדי לצאת לדרך, שלא יחזור לביתו עד שלשה ימים מהזמן שהוא נוסע, בעל הבית הסכים אך בני ביתו לא שמעו בקולו ורצו ללכת ולא היה בכוחו לעצור בעדם ולא עמד בהפצרותיהם והלך עמם, ויהי בחצי הלילה נשמעו קולות וצעקות משונות כגון רבי הושיעה, וכדומה, בני הבית נבהלו מאוד ובעל הבית יצא מדעתו לא עלינו מרוב פחד ובהלה, ונסעו אתו אל רבינו וסיפרו לו את כל הקורות, אמר להם רבינו הלא ציויתי לכם שלא תחזרו לביתכם עד שלשה לילות, מדוע לא שמעתם בקולי, אחר כך בירכו רבינו שיתרפא ויחזור להיות שפוי בדעת כאחד האדם, ואכן כעבור ימים חזר האיש לקדמותו לרווחתם של בני המשפחה.

(דרכי הצדיקים פרק ב')

קול דופק בחלון

חלונות ביתו של רבינו היו תמיד סגורים במחצלאות (כפי שסופר לעיל בפרק קדושה ופרישות כמה טעמים על זה). פעם אחת נשמע קול משונה דופק על החלון מתחת למחצלאות בחדרו של רבינו התקצף רבינו וצעק בזה הלשון רשעים, ווען ענק האבן גלעבט האבן ענק נישט געוואלט אנקוקען מיין פנים און יעצט ווילען ענק מיר טרעפען (= רשעים, כשהייתם בחיים לא אבייתם לראות את פני ועכשיו אתם באים להציק לי).

(דרכי הצדיקים פרק ב')

ביקורו של צדיק נסתר אצל רבינו

רבינו שבת פעם בעיירה אחת, ובאו הרבה אנשים מכל הגלילות לשבות במחיצת קדשו, וכידוע שבכל מקום שרבינו בא עשו עבורו במיוחד סטנדר חדש וכמה שעות קודם כניסת השבת שאל רבינו האם יש כאן אצלכם אחד שיכול לעשות עבורי סטנדר, עמד שם בצד איזה נגר והוא ענה: כן, רבי, אני יכול לעשות עבור הרבי סטנדר, אך רבינו לא התייחס אליו כי הוא לא מצא חן בעיניו, אחר כך ניגש אל רבינו איש זר שלא מאנשי המקום ואף אחד גם לא הכירו, והיה לבוש בגדים קרועים ובלויים עם שטריימל פרוע ואמר: רבי, אני יכול לעשות סטנדר לרבי, ואכן הוא מצא חן בעיני רבינו, האיש ניגש למלאכת הקודש ועבד בזריזות, ואכן בעת תפילת מנחה עמד כבר הסטנדר בבית המדרש, במוצאי שבת קודש כאשר בא כל הקהל להיפרד מרבינו בא ביניהם גם האיש הנזכר לעיל והוא התחיל לדחוף בכח רב עד שהגיע אל רבינו ולחש כמה מילים באזניו, אחר כך ביקש מהגבאי שיצא מהחדר אך הוא מיאן ופנה לצאת רק לאחר שרבינו בעצמו ביקש ממנו שיצא לכמה דקות מהחדר, דבר שהיה לפלא בעיניו כי מיום היותו משמש בקודש אף פעם לא צוה לו רבינו לצאת, וחשב בלבו אולי רוצה האיש הזה להתוודות לפני רבינו על חטאיו ולקבל דרך תשובה והוא לא רוצה שאנשים אחרים ישמעו, וכך התעכב אצל רבינו כשעתיים, האנשים שעמדו בחוץ התרגזו וביקשו בתחנונים מהגבאי שיכנס וימסור לרבינו שכל הקהל מחכה להיפרד, אולם הגבאי מיאן באמרו חזקה עלי הוראת רבינו ואסור לי להפריע לו.

סוף כל סוף יצא האיש מחדר רבינו והקהל כמובן נשם לרווחה, כעבור שעה חזר האיש הנזכר לעיל וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה התחיל לדחוף בכח וכעבור כמה דקות עמד כבר הכן להיכנס אל רבינו אולם

כמה אנשים חסמו בעדו ולא נתנו לו להיכנס והגבאי בא לעזרתם ולקח את השטריימל שלו וזרקו אותו לעבר דלת הכניסה של הבית ובליית ברירה היה צריך לעזוב את המקום ולחפש את השטריימל שלו אולם הוא לא איבד את עשתונותיו וכאשר מצא את השטריימל התחיל לדחוף בדחיפות נוראות בכוחות על אנושיים עד שהגיע לחדרו של רבינו ונכנס אל רבינו ודיבר עמו כמה דקות ויצא החוצה, כך עשה מספר פעמים כשכל הקהל משתאה מה יש לרבינו עם האיש הזה.

כאשר חזר רבינו לביתו סיפר שהיו אצלו בשבת קודש אנשים חשובים מאוד ובתוכם היה גם אחד מהלמ"ד וא"ו צדיקים נסתרים והוא עשה לי סטנדר וגם דיברתי עמו ביחידות שעות אחדות. בפעם הראשונה שבא אלי אמר לי שהוא מהלמ"ד וא"ו צדיקים נסתרים לא האמנתי לו עד שיתן לי סימן, הוא נתן לי סימן שיש לו רוח הקודש, אמרתי לו אין זה סימן כי יכול להיות שיש לך רוח הקודש אבל אינו מוכרח להיות שאכן אתה מהלמ"ד וא"ו צדיקים נסתרים, אמר לי אני יכול להגיד עוד דבר שכאשר התפלל רבינו בשבת קודש באו אל התפילה מעולם העליון זקיניו הרב הקדוש רבי יצחק מקאליש והרב הקדוש רבי ארון לייב מפרעמישלאן ועוד כמה, חוץ מאביו הרב הקדוש רבי בערצ'י שלא בא, אמרתי לו מזה גם כן אינני יודע שכבודו הוא מהלמ"ד וא"ו צדיקים, אחר כך אמר לי יודע אני דבר שאף בריה בעולם אינו יודע חוץ מרבינו ואני, וכאשר אמר לי את הדבר [רבינו לא פירט מהו הדבר שאמרו לו]. אמרתי לו עכשיו אני יודע שכבודו הוא מהלמ"ד וא"ו צדיקים נסתרים. אחר כך שאלתי אותו מה הוא רוצה ממנו ומדוע בא אלי, **ואמר לי שיש חמור העומד במקום הסמוך לכאן אשר בו מגולגל האיש שזרק אבן על**

זכריה הנביא והגיע הזמן שנשמתו תתוקן על כן באתי לבקש מרבינו שיתן לו תיקון, שאלתי אותו האם עלי בלבד מוטל לתת לו תיקון הרי יש עוד צדיקים שיכולים לתת תיקון, ענה לי אף על פי כן אבקש מרבינו שיתן לו תיקון כי הוא נמצא בשכינות.

רבינו סיים ואמר עד כאן אוכל לגלות מה שדיברתי עמו יותר לא אוכל לגלות.

(מאמר מרדכי)

הדיבוק שלא רצה לדבר נשך את אמו נשך את אביו

פעם אחת בא אל רבינו איש אחד שהיה בו דיבוק רחמנא ליצלן, שאל רבינו את הדיבוק מי אתה, אמר לו רבינו בזה הלשון: דו מיינסט אז איך ווייס נישט ווער דו ביסט, איך ווייס גאנץ גוט, איך וועל דיר געבן אפילו א סימן אז ווען דו ביסט געווען א קליינע יונגעל ביסטו געווען א רשע, ווייל ווען דו האסט געזייגט פון דיין מאמע האסטו איר געביסן אסאך און דו האסט איר געמאכט דורך דעם א סאך צער, נו, ווייס איך ווער דו ביסט, איך האב נאר געוואלט אנהייבן צו רעדן מיט דיר.

(= האם אתה חושב שאין אני יודע מי אתה,, אני יודע טוב מאוד, ואפילו אתן לך סימן שכאשר היית ילד קטן וינקת מאמך נשכת אותה הרבה וגרמת לה על ידי זה הרבה צער, נו, יודע אני מי אתה, רק רציתי להתחיל לדבר איתך, כדי להכנס איתך בדברים).

כאשר גמר רבינו את דבריו התחיל הדיבוק לספר את כל קורותיו: פעם הייתי חזן ובשעת התפילה היה לי פנייה שתפילתי תערב ותיטב בעיני האנשים והנשים וידברו עלי שאני בעל תפילה טוב, ולכן אין לי תיקון, והייתי כבר

אצל הרב הקדוש הרבי רבי אלימלך מליזענסק זכותו יגן עלינו אמן ולא נתן לי תיקון ולכך לא רציתי לדבר בראותי שאין לי תיקון למה אדבר לריק.

אמר לו רבינו יש לי עצה בשבילך צא מהאיש הזה ותכנס לאיזה דג ואם הדג יבוא על שבת קודש על שולחנו של צדיק יהיה לך תיקון, **ואכן הדיבוק יצא מהאיש ונכנס לדג ולאחר שעלה על שולחנו של צדיק היה תיקון לנשמתו.**

(מאמר מרדכי)

"זו פעם שלישית שאני בעולם"

פעם אחת אמר רבינו שהוא כבר פעם שלישית בזה העולם פעם אחת היה מהרועים אצל יעקב אבינו, בפעם השניה בעל הבית ועכשיו אני רבי, תאמינו לי שכשהייתי בעל הבית הייתי מרוצה יותר כי אפשר לעבוד את השם יתברך יותר רגוע ובצינעא, כי על רבי תמיד מסתכלים אם הוא כן הולך למקוה או לא אם הוא לומד או לא וכו'. ודברים אלו מקשים מאד על עבודתו של האדם לבראו.

(דרכי הצדיקים)

מעלת הבזיונות:

מובא בספר "קול בוכים" על הפסוק^נ "יתן למכהו לחי ישבע בחרפה" [דבר זה יצא מפורש גם מפי האר"י זכרונו לברכה, ומובא דבריו בכמה ספרי יראים], וזה לשונו:

וכמו שהיה מרגלא בפומיה דמורי זכרונו לחיי העולם הבא [הוא הרמ"ק], שהיה אומר, שבכל התשובות שבעולם, המעולה שבכולם למרק החטאים והזדונות והפשעים

היא סבילת העלבונות והחרופים והגדופים, והיא מעולה יותר מכל מלקיות וסיגופי תעניות שבעולם. כי אם יסגף עצמו לבד, יחלש ויבטל מדברי תורה למאן דלא אפשר ליה, ונקרא חוטא, וכן במלקיות וכיוצא, אמנם, במדה זו של סבילת העלבונות - תאכל ותשתה ותעבוד, והעוונות מתכפרים. ומבינתך חדל, כי הגע עצמך - שיאמרו לך: תרצה שיבוא לך הפסד ממון, נפילת בתים, תשיב: לא. ואם יאמרו לך: תרצה לקבל עליך מיתת בנים, תשיב: חס ושלום, אלא אתה השם תשמרם. ואם יאמרו לך: תרצה שיכך השם בשחפת ובקדחת בקרירי וחמימי - מיד ירוץ לבך, ותשיב: רחמנא ליצלן. וכן אם יאמרו לך על המיתה ועל גיהנם ועל הגלגולים הרעים - על הכל תשיב: חס וחלילה. אם כן, תאמר לי: בחייד, החטאים והפשעים שחטאת ושעוית ושפשעת ופגמת במעלות הרמות, בעשיה ויצירה ובריאה ואצילות, כפי מחצב נשמתך, מיום היותך על האדמה - במה יכופר, והזקן הכסיל בכל יום רודף אחריך עד חרמה, כי אין לו מלאכה אחרת, ומעולם לא נצחני אלא בעל מלאכה אחת קרינא ביה, והסאה הולכת ומתמלאת, ותרדמת השם נפלה ולא תעור משנתך.

ואם גברו חטאתיך לטעום ביאות אסורות, לילה ויום לא ישובתו מחשבותיך, ומכל עבירה נעשה קטיגור, ועולות אגודות מטה ומקטרגים, כמו שאמרו זכרונם לברכה: עולה ומשטין, עולה ומקטרג. והדיין הקדוש והישר, אזניו קשובות לקול קטרוגיהם, ולא יתנו דמי להם, עד שיבוא מלך הכושי [מלאך המות] וחרבו שלופה בידו. ואמר איש הדמים: המלך דבר עלה אלי ההרה, וגופך רדה השכבה את הערלים. מאי איכא למימר, מה תשיב על תוכחתו, -לכן, זאת העצה היעוצה מאת השם צבא-ות - יצאה לאמר²: "יתן למכהו לחי ישבע בחרפה",

סח שכר פרשת ויקרא - פרק כ"ג ועונש

ובזה לא יניחך השם לעולם, וזהו "כי לא יזנח לעולם השם" (שם לא), עד כאן.

וכן מובא ב"שערי קדושה" לרבינו חיים וויטאל^ג: ואם עיני שכל לך, היה לך לחפש מי שיצערך, כי חיים אתה מבקש לך. עד כאן.

ב"תומר דבורה^ד כתב: החלק השלישי מהדרך להתרפא מחלי הגאווה - שיחשוב על עוונותיו תמיד, וירצה בטהרה ותוכחת ויסורים, ויאמר: **מה הם היסורים היותר טובים שבעולם שלא יטרידוני מעבודת השם - אין חביב בכולם מאלו שיחרפוהו ויבזוהו ויגדפוהו, שהרי לא ימנעו כוחו ואונו בחלאים, ולא ימנעו אכילתו ומלבושו, ולא יענש, חס וחלילה, בחייו וחיי בניו במיתה. אם כן, יחפוץ ממש בהם, ויאמר: מה לי להתענות ולהסתגף בשקים ומלקיות המחלישים כוחי מעבודת השם, יותר טוב אסתגף בבזיון בני אדם וחרפתם לי, ולא יסור כוחי ולא יחלש. ובזה, כשיבואו העלבונות עליו, ישמח בהם, ואדרבה - יחפוץ בהם.**

עולם הזה הוא היפך עולם הבא. שפלות העולם הזה תגרום להם [לישראל] גדולה לעתיד לבוא, בימות המשיח ובתחיית המתים גם לגופם, ובעולם הבא - לנפשם^ה.

שכר הגדול של השומר שבת

איש אחד בא אל הרבי מאלכסנדר, בעל "ישמח ישראל", והתאונן שיש לו חנות ואין לו פרנסה ממנה. הרבי הבין

ג) חלק א' שער ו.

ד) סוף פרק ב.

ה) מנורת המאור אות שב.

שכר פרשת ויקרא - פרק כ"ג ועונש סט

מתוך דבריו שהוא פותח את חנותו בשבת. אמר לו הרבי: אם תסכים ליקח אותי לשותף בלי שאתן מעות, בחלק של 15 אחוזים, אני מבטיחך שתהיה לך פרנסה.

האיש הסכים ברצון רב ועשו שטר שותפות ביניהם כדין. אחר כך אמר הרבי: - מכיוון שעכשיו החלק השביעי של העסק הוא שלי, הרי אני בורר לי לחלקי את יום השבת. הריוח של יום זה הוא שלי ושל ששת ימי החול שלך. ואני מצווה עליך, איפוא, שתסגור את החנות ביום השבת, שהרי יום זה הוא שלי. ולך לך לשלום ולהצלחה. קיים האיש את הצווי, ומאז היתה ברכה והצלחה במעשי ידיו.

שכר של שמירת שבת - שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא

הרב הצדיק רבי הלל מפאריטש זכרונו לברכה, היה דרכו לסבב חלק גדול מהשנה בערי הדרום, והיה מדריך את העם בדרכי החסידות, ומעורר לתשובה במקום שהיה צורך בדבר.

פעם בא לעיר אחת, שמוזגי היין שרף שם היו מתעסקים בשבת במשאם ומתנם כבימות החול. כשסיפרו הדבר לרבי הלל נתרגש מאוד, והזמין אליו את כל המוזגים לאסיפה. כשנתוועדו אליו, הסביר לפניהם את כל חומר הענין, והשפיע עליהם שיסגרו את עסקיהם בשבת. אבל תנאי התנו עמו: שישפיע גם על פלוני העשיר, שהעסק שלו הגדול ביותר בעיר הוא ברשותו, שגם הוא יסגור את עסקו בשבת, שאם לא כן לא יוכלו לעמוד בפני התחרותו.

שלה הצדיק לקרוא אליו אותו עשיר: ולא בא. הזמינו שנית ושלישית - ולא נענה. ורבי הלל נתעכב לשבות שבת באותה עיר. ביום השבת הרגיש פתאום אותו עשיר דקירות עזות בבטנו, ומשעה לשעה המכאובים הולכים ומתגברים.

צחק האיש מרוב מכאוב, ויסוריו תקפו אותו יותר ויותר. חששה אשתו שמא בעוון פגיעתו בכבוד הצדיק באו לו היסורים, ונמלכה לפנות להצדיק שיבקש רחמים על בעלה.

בשעת סעודת הצהרים כשהצדיק הסב אל השולחן עם קהל גדול של חסידים, פרצה פתאום אל הבית אשת העשיר, ובבכי ובתחנונים ביקשה מהצדיק שיברך את בעלה שיתרפא. והצדיק שותק, אינו עונה דבר. נטפלו לו החסידים: רבי, יגיד נא לה על כל פנים: "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא". והצדיק אינו עונה דבר.

הלכה לה האשה בפחי נפש, ויסורי האיש הולכים ומתגברים. ובמוצאי שבת, לאחר הבדלה, כשהצדיק ישב עם החסידים אל השולחן, והמיחם של תה עמד על השולחן, לקיים מאמר חכמינו זכרונם לברכה (שבת קיט): "**חמין במוצאי שבת מלוגמא**" (רפואה), והצדיק משוחח עם המסובים בדברי חסידות, נפתחה פתאום הדלת, ואותה אשה באה שוב בבכי ויללה לבקש מהצדיק, שירחם על בעלה ויברך אותו ברפואה שלימה.

נענה הצדיק ואמר: שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא. תמהו החסידים: בשבת גופא לא ענה דבר, ועכשיו, לאחר השבת, הרי הוא אומר "שבת היא מלזעוק",

והצדיק המשיך: "שבת היא מלזעוק", אם השבת תחדל מלזעוק עליו, אזי "רפואה קרובה לבוא". לכו ואמרו לו: אם יתן תקיעת כף בפני שלושה אנשים שישגור את עסק היין שלו בשבת, אז יתרפא. תיכף הלכו אליו שלשה מהחסידים, ומסרו לו את דברי הצדיק. ולא איחר האיש מלקיים את הדבר, ובלב שלם נתן תקיעת כף שמהיום והלאה יהיה בית מסחרו סגור ומסוגר ביום השבת. וכך הוה. יסוריו

הוקלו, ובמשך זמן קצר הבריא, וקדושת השבת הוקמה באותה עיר.

מה נקראת תשובה באמת.

אחד מתלמידי וממשיכי דרכו של הבעל שם טוב זכר צדיק לברכה זכותו יגן עלינו, שלח פעם את אחד מתלמידיו המובהקים לכפר נידח אחד בין כסה לעשור, וצוה עליו שילך לחיט פלוני שהוא איש פשוט מאד, ויראה האיך שהלה מקיים מנהג הכפרות בערב יום הכיפורים.

ותלמיד זה לא הפיל ארצה דבר רבו הקדוש, ונסע לכפר המדובר, ובכליון עינים ציפה לראות עבודתו של הכפרי במנהגי הכפרות, וסוף סוף באה השעה המיוחלת, והכפרי הוציא פנקס אחד, ובו היה רשום כל עוונותיו וחטאיו שחטא בשנה זו, וכמו כן הוציא פנקס שני, ובו היה רשום כל היסורים ועגמת נפש שונים דעזו עליו ופקדו אותו במשך השנה שחלפה, והכפרי הזה החל לעשות חשבון מדויק זה כנגד זה, וכשסיכם את התוצאות ראה, שסבל יותר יסורים במשך השנה, מאשר חטא למקום ברוך הוא, ופתח פיו בטענות כלפי מעלה בשברון לב, היתכן.

אולם, בסופו של דבר נענה ואמר בזה הלשון, אלו לא היית מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וודאי שלא הייתי מוחל לך בעד זה, אך כיון שאתה הוא הקדוש ברוך הוא, הנני מוחל לך, אך בתנאי שגם אתה תמחול לי על אשר עשיתי לפעמים נגד רצונך, וכעת, שאתה מוחל לי, ואני מוחל לך, שרה, הביאי את התרנגול, ונעשה כפרות, ונתמימות של חיט כפרי זה עוררה רעש גדול בכל העולמות, שהצדיקים הרגישו בזאת, ושלחו לראות את עבודתו הנפלאה הזאת בתמימותו ולראות דרכי היראה של איש פשוט זה, שרשם דבר קטן וגדול שפגם בתורה ומצוות).

שַׁעַר הַגְּלוּלִים

בו יבואר גודל עניני גלגולים

רב מפורסם, מחסידי הבעל שם טוב, נוהג היה מדי שנה בשנה לבוא אל הצדיק רבי ברוך נכדו של הבעל שם טוב. לכבוד גדול זכה הרב אצל רבי ברוך, וכשהיה נפרד ממנו, ערך לכבוד הצדיק סעודה מיוחדת שבה השתתפו נכבדי העיר.

פעם הגיע הרב אל ר' ברוך בערב פסח. הבית היה נקי ומצוחצח לכבוד החג וכשרצה הצדיק לערוך לכבודו סעודה כמנהגו תמיד, לא מצא מקום בו אפשר היה עדיין להכניס חמץ. הצטער הצדיק, מדוע זה הגיע האורח דווקא עכשיו, כשאין השעה נוחה לארחו כראוי לו, חשב בעצב, אחד מחסידיו שראה בצערו הציע לארח את הרב בביתו, אך ר' ברוך סרב וצוה לערוך סעודה מפוארת כתמיד, רק את מקום מושבו של האורח שינה, הפעם לא הושיבו בראש השולחן כי אם בצידו, ראה הרב את השנוי שעשה הצדיק והבין כי מקפידים עמו הפעם. באמצע הסעודה בקש לספר סיפור על הבעל שם טוב, משקבל את רשותו של ר' ברוך פתח וספר:

בכל שנה נהג הבעל שם טוב הקדוש לנסוע לעיר אחת. רבה של העיר היה עורך סעודה גדולה לכבודו. מזמין להשתתף בה, את כל אנשי העיר וחולק לבעל שם טוב כבוד מלכים. בסופה של הסעודה ברך הרבי את אנשי העיר, כל אחד ואחד לחוד שתהיה לו ישועה בענין שהוא זקוק לו. לפני שנפרד הבעל שם טוב מהרב בדרכו חזרה לביתו, נתן לו הרב מקופת הצבור שך של מאה אדומים.

כך נהג הבעל שם טוב שנים רבות. כשנפטר הרב לעולמו בקש הבעל שם טוב מאנשי אותה עיר שיבחרו בי לרב ומורה

שכר פרשת ויקרא - פרק כ"ג ועונש עג

שלהם. בש"ס ופוסקים בקי הייתי, אך מכיון שלא התמצאתי כהלכה בשולחן ערוך, חושן משפט, לא הסכמתי לקבל עלי משא ומתן בדיני ממונות ובקשתי שיבחרו בלמדן מופלג בקי בדינים אלו כדי שיהיה לי לעזר. אנשי הקהילה הסכימו לתנאי, בחרו בלמדן אחד ואני שכרתיו כדיין ושלמתי לו מכספי את משכורתו. אותו למדן דיין איש צבוע היה. הוא לא התיחס אלי בכבוד, ואף כי שלמתי לו את שכרו בנאמנות ובדייקנות, לקח לעצמו את כל מעות הפסק. לא הערתי לאיש על התנהגותו המחפירה, רק החלטתי בליבי כי כאשר יבוא הבעל שם טוב לבקורו השנתי בעיר אספר לו על הדיין שמקפח את פרנסתי. אולם כשבא הבעל שם טוב וראיתיו מאיר פניו לאותו למדן, לא העזתי לדבר נגדו, הבלגתי על כעסי והבטחתי לעצמי כי בשנה הבאה ארצה לפני הרב את טענותי. לצערי, לא עשיתי זאת גם בשנה הבאה ואף לא בזו שאחריה, שכן בכל פעם שבקר הבעל שם טוב בעיר ואני ראיתי עד כמה מעריך ומוקיר הוא את הלמדן הזה, נסתתמו טענותי ולא יכולתי להטיח דברים נגדו.

פעם אחת, כשבא הבעל שם טוב לבקרנו, כמנהגו תמיד, לא ספרתי לו דבר על הדיין, אך כשעמד הצדיק לשוב לביתו עמדתי על הסף וצעקה נמלטה מפי. על אף שלא הוצאתי הגה מפי, חש הצדיק במצוקתי והכריז בקול גדול: "שמעו נא ואספר לכם מעשה נורא". רבים התאספו סביבו לשמע דבריו, וביניהם גם הדיין שהשביעני מרורים במשך שנים.

הרמב"ן הקדוש, פתח הבעל שם טוב וספר, היה מפורסם בנגלה ובנסתר ובכל שאר החכמות. פעם רצה המלך שגר בעירו של הרמב"ן להתייעץ עם שריו בענין חשוב עד מאוד. עצותיהם של חכמיו לא נשאו חן בעיניו ואז הציע לו אחד מן השרים לשאול בעצת הרמב"ן. יהודי חכם הוא מאין

כמוהו ואין חכמה נסתרת הימנו, אמר למלך והוסיף: כדאי לו למלך לשאול בעצת אותו יהודי. קרא המלך לרמב"ן ושוחח עמו שעה ארוכה. משנוכח בחכמתו המתיק עמו סוד ולבסוף בקש ממנו לבוא אליו בכל יום כדי ללמוד עמו חכמות שונות.

באחד הימים, כשישב המלך ולמד עם הרמב"ן נכנס הבישאף וראה את שניהם עסוקים בלימוד ואינם שמים לב כלל לבואו. עמד הבישאף והמתין עד שהתפנה אליו המלך. מי זה האיש שהמלך כבדהו בתשומת לב גדולה כל כך שאל את המלך. משספר לו המלך כי יהודי הוא האיש והפליג בשבתו בקש הבישאף להצטרף אליהם לשעורים. המלך הסכים ומאז השתתף הבישאף בשעור היומי הקבוע.

רשע וצבוע היה הבישאף, חרה לו עד מאוד על שהמלך מוקיר ומכבד את החכם היהודי לכן טכס עצה בליבו הרע כיצד להביא כליה על היהודי ועל בני עמו. פעם, כשהיה המלך ביחידות אמר לו: "הנה נוכחתי גם אני כי היהודים חכמים מבינים דבר מתוך דבר אלא שהם מבזבזים את זמנם על לימוד תורתם. אם תכריז אדוני המלך כי הנך אוסר עליהם ללמוד ש"ס ופוסקים, יאלצו להקדיש את כל זמנם ללימודים אחרים ועל ידי כך יחכימו עוד יותר ויביאו תועלת למלך ולעמו. עצת הרשע נשאה חן בעיני המלך והוא אסר על היהודים ללמוד תורה.

עדיין לא נח הבישאף מזעמו. באחד הימים, כשטייל עם בן המלך ברחוב היהודים נכנס לבית מדרשו של הרמב"ן ומצאו יושב ולומד עם תלמידיו. הרמב"ן קם לכבוד האורחים וקבלם בסבר פנים יפות. אלא שהרשע לא רצה לצאת מהמקום מבלי להשמיץ את היהודי ותורתו. אי לכך, פתח את הש"ס והראה לבן הנסיך כי בספר זה של הרמב"ן מחרפים ומגדפים בני עמו של הרמב"ן את כל אומות העולם. מזימתו

של הבישאף לא עלתה יפה. הרמב"ן הצליח בחכמתו לסתור את דבריו, והבישאף יצא מלפניו אבל וחפוי ראש.

בכעסו כי רב, הלך מיד אל המלך וספר לו כי ידידו הרמב"ן עובר על גזרתו וכי הוא לומד ומלמד אחרים ש"ס ופוסקים. עוד הוסיף הרשע ואמר: "באותם ספרים ישנם חרופים וגידופים על עמנו".

עוד באותו יום נצטוה הרמב"ן להתייצב לפני המלך. "האם נכון הדבר שאינך מציית לי וממשיך ללמוד את תורתך" שאלו המלך. "כן" ענה הרמב"ן בעוז. "הכיצד" תמה המלך. "הלא אסרתי עליכם לעשות זאת!" "לא אוכל לציית לגזרה זו" אמר הרמב"ן והוסיף: "שכתוב: 'כי הם חיינו', התורה הקדושה היא כל חיינו ובלעדינו - למה לי חיים" לאחר שהסביר את דבריו לפי המשל שהובא בש"ס על השועל והדגים, שאל המלך: "הנכון הדבר כי בש"ס כתוב נגד אמונתנו" "לא כך הדבר", מהר הרמב"ן לענות. "אדרבא מצווים אנו לכבד את המלך", הוסיף והסביר למלך, "כי שבעים פנים לתורה והרבה רמזים בה, לפי רמזים נדע גם עתידות, הנה עכשיו יודע אני כי הבישאף בדרכו לכאן". סיים את דבריו, ואכן באותו רגע נכנס הבישאף. להפתעתו פקד עליו הרמב"ן בקול תקיף: "עמוד במקומך ואל תטנף פלטינו של מלך, יודע אני כי חללת ונאפת בכל בתי הקדשים וגם הלילה נאפת עם פלונית. לא תוכל להכחיש זאת". הרעים עליו הרמב"ן בקולו והוסיף: הוכח אוכיח למלך ולך כי נכונים דברי. דע לך כי ישנו וריד בראשו של אדם, וכשאדם חוטא בניאוף מאדים אצלו הגיד הזה. עתה יצוה נא אדוני המלך", פנה הרמב"ן אל המלך ובקש כי יגלחו את שערות ראשו של הבישאף ונווכח כולנו כי צדקתי". מיד צוה המלך לגלח את שער ראשו של הבישאף ולעיני כל נגלה הוריד האדום. רק אז נוכח המלך בשפלות הבישאף ובצדקתו וחכמתו של החכם

היהודי. בחמתנו כי רבה, ציוה להרוג את הבישאף. זה היה סופו של הרשע!"¹ סיים הבעל שם טוב את ספורו, הצביע על הדיין ואמר: "הנה הוא אותו רשע, עומד הוא כאן לפניכם. רצינו להיטיב עמו ולתקן אותו בגלגול זה אלא שרשע נשאר רשע". ברגע שסיים את דבריו אבד הרשע ונעקר מן העולם.

הצדיק ר' ברוך האזין ברוב קשב לספור של הרב, ומשסיים הלה את דבריו, חלק לו כבוד גדול, הן הוא האיש אשר אביו זקנו הצדיקו לפני שנים, הבין ר' ברוך והתאמץ לכבדו עוד ועוד.

(דברים ערכים)

שַׁעַר הַתְּפִלָּה

גודל מעלת ושכר של התפילות ביום הפורים
וסיפורי מעשיות איך שנתקבלו התפלות ביום הקדוש הזה

ידוע הוא לכל בעניני צדקה, שצריכין לבדוק את זה שמבקש שיתנו לו כסף צדקה, לראות אם הוא באמת נצרך לזה¹

ו) ועיין בספר דורשי ה' על הפסוק והשיב את אשמו בראשו (במדבר ה, ז). יבואר על פי מה שכתבו בספרי תלמידי בעש"ט (עפ"י האריז"ל) שמי שחטא בעון גזל צריך להתגלגל עוד פעם עד ששייב גזילתו מה שגזל (ועיין בספר דרך אמונה הספרדי, ערך גזל).

ובדרך זה אפשר לומר גם כן בהקדם דברי הצפנת פענח (דף ק"ד ע"ד) שכתב בשם מורו הבעש"ט זי"ע ביאור משנה דאבות (פרק ה') ארבע מדות בנותני צדקה וכו', והקושיא מפורסמת איך הוא ארבע מדות, דמדה זו לא יתן ולא יתנו אחרים אינו מנותני צדקה. וכתב ותוכ"ד, דאם אין לו דעת להכריע איזה דרך הטוב, ילך לתלמידי חכמים שהם רופאי הנפשות וכמו שכתב הרמב"ם (פרק ב' מהלכות דעות, עיי"ש). וזהו איש איש כי תשטה אשתו,

שהוא החומר והגוף, שעל ידו נטה ושטה מדרך היושר, ואינו יודע באיזה דרך יבחר וכנ"ל, אז והביא וכו' אל הכהן, שהם התלמידי חכמים רופאי הנפשות. וזהו שכתוב ולקח הכהן מים קדושים, הם דברי תורה, בכלי חרס, ר"ל להלביש במשל ומליצה, ויאמר לו תוכחת מוסר שיהיה לו רפואה על ידי מאזני שכלו הקדוש. אמנם אם יתגאה בזה הכהן שוב אין דבריו נשמעין, לכן עצה היעוצה, מן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן וגו'. היינו: שיקח הכהן מדת השפלות כעפר שבקרקע המשכן ויתן אל המים של תורה ומוסר, ודפח"ח.

היוצא מדבריו שצריך לשאול את תלמידי חכמים רופאי הנפשות שיכריעו לו דרך הטוב איך להתנהג במצות הצדקה, ועל ידו ילך בדרך הישרה והרצויה להשם יתברך, כי אם נותן צדקה לאחד שעפ"י חז"ל אסור לו לקבל צדקה, נקרא חוטא ח"ו, כמבואר ברבינו יונה על משלי (כב, טז): מי שנותן צדקה לעשיר הנה הוא חוטא כאשר אמרו חז"ל למען ספות הרוה את הצמאה, זה הנותן מתנה לעשיר, והנה זה חוטא ללא הנאה כי אין לו יתרון בדבר, זולת חסרון, כי העשיר יחשוב כי זה נתכבד בקחתו מתנה מידו. והשנית כי רוב אוהבי כסף צרי עין על כן לא ישלם גמולו, ואיך יחטא האדם למחסור בלא תועלת? והנה למד על הפזור, כי הוא עון רב, ועדות היא לאדם כי הצדקה וגמילות חסדים (ההלואות) נקלות (בעיניו) ואילו ידע מה מעשה הצדקה הלא היה נותן מתנתו לעני תחת הפיזור, כי הלא עוד לא פרנסנו את כל העניים שנוכל כבר להתעסק במותרות.

ובשערי תשובה (שער ג' ס"ק פ"ב) באיסור בל תשחית, כתב: "הוזהרנו בזה שלא לפרש ממון לריק אפילו שוה פרוטה" עכ"ל. ויעקב אבינו מסר נפשו על פכים קטנים, כי ידע ערכם הרם לגבי קיום המצוות. וזהו פירוש נוסף מדוע הצדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופם (סוטה דף י"ב) כי יש הרבה מצוות שאי אפשר לקיים בגוף לבד בלי ממון לשכור פועלים, כגון לבנות מקוה פה, ותלמוד תורה שם, ובית הכנסת במקום אחר. והצדיק, שכל מטרת חייו היא הפצת ידיעת ה' בעולם, מחבב את ממונו יותר מעצמו.

ומבואר בספר חסידים (סימן ס"א) דעל ידי נתינת צדקה לאיש כזה עוד מקלקלים, "טוב מלא כף נחת ממלוא חפנים עמל ורעות

רוח". נחת רוח ליוצרם כי טוב מלא כף כשאדם נותן לעניים יראי ה' שירדו מנכסיהם, ממלא חפנים לעניים שאינם מהוגנים, אשר בהם עמל ורעות רוח. ולא עוד, אלא שנחשב לו לעון כשהוא נותן לפריצים, ונותן להם אתנני זנות ומקיים מורדין בהקדוש ברוך הוא בעולם. לפיכך יתפלל אדם להקדוש ברוך הוא לעולם שיזמין לו בני אדם מהוגנים".

ובמשנת חסידים הביא מגמרא בבא קמא ט"ז וסוכה מ"ט דבבני אדם שאינם מהוגנים אינו מקיים מצות צדקה כלל. וכך לשון רש"י בסוכה (שם ד"ה שמא כל הבא וכו') "תלמוד לומר מה יקר, צריך לתת לב ולטרוח ולרדוף אחריה לפי שאינה מצויה תמיד לזכות בה למהוגנים", ע"כ.

הנה אם יש תלמידי חכמים הלומדים תורה ואין להם מה לאכול, ואין מפרנסים אותם, רק נותנים הממון לשאר דברים לבנות בית המדרש נאה, יצא שכרו בהפסדו, דקיום העולם הוא רק ע"י שמחזיקים לומדי תורה, כמו שאיתא במדרש איכה. ואם אין מחזיקין ידי לומדי תורה, מביאין חורבן לעולם ח"ו. ואמרו רז"ל במס' שבת (דף פ"ח) דהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את התורה הרי טוב ואתם מתקיימים ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. וכל זה תלוי ביד מחזיק לומדי תורה כמו שאיתא במדרש איכה הנ"ל דמאוד קשה להחזיק התורה בלי ממון כמו שאיתא באבות אם אין קמח אין תורה.

ובכתובות דף קי"א אמרו שאין לאדם זכיה לקום לתחיית המתים אלא אם כן מהנה תלמידי חכמים מנכסיו. ובירושלמי סוטה (פ"ד ה"ד) אמרו: "ארור אשר לא יקים... אדם שלמד ושנה ולימד אחרים וקים את התורה ויש בידו כח להחזיק ידי העוסק בתורה ולא החזיק, הרי הוא בכלל ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת", עכ"ל. הא לך שאפילו מי שהוא בעצמו לומד בשקידה נפלאה חייב לתמוך באחרים הלומדים. והיא כל תקותינו לעולם הבא (פסחים נ"ג, עיי"ש).

וברור שמבניני עצים ואבנים לא תבוא ישועה לישראל, רק אם יהיו בני אדם חיים הלומדים תורה בתוכם. ואלו הלומדים

יכולים ללמוד גם במרתף, בצריף וכו' אם יהיה להם ובני ביתם מה לאכול. אבל לבנות בניני שיש והיכלות מרווחים, והלומדים עצמם מקבלים תמיכה חדשית מצומצמת אין זה "כבוד התורה" אלא "בזיון התורה". והני טפשאי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבא (מכות כ"ב) ואינם יודעים שהלומדים הם ספרי תורה חיים שיש לחבבם ולנשקם ולכבדם כל מה שיכולים.

ועיין נימוקי יוסף למגילה (דף ז' ע"א). ועיין רמב"ם בפרק אחרון מהלכות איסורי המזבח (הלכה י"א), וז"ל: והוא הדין לכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב והמטיב שיהיה מן המובחר ומן הטוב, אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו, וכן הוא אומר כל חלב לה', עכ"ל.

והנה כתיב (דניאל ד') וחטאך בצדקה פרוק, דע"י נתינת צדקה פודה האדם את עצמו מחטאיו.

ועיין בספר הקדוש תניא, אגרת התשובה פרק ג' (דף צ"ב ע"ב) לענין הצומות על החטאים כו', שכתב שם, וז"ל: כל זה באדם חזק ובריא, שאין ריבוי הצומות מזיק לו כלל לבריאות גופו, וכמו בדורות הראשונים. אבל מי שריבוי הצומות מזיק לו, שאפשר שיוכל לבוא לידי חולי או מיחוש חס ושלום, כמו בדורותינו אלה, אסור לו להרבות בתעניות כו'. אלא מאי תקנתי כדכתיב וחטאך בצדקה פרוק כו'.

ובסוף הפרק שם (דף צ"ג ריש ע"ב): ולכן נהגו עכשיו כל החרדים לדבר ה' להרבות מאד מאד בצדקה, מחמת חלישות הדור, דלא מצוי לצעורי נפשם כולי האי.

וזהו כוונת הקרא: "והשיב את אשמו", אם האדם רוצה להשיב את אשמו ולפרוק את עצמו מחטאיו, שהוא על ידי הצדקה, כמאמר הכתוב "וחטאך בצדקה פרוק", אז העצה לזה "בראשו", שילך להצדיק ולתלמידי חכמים רופאי נפשות (כדברי הצפנת פענח הנ"ל) שהוא בבחינת רא"ש בני ישראל, שילמדו אותו דרך התשובה, וגם באיזה אופן ולמי ליתן הצדקה, כי הם יודעים דבר זה כנ"ל, ועל ידי שיתן הצדקה באופן המועיל ויקיים

וכו', חוץ מפורים שאז הוא זמן ש"כל הפושט יד נותנין לו" הולך על ענין של תפלה, שכל מי שפושט יד בפורים ומבקש מאת השם יתברך, נותנין לו שאלתו. ואף על פי שיש הרבה דברים המעכבים את התפלה, הן כשחסר בכוונת הלב והן כשהאדם הוא מלא מעוונות ופגמים וכדומה, וכשהוא מתפלל ורוצה שיתנו לו משמים את בקשתו, אזי יכול להיות שלא יתנו לו את שאלתו, כי "בודקין אחריו" אם הוא ראוי אם לא וכו' וכו'. אבל כשבא זמן הקדוש של פורים אין בודקין אחריו אלא כל הפושט יד ומבקש נותנין לו, הכל תלוי בדבר אחד, אם "פשט ידיו" ובקש או לא.

ועיין בריש מסכת ערכין, כמה דפיין מכמה מקומות שמתחיל התנא עם מלת "כל", ולמדו שם בגמרא לאתווי מאי עיין שם. וגם לעניננו אפשר לומר, "כל" הפושט יד וכו' לאתווי כל אחד שיש צד שאדם כזה אין צריכין לענותו מן השמים לפי מעשיו הרעים או סיבה אחרת, קא משמע לן "כל" הפושט יד, ואין נפקא מינא בזה כלל, מי שבא לפשוט יד פושט, וכשפושט יד, נותנין לו.

והנה, ענין זה קצת ידוע הוא לכמה אנשים, אבל ראיתי הרבה אנשים שרואין בזה כאילו רק "איזה מאמר טוב" ["יא שיינע ווארט"] ורחוקים מקיום העצה.

ועל זה באנו לעורר קצת על ענין זה, כי לכל אחד יש לו דברים המעיקין לו ומצירים אותו, אשר באמת הכל מן השמים כדי שיסתכל למרום וישא עיניו לשמים. ועכשיו בא זמן גדול ויקר מאד, הוא יום הפורים שכל אחד יכול להקל משאו בגשמיות וברוחניות, וצריכין לנצל הזמן ביום גדול כזה, שכל אחד יעורר את עצמו בכל עניני התפלה, לבקש הרבה

מצות צדקה כראוי, יפרוק את חטאיו, וכמאמר הכתוב הנ"ל "וחטאך בצדקה פרוק".

מהשם יתברך ככל אשר עם לבבו. ובעיני ראיתי, תהלה לא-ל, זה כמה שנים הן אצל עצמי והן אצל אחרים, שראו **לאמץ את עצמם** "אויס צו נוצען די צייט" ביום הפורים, ובקשו ממנו יתברך, הן בחיזוק התפלה מהגי תפלות, והן באמירת תהלים והן בבקשה ממנו יתברך בלשונם (באידיש), שקבלו בקשתם במשך זמן קצר אחר הפורים, ונמצאים כמה וכמה אברכים שמעידים על עצמם שתפלתם ביום הפורים עזרה להם מאד מאד.

והנה בענין התפלה מבואר¹ שכשיש שתי צרות שמבקשין רק על אחת² וכפי הבנתי הפירוש הוא שבודאי מתפללין תמיד על הרבה דברים בבת אחת (כמו כל השמונה עשרה), אבל כשבאים להתפלל באופן שרוצים לפעול דבר מיוחד העומד על הפרק, מצאתי שמועיל יותר להתפלל רק על אותו הדבר.

ועם הקדמה זו, נהגו כמה אנשים בכמה מקומות מושבות בני ישראל, במשך שנים האחרונות, שתיכף אחר המגילה בערב, לא מאריכים במסיבת מריעים וכדומה רק הולכין לישון, וקמים בהשכמה קודם אור היום, איש איש כפי יכלתו, ועוסקים בתפלה, באמירת תהלים וכדומה אחד המרבה ואחד הממעט, וממשיכים עוד אחר זה בלימוד התורה עד עת התפלה, ואז עומדין להתפלל ומקיימין שאר מצוות היום בשמחה רבה. וכל אלו שבילו יום הפורים באופן כזה, העידו שראו תועלת גדולה באותו ענין שהתפללו עליו, וגם עצם שמחתם בשמחת הפורים היתה עד אין לשער.

ומאחר שגם אנחנו בתוך הרואים גודל התעלות בכל הפורים בהנהגה זו, אף על פי שידוע הוא לכל, אמרנו לעורר

(ז) אורח חיים סימן תקע"ו סעיף ט"ו.

(ח) והוא מהגמרא דף ח' וכן בירושלמי פרק ד' בתענית.

הרבים בזה, ומי שרוצה ליהנות מזה ירויח בעזרת השם יתברך.

ימי הפורים^ט המה ימי רצון שהקדוש ברוך הוא משלים רצון כל אחד מישראל למלאות משאלותיו... גזר מלכו של עולם... להשלים רצון כל אחד מישראל לטובה.

לפי מה דקיימא לן בפורים^י כל הפושט יד נותנין לו, ואין הפירוש דוקא על הצדקה, אלא כל שפושט ופורש כפיו לפניו יתברך, ומבקש שיהיה לו חלק בתורה או בעבודתו יתברך שמו, או בשאר ענינים, הקדוש ברוך הוא ממלא מבוקשו... שאז היא עת רצון לפעול שיהיה לו גם כן חלק בתורה ובעבודה.

ובימי הפורים תוכל לפעול^{יא} גם מה שאינו בהכרח כל כך, ולכך תרעין פתוחין בפורים, כל הפושט יד נותנים לו אף שאינו צריך כו', כמו כן מלמעלה נותנים להמתפלל ושואל אף שאינו צריך.

וקבלנו שבימי הפורים^{יב} יוכל לעלות נשמה קטנה להיכל של צדיק מופלא בלי שום מעכב, וכן עולין כל התפלות לכתר בלי עיכוב.

בזה היום של פורים כאשר נקבע בלב ישראל שכל רצונם לא יהיה רק רצון ה', ממילא כל מה שישראל מבקשים הוא

(ט) אמרי נועם, חלק ג' דיבור המתחיל אמרו, דף ס"ה ע"ד.
(י) מלבוש לשבת ויום טוב, דיבור המתחיל והיה, דף ס"ו ע"ד.

(יא) מעגלי צדקה, דיבור המתחיל בגמי, דף קי"ט ע"ד.
(יב) נדבת פי, מותר שקלים, דף ח' ע"א.

שכר פרשת ויקרא - פרק כ"ג ועונש פג

רק רצון ה', ואינו נחשב למותרות כלל.. ונותן להם כל הטובות... שבזה היום יתן השם יתברך כל הטובות לישראל ולא יהיה נחשבים כלל למותרות.^ג

וזהו שעתה בפורים^ד כל אחד ואחד מישראל מה שהוא מתפלל ומבקש אפילו ביחידות, תפלתו ובקשתו באה לפני המלך מלכו של עולם ומתמלא מבוקשו... ועוד נשמעים היום... שאף מי שנתפס חס ושלום במחשבת פיגול, יתעורר היום בתשובה וישוב מחשבתו וגו'.

כל סטרא אחרא ביום רצון הזה^ה נבעתים ודואגים על עצמן, על כן יוכל כל אחד לבקש ולזכות כל טוב... כן בפורים יש סיוע ממרדכי ואסתר, כמאז דברי צומות וזעקתם, נתקבל אז עם כל תפלת ישראל שיעתירו בימי פורים שהוא עת רצון.

הסבא קדישא הרבי מרדכי מלעכוויטש זכרונו לברכה אמר פעם בפורים, כל הפושט יד נותנים לו^ו, ועל כן כל מי שרוצה לבקש ממנו איזה דבר, יבקש עכשיו^ז.

והימים האלה נזכרים ונעשים שבימים האלו אנו נזכרים לפניו יתברך לטוב ונעשים כל משאלותינו^ח.

כי ימים האלה יש להם סגולה, תיכף כשמזכירים דבר טוב על ישראל, תיכף נעשה כך^ט.

יג) סוד ישרים, אות י', דף כ' ע"ב.

יד) פלא יועץ, בדיבור המתחיל בעזרת השם יתברך, דף צ"ד ע"ב.

טו) שפתי צדיק, אות ל"ט, דף קס"א ע"ב.

טז) ירושלמי מגילה פרק א' הלכה ד'.

יז) תורת אבות, אות ע', דף ע"ו.

יח) תורת אמת, זכור שנת תר"ל דיבור המתחיל בימים, דף

ע"ג ע"ד.

אמר זקניי (בעל חידושי הרי"ם) מורי ורבי זכרונו לברכה בפורים יש כל כך עת רצון שכל איש ישראל יכול לפעול אין שיעור.²

דרושים הם הימים הללו בזמן הזה לכל חפציהם של ישראל, שהקדוש ברוך הוא מאיר לנו מאותו האור שהיה אז בימי הפורים, וכל אשר יבקשו ישראל מהשם יתברך תתקבל תפלתם, אמון כן יהי רצון.^{3א}

שמעתי בשם הרב רבי יוסף דוד^{2ב} בן לאותו צדיק רבי הירש ליב מאליק, שפעם אחת היה בימי הפורים אצל הרב הקדוש מורנו הרב אברהם יהושע העשיל מאפטא, ואמר רבי יוסף דוד להרב הקדוש, הושיעה אדוני היום לתשובה שלימה, כי ביום הזה כל הפושט יד נותנין לו, והרב הקדוש נענע לו בראשו.

כל איש^{2ב} משכיל ישים אל לבו, היות בית המן ניתן לאסתר ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, ובכל פורים מתעורר רשימו מזה, ואז בכח כל איש ישראל לאמור למלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא (דרך אמירה וציווי כענין הצדיקים גוזרים על הקדוש ברוך הוא והוא עושה) לתלות את המן ולמחות את שמו מתוך לבו של עצמו על כל פנים. אך האמירה צריכה להיות לא מהשפה ולחוץ אלא בכל אות נפשו, ובאותו חשק ורצון נמרץ שהיה אז להמן לתלות את מרדכי, ואז בודאי אמירתו תעשה פירות, וזהו שאמרו חסידי קדמאי שבפורים יכול כל איש להושע ולהתברר.

(ט) תורת חיים פרשת תשא, ובצמח צדיק, אדר דיבור המתחיל בגמרא.

(כ) שפתי צדיק, אות נ"ג, דף קס"ד ע"ב.

(כא) דברי יחזקאל, דף ל"א ע"א.

(כב) אילה שלוחה, דף קל"ג.

(כג) שם משמואל תרע"ז.

וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא צריך להתפלל יקח פנאי לעצמו ביום התענית אסתר ולומר תחלה מזמור כ"ב בספר תהלים למנצח על אילת השחר ודרשו חכמינו זכרונם לברכה דאסתר היתה נקראת אילת השחר. ואחר כך ישפוך שיחו לפני ה' ולבקש בקשתו ויזכור זכות מרדכי ואסתר אשר בזכותם יעתר לו הקדוש ברוך הוא ויפתח לו שערי רחמים ותקובל תפילתו ברצון¹⁷.

מקובל מפי גדולי צדיקים ומתלמידי הבעל שם טוב, דסגולה בפורים להשכים בבוקר ולהרבות בתפלה ובבקשה לפני השם יתברך על כל דבר הן על בני חיי ומזוני, והן על שאר דברים, ועל כל קרוביו וכל ישראל וכעין יום כפורים שהוא יום תפלה כך פורים הוא יום עת רצון מאוד. וכן העולמות המה בשמחה וברצון, ועל זה איתא¹⁸ אין מדקדקין בדבר ובמעוות פורים (עיין שם) אלא כל הפושט יד נותנים לו¹⁹, ועוד כל השותה בפורים כאלו התענה משבת לשבת. והשותה בפורים סגולה להמתקת הדינים ונקרעים כל המסכים המבדילים²⁰.

איתא בתיקונים פורים אתקריאת על שם יום כפורים עיין שם, וזהו יום כפורים שיום כפור הוא יום כפורים... ומרדכי ואסתר פעלו שביום פורים לא יהיה שום קטרוג על ישראל כמו ביום כפורים... שהודיע להם את גודל חשיבות של ימי פורים שבימי פורים אין שום שטן ופגע רע, כמו ביום כפורים על ידי השעיר ועל כן ראו לקיים את ימי הפורים לדורות²¹.

(כד) קב הישר פרק צ"ז אות ד'.

(כה) בבא מציעא ע"ח.

(כו) שולחן ערוך אורח חיים (סימן תרצ"ד סעיף ג').

(כז) ספר סגולת ישראל פרק ס"ו.

(כח) מאור ושמש רמזי פורים.

לרבי מאיר מטעפליק היה לו מקורב אחד איש כפרי ונחשב גם כן מאנשי שלומינו והיה המנהג בטעפליק להתקבץ בפורים אצל רבי מאיר ושם אכלו אצלו סעודת פורים והיה מנהגו שבשעה שתיים אחר חצות היום כבר סגר החלונות והלאדין והדליק נרות הרבה ותיכף התחילו סעודת פורים בשמחה רבה, פעם בשנה אחת היה בין הבאים גם האיש כפרי הנזכר לעיל וראה רבי מאיר איך שכל אנשי שלומינו שמחים מאד והוא האיש כפרי יושב מן הצד ועצב מאד ושאל אותו מה זאת למה אינך שמח? הלא היום פורים ומצוה רבה לשמוח, והשיב לו הכפרי איי וואס טוט מען אז מען האט א צביה אויפן קאפ (כי היה לו כמה בנות להשיאן והבכורה היה שמה צביה ולא היתה לו אפילו פרוטה לצורך נשואין) והשיב לו רבי מאיר אם כל כך רע לך לקחת לעצמך עצה להיות במרה שחורה? הלא אנחנו קבלנו מרבינו זכרונו לברכה אז עס איז שוין גאר שלעכט שרייט מען און מען שרייט צו השם יתברך צרות לבבי הרחיבו ממצוקותי הוציאני, ולקח אותו רב מאיר בידו והלך עמו בעיגול הריקוד כי היו כולם מבוססים ולא ידעו בין ארור המן לברוך מרדכי והתחיל רבי מאיר לצעוק אל הכפרי "**אם מאוד רע צועקים כך**" [אז עס איז גאר שלעכט שרייט מען אט אזוי], והתחיל לצעוק צרות לבבי הרחיבו ממצוקותי הוציאני, והכפרי צעק אחריו וכן בכל פעם כשרבי מאיר צועק "**אם מאוד רע צועקים כך**" [אז עס איז גאר שלעכט שרייט מען אט אזוי] וכו', והוא צעק אחריו בבכיות עצומות ובשמחה רבה עד שניחר גרונו.

אחר פורים הזדמן שאחד מאנשי שלומינו נסע לדרכו והוכרח לשבות בהכפר אצל הכפרי ושרתה אותו בתו הבכירה של הכפרי וישרה בעיניו ואמר להאיש הכפרי היות שיש לי בן בגיל כזה אולי נשתדך יחד ענה לו הכפרי אני מוכרח לשאול על זה מרבי ושאל לו האורח מאנשי שלומינו מי הוא

רבך והשיב רבי מאיר טעפליקער הוא קירב אותו אל דעת רבינו זכרונו לברכה, ענה לו האורח רבי מאיר בוודאי יסכים, ונסע הכפרי ושאל את רבי מאיר והסכים ונעשה שידוך ביניהם. אז ראו עין בעין מה שקדושת פורים פועלת ובפרט תפלות ובכיות של שמחה^ט.

סיפור מהרב הקדוש רבי נפתלי הגדול זכרונו לברכה בעל סמיכות חכמים^ל, שפעם אחת בפורים שלח אליו המלך בעירו שיתפלל בעדו על ענין גדול שהיה זקוק לישועה, והרב הקדוש אכל ושתה הרבה בשמחה יתירה כראוי לפורים, ונתקבלה תפלתו והיתה הישועה, שלח המלך לחקור למעשיו, ואחרי שבאו אליו שלוחיו, וסיפרו לו שאכל ושתה הרבה ושמח מאד, שיגר אחריו, ושאלו על זה ואמר, אני יודע ומאמין שהישועה היתה לי בזכות תפלתך למעני, אבל הנהגתך היא פליאה בעיני, והשיבו הרב הקדוש, ביום זה פורים רצון ה' שנהיה שרויים בשמחה גדולה ונאכל ונשתה, וכאשר אנו מקיימים ועושים רצונו יתברך, עושה גם הוא רצוננו, וממלא כל מה שאנו מבקשים^{לא}.

(ט) מקור השמחה ש"ס אות מו.

(ל) נוסח אחר מהרב הקדוש רבי אלעזר רוקח זכרונו לברכה מאמסטערדאם.

(לא) דברי שמואל (סלאנים, דף ק"ל ע"ב).

הרוצה לחזור בתשובה - או להחזיר אחרים בתשובה יאמר תפלה זו ארבעים יום רצופים בסוף ברכת השיבנו אבינו:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּחַתּוֹר חֲתִירָה מִתַּחַת כֶּסֶא כְבוֹדְךָ לְהַחְזִיר בְּתִשׁוּבָה שְׁלִימָה כָּל פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וּבְכֻלָּם תַּחְזִירֵנִי וְאֵת [פְּלוּנִי בֶן פְּלוּנִי] בְּתִשׁוּבָה לְפָנֶיךָ, כִּי יִמְיִנְךָ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִים, בְּרוּךְ אַתָּה ה' הַרוֹצֵה בְּתִשׁוּבָה.

מזרא מקדש

לרבים השואלים לספר להם מעשה נורא שראיתי ושמעתי וזהו העובדא: בימי השואה בחורף שנת תש"ד כשהייתי ביחד עם חבורת אנשים ליד תחנת הרכבת בעיר ראחוב, נגשה אלינו אשה אחת אלמונית ואמרה לנו: יהודים אתם יודעים למה אתם סובלים כל כך הרבה? מפני שאתם מדברים שיחות חולין באמצע התפלה ואתם מסדרים כל עסקיכם בבית הכנסת. עד כאן היו דבריה ובתוך שניות ספורות נעלמה ואף אחד לא ידע מי היא ומאין באה ולהיכן הלכה.

חתמתי שמי במוצאי שבת קודש פרשת וישב כ"ד כסלו שנת חמשת אלפים תשל"ה לבריאת העולם.
 יהודה חיים נויץ רחוב ברסלב 19 - בני-ברק

בעזרת השם יתברך

פרשת צו - פרק כ"ד

שער הגלגולים

בו יבוארו עניני גלגולים איך שכמעט כל אחד בא בגלגול,
ופרטי סדר הגלגולים, וסוד הגלגול, ואיך לתקן שלא
יתגלגל עוד הפעם שהיסורים קשים מאוד
וקשה מאוד לבא לידי תיקון

יש נשמות שמתגלגלים ביהודים, ויש שמתגלגלים בגוים
רחמנא ליצלן, ועוד כמה בחינות בגלגול

כתב בספר עבודת הקודש (חלק ב פרק לב) בשם הרב בעל
התמונה זכרונו לברכה בספר היחוד שכתב בזה הלשון,
ואין האדם נקרב כי אם בגלגול דכתיב ממזרח אביא אם זכו
שלא לערב, וממערב אקבצך שערבו, ואותם שכתוב פעמים
שלש עם גבר, גם המתערבים בחוץ גם בפנים בערוה ובעבירה
ובאיסור כגון פושעים ועזי פנים וממזרים שלא באו ממזרח
ורגלי אבותם לא עמדו בסיני, או מתקע"ד דורות השתולים
בכל דור ודור נצים וניצבים, ופירוש דבריו כפי מה שפירש
אחד מחכמי האמת, אמר ולכן פרצופי ישראל כפרצופי הגוים
דומים אלה לאלה, ולכן כשמתערבים אלה עם אלה דרך גלגול
צריך השם לקבצם מהם, שנאמר ממזרח אביא זרעך שהוא
רמז לנשמות שהיו במתן תורה, וממערב אקבצך, רמז לאותם
שנתערבו בתוך גופי הגוים שעליהם נאמר פעמים שלש עם
גבר, כענין הגליות כי גם כן יש גולים מישראל בישראל עצמם,
כגון אלו שבאו על גלוי עריות שהזרע ההוא הם עזי פנים
ופושעים וממזרים, שעליהם אמרו חכמינו זכרונו לברכה
פנים שלא עמדו בסיני, או הם מאותם תתקע"ד דורות שעמדו

להבראות ולא בראם השם יתברך, אלא ששתלם בכל דור ודור והם הנקראים בתורה נצים ונצבים.

עוד כתב הרב זכרוננו לברכה: ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו עד כי לא יחפוץ במות הרשע כי אם בשובו, והיו פנימיים בסוד ועמד כלם צדיקים, והחוץ ילך בחוץ הפנים בפנים כי סוף האדם למות, ופירושו שיש נפשות רשעים שהיו בראשונה, ועוד באו פעם שנית בדרך הגלגול בגופים של ישראל, כמו שנאמר ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו ממקום קדוש וגוי, ר"ל שבאו מן האצילות ולשם הם חוזרים כי לא חפץ השם במיתת הרשעים כי אם בשובם מדרכם וחיו וכו'.

והמאור הקדוש רבן שמעון בן יוחאי עליו השלום אמר בספר התקונין, (ח"ז ו' כ"ב ע"ב) ואם שלש אלה לא יעשה לה לשכינה ויצאה חנם אין כסף, אין לו בושת פנים מהשכינה חצוף הוא, והן כל אלה יפעל א-ל פעמים שלש עם גבר ובשביל כך כי היא כסותה לבדה זהו גלגול ראשון, היא שמלתו לעורו זה גלגול שני, במה ישכב זה גלגול שלישי, עד כאן.

יש בחינת גלגול נשמה ויש בחינת עיבור נשמה

ומלבד שענין זה מקובל ביד חכמי המשנה והתלמוד מן הנביאים עד משה בסיני, עוד ראתה החכמה העליונה לרשום רשמים וסימנין בתורתו הקדושה, ולרמוז רמזים מהם יתגלו שערי אורה למקבלי האמת בסוד המופלא הזה מהם הרמז באמרו הן האדם היה. ואמרו חכמי האמת זכרונם לברכה כי הוא כמו איש היה, ומשה היה, ומכאן למדו שאין אנו בראשונה, וכן ומשה היה רועה בסוד ויהי הבל רועה, ויובן הענין משם משה כלומר אותיותיו, כי הסכימו למעלה בו עם בתיה בת פרעה לקראו

בשם זה בחכמה עליונה ולא נשתנה בסוד מ'מכון ש'בתו הישגית, ובסוד מ'ה ש'היה ה'וא, והוא עליו השלום אמר ויתעבר השם בי, ואמרו חכמי האמת כי הוא מלשון עיבור והוא בסוד העיבור, וכן אמרו במה שכתוב פוקד עון אבות על בנים וגוי' כי הוא בסוד העיבור, כי יפקוד על הרשע פעמים שלש ועמו הם רבעים, ומצוות היבוס הוראה עצומה ועדות גדולה על הענין הזה, ואי אפשר לשום חולק לחלוק עליו מדרך סברה, כי הוא קבלה מפי החכמים והחכמים מפי הנביאים עד משה עליו השלום בסיני.

**רשע וטוב לו צדיק ורע לו, הוא לפעמים מחמת
מה שהיה בגלגול הקודם**

והרב רבינו בחיי זכרונו לברכה כתב בזה הלשון, וצריך אתה לדעת כי הענין הזה חסד המקום על ישראל כדי שיזכו הנפשות לאור באור העליון, וכמו שאמרו רבותינו זכרונו לברכה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, והענין הזה תמצאנו במליצת אליהו מפורש שאמר, הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר, להשיב נפשו מני שחת לאור באור החיים, יאמר הכתוב פעמים שלש היא מאירה באור החיים אשר על פני האדמה כדי להשיבה מני שחת וכו'. אמרו במדרשו של רבי נחוניא בן הקנה, מפני מה רשע וטוב לו צדיק ורע לו, מפני שהצדיק כבר היה רשע לשעבר ועתה יש לו עונש, וכי מענישין על ימי הנערות, והאמר רבי סימון שאין מענישין אלא מבן עשרים שנה ומעלה, אנא לא בחיי אמרי אנא דאמרי שכבר היה לשעבר אמרי, אמרו לו חבריו עד מתי תסתום דבריך, אמר להם צאו וראו משל לאדם שנטע בגנו כרם ויקו לעשות ענבים ויעש באושים, ראה שלא הצליח נטעו וגדרו ופרצו ונקה הגפנים מן הבאושים ונטעו עוד שנית, ראה שלא הצליח גדרו ונטעו פעם אחרת. אחר שנקהו, ראה שלא הצליח,

גדרו ונטעו עד כמה אמר להם לאלף דור דכתיב דבר צוה לאלף דור, והיינו דאמרינן תתקע"ד דורות חסרו בעולם, ועמד הקדוש ברוך הוא ושתלן בכל דור ודור עד כאן.

ומה שאמר עד כמה אמר להם לאלף דור, אין הכוונה שלא יזדקקו הנפשות עד אלף דור, אלא לומר שיתנהג מנהג זה עד אלף דור שהוא סוד ימות עולם, אבל בלי ספק בכל שמיטה יזדקקו הדורות, שהרי אמרו במדרש עצמו שקודם בוא משיח בן דוד יכלו הנשמות שבגוף, ואז יזכו החדשות לצאת, ואז בן דוד זוכה להולד כי נשמתו חדשה בכלל האחרות, ובזה נשלמה הכוונה בזה הפרק, עד כאן לשונו.

ענין הגלגול הוא חסד לישראל, כדי שיבואו כולם לתיקונם הראוי.

ושם בספר עבודת הקודש (חלק ב פרק לג) כתב עוד בענין הגלגול וזה לשונו: עם שענין הגלגול שאמרנו הוא חסד המקום ברוך הוא על ישראל, כדי שיזכו כולם לאור באור החיים, עוד יש טעם עמוק ואמיתי בדבר, והוא כי כבר התבאר בזה החלק כי ביאת האדם לעולם הזה צורך גבוה, והוא תיקון הכבוד, והתיקון ההוא אי אפשר שיושלם כי אם בעסק התורה וקיום מצוותיה, וההשמר מעבור על כל מה שהוזהר עליו ממצוות לא תעשה, ואז בהיותו משלים התיקון ההוא כראוי דבק בפאת הטוב שבעץ הדעת שנמשך אחריו באלה החיים וזוכה אל המלבוש ההוא שבארנו, ובו נהנה מזיו השכינה, וכמו שמצינו בתחלת צמיחת האומה שנשאב בהם זוהמת הנחש הערום בסיבת חטאו של אדם הראשון כתיב בהם ואת ערום ועריה, לפי שעדיין לא נשלמו במצוות והיו ערומים מהכבוד והזיו העליון, ואחר שנצרפו מהזוהמא היא בכור

הברזל במצרים מקום שנלקחה משם לו החזירוה, אז זכו להתלבש בזיו השכינה וכמו שכתוב וענך עומד עליהם :

ואם האדם לא השלים התיקון ההוא ועבר על מה שהוזהר עליו בתורה, הנה הוא גרם הקיצוץ והפירוד בייחוד ובלבל צורתו וקצץ נטיעותיה והחריבה, כי דבק בפאת הרע שבפך הדעת ומעתה נמסר בידו וברשותו להענישו ולייסרו, ואחר שבפעם הראשונה שבא לא זכה לתקן מה שנברא לתקנו ולהשלימו והוא צריך על כל פנים לתקנו כי לא די בזולת זה ואי אפשר באופן אחר כלל, לזה ראתה החכמה העליונה שישוב לימי עלומיו שנית ואם לא נתקן בשנית שיבא גם פעם שלישית, וכענין הן כל אלה יפעל א-ל וגוי, והנה הוא מקבל עונש וייסורין בזה העולם חלף עבירותיו שעבר כבר, ומשתדל לתקן את אשר עוותו בתשובה ומעשים טובים, ובזה נתקן וזוכה להתלבש בזיו השכינה לאור באור החיים, וענשי גיהנם יספיקו לייסר הנענש על עברו חוק והפרו ברית התורה ואז ינקה מאלתו, אבל תיקון הכבוד שהוא התכלית שנברא בעבורו ואין שלמות בזולת זה כלל ולא סגי בלאו הכי במה יתוקן ובמה ימלא החסרון והוא לא טרח ולא הכין בערב שבת, יתאמת אם כן שאי אפשר להשלים ולמלאת החסרון, כי אם בשובו לימי עלומיו פעם אחר פעם עד אשר יצליח אשר שלחו ונברא בעבורו שהוא תיקון הכבוד ועיקר התכלית, וממנו ימשך התועלת העצום אל הגורם שיאכל בטובה יגיע כפיו יאכל ויהנה מזיו השכינה, ובזה נעשה ונשלם החפץ והרצון העליון, וכל עוד שלא נשלם על ידי האדם הרי הוא כאלו לא בא ולא נברא, וצריך על כל פנים שיבא ויברא להשלימו, כי כן היה הרצון מתחלה, וכן פעם אחר פעם עד השלימו את דבר השם דבר השם ממש.

רבן שמעון בן יוחאי ע"ה מגלה לנו (ת"ז ו' נ"ב ב') הפשט של שארה כסותה ועונתה וגו', ואין מי שיבקש מזון שהוא שאר השכינה, כסותה זה כסות של מצוה, כסות של ציצית ועיטוף שלו, ותפילין של יד, שנאמר בה תפלה לעני כי יעטוף, ועונתה - קריאת שמע בעונתה, ואם שלש אלה לא יעשה לה לשכינה ויצאה חנם אין כסף

והמאור הקדוש רבן שמעון בן יוחאי עליו השלום (ת"ז ו' נ"ב ב') אמר בספר התיקונים, ועוד הם שואלין מזון כסות ועונה שהיא עונת זווגם שנאמר בה שארה כסותה ועונתה וגו', ואין מי שיבקש מזון שהוא שאר השכינה, כסותה זה כסות של מצוה, כסות של ציצית ועיטוף שלו, ותפילין של יד, שנאמר בה תפלה לעני כי יעטוף, ועונתה - קריאת שמע בעונתה, ואם שלש אלה לא יעשה לה לשכינה ויצאה חנם אין כסף, אין לו בושת פנים מהשכינה חצוף הוא, והן כל אלה יפעל א-ל פעמים שלש עם גבר, ובשביל כך כי היא כסותה לבדה זהו גלגול ראשון, היא שמלתו לעורו זה גלגול שני, במה ישכב זה גלגול שלישי, עד כאן.

עוד כתב שם וזה לשונו: ולשלמות מה שאנו בביאורו מענין הגלגול אכתוב מה שמצאתי לאחד מהחכמים זכרונם לברכה תשובת שאלה בענינו, וזה לשונו כבר ידעת כי כל דבר שב לשרשו וזה דוקא בשלא הוסיף עליו או גרע ממנו, דכתיב והרוח תשוב וגו', אבל כשהשחית האדם דרכו הנה נתבלבלה צורתו והמשיכה עליה רוח ממקום טמא, לפיכך אינה ראויה שתשוב לשרשה הקדוש כי כסתה כלימה פניה ועלתה חלודה עליה, וצריך למסור אותה ביד המדרגה החיצונית שחטא בה והמשיך מרוחה עליו ועל צורתו כאמרם זכרונם לברכה יורד ומשטין עולה ומקטרג נוטל רשות ונוטל נשמה.

והרי המדרגה ההיא חוזרת לנקות ממנה מה שהמשיכה זאת הצורה עליה ממנה, והרי הצורה ההיא מתלבנת שם, ואזי אחר ליבונה זוכה לשוב לשרשה שהוא גן עדן של מטה שמשם לקחה מלבוש שהיא גויה רוחנית וגן עדן זה כסא לגן עדן של מעלה, וגן עדן של מעלה כסא לאצילות, ושואבת שם משרשה וזוכה לעלות לחזות בנועם השם ולבקר בהיכלו בתוספת גדולה מאשר היה לה קודם שבאה לזה העולם השפל, ולפעמים המלאך המלמד עליו סניגוריא זוכה בדין שתצא זאת הצורה מגיהנם מתוקף הצער ההוא ויחזור לימי עלומיו ויתלבש בטיפה הראויה לה ותזדכך בזה העולם על ידי יסורין, ולפעמים על ידי יבם או על ידי אחר קרוב אל היושר, ולפעמים יוצא מן היושר לפי מעשיו הראשונים בנקות ממנו קצת ויבא בממזר או בחלל או בנתין או בגוי גמור לפי המשכו אחר מדרגות האילן החיצוני.

ויש מי שמתקן ובטל ממנו ענפי האילן והוא בהחלט או על הרוב ויתקן באחרונה, ויש מי שיוסיף על חטאתו פשע להשמדו עדי עד כי הכל צפוי והרשות נתונה, וכשבא לפעמים בגוי לפי מעשיו הראשונים בא בגוי עז פנים משחית ומחבל, הנה מצד בחירתו אפשר שחוזר ומתקן ובאין עליו יסורין ונתקן בצד מה, וראוי שיתגלגל פעם אחרת במציאות גוף יותר קרוב אל הקודש, אבל עדיין בא בגיות והוא מחסידי אומות העולם, והנה יזדכך פעם אחרת לבא בקהל אחר שיתגייר על דרך גלגול, והנה שב כל דבר לשרשו אם בנקיון של גיהנם או בנקיון של גלגול.

חילוקי הגלגול אי אפשר לעמוד עליהם

ולפעמים יתגלגל על היותו בלי ענף שהניח בעולם הזה, ואם בשביל שהוא חסר מלהשלים אי זה אבר מאבריו לפי שבחסרון הרי הוא פגום ואין ראוי שישרה

השלם על הפגום, ולהשלים הפגימה והחסרון ההוא חוזר ומתגלגל בגלגולן של נביא וכיוצא, וחלוקי הגלגול אי אפשר לעמוד עליהם שהם סוד העיבור שעיקר שרשם הוא בחכמה עליונה שהיא המחשבה, ואפילו משה רבינו עליו השלום לא השיג בשלימות סוד רשע וטוב לו וכו' צדיק וכו' שהוא סוד הגלגול כאשר נאמר לו בגלגול של ר' עקיבא שתוק כך עלה במחשבה וכו', עיין שם.

אלו עסקו ישראל בתורה, אין צורך לגלגולים, כי אין הגלגול אלא להשלים חסרון התשובה

ובספר הקדוש ספר חסד לאברהם (מעין א, נהר יב) כתב מענין הגלגול בזה הלשון: גלות ושעבוד מצרים לישראל, ואין ספק כי השכינה ירדה עם ישראל בגלות כנזכר בזוהר שמות על הפסוק איש וביתו באו עיין שם, וסוד גלותם היה קשה מאד יותר מגלותינו זה, מפני ששכחו תורת השם, וכיון שפרקו עול תורה ומצוות נתנו עליהם עול דרך ארץ, דהיינו הקליפות העמיסו עליהם מכות ופצעים, והטעם כי עיקר גלות הוא צירוף לנשמות המזוהמות במעשים המגונים, ושם נתגלגלו כל הדורות, ואלו עסקו בתורה ונטהרו בתוכחת התורה בתשובה מה צורך לגלגולים, שאין גלגול אלא להשלים חסרון התשובה, ולזה אילו עמדו ישראל בצדקתם לא היו צריכין לצירוף השלכת הבנים ליאור, ולא אל העבודה קשה בחומר ולבנים וגוי לכל אחד ואחד, וכיוצא, ויש חייב אלף מיתות חוזר ובא וחוזר ובא עד שיצטרף, ולכן נכנסו תחת גזירות הקשות.

תשובה אחת יפה מכמה גלגולים ומיתות

אמנם אילו היו צדיקים היו נתקנים בתורה ובמעשים טובים ובתשובה, כי תשובה אחת יפה מכמה

גלגולים ומיתות, ומאחר שהם פרקו עול תורה ואחזו בגלגולי מצרים לכן לא היו מספיקין לתקן כי אם בסוד הגלגול, ונתן הקדוש ברוך הוא בעצתם דהיינו שכינה בתוך השרים, ואמר לו הבה נתחכמה פן ירבה כדי לגלגל טהרתם, ואילו עשו כאבותם היו מכניעים הקליפות והשביתו אותם, והם לא רצו, וירדו תחת רשות של הקליפה וכל הצלם והתמונות לחיצונים שעמד מנבוכדנצר ואילך הכל היו יחד במצרים.

כאשר עוסק האדם בתורה נפדה מן הגלגול, כי פדיון הגלגול והגלות הוא תורה לשמה

ושם בספר הנזכר לעיל (מעין ב, נהר ז) כתב: הענין שעם היות שיעסוק האדם במצוות ויטיב דרכיו לא יועילהו זה לבד לעולם הבא, מפני שכל עסק האדם בעולם הנשמות אינו אלא בתורה ואם כן עיקרו הוא שיעסוק בתורה, ואז על ידי התורה יזכה לעולם הנשמות שהוא עולם הבא, ולזה אם לא ידע לעסוק בתורה חייב לגלות דהיינו גלגול, ופדיון הגלגול והגלות הוא התורה מפני שאין ראוי שיהיה בין הצדיקים כאבל ושותק בלי תורה וכו', ולזה אם לא עסק בתורה צריך להתגלגל ללמוד תורה, אמנם כשיתגלגל עבור זה יתגלגלו נפש רוח ונשמה יחד ואין קשר השלשלת נותר חס ושלוש, משא"כ בשאר המתגלגלים בסיבת עון שלא הצליחו בעבודה כמש"ה הן אלה יפעל א-ל, פעם ראשונה מתחדשת הנפש בנפש חדשה והראשונה נכרתת, וגלגול הבי' ברוח חדש והרוח הקודם עם נפש הקודמת נכרתים, ובגלגול הג' הנשמה משתנה ומתחדשת ברוח ונפש חדשים, וזהו טורח גדול כנזכר בתיקונים, וזה סוד ג' גלויות שגלו ישראל ואינם נגאלים כי אם בזכות התורה כדי להיות גאולתם שלימה.

לפעמים מלבישים את הנפש בחיה ובבהמה טהורה או טמאה, ולפעמים בעוף ובכל החי, הכל לפי העון

ובספר הקדוש חסד לאברהם הנזכר לעיל (מעין ד, נהר כז) כתב עוד בענין הגלגול וזה לשון קדשו: הנה הענין חמריה דרבי פנחס הוא ענין מתמיה, וכי הבהמה היא בת עונשין כנראה מן הזוהר שהיו מענישין אותה על שעמדה במקום בלתי טהור, וכן שאר עניינים כנזכר בזוהר. האמנם מזה יתבאר סוד הגלגול כי לסיבת הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, מלבישים הנפש בחיה ובבהמה, פעמים טמאה ופעמים טהורה, ובעוף, ובכל החי מכל בשר, הכל לפי העון, ותתלבש שם עד ירצה עונה. ולפעמים לא יספיק זה אלא יגזר עליה מיתת עצמה, אם ישרה בעיני בוראה תהיה בהמה לקרבן, ואם לאו לאכילה, ואם לאו נבלה לכלבים, ואם לאו בגמל וחמור, ואם לאו במיתה קשה אפילו בחמור או בכלב, הכל לפי הענין, וזה היה כח חמורו של רבי פנחס, וזכה שם להטהר קצת, ומענישים הנפש ההיא כראוי לה, והנפש המתלבשת בבהמה ישיג ויראה כשד מן השדים, מפני שאין קשרה בחומר הבהמה כקשר הנפש בגוף האדם, והוא ענין גלגול ועיבור, באדם תתגלגל, ובבהמה תתעבר, ויש לה פירוד מהחומר קצת ושם מצטערת צער גדול לא ישוער לאדם.

מי שמתגלגל בתלמיד חכם ומי בעם הארץ

ושם (במעין ד, נהר לב) כתב בזה הלשון: לבאר סוד שורש נשמת תלמיד חכם ועם הארץ, וסוד גלגול נשמת משה רבינו עליו השלום בגלות.

הענין שרבי שמעון בר יוחאי עליו השלום נכנס לעולם הנפשות אל הדקות ההוא בחסידותו, ושם עסק

בתורה עם נפש רעיא מהימנא, וחיבר שם הרעיא מהימנא לצורך הדור כנזכר בתיקונים.

התלמידי חכמים וכשרים הם ניצוץ ממשה רבינו עליו השלום, ועמי הארץ העזים והקשים הם גלגול של קליפת לילי"ת הרשעה

וגם עתה רעיא מהימנא מתנוצץ בס' רבוא ממש נשמתו סובלת צער קדושי בני ישראל שאינם יכולים לפרות ולרבות בתורתם, בהתנוצצות נשמתו בת"ח מפני צער עניים בגלות, והיינו והוא מחולל מפשעינו וגו', מפני שעל ידי חטאי ת"ח הקדוש ברוך הוא גוזר עליהם גזירות עוני בגלות, נמצאת נשמת משה רבינו עליו השלום מצטערת בצער עונש עווננו ופשעינו, הנה כשירי ישראל הם מקום גלגולו ועיבורו והתנוצצותו, אמנם שאר עמי הארץ הקשים והעזים הם ניצוצות חיצונים שפזרה לילית הרשעה בישראל, והם הם עזי פנים בעלי זרוע המצערים תלמידי חכמים ומתאכזרים כנגדם, ועל זה רמז משה רבינו עליו השלום ויתן את רשעים קברו, ירצה הוא מתנוצץ בצדיקים, והצדיקים הם בין שאר הרשעים עזי פנים שבדור כאלו משה רבינו עליו השלום קבור בין הרשעים, עד כאן לשונו.

עוד כתב שם בספר חסד לאברהם (מעין ד, נהר נד) וזה לשונו: ולזה יוכבד אם משה היתה גלגול חוה, ואולי גם עמרם הוא גלגול אדם, ולכן מת בעטיו של נחש, והוא פירש מן חוה אשתו יוכבד ק"ל שנים כדי שבאותם ק"ל שנים ימשכו אותם נגעי בני אדם קדמאה ויבואו לעולם, ואחר שכלו כולם מלבא לעולם, אז חזר עם אשתו והוליד למשה רבינו עליו השלום לתקן אותם הניצוצות שלו, דוגמת שת שנולד אחרי שחזר אדם עם חוה אשתו, ושת

הוא גלגול משה, וראה איך כל דרכי הא-ל יתברך מכוונת ביושר.

עונש השלישי שהוא הגלגול קשה יותר משנים הראשונים, שהם תשובה ויסורים, מיתה וגיהנם

ובמעין ה' (נהר י') כתב: ובענין החטא והפגם בעשייתו כן ממש תיקונו בתשובתו והוא טהרה היותר נכונה שבכל טהרת העונות, ומיני הטהרות הם ג', א' תשובה ויסורין וכיוצא, הב' מיתה וגיהנם, הג' גלגול, וכל אחד קשה מחבירו, והיותר טובה מכולם היא התשובה שממש כמו שהגבירו במעשיו כן מבטל כחו במעשיו מדה כנגד מדה וממש מכבה האש הנבער בעבירותיו. ויש עון גורם פגם בנפש ונתקן בגיהנם. ויש עון פוגם בספירות ונתקן בגלגול, ויש צריך תיקון בגלגול ובגיהנם. אמנם התשובה מוחקת הכל ומתקנת הכל.

ובמעין ה' (נהר יז) כתב: והענין כשהרוח הולך נע ונד בתוך כף הקלע בורח מן השטן, ומכניס עצמו בדומם או בצומח במקום הגזור עליו והראוי לו, ואז כשנכנס בגוף אין יכול להזיק לו השטן, וגם כן תבין הפסוק אסוף אסיפם וגו', וגם כן פסוק ואספת דגנך וגו' פ"י באכילת הצומח ואכלת ושבעת, שהיא שביעת הנפש מן הנאבד ממנו תאסוף הנצוצות המובלעות בתוכו שהם דגנך וגו' דגנך ממש, ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואחר כך ואכלת ושבעת שהיא שביעת הנפש מן הנאבד ממנה, השמרו לכם אם לא תשמרו דברי תורה וסרתם וגו', ועצר את השמים וגו' שישאר העולם יבש, והאדמה לא תתן את יבולה ויהיו הניצוצות מובלעים בתוכה, וזהו ואבדתם מהרה כי זהו האיבוד שלהם, וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה גדול יום גשמים כקיבוץ גליות וכו'.

**לפעמים מתגלגלת הנשמה בדומם, לפעמים בצומח,
לפעמים בחי, ולפעמים במדבר, הכל לפי העון
בגלגול הקודם, והיותר קשה שבגלגולים
הוא גלגול באבן דומם יבש**

ואם תהיה הנשמה יותר רעה, יורידו אותה לדומם, והאדם שיש לו קורבה עם נשמתו מתקן אותה ומוציא אותה מהמצרים האלו, כי היותר קשה שבגלגולים הוא גלגול באבן דומם יבש שלא יוצא ממנו תועלת, שנאמר אבן מקיר תזעק, לצאת אותו הרוח ממקומו, וכמו נבל שנאמר וימת לבו ויהי לאבן, שבא בגלגול בנבל שהיא נשמת בלעם, ולזה יונוס ויומבירוס בניו עשו את העגל כמו שיתבאר לקמן בס"ד.

**אם יוכשרו מעשי האדם, הוא עולה ממדריגת אדם
עד למדריגת מלאך**

ודע כי אין שום נברא בעולם שאינו מן בירור הז' מלכים, כי המובחר ממנו באצילות, והיותר גרוע הוברר בבריאה, והיותר גרוע ביצירה, והיותר גרוע בעשייה, והיותר גרועה בקליפות. והנה יש בעשייה ד' בחינות הנזכרים הדומם והצומח החי והמדבר, אמנם האדם הוא המובחר שבכולם ואם יוכשרו מעשיו הוא עולה ממדריגת אדם עד המלאך, כי זהו סדר הבירור, כי הצדיקים על ידי אכילתם מתקנים ומבררים כל הדברים שהם סוד פסולת ועכירות, והם מתקנים מבחינת הדומם עד בחינת אדם גמור, אמנם הרשעים להיפך זה כי אדרבא חלק האדם מורידין אותו עד בחינת דומם, ויש רשעים שגורמים על ידי עונם שכשימותו יתגלגלו בבעלי חיים שאינם מדברים כי הם כל כך נבזים ומכוערים כמותם, ויש רשעים שעל ידי עונם מתגלגלים בצומח, ויש רשעים שמתגלגלים בדומם,

כמו שביארנו למעלה. ודע כי המגולגלים בבחינות הנזכרים הם עומדים שם בגלגול זמן קצוב שנגזר עליהם, עד ימרק חטאו שגורם לו זה הגלגול, ובכלות זמנו עולה למדרגה אחרת ומתגלגל בבעל חי עד זמן קצוב, ואחר כך יתגלגל באדם.

**כאשר האדם הוא צדיק ועושה מעשים טובים,
גם המגולגל ההוא מזדכך ומתקן על ידו.**

ודע כי אופן גלגול באדם הוא באחד משני פנים, או דוגמת אלו הרוחות שאנו רואים שנכנסים בגופות בני אדם ומדברים שם בתוכם ומספרים כל הקורות אותם כנודע רחמנא ליצלן, או הוא באופן אחר כי הם מתעברים באדם בסוד עיבור ומתדבקים בו בהסתר גדול, וכאשר האדם יהיה צדיק ויעשה מעשים טובים גם המגולגל ההוא יזדכך ויתקן על ידו, ואם חס ושלוש יחטא האדם ההוא אז גורם רעה לעצמו ואותו העיבור מסייעו לדחותו לדרך רע, כי כמו שנשמת הצדיק מתערבים באדם על ידי זכיותו והם מסייעין את האדם לדרך טובה, גם (אם) האדם [ה]חוטא גורם שידבק בו נפש הרשע ומסייעו לו לדרך רע וגו'.

**מי שמתגלגל בדומם יכול להתעלות להתגלגל לצומח
רק בזמן ידוע, בד' חדשים אמצעיים של השנה.**

ודע כי מי שנתגלגל בדומם אין לו זמן לעלות להתגלגל בצומח רק בזמן ידוע, והוא בד' חדשים האמצעיים של השנה שהוא אב אלול תשרי חשוון, ואם נשלם זמן הקצוב שלהם בד' חדשים הנזכרים הוא עולה ומתגלגל בצומח, ואם לאו אינו עולה (אלא) עד ד' חדשים אמצעיים של שנה הבאה. וכן המתגלגל בצומח זמן עלייתו להתגלגל בבעל חי, הוא בד' חדשים הראשונים של השנה, והם ניסן

אייר סיון תמוז, ואם לאו אינו עולה אלא עד ד' חדשים הראשונים של שנה הבאה. והמתגלגל בבעל חי זמן עלייתו להתגלגל באדם המדבר, הוא בד' חדשים האחרונים של השנה והם כסליו טבת שבט אדר, ואם לאו אינו עולה אלא עד ד' חדשים אחרונים של שנה הבאה, עד כאן לשונו.

נשמת בעור אביו של בלעם נתגלגל בצומח

ושם (מעין ה, נהר יז): וכבר ידעת כי ערב רב הם עשו את העגל, וראשי ערב רב הם יוניס וימבוריס הם שני בניו של בלעם הרשע, והם אשר לקחו עצה ואשר השליכו טס של זהב וגוי, וצריך לידע מה כוונת בני בלעם בעשותם את העגל הזה ומה הנאה היה להם בזה, אמנם הענין הוא כי הלא נודע כבר אצלינו כי בלעם הוא פסולת הזוהמא שיצא מדעת שהוא שורש משה רבינו עליו השלום, וז"ש ויודע דעת עליון, גם ערב רב הם סוד הפסולת של הדעת, כי כן ערב רב בגימטריא דע"ת, אך אינם כל כך זוהמא כמו בלעם. ודע כי לבן ובלעם ובעור ובניו של בלעם כולם משורש אחד, כי לבן הוליד בעור ואחר כך נתגלגל לבן בבלעם, וכולם היו מכשפים גדולים ועובדי עבודה זרה. ודע כי נשמת בעור אביו של בלעם נתגלגל בצומח, והיה תמיד באותו גלגול ולא היה יכול לצאת משם, ולכן בני בניו שהם יונוס וימברוס רצו להעלותו, וכן כל הערב רב רצו בזה כי קרובים הם אליו, ולכן נמצאו באותו מעשה הרע ההוא, וראו כי אי אפשר להוציאו משם אם לא על ידי שיחטיאו את ישראל, ועל ידי קטרוג זה תתגבר הקליפה ותוכל להוציא את בעור אביהם משם וגוי, ולכן השליכו אותו הטס של זהב שכתוב בו עלה שור, כדי שעל ידו תעלה גם כן נשמת בעור אביהם המגולגלת בצומח ויתגלגל בבעל חי, שהוא השור ההוא הנעשה על ידי כשפיהם, ויעלה מדריגה גדולה עד שיעשה אלוה עליהם, ואז יצא העגל צוח ואמר

אנכי השם אלהיך, שהיה כח בעור הרשע שם, ושם רשעים ירקב הנתון תוך העגל ההוא על ידי הכשפים, והרשע ההוא היה אומר אלה אלהיך ישראל. וזהו סוד שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שהאכילוהו עשבים כמו שכתוב כתבנית שור אוכל עשב, פ"י כי כיון שהוא היה מגולגל תוך העשבים שהם צומח לכן היה אוכל עשבים להעתיק משם נשמתו המגולגלת שם, ועל ידי אכילתו אותם יחזרו אבר מאברי השור, וענין זה היה חדש תמוז, כי הוא חודש האחרון מן הדי' חדשים שבו נשלמים המגולגלים בצומח להתגלגל בב"ח כנזכר לעיל.

אם היה מגולגל במעט עפר ונטלו העפר לתוך תבשיל ואכלו האדם, עולים מדריגות דומם צומח חי מדבר ביחד, וכן אפשר להתגלגל במלח שנקרא צומח, ויש מגולגלים גם במים

ובחסד לאברהם שם מעין ה' (נהר יז) כתב: ודע כי לפעמים מתגלגל האדם מדומם לאדם, כיצד הרי שהיה מגולגל במעט עפר ונפל אותו העפר תוך תבשיל ואכלו האדם, הנה אז מתגלגל בו ועולה כל אלו המדריגות ביחד, והנה גם כן אפשר להתגלגל במלח ונקרא צומח, ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה הנוטל מלח מן המחצב חייב משום קוצר ואין קצירה אלא בצומח, ויש מגולגלים במים, ולפעמים יגולגל האדם מצומח לאדם, כגון בעשבים ויאכלם האדם, ויש כמה מינים בגלגולים.

הצדיק בעת אכילתו מתקן את המגולגלים

והנה הצדיקים בעת אכילתם הם מתקנים אותם המגולגלים, ואם האוכל אותם יהיה אדם רשע אפשר שיפגום אותם על ידי מעשיו, ואפשר שהמגולגלים יזיקו אותו ויענשוהו ויחטיאוהו רחמנא ליצלן מכל פגעים

רעים, כי אין לך רגע שאין בהם כמה מקרים כאלו לאדם בעת אכילתו או שתייתו, אמנם הצדיק לא די שאין המגולגלים מזיקים אותו אלא אדרבא מתתקנים על ידו.

טעם שאסור לעם הארץ לאכול בשר

ולכן ראוי לאדם לכוון בעת אכילתו ולא לאכול כמנהג הבהמות. ואמנם מי שהוא עם הארץ אינו מתקן שום מדריגה כלל, ולא די שאינו יכול לתקן במדריגה הרחוקה ממנה הרבה, אלא גם במדריגה הקרובה אליו אינו יכול לתקן, כמו מי שהיה מגולגל בבעל חי ונתגלגל בו שאינו רק מדריגה א', עם כל זה לא יוכל לתקן כלל, ולזה אסור (עם הארץ) לאכול בשר, אבל שאר דברים יכול לאכול כי אין מענישין אותו על זה רק כשאינו יכול לתקן אפילו מדריגה א'.

ודע כי התלמידי חכמים שיודעים בתורה אבל אינם יודעים חכמת האמת והקבלה בסודות התורה, אלו יכולים להעלות המגולגלים מדריגה אחת והוא מבעל חי לאדם, והיודעים חכמת האמת והקבלה יכולים להעלות ב' מדריגות שהם מצומח לאדם, והמופלאים בחכמת האמת מאד מאד אלו הם יכולים להעלות אפילו מן הדומם עד האדם וכו'.

הדברים אינן יוצאין מידי פשוטן, אמנם ביאור הדברים הוא שאין עני אלא מן התורה ומן המצוות, ולכן היה אומר רב חסדא כי לא בעניותי פי' בהיותי עם הארץ קודם שהיה חכם בתורה, ולא בעתירותי פי' אחר שנתחכם בתורה מעולם לא רצה לאכול ירקות ודבר הצומח, הטעם כי כשהיה עני עם הארץ לא היה יכול בודאי להעלות מצומח לאדם, ומכל שכן שלא היה אוכל בשר כי עם הארץ אסור לאכול בשר, וגם בעשירותו שהיה חכם והיה יכול להעלות אפילו שתי מדריגות כגון מצומח לאדם, לא היה

רוצה להטריח עצמו ולאכול ירק ולתקן ב' מדריגות ביחד, כי צורך טורח גדול, ולכן היה אוכל בשר שבטורח מועט יכול לתקן מעלה א' לתקן כמה מגלגולים של אותה המדרגה.

טעם שיש לפעמים אנשים צדיקים אבל יש להם איזה מעשה רע שאינם יכולים ליפרד ממנו

אמנם אם יפגע המגולגל במי שאינו יכול לתקנו, כגון מגולגל מבעל חי באדם עם הארץ, או מצומח באדם תלמיד חכם שאינו יודע חכמת האמת, הנה יזיק לו מאד ויסיתתו בכל דרכיו וימנעהו מכל המצוות, וזה סוד שתראה כמה אנשים צדיקים ויש להם איזה מעשה רע שאינם יכולים ליפרד ולהמנע ממנו, והוא לסיבה זו כנזכר, כי פגע בו מגולגל א' שהיה דרכו באותו העבירה והוא מרגילו כמוהו באותה העבירה, ולפעמים שיתגלגלו כמה מגולגלים ביחד רחמנא ליצלן ולשזבן, (וזה מה שכתבתי לעיל. מהרי"א זלה"ה וכו').

טעם שלפעמים אין הרשעים מתגלגלים, כי הכל לפי העון, אם יכול לימרק בגיהנם אינו צריך להתגלגל, כי הגלגול קשה מן הגיהנם

וכפי חטאו של אדם כך יתגלגל. והנה הרשעים אחרי פטירתם הם נענשים בגיהנם ומתכפרים, והטעם לפי שהא-ל יתברך רואה שבכל גלגול וגלגול יעשה הרבה עבירות יותר מזכיות, ולזה אחר שרואה שעשה הזכיות הצריכות לו אינו חוזר לגלגולו, והעבירות שלו ממרקם בגיהנם. אך הצדיקים והחכמים אינם יכולים לכנוס לגיהנם, כמו אלישע אחר, ולכן צריכין להתגלגל בעולם הזה למרק איזה עון. ודע כי הצדיק מוכן אחר פטירתו לעלות במעלות ואינם שוות, כי תחילה ימרק קצת עוונותיו

ואז יתנו לו מעלה אחת, וכשירצו להעלותו מדרגה אחרת יותר גדולה יענישוהו וימרק חטאיו היותר קטנים וקלים כדי שיעלה שנית, אחר כך מענישין אותו על דקדוקי מצוות כחוט השערה כדי להעלותו במעלתו האמיתית.

רוב בני האדם אינם נמלטים מהגלגול

ודע כי רוב בני האדם לא ימלטו מלהתגלגל כל כך זמן בכל מיני הנבראים, כדי שיקבל עונשו בגוף ונפש כי צריך להגשימו כדי שיסבול וירגיש הצער על עונשו, ולכן אפילו התלמידי חכמים והצדיקים יש בהם קצת מי שנתגלגלו בכמה מיני גלגולים הנזכרים, מחמת שבא לידם עון אחד גדול, ולא די זה אלא גם אחר כמה שנים שנחו בעולם הבא כאשר רוצים להעלותם יותר חוזרים שנית להענישם כנזכר, ואין להאריך בפרטים האלו כי הם כבשי דרחמנא ועיני בשר לנו עינין סתימין, והצדיקים הגדולים כדוד המלך עליו השלום וכדניאל הוצרכו להתבשר שינוחו בעולם הבא ולא יצטרכו להתגלגל, כמו שכתוב "ואתה לך לקץ הימין ותנוח", ובדוד אמר "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים" וגו', ועם כל זה מצינו איך היה ירא ומצטער כל ימיו מן הפחד הזה, כמו שכתוב לולא האמנתי לראות בטוב השם וגו', קל וחומר לשאר בני אדם, ועם כל זה מצינו דוד שישב ז' שנים אחר מיתתו שלא נכנס לירושלים של מעלה למחיצתו העליונה, ואין להאריך במקום שאמרו לקצר.

הכרוז מכריז על כל מגולגל ועונשו, כל אותו הזמן של הגלגול שנגזר עליו.

ודע כי אין שום אחד מאלו המגולגלים שאין לפניו כרוז שמכריז עונשו ועוונו כל אותו הזמן של אותו הגלגול הנגזר עליו, גם יש עמו מלאך שוטר א' המחניקו בתוך

המים, או בגלגול ההוא ואינם נפרדים ממנו עד תשלום עונשו, גם יש לפנייהם בית דין אי שדנין אותו בכל עת, ומשנים אותו מעונש לעונש כפי הדין הראוי לו וכו', מהרי"א זלה"ה.

ובמעין ה (נהר יט) כתב וזה לשונו: דע כי כשחטא אדם הראשון או הבל או קין, הנה כל ניצוצי נפשו ורוחו ונשמתו נפגמו אז, והנה הנפש היא דוגמת הגוף ממש מרמ"ח אברים, ויש ניצוצות בראש וניצוצות בעינים וכיוצא עד הרגלים, וכן אל הרוח וכן אל הנשמה. ודע כי כל אלו האברים והניצוצות נתערבו בקליפות, וזהו סוד גלות הנשמות, ובכל דור ודור יוצאים אותם הניצוצות ובאים לעולם כפי בחינת הדור, או מניצוצי הראש וכיוצא כנזכר.

ודע כי לפעמים יחטא האדם בגלגול ההוא ויחזור להשתקע בקליפות הוא וניצוצות הנמשכות ממנו ונכנסים בעמקי הקליפות, ולזה כשהנפש מתגלגלת אין עיקר גלגולה רק באותו חלק הניצוץ הראוי לגוף ההוא, והשאר הוא בסוד עיבור, ואם יעשה האדם ההוא איזה מצוה יהיה לנפש ההיא גם כן אחיזה בה, כי היא מסייעת אל אותו הניצוץ לעשות אותה המצוה, ואחר שהיא סובלת אותם היסורים בגוף הזה בזה, וגם עונש המיתה ושאחריה, בזה יתכפרו עוונותיו הראשונים, וכבר קדמו לו זכיות מצוות מן זמנו הראשון, וגם החלק שלוקח עתה מן המצוות שעשה ניצוץ זה ובזה היא נשלמת, וכה דרכה בכל הגלגולים עד שיושלמו ניצוציו עד הרגלים וכדין ייתא משיחא.

ודע כי בענין העבירות שעושה עתה זה הניצוץ אין לשאר הנפש עונש עליהם, רק מן הזכיות כי היא מסייעת עתה במצוות דווקא, ונמצא כי כל הנפש היא מתגלגלת בכל חלקיה, אמנם מה ששייך אל זה הגוף הוא אותו חלק

הניצוץ ההוא, ובו תלוי העונש. אמנם בסוד הייבום מתגלגלת כל חלקי הנפש בעצמה לצורך עצמה, והענין כי המתגלגל מחמת עבירה יש לו תקנה ביסורים וכיוצא, אך מי שאין לו בנים לא הצליח כלל ועיקר והרי הוא כאלו אינו, וצריך להתגלגל הוא עצמו בגוף השני הזה והוא גופו העיקרי, ולא ישוב בעת התחיה אל הגוף הראשון, ולא יזכה רק אל אותו רוח דשבק ביה באנתתיה, וכמו שזכרנו בענין הנפש, כן גם כן נוהג בחלקי הרוח והנשמה גם כן וכו'.

**אם גם בפעם השלישית לא נתתקנה,
אין לה תקנה עולמית חס ושלום.**

ודע כי מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כי הרשע אינו מתגלגל אלא עד ג' גלגולים הוא סוד הנפש המתגלגלת תחילה לבדה ג' פעמים, ואם בפעם הג' לא התחיל לתקן שום תקנה אז ונכרתה הנפש ההיא לגמרי, אמנם אם התחילו לתקן אז חוזרת להתגלגל אפילו עד אלף דור.

ודע שאם בגוף הראשון עסק הרבה בתורה ולא נשאר לו רק דבר מועט להשלים, הנה איש כזה ודאי שכל מה שעוסק בתורה או במצוות בגוף השני הכל הוא לצורך תיקון נפשו לבד, והנפש תחזור לגוף הראשון העיקרי, כי השני הוא השאלה לבד, וזה סוד שמחת רב ששת כשהיה עוסק בתורה היה אומר חדאי נפשאי לך תנאי לך קראי, והענין כי רב ששת כבר היה בגלגול ראשון אדם גדול, כי היה גלגול החסיד בבא בן בוטא, אמנם נתגלגל על דבר מועט והיה עצב על גופו כי יגע לריק, לכך היה אומר על נפשו חדאי נפשאי פי' אני הגוף איני יכול לשמוח על שאני קורא בתורה, רק השמחה היא לך לבדך כי לך קראי לך

תנאי והכל לתועלתך, ולא לתועלת הגוף הזה כי אתה תחזור בגוף הראשון ולא בגופי זה.

ודע כי המתגלגל על הבנים גופו הראשון נחשב כאלו אינו כנוכח, ולא כשיחזור להתגלגל יוכרחו לבוא נפש רוח ונשמה יחד שלשתן, כי הוא דומה לבנין חדש, וזה אם יעשה מעשים הראויים לזכות אל ג' חלקי נפש רוח נשמה. ודע כי מי שהוא חוזר להתגלגל מחמת שלא היה לו בנים, ואפילו יהיה כשמעון בן עזאי שלא הוצרך להתגלגל על בנים, עם כל זה כשיבא להתעבר באיזה אדם, או להתגלגל באיזה תיקון אחר שחסר ממנו, או לתועלת אחרים, א"א לבא יחידי כי הוא פלג גופא, וצריך לבא בשיתוף אחר בהכרח.

ואמנם כל שאר המגולגלים אינם יכולים להשיג ביחד נפש רוח נשמה, רק תחלה תתגלגל נפשם עד שיזדכך וימות, ואז הרוח מתגלגלת לבדה וכו' וסוד הנפש מתגלגלת עמו בסוד עבור לבד להשלימו, וכו'.

ודע כי לפעמים אפשר שיזכה האדם אל הג' נר"נ בפעם א' ובגוף א', וזה כאשר נתגלגלה הנפש לבדה תחלה, אם אז היא מזדככת כל כך יש לה תקנה, כי כשישן בלילה ומפקיד נפשו ביד השם יתברך ע"ד נפשי אויתך בלילה כמו שנתבאר אצלנו, אז נפשו נשארת למעלה בסוד באר עליון בסוד מ"נ, וכשהוא נעור משנתו נכנס בו הרוח לבד, וזה נחשב לו כאלו נתגלגל פעם אחרת, והולך ומשלים הרוח, ואז תבוא נפשו ותהיה מרכבה אל הרוח, ואז אפשר להיות שניהם יחד בזה הגוף, וכן הענין בחלק הנשמה, כי יצא הרוח ותיכנס הנשמה, ואחרי שנשלמו אז יבא נפש רוח ויעשו לה מרכבה וכו'.

ודע כי יש יכולת בנפש או ברוח או בנשמה לעלות וללקט

ניצוצות נפשו ורוחו או נשמתו אשר הם למטה בקליפות ויש להם תקנה על ידה, וזה סוד עשרה הרוגי מלכות כי על ידי הריגתם זכו ללקט כל הניצוצות שתחתיהם ולהעלותם אל מציאות יותר מובחרת ולתקנם. ודע כי כל אחד מהניצוצות של שורש הנשמה צריך לקיים כל התרי"ג מצוות, כי אין לך אבר שאין כלול מכולם, אף אינו דומה מי שכבר קיים שרשי כל המצוות אף על פי שהוא לא קיימם, למי שלא קיימו עדיין מן השורש שלו.

ודע כי המצוות שאינם יכולים לקיימם בעולם הזה, כמו הקרבנות וכיוצא, הנה לזה צריכין להתגלגל כל אותן שלא קיימו מצוות אלו אחר שיבנה בית המקדש במהרה בימינו לקיימם, וזהו שאמר רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול כשהטה את הנר בליל שבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה. אמנם שאר המצוות כמו יבום וכיוצא, אשר אין יכולת באדם לקיימם אם לא שהקדוש ברוך הוא אינה אותם לידו, הנה כאשר איזה אדם שבאה לידו מצוה זו ולא קיימה צריך להתגלגל לקיימה, לפי שבאה לידו ולא עשאה, אבל מי שלא באה לידו יתעבר בזה האחר דרך עיבור ולא גלגול ממש ואז יקיימנו.

שער האמונה

גודל העונש למחוסרי אמונה שאפילו צדיק אם אינו שלם באמונה אין לו עולם הבא

כמה יש להיבהל מדברי הגמרא (סוטה מ"ח) על פסוק "כי מי בז ליום קטנות" (זכריה ד, י) - מי גרם לצדיקים שיתבזבוזו שלחנם לעתיד לבוא, קטנות אמנה שהיתה בהם. והוא תמוה, והלא מדברים כאן בצדיקים, ומאי דך נאשמים המה בקטנות

קיב שכר פרשת צו - פרק כ"ד ועונש

אמנה, אלא כמבואר, המבחנים הקטנים של האמונה שמזדמנים לנו לרגעים ומקוממים אותנו לקצף והקפדה, קשה מאד להתמודד עמם תמיד. מדי פעם מנצחים אנו, ואולי מכך ששוכחים מהשגחתו יתברך, אולם עלינו להיות דרוכים ומוכנים למצבים השכיחים הפוקדים את בני האדם יום יום, כי אחרת בכך מתבזבזו שלחנו לעתיד לבוא.

נסיון האמונה

**מי שכועס על אשתו כשלא עשתה דבר בשבילו,
סימן שהוא מחוסר אמונה חס ושלום.**

אדם בקש מאשתו קודם צאתו לעבודה שתסדר לו דבר מה במשך היום. הוא מגיע בצהרים ושאלתו בפיו: האם עשית את בקשתי, ומשיבה לו: סליחה, לא היה לי זמן, או שעונה לו: פשוט שכחתי וכדומה. תיכף מתפרץ הוא: למה שכחתי, למה לא בצעת את מבוקשי, ועוד למה ולמה.

לאדם נדמה שאין זה פגם באמונתו, שהרי יהודי מאמין הוא, וכל כעסו הוא על אשתו וזהו ענין נפרד. האין זו קטנות אמונה בהשגחת הבורא, שהוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, האדם אמנם הוא בעל בחירה ואמנם בידו לעשות או שלא לעשות, אולם התוצאה הסופית מוכיחה על רצון השם, שמאחר וכך נעשה כבר, הרי שזהו רצון השם שכן יהיה ולא משהו אחר.

מעשה נורא באחד שהיה לו פרנסה משלושה סוסים

פעם בא ל"חפץ חיים", עגלון אחד, והתלונן לפניו שבמשך זמן קצר נפלו לו שלושה סוסים שהיו נותני לחמו. רבי ישראל מאיר נזדעזע לשמע הדברים האלה, הפסיקו מיד ואמר לו: "חלילה, הרי אזניך אינן שומעות מה שפיך מדבר, האם הסוסים הם נותני לחמך. הרי השם הוא הזן ומפרנס לכל" ולא הפסיק מלתמוה ולדבר לעצמו כל אותו יום כמה סכלים

הם האנשים שאינם מרגישים את בורא העולם המחיה את הכל והזן את הכל, ובמקום זה רואה העגלון את מפרנסו בסוס, הנגר בעץ, החייט במכונת התפירה וכו'.

שַׁעַר הַתְּשׁוּבָה

תשובה עם חרטה

אברך אחד בא פעם לפני הרב הקדוש מורינו הרב רבי מאיר מפרימישלאן זצלה"ה, ובקשתו שטח לפני הרב הקדוש שחפץ הוא לשוב בתשובה לפני השם יתברך, אמר לו הרב הקדוש מורינו הרב רבי מאיר מפרימישלאן, אם חפץ אתה לשוב בתשובה, מהצורך שיהיה לך חרטה על מעשיך, ענה אברך הלז, בוודאי, כי באם לא הייתי מתחרט, לא הייתי בא לפני הרבי, הזדעק הרב הקדוש מפרימישלאן ואמר לו בזה הלשון, הלזאת בשם חרטה ייקרא, "מאיר" יספר לך את אשר נקרא חרטה, והתחיל לספר בזה הלשון:

פעם היה אברך אחד אשר קיבל לעת חתונתו נדוניא בסך מאתיים זהובים, כדי שיהיה לו סכום מוכן לפשוט ידו במסחר לאחר חתונתו, אברך הלזה יצא לשוק וקנה מכספו אריג בחמשה פרוטות המעטער, בסך הכל של ארבעת אלפים מעטער בשווי של מאתיים זהובים, ויהי היום, ואברך זה יצא עם סחורתו ליומא דשוקא, כדי למכור את סחורתו ולהרוויח בה.

ובהגיעו למחוז חפצו לרחוב השוק, שמע קול קורא ומכה בתוף, (כידוע שבימים ההם הכריזו על מחיר הסחורות בהכאת תוף) פנה האברך אל אחד הסוחרים ושאלו מה הוא הכאת התוף, ענה לו שמכריזים שעלה מחיר האריג לעשר פרוטות המעטער, כמובן שאברך זה שמח בלבבו שיוכל

קיד שכר פרשת צו - פרק כ"ד ועונש

למכור את סחורתו בכפליים, ויש כבר בידו ריוח נקי של מאתיים זהובים, נכנס עם עגלתו לרחוב השוק כדי לחפש מקום מתאים להעמיד דוכנו ולהתחיל למכור הסחורה, בעוד שהוא מחפש מקום חניה, שמע קול מבשר ואומר שכבר נתייקר מחירי אריגים ועולה עשרים פרוטות המעטער, ועד שהוא מתמלא שמחה מהתייקרות השער, שמע מרחוק עוד הפעם את קול המכריז ואומר, שמעטער אריג, עולה כבר שלושים פרוטות ובדרך זה עלה מחיר האריגים למעלה למעלה, עד ששמע שמעטער אריג עולה כבר זהוב שלם, והיינו מאה פרוטות והוא עדיין לא התחיל למכור את סחורתו, (כל זה מספר הרב הקדוש רבי מאיר מפרימישלאן אל האברך שבא לקבל תשובתו).

אד, כיון שכבר פנה יום, חשב לו אברך זה בלבו, על מה ולמה אמהר כעת למכור את סחורתי, והנה כבר לפנות ערב, והלא ממילא כבר נתעשרתי והון רב ועצום בידי כי את כל הסחורה קניתי רק במאתיים זהובים, וכעת סחורתי שוה הוא, ארבעת אלפים זהובים, ובין לילה נתעשרתי הון ועושר כזה, ומה לי למהר, הנה אסור לאכסניא לאכול ולהשביע נפשי, ולנוח קצת מעמל וטורח הדרך, ובבוקר אלך ואמכור את סחורתי ואשוב לביתי כשהון ועושר בידי, אומר ועושה הוא, ונכנס לבית מרזח, וצוה שיביאו לו בשר ודגים וכל מטעמים, ופרפראות ולפתו, ובסוף יין ישן נושן, כדרך הנגידים, כי בטוח וסמוך היה שהנה כבר נתעשר עושר רב, ואחר כך צוה שיכינו לו מטה מוצעת היטב, ושכב לנוח מעמל הדרך, ולפני שינתו התחיל לחשוב חשבונות מה יעשה עם כל ההון והעושר הזה.

ויהי בבוקר כאשר יצא האברך זה לרחוב השוק, שמע קול מכה בתוף ומכריז, וכאשר שאל על קול המכריז, ענו לו שכרוז יוצא, שמחיר האריג ירד פלאים, ובעד שלשה פרוטות... יכולים לקבל מעטער אריג, (כי כאשר שמעו הסוחרים שאריגים עובר

שכר פרשת צו - פרק כ"ד ועונש קטו

לסוחר הוא, וחסר סחורה מסוג זה על השוק, הביאו סחורה זאת מכל הכפרים הסמוכים, עד שנתרבה סחורה זאת, ועל ידי זה ירד מחירה פלאים כמובן).

וכמובן שאברך זה נהיה לו שחור בעינים וראשו הסתחרר עליו, והתחיל לתלוש שערות ראשו, והחל צווח ככרוכיא, אוי לי, ווי על נפשי, ומה עשיתי ובין לילה נתהפך לעני מרוד, ואפילו את הקרן לא אוכל להוציא, ואילו הייתי מוכר את סחורתי רק בעת שהגעתי אל השוק, גם כן הייתי מרויח בכפליים, ועכשיו במו ידי איבדתי את כל הוני ורכושי, ומה מרה היתה עליו נפשו, ונוסף על כל זה, עוד אכל סעודה כזאת, ועל חשבון מי עשה זאת, ולא די שלא נתעשרתי, עוד נהיה בעל חוב, וכל זאת הוא מפני שלא מכר את סחורתו ביום אתמול וכו' וכו'.

וסיים הרב הקדוש רבי מאיר מפרימישלאן זצלה"ה את דבריו, ואמר אל האברך אשר ישב לפניו שביקש לשוב בתשובה, מעצמך אתה יכול להבין האיך שהתחרט אותו אברך על אשר לא מכר את סחורתו בעיתה, ואבד את כל הונו, חרטה כזאת הוא תקרא בשם "חרטה", ואם מתחרטים באופן כזה כמו שאברך הנזכר לעיל התחרט או אז יכולים לשוב בתשובה אמיתית לפני המקום ברוך הוא (דרכי הצדיקים פרק ג').

שַׁעַר הַגְּלוּלִים

וזה לשון רבי חיים ויטל (בספר שער הגלגולים הקדמה כ"ב דף כ"א ע"ב) וכבר כמה פעמים הייתי עם מורי ז"ל הולך בשדה, והיה אומר לי: הנה איש אחד הנקרא בשם כך והוא צדיק ותלמיד חכם, ולסבת עוון אחד פלוני שעשה בחייו, הוא עתה מתגלגל תוך אבן זה או צמח זה וכיוצא בו כמו שיתבאר

לקמן, ומעולם לא הכיר בו מורי ז"ל, והיינו חוקרים אחר הנפטר ההוא והיינו מוצאים את דבריו כנים ואמיתיים, ואין להאריך בדברים אלו כי לא יכילם ספר, ולפעמים היה מסתכל מרחוק ת"ק אמה בקבר אחד שבין עשרים אלף קברים אחרים, והיה רואה נפש המת הנקבר שם עומד על הקבר ההוא, והיה אומר לנו בקבר ההוא קבור בו איש פלוני ושמו פלוני, ומענישים אותו עונש פלוני על עוון פלוני, והיינו חוקרים על האיש ההוא ומצאנו את דבריו נכונים ואמיתיים, וכאלה רבות וגדולות לא יכילם רעיון.

כותב הרב ר' שמואל ויטל : אמר שמואל : זכורני ביום ראש השנה שהיה מורי אבא מארי ז"ל דורש על המים ביום תשליך, ראינו צפרדע באה בנהר, והתחלנו להשליך עליה אבנים ואבא מארי ז"ל היו עיניו סגורות ודורש בתורה כדרכו, ומקול צפצוף הצפרדע פתח עיניו וגער בנו ואמר לנו : שהיתה נשמה אחת שבאה לשמוע תורתו ובאה מלובשת בצפרדע זו, ולכבודה התחיל לדרוש בענין צפרדע, למה נקראת צפרדע, לשון צפור דעה.

הצדיק מוה"ר משה גלאנטי אב"ד העיר צפת ספר פעם על מה שראה ושמע בהיותו במחיצת האר"י הקדוש, "כשהגיע לעיר הקודש צפת", ספר מוה"ר משה גלאנטי, הלך לעין הזיתים להשתטח על קברו של רבי יהודה בר רבי אלעאי אני נלוותי אליו ועמדתי סמוך למקום שהוא עמד. והנה ראינו עורב עומד על אחד מענפי עץ הזית שהיה במקום, וקורא קר"ק קר"ק פעמים רבות. זמן מה עמדנו שם ואז שאל אותי האר"י אם הכרתי אדם אחד בשם שבתה שהיה גובה מיסים בצפת, השבתי לו שאני אכן הכרתי יהודי זה והוספתי שהיה האיש הנ"ל אכזר ורע לב והיה מציק ליהודים בגביית המסים, "ובכן דע לך", אמר לי האר"י הקדוש, "שנשמתו של אותו יהודי מגולגלת בעורב הזה, ובקולות שהוציא מפיו ספר לי

שאני אכן הכרתי יהודי זה והוספתי שהיה האיש הנ"ל אכזר ורע לב והיה מציק ליהודים בגביית המסים, "ובכן דע לך", אמר לי האר"י הקדוש, "שנשמתו של אותו יהודי מגולגלת בעורב הזה, ובקולות שהוציא מפיו ספר לי שהוא פלוני בן פלוני ובגלל אכזריותו במיוחד כלפי העניים שהיה פושט גלימתם מעל כתפיהם והמשכבות מתחת גופיהם, נענש להתגלגל בעורב ולהצטער מאד. "ועתה", סיים האר"י את דבריו, "מבקש הוא ממני שאתפלל עליו. להפתעתי", סיים מן"ר משה גלאנטי את ספורו: לא נענה לו האר"י הקדוש, אלא פנה אליו ואמר: "רשע לך לדרכך כי אינני מתפלל עליך!" באותו רגע פרח לו העורב ונעלם. (שבחי האר"י).

איש אשר היה בקי בש"ס בבלי ירושלמי

ספרא ספרי ותוספתא מגולגל בדג

הרב הקדוש רבי יצחק מסקוירא ספר, שכאשר היה אביו המגיד הקדוש רבי מרדכי בעיר באהסלוב, הביא לו אחד מאנשי שלומו, דג גדול לכבוד שבת קודש. הרבי בכבודו ובעצמו השגיח ברוב כונה על הכנת הדג ובישולו ובליל שבת קודש אכל ממנו חלק גדול. אחר כך פנה אל בניו שישבו לידו ואמר: "אכלו נא מן הדג הזה שרדף אחרי דרך שלושים ערים, האיש אשר היה מגולגל בדג זה" הוסיף ואמר "היה בקי בש"ס בבלי וירושלמי, ספרא ספרי ותוספתא". (סיפורים ומאמרים יקרים)

אחד מהדברים שהאדם נותן חשבון בפטירתו, אם חקר

מהות נשמתו, מה בא לתקן בזה העולם

בזוהר [חדש] שיר השירים (ע, ד) אמרו, כי אחד מהדברים שהאדם נותן חשבון בפטירתו, **אם חקר מהות נשמתו, ועל מה זה בא לעולם, ומה בא לתקן בזה העולם.** כי **כאשר האדם ישים על לבו הדברים האלו יהיה זריז כגבור לרוץ אורחות חיים, לתקן מה שמוטל עליו לתקן, כדי להשלים כוונת הבורא, בעוד שנשמת אלוקי באפו, עד אשר לא יחשכו כוכבי נשפו.**

מורא מקדש

- מצות התוכחה והגערה -

מצות עשה על כל איש מישראל הוכיח את חבירו, כשראו שחטא, שנאמר "הוכח תוכיח את עמיתך" (רמב"ם דעות ו').
וכן אמרו (שבת קי"ט): לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה.

הלכה היא במצות תוכחה שהמוכיח את חבירו צריך להוכיחו בנחת ובלשון רכה שנאמר "ולא תשא עליו חטא", שלא לדבר בתחילה קשות (רמב"ם שם). ובמדבר בשעה שהשליח ציבור חוזר התפילה מבואר (אורח חיים סימן קס"ד ז'): "אם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגוערים בו".

- מורא מקדש לר' ייבי סבא -

המדבר בבית הכנסת דברי חול אין לו חלק באלקי ישראל מצות אנכי ה' אלוקיך, מי שרוצה לקיים ולקבל עול מלכותו ברוך הוא, לא ידבר בבית הכנסת כמו שכתוב בזוהר תרומה (דף קל"א): ומאן דמשתעי בבי כנישתא במילין דחול [ומי שמשוחח בבית הכנסת בדברי חול], ווי ליה דאחזי פרודא, [אוי לו שמראה פירוד], ווי ליה דגרע מהימנותא, [אוי לו שגורע האמונה], ווי ליה דלית חולקא באלהא דישראל, [אוי לו שאין לו חלק באלוקי ישראל], דאחזי דהא לית אלהא, ולא אשתכח תמן [ולית לה חולקא בה], [שמראה שהרי אין לו אלוקי, ולא נמצא שם, [ואין לו חלק בו]], ולא דחיל מנה, [ולא ירא ממנו], דאנהיג קלנא בתקונא עלאה דלעלא [ונוהג קלון בתיקון העליון שלמעלה], וכו'.

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קיט

בעזרת השם יתברך

פרשת שמיני - פרק כ"ה

שַׁעַר הַכְּשָׁרוֹת

בו יבואר עד כמה צריך להיזהר
בעניני כשרות המאכלים

**כל האוכל מאכלות אסורות - כל מה שסובל האדם
בעולם הזה הוא מפני שלא נזהר במאכלות אסורות.**

(זוהר חלק ג' דף מב עמוד א')

הרבה אנשים שואלים מה הרעש הגדול כל כך בענין שנותנים לילדים קטנים מוצרים שיש עליהם חשש שהוא לא כשר, שבאמת אסור להכניס אותם לפה, ואשר בכל זאת מכניסים אותם הביתה ומשתמשים בהם, ואם כן מדוע אחינו בני ישראל קדושים הם ונזהרים מאוד בדבר הנוגע דוקא לילדים ותינוקות שאינם מבינים כלל ענין הכשרות.

התשובה לכך, שדוקא אצל ילדים צריכים מאוד להיזהר ובזה קיים החורבן של היהדות החרדית כולה, התלוי הן בעניני כשרות, והן בעניני צניעות, והן בעניני מדות דרך ארץ. כאן מדובר באותם הילדים הגדלים להיות תלמידי החכמים ויראי שמים של הדור הבא, וכאשר מפטמים אותם במאכלות אסורות, הרי שקיימת סכנה גדולה לעתיד, כי ילד שפיטמו אותו במאכלות אסורות, לא ניתן לצפות ממנו שיגדל כילד טוב וכשר, כל ילד שמפטמים אותו בחשש טריפות, אינו יכול לגדול (הן ילד והן ילדה) בעניני תורה, בעניני צניעות, בעניני כשרות, בעניני יראת שמים ועוד כראוי, כי אפילו אצל עוף (תרנגול) פשוט אם מפטמין אותו במאכלות אסורות, אז

אנו פוסקים כי העוף הופך להיות טריפה בדיוק כמו "דבר אחר" (חזיר) (יו"ד ה' טריפות סימן סמך אלף), ואותו דבר כותבים הספרים הקדושים (רמ"ה, של"ה הקדוש, אור החיים הקדוש, ראשית חכמה, ועוד) ובודאי להבדיל שהדבר חמור בהרבה אצל ילד יהודי.

לכן אנו חייבים להכניס הרבה כוחות להאכיל הילדים במאכלות כשרים, ורק לאחר מכן נוכל לקוות לעזרתו של הקדוש ברוך הוא, וכך אנו מקוים שנוכל לעשות הרבה בענינים הקשורים ליהדות, כמו למשל בעניני צניעות, כשרות, חינוך וכו'. אל תשכחו, שהגזירה הזו אצל המן להרוג את כל היהודים היה רק בענין אכילת טריפות (מגילה י"ב).

ובספר "אמרי ש"י" כתוב, שחכמינו זכרונם לברכה שואלים **המן מן התורה מנין**, היכן מרומז בכל התורה הענין של המן, ועל כך השיבו שהוא מרומז בפסוק "**המן העץ אשר צויתוך לבלתי אכל ממנו אכלת**". ואם כן מה השייכות של הפסוק בפרשת בראשית לענין של המן.

רואים לפעמים איך שיהודי מאבד את צלם האלוקות שלו, הוא נהיה מושחת עד כדי כך שהוא מוכן להכחיד את אחיו, ומהיכן נובע השחתה כזו אצל יהודי, זה קורה מכך שאין אוכלים כשר, שהוא מטמטם את הלב, כפי שהרמב"ם כותב שהאוכל נהיה דם, והדם זורם ללב ומטמטם אותו עד שהוא הופך אותו ל"**המן**" יהודי, כי הוא אכל דבר ש"**צויתוך לבלתי אכל ממנו**", עד כאן. רואים מכך שלאכול אוכל שאינו כשר גורם לרעה הגדולה ביותר.

ולכן אומרים **ארור המן אשר בקש לאבדי** כי הוא האכיל את בני ישראל במאכלות אסורות, על ידי כך היה לו את הכח לגזור על היהודים גזירות קשות (מגילה י"ב).

כתוב בב"ח (אור החיים סימן תר"ע) וזה לשון קדשו: **בפורים**

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קכא

היתה עיקר הגזירה לפי שנהנו מסעודתו, על כן נגזר עליהם להרוג ולאבד את הגופים שנהנו מאכילה ושתיה של איסור ושמחה ומשתה של איסור, וכשעשו תשובה עינו נפשותם כמו שכתוב במגילת אסתר "לך כנוס את כל היהודים ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים" לפיכך קבעום למשתה ויו"ט לזכור את עיקר הנס.

ולכן אומרים ברוך מרדכי היהודי כי בזכותו היהודים ניצלו מגזירתו של המן, הוא נזהר שיהודים לא ישלו במאכלות אסורות, ולכן הוא ישב בשער המלך לשמור שאסתר לא תאכל אוכל שאינו כשר.

ורק בזכות זה שנשמרו ממאכלות אסורות ניצלו היהודים, ולכן קראו להם "יהודי", כי שום אוכל שאינו כשר לא נכנס לפיהם.

ואנו רואים כי העון של מאכלות אסורות הביא עוד הרבה גזירות רחמנא ליצלן. ראה בספר הקדוש ישמח משה על מגילת אסתר שכתב על פסוק (שם ט', כ"ה) "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם, ותכתוב אסתר בת אביחיל וגו'", הנה כפל הענין במילות שונות. ונראה לי על פי מה ששמעתי, כי המסורות היא תי"ו "ותכתוב" גדולה, וחי' של "חוי"ר" גדולה הוא תי"ח, רמז שאותה הגזירה שהיתה אז, ראויה להיות נכתבת על שנת תי"ח והבן. ועל פי זה אתי שפיר הרמז ששמעתי כי יד על כ"ס הוא רי"ת כי סיון עד כאן שמעתי, כי שייך לזה מלחמה להשם בעמלק כי הלא היא גזירת עמלק כני"ל וישמע חכם ויוסיף לקח דאף שהי' נגזר אז כלי' חס ושלום ובת"ח לא היתה כליה, נראה לי שהכליה היה נגזר בדרך זה כמה נפשות מישראל שהיו ראויים להיות ביי"ג באדר ששברו אויבי היהודים, נגזר שנפשות במנין זה יהרגו, וממילא הי' כלי' חס ושלום, אחר כך שנניחם על הרעה ומדת הדין אינו חוזר בריקניא ניתן לו אלו

קכב שֶׁכַּר פֶּרֶשֶׁת שְׁמִינִי - פֶּרֶק כ"ה וְעוֹנֵשׁ

נפשות בפזרון כי כמה הריגות היה כמבואר בספר שבט יהודה, רק שנרמז ת"ח שהוא הי' הרג היותר גדול והרווחה היה שאם היה אז בפעם אחת היה נשכח זכר ישראל חס ושלום מה שאין כן על אופן זה, ועל כן השמחה, והנה פורים הוא על שם הפורים להרג ולאבדן, ועל כן אמר "וימי הפורים האלה" רצה לומר, שניתנו להרג ולאבדן לא יעברו מתוך היהודים ר"ל לא יפטרו בלא כלום כי גבה דילי בעוונותינו הרבים, רק ההרוחה - הוא - "וזכרם" - ר"ל של היהודים - "וזכרם לא יסוף מזרעם", כדי שלא יסוף זכר זרע ישראל, ועל זה מפרש והאיך זה, ותכתוב אסתר בת אביחיל ת' וח' גדולה שכתבה על ת"ח כנ"ל והוא פליאה בס"ד עכ"ד.

בתורה הקדושה כתוב: "ואנשי קודש תהיון לי", (שמות כ"ב).

על המילים "ואנשי קודש תהיון לי" אומר רש"י: אם אתם קדושים ופרושים מנבילות וטריפות הרי אתם שלי, ואם לאו אינכם שלי, הפשט הוא כך: הקדוש ברוך הוא אומר כשהיהודים יהיו קדושים, הם לא יאכלו נבילות וטריפות, אז הם יהיו שלי, וכשהם יאכלו נבילות וטריפות הם לא יהיו שלי, ועל המלים "לכלב תשליכון אותי" אומר רש"י: שהכלב נכבד ממנו, הכוונה שכמישהו אוכל טריפות הוא יותר גרוע מכלב.

אנו צריכים להבין: למה אצל אף לא תעשה, אצל שום עבירה, אינו אומר הקדוש ברוך הוא שאם תעשה את העבירה לא תהיה שלי, ולמה בטריפות אומר הקדוש ברוך הוא שאם אתם אוכלים טריפות אינכם שלי, הכוונה היא שאם אוכלים טריפות אין נחשבים עוד ליהודי.

התוספות שואל (חולין ה.) איך הגמרא אומרת שהקדוש ברוך

הוא שומר את הצדיקים שחלילה לא יכשלו בדבר עבירה כשאינם יודעים על כך, הלא אנו מוצאים בגמרא (מכות ה. ושבת יב) איך ששני תנאים צדיקים עשו עבירה כשלא ידעו, ותוספות אומרים שאם הם לא יאכלו מאכלות

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה **ועונש** קכג

אסורות אז בודאי שלא יכשלו בעוון מסוג כזה שאין יודעים עליהם כלל, אבל לא מעבירות מסוג אחר, ועוד צריך להבין מדוע העון של האוכל שאינו כשר חמור בהרבה מכל איסורי ה"לא תעשה" האחרים.

בירה דעה סימן פ"א כתוב כך: ילד שלא ישתה חלב מאינה יהודיה, כי חלב של גויה סותר את הלב, וכשם יהודיה נותנת חלב לילד אסור לה לאכול טריפות, כי זה סותר את הלב של הילד וגורם לכך שלילד יהיה אחר כך טבע לא טוב.

ענה ניתן להבין מדוע אצל העבירות האחרות אין הקדוש ברוך הוא אומר שאם תעשו את העבירה ההיא לא תהיו שלי, ואילו רק בטריפות אומרת התורה שאם תעשו את העבירה לא תהיו שלי, כי כשאוכלים טריפות הלב מתטמטם, ואז הגוף וכל האברים הופכים להיות טריפה, ואז הוא כבר אינו מסוגל לעשות שום דבר טוב, שום מצוה, ומושך אותו רק לכיון העבירות.

הגמרא (שבת קה) אומרת: כך היא דרכו של יצר הרע וכו', היצר הרע אינו משיא את האדם מיד שחלילה יעזוב את היהדות וישתמד, כי אם הוא יתחיל מיד בכך, הוא בודאי לא יאזין לו, רק הוא מתחיל בעבירות קטנות, ומשם הוא פונה לעבירות רציניות יותר עד שהוא מוריד אותו לפי שחת, וזה שאוכל טריפה, ולבו מתטמטם והופך להיות טריפה, וכך הדם וכל האברים הופכים להיות מורעלים, ומושך אותו לעשות עבירות, וממילא קל מאוד ליצר הרע להציע לו ללכת לעבוד עבודה זרה רחמנא ליצלן, ולכן אומר הקדוש ברוך הוא, שאם אתם אוכלים טריפות אזי אתם אינכם שלי, כי אכילת טריפות גורמת לכך שהוא במהרה יהפוך ללא יהודי רחמנא ליצלן.

וכך אומר לנו עדות רבה של צאנו זצ"ל, שה' מדינות שלמות

קכד **שכר** פרשת שמיני - פרק כ"ה **ועונש**

בגרמניה השתמדו בגלל שאכלו משוחטים שאינם מהוגנים.
ובזכות זו של אכילת כשר נזכה להנצל מכל צרה חס ושלום
ובמהרה נזכה לגאולה שלימה אמן.

כל האוכל מאכלות אסורות - מטמא נפשו ודנין אותו
לאחר מיתתו כאדם מגואל, כי הקדוש ברוך הוא גואלו
בעולם הזה ובעולם הבא (זוהר חלק ג' דף מ"א ודף מ"ב עמוד א')

א. בזוהר הקדוש כתוב (ויקרא דף מ"א:) זה שאוכל מאכלות
אסורות דנים אותו לאחר 120 שנה כאדם מכוער, כי
הקדוש ברוך הוא מגעיל אותו בעולם הזה ובעולם הבא.

ב. עוד כתוב שם (ויקרא דף מ"ב.) כל זה שאדם סובל בעולם הבא
כל זה בגלל שהוא לא היה זהיר במאכלות אסורות עכ"ל,
כי זה נורא בכדי להעלות על הדעת את חומר האיסורים של
המאכלות האסורות.

ג. עוד כתוב שם (ויקרא דף מ"א:) שעל ידי אכילת המאכלות
האסורות צלו נמשך לסטרא אחרא ר"ל והוא הופך להיות
מגעיל, ושורה עליו רוח טומאה, והוא יודע שאין לו יותר חלק
באלוקי ישראל, ואוי להם כי אף פעם לא יצליחו להגיע
לחלקו של הקדוש ברוך הוא חס ושלום.

ד. עוד כתוב שם (ויקרא דף מ"ב.) כשהוא אוכל מאכלות אסורות
הוא יוצא מרשות הקדושה ונכנס רחמנא ליצלן לרשות
הטומאה עכ"ל, שהכוונה לכך היא שכל התורה והמצוות שלו
מופנים לסטרא אחרא כפי שכתוב על כך באריכות בספרים
הקדושים.

ה. וזה לשון היסוד ושורש העבודה: (שער הבכורות פ"ד ד"ה
הגידה לי), האם אינו ראוי לאדם לזרוק את עצמו על
האדמה, להכניס אדמה לפיו, ושדמעות כמו מים יזלו מעיניו
ביום ובלילה לא לנוח וזאת אם הוא יכול לשער בנפשו שאולי

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קכה

חלילה בחייו הוא לא היה נזהר מספיק במאכלות אסורות, שחומר העוון והעונש על עבירה זו יותר חמורה מכל העבירות שבעולם על פי הזוהר הקדוש, כי על כל העבירות שבתורה אפילו על אלו שחייבים עליהם מיתת בית דין, בכל זאת לאחר שהוא קיבל את העונש בגהינם על עבירה זו ועל עבירות אחרות הוא מגיע בסופו של דבר לגן עדן, ולכל הפחות יש לו בסופו של דבר חלק לעולם הבא, אבל מי שטימא את עצמו במאכלות אסורות, אין לו חלק באלוקי ישראל ואין לו חלק לעולם הבא, והוא נשפט לדורי דורות.

ועוד מה אני יכול לכתוב ולדבר על לבות בני ישראל, האם זה לא מספיק הזוהר הקדוש שציינו לעיל שצריך לעורר את לב האדם כשהוא נזכר בכל אלו שילך ויכה על המזל הרע שלו אם הוא לא יתאר לעצמו את כל שהזכרנו כו'.

ועל כן אחים וידידים יקרים, כל אדם שיש לו את הראש להבין ולדעת את חומר האיסור רחמנא ליצלן, ולא יקח ללב לשמור ולהיזהר בכדי ללמוד לעתיד, ולהיות זהיר בכל מיני זהירות מהעוון הנורא הזה שאפילו אצל ספק ספיקא שיש באוכל או במשקה הזה עד כאן לשון ספר הקדוש יסוד ושורש העבודה עיין שם עוד באריכות.

כל האוכל מאכלות אסורות -

מטמא נפשו ונכנסת בו מחשבת מינות וכפירה (רמב"ם)

א. הגה"ק ר"ה קאלאמייער מביא בספרו עת לעשות (ח"א שאלה צב מערכת מאכלות אסורות) **העבירה של המאכלות אסורות חמור מאוד**, חוץ מזה שעוברים על לא תעשה בכל כזית, וחייבים במלקות, והוא נקרא רשע, הוא גם גורם לעצמו רעה גדולה ואסון גדול, כי **גופו מפוטם באיסור, כי האוכל שאינו נקי נותן לו את הכח והאנרגייה, ובדרך זו נשמתו מסתאבת.**

קבו שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

ועבירה גוררת עבירה, וממילא אחר כך קשה לו לקיים את מצוות היהדות, וזה מונע ממנו את הדרך האמיתית ליראה ולאהוב את השם יתברך ולעבדו באמת ובתמים, ובכל זאת הם מזלזלים במאכלות אסורות.

ישנם חלקים שכל ביתם אינו מתנהל כלל על פי כללי הכשרות, וישנם אחרים שאצלם הבית מנוהל על פי כל כללי הכשרות, אך העבירה היא קלה מאוד בעיניהם, וכשהם נוסעים באניה או ברכבת הם מקילים לעצמם ואוכלים מכל הבא ליד, וממילא לבם מתטמטם.

כשהם יגיעו לעת צרה והם יצעקו להשם יתברך אז השם יתברך ישמע להם, ואותם אלו המטמאים ומשקצים את נפשם, כשהם מפטמים את נפשם באכילת נבילות וטריפות עליהם אומר השם יתברך **לא עמי אתם אתם אינכם שייכים לי** עכ"ל ועיין שם יותר.

ב. הדברי חיים הקדוש כותב (יו"ד ח"א סימן ז') אין עוד עבירה כל כך חמורה כמו אוכל שאינו כשר, שזה גורם לטמטום הלב, וזה מה שגרם שקהילות גדולות ירדו מדרך האמת והשתמדו רחמנא ליצלן, כל זאת כי אכלו מאכלות אסורות, ועל ידי זה עלו להם רעיונות לא טובים לראש ותוך תקופה קצרה עזבו את דרך השם (ע"ש מובא בדרכי תשובה סימן א').

ג. הרמב"ם כותב (כפי שזה מובא בספר הקדוש דגל מחנה אפרים עקב דיבור המתחיל "ומלתם"), ובצפנת פענח פרשת יתרו סוף דיבור המתחיל שמעתי בשם הבעש"ט הקדוש עיין שם) שזה שאינו נזהר ממאכלות אסורות השכל שלו נמשך לטומאה והוא מגיע על ידי כך חלילה לכפירה רחמנא ליצלן, והוא אינו מקבל מוסר מחכמי הדור, והוא מביא על עצמו אסונות עכ"ל.

ד. החובת הלבבות כותב (שער התשובה פרק ה') **שיתרחקו משבעים דברים שהם מותרים המסוגלים להביא את**

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה **ועונש** קכז

האדם לאיסור חלילה, למשל דברים שהם רק ספק איסור לפני שחס ושלום יכשלו חלילה בדבר שהוא איסור.

ה. השל"ה הקדוש כותב (שער האותיות אות ק) בשם רבו המהר"ש ז"ל **להתרחק אלפי אמות מחשש מאכל של איסור כי זה משאיר רושם על הגוף וזה נשאר לנצח.**

ו. כתוב בדרך חסידים (מערכת אכילה אות כ"ב בשם אור הגנוז פרשת תולדות), כשנוהרים לאכול בקדושה הכח של האדם מתחזק מהמאכלים ללמוד ולהתפלל בלי מחשבות זרות, אבל כשהוא אוכל מאכלות אסורות חס ושלום מתגבר כח היצר הרע והוא אינו יכול להתפלל כמו שצריך בלי מחשבה זרה.

ז. החתם סופר הקדוש כותב (תורת משה פרשת קדושים דיבור המתחיל המתקדשים), **שרוב האפיקורסות רחמנא ליצלן שבא על האדם בא הדבר ממאכלות אסורות.**

שער קדושת השבת

והיה ביום הששי והכינו – היראת שמים והפחד של קדושת השבת

בכל ערב שבת אחר חצות היום היה הרב הקדוש רבי אלימלך מליזינסק זכרונו לברכה מרגיש, שקדושת יום השבת מקשקשת באזניו כפעמון, והיה מוכרח לאטום אזניו בפני הקול המקשקש. וכל מי שהיה נמצא אז בביתו, היו פלצות ורעדה אוחזים אותו, ומשרתיו היו מוכרחים להכין ולתקן הכל קודם חצות היום, כי אחר חצות אם עשה אחד

קכח שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

מהם איזה מעשה של חול בבית הצדיק, היה נופל מידו הדבר או החפץ שאחז, וכל מה שבתוכו היה מתקלקל.

סיפור נורא מאגרת ששלחה השבת להרב אברהם אב"ן עזרא זכרוננו לברכה (הנקרא ראב"ע)

אמר הכותב: היות והשבת קודש מתחלל באופן מבהיל ומחפיר אשר תחשכנה עינינו מראות בלי בושת פנים, ומפגינים במסירת נפש נגד מהרסי ומחללי שבת קודש בפרהסיא. לזאת אמרנו להדפיס עתה המעשה נורא מ"אגרת השבת" שנשלח להרב אבן עזרא, ועוד איזה סיפורים נוראים ונפלאים מה שקרה מכבר למחללי שבת קודש, שנענשו ביסורים רחמנא ליצלן בזה ובבא, אולי יתעוררו ויתנו לב וישובו על ידי זה, ושכרם כפול מן השמים.

בשנת ארבעת אלפים ותשע מאות ותשע עשרה בחצי הלילה ליל שבת בארבעה עשרה לחדש טבת, ואני אברהם הספרדי הנקרא אבן עזרא הייתי בעיר אחת מערי האי הנקרא קצה הארנון שהוא גבול שביעי מגבולות ארנון נושבת, ואני הייתי ישן ושינתי ערבה עלי ואראה בחלום והנה עומד לנגדי כמראה גבר ובידו אגרת חתומה, ויען ויאמר אלי קח זאת האגרת ששלחה אליך השבת ואקוד ואשתחוה להשם ואברך השם אשר כבדני זה הכבוד ואתפשו בשתי ידי וידי נטפו מור ואקראנה ותהיה בפי כדבש למתוק, אך בקראי הטורים חס לבי בקרבי וכמעט יצאה נפשי, ואשאל העומד לנגדי מה פשעי ומה חטאתי כי מיווס שידעתי את השם הנכבד והנורא אשר בראני ולמדתי מצותיו לעולם אהבתי את השבת, ובטרם בואה הייתי יוצא לקראתה בכל לבי, גם בצאתה הייתי משלחה אותה בשמחה ובשירים, ומי בכל עבדיה כמוני נאמן ומדוע שלחה אלי.

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קכט

וששים בו זקנים עם נערים.
ובי לא יספדו על מות ישרים.
והגרים אשר הם בשערים.
בסוסים וחורים ושירים.
וגם יבדיל חשובים כנזירים.
ביומי נפתחו מאה שערים.
ונכון מצוא חפץ ודבר דבר.
ושמרתיק מכל אשם.
בזקניתיך שגגה נמצא בך.
ושם כתוב לחלל יום שביעי.
לחבר איגרת דרך האמונה.
למען שמרתני מאוד
מימי נעורים.
אשר הובאו אליך הספרים.
ואיך תחשה ולא תדור
נדרים.
ותשלחם אל כל העבדים.

זאת האגרת וזאת היא
אני שבת עטרת דת יקרים.
ובין השם ובין בניו אני אות.
ובהכל מעשיו כלם אלקים.
ולא ירד אז מן.
אני עונג לחיים על האדמה.
אני חדות זכרים גם נקיבות.
ולא יתאבלו בי אבלים.
השקט ימצאו עבד ואמה.
ינוחון כל בהמות הם ביד איש.
וכל משכיל ביינו הוא יקדש.
בכל יום ימצאו שערי תבונה.
מכובד מעשות דרך.
רביעית בעשרת הדברים.
ברית עולם לכל דורות
ודורים
וכן כתוב בראשית כל ספרים.
למען אהיה מופת להורים.
ומרגוע לעם שוכני קברים.

ויען ויאמר אלי ציר השבת הוגד הוגד לה אשר הביאו תלמידך אל ביתך אתמול ספרים פרושי התורה ושם כתוב לחלל את השבת, ותאזור בעבור כבוד השבת להלחם במלחמות התורה עם אויבי השבת ולא תשא פני איש.

ואיקץ ותתפעם רוחי עלי ונפשי נבהלה מאוד מאוד, וארחץ ידי ואוציא הספרים חוצה אל אור הלבנה והנה כתיב שם פירוש ויהי ערב ויהי בוקר, והוא אומר כאשר היה בוקר יום שני עלה יום א' שלם כי הלילה הולך אחר היום, וכמעט קרעתי בגדי, וגם קרעתי זה הפירוש כי אמרתי טוב לחלל שבת אחת ולא יחללו ישראל שבתות הרבה אם יראו זה הפיי הרע, גם נהיה כולנו לעג וקלס בעיני הגוים, ואתאפק בעבור כבוד שבת ואדור נדר אם אתן שנת לעיני אחר צאת יום הקדוש עד שאכתוב אגרת ארוכה לבאר את ראשית יום התורה להרים מכשול ולהסיר פח ומוקש, כי כל ישראל הפרושים גם הצדיקים עמהן יודעים כי לא נכתבה פרשת בראשית מעשה השם יתברך בכל יום רק בעבור שידעו שומרי התורה איך ישמרו השבת כאשר שבת השם יתברך לספור ימי בראשית.

והנה אם יהיה סוף הששי עד בוקר יום השביעי היה לנו לספור הלילה הבא, הנה זה הפירוש מתעתע כל ישראל במזרח ובמערב גם הקרובים גם הרחוקים גם החיים, והמאמין בפיי זה השם יתברך ינקום נקמת השבת ממנו, והקורא אותו בקול גדול תדבק לשונו לחכו, גם הסופר הכותב אותו בפירושי התורה ידיו יבש תיבוש ועין ימינו כהה תכהה, ולכל בני ישראל יהי אור.

ועל זה חבר הקדוש רבינו אבן עזרא ספר "אגרת השבת", בראיות נכוחות ובביאור הכתובים והלכות גדולות

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה **ועונש** קלא

בחשבונות תקופות ומזלות מוכיח צדקת הקבלה לשבות מערב ועד ערב, עיין שם.

שער חיבוט הקבר

עובדא נוראה מהצדיק הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע,
איך שהחזיר בתשובה לאחד אחר שהראה לו כל עניני
חיבוט הקבר ועונש בעולם הבא

כידוע שבסוף ימיו של הרב הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא זצלה"ה תקע אהלו ומושבו בעיר בושטינע במדינת הונגריא, ונהרו אליו אלפים מישראל, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה: הכל צריכין למרי דחיטיא, הן לשמוע דברי אלקים חיים בעבודת השם יתברך, ואלו הנצרכים לישועת ורפואות, סמוכים ובטוחים היו שאצל הרב הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא ימצאו את כל מבוקשם.

ובתוך עמי אנכי יושבת, באה גם אשה אחת אשר בנה נחלה אנושות, ורופאים נואשו מלהצילו, וכאשר היה כבר ממש נוטה למות רחמנא ליצלן, לקחה אותו על כפיה ובאה לפני הרב הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא לבושטינע, אולם בדרך הליכתה נפטר הילד תחת ידיה, רחמנא ליצלן, אבל אשה זאת במר נפשה עליה, לא שתה לבה לזאת, ולקחה אותו כמו שהוא, ורצה לבית הרב הקדוש, וברעש גדול נכנסה למקום מושבו, ולקחה את הילד וזרקה אותו לתוך חדרו של הרב הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא, והרב הקדוש עמד ממקומו, ניגש אל הדלת וסגר אותה על מנעול ובריה, ואחר זמן מועט פתח הרב הקדוש את דלת חדרו והילד יצא מחדרו חי וקיים, הולך על רגליו כשאר כל איש, ואפילו למשענת לא הצטרך, ותהום כל חצר

קלב שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

קדשו וכל הסביבה, בראותם בעיניהם תחית המתים, ממש כבימי אלישע הנביא.

והיה בימים הרבים ההם, ויגדל הילד, והוליכו אותו לתלמוד תורה, וכו' אולם אחר שנעשה בר מצוה, שכחו הוריו את כל הניסים האלו, ולדאבון לב שלחו אותו ללמוד גם לימודי חול בבתי ספר של נכרים, אבל בדברי העולם הזה התנהג עוד בדרך התורה והניח תפילין ושמר על קדושת השבת קודש, אך ברבות הימים נרתע לאחוריו, ולאט לאט ירד מטה מטה בדרכי היהדות, ולאידך, בלימודי חול הצליח מאד מאד, עלה ונתעלה, עד שנהיה למנהל גדול בבית חרושת לכריתת ועיבוד עצים, אשר בימים ההם היי להצלחה מופלגת ולדאבון לב עבד גם בשבתות וימים טובים, ומשמו היהודי "געציל" נתהפך ללשון העמים "געזא" ועזב לגמרי את דרך אבותיו רחמנא ליצלן.

והנה פעם אחת בלילה בשכבו על משכבו, רואה הוא בחלומו, יהודי זקן עטור זקן לבן ופיאות ארוכות, ומקלו בידו, ויאמר לו בזה הלשון, "אני מרדכי מנדבורנא" (והרב הקדוש היה כבר אז בעלמא דקשוט) והמשיך ואמר כשהיית ילד קטן הביאה אותך אמך אלי, והיית כבר מת... ואני החייתי אותך בתחיית המתים, והחל צווח עליו בקול נורא ומבהיל, "על זה הנער התפללתי!" כדי שתהא מחלל שבת וכו' וכו' ובתוך כדי כך התחיל להכותו במקלו אשר בידו מכות קשים ומרים, שאי אפשר היה לו לשאת אותם, ובתוך חלומו, מרגיש הוא שאי אפשר לו לסבול יותר מכות קשים אלו, והמכות האלו הביאו אותו לידי מיתה, רחמנא ליצלן, ומת... ורואה הוא בחלומו שעושים לו כל צרכיו כנהוג, והוליכו אותו לקבורה.

וכאשר רק חזרו הקהל המלויים אותו לבתיהם, רואה הוא מלאך אחד נורא, ושרביט של אש בידו, ותיכף

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קלג

הושיט את השרביט ובהכאה נוראה על קברו, שאל אותו "מה שמך", ענה לו, "געזא", וכששמע המלאך את תשובתו, היכה בכפליים על קברו, ושאלו עוד הפעם ברעש גדול ואדיר "מה שמך", והוא עונה לו עוד הפעם כתשובתו הראשונה, אך המלאך, חזר והיכה בשלישית על קברו הכאה נוראה כזאת עד שהרגיש שכל הקבר והאדמה מתחתיו התפוררה "מה שמך", עד שבקושי נזכר שמו האמיתי והוא "געציל".

ובחלומו, והנה המלאך לוקח אותו בידו, ובזמן מועט העמידו לפני בית דין של מעלה, והתחילו לעיין בדינו מה היה חטאיו ופשעיו בעולם העובר, והתחילו לעיין ראשון ראשון, וראו שחטאו הראשון היה, שהתפלל בכל יום תפילת השחר עד הודו בלי תפילין, ורק לפסוקי דזמרה התעטר בתפילין, ופסקו בבי"ד של מעלה, הגם שזאת אינה עבירה חמורה כ"כ, אבל היות וזה יצא ראשונה, ועל ידי זה התחיל לסוג אחר, עד שכבר התפלל בלא תפילין, ואחר כך כבר לא התפלל לגמרי, עד שנעשה פוקר רחמנא ליצלן, לכן מגיע לו רק עבור עבירה זו, ג' חדשים גיהנום, או, שברירה בידו לחזור לעולם הזה ולתקן את כל חטאיו, אבל הוא ענה ואמר, שמסכים לקבל עונשו בגיהנום, מלרדת עוד הפעם לעולם הזה, כי אולי לא יתקן, ואדרבה יקלקל חס ושלום עוד ביותר, וניתן צו מבית דין של מעלה להורידו לגיהנום, וכשירצה דינו זה על חטאו הראשון יעינו בדינו להלן.

הדבר יצא מלפני הבית דין, ובחלומו, והנה מלאך אחד לוקח אותו ומתחיל ללכת אתו לגיהנום, והנה הולך בדרך הוא ומרגיש שחום מתחיל להעטיפו, שאל את המלאך המובילו, האם כבר כאן הגיהנום, התמלא המלאך בצחוק גדול, וענה לו שלגיהנום הוא עוד מרחק רב מאד, וחום זה הוא רק מה ששופע כבר מאש הגיהנום על אף המרחק הזה, וכן הלך עם המלאך הלאה, עד שהרגיש ששורף כבר תחת רגליו,

קלד שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

ואי אפשר לו ללכת הלאה בשום אופן, ומטפס ועולה, מטפס ויורד, מרוב החום והאש ששורף מתחת רגליו, ולובש עוז ושאל עוד הפעם את המלאך, האם כבר כאן הגיהנום, אך המלאך כבראשונה מצחק ממנו, ואומר לו שרחוק הוא עוד מאד מאד מהגיהנום עצמו.

התחיל מתחרט על אשר לא הסכים על הברירה השניה לרדת לעולם הזה כדי לתקן, כי ראה שיסורים קשים ומרים אלו, אי אפשר לו לשאת בשום אופן, וחגר עוז במתניו, ואמר אל המלאך המובילו, שרצונו לשוב לעולם הזה לתקן מעשיו, כי עונש הגיהנום אינו יכול לשאת בשום אופן, ענה לו המלאך שיעמוד במקום ההוא ויחכה לו, והוא ילך לשאול בעצת הבית דין של מעלה, ותיכף פרח לו המלאך, ובזמן מועט חזר אליו ותשובה בפיו, שמסכימים לזאת בבית דין של מעלה, אך בתנאי שבאמת יתקן מעשיו, ובחלומו והנה המלך לוקח אותו וחבטו ארצה.

ומעצימת החבטה התעורר הנזכר לעיל משינתו, כשהוא שוכב על הארץ אין אונים, וזכר היטב את כל חלומו שעבר עליו בליל בלהות זאת, וגם ראה סימנים חיים טריים, וכל חלקי גופו היה פצועים ומחובטים עד זוב דם, מהמכות אשר קיבל מהיהודי הזקן, ואחר זה היה רתוק למטתו כמה שבועות עד שנתרפאו המכות וגופו החלים.

ומיד עזב את מקום עבודתו, ונהיה לבעל תשובה גמור, והתחיל לעסוק בתורת השם תמימה יומם ולילה, עד אשר נהיה לתלמיד חכם גדול וחסיד ירא שמים כל ימי חלדו בכוחו של אותו צדיק אמת זיע"א, והסתופף עוד בצל קדשו של כבוד קדושת אדמוה"ז הרב הצדיק רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זצלה"ה, בתשובה גדולה, וכל ימיו חזר על חלומו זה, כדי לעורר את ישראל ליראה ולאהבת השם יתברך (יסוד צדיק פרק י"ב).

שער הגלגולים

סיפור נורא בגלגול של דג וכלב

סוחר יהודי בשם ר' יודל היה נוסע ממקום למקום לרגל מסחרו. חסיד ירא שמים היה ר' יודל, כל ימיו סחר בברזל והיה מתיגע רבות כדי לא להזדקק למתנת בשר ודם.

פעם הגיע לרגל מסחרו לכפר אחד ורצה לשבות שם. בעל הבית שאצלו התכבד בפת לחם ומשקה, הכיר בו שיהודי תלמיד חכם לפניו ואמר לו בתום לב: בחפץ לב הייתי מארח אתך בביתי, אלא שדגים לכבוד שבת אין לי, ואת הבשר לא תרצה לאכול שכן לא בדקת את הסכין שבו נשחט העוף, אך יש לי הצעה עבודה. היום עוד גדול ואם תזדרז תגיע לכפר אחד, שם גר יהודי ירא שמים שיש לו בודאי דגים לכבוד שבת וגם שוחט הגון שאפשר להסתמך על שחיטתו.

ר' יודל קבל את הצעתו של הכפרי ויצא לדרך. כדי להגיע לאותו מקום היה עליו לעבור על פני נהר אחד. לצערו ראה כי לא יוכל לעבור דרכו, שכן, מחמת הפשרת השלגים גאו מי הנהר ואי אפשר היה לעבור דרכו מבלי להסתכן. בעומדו אובד עצות על שפת האגם ראה כלב אחד נכנס למים ולאחר דקות ספורות טובע בתוכו. דמעות עלו בעיניו של ר' יודל. על בעל חיים שטבע ריחם ועל שלא יוכל לשבות בבית היהודי כשר דאב ליבו. בלית ברירה חזר לביתו של הכפרי אשר אצלו התארח בראשונה וספר לו שלא הצליח להגיע אל מחוז חפצו. "מכיון שעלי להשאר אצלך" - אמר ר' יודל לבעל הבית - השתדל נא להשיג דגים לכבוד שבת". הסכים האיש, מהר אל הדיג הגר בשכונתו ובקש לדוג עבורו. לא עבר זמן רב והדיג הביא דג גדול מאוד. הסתכל בעל הבית על הדג בהשתוממות

קלו שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

ואמר: "שנים רבות מתגורר אני בכפר זה. דגים רבים שנמשו מן הנהר שליד הכפר ראיתי בימי חיי, אך מעולם לא ראיתי דג גדול כזה". הכפרי קנה את הדג בזריזות הכינו ובשלו לכבוד שבת.

בליל שבת, לאחר התפילה והקידוש ישבו בעל הבית ואורחו ואכלו מן הדג. שרו זמירות והתענגו על שבת המלכה. לפתע נפלה תרדמה על האורח והוא הרכין את ראשו על השולחן ושקע בשינה עמוקה. הנה בחלמו ראה ר' יודל את אביו עומד לידו ואומר לו: "דע לך בני, כי אני מגולגל בדג זה ובכלב אשר טבע לנגד עיניך התגלגלה נשמתו של המלשין אשר רדף אותי כל ימי. אתה בני, בדמעות הרחמים שהזלת בראותך כיצד טבע, תקנת אותו. עתה בני, שים לבך כיצד אוכל אתה את דג זה".

ימים לאחר מכן כשהיה ר' יודל אצל הבעל שם טוב, אמר לו הצדיק: "ר' יודל אתה גלגול נביא" ... (שבחי הבעל שם טוב).

מעשה נורא שהיה אצל האריז"ל, שגילה גלגול של כלב, ותיקונו היה שהציל חיי אנשים רבים מישראל.

בתקופתו של האר"י הקדוש גר בצפת יהודי עשיר שהיה חשוך בנים. לימים, לאחר שהעשיר ואשתו הרבו בתפילה ובתחנונים לבורא העולם כי יזכה אותם בזרע של קימא, זכו ונולד להם בן זכר. בשמחה גדולה בא העשיר אל האר"י הקדוש, הזמינו לברית מילה וכדו בסנדקאות, קבל האר"י את ההזמנה ואף נעתר לבקשתו של בעל השמחה, להשתתף בסעודת המצוה אשר תערך לאחר הברית.

בעוד בני הבית של הגביר עסוקים בהכנות לקראת היום הגדול, ביום ברית המילה לתינוק שנולד, ישב שכנו של העשיר בביתו וחבל תחבולות כיצד להפך שמחה זו. השכן, עשיר גדול, היה שונא לבעל הברית וכאשר ראה כי שונאו שרוי

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קלוז

בשמחה נתקנא בו ושנאתו אליו גברה. "עלי להפוך שמחה זו לאבלי". אמר בליבו. לאחר מחשבות, החליט להרעיל את המשתתפים בסעודת המצוה. בחשאי התגנב אל בית שכונו, והכניס סם מות בקערה הגדולה אשר בה נתבשלו הדגים. איש לא ראהו במעשה הנפשע והוא שב לביתו שמח וטוב לב.

ביום השמיני להולדתו של התינוק, התאספו נכבדי העיר בבית העשיר, גם עניים רבים הוזמנו להשתתף כולם הגיעו בשעה היעודה כדי להיות מן הזריזים המקדימים לדבר מצוה. רק האר"י הקדוש התמהמה משום מה ולא הגיע. שעה ארוכה המתינו הקרואים עד שפקעה סבלנותם, כיצד זה יתכן שהאר"י הקדוש, הגדול מכולם אינו מזדרז לקיים מצוה גדולה זו תמהו והוסיפו להמתין לו, שכן אבי הילד לא רצה לוותר על נוכחותו של האר"י בברית המילה של בנו אשר אליו יחל שנים רבות.

לפנות ערב הגיע האר"י הקדוש ותירץ את סבת אחורו: "כשיצאתי מביתי בדרכי לכאן. פתח האר"י ואמר - "בא לקראתי כלב והחל לנבוח. שאלתי אותו: "מי אתה ומה רצונך" והוא השיב לי: "גלגול אני ותקון אני דורש". "איזה גלגול אתה" שאלתיו והוא ענה: "גלגולו של גחזי משרת אלישע". "ומדוע נתגלגלת בכלב" הוספתי לשאול. והוא ענה לי: "וכי אינך יודע הלא דבר ידוע ומפורסם הוא. בשעה ששלח אותי אלישע להחיות את בן השונמית מסר לי את משענתו ואמר לי להניחה על פני הנער. לקחתי את המשענת, אך בליבי לא האמנתי כי תועלת בה. הייתי כמצחק בעיני וכשראיתי בדרכי כלב מת אמרתי בליבי כי עתה אנסה את כוחה של המשענת, אם יש בכוחה להחיות מתים. הנחתי אותה על הכלב המת, והנה נס לפני, הכלב הקיץ, פקח עיניו, קם ממקומו, נער את שערו נשא רגליו וברח. נבהלתי מאוד, לקחתי את המשענת ורצתי אל הנער ההוא. בחרדה שמתתי את

קלח שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

המשענת על פניו אך הוא לא הקיץ. בפחד גדדול חזרתי אל אלישע וספרתי לו את מה שעשיתי. תם הייתי ולא ידעתי כי בגללי נפסלה המשענת כאשר הנחתיה על הכלב, ומשנתחללה לא היתה כשרה אף להעיר נרדמים ועל אחת כמה וכמה שלא היתה ראויה להחיות מתים. באותה שעה נגזר עלי מן השמים להתגלגל בכלב. ומאז ועד היום אין לי תיקון". רחמתי עליו - הוסיף האר"י הקדוש לספר ואמרתי לו: איני יודע תיקון אחר עבורך, רק שתקבל על עצמך למסור נפשך בעד הכלל. בעד איזה כלל שאל אותי. אין הבדל, העיקר הוא מסירות נפש, אמרתי לו. מוכן ומזומן אני, רק אמור לי מה לעשות ואעשה מיד, אמר לי. באותו רגע התפרצה המשרתת של העשיר אל החדר שבו עמד האר"י וספר את ספורו המופלא ואמרה בהתרגשות: "ברגע שהורדנו את קערת הדגים מעל האש, קפץ לתוכה כלב אחד ומיד מת". בקש האר"י לראות את נבלת הכלב. משראהו פנה אל הנוכחים ואמר: "זה היה הכלב אשר פגשתי בדרכי לכאן ועכשיו שפסל את הדגים קבל את תקונו". בדקו את התבשיל ומצאו שרעל בו. כך הציל הכלב חיי אנשים רבים מישראל.

לאחר חקירה ודרישה נמצא האיש אשר עשה זאת. הזמינוהו לדין והטילו עליו עונש ממון כבד מאוד. מכיון שהתחרט על מעשיו, סדרו לו תקון של תעניות לכל ימי חייו כדת וכדין והוא קבל על עצמו לקיים את הכל, והוא רחום יכפר עוון. (שיח שרפי קודש ח"ב).

שער מזכי הרבים

גודל השכר של מזכי הרבים

אברהם אע"ה נקרא "אוהבו", מפני שמיעט בהשלמת נפשו כדי שיוכל להרבות כבוד ה' למעט את מורדיו ולהרבות עבדיו ויודעיו

* **יתברך** היוצר וישתבח הבורא, אשר בחר באומה נבחרה, אוהב מצותיו ושומרי תורתו, יעקב בחר לו י-ה ישראל לסגולתו, בני ישראל עם קרובו, זרע אברהם אוהבו, כדכתיב [ישעי' מ"א] ועתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך זרע אברהם אוהבי ולמה זה חיבה יתירה נודעת לאברהם אברהם אבינו עליו השלום משאר אבות העולם שקרא אותו המקום בשם אוהבו.

* (נעתק מהקדמת שו"ע חת"ס יו"ד חלק ב' בקונטרס "פתוחי חותם" שכתב הגה"ק רבי שמעון סופר אבדק"ק קראקא בנו של רשכבה"ג בעל החת"ס זיעוכי"א.

החתם סופר זי"ע מבאר באריכות גודל מעלת המזכה את הרבים להחזיר הרבים בתשובה לילך בדרכו של אברהם אבינו עליו השלום, ובדורינו זה כל אחד יכול בניקל לזכות ולזכות את הרבים להדפיס ולהפיץ את ספרי שכר ועונש בכל בית ישראל, כי הרבה פעמים חייו של אדם תלויים אם הוא מזכה את הרבים או לאו, ועל ידי שמזכה את הרבים יזכה לבנים צדיקים ואריכות ימים ושנים טובים בבריות גופא ונהורא מעליא עוד ינוב בשיבה דשן ורענן עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

אין זה רצון השם יתברך שהאדם ישלים רק את נפשו, ואת אנשי דורו ישאיר אחריו תרבות אנשים חטאים ומכעיסי ה'

בירור ענין זה נודע לנו ממאמר השם יתברך [בראשית יח]: כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' וגו' [ידעתיו פירוש רש"י לשון חבה]. **הורה בזה כי נפלאת אהבת ה' לאברהם אברהם אבינו עליו השלום על שלימד דעת את העם וקירבם לעבודתו**, והיא שעמדה לו יותר מכל מעשה הטוב וזכות הנפש אשר הי' לו לעצמו, כי באמת גם לפניו היה היו יחידי סגולה אשר ידעו את ה' ודעת דרכיו יתפצו ובאהבתו ישגו תמיד. מי לנו גדול מחנוך אשר מעוצם תשוקתו ודביקתו בה', נתפרדה החבילה חברת ארבע היסודות, חדל מהיות אדם ונתעלה להיות כאחד מצבא מרום במרום העומדים את פני המלך לשרתו: [ואיינו כי לקח אותו אלקים] ולא מצינו באברהם אע"ה שנזדכך עפרוריותו כל כך - אך לא מצד פחיתות וחסרון נפשו לא הגיע אל המעלה הזו, לא, כי אם אברהם אבינו עליו השלום הי' עושה כאשר עשה חנוך להתבודד עצמו מחברת בני אדם התעלה גם הוא להיות ממלאכי א-ל, ואשר לא עשה כן, הוא כי התבונן בחכמתו כי לא באלה חפץ ה' שישלים האדם את נפשו לבד, ואת אנשי דורו ישאיר אחריו תרבות אנשים חטאים ומכעיסי ה', כמקרה אשר קרה לדורו של חנוך ודור המבול.

המעלה הנכונה שיבור לו האדם הוא להשפיע ולהטיב לזולתו תמיד למרות שעל ידי כן ממעט בהשלמת נפשו, רק להגיע לתכלית השלימות הוא להיות מן המשפיעים לזולתו הנסיון הזה^א לימד אותו כי טוב לאדם למעט בהשלמת נפשו, למען הרבות כבוד ה' למעט את מורדיו

(א) ועיין לקמן מה שהבאנו מהחפץ חיים זצ"ל ביאור הכתוב בזה.

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קמא

ולהרבות עבדיו ויודעיו, כי מה יתן ומה יוסיף האדם אם יוסיף מלאך אחד על אלפי רבבות מלאכי מעלה, הלא ה' בורא וממציא כהנה וכהנה חדשים לבקרים, ואם כה יעשו יחידי סגולה בכל דור ודור, ימצא אחד מני אלף קדש לה' ורוב העולם מקולקל, הארץ תשם מרעת יושביה וחפץ הבריאה תשארה מעל. ודבר זה תתחייב צורת האדם נשמת ש-די אשר בקרבו, היא חלק אלקי ממעל וטרם ירדה מן השמים לשכון בבתי חומר נגלו אליה מצפוני ה' ועיני משוטטות בכל, ובבואה אל גוף האדם נסתמו עיני מעפרוריות חומרו, עיר פרא אדם יולד, ומה לה לצרה הזאת לעזוב את בית אביה ותרד פלאים להסתפח ברגבי עפר מן האדמה, ומסתכנת בחברת הגוף ימים רבים עד כי ילטוש האדם את חומרו, ומי יודע אם לעת כזאת תגיע למלכות, אם תשוב לקדמותה? אם לא כי חבלים האלו יפלו לה בנעימים, וטוב לה לצמצם אורה ולמעט זיוה ימים רבים, למען תגיע אל תכלית השלימות להתדמות הצורה ליוצרה להיות מן המשפיעים לזולתה ולהאציל מאורה אל רוח השכל הסמוך לה אשר למעלה הזו לא תוכל להגיע בשמים ממעל כי אין לה שם בת זוג המקבלת השפעתה, ואיננה שם כי אם בבחינת מקבלת ומעליותא היא לה להיות בבחינת משפיע. - ויען כי לא נשלם חפץ הנפש כי אם בצירוף כלי מעשה הגוף שיהי' תנועתם כתנועתה ויתפעלו כרצונה, מעלה הנכונה שיבור לו האדם להשפיע ולהטיב לזולתה תמיד כמעשה הנפש.

חפץ הבריאה לא תושלם אם ישלים האדם את נפשו לבדו ולא ישלים את נפש זולתו

ועל זה הזהירנו השם יתברך: ולמדתם את בניכם: ואת בניהם ילמדון, וכדומה מצות התוכחה: הוכח תוכיח את עמיתך, כל אלו המצות מורים לנו כי לא תושלם חפץ הבריאה אם ישלים האדם את נפשו לבדו ולא ישלים את נפש זולתו.

קמב שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

והזהירו באבות: והעמידו תלמידים הרבה, גם אהרן נתפאר במידה זו: אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, ויען כי הכהנים המה הנגשים להורות עם ה' כדכתיב: יורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל, לכן בא עליהם הציווי והאזהרה לאחוז במידת התחברות מרומז בקרא². ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן וגו', הכוונה על דרך שכתב הרמב"ם³ וז"ל: ולא ירבה בארוחת עמי הארץ וישיבתם ולא יראה תמיד אלא עוסק בתורה עטוף בציצית מוכתר בתפילין ועושה בכל מעשיו לפני משורת הדין: והוא שלא יתרחק הרבה ולא ישתומם עד שימצא הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו ומתאווים למעשיו, הרי זה קידש את ה', ועליו הכתוב אומר עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר עכ"ל.

חפץ הבריאה מחייב לקנות מדת הבדידות על ידי מידת ההתחברות בחברת בני אדם בסבר פנים יפות שכולם יאהבוהו ויקלסוהו ועל ידי זה יוכל ליקח נפשות בחכמתו להטיב דרכם להשיבם אל ה'

רצונו כי מדת הבדידות באמת תועלת גדול לזיכוך הנפש ומידה זו היא עצמיית להחכם השלם, אך חפץ הבריאה תתחייב להתלבש מידה זו ולכסותה במדת ההתחברות בחברת בני אדם בסבר פנים יפות, שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו, כי על ידי זה יוכל ליקח נפשות בחכמתו להטיב דרכם ולהשיבם אל ה': וזהו אמרו ולבש הכהן מדו בד, הכוונה כי מדתו מצד עצמו שהיא בד להיות בדוד, אותו המידה יתלבש באופן שמבחוץ לא יתרחק ולא ישתומם, אך יהיה דעתו מעורב בין הבריות, להתחבר חבורות

(ב) ויקרא ז'.

(ג) סוף פרק ה' מהלכות יסודי התורה

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קמג

ולכנס הבדודים, וזהו שאמר ומכנסי בד הכוונה מידת כינוס הבדודים ילבש על בשרו מבחוץ, שתהיי צהלתו בפניו לקבל כל אדם בסבר פנים יפות, יאהוב את הבריות ויקרבן לתורה, וזהו שאמר: והרים את הדשן וגו' ושמו אצל המזבח, הדשן תואר לפחותי הדעת ועובי החומר שהם בערך השלם כמו הדשן בערך העולה קדש לה', ועל ידי מידת התחברות עם הבריות אשר ילבש על בשרו מבחוץ בנקל יוכל להעלות גם פחותי הערך אל מעלה הנכונה ושמו אצל המזבח מקום מוקטר מוגש לה':

מי שאוחז במידה זו מראה אהבתו אל ה' ביתר שאת וביתר עז, כי מדרך אוהב את המלך להתאמץ ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו ולהרבות לו עבדים

והאוחז במידה זו מראה אהבתו אל ה' ביתר שאת וביתר עז, כי מדרך אוהב את המלך להתאמץ ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו¹, ולהרבות לו עבדים כיד המלך, ויען כי זכה אברהם אבינו עליו השלום למידה זו טרם ציוה ה' עלי', רק משכלו ומדעתו עמד בראש כל חוצות, בנה מזבחות וקרא בשם ה', העמיד תלמידים הרבה, את הנפש אשר עשה בחרן, לכן לו יאות להקרא אוהבו של המלך יתברך שמו, זרע אברהם אוהבי, וכגמול נפשו השיב לו ה' וחלף אהבתו אל ה' היי אהבת ה' אליו, וזהו שהודיענו

(ד) ובדרשות חתם סופר (פרשת נצבים וילך דף שמ"ט) כתב, כי כל שכר העולם הבא אינו נחשב אצל אברהם אבינו עליו השלום וכיוצא, כי יפה שעה אחת בתורה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ומה פייסו הקדוש ברוך הוא שכרך הרבה מאוד, מי ביקש שכר, אך כל תענוגו ושכרו האמיתי על עבודתו את השם יתברך שיזכה ללמד אחרים, ושיעמוד פרי בטנו תחתיו והוא יגדלהו לתורה ועבודה ויעמוד תחתיו ללמוד וללמד. ועיין עוד שם בדרשות לשבת תשובה, דף כ"ג.

קמד שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

יתברך שמו באמרו כי ידעתיו [אהבתיו] למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה':

גם לאלו שכבר השלימו נפשם מזכס ה' באריכות ימים לטובת זרעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם כדי שיהנו מאורם וישלימו גם הם נפשם

עיקר הויות האדם בעולם הזה הוא רק הכנה להגיע לחיים הנצחיים בעולם הבא, וכמו שאמרו חז"ל: התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין. והכנה זו היא כשרון מעשה המצות ושלימות הנפש. ואין שיעור להשלמה ההיא בזמן כ"א הכל תלוי בהשתדלות האדם, והיה כאשר ירים השכל את ידו, וגבר הנפש על החומר, ושבה כנעורי בית אביה בקוצר ימים, אך אם יניח השכל את ידו וגבר החומר לעשות חיל בימי נעוריו, תצמח מזה רעה להנפש, כי צריכה להיות טרודה בעולם השפל הזה ובהבליו ימים רבים כשבעים שנה ולפעמים יותר עד שיתקן האדם את אשר עיות, ויפה כי הרמב"ם ז"ל אשרי למי שחתמו ימיו מהרה בלי טרדת הנפש, ומעתה יפלא הלא עינינו רואות השרידים אשר ה' קורא, גם המה ינובון בשיבה, ובלי ספק כי הם השלימו נפשם בימי נעורם, ולהיכן אריכות ימים של אלו?

אמור מעתה כי בודאי הם מצד עצמם כבר חתמו ימיהם ואריכות ימים שלהם אינו לטובת עצמם, כי כבר שלמו ימיהם מצד כשרון נפשם - רק השם יתברך מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם, שיהנו מאורם וישלימו גם הם נפשם, ואין זה טלטולו טרדה להנפש, כי זכות היא לה להשפיע מאורה לזולתה.

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קמה

הגם שעל ידי זה שאין פנאי להתבודד מחמת הטרדות התמידיות בלימוד התלמידים ולהיותו מעורב בין הבריאות להכניסם תחת כנפי השכינה ומעכבו להגיע למעלת הנבואה, השם יתברך משלם שכרו שלא יסתיר ממנו דבר.

אך אברהם אבינו עליו השלום באמת לא הגיע אל מדרגת נבואה כזו של ישעיה ירמיהו ויחזקאל, כי לא היה לו פנאי להתבודד עצמו במחשבתו ולקשר נפשו במדרגת נבואה כזו לפי שהיה מוטרד תמיד בלימוד התלמידים והיה דעתו מעורב בין הבריות להכניסם תחת כנפי השכינה, ואלו היו תלמידים האלו במעלה הנכונה לא היה לימודו אותם מניעת התבודדות המחשבה, אך הם בתחילת לימודם היו במדרגה פחותה עד שהיה צריך להכניסם לאט לאט ובתחילת לימודם הרגילים לעבוד את ה' על מנת לקבל פרס, ועל שהתנוגע נפשו תמיד להתעסק עם קצרי דעת כאלו לא נשאר לו פנאי להתבודד מחשבותיו לנבואה כזו, אך ה' הטוב היודע מצפוני לב ונפש, ידע את אברהם, אמר הלא זה עבדי אברהם, אם גם כי לא הגיע אל מדרגת נבואה כזו מכל מקום לא יתכן לכסות ממנו דבר, כי אין חסרון בשלימות נפשו וכל מיעוט הכנתו אל הנבואה הוא רק על ידי שהוא מטריד עצמו לכבודי ולמעני משליך נפשו מנגד וגוזל ממנה מעלת הנבואה אם כן לא יתכן שצדיק כזה יפסיד על ידי עבודתו באהבתו אותי, וזהו תואר הקרא אמר השם יתברך, המכסה אני מאברהם, היתכן שאכסה מאברהם את אשר אני עושה, הלא ידעתיו כי כל מיעוט הכנתו לנבואה הוא למען אשר יצוה את ביתו ואת בניו אחריו ושמרו דרך ה' והם עוד פחותי הערך העובדים על מנת לקבל פרס למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עליו, כל כך משפיל עצמו הולך ממקום גבוה אל מקום נמוך ללמוד עם קצרי דעת כאלו וכל זה הוא עושה לכבוד שמי להרבות עבדי

קמו שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

ומיודעי - אי לזאת שכרו מאתי תצא שבכל מיעוט הכנתו
לנבואה אגלה לו כל צפון⁷ ולא יסתר ממנו דבר:

**חסרון הזמן שנתהווה על ידי שעוסק בהשלמת נפש הזולת
ומעכבו מהשלמת נפשו השם יתברך נותן לו סיפוק שבזמן
מועט ישיג השגות רבות ונשגבות יותר מכדי יכולת שכלו**

ודבר זה הוא מוסר השכל להשלם, **אם אמר יאמר עבד
העברי חשקה נפשי בה' וחפץ אני להתקרב אליו ואיך
אעשה זאת למעט בלימודי מושכלות שלימות נפשי כדי
להשלים נפש חברי?**

התשובה אליו דברי חז"ל: הרבה למדתי מרבותי ויותר
מחברי ומתלמידי יותר מכולם - היפלא מה' דבר
למלאות לך שלימות נפשך מה שהחסרת לכבוד שמו - **אתה
עשה את אשר צווך לעשות ללמוד דעת את העם**, וה' יעשה את
שלו עשה רצונו כרצונך והוא יעשה רצונך כרצונו למלאות
נפשך מידיעת השלימות ויספיק לך זמן המועט להשיג השגות
רבות ונשגבות עוד יותר מכדי יכולת שכלך.

**מפני שאברהם אבינו עליו השלום זכה את הרבים, בחר ה'
בזרעו אחריו ושהאומה הישראלית תצא דווקא ממנו**

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ד' וגו'⁸

ביאור הכתוב: כי באמת היו בזמן אברהם אבינו כמה עובדי
ד', שהי' ביהמ"ד גדול של שם ועבר שהיו במדרגת

(ה) ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא דף כ"ח עמוד ב')
שקיים אברהם אבינו עליו השלום כל התורה כולה ואפילו עירובי
תבשילין, והיו כליותיו נובעות חכמה והשיג כל טבעי הנמצאים
בעולם השפל ועלה בחקירתו וחכמתו לעולם הגלגלים, ועיין
באריכות בספר הקדוש ערבי נחל על התורה פרשת אחרי.

(ו) בראשית י"ח יט.

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קמז

נביאים, כמו שכתוב **"ומלכי צדק מלך שלם"**, וגוי' והוא כהן וגוי', וידוע שזה קאי על שם. וכן מה שכתוב, ותלך לדרוש את ד', הוא הכל על ידי שם כמו שפרש"י ז"ל, וכן עבר, אמרו עליו חז"ל, שנביא גדול הי' שקרא שמו פלג, כמו שפירש רשיי ז"ל, והיו מתקבצים להם שם אנשים לעבוד לה', ואף על פי כן לא יצאה מהם אומה או אפילו משפחה שתזכה לעבוד לד', ולמה זה?

וגילתה לנו התורה כאן טעמו של דבר, והוא, מפני שאלו כולם כל מגמתם היתה רק לעבוד את ד' בעצמם, אבל אברהם אבינו עליו השלום שהיה אוהב נאמן לד' יותר מכולם, כמו שקראו הכתוב **"אברהם אוהבי"** התבונן בעצמו, מה יהיה סוף הדבר, הלא האדם לא יחיה לנצח ומוכרח למות, ואם כן חס ושלום יבטל כבוד ד' מן העולם, ועל כן עמל בכל כוחו לפרסם אלקותו בעולם לעיני הכל, כמו שכתוב ויקרא שם אברם בשם ד', ונאמר, ואשביעך בד' אלקי השמים ואלוקי הארץ, ופירש"י, הרגלתי שמו בפי כל בריה, ואומר ואת הנפש אשר עשו בחרן, ותרגם אונקלוס **"דשעבידו לאורייתא"**, וצוה לכולם לילך בדרך ד', ואף למלכים הוכיח על אשר אינם מוחים בעבדיהם שנכשלים באיסור גזל (כמו שכתוב, והוכיח אברהם את אבימלך על אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך, ולא כתיב אשר **"גזלוה"**, להורות שאמר איני מערער על שעשו לי רעה, אלא אני מקפיד על עצם איסור גזל שהופקר אצלם) שהוא נגד דרך ד', וכל שכן שהוכיח בזה לאחרים. **ובשביל שהתחזק בכל כחו לזרז לכל הנבראים שיכירו אלקותו וילכו בדרכיו, ע"כ זכה ד' ונתן לו את יצחק, וכן אחר כך את יעקב וי"ב שבטים, כולם הלכו בדרך זה, לזרז אנשים לעבודת ד' כמו אברהם אבינו, עד שיצאה ממנו אומה¹ שלמה**

ז) ועייין בגמרא מסכת חולין דף צ"א. שקיפל ה' כל ארץ ישראל והניחה תחתיו שתהא נוחה ליכבש לבניו, ועייין עוד בספר

קמח שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש

עובדי ד'. וזהו שאמר הכתוב, כי ידעתיו, והיינו אהבתיו כפירש"י, מפני מה אני אוהב אותו יותר מכולם, והלא ישנם כמה עובדי ד' בביהמ"ד של שם ועבר? ומסיים הכתוב: "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ד'" מה שאין כן אחרים, הם לא היתה בהם מידה זו.

ואם אנו מזכירים תמיד את זכותן של האבות שתגן עלינו, צריכים אנו להתנהג גם כן בדרך הזה, לזרז אחד לחברו וכל שכן לבניו לעבודת ד'. ובזה יהי לנו זכות בזה ובבא^ן.

בגלל שהקדוש ברוך הוא רצה שאברהם אבינו עליו השלום יתקן הנשמות כמ"ש והנפש אשר עשו בחרן לכן לא נתן הקדוש ברוך הוא פרי בטנו עד שתקן את כל הנשמות שהיה צריך לתקן

ואעשך לגוי גדול^ט. "כאן אי אתה זוכה לבנים" (רש"י). ולמה לא זכו האבות לבנים בימי נעוריהם? מסביר ה"כתב-סופר": משום שעליהם היה ללמד את האנושות דעת השם, ואילו היו להם בנים היו עוסקים בעיקר בחינוך בניהם ומתמסרים להם ביותר ולא היתה להם אפשרות ללמד לאחרים, לכן כבש השם את מעינם עד עת זקנה כאשר כבר העמידו תלמידים הרבה ויכלו להתמסר אחר כך גם לחינוך בניהם...

פעמים רבות האבות ניצולים וחיים

רק בזכות התולדות שעתידין לצאת מהם

ב"תכלת מרדכי" מובא: לדעת חז"ל "לא ניצל נח אלא

הקדוש ערבי נחל פרשת לך לך על הפסוק "ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך".

(ח) חפץ חיים על התורה.

(ט) בראשית יב, ב.

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קמט

בגלל התולדות שהיו עתידים לצאת ממנו". וזהו שכתוב: "ונח מצא חן בעיני ה' - אלה תולדות נח", היינו: בזכות התולדות מצא חן בעיני ה'... והנה, הרמב"ן מביא בסוף פרשתנו¹ שכל העצים כשרים למערכה חוץ מהזית והגפן, לפי שמן הזית יוצא שמן ומהגפן יוצאין - והרי זה מורה שאבות ניצלים בזכות תולדותיהם. וזהו שרמזה לו היונה בהביאה לו "עלה זית", שלא יחשוב שבזכות עצמו ניצל, אלא שניצל בזכות יוצאי ירכו. ולכן כאשר יצא נח מהתיבה נטע כרם, לפי שהכיר במעלתו הנמוכה, שלא ניצל אלא בזכות תולדותיו, דוגמת הגפן, וזה שכתוב² "ויחל נח" - ומפרש רש"י (שם): "שעשה עצמו חולין - כלומר: שנודע לו שהוא במדרגה של חולין ולא בזכות עצמו הצילו ה'..."

נח נקרא צדיק וזכה לשם ותואר צדיק רק מאז שהיה נוהג כאברהם אבינו עליו השלום להוכיח את בני דורו שישובו בתשובה

את האלקים התהלך נח, "ובאברהם הוא אומר: אשר התהלכתי לפניו, אלא נח היה צריך סעד לתומכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאיליו" (רש"י). והשאלה: הלא גם אצל נח נאמר להלן: "כי אותך ראיתי צדיק לפני", - ברם, (עי' מעש"ת) דרכו של "אברהם" היתה לילך בין הבריות ולפרסם ביניהן את שמו של הבורא: "אשר התהלכתי לפניו" - שהיה אברהם מתהלך ומכריז בגאון על אמונה באלקים³,

(י) בראשית רבה.

(יא) מדרש רבה צו.

(יב) בראשית ט, כ.

(ג) ועיין בספר הקדוש מאור ושמש פרשת לך לך בדיבור המתחיל וזאת, שאברהם אבינו עליו השלום הכניס בלבם את הרוממות ועל ידי זה הכניס גרים תחת כנפי השכינה וטיהר אותם מכל גילוליהם להכינם לקבל כל ההשפעות וכו'.

ותמיד היה גורר בעקבותיו התגלות האלקות ואמונה, ואילו על "נח" לא נאמר "לפני האלקים" כי אם "את האלקים התהלך נח". אבל כל זה היה רק עד שעשה נח את התיבה, ואילו בשעה שעסק בעשיית התיבה הרי במשך מאה ועשרים שנה היה מכריז בפני העולם השכם והערב, כי עתיד לירד מבול על העולם, והיה מזהיר את הבריות לשוב בתשובה^ט, ואז מכיון שכבר היה נוהג כאברהם אבינו, נאמר גם עליו: "כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה".

* * *

**מן השמים מראים לאדם את מה שצריך לתקן,
על ידי שמגלגלין עליו סבל אעפ"י שלא מגיע לו,
רק כדי שירגיש בסבלו של הזולת, וידע מה עליו
לעשות כדי לתקן ובאיזה אופן ישתדל לתקן.**

כל ימיו עסק הרב הקדוש רבי נחום מטשערנאבעל ב"פדיון-שבויים", נדד על פתחי נדיבים לאסוף כספים, וגלגל שלמונים לכיסיהם של עריצים אנשי הרשות ושבאי עמך ישראל, פדה יהודים שנפלו בשבי. יום אחד נקלע לזיטומיר, העלילו עליו הגוים עלילה שפלה ונכלא במאסר. נגלה אליו אחד הצדיקים בכלא, ואמר להרגיעו: אברהם אבינו היה מכניס אורחים גדול, טורח תמיד להנעים לאורח ומבקש לדעת מה עוד יכולים לעשות למען האורח ולא עשה, אמר לו הקדוש ברוך הוא "לך לך מארצך" כלומר: צא לדרך ותיהפך לאורח ותדע בדיוק מה חסר לך...

אף אתה - הוסיף הלה - פודה שבויים גדול, והעניקו לך מן השמים הזדמנות לחוש איזה טעם מרגיש יהודי בשבי ובכלא אצל גויים, מה נחוץ למהר ולפדותו משוביו!...

שכר פרשת שמיני - פרק כ"ה ועונש קנא

מסיפור זה אפשר ללמוד מוסר השכל מדוע זה יצא הקצף בדורינו שבכל בית שני נמצאים בנים כאלו שהתחילו להתדרדר ולסור מדרך ה' ויש לדאבונינו גם כאלה שכבר סרו מה' ומתורתו? הוא כדי שנרגיש הצער הגדול והאיום שיש לשכינה כביכול שבני ישראל סרים מדרך ה', ומתרחקים ממנה שאין לשער ולתאר גודל הצער והעגמת נפש בזה, כאם הבוכה על בניה הנאבדים ממנה שאי אפשר לבטא ולהמחיש הצער והכאב כדי לעורר אותנו מתרדמתינו העמוקה בראותינו איך שעם ישראל מאבד את בניו מדי יום ביומו ומדי שעה בשעה ואין אנו שמים לב לזה ולא עולה אפילו על מחשבתינו לטכס עצה איך להציל אפילו נפש אחת מישראל, לזאת באה עלינו הרעה הזאת ובאים מן השמים וטופחים על פנינו ונותנים לנו גם כן להרגיש הצער הנורא הזה כדי לעורר את לבבינו לחפש דרכים ועצות איך לצאת אל העם לבקש צאן אובדות להחזירם ולהשיבם אל חיק אמותם.

העיקר הוא הבטחון

עיקר נתינת התורה לישראל היא כדי שישומו בטחונם בהשם וכו', לפי שעיקר הכל הוא הבטחון השלם, והוא כלל המצות.

(פניני הגר"א).

תפילה על בנים צדיקים מועלת

מעשה בכהן אחד שהיו לו עשרה בנים - ששה בנים וארבע בנות, והיה בכל יום משתטח ומלחך עפר בתפלתו שלא יצא שום פסול מזרעו, ולא היו ימים רבים עד שבא עזרא הסופר והעלה את ישראל מבבל, וזכה אותו כהן לראות כמה דורות מזרעו משרתים בכהונה גדולה.

(תנא דבי אליהו פרק יח).

מורא מקדש

- הגאון מווילנא -

...ואי אפשר לשער גודל יסורים והצרות שסובל בשביל דבור אחד.

- הרב בעל התניא אגרת הקודש דף קל"ח ע"א -

...על כן שליחותייהו דרו"ל קא עבידנא לגזור גזירה שווה לכל נפש שלא לשוח שיחה בטלה משיתחיל השליח ציבור להתפלל התפלה עד גמר הקדיש בתרא שחרית ערבית ומנחה וכו'. והעובר בזה בזדון, ישב על הארץ ויבקש מג' אנשים שיתירו לו נידוי של מעלה ושב ורפא לו ולא חל עליו שום נידוי למפרע כל עיקר, כי מתחילתו לא חל כי אם על המורדים והפושעים שאינם חוששים כלל לבקש כפרה מן השמים ומן הבריות על העוון הפלילי הזה וכו'.

בית אברהם מבעל חיי אדם וחכמת אדם

תבחר מקום בבית הכנסת ובבית המדרש אצל אנשים יראים שאינם מדברים כלל, ואל תלכו בגאות לבכם לעמוד דוקא במקום גבוה ואינו מקפיד אם יש לו שכן רשע המדבר בבית הכנסת ואסור לעמוד בארבע אמותיו.

משנה ברורה סימן קכ"ד סעיף קטן י"ז

על כן יש ליזהר מלומר תחנונים או ללמוד בעת חזרת השליח ציבור וכו', שאם הלומדים יפנו ללימודים עמי-הארץ, ילמדו מהם שלא להאזין לשליח ציבור ויעסקו בדברים בטלים חס ושלוש, נמצאו מחטיאים את הרבים.

פרשת תזריע - פרק כ"ו

שַׁעַר הַשַּׁבָּת

גודל העונש של המחלל קדושת השבת מש"ס, ומדרשים,
זוהר הקדוש, והפוסקים

- (א) נשים מתות ילדות בעון שמכבסות צואת בניהם בשבת.^א
(ב) בעון חילול שבת חיה ועה רבה, ובהמה כלה, ובני אדם מתמעטין.^ב
(ג) אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת.^ג
(ד) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת.^ד
ה (רבי שמעון בן יוחאי כד הוה חמי לאימיה משתעיא סגין בשובתא הוה אמר לה אימא שובתא היום.^ה
ו) מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה חוץ מן המומר, והמנסך יין, והמחלל שבת בפרהסיא, אלמא עבודה זרה ושבת כי הדדי נינהו.^ו
ז) שבת חמירא ולא אתי לזלולי בה.^ז

(א) שבת ל"ב

(ב) שבת ל"ג.

(ג) שבת דף (ק"ט:).

(ד) שם.

(ה) ירושלמי שבת (דף ט"ו, ג').

(ו) עירובין (דף ס"ט).

(ז) ביצה (דף ל"ו).

קנד שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

ח) בערב שבת לא היו מתעניין מפני כבוד השבת קל וחומר בשבת עצמה.^ח

ט) יכול יהא כבוד אב ואם דוחה שבת, תלמוד לומר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו.^ט

י) ליראה את ד' אלקיך כל הימים אלו שבתות וימים טובים.^י

יא) המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף בא לחילול שבת.^{יא}

יב) בהני תלת מילי נחתי בעלי בתים מנכסיהון, דסיירי נכסייהו בשבתא, ודקבעי סעודתייהו בשבתא בעידן בי מדרשא.^{יב}

יג) נהר סמבטיון מוכיח על שמירת השבת.^{יג}

יד) חסידים הראשונים לא היו משמשים אלא בד' בשבת שלא יבאו נשותיהן לידי חילול שבת.^{יד}

טו) כל מי שאינו משמר את השבת אצלכם [בעולם הזה] ברצונו כאן הוא משמר אותו בעל כרחו.^{טו}

טז) אם יבאו עכו"ם ויאמרו לכם למה אתם עושים את יום השבת, אמרו להם ראו שאין המן יורד בשבת.^{טז}

ח) תענית (דף כ"ז).

ט) יבמות דף ה'.

י) יבמות (דף צ"ג).

יא) גיטין (דף ר').

יב) גיטין (דף ל"ה).

יג) סנהדרין (דף ס"ה:).

יד) נדה (דף ל"ח:).

טו) (בראשית רבה (י"א י').

טז) שמות רבה (פרק כ"ה ט"ו).

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קנה

(ז) אמר המן אם אתה מבקש לעקור אותם [ישראל] עקור את השבת ובטל אותה ואחר כך אתה מכלה אותם.^ז

(ח) טור שמעון חרב משום שהיו משחקין בכדור בשבת.^ח

(ט) חילול שבת אחד מגי' עונות שמגלגלין בהם על עושיהן את כל העונות.^ט

(כ) לא חרבה ירושלים עד שהעלימו עיניהם מן השבת.^כ

(כא) המחלל שבתות אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא.^{כא}

(כב) אם חללתם השבת מעלה אני עליכם כאילו חיללתם כל המצות.^{כב}

(כג) המחלל את השבת מעיד לפני מי שאמר והיה העולם שלא ברא עולמו בשהי' ימים ולא נח בשביעי.^{כג}

(כד) המחלל השבת מאכילין אותו גחלי רתמים.^{כד}

(כה) כל זמן שאדם מכבד אביו ואמו אין חטא של חילול שבת ולא שאר שום חטא בא על ידו.^{כה}

(כו) מעשה באדם אחד שהיתה לו פרה וחורשת בכל יום וכשהגיע יום השבת מניח אותה, לימים ירד אותו הצדיק

(ז) אסתר רבה (ז').

(ח) איכה רבה (ב' ג').

(ט) מדרש תנאים (דברים ה').

(כ) מדרש תנאים (דברים ה').

(כא) אבות דרבי נתן (פרק כ"ו).

(כב) מדרש רבה שמות (פרק כ"ה).

(כג) מכילתא (פרשת יתרו).

(כד) פענח רזא.

(כה) תדבא"ר רבי כ"ו.

קנו שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

מנכסיו והוצרך למכור השור לעכו"ם, וכשהגיע יום השבת לא רצה השור לחרוש כמנהגו גם אחר שהכהו העכו"ם מכות רבות ורעות מקודם, בא לו העכו"ם לישראל המוכר שיטול את שורו, מיד הבין הצדיק ולחש לתוך און השור שמעכשיו הוא ברשות העכו"ם וחובה עליו לעשות מלאכת בעל הבית גם בשבת ומיד עמד מוכן לעשות מלאכתו, העכו"ם חשש שמא מעשי כשפים ולא הניח הצדיק עד שהגיד לו כל המאורע, כיון ששמע העכו"ם כך נבהל ונזדעזע ונשא קל וחומר בעצמו ואמר, מה זאת שאין לה לא דעת ולא תבונה הכירה את בוראה, ואני שבראני הקדוש ברוך הוא בצלמו ובדמותו ונתן לי דעה ובינה לא יהיה ראוי לי להכיר את בוראי, מיד חזר ליראת שמים וזכה ללמוד תורה ונקרא רבי חנינא בן תורתא.

(פסיקתא דר"כ פכ"ד, מדרש עשרת הדברות)

שַׁעַר יִרְאַת שָׁמַיִם

כל מאן דאיהו דחיל חטאה אקרי אדם כו' (כל מי שהוא ירא חטא נקרא אדם).

(זוהר חלק ג' קמ"ה)

ביותר יוכל האדם לראות רוממות אל בהביטו השמים ורואה הכוכבים במסילותם על משמרותם מזהירים בזוהר אורם, ומזה יבוא לאדם יראה להבין רוממותו יתברך.

(נועם אלימלך פרשת לך)

ראשית חכמה יראת ה', באם יש לאדם רק קצת חכמה יכול הוא להגיע ליראת ה', שכל טוב לכל עושיהם, אולם בשביל לקיים תרי"ג מצוות צריכים להשקיע הרבה ראש ושכל טוב.

(שיחות החפץ חיים)

שַׁעַר הַגְּלָגָלִים

בו יבואר עניני גלגולים איך שכמעט כל אחד בא בגלגול,
ופרטי סדר הגלגולים, וסוד הגלגול, ואיך לתקן שלא
יתגלגל עוד הפעם שהיסורים קשים מאוד וקשה מאוד לבא
לידי תיקון

יש נשמות שמתגלגלים ביהודים, ויש שמתגלגלים בגוים
רחמנא ליצלן, ועוד כמה בחינות בגלגול

גם מי שלא עסק בפרד"ס שהם פשט רמז דרוש סוד, יחזור
להתגלגל כדי לקיים כולם

ובחסד לאברהם (שם מעין ה') כתב: ודע כי מי שנתגלגל
מפני שנתעצל מלקיים המצוה ולא קיימה, זהו
יותר מובטח שלא יחטא, אבל מי שבא לידו לעשות מצוה
ולא עשאה ועבר עליה זה ודאי אינו מובטח שלא יחטא.
ומי שלא נשלם בכל התרי"ג מצות במעשה בדיבור
ובמחשבה יתגלגל בהכרח. גם מי שלא עסק בפרד"ס שהם
'פשט' רמז' דרוש' סוד' יחזור להתגלגל לקיים כולם, עד
כאן לשונו.

ושם (נהר כ'): הענין כי תחלה תבא הנפש מיום הלידה, ואם
יוכשרו מעשיו יזכה לרוח ביום שנת י"ג, ואם
יוכשרו מעשיו עוד תבא אליו הנשמה בשנת העשרים, ואם
לא יוכשרו מעשיו ישארו הנפש והרוח בלתי נשמה,
ולפעמים לא יזכה אלא אל הנפש לבדה (ונשאר) בלי רוח
ונשמה, ואחר כך נשארים הרוח ונשמה באתר מסותר ידוע
להקדוש ברוך הוא, ותחלה תתגלגל הנפש כל כך עד
שתזדכך כל צרכה, ואינה יכולה לקנות רוח עד אשר

קנח שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

תתגלגל פעם אחרת אחר אשר נתקנה, ואז תזכה אל הרוח הראשון שלה, ואחר כך תתגלגל עם הרוח ההוא כל כך פעמים עד שיתתקן פגם הרוח גם כן לגמרי, ואז צריך שתתגלגל בפעם אחרת אחר שנתקנו ואז ישיג אל הנשמה ותתגלגל כמה פעמים עד שיתתקנו שלשתם ואז אין צורך עוד לגלגול.

ודע כי אחר שנתקנה הנפש ונתגלגלה עם הרוח לתקן את הרוח, אם יעשה איזה עון ופגם ברוח אינו נקרא פגם בנפש, כדי שנאמר שצריכה הנפש להתגלגל עוד פעם אחרת יחידית, והפגם ההוא לרוח לבד עד יתתקן, וכן הדין בנשמה, שאחר שנתקנו הנפש והרוח ונתגלגלו עם הנשמה לתקן את הנשמה, אז אין הפגם מכונה אלא על הנשמה לבדה כנזכר לעיל לגבי הרוח.

**כאשר מתקנת הנפש את מעשיה לגמרי,
אינה צריכה עוד לגלגול, ואז הרוח יבא בגלגול
כדי לקבל את הנשמה עד שתתתקן הנשמה**

ודע כי לפעמים יהיה כל כך שתנקה הנפש את מעשיה שאין צריכה לגלגול כלל ותשאר למעלה במקומה, ואז הרוח יבא בגלגול מלובש בנפש הגר עד שיתתקן, ואחר כך יבא בגלגול עם הנפש גם כן כדי לקבל את הנשמה עד שיתתקן הנשמה, ולפעמים גם כן יבא הרוח לבדו עם הנשמה ויתחברו שלשתם יחד למעלה. והנה אותו נפש הגר להיותו שכן הנפש בהאי עלמא יוכל להתעלות במדריגות הנפש הנז' ויהיו שכנים בההוא עלמא גם כן. ודע כי לפעמים כאשר תתגלגל הנפש להתתקן תהיה כל כך מתקנת ומכשרת מעשיה עד שתהיה זוכה אל מדריגת הרוח, ואז אין יכולת לרוח שלה לבא, כי ראוי לך לדעת כי אין שלשתם או ב' יכולין להצטרף בגלגול אחד, אם לא בתיקון גדול כל אחד ואחד לבדו כנזכר לעיל, אי"כ זאת

הנפש שנתקנה עד שראויה לקבל הרוח מה יעשה ממנו וכו'.

לפעמים מתגלגלים הנפשות עד אברהם או עד משה רבינו עליו השלום בסוד העיבור

דע כי אז כפי הזדככות ומעלת תיקון הנפש ההיא אז בגוף ההוא בחיים חיותו, יתגלגל נפש א' מצדיק א' אשר כבר השלים גלגולו, ולא היה צריך להתגלגל, ואז נכנס שם, וז"ס העיבור, ונעשה נפש אותו הצדיק במקום רוח אל נפשו. ודע כי לפעמים שיתגלגלו הנפשות עד אברהם וכיוצא, או כמשה רבינו עליו השלום וכיוצא, ויתגלגל שם בסוד העיבור כנזכר לעיל כפי ערך זיכוד הנפש ההיא, וכן אפשר להיות שיזכה הנפש הזאת אפילו בזמננו זה אל רוח מן הרוחות הראשונים עד האבות כנזכר לעיל, והכל תלוי כפי ענייני מצות האדם ההוא, כי יש מצות זוכים להשיג נפש, ויש מצות להשיג רוח. ולפעמים יתעבר שם נפש איזה צדיק, ואחר כך זוכה יותר ומתגלגל שם נפש צדיק אחר יותר גדול מן הצדיק הראשון, והוא במקום נשמה, כי נפשו מלובשת בנפש צדיק הראשון אשר הוא במקום הרוח, ונפש זה הצדיק יהיה לה במקום נשמה. ודע כי לפעמים יתקן כל כך עד שישגי עוד לרוח צדיק אחר יותר גדול מכולם, והוא בחינת רוח ממש, ויכול להיות עד שישגי רוח אברהם אבינו עליו השלום, כי כפי בחינת תיקון הנפש ההיא תזכה להשיג נשמת צדיקים ראשונים עד תכלית האחרון, וזה מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה דבכל דרא אית כגוונא דאברהם ויצחק ויעקב ומשה וכו'. ודע כי ענין עיבור זה הוא לב' פנים, א' הוא כי על ידי עיבור נפש הצדיק ההוא תזדכך הנפש ההיא דוגמת הצדיק ההוא, ותוכל לעלות במעלת הנפש של הצדיק ההוא, גם כי הצדיק ההוא גם כן זוכה ממעשה המצות של הנפש הזו, כיון שסייע את האיש

הזה להזדכך, וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה גדולים צדיקים שאפילו במיתתם זוכים לבנים.

לפעמים מתעברת נשמת איזה צדיק עם הגלגול כדי לסייעו בעבודת השם יתברך

ודע כי גם כן אחר אשר נתגלגלו הנפש והרוח ונתקנו שניהם, אז גם כן כפי הזדככותם מתעבר עמם נפש צדיק א' או רוח א' או נשמה, והיא להם במקום הנשמה שלהם, וגם עתה יש כמה פרטים דוגמת מה שכתבנו לעיל בהיות הנפש לבדה וכו', וכן הענין לפעמים אחר גלגול שלשתם יחד, אפשר כפי הזדככותם להתעבר שם נפש או רוח או נשמת צדיק א' לסייעו כנזכר לעיל. ודע כי הצדיק ההוא אשר נתעבר שם הוא קרוב לשכר ורחוק להפסד, ואם יתמיד האיש ההוא בצדקתו גם כן הצדיק ההוא יתמיד שכונתו עמו, ואם חזר וקלקל אז הצדיק ההוא הולך משם כי אינו דבוק שם ממש כמו נשמת האיש בעצמו כי אינו שם רק בהשאלה, ולזה אינו סובל כלל מיסורי הגוף, ואינם מגיעים לו כלל ועיקר. ודע שיש עיבור בחיים, כי אם יש צדיק אחד בדור ההוא, אם יעשה האדם מצות אשר הם מתייחסות אל הצדיק ההוא, אז מתעברות בו בהיות שניהם בחיים, בסוד ותדבק נפש דוד ביהונתן וגו':

יש שמתגלגלים על עבירה, ויש אחרים על חסרון מצוה, ויש שמתגלגלים לתקן אחרים ולזכותם

ודע כי יש אנשים מתגלגלים על עבירה, ויש אחרים על חסרון מצוה, ויש שמתגלגלים לתקן אחרים ולזכותם. והנה הראשון מהם קרוב לחטוא, והשני רחוק לחטוא, אך השלישי ודאי שלא יחטא, ולפעמים יתגלגלו ליקח את בת זוגו, ולפעמים שלקח את בת זוגו וחטא והוצרך להתגלגל ובא יחידי, ולפעמים יש לו זכיות ומביאין

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קסא

אשתו עמו אף על פי שהיא אינה צריכה להתגלגל, גם זה צודק אע"פ שאשתו אינה בת זוגו. ודע כי האדם כשבא בפעם ראשונה והיה חדש ואז באה בת זוגו עמו כנודע, וכאשר בא לישא אשה אז מזדמנת לו בת זוגו בלי שום טורח כלל.

טעם שלפעמים רואים איש ואשתו שמתקוטטים במריבות ומלחמות, הכל מטעם הגלגולים הקודמים

אמנם אם חטא האדם ונתגלגל, והוא מאותם שנתגלגלה אשתו עמו, הנה אדם כזה כאשר יבא לישא אשתו לא ישא בת זוגו, אלא על ידי צרה גדולה וקטטות ומלחמות, כי יש לו מקטרגים ועליו אמרו קשה לזווגן כקריעת ים סוף, ולכן תראה כמה פעמים שנעשה זיווג אחד ברגע בלתי שום קטטה ויוצא לאורה, וזה יורה היותה בת זוגו, ובסוד פעם הראשונה. ויש זיווגים שיש בהם קטטות רבות ומניעות גדולות קודם שיגמור לעשות, ואחר כך נמשך השלום גדול ואין עוד קטטה כלל, וזה יורה על היותו זיווג שני.

סיפור נזירא

מספר שער הגלגולים

מעשה בשור שהיה מזומן לשחוק

ומעשה היה בקשטליי"א שהיה מזומן שור לשחוק כמו שהן גילין להכות בו ולענותו, באותו היום בלילה ההוא בא לאדם אחד יהודי בחלום וראה אביו ואמר לו דע בני

קסב שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

שבעונותי הרבים גלגלו אותי אחרי מותי בשור והוא השור המזומן למחר לעינוי וליסורין קשים ובשחוק העם הנזכר לכן בני פדני והצילני שאני אברח דרך מקום פלוני טרם יהרגוני וטרם יטרפוני, אתה תפדני ולא תחוס על ממונך ותשחט השור ההוא ויצא כשר ותאכילני לעניים בעלי תורה, כך הודיענו מן השמים והרשוני להגיד לך ובזה תחזור נפשי במעלה מגלגול בהמה לגלגול אדם ואזכה לעבוד את השם בעזרת הא-ל, ומעשים כאלה רבים אירעו בישראל שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, לכן כל איש חרד, יהיה ירא ורך הלבב בעוד הרשות בידו וידע את אלקיו יכפר עונותיו וישוב חרון אפו ממנו ובצאת נשמתו ממנו ינוח וישקוט ויסתופף בצלו בגן עדן כי חנון ורחום הוא ומרבה להטיב ומקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

[ובספר שער המצוות פרשת בראשית מביא גם כן שם גלגול בעז אחד וזה לשונו ועניין המשמש מטתו לאור הנר אמרו חכמינו זכרונם לברכה שבניו נכפים אינו בדיוק בזיווג האחד אשר ממנו נוצר טיפת הולד ההוא אלא אף גם אם שמש מיטתו לאור הנר בתוך ימי העיבור גם בזה הוויין בנים נכפים וצריך לזהר, גם אינו מספיק בנתינות מחיצות סדינים של בגד פשתן סביב המטה אלא צריך שלא יהיה אור הנר מאיר בתוך המטה כלל ועיקר ומי שלא יעשה כך ודאי יהיו בניו נכפים בקטנותם ואם לא יהיו נכפים בקטנותם ודאי שבזקנותם יבאו לידי כפייה אם יאריכו ימים ויגיעו עד הזקנה ורוב הילדים שמתים בקטנותם מחולי הכפייה הוא לסיבה הנזכרים לעיל ואמר לי מורי זכרונו לברכה לחיי העולם הבא כי ראה בהקיץ לחכם גדול קדמון מימים הראשונים שהיה מגולגל בבהמה אחת ואותה הבהמה הייתה עז אחד על עון הנזכר לפי שגרם כפייה ומיתה לבניו].

[ובספר ליקוטי תורה מהאר"י זכרונו לברכה לחיי העולם

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קסג

הבא מביא שם גם כן עניין זה בפרשת ראה, וזה לשונו פעם אחת ביום ה' היינו יושבין לפני מורינו זכרונו לברכה לחיי העולם הבא ובא עז אחד ושם ב' ידיו על השולחן והיה מורי זכרונו לברכה לחיי העולם הבא מדבר עמו בלשונו ואחר כך ציוה לי שאלך ואקנהו ונשחוט אותו לשבת וציוה להר"ר משה סופינו שישחוט אותו בכוונה זו (נדפס שם הכוונה עיין שם) ושאלתי למורי זכרונו לברכה לחיי העולם הבא על מה נענשה נפש זה שנתגלגלה בעז, ואמר לי על עון תשמיש המטה לאור הנר, השם יצילנו אמן].

ובתיקונים, (תקונא שתיין ותשע דף קי"ב) על עון קין איתא התם עניין הגלגול וזה לשונו בההוא זמנא דחמא דחובה דא באתר עילאה הוה תליא הרהר בתיובתא ואמר גדול עוני מנשוא הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ וגומר הכא אתרמיז גלגולא דרשיעיא דאתמר בהון ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וגומר ודא איהו הן גרשת אותי היום, דא גלגולא קדמאה, והייתי נע דא גלגולא תניינא, ונד דא גלגולא תליתאה דא איהו רזא על שלשה פשעי ישראל אם תב בתיובתא בתלת גלגולין שפיר ואם לא כתיב ביה ועל ארבעה לא אשיבנו לא אהדר ליה בגופא אחרא אלא יד ליד לא ינקה רע, ויש לכל ירא השם ליתן לב לקיים כל המצות ולהשתדל כל מצות שאפשר לקיימן שכשם שאדם חוזר בגלגול כשהרשיע והתעיב עלילה כך אפילו צדיק גמור חוזר בגלגול על כל מצוה שהיה אפשר לו לקיים ולא קיימה כמבואר בדברי רשב"י זכרונו לברכה בכמה דוכתי וכן מפורש בדברי המקובלים ופיטוגר"ש הסכים בזה, וכבר כתבתי בהקדמת הספר שכל מצוה צריך אדם לקיים בתיקונים וקישוטים כדי שתתקבל ברצון לפניו יתברך. עד כאן לשון ספר חרדים.

שַׁעַר הָאֲמוּנָה

להתחזק באמונה אפילו כשיש לו אשה רע

הגמרא ביבמות (ס"ג) אומרת: "הנני מביא רעה אשר לא יוכלו לצאת ממנה" (ירמיה יא) - זו אשה רעה וכתובתה מרובה.

ומה יש יותר לנחם אדם זה מאשר דברי הגמרא שאינו רואה פני גיהנם. אולם בכל זאת עליו לדעת, שזכות זו - כשהיא רעה אליו מטבעה ומאפיה הקשה והגרוע, אבל אם הוא המגרה את הריב בבית וגורם לה לכעוס עליו ולקללו ולבזותו, אין זה בכלל.

כן כתב בפנים יפות להגאון הקדוש ההפלאה זכותו יגן עלינו (פרשת בראשית).

ולכן ישתדל הוא בכל יכולתו לעשות את המוטל עליו ולהתבונן יום יום בהתבוננות ספרי מוסר, כי אם לא יחזק את עצמו, מי יחזקהו בנסיונות קשים ומרים אלו. אבל אם ישב עם עצמו יום יום ויקרא בספרי מוסר מהי מעלת היסורים, מהי מעלת השתיקה בשעה שמבזים אותו, הרי בזה מכין תבלין ליצר הרע, הם דברי חכמינו זכרונם לברכה ותוכחתם, כמו שפירש החיד"א.

וכן להיפך - אשה שנפל בגורלה איש רע, גם עליה נאמר שלא תראה פני גיהנם, וצריכה היא להשתדל בסבלנות מרובה לסבלו ולכבדו, ויזכו למה שנאמר: "ברצות השם דרכי איש גם אויביו ישלים אתו". ומי הם אויביו, "אויבי איש אנשי ביתו".

וידעו שהכל מעוונותיהם, וזה תיקונם בהשגחה פרטית, וברצות השם מעשיהם על ידי תשובה ומעשים טובים,

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קסה

יתהפכו הלבבות לאהבה ושלוים.

וגם אם תחשוב: לו היתה לי אשה טובה, הייתי צדיק יותר וכיוצא - גם זו מחשבת טעות, כי מי אמר לך שהקדוש ברוך הוא רוצה את עבודתך הנראית לך, אולי, וכך מסתמא, חפץ הוא יותר בעבודתך זו, ודוקא כך, בתוקף נסיונותיך.

גודל מעלת הבטחון

"תאמינו לי, אחי, כי אם לא זו הידיעה שבכל תנועה אלופו של עולם והשגחתו יתברך על כל פרטות ועל כל תנועה, כבר ימים רבים הייתי אובד מן העולם, אשר עברו עלי מן הדוחק ועוני וטלטול וצער וגלות וחרופין, ואחרון הכביד חלישות הדעת, והשם עזר לי שאיני מרגיש בזה, כי ידעתי שבכל תנועה אלופו של עולם, וכשאדם מאמין באמת שאין שום מציאות בלתי השם יתברך, נמתקין ומאירין במדרגות החסד השם באמונה, ואין צריך לא לזעקה ולא לתפלה, אלא על ידי בטחון ואמונה מיד רואים חסד השם ואין מורגש שום צער ויסורין¹².

בעת צרה חס ושלוים לא עלינו אין עצה רק לבטוח בהשם

מובא בספר "מדרש פנחס"¹³: שמעתי משמו של הבעל שם טוב ז"ל, כשבא על האדם, חס וחלילה, איזו צרה וצר לו מאוד, אין לו תקנה - רק שיבטח בחסד עליון בל ימוט, ואז לא יעשה שום דבר ושום רפואה כלל - רק לבטוח, ואפילו שלא להתפלל להקדוש ברוך הוא ולא ילך למקוה וכדומה - רק לבטוח כנזכר לעיל.

(כז) "זוהר חי" פרשת וארא להגאון הקדוש מקאמארנא זכותו יגן עלינו.

(כח) ארת קנו.

שַׁעַר הַשַּׁבָּת

הגאון הצדיק רבי עקיבא אייגר העניש לאיש אחד שבנה בשבת קודש

הגאון הקדוש רבי רבי עקיבא אייגר זצ"ל כל ימי ישיבתו בקי פרידלאנד, לא היה איש אשר ימרה את דבריו, פעם היתה בעיר פרידלאנד שריפה גדולה, לעת הזאת היה שם הגאון ההוא בקי ליסא שנקרא לבוא שמה כאשר שבק חיים חמיו הגביר רבי איצק מרגליות לתקן סדר עזבונו, בשונו לביתו גזר אומר שכל הנשרפים אשר יבנו מחדש יהיו נזהרים להתנות בקאנטראקט שיעשו עם הבונים שביום השבת ויום טוב יהיו בטלים ממלאכה נגד דבר קצוב שיתחייב אדון הבית בעד יום השבת להשלים נזק הבונה והפועלים.

איש לא נפקד אשר לא שמע לקולו, כי אם אחד מיוחד בעם אשר היה בעירו היותר נכבד, היותר עשיר, הוא לא פנה לזה, כי אמר יבנה ביתו בקרוב.

כאשר הגיע שבת הראשון אחר שהחלו לבנות, וכל הבתים שבתו ממלאכה בלעדי בית זה הגביר, ותהום העיר, והקול בא לאזן הגאון, שלח אליו, והשמיט עצמו כי שיח וכי שיג לו, או הוא ישן, בליל שבת שלאחריו, שלח אל השמש המכריז כרוז כתב בכתב ידו הקדושה, והרבה לדבר בענין איסור זה ושגוזר אומר שלא יעשה כן עוד, וסיים וכל הפורץ גדר ישכנו נחש, הוא הגביר הנזכר לעיל לא הוטב לבו בזה.

שבת לאחריו כאשר הוכרז שוב כזה, ויתמרמר הגביר, והוא היה לעת הזאת ראש על הראשים המנהיגים, ונתן

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו **ועונש** קסז

פקודה להשמש המכריז שכל כרוז שיובא לידו להכריז להראות לו מתחלה הכרוז, ואם הוא יתן לו רשיון אז יוכל להכריז.

כהקף הימים והגיע יום ערב שבת קודש והגאון שלח שוב כרוז כפעם בפעם ויבוא אליו השמש להגיב לו מפקודת ראש המנהיג ולדעת מה יעשה, השיבו, אתה לא תעשה נגד פקודתו לך והראהו הכרוז, והודיעני מה ענה לך כאשר הבאת הכרוז אליו, עשה חריטה על תיבות הסיום "וכל הפורץ גדר וכו'" הלך השמש להודיע להגאון הנזכר לעיל, אמר אם כן הנח הכתב ולך לשלום. מה עשה ביום השבת דרש בבית הכנסת, ובתוך הדרוש הרבה לדבר מזה בהתלהבות גדול, וקרא הכרוז בפומבי והוסיף בו דברים ואמר שהוא מובטח מי שימרה דברו ויבנה בשבת, שלא יתקיים הבית ההוא, בכל זאת הגביר לא הטא אזנו, ובנה בית גדול לתלפיות, והבונים עשו מלאכתם גם ביום השבת, והיה זה הבית מבחר הבתים בגודל ובנוי בכל העיר.

ואחר עבור איזה שנים והנה תקרה אחת אשר בקירות הבית נפלה ונשברה, והיה בפתע פתאום, כי הרימה שלטה בה ונרקבה, וקראו לבונה אומן מומחה לבדוק, ויחפש וימצא את כל תקרת הבית וכל עץ אשר בבית ובכל היציעים, כולו שלט בו הרקב, ויאמר מהרו וצאו מן הבית, והוצרך לחדש הבנין מראש עד סוף, והיה לנס, כי כל הבנים הנבנים בשנה אחת עם בית זה כולם בריאים וטובים, ועץ מיער אחד הסמוך לעיר כרתו, והנה הבית הזה חרוב נחרב, והכירו כי הצדיק גזר בדרושו ברב חימום אשר בערה בו, והקדוש ברוך הוא קיים, והבית הזה אחרי הבנותו שנית, מכרו הגביר ההוא לאחד מבני העיר, כי ירא לשבת יותר בבית הזה.

שַׁעַר שְׂכַר מְזִכֵּי הַרְבִּים

גודל מעלת שכר המזכה את הרבים מש"ס, מדרשים.
זוהר הקדוש, ספרי מוסר ועוד, ובכלל זה מי שמדפיס
ספרים להזהיר את הרבים, או שנותן כסף להדפיס.

פתיחה

זיכוי הרבים היא מעלה כל כך גדולה עד כדי כך שכל מה שהרבים עושים על ידו הרי נחשב כאילו הוא עשן וזהו "זכות הרבים תלוי בו". שכל הזכויות שהרבים עושים תלוי במזכה אותם ונזקפין לזכותו. האם דבר כה נשגב ונעלה ניתן לראות בו דבר של מה בכך הרי אפשר לזכות לזה במחי יד הלא בכמה דרשות של השפעה, בהוצאותם לאור של כמה חיבורים של יסודות היהדות כגון: על עניני שמירת שבת, כשרות, טהרת המשפחה, תפילין, מזוזות, ועוד, ולהפיצם על פני תבל, שבדרך זו אפשר להגיע לכל יהודי העולם להסביר להם את מוצאם את מעלתם כעם הנבחר עם סגולה וגוי קדוש, להזכיר לכל אחד ואחד מקור שרשו, שנשמתו שהי נפח בקרבו חצובה מתחת כסא כבודו, והיא חלק אלקי ממעל, והוא מבחר היצורים, ולכן אין שווה להתנתק מעמו עם הנצחי, מאלקי הנצח, ומתורת הנצח ולהחליפם בעולם עובר ושוא, בדברים כאלו והדומה להם הנכנסין ללב, ועל ידי הוצאות קטנות כאלו הקדשת או תרומת זמן מה, כל אחד ואחד יכול להיות נטפל לעושי מצוה, ולהיות ממזכי הרבים למנוע 7 מיליוני יהודים מלהטמע לבין הגויים, למנוע מאחיד היקרים התועים וטועים מחמת חסרון ידיעתם מלתת כתף סוררת לעם ישראל, ובכך כל הזכויות שיעשו והתוצאות שיצאו מזה יהי נזקף לזכות של המזכה אותם, ולא עוד שבזכות זו לא יבוא לא לידי חטא ולא לידי הרהור חטא,

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קסט

ויהיה נחשב כאילו בראו, ועוד ועוד להרבה יקר וגדולה ומעלות בתורה ויראת השם, ולחלק בגן עדן לאין שיעור וערוך, ואפילו אם היו צריכים להוציא הוצאות רבות וגדולות לאין שיעור והיו צריכים להקדיש ולהקריב הרבה זמן, היא מן החובה של תורה ומן ההלכה הברורה שמושבעים ועומדים אנו מהר סיני לערוך מערכה זו שהיא מערכות אלקים חיים, ושאין שום יהודי שבעולם שיוכל להפטור ממנה, בתירוץ של אין כסף לאדון זה, או תירוץ של אין זמן, ולא יעלה אפילו על המחשבה ששייך לומר שסיבות אלו יהי עיכוב, חס מלומר כן. ומה עוד שבו בזמן שבעסק הזה כל השקעה בזה היא אפס שבאפס לעומת הרווחים העצומים בזה ובבא, בגשמיות וברוחניות הקרן קיימת לנצח, והפירות אוכלים בעולם הזה, ובפרט שעצם ההשקעה הוא דבר של מה בכך ולא שייך בזה סיכון הכי קטן של הפסד רק כל כולה רווחים בטוחים זכויות וזכווי זכויות לדורי דורות, כי כל הפירות והתוצאות במצוות ובמעשים טובים שיעשו גם הדורות שיצאו מהניצול משמד הרוחני, וכל מה שיעשו הדורי דורות אחריו שייכים לזה שזיכוהו בכך, ומי פתי לא יסור הנה להתחבר לקבוצת המזכים כי לא שייך לומר בשום פנים ואופן בזה שכסף יהיה עיכוב ויהיה נחשב במצוה כל כך רבה ועצומה.

בספר פלא יועץ^{כט} וזה לשונו: הנה מאחר שעל הרוב קצור קצרה יד החכמים מלהדפיס ספריהם כו', וראוי לעשירים כו' לפתח ידיהם אליהם בעין יפה ובזה חלק כחלק יאכלו עם החכם כו' והכל לפי מה שהוא הספר, ולפי מה שהוא נצרך לרבים, ולפי התועלת הנמשך ממנו לעבודת השם יתברך ודוק ותשכח שכמעט אין כסף שיהא נחשב למצוה רבה כזו, שכל הוצאה של מצוה הוא לשעתו כו', אבל זה הנותן לצורך הדפוס צדקתו עומדת לעד לדור דורים, והוא מזכה את

הרבים, זכות הרבים תלוי בו כו' מה טוב חלקו קנה שם טוב, קנה לו דברי תורה, קנה לו חיי העולם הבא, וגם העולם הזה כו', עד כאן לשונו.

הגע בעצמך אם בכדי להדפיס ספר שיש בזה זיכוי הרבים המצוה כה רבה וגדולה, והזכויות הן כה גדולות ומרובות ואין לכסף שיהא נחשב בזה, מה נענה אבתריה בזמן שכל מטרתינו וכל עבודתינו הוא להציל נשמות תועות שנתערבו לבין הגויים רחמנא ליצלן, למנוע מעם ישראל להיטמע בין הגויים ולהיות כגויי העולם חס ושלום, ולהציל את העם כולו משמד ומטמיון על ידי הדפסת ספרי יסודות היהדות לשלוח להם, ועל ידי כך להגיע אליהם ולדבר אל לבם האם בכלל שייך לומר בזה תירוץ של כסף, של זמן, של ניצול ההשפעה לאלה שיש בכוחם להשפיע על הזולת שיצאו למערכה, בוודאי וק"ו וב"ב של ק"ו שלא, ועל כל יהודי ויהודי באשר הוא יהודי ועומד ומצווה על הצלת גופות ונפשות במקום סכנה, בוודאי שהוא עומד ומצווה על הצלת נשמות שלא ירדו לטמיון רוחני כשם שגדול המחטיאו יותר מן ההורגו כך, גדול המזכהו יותר מהמצילו, וזכויותיו ורווחיו יותר גדולות ומרובות בגשמיות וברוחניות בזה ובבא לעד ולדורי דורות לנצח. ועל כל אחד ואחד מישראל להתעורר בלהבת אש להטות שכס לקחת יד וחלק בגוף בנפש בזמן בממון ככל אשר לא-ל ידו וכל מה שיפעל בזה הוא אך ורק לטובת עצמו ונשמתו ונפשות ביתו שבזכות המצוה הרבה לא בוא הנגע חס ושלום לביתם וינצלו מכל פגעי הזמן בעזה"יית.

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קעא

**איתא במשנה כל המזכה את הרבים,
אין חטא בא על ידו.**

**משנתינו באה ללמד, מה רב שכרו של המזכה את הרבים,
ומה גדול עונשו של המחטיא את הרבים.**

**כל המזכה את הרבים - שמלמדם תורה ומוסר, ומדריכם
בדרך ישרה, אין חטא בא על ידו - שמן השמים מונעים
אותו מלהיכשל בחטא, שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן
עדן.**

(גמרא מסכת יומא דף פ"ז עמוד א')

וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה

**וכל המחטיא את הרבים - שמסית בני אדם לעבירה, ומתעה
אותם מן הדרך הישרה, אין מספיקין בידו לעשות
תשובה - אין מסייעים לו מן השמים שיהא סיפק בידו לעשות
תשובה, שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם.**

(שם)

**והרמב"ם פירש: שוללים ממנו את הבחירה החפשית,
ומונעים אותו מלעשות תשובה, כדי שיבוא עליו
עונשו הראוי לו.**

**וכן מובא באבות דרבי נתן (פרק מ'), "כל המזכה את הרבים,
אין מגלגלים עבירה על ידו, שלא יהיו תלמידיו נוחלים
העולם הבא והוא יורד לשאול, שנאמר (תהלים טז, י), "כי לא
תעזוב נפשי לשאול, לא תתן חסידיך לראות שחת", כלומר לא
תעזוב נפשי לבוא לידי עבירה, שאלך אל שאול, ולא תתן
חסידיך - תלמידי שזכו על ידי, והם בגן עדן - שיראוני בשחת.**

(תוספות יום טוב)

קעב שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

וכל המחטיא את הרבים, אין מספיקין בידו לעשות תשובה, כדי שלא יהיו תלמידיו יורדים לשאול והוא נוהל העולם הבא, שנאמר (משלי כח, יז), "אדם עשוק בדם נפש, עד בור ינוס אל יתמכו בו", כלומר מי שנתחייב בנפש שנאבדה על ידו, אל יתמכו בו שלא יפול, אלא מניחים אותו, ויפול בבור הגיהנם.

(רש"י יומא פד, א)

משה זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלויה בו, שנאמר

(דברים לג. כא) "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל"

משה זכה - שהגיע לתכלית השלימות האנושית בחכמה ובמעשה, וזיכה את הרבים - שלימד את ישראל תורה ומצוות והורה להם הדרך להיות עם סגולה, ולכן זכות הרבים - שמקיימים את המצוות, תלויה בו - כאילו הוא קיים עמהם כל אותן המצוות, שנאמר: "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" - כלומר שהשלים וקיים כל התורה, הוא וכל ישראל עמו.

(המאירי)

ירבעם חטא והחטיא את הרבים חטא הרבים תלוי בו,

שנאמר (מלכים א טו, ט) "על חטאות ירבעם (בן-נבט) אשר חטא

ואשר החטיא את ישראל"

ירבעם חטא - שעשה עגלי זהב ואמר לבני ישראל: "רב לכם מעלות ירושלים הנה אלהיך ישראל

אשר העלוך מארץ מצרים" (מלכים א יב, כח). **והחטיא את הרבים** - שהשתחוו לעגלים ועבדו עבודה זרה, **חטא הרבים תלוי בו** - כאלו הוא עשה את כל החטאים שעשו ישראל, שנאמר: "על חטאות ירבעם (בן נבט) אשר חטא ואשר החטיא את ישראל" - לא כתוב "על חטאות ירבעם וישראל" אלא "על חטאות ירבעם אשר חטא ואשר החטיא", מכאן שהכל תלוי בירבעם.

(ברטנורא)

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו **ועונש** קעג

גודל שכרו של המלמד תורה לאחרים, ומזכה את הרבים

במסכת אבות (פרק ה' משנה י"ח), כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. כדי שלא יהיו תלמידיו בגן עדן והוא בגיהנם, כדכתיב "כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת" והיאך אפשר שמי שהוא חסיד יראה שחת, אלא שאחר צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, כלומר שהשלים וקיים כל התורה הוא וכל ישראל עמו.

(פירוש רבינו יונה אבות פרק ה' משנה י"ח)

המזכה את הרבים לא יבא לא לידי חטא ולא לידי הרהור

במסכת אבות (פ"ה מ"ח), כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. כשאדם עושה זכות גדולה כזו, **מדת הדין** נותנת לשלם שכר גדול כזה שלא להביא חטא על ידו ולא הרהור עבירה, וזהו שכרו ששכר מצוה מצוה. (פירוש רבינו יונה על אבות פרק ה')

בסנהדרין צ"ט, וזה לשונו: אמר רבי אבהו כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, שנאמר ומטך אשר הכית בו את היאר, וכי משה הכהו והלא אהרן הכהו, אלא לומר לך כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

וברש"י שם: כאליו עשאו. לאותו דבר מצוה: והלא אהרן הכה, דכתיב (שמות ז) ויאמר אל אהרן קח מטך ונטה

ידך.

כל המכניס בריה אחת תחת כנפי השכינה

כאילו יצרו ורקמו והביאו לעולם

ובתוספתא הוריות (פרק א ז') וזה לשונו: ומנין שכל השונה פרק אחד לחברו מעלה עליו כתוב כאילו הוא

קעד **שכר** פרשת תזריע - פרק כ"ו **ועונש**

יצרו ורקמו והביאו לעולם שנאמר (ירמיה טז) אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, כאותו הפה.

כל המכניס בריה אחת תחת כנפי השכינה מעלין עליו כאילו יצרו ורקמו והביאו לעולם.

כאלו בראו

ובשהש"ר (א. כב) וזה לשונו: כל המכניס בריה אחת לתוך כנפי השכינה, מעלין עליו כאלו הוא בראו, עד כאן לשונו.

הרוצה לחיות

ואם אינו למוד לקרות ולשנות מה יעשה? ילך ויעשה פרנס על הצבור והוא חי.

(ויק"ר כה א)

כעוסק בתורה

העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה.

(ירוש' ברכות ה א)

המניח צרכי ציבור כאילו לוקח שוחד

מברכתא היתא עוברת בבאר שבע והיו מניחין צרכי צבור ועוסקים בצרכי עצמן ומכח אותו מעשה מעלה הכתוב כאילו לקחו שוחד.

(ב"ר פ"ה יג)

כל טורח הציבור עליו

נתמנה אדם בראש ונוטל טלית לא יאמר לטובתי אני נזקק לא איכפת לי בצבור אלא כל טורח הציבור עליו.

(שמור"ר כז ח)

מה אגוז זה חלק וכל מי שעולה לראשו ואינו נותן דעתו האיך יעלה, סוף שהוא נופל, כך כל מי שהוא מנהיג

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קעה

שררה על הצבור בישראל ואינו נותן דעתו האיך הוא מנהיג את ישראל סוף שהוא נופל.

(שיר השירים רבה ו יז)

שבחן של צדיקים

להודיע שבחן של צדיקים כשהם נפטרים מניחין צורך עצמן ועוסקין בצורך צבור.

(ספרי פנחס קלח)

הקדוש ברוך הוא ממלא החסרון להעוסק בצרכי ציבור

כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. נראה לי כי אלו שאין מזכין את הרבים ואין עליהם עול הצבור ואימתא דציבורא הם יכולין להשתדל בתורה עצמן כי אין להם טירדא וביטול הזמן ומונע ומעכב מחמת פחד ואימה, מה שאין כן אלו שעול הצבור עליהם על פי רוב מחמת צרות הלב ומפחד הציבור אין יכולים לעשות שום דבר, נמצא יש להם היזק רב וחסרון וגרעון בהשתלשלות חובות עצמם אך יתברך שמו ברוב רחמיו ממלא להם החסרון, והיינו "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו" רצונו לומר אין גרעון וחסרון בא על ידי זה שמזכה את הרבים. והוא נכון בסייעתא דשמיא.

(ישמח משה)

גורם הזכות על ישראל

משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו. יש לדקדק הלשון "תלוי בו", אך יש לפרש כמו שאמרתי גבי גדעון כתיב "לך בכוחך זה", ואמרתי, בכוחך זה, תיכף כשלמדת סניגוריא עליהם, תיכף נהפך מדת הדין לרחמים, שתיכף כשהצדיק מלמד זכות על האדם, תיכף נהפך מדת הדין לרחמים, וזה שכתב המשנה "משה זכה וזיכה את הרבים", פירוש שמשה היה רגיל תמיד לדבר טוב על ישראל וזיכה אותם תמיד, בזה היה פועל תמיד רחמים על ישראל, וזהו

קעו שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

שאמר "זכות הרבים תלוי בו" פירוש הוא היה גורם הזכות על ישראל בזה שזיכה אותם תמיד.

(זרע קודש)

העוסק בצרכי ציבור שכרו הרבה מאוד

ובאמת עיקר כוונת ההספד שיקנאו החיים בהם ויאמרו ראו כמה יקר הגיע לאיש אשר עסק בעבודת ה' ולמה נחדל אנחנו לעשות כמוהם, ובפרט העוסקים בצרכי ציבור, כמו שהיה באנשים הנ"ל כמה שעסקו בצרכי ציבור וביטלו לפעמים על ידי כן עונת התורה.

ואמרו במדרש לרבי אבהו הראו שכרו י"ג נהרי אפרסמון ואמר אלו למאן, אמרו ליה לאבהו, אמר ואני אמרתי לריק יגעתי וכו'. וצריך ביאור איך חס ושלוש יכפור רבי אבהו בשכר תורה ומצות. ופשוטן של דברים כמו שכתבתי כי ידוע ר' אבהו היה קרוב לבי קיסר ושכיח שם כמבואר בגמ' כד הוי רבי אבהו אתי לבי קיסר וכו', וא"כ מארץ ישראל מושב רבי אבהו לרומי מושב קיסר דרך רב וצריך זמן בהליכה וחזרה וגם שם לבוא אל הקיסר ולהשתדל כי לא בחנם הלך שם, צריך גם כן זמן רב כנודע למבקרי פתחי שרים ומכל שכן מלכים גדולים כמו קיסר רומי בימים ההם, ואם כן ביטל על ידי כן זמן רב מהתורה והיה פרוש מבית המדרש דיבוק חברים וכדומה.

אך אמרו במשנה והעוסקים בצרכי ציבור יהיו עוסקים עמהם לשם שמים ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם, והיינו שלא יצטערו כי על ידי עסיקת צרכי ציבור נתמעט הלמוד ומעשים טובים, ואמר לו אל תיראו כי מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם מעשים טובים ותורה בשלימות, וזהו ענין רבי אבהו שפחד שמה שיגע בצרכי צבור והלך לבי קיסר וכדומה הכל לריק כי מיעט על ידי כן תורה ועבודת ה', וזהו אמרו לריק יגעתי, אבל הראו לו

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קעז

משמים כי הקדוש ברוך הוא קבע לו שכר מכל מקום ושכרו הרבה מאוד.

(יערות דבש)

חבר אני לכל אשר יראוך (תהלים קי"ט, ס"ג)

"מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות", - זה שנמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם.

(ברכות כו)

הרי שמן הדין הוא שצריך להימנות עם חביריו לדבר מצוה, ואם אינו נמנה עמהם הרי זה חסרון שלא יוכל שוב להמנות.

וזאת הרי כל אחד ואחד מאתנו יש בכוחו להימנות ולהיות ממזכי הרבים כל אחד בחלק השייך לו והראוי לו: הרב בהשפעתו הגדולה, העשיר בעשרו, והדל בזמנו וכו' ויחד להיות נימנים לחבורה אחת להצלת הרבים ומזכי הרבים. וכל אחד יש לו בכוחו חלק אחד שיכול לעזור בזה מי בדבר גדול ומי בדבר קטן ולהיות לכל הפחות נטפל לעושי מצוה וכמאמרם ז"ל: (מכות ה) הנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה, (וה"ה להיפך).

(ת"כ ורש"י ויקרא ה, יז)

אין שיעור וערך לגודל שכר האדם

המזכה נפשות ומקרבן לתורה

בעלי תורה היראים והחרדים לדבר השם שחלים ומזדעזעים מפני כבודו יתברך מוטל עליהם להשגיח על עוברי רצונו יתברך, להדריכם בדרך הישר עד כי ישובו מדרכם הרעה לעבודתו יתברך.

והענין מבואר בזוהר הקדוש פרשת תרומה (דף קכ"ט) דאין שיעור וערך לגודל שכר האדם המזכה נפשות ומקרבן לעבודתו יתברך, כי הכרוז יוצא בקול גדול ואומר עליונים

קעח שר פרשת תזריע - פרק כ"ו עונש

ותחתונים אסהודי סהדותא, מאן הוא דבורא נפשות ומזכה לחייביא ההוא שכתר מלכות בראשו ההוא ראוי לעלות השתא קמי מלכא דהא מלכא ומטרוניתא שאלו עליה, כדין אזדמן תרין סהדין מאינון עיני ה' דמשטטי בכל עלמא וקיימין בתר פרגודא וסהדין סהדותא דא, ואמרי הא אנן סהדין על פלניא בר פלניא דמזכה רבים ומסירם מדרכם המקולקל, זכאה חולקיה דהא אבוי נזכר בגינו לטובה, דא איהו עביד לתתא נפשאן דחייביא דהוו מסטרא אחרא, כדין אתייקר קוב"ה בחדוא שלימתא, ביה שעתא אזדמן חד ממנא דאיהו גזברא על דיוקנין דצדיקיא ברזא דשמושא דאתוון דאתקרי ברזא יהודיע"ם בכתרא דשמושא דשמא קדישא, ורמיז קודשא בריך הוא לההוא ממנא ואייטי דיוקניה דההוא בר נש דעביד נפשאן דחייביא וקאים ליה קמי מלכא ומטרוניתא, ואנא אסהדנא עלי שמיא וארעא דבההיא שעתא מסרין ליה לההוא דיוקנא, דהא לית לך כל צדיקא בהאי עלמא דלא חקיק דיוקניה לעילא תחות ידא דההוא ממנא, ומסרין בידיה עי מפתחן דכל גנזיאי דמאריה בהו, כדין מלכא בריך לההוא דיוקנא מכל ברכאן דברוך לאברהם כד עביד נפשאן דחייביא שהיה מגייר גרים ומקרבן תחת כנפי השכינה, וקב"ה רמיז לדי משריין עלאין ונטלין לההוא דיוקנא ואזלי עמיה ואיהו עאל לעי עלמין גניזין דלא זכי בהו בר נש אחרא בר אינון גניזין לאינון דעבדי נפשיהון דחייביא, ואלמלי הוו ידעו בני נשא כמה תועלתא וזכו זכאן בגינייהו כד זכו להון, הוו אזלי אבתרייהו ורדפי לון כמאן דרדף בתר חיין, מסכנא זכי לבני נשא בכמה טבאן בכמה גניזין עלאין לאו איהו כמאן דזכי בחייביא, מה בין האי להאי, אלא מאן דמשתדל בתר מסכנא איהו אשלים חיין לנפשיה וגרים ליה לאתקיימא וזכי בגיניה לכמה טבאן לההוא עלמא ומאן דמשתדל בתר חייביא איהו אשלים יתיר, עביד לסטרא אחרא דאלהים אחרים דאתכפייא ולא שלטא ואעבד ליה משלטנותיה, עביד דאסתלק קב"ה על

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קעט

כורסי יקריה, עביד לההוא חייבא נפשא אחרא זכאה חולקיה עד כאן לשון הזוהר, אשרי לו ואשרי חלקו אמן סלה וכן יהי רצון.

(אור צדיקים)

מי שמזכה את הרבים לחזור בתשובה בתוכחתו מה גורם לעולם ולנפשו

ומה מאוד גדלה מעלת המזכה את הרבים, כמבואר בזוהר הקדוש פרשת תרומה (דף קכ"ח ע"ב) וזה לשונו: זכאה בעי למרדף בתר חייבא ולמקני ליה באגר שלים, בגין דיעבר מניה ההוא זוהמא ויתכפיא סטרא אחרא ויעביד לנפשיה בגין דיתחשב עליה כאלו הוא ברא ליה, ודא איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא ואסתלקותא יתיר מכלא, מאי טעמא בגין דאיהו גרים לאכפיא סטרא אחרא ולאסתלקא יקרא דקב"ה, ועל דא כתיב באהרן (מלאכי ב, ו) "ורבים השיב מעון", וכתוב (שם, ה) "בריתי היתה אתו". תא חזי כל מאן דאחיד בידא דחייבא ותב לגביה למשבק ארחא בישא, איהו אסתלק בתלת סלוקין, מה דלא אסתלק הכי בר נש אחרא, גרים לאכפיא סטרא אחרא וגרים דאסתלק קב"ה ביקריה וגרים לקיימא כל עלמא בקיומיה דלעילא ותתא, על האי בר נש כתיב בריתי היתה אתו החיים והשלום, וזכי למחמי בנין לבנוי, וזכי בהאי עלמא וזכי לעלמא דאתי, כל מארי דינין לא יכלין למידן ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי, עאל בתריסר תרעי ולית מאן דימחי בידיה, ועל דא כתיב (תהלים קיב, א), "גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך" וגו', עד כאן לשונו.

תרגום ללשון הקודש

זכאי לרדוף אחר הרשע ולקנותו בשכר מלא, כדי שיעביר ממנו זוהמא ההיא ולהכניע הסטרא אחרא, ויעשה אותו, כי נחשב לו כאלו הוא ברא אותו. וזה הוא שבח,

שיתעלה בו כבוד הקדוש ברוך הוא, יותר משבח אחר, והתעלות הזו היא יתירה מכל. מהו הטעם. משום שהוא גרם להכניע הסטרא אחרא, ולהעלות כבוד הקדוש ברוך הוא. ועל זה כתוב באהרן, "ורבים השיב מעון". וכתוב "בריתי היתה אתו". בוא וראה, כל מי שאוחז ביד הרשע, והשתדל בו שיעזוב דרך הרע, הוא עולה בג' עליות, מה שלא עלה כך אדם אחר, גורם להכניע את הסטרא אחרא, וגורם שיתעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו, וגורם לקיים על העולם בקיומו למעלה ולמטה. ועל אדם זה כתוב, "בריתי היתה אתו החיים והשלום". וזוכה לראות בנים לבניו, וזוכה בעולם הזה, וזוכה לעולם הבא. כל בעלי הדין לא יכלו לדון אותם בעולם הזה ובעולם הבא, נכנס בי"ב שערים ואין מי שימחה בידו. ועל זה כתוב, "גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך" וגו'.

בא וראה כמה גדול שכרו של אדם הפועל לחזרה בתשובה

וז"ל בזהר חדש פי' לך לך (דף כ"ב ע"ג): ואמר ר' אבוהו בא וראה כמה שכרו של אדם העושה לאחר לחזור בתשובה, מנ"ל ממה דכתיב (בראשית יד, יח): "ומלכי צדק מלך שלם", תאני ר' חייא רבה, בשעה שנשמת הצדיק המחזיר בתשובה לאחרים יוצא מן הגוף, מיכאל השר הגדול המקריב נפשות הצדיקים לפני בוראו הוא יוצא ומקדים שלום לנשמתו של אותו צדיק, שנאמר ומלכי צדק, זהו מיכאל ראש שומרי שערי צדק, מלך שלם, זו ירושלים של מעלה, הוציא לחם ויין, שהקדים ויוצא לקראתו ואומר לו שלום בואך, עד כאן לשונו.

מה מכריזין על האדם המזכה את הרבים בשמים

וז"ל גם כן (בדף ס"ב ע"ד), כרוזי כריז בכל יומא, זכאין אינון דמשתדלי באורייתא ואינון דמזכאן להו לאחרנין ואינון דמעבירין על מדותיהו, עד כאן לשונו בקיצור.

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קפא

מכריזים כרוז בכל יום, אשרי הם החברים העוסקים בתורה, ואותם המזכים אחרים ואותם המעבירים על מדותיהם.

המזכה את הרבים הוא היחסן הכי הגדול בשמים

בספר ישמח משה על התורה בהקדמה בקונטרס תהלה למשה (דף י"א ע"ב) וזה לשון קדשו: מבואר בזהר תרומה (דף קכ"ח ע"ב) ההוא זכאה בעי למרדף בתר חייבא וכו' בגין דיחשב לוי כאלו הוא ברא לוי ודא איהו שבחא דיסתלק ביי יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא וכו' ועל דא באהרן ורבים השיב מעון וכתוב בריתי היתה אתו החיים והשלום (ועיין שם בדף קכ"ט ע"א) כמה הפליגו שם כמה גדולים זכות הצדיקים שמחזירים רשעים בתשובה.

וכן שמעתי מאדוני מורי וחמי ז"ל אשר ספר לו מוזל"ה איך שפעם אחת נפגשו בעולם העליון רש"י ז"ל עם הרב הקדוש ר' איציקל מדראהאביטש ושאל רש"י ז"ל ר' איציקל איזה זכות ומצוה יש לו לבנו הרב הקדוש ר' מיכל המגיד משרים מזלאטשוב מה ששומע שמרעישין בכל העולמות עם בנו הרב הנ"ל, והשיב לו ר' איציקל הנ"ל, איך שלומד תורה לשמה ולא נתקררה דעתו של רש"י ז"ל, ואמר לו עוד שבנו הרבה לסגף את עצמו בתעניתים וסגופים וגם בזה לא נתקררה דעתו הקדושה, ואמר לו עוד אשר הרבה בגמילות חסדים וצדקה ופיזר נתן לאביונים וכדומה ועוד לא נתקררה דעתו.

שוב אמר לו שרבים השיב מעון ועשה הרבה בעלי תשובה בעולם ובזה נחה ושקטה דעתו של רש"י ז"ל, ונחה דעתו הקדושה מה שמרעישים אתו כל הפמליא של מעלה עד כאן. מובן כי מעשה כזה לא יוכל לספר איש אשר עיני בשר לו, ואך לאדם אשר עיניו משוטטות בעולמות עליונים שומע ורואה מה שלא ישמע לזולתו. יוכל לספר כזאת.

קפב שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

זיכוי הרבים שכרה - והיפוכה בלשונות חז"ל. (פרק ה' מ"ח)

כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו מאי טעמא שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בג"ע שנאמר (א) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם שנאמר אדם עשוק בדם נפש (ב) עד בור ינוס אל (ג) יתמכו בו.

(יומא פ"ז)

(א) למדנו שהקדוש ברוך הוא מונע את החטא מלהכשילו.

(ב) מחוייב בנפש שנאבדה על ידו.

(ג) שלא יפול אלא מניחים אותו ויפול כבוד גיהנם.

ואשיריהם תשרפון באש א"ר ששת ומה (א) אילנות שאין אוכלים ולא שותים ואין מריחים אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובאה לאדם תקלה על ידם, המתעה את חבריו מדרכי חיים לדרכי מיתה עאכ"ו.

(סנהדרין נ"ד)

(א) של אשרה דכתיב בהו תשרפון באש.

(ב) אלמא תקלה וכו', שאף הם הוזהרו על עבודה זרה.

א"ר יעקב ברה דבת יעקב כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא דכתיב (א) וגם ענוש לצדיק לא טוב אין לא טוב אלא רע וכתוב (ב) כי לא א-ל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ה' שלא יגור במגורך רע:

(שבת קמ"ט)

(א) וכיון דאינו טוב הרי הוא רע.

(ב) אלמא אינו נכנס במחיצתו.

א"ר אבהו כל המעשה את חבריו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו כו'

(סנהדרין צ"ט).

שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש קפג

משה זכה וזיכה את הרבים. מפני מה זכה משה למאור פנים בעולם הזה מה שעתיד הקדוש ברוך הוא ליתן לצדיקים בעולם הבא מפני שעשה רצונו של הקדוש ברוך הוא ומתאנח על כבודו של הקדוש ברוך הוא ושל ישראל וכל ימיו היה מחמד ומתאוה ומצפה כדי שיהא שלום בין ישראל לאביהם שבשמים:

(תנ"כ"ר רפ"ד)

גם אם מזכה רק יחיד (באופן שעשה כל מה שביכלתו לזכות את הרבים)
נחשב כאילו זיכה את הרבים

כל המזכה את הרבים. עיין תוספות יום טוב שכתב בפירושו דקרא ל"ת חסידיך רבים. הכתיב קדריש. אבל הקרי הוא חסידיך לשון יחיד אטו משום דהוא בגיהנם. לא סגי להו לתלמידים עד שיבואו לראותו שם. ישארו הם בגן עדן ולא יבואו לראות כבלע את הקודש. ואם אמנם אמרו בדרשות שהצדיקים רואים בפורענותם של רשעים בגיהנם ושמחים לראות נקם. אם כן גם כשיבוא הוא עמהם לגן עדן. מכל מקום יבואו יחדיו לראות שחת. ולא אמר לא תתן חסידיך לראות בשחת. לכן אין זה אלא תפל בלי מלת. גם מה שכתב תוספות יום טוב דבענין דוקא רבים, שבוש הוא בעיני דודאי אפילו זיכה אחד, (מבלי שיכול לזכות יותר) מכלל מזכה רבים יחשב. וכן להיפוך כי הכל הולך אחר הכוונה. שאם היה ביכלתו לזכות רבים. היה עושה. ולא עוד אלא אפילו אחד שזכה לעצמו בלבד. נחשב כמזכה את הרבים. לפי שכולן זוכין על ידו. וכמו שכתוב על הפסוק "ואנכי בעלתי בכס" וגו'. אחד מעיר מזכה את כל העיר. ואחד ממשפחה מזכה כל המשפחה. והיינו נמי לדעתי כשעושה כל מה שביכלתו לזכות גם לאחרים ואף על פי שלא עלתה בידו. המחשבה מצטרפת למעשה. כמו שכתוב כל החושב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלין עליו כאלו עשאה. לפיכך נחשב לו כאלו כבר זיכה את הרבים

קפד שכר פרשת תזריע - פרק כ"ו ועונש

בפועל. ומועיל גם כן שיזכו רבים על ידו, כאמור. וזהו לדעתי כוונת הקרי והכתיב שניהם לדבר אחד נתכוונו. ודוד על עצמו אמרן. רצה לומר א"ת חסידך וגוי. שהרי עם היותי יחיד לעולם אני חשוב כחסידך רבים, בין לפי המחשבה בין על פי המעשה. וזה נכון וישר. ומתני' דנקטה הרבים. משום סיפא לאשמועינן דזכות הרבים תלוי בו. וחטא הרבים תלויה בו. ולעולם שאין החטא בא על ידו. או ההיפך שאין מספיקין בידו לעשות תשובה. אפילו באחד שזיכה או שהחטיא הדברים אמורים וזיל נמי בתר טעמא. וגם מחמת מחשבתו שניכרת מתוך המעשה, שאילו היה בידו לעשות כן לרבים. היה עושהו, כל זה ברור

(לחם שמים).

בעזרת השם יתברך

פרשת מצורע - פרק כ"ז

שויתי השם לנגדי תמיד

שמעתי ממורי [הבעל שם טוב], כי אדם השלם אם יזדמן לו איזה ביטול תורה ותפלה, יש לו להבין שגם זה הוא בידו יתברך, שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר, בסוד "שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני וכו'" (שיר השירים ח, ג) ו"דברי פי חכם חן". וזה שכתוב (תהלים סז, ח): "שויתי השם לנגדי תמיד", וקל להבין. ("תולדות יעקב יוסף", וישב)

"**שויתי** השם לנגדי תמיד" - דהיינו, גם כשהשם כביכול "לנגדי" ודוחה אותי תמיד, עם כל זה "שויתי השם" - לדעת שהכל ממנו לטובתי.

שער הגהינום

עצות להינצל מגיהנם וגלגולים רעים

ואם הנך רואה שאתה משתדל להיות תואם עצמך לחיובי התורה וסר למשמעתם, הרי שאין חשוב כמותך לפי כללי התורה, שהם כללי השם יתברך, שעובד, כביכול, לפי כללי תורתו. ואם כן, מה לך ליפול מכך שלבני אדם יש כללים נגד התורה.

ובפרט מעלות הבזיונות - מי יכיל מעלתם, עד שאומר מהרח"ו: לו היה אדם יודע מעלת הבזיונות, היה מחפש אנשים בשוק עם תשלום שיבזוהו.

קפו **שכר** פרשת מצורע - פרק כ"ז **ועונש**

**"נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש
ואל ילבין פני חברו ברבים"^א.**

לזכות לעולם הבא

כשחלה רבי אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו. אמרו לו:
"רבינו, למדנו ארחות חיים ונזכה בהן לעולם הבא.
"אמר להם: "הזהרו בכבוד חברכם... ובשביל כך תזכו לחיי
העולם הבא"^ב.

כל ישראל ערבים זה לזה

"כל ישראל ערבים זה לזה", לפי שהן כגוף אחד המחולק
לאיברים איברים^ג.

האם טעמת טעם יראת השם

"אם אין אתה אוהב נאמן לישראל, עדיין לא טעמת טעם
יראת השם. אם אתה מאמין שנשמתך היא חלק אלקי,
אם כן, כל ישראל אחד, שהרי אין באלקות חלקים חלקים"^ד.

מי שהוא בכעס שולטין עליו כל מיני גיהנם

אמר רבי יונתן: כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו,
שנאמר: "והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך", ואין
רעה אלא גיהנם^ה.

(א) סוטה י.

(ב) ברכות כח, ב.

(ג) על פי הירושלמי.

(ד) רבי משה לייב מסאסוב.

(ה) נדרים כב.

לדון את כל האדם לכף זכות

"והוי דן את כל האדם לכף זכות",^ו וזהו סיבת מניעת הקטטה בין החברים וריבוי השלום, ולא עוד - אלא גם שדנין אותו מן השמים לכף זכות.^ז

נטילת ידים

לענין נטילת ידים שחרית^ח, כלל זה יהיה בידו של אדם, שכל מצווה אפילו מצווה קלה מדרבנן - מרומז בתורה הקדושה, וניתקנה על ידי אנשי כנסת הגדולה, שבהם היו כמה נביאים, על פי סודות גדולות ונוראות לתיקונים גדולים בעולמות העליונים הקדושים, גם לתיקון נשמתו וגופו. כי נטילת ידים של שחרית נזכר מפורש בזוהר הקדוש שהעתקנו לעיל, שקודם שנטל אדם ידיו שחרית נקרא טמא, ואחר שנטל נקרא קדוש. ובודאי אם האדם נותן אל לבו, ירגיש בעצמו, כי קודם שנטל, אפילו ידיו עליו כבדים; ואחר שנטל שלוש פעמים בסירוגין כדינו, נעשו עליו ידיו קלים: ובודאי תיקון במצווה זו של נטילת ידים נשמתו וגופו, לבד התיקון הגדול בעולמות העליונים. לכן שייך שפיר הלשון בברכה זו של נטילת ידים - "אשר קדשנו במצותיו", כי במצווה זו נעשה האדם קדוש כנזכר בזוהר הקדוש^ט. ובודאי חיוב על האדם לברך ברכה זו "על נטילת ידים" בשמחה רבה ועצומה, שבמצווה זו קידש אותנו, עם הישראלי, הבורא יתברך שמו ויתעלה, וכוונה זו יכווין האדם גם כן בנטילת ידים של אכילה, בהיות כי גזרו

(ו) אבות א, מו.

(ז) מנורת המאור.

(ח) עיין שכר ועונש חלק א' וחלק ב', ובזוהר הקדוש פרשת פקודי, עיין שם.

(ט) ועיין בספר הקדוש קב הישר פרק י"ג באריכות.

קפח שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש

רבותינו זכרונם לברכה על הידיים, ועל כן כשמקדש ידיו לאכילה, יכווין בברכתו כנזכר לעיל, ודי בזה למשכיל.

עונש לאחד שמתו שוריו על שחילל שבת קודש

פעם בא גביר אחד לפני הרב הקדוש בעל באר מים חיים זכר צדיק לברכה אב בית דין טשערנאוויטץ, והתנצל לפניו איך שהוא מחזיק רפת מהרבה שורים ושלח אותם לעיר וויען למכור אותם, ובדרך נפלו כמה שורים מחמת שהתחיל החולאת בשורים וכמה שורים מתו, ואמר לו הרב רבי חיים שאם יקבל עליו שביום השבת קודש לא יעבוד בהם שום מלאכה אז לא ימותו, ואמר לו שנוטריקון של תיבת שב"ת הוא כך, "שורך" בשבת "תעבוד", "שורך" בדרך "תמות", - "שורך" בשבת "תנח", "שורך" בדרך "תלך".

שער הגלגולים

עוד מקצוע אחד היה לר' שלום, כשנתיים אחר עליתו לירושלים נפטר רבי בערל וועקער, "המעורר" שעסק במקצוע זה למעלה מעשרים שנה. הלה היה ידידו של רבי שלום, והוא השאיר אחריו צוואה כי הוא מוסר לו את מקצועו לעורר את יהודי ירושלים בעלות השחר לקום לעבודת הבורא. ומאז לילה לילה היה רבי שלום קם ל"חצות ואחרי גמרו "תיקון חצות" ופרק יום התהילים היה יוצא לבדו כאשר פנסו בידו לחוצות ירושלים וקורא בניגון מרגש: "קומו! קומו! לעבודת הבורא יתברך שמו!" תחילה התהלך בחוצות העיר העתיקה, ומשם היה פונה ויוצא את "שער יפו" וממשיך את קריאתו ברחובות ובשכונות של העיר החדשה דאז, כגון "מאה

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש קפט

שערים" "נחלת שבעה" "ימין משה" ועוד, ומשהאיר השחר חוזר לחורבה ומתפלל "ותיקין"

נוטרי העיר הערביים ברחובות ובשכונות, שכבר הכירו אותו היטיב היו מלווים אותו בדרכו ומהם היו עוזרים לו גם בניגונו.

לא חוס ולא קור עכבו את ר' שלום מעבודתו, כי על כן הוא חש עצמו כעבד הממלא את רצון אדונו, ספוקו היה רב כאשר יהודי ירושלים היו שומעים את קריאתו והתחילו נוהרים לבית הכנסת - משם היה בוקע תוך שעה קלה קול התורה ומעורר את העצלנים, אלו שקולו של ר' שלום לא הספיק להקימם ממטתם.

כמוכח מימי קדם היה הוא נראה בעיניהם של יהודי ירושלים בשעה שחפזו לבית הכנסת ותחת בית שחיים הטלית והתפילין. שעה ארוכה היה מסובב בכל בוקר, ובכל סיבוב וסיבוב עובר בסמוך לבית הכנסת, וכיון שנוכח לראות כי רוב הספסלים תפוסים, התחיל גם הוא בעצמו להתכונן לעבודת הבורא.

וכבר אמרו בדחני ירושלים: "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד" (ויקרא, בחוקותי) אחרי מאה ועשרים שנותיו של רבי שלום כאשר ינוח בארץ והאדמה תכסה עליו - ושכבתם ואין מחריד - לא יהא מי שיחריד את יהודי ירושלים משנתם לעבודת הבורא...

אלא שבין כך ובין כך ברוב חייו של רבי שלום בירושלם, לא קם לו מפריע בעבודתו הקדושה, עד שקרה מה שקרה.

באחד הימים כאשר רבי שלום מתהלך לו כדרכו באשמורת הבוקר ומפזם לו את פזמונו היומיומי, ארב לו אחד

קצ שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש

מ"משכילי" העיר - אשר שנה ופרש בילדותו לבתי ספר חלוניים שנאסרו על ידי רבני ירושלים - והתיז על פניו עביט של שופכין...

רבי שלום לא ספר על הדבר כלל, בני משפחתו של ה"משכיל" בלבד ידעו על כך, והנה עוד באותו יום מת הלה באופן פתאומי. בתחילה לא נטו בני משפחת המת לקשר את הענין עם הכלמתו ופגיעתו ברבי שלום, אלא שתוך ימים אחדים נוכחו בכך עין בעין.

יומיים לאחר מעשה זה ורבי שלום עובר בדרכו ליד הבית שם קרה המקרה, והנה לפניו כלב גדול ואיום שחור מפחם, שרץ לקראתו בתנופה אחת, רובץ על ידו ומיילל, לא איש כרבי שלום גבור ירתע מכך, והוא ממשיך בדרכו עד שסיים את עבודת יומו, כאשר הכלב רץ אחריו כל הדרך. וכי מה יש בכך, חושב רבי שלום לעצמו כאשר כלב שוטה נשרך אחרי...

אולם גם למחרת נשנה הענין - הוא עובר על יד הבית שם הכלימוהו - בפעם הראשונה מיום בואו לירושלים, והנה אותו הכלב רץ לקראתו ביללה ורובץ על ידו, רבי שלום ממשיך בדרכו והכלב אחריו, גם הפעם לא שת רבי שלום לבו על כך אלמלא חזר הדבר בשלישית וברביעית, עתה נוכח רבי שלום כי דברים בגו, וביום החמישי עלה לבית הדין שבחצר ה"חורבה" וספר בהתרגשות את סודו.

רבני ירושלים שמעו את סיפורו בחרדה בתחילה נטו לראות בדבריו הזיה בלבד, אך רבי שלום כבר דאג לכך מתחילה, הוא קרא לשני עדים מחכמי הישיבות בירושלים שעוד מאשמורת אותו בוקר הועידם רבי שלום כדי לראות במחזה. הללו העידו כי כל דבריו אמת, אלא שהם גם הוסיפו שספרו על כך עוד בבוקרו של יום לבני משפחת המת, וכאשר

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש קצא

אחד מן המשפחה חמד לצון וקרא בשם המת, התחיל הכלב להשתולל וקפץ מלא זעם כנגד חלון הבית. עתה - מספרים העדים - בני המשפחה שבורים ורצוצים ומוכנים לקבל "סדר תשובה" אשר יורו להם חברי בית הדין.

הרבנים התייעצו ביניהם וכיון שנוכחו לדעת כי לפניהם ענין חמור מאוד, הוחלט לבקש את רבה של ירושלים הגאון רבי יוסף חיים זוננפעלד ששימש כאב בית דין להשתתף בדין תורה מסובך זה.

לא פעם היה רבי חיים משתתף בדיני תורה מסובכים, אך זו תקופה ארוכה אשר חולשתו גברה והוא מועט להופיע. היה זה כשנה לפני פטירתו, אך עתה לא ותרו הרבנים, וראש בית הדין הגאון רבי מרדכי לייב רובין ירד בעצמו לבית הרב ב"בתי מחסה" כדי לבקשו על כך. אלא שרבי חיים לא היה בשעה זו בביתו, והרבנית ספרה שרק לפני שעה קלה הלך ל"יתלמוד תורה" "עץ חיים" אשר בחורבת רבי יהודה החסיד, "הה" "הה", גנח מעט רבי מרדכי לייב מעייפות ואמר לעצמו הרב נמצא סמוך לבית הדין ואנוכי לא ידעתי.

מה עושה הרב בשעה זו בתלמוד תורה "עץ חיים" משתומם רבי מרדכי לייב כשהוא חוזר על אותה דרך בה הלך זה עתה, הוא מזרז את הליכתו, והנה הרב לקראתו, רבי מרדכי לייב לא עצר ברוחו, ושאל את הרב על פשר בקורו בשעה זו בתלמוד תורה.

"לא כלום" - משיבו רבי חיים אחד מנכדי יכנס בעוד כמה ימים לעול מצוות, והלכתי לבקש מהמלמד, שישתדל ללמדו בעל פה את כל התרי"ג מצוות"..."אמנם"- מוסיף הרב - "העולם נוהגין ללמד דרשה ופלפול ליום הבר מצוה, אך לדעתי אם הנער יודע ביום בו הוא נכנס למצוות את כל התרי"ג מצוות בעל פה זוהי הדרשה הנאה ביותר"...

קצב שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש

ספר רבי מרדכי לייב לרבי חיים, את העובדא ברבי שלום גבור, ומוסיף שחברי בית הדין יושבים ומצפים שהוא הרב ישתתף במושב הדין תורה.

הרב שמע את הדברים והסכים לעלות מיד לבית הדין, הוא הכיר יפה את רבי שלום, אשר היה מאוכלי שולחנו הקבועים בכל שבת מברכים ובמועדים, נכדי הרב מספרים כי בליל הסדר היה הרב מכבד את רבי שלום באמירת "מה נשתנה" ובשאלת ארבעה קושיות, רבי שלום היה מקשה בנעימה מיוחדת, והרב התענג על כך ביותר.

הרב לא היה צריך לעדות כל שהיא על ספורו של רבי שלום, הוא ידע כי אם רבי שלום מספר, אין זו הזיה כלל, והכל אמת לאמיתה.

רבי חיים הופיע בבית הדין והרבנים וכל הקהל שנוכח שם חרדו לקראתו, לפי פקודתו נשלח שמש בית הדין להביא מיד את המשפחה. המשפחה הופיעה נכלמת, הרב התייעץ עם הרבנים לשעה קלה, וראש בית הדין הגאון רבי מרדכי לייב נתכבד על ידו בקריאת פסק הדין. רבי מרדכי התייצב ורעם בקולו:

"אביכם חטא בעוון כבוד מנשוא, הוא רצה להשתיק את קולו של ישראל סבא אשר עורר בלילה את יהודי ירושלים לעבודת בוראכם, **לכן נענש קשות ונשמתו נתגלגלה בכלב**, אשר מפריע את מנוחתכם גם בשעה שאחרים מחליפים ואוצרים כח לתורה ולתפילה".

"לפי הצעתו של הרב ובהסכמת חברי הרבנים" - ממשיך ראש בית הדין בדבריו התקיפים - "הננו לקבוע לכם סדר תשובה כדלהלן: היות ובירושלים נמצאים ברוך השם הרבה בתי כנסיות ורבים עוסקים בהם בתורה בלילה - ענין אשר אביכם רצה לעקור, הצעתינו הוא כי אחרי שתבקשו את

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש קצג

סליחתו של רבי שלום, מהיום והלאה תספקו אתם ללומדים משקה חם בכל לילה ובלילות החורף הקרים גם עצים להסקה – ובזה יכופר עוון אביכם...".

בני המשפחה קבלו את ההצעה על אתר, בכתב ובקבלת קנין. אכן עד השנים האחרונות היתה משפחה זו מוליכה בכל לילה תה וקפה חם לבתי הכנסיות ולבתי המדרשות עבור העוסקים בתורה, ועד לימינו אנו מוסיף אחד מנכדי המת לספק חומר להסקה בלילות החורף לבתי הכנסיות בירושלים.

ההסכם נכתב ונחתם וראש בית הדין פנה לרבי שלום: "אתה רבי שלום הננו מצווים עליך שכאשר תפגש שוב בנפש דוויה זו אמור לו בשם רבה של ירושלים וחברי בית הדין כי היא כבר באה על תקונה... וגם אתה מוחל לה בלב שלם"...

רבי שלום מרים מעט את ראשו הכפוף, ומנענעו לאות הסכמה.

למחרת, רבי שלום יוצא ל"עבודתו" הוא עובר שוב ליד ביתו של המת, והכלב לקראתו, רבי שלום נזכר בדבריו של רבי מרדכי לייב, והוא קורא בחזקה: " בשם רבה של ירושלים הגאון רבי יוסף חיים זוננפעלד ובשם בית הדין בעיר הקודש, הנני להודיעך כי נשמתך באה על תקונה, וגם אני הריני מוחל לך בלב שלם"...

כהרף עין נעלם הכלב מעיניו של רבי שלום, ומאז לא הופיע עוד...

תמים היה רבי שלום גבור, עוד באותו יום עלה לבית הדין והודה לרבני ירושלים על שתקנו והחזירו למקומה את נשמתו הדוויה של מי שהכלימו. (ירושלים של מעלה).

שֵׁעַר הַשַּׁבָּת

עונש לאשה בצרעת על שתפרה בשבת, והי' לה רפואה על ידי הרב הקדוש מפרימישלאן זכותו יגן עלינו.

פעם אחת באתה אשה עשירה אחת להרב הקדוש רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל בבקשה כי נצטרע רחמנא ליצלן וכבר היתה אצל הרבה רופאים ולא הועיל, אמר לה רבינו מדוע תפרת בשבת, ונבהלה האשה ותשתומם, אמר לה רבינו, מאיר אינו אומר שקר, התחילה האשה לבכות ותאמר בעלי לא הי' בביתו כמה שבועות, ובערב שבת אחר הדלקת נרות בא לביתו וחפשתי כתונת בעדו והי' הצוארון קרוע מעט ותקנתי אותו, וכעת היא מבקשת מרבינו הקדוש שיתפלל להשם יתברך וימחול לה ותתרפא.

אמר רבינו להמשמש שלו ארי' לך ותקרא את יוסלי חייט, וכבא יוסלי חייט אמר לו רבינו הן באת בקובלנא אלי שצריך אתה להשיא בתך הבתולה, אמר החייט הן, אמר רבינו להמשמש קח קולמוס ועשה חשבון, והתחיל המשמש לכתוב, בתוך כך בא אברך אחד מלבוב אמר רבינו האברך הזה יעשה החשבון, התחיל האברך לכתוב ב' מאות רו"כ נדן, ועל בגדים גם כן מאה רו"כ אמר רבינו להאשה המצורעת תני שלשה מאות רו"כ ותתרפא!

אמרה האשה שני מאות רו"כ יש לי אצלי, אלך ואקח בהלואה עוד מאה רו"כ ואתן לרבינו, הסכים רבינו והלכה ללוות ונתנה כל הסכום, אחר כך אמר רבינו תלך לרחוץ בהנהר ותקחי עמך את הכלה שתרחץ עמך, נתיירא החייט פן תזיק הרחיצה להכלה חס ושלום, הרגיש רבינו

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש קצה

והבטיחו שלא יזיק לה כלום, ואמר להאשה הזהרי שאחר הרחיצה לא תביט על בשרך.

ביום מחר הלכה האשה עם הכלה לרחוץ בהנהר ונדמה להאשה בשעת הרחיצה כמו עורה נפל ממנה להמים ותביט על ידה, וכשעלתה מן המים נשארה ידה מצורעת. ובאתה האשה עוד הפעם לפני רבינו בבכיה שידה מצורעת כמקדם, אמר לה רבינו למה הבטת על ידיך הלא הזהרתני אותך שלא תביט על בשרך, אמרה האשה הבטתי בלי כוונה, וצוה רבינו לקרוא עוד הפעם ליוסלי חייט, ובבואו אמר לו רבינו על הוצאות החתונה יש לך, אמר החייט לא, אמר רבינו להאשה הביאו עוד מאה רוי"כ על הוצאת החתונה, וביום מחר תלכי עוד הפעם לרחוץ עם הכלה, ותקשרי מטפחת על עיניך לבל תביטי על ידיך, וכן היה ונסעה האשה לביתה בריאה כאחד האדם.

מזה אנו רואים גודל כח הצדיק שהמעשה הזאת הוא כמעשה אלישע הנביא עם נעמן שר צבא ארם.

מדוע לא בא משיח?

הצדיק הקדוש רבי **מנדלי מקוצק** זי"ע היה אומר: אוהב אני אהבת נפש את הצדיק רבי **שלמה לייב מלנטשנא**, אבל טענה אחת יש לי אליו, **למה הוא צועק כל היום אל הקדוש ברוך הוא שישלח את משיח, מוטב שיצעק אל בני ישראל שיעשו תשובה, ומשיח יעלה ויבוא!** לא כך אמר ה' למשה: "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעוו", (ועיין סנהדרין דף צ"ח עמוד א', ועיין אור החיים הקדוש פרשת בשלח).

שער מסירת נפש

אל יאמרו האומרים שאנו פונים אליהם שיקחו חלק בפעילות להצלת העם, מה לנו ולכל הדבר הזה שאתם מבקשים מאתנו להשתדל לטרוח להתאמץ ולייגע עצמינו לפנות אל העשירים שידבו לבם וירימו ידם לרומם ולפאר את בית אלקינו העם אשר בחר בו, זוהי דרישה מדי גדולה, קרבן מדי גדול מאתנו, כי זוהי השפלה מאד גדולה להתבזות בזה שנדפוק על פתחי הנדיבים בעם, ומנת חלקינו תהיה אך ורק השפלות ובזיונות ותו לא, כי בקל ידחו אותנו מפתח ביתם בדחי אחר דחי בתירוצים שונים ובמשאות שוא ומדוחים למיניהם, א"כ מה לנו ומי אנו כי נכנס בעובי הקורה בזמן שיודעים אנו שלא נועיל כלום במעשינו.

אחים יקרים: על הטענה שמנת חלקכם יהי שפלות ובזיונות, האם גדולים אנו מאברהם אבינו עליו השלום אבי האומה שמסר נפשו עבור כבוד השם יתברך בסבלו בזיונות והשפלות כמו שכתב הרמב"ם בספרו (מורה נבוכים, חלק ג, פרק כט). וזה לשונו:

אין ספק אצלי שהוא (אברהם אבינו) עליו השלום כאשר חלק על דעת בני אדם כולם "שהיו מקללים ומגנים ומבזים אותו" התועים ההם, וכאשר סבל הכל בעבור השם, וכן הדין לעשות לכבודו, עד כאן לשונו.

דהיינו שלמרות הקללות הגינאיים והבזיונות לא מנע עצמו מפעולותיו להודיע לכל באי עולם שהשם ברא העולם ומלואו ומנהיג את העולם כולו בהשגחה פרטית, ופרטי פרטית ומסיק הרמב"ם מזה, שמן הדין הוא לעשות כן. דהיינו שעל פי

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש קצו

הדין וההלכה עלינו לסבול בזיונות למען היהדות ולא נמנע מפעילותינו ועשייתינו בגלל הדבר הזה.

בא וראה מה שכתב היעב"ץ בספר מגדל עוז, עלית היראה:

בדברים הנוגעים ליסודות היהדות של התורה והאמונה, שלא תבהל אפילו לא מן המלאך, ולא מפני מלך, לא מפני החכם או עשיר או זקן, וכל שכן שאסור להתחשב באלו הלועגים ועושים צחוק מדברים אלו, ואפילו כשמדובר באנשים כאלו שכלפי חוץ הם מתחזים ליהודים דתיים, אל תסתכל עליהם כלל כי בתוך תוכם הינם אנשים מושחתים, ואפילו כשאף אחד אינו מסכים אתך, אדרבה, השכר שלך יהיה פי מאה.

כך כותב גם הגה"צ מהריא"ז מרגליות זצ"ל (ביאור בר יוחאי) שזה שמסתכל על הפרנס ועל הכבוד שלא ישנאו אותו ושותק, אז בודאי שיענישו אותו מן השמים, וכך כתב לי רב הסבא קדישא, שזה שובר את היהדות, ולכן האפיקורסים והרשעים התחזקו, ואפילו על החיים אסור להסתכל בזמן כזה, אפילו אם נהיה יחידים בעולם, ע"כ.

זאת ועוד בשמים מחשיבים מאד את הבזיונות שסובלים למען כבודו יתברך שמו. וכל מה שיתרבו הבזיונות חלקו יהיי יותר גדול בעת פקודתו. ולפום צערא אגרא ככל שתגדל העגמת נפש החלק לעולם הבא יגדל.

וכה"ג איתא בירושלמי דפאה פרק בתרא לענין גבאי צדקה וזה לשונו: ר' אלעזר הוי פרנס, חד זמן נחית לביתה אמר ליה מאי עבדיתון, אמר ליה אתא חד סיעה ואכלין ושתין וצלין עלך, אמר ליה ליכא אגר טב, נחית זמן תניין אמר ליה מאי עבדיתון אמר ליה אתא חד סיעה חורי (אחרת) ואכלין ושתין ואקלונך (ביזו אותך). אמר ליה כדון איכא אגר טב, עכ"ד הירושלמי.

קצח שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש

וכן על דרך בכל מצוה ומצוה, יהיה תשלום גמולה לפי ערך הצער שהשיגו על ידי קיומה, וכהאי גוונא מצינו בתורה לענין קרבן ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגוי', שאמרו חז"ל אמר הקדוש ברוך הוא מי דרכו להתנדב מנחת סלת עני, מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו, והכל הוא מטעם כי הקדוש ברוך הוא מביט על קיום המצוה באיזה אופן קיימה, אם מתוך הריוח או מתוך דחק ועוני, או שאר מיני בזיון, וככל שיתגדל הצער בעת קיומה יתגדל הריוח בעת תשלומה, וכמאמר הכתוב הזורעים בדמעה ברנה יקצורו.

ועל הטענה שלא נועיל כלום: דעו כי בעולם הבא משלמים ולוקחים בחשבון את עצם

היגיעה העמל והטורח עצמו עבור כל מצוה ומצוה ובפרט כשעוסקים למען הזולת והכלל כולו, ובמיוחד כשהמדובר הוא בהצלת קיום העם המתדלדל ומתמעט שנכרת ממנו אבר אחר אבר ובניו מתנתקים, ואנו נשארים מעט מן המעט כתורן בראש ההר, אין מחשיבים לפי התוצאות רק לפי המעשה אשר יעשו גם כשאינן מועילים בזה מאומה, כל תפקידנו בעולם הזה הוא אך ורק לפעול לעשות להשתדל ככל אשר בכוחינו, ביכלתינו ובאפשרותינו, ושוב פעם לעשות כי לא עלינו המלאכה לגמור, רק לדרוש לבקש ולהתחנן לא להתעייף ולא להתייאש אך לדבר לבאר להסביר ללא ליאות את גודל האחריות המוטלת עלינו, ומאתנו דורשים רק מה שבכוחינו וביכלתינו לעשות - שנעשה ותו לא.

החובה עלינו הוא לדבר לזעוק ולהתריע להרים קולינו, לשפוך צקון לבנו לפני אלה שבכוחם ובידם לעשות

לאלה שהשם יתברך חננם באונם ובהונם כפקדון אצלם כדי שבבוא העת והצורך ישתמשו בהם לעשיית רצונו וחפצו למלא חובתו שהטיל עלינו וישארו שומרים נאמנים לבעל הפקדון. אדרבא בזאת יבחנו אם אינם מועלים בתפקידם כשומרים

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש קצט

שאינם פושעים בשמירתם. אך לנו אסור להתיימשך גם כשמשויבים פנינו ריקם, כי אנו את שלנו עשינו ועושים, וכסיפור הידוע בענין העסקנות למען הכלל שרק בפעולות לבד למען הכלל כבר משתלם.

רק לפעול לבד למען הכלל כבר משתלם

בנושא של עסקנות למען הכלל יש אימרה מאוד אופיינית שנאמר בהמשך מהגאון רבי שמעון סופר זצ"ל מקראקא שאמר פעם אחת לעסקן ציבורי, שהרגיש את עצמו נפול ומיואש בעת שלא יכל לפעול בענין אחד ושתדלנותו לא הועילה.

העסקן הלך מביתו בליל הפסח באמצע עריכת הסדר כדי להשתדל עבור ענין נחוץ מאד וכשפעולותו לא הניבה פירות, היתה לו עגמת נפש מדוע ועל מה הפריע עצמו בחינם מעריכת הסדר.

הראה לו רבי שמעון את המאמר חז"ל (בירושלמי). שמספר לנו מעשה בר' אבהו שהיה מסתלק מן העולם וראה כל הטוב שמתוקן לו לעולם הבא, התחיל להיות שמח ואמר: "**כל אלו לאבהו - ואני אמרתי: לריק יגעתי**"...

רבי אבהו - הסביר ר' שמעון לאותו אברך העסקן - מצאנו הרבה פעמים בש"ס, שהיה עסקן גדול למען הכלל, תמיד הלך בשתדלנות אצל המלכות היה משתדל עבור עם ישראל והיהודים, כמובן שכך הוא מדרך השתדלנים שהרבה פעמים קורה שלמרות כל היגיעות והשתדלנות אין מועילים לפעול כלום.

ואז היה לרבי אבהו עגמת נפש מחמת זה והרגיש עצמו מיואש, ולא האמין כלל שמתוקן עבורו משהוא לעולם הבא. לכן היה כל כך שמח בשעת פטירתו כשראה כל הטוב שמתוקן לו לעולם הבא ואמר: כל אלו הם בשביל אבהו, ואני

כבר חשבתי אחרת שכל יגיעתי הוא לחינם ולריק. מכאן אנו רואים מוסר השכל שרק לפעול לבד למען הכלל כבר משתלם.

אתה אחראי על כל אחד ואחד מישראל שפנה עורף לה' לתורתו הקדושה ולעמו

למותר לבאר דבר שגם תינוקות של בית רבן יודעין אותו שהקשה שבכולן תוכחה ועל זה נאמר אוי לי אם אומר פן יהפך לי אוהב לאויב, ואוי לי אם לא אומר שעל ידי זה יחשב לי לעוון כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת נד.). כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נתפס על אותו עוון.

הגע עצמך אם יגיע לאזניך שעל ידך נשתמדו ויצאו מן הדת חמשה מישראל בודאי לא תמצא מנוח לכף רגלך על העוול הנורא הזה, ומאין אתה יודע שנקי אתה מזה.

הלא לדאבונינו לצערינו לחרפתינו ולבשתינו הרי כבר התנתקו מעם ישראל מליוני יהודים מאחיך היקרים והתבוללו בעמים זרים ואחרי בת אל נכר הלכו, ועדיין הסכנה מרחפת מדי יום ויום ורגע רגע והמציאות המרה טופחת על פניך, ואתה בוודאי שמעת מזה ויודע על כך, ואתה שלא לקחת חלק בהצלתם ועמדת מנגד באפס מעשה אחרי שהיה בכוף לעשות, בזמן הנכון ולא עשית, חלקך גדול בזה ומה יהיה מהיום, מהרגע הזה ולהלאה? האם עוד לא הגיעה השעה לחרף את נפשך ולעמוד כחומת ברזל מול גזירת השמד המרחפת על 7 מיליון יהודים בארצות הברית הנתונים בסכנה רחמנא ליצלן, האם נתת דעתך על כך שאתה שותף לכל הקורה אותם, אם כן למה לא תטה שכם לפעל בגוף נפש וממון כדי להציל לכל הפחות מהיום ולהבא את הניתן להציל! הבה ולא נשאיר ענין זה בסימן שאלה.

שַׁעַר הַתּוֹכַחָה

שכר המוכיח הוא כל כך רב שגם אם תשעים ותשע אחוז לא יקבלו דבריו ורק אחוז אחד יקבלו כדאי להחזיק בתוכחתו "הוכח תוכיח את עמיתך וגו' (ויקרא י"ט, יז).

ודאי שלא ינעם לאדם להיות מוכיח ומטיף מוסר בשעה שהוא רואה שכל פעולתו אין בה מועיל וכי השחית דבריו על אזנים ערלות. ברם, חייב אדם כזה ללמוד ממעשיה של מוכרת-התפוחים בשוק. כל היום היא עומדת על רגליה ליד סלי התפוחים ומכריזה בקולי קולות:

- תפוחים בזול! תפוחים קנו בזול! עבר אחד וראה אותה עומדת כך

ופיה אינה פוסק מלצעוק ומלהכריז על סחורתה, ברם במשך כל אותו זמן שהתבונן בה לא סר אליה איש ולא מכרה אפילו תפוח אחד. אף-על-פי-כן המשיכה והכריזה: - תפוחים! תפוחים בזול!

פנה אליה אותו אדם ואמר: הגידי נא לי דודתי, הנה עומד אני כאן שעה ארוכה ושומע כיצד את מרעישה את השוק בקולך וכיצד את מכריזה על סחורתך בכל כוחך, ברם לא ראיתי עד כה איש פונה אליך וקונה ממך אפילו בפרוטה אחת; מה תועלת יש איפוא בצעקותיך - כלום אינך מכלה כוחך לריק?

צחקה האשה ואמרה: - וכי ממה אני מתפרנסת אם לא מתפוחים אלה? כל ערב אני

חוזרת ובאה הביתה, מונה את כסף הפדיון ומוצאת שנשאר לי פרוטות מעטות כריוח ממכירת התפוחים במשך היום, המספיקות לי לפת לחם ולתבשיל כלשהו. מבין מאה אנשים

רב שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש

החולפים ועוברים על פני שלי התפוחים שלי יש ויסור אחד ויקנה. לפעמים אף קרה שיסור אחד מעשרה ויקנה ממני - הכל כפי שיקרה המקרה באותו יום. ברם אם אפסיק להכריז על סחורתי מי ידע עלי ועל התפוחים שבסלי ומאין תימצא פרנסתי?

ודומה לכך ענין התוכחה. המוכיח המטיף מוסר, מצוה גדולה הוא מקיים ושכר רב מובטח לו על כך. אפשר ואפשר שתשעים ותשעה אנשים לא ישימו לבם לו ולתוכחתו, לא ישמעו אליו ואולי אף ילעיגו עליו. ברם אם יעלה בידו להחזיר למוטב אפילו אחד בלבד - והיה זה שכרו הגדול.

אבל אם אדם מתבייש או מתעצל להכריז על סחורתו בקולי קולות, הרי ודאי שאיש לא ידע עליו. ופרנסתו מאין תבוא,.

(משלי ה"חפץ חיים")

שכר המוכיח הוא כל כך גדול שגם אם יתקשה שלא יקבלו דבריו לא יתייאש ולא יתרפה מלהוכיחו

כל אלה הבאים לקיים מצוות "הוכח תוכיח", הבאים למנוע את חבריהם מלעבור על מצוות התורה - אל נא תרפינה ידיהם ואל נא ייעצבו אל לבם, אם יראו שאין הדבר עולה בידם על נקלה, שאין שומעים להם. ודאי, אין מלאכה זו קלה כלל וכלל. וכי לא יהיו כאותו חנווני הרוצה למכור הרבה סחורה - ובשעה שנכנס לחנותו לקוח קשה, כלום יעלה על דעת החנווני לכעוס על הלקוח על שום שהוא בררן או סרבן או מרבה לעמוד על המקח? כלום יעלה על דעתו לסרב למכור לו? וכי ראיתם מימיכם חנווני שיתלה שלט על דלת חנותו בזו הלשון: "כאן מוכרים רק ללקוחות טובים. לקונים קשים אין מוכרים!" ודאי שאין חנווני כזה.

מוכר חייב להיות סבלן מטבעו וותרן על מידותיו. חייב הוא לדעת לדבר על לבו של קונה ולשדלו בדברים רכים, שאם לא כן לא יוכל להרוויח את לחמו.

אדם שרוצה לשדל את חברו שיעשה דבר מצווה דומה לחנווני שרוצה למכור סחורתו, שהרי אף הוא יקבל שכר, כי גדול שכרם של המסייעים ידי עושי מצווה - אם יש כאלו המקבלים מהם מיד, כאותם לקוחות הנכנסים לחנות וקונים בלא עמידה על המקח - מוטב. ברם אם יש כאלה שאינם מקבלים מהם, כאותם לקוחות טרדנים וסרבנים, שאין הסחורה נאה בעיניהם והם עומדים הרבה על המקח - ידעו זאת המוכיחים ויבינו, כי יש להשתדל למכור גם להם ואף שכרם מזומן להם, כי בסופו של דבר גם אלו יקנו דבר-מה בחנותם.

הסגולה הכי הגדולה לאריכות ימיו של אדם הוא ההתעסקות בצרכי ציבור וזיכוי הרבים

הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע כשארגן את החברה "מחזיקי הדת" הי' נחוץ שארגון זו יתעטר בעטרת תפארת של ראש ומנהיג מפורסם וכו', ונתן עיניו בהגאון הקדוש ר' שמעון סופר זי"ע.

על מידתו הערכתו של מרן לרבי שמעון תעיד עובדת מינויו על ידי מרן לראש "מחזיקי הדת". מכיון שמינוי זה עמד בניגוד לרצונו של רבי שמעון להישאר מוצנע ומוסתר מעין רואים, מצא את העוז לסרב בראשונה לקבל את המינוי, בנמקו בענוות חן כי הוא אינו ראוי לאותה אצטלא.

התחנן על נפשו לא להטיל עליו המשרה, שתבטלו מהרבצת תורה. אולם חזקה עליו פקודת מרן, דברי מרן היו לרבי שמעון כדברי האורים והוא הרכין ראשו וקיבל את הגזירה באהבה. מרן אמר לו אז: מקובלני, שכל אדם מוטל

עליו סכום מצוות לעשותן בעולם הזה, ולאחר שמקיימן מסתלק הוא מן העולם - אלא שחבל הוא שאנשים כאלה יסתלקו מהר מן העולם, ולכך יש עצה, כפי שמצינו בפסוק: "חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב" (משלי, כב, כט). אם ראית איש מהיר במלאכתו שגמר את תפקידו ועליו להסתלק מן העולם, יש עצה להטיל עליו את המשימה של "לפני מלכים יתיצב", כדי שימשיך לפעול. גם עתה נחוץ לנו איש אשר לפני מלכים יתיצב ויעסוק בצורכי הציבור. לכן עצתי נתונה לך בזה לקבל עליך את הנהלת "מחזיקי הדת". משגבר עליו לחצו של מרן ביטל רבי שמעון את רצונו והסכים להצעתו של מרן.

(אדמור"י בעלז חלק ב')

מעלת העוסקים בצרכי צבור הגם שלא הועילו ביגיעתם כלום, לא ביטלו זמנם לריק רק ממלאים להם שכרם מן השמים, כאילו עסקו בתורה ומעשים טובים

ובאמת עיקר כוונת ההספד שיקנאו החיים בהם ויאמרו ראו כמה יקר הגיע לאיש אשר עסק בעבודת ה' ולמה נחדל אנחנו לעשות כמוהם ובפרט העוסקים בצרכי ציבור כמו שהיה באנשים הנ"ל כמה שעסקו בצרכי ציבור וביטלו לפעמים על ידי כן עונת התורה.

ואמרו במדרש לרבי אבהו הראו שכרו י"ג נהרי אפרסמון ואמר אלו למאן, אמר ליה לאבהו אמר ואני אמרתי לריק יגעתני וכו'. וצריך ביאור איך חס ושלוש יכפור רבי אבהו בשכר תורה ומצות. ופשוטן של דברים כמו שכתבתי כי ידוע ר' אבהו היה קרוב לבי קיסר ושכיח שם כמבואר בגמ' כד הוי רבי אבהו אתי לבי קיסר וכו', ואם כן מארץ ישראל מושב ר' אבהו לרומי מושב קיסר דרך רב, וצריך הרבה זמן בהליכה וחזרה וגם שם לבוא אל הקיסר ולהשתדל כי לא בחנם הלך שם צריך גם כן זמן רב כנודע למבקרי פתחי שרים ומכל שכן

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש רה

מלכים גדולים כמו קיסר רומי בימים ההם, ואם כן ביטל על ידי כן זמן רב מהתורה והיה פרוש מבית המדרש דיבוק חברים וכדומה.

אך אמרו במשנה והעוסקים בצרכי ציבור יהיו עוסקים עמהם לשם שמים ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם, והיינו שלא יצטערו כי על ידי עסיקת צרכי ציבור נתמעט הלמוד ומעשים טובים ואמר לא אל תיראו כי מעלה אני עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם מעשים טובים ותורה בשלימות, וזהו ענין רבי אבהו שפחד שמה שיגע בצרכי צבור והלך לבי קיסר וכדומה הכל לריק כי מיעט על ידי כן תורה ועבודת ה' וזהו אמרו לריק יגעת, אבל הראו לו משמים כי הקדוש ברוך הוא קבע לו שכר מכל מקום ושכרו הרבה מאוד.

(ספר הקדוש יערות דבש)

מי שמזכה את הרבים השם יתברך שומר עליו ועל זרעו בהשגחה מיוחדת שיהיו לברכה בתורה ויראת שמים, וזהו פשט הכתוב כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה

בספר דברי אברהם מסופר שבא פעם א' לבית רבו מרן החת"ס זצ"ל והתמרמר לפניו רבו, שעל ידי שהוא טרוד בקהלה גדולה, וגם בלימוד הישיבה, ולהשיב לשואל דבר, על ידי זה אין לו פנאי להשגיח על בניו ויוצאי חלציו, ולתהות על קנקנם במה שלומדים. והשיב לו, הלא דוד המלך עליו השלום אמר **"כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה"**, ואפשר לפרש הכוונה שמלוה ונותן אתכל היום שלו, דהיינו העת והזמן שלו לאחרים, ומשגיח עליהם, וזרעו מה תהא עליהם, על זה אמרו זרעו לברכה, ובזכות זה אף שהוא אין לו פנאי ועת להשגיח עליהם, השם יתברך ישגיח עליהם שיהיו לברכה בתורה ויראת שמים, ונהנה רבו מאוד מדבריו, ואמר לו נחמתני בני נחמתני, ואחר כך בשבת קודש בסעודה שלישית

סיפר החתם סופר לתלמידיו הפירש הזה, והפליא אותו מאוד, והוסיף לפרש בזה הפסוק (משפטים) "לא תהי משכלה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא", כי בגמרא דרש לא תהי משכלה ועקרה שלא תהי עקר מן התלמידים, וכיון שיהי לך הרבה תלמידים ולא יהי לך פנאי להשגיח על בניך כי תתן את ימך רק להשגיח על אחרים, על זה אמר השם יתברך את מספר ימך מה שאתה נותן לאחרים אמלא, להשגיח על בניך ובני ביתך שיהיו לברכה, ודברי פרי חכם חן.

(מובא גם כן בספר טיול בפרדס, ובספר שיח שרפי קודש)

שער השבת

גודל העונש של המחלל קדושת השבת מש"ס, ומדרשים, זוהר הקדוש, והפוסקים

א) על ידי חילול שבת נתפזרנו בגלות.

(תנא דבי אליהו רבא פרק כ"ו)

ב) מעשה באחד שרכב על סוס בשבת והביאוהו לבית דין וסקלוהו, לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך.

(יבמות דף צ', סנהדרין דף מ"ו)

ג) מתוך שלא מיחה ר' אלעזר בן עזרי' על חילול שבת הנעשה על ידי בהמתו של שכנתו נקראה על שמו, והושחרו שיניו מפני התעניות.

(שבת נ"ד, ביצה כ"ג, וירושלמי שם)

ד) המחלל את השבת אין לו מחילה לעולם.

(מדרש תנאים דברים ה')

ה) המחלל את השבת כעושה כל רע.

(מדרש תנאים דברים ה')

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש רז

ו) בעולם הזה אדם הולך ללקוט תאנים בשבת אין התאנה אומרת כלום, אבל לעתיד לבא אם אדם הולך ללקוט תאנה בשבת היא צווחת ואומרת שבת היום.

(מדרש שוחר טוב תהלים ע"ג)

ז) חד דוכתא אית בגיהנם לאלין דקא מחללי שבתא.

(זוהר הקדוש הקדמה י"ד)

ח) כל המחלל שבת בזדון אין לו הרמת ראש עד שיעשה תשובה.

(אותיות דר"ע, אותיות קטנות א')

ט) המחלל שבת אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא.

(אבות דרבי נתן פכ"ו)

מזוהר הקדוש

גודל העונש של המחלל קדושת השבת

א) אם אדם מבעיר אש בשבת, הקדוש ברוך הוא אומר אני כביתי האש שלא יתוקד ואתם מוקדים אותו אתם תתוקדין בגיהנם.

(תיקוני זוהר תיקון כ"ד, ס"ט:).

ב) אם מקיים מצות שבת הוא בצלמנו ואם לאו אין לו חלק בזרע ישראל.

(תיקוני זוהר תיקון מ"ז פ"ג:).

ג) אם אין ישראל שומרים השבת נאמר בהם "שלח תשלחי" שני גירושין.

(תיקוני זוהר תיקון ר' כ"א:).

ד) כל אלו שמחללים שבתות ומועדים בפרהסיא ואינם חוששין לכבוד בוראם, כמו שלא שמרו את השבת בזה העולם, כך

רח שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש

אינם שומרים אותו בעולם ההוא, ואין להם מנוחה בגיהנם, רבי יהודא אומר שומרים אותו שם בעל כרחך.

(זוהר הקדוש חלק ב' ק"ג:).

ה) אלו הרשעים שלא שמרו את השבת לעולם אין אש הגיהנם שוכך מהם, וכל הרשעים שבגיהנם שואלין עליהם מה נשתנו אלו, מלאכי הדין משיבים להם אלו הם רשעים שכפרו בהקדוש ברוך הוא ועברו על התורה כולה בשביל שלא שמרו את השבת, והרשעים כולם יוצאים ממקומם לראות בהם, ומלאך אחד מכניס גופותיהם של אותם מחללי שבת לתוך הגיהנם לעיניהם של שאר הרשעים ורואים שתולעתם לא תמות ואשם לא תכבה, וכל הרשעים מסבבין אותו ומכריזין זה הוא פלוני הרשע שלא חשש לכבוד בוראו כפר בהקדוש ברוך הוא ובכל התורה, אוי לו, טוב היה לו שלא נברא, ושלא יבוא לדין זה ולבושה זאת.

(זוהר הקדוש חלק ב' קנ"א).

ו) כמו שאדם מקבל את הנפש רוח נשמה היתרים בע"ש בסבר פנים בעונג ובשמחה, כך מקבלים בעולם ההוא את הנפש רוח נשמה שלו כשיוצא מן העולם

(תיקוני זוהר תיקון ו' כ"ג:).

ז) השבת מכובד מכל שאר המועדים.

(זוהר הקדוש חלק ב' פ"ח).

ח) רוח שנקרא נגע ממונה על כל השולחנות שלא סדרו אותם בשבת בתענוגים כראוי.

(זוהר הקדוש חלק ב' רס"א:).

ט) מי שיש לו יכולת לעשות ענג שבת ואינו עושה נהפך לו ענג לנגע צרעת.

(תיקוני זוהר תיקון כ"א, נ"ח, וזוהר הקדוש חלק ג' רע"ג).

י) עמלק בא על ישראל על שלא שמרו את השבת

(זוהר חדש בשלח ל"ד:).

יא) הגורע עונג שבת כאילו גוזל את השכינה.

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש רט

(תיקוני זוהר תיקון רא, נ"ט:).

יב) המוציא בשבת מרשות היחיד לרשות הרבים גרים לשכינתא למהוי תהו ובהו חשך ותהום.

(תיקוני זוהר תיקון ל' ע"ג:).

יג) מאן דמחלל שבת אינו משומר מהקדוש ברוך הוא.

(תיקוני זוהר בהקדמה י"ב:).

יד) המשקר בשבת כאילו משקר בכל התורה.

(זוהר הקדוש חלק ב' צ'..)

טו) אלו שאין עושים תוספות לשבת ויום טוב אם הוא חכם חכמתו מסתלקת, ואם הוא עשיר עשרו מסתלק ממנו, והברכה נמנעת ממנו.

(תיקוני זוהר תיקון י"ט, ל"ח).

טז) המתענה בשבת ראוי לקללה ועונש, אלא כיון שיושב בתענית לתעניתו קורעין לו גזר דינו.

(זוהר הקדוש חלק ב' ר"ז:).

יז) אוי לו לאדם שאינו משלים את הסעודות בשבת.

(זוהר הקדוש חלק ב' פ"ח:).

יח) כל האמונה בסעודת שבת מצויה.

(זוהר הקדוש חלק ג' רפ"ח:).

יט) הגורע מסעודת שבת עונשו גדול.

(זוהר הקדוש חלק ב' פ"ח).

כ) הגורע חד סעודה בשבת מיתחזי פגימותא לעילא ומראה עצמו דלאו מבני היכלא דמלכא הוא, דלאו מזרעתא קדישא הוא ניהבין עליה חומרא דתלת מלין דינא דגיהנם.

(זוהר הקדוש חלק ב' פ"ח:).

כא) כששלחנו לא נסדר בתענוגים כראוי דוחים אותו אל הסטרא אחרא.

(זוהר הקדוש חלק ב' רנ"ב).

ר י ש כ ר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש

כב) כיון שיוצאת השבת כחות הסטרא אחרא יוצאין בחפזון ומשוטטים בעולם ורוצים לשלוט על עם ישראל, ולכך תקנו שיר של פגעים, וכיון שהם רואים את ישראל בתפלה ואומרים שיר זה ומבדילין בתפלה ומבדילין על הכוס הם פורחים מהם והולכים אל המדבר.

(זוהר חלק א' י"ד:).

כג) כיון שיוצאת השבת כל כחות הסט"א משוטטים והולכים בעולם ואש הגיהנם מתחיל ללהט.

(זוהר הקדוש חלק א' מ"ח).

כד) בשעה שישראל אומרים ויהי נועם במוצאי שבת כל הרשעים שבגיהנם אומרים אשריכם ישראל.

(זוהר הקדוש חלק ב' רז:).

כה) שבת שמא דקודשא בריך הוא כמבואר בזוהר הקדוש (שמות פ"ח) ועל כן אסור להזכירו במקום שאסור לדבר דברי תורה, וידעתי ממדקדקים במעשיהם שזוהרו להזכיר שם שבת ללא צורך.

(בני יששכר מאמר א' אות א').

כו) בספר רוח חיים (להרמח"פ זצ"ל) סימן פ"ד דלפי מה שכתב הרב חסד לאברהם דלפי הזוהר הקדוש הנ"ל גם שבת אין לומר במקום מטונף, לפי זה צריך לומר שב"א במקום שב"ת, ואם ירצה השם מעתה אהיה נזהר גם בשם שבת לומר "שבא" בלי נדר, עד כאן לשונו.

(שדי חמד פאה"ש כללים מערכת א' סימן ק').

כז) על ג' עבירות נשים מתות בשעת לידתן וכו' ועל שאין זהירות בהדלקת הנר

(שבת ל"א:).

כח) השבת ועבודה זרה כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות שבתורה, והשבת היא האות שבין הקדוש ברוך הוא ובינינו לעולם לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל

שכר פרשת מצורע - פרק כ"ז ועונש ריג

רשעי ישראל אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד
עבודה זרה כנכרי לכל דבריהם.

(רמב"ם הלכות שבת פ"ז הט"ו).

מורא מקדש

- משנה ברורה סימן קכ"ד סעיף קטן כ"ז -

כתב באליהו רבא בשם הכל בו, אוי לאנשים
שמשיחים בעת התפלה, כי ראינו כמה בתי כנסת
נחרבו, בשביל עוון זה ויש למנות אנשים ידועים על
זה.

- ספר יש נוחלין -

בכל עבירות לא ראיתי כהנה לרוע.

מגן דוד - טורי זהב

ועוד כתוב באגור שם בבית יוסף נהי דכתב הרא"ש
דצריכין יי דצייתי, מכל מקום חזינן דנהגו עלמא לצרף אף
על פי שמשיחים שיחת חולין אף על גב דלבי מגמגם דשמא
כל הראוי לבילה וכו' עכ"ל. יש להפליג על זה, דהיאך מביא
ראיה מן השוטים האלו שעושים איסור בהפסקת שיחה
בטילה אשר גדול עונם מאד? ובאמת אני אומר שחלילה
להצטרף עם אנשים פושעים כאלה כשאין מנין זולתם.

קדושת צית הכנסת

איתא בדרשות חתם סופר

(חלק ב' דף שע"ט ע"ד) וזה תוכן דבריו:

אם אנו נוהגים בהם [בבתי מדרשות]
קודש אזי הם עתידים לקבוע בארץ
ישראל (מגילה כ"ט). ויש להם גם עתה
קדושת ארץ ישראל, והתפלות
נשתלחות [משם] לשער השמים... אך

**אם חס ושלום אנו נוהגים בהם
בזיון ומדברים בהם דברים
בטלים, התפילות הולכים אל**

החיצונים והרי הם כעובדי עבודה זרה.

לפי דברי החתם סופר, בתי כנסיות ובתי
מדרשות שלנו הם כבר עתה חלק מארץ ישראל,
ויזכו גם להיקבע בארץ ישראל כחלק מבית
המקדש השלישי בזמן הגאולה על ידי משיח
צדקנו, שיבנה במהרה בימינו.

בעזרת השם יתברך

פרשת אחרי - פרק כ"ח

שַׁעַר הַגְּלוּלִים

בספר הגלגולים מובא המעשה ברבי יוסף די ליריינה שהתגלגל בכלב שחור משום שהשתמש בקבלה מעשית קטורת לעבודה זרה.

מעשה בתלמיד חכם אחד מהעיר צפת ר' יעקב אבולעפיא שמו, אשר רצה לנסוע לארץ מצרים לאסוף כסף מנדיבים למחיתו. לפני צאתו לדרך בא ר' יעקב אל האר"י הקדוש להתברך מברכתו, ולבקש ממנו כתב המלצה כדי שיקבלוהו בכבוד ויתנו לו בחפץ לב את מבוקשו. בהכנסו אל האר"י הקדוש, עוד לפני שפצה את פיו, פנה אליו האר"י הקדוש ואמר: "לך לשלום, כיון שנחוצה ואף הכרחית נסיעתך לשם". תמה ר' יעקב ושאל: "מהו ההכרח שלי לנסוע לשם הן אינני נוסע בשליחות של מצוה" על שאלה זו לא השיב האר"י הקדוש, הוא שוב ברך את ר' יעקב והוסיף: "כשתחזור משם תבין ותדע עד כמה חשובה היתה נסיעתך". לפני שיצא האיץ בו האר"י הקדוש כי ימהר ויחיש את נסיעתו. נתן לו את כתב ההמלצה אשר בקש וברכו לשלום.

רבי יעקב אבולעפיא הגיע בשלום למצרים. הראה ליהודי המקום את כתב ההמלצה שהביא עמו וזכה ליחס של כבוד והערכה. עשירי הקהילה נתנו לו נדבה בעין יפה ולאחר שהשלים את עניניו שם פעמיו לשוב לביתו. לפי עצת יהודי המקום לא חזר על גבי גמלים, אלא קנה חמור והצטרף אל שיירת רוכבי סוסים שעשו את דרכם לכוון ארץ ישראל.

לאחר מספר ימים של רכיבה במדבר. באחת משעות המנוחה שהקציבו הרוכבים לעצמם, נח ר' יעקב בצלו של אילן אחד בודד ושקע בתרדמה, בהקיצו משנתו נדהם ונחרד למצוא את עצמו בודד בלב המדבר השומם. בשנתו התירו חבריו לשיירה את החמור מהעץ שאליו קשרו, לקחוהו עמם והסתלקו.

פחד גדול נפל על ר' יעקב, מה יעשה במדבר ללא מאכל ומשקה, ומה יעשה בלילה החשוך כשהוא לבדו במקום בו אוו להן חיות טרף מקום משכן. הרהר בחרדה והחל לרוץ לאן שנשאוהו רגליו כשהוא קורא לעזרה בקול גדול. שעות ארוכות של ריצה וקריאה מיגעת עברו עליו עד שראה לשמחתו כי איננו לבד. מרחוק נראה לו אדם חורש את אדמתו. ברגשת הקלה מהר ר' יעקב אל המקום והתישב על אבן אחת לנוח ולהשיב את נפשו היגעה, והנה רואה הוא כיצד מכה החורש את השור הרתום למחרשה במכות אכזריות. עודנו מתפלל על האיש, שאינו חס על הבהמה העלובה, והנה התרחש פלא נוסף וגדול. האיש נהפך לנגד עיניו הנדהמות לשור. השור היה לאיש, ושוב נשנה המחזה, האיש הכה את השור מכות אכזריות. ר' יעקב קם ממקומו בבהלה והחל להתקרב אל מקום החזיון המופלא, באותו רגע קרה שוב הבלתי יאומן. האיש הפך לשור. השור - לאיש ולאחר שרתם האיש את השור למחרשה, החל להכותו מכות נמרצות. פעמים אחדות התחלפו השור והאיש ובכל פעם הכה האיש את השור. לבסוף היו שניהם לאנשים, הבחינו בר' יעקב ובאו אליו. "ברוך הבא", ברכו אותו שניהם בשמחה ושאלו: "האם מצפת בא כבודו" "כן" השיב ר' יעקב, כשהוא עדיין נדהם ונפחד מהמראה אשר ראה. השניים שמחו לקראתו עד מאוד ובחפזון שאלו: "האם נמצא אצלכם הרב האשכנזי, האר"י הקדוש" משהשיב להם כי אכן מתגורר האר"י בצפת, נפלו האנשים

שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש רטו

לרגליו ופרצו בבכי מר. רק אז הבין ר' יעקב כי בצרה גדולה שרויים שני אנשים אלו, ואף הוא בכה יחד אתם מגודל הרחמים אשר חש כלפיהם. משהתאוששו מבכיים פנו אליו ואמרו: "זה עתה ראה כבודו את גודל הצער אשר אנו סובלים, לפיכך מפילים אנו תחינתנו לפניו, חוס ורחם עלינו, כי בני ישראל אנחנו, וכאשר תגיע לביתך, לך מיד אל האר"י הקדוש ובקש רחמים עלינו כי יתקן אותנו, כדי שלא נוסיף לסבול ולהתייסר כל כך. עד מתי נשאר עוד בצרה ובשביה!" סיימו השניים את דבריהם בבכי קורע לב. ר' יעקב הרגיע אותם במילים רכות והבטיח לעשות למענם כל אשר יצוה עליו האר"י הקדוש לעשות. לאחר שהשביעוהו לקיים הבטחתו, הביאו אותו שני האנשים כהרף עין אל השיירה אשר אתה יצא לדרך.

בהגיעו לצפת, מהר ר' יעקב אל האר"י הקדוש. וכמו שהיה לפני נסיעתו, עוד בטרם פצה פיו לומר את דבריו קדמו האר"י ואמר: "באת אלי בגלל השוורים אשר ראית בדרך. יודע אני מה ראית ומה בקשו ממך. עתה לך לביתך ומחר התיצב לפני ואומר לך מה לעשות".

למחרת, כשעמד ר' יעקב לפני האר"י, שמע מפיו הסבר לנסיעתו המופלאה. "דע לך" אמר האר"י - כי אתה משורש נשמתם של האנשים אשר ראית". האר"י נקב בשמות האנשים ובשם מקום מגוריהם ומשנשאל על ידי ר' יעקב על מה ולמה סובלים הם כל כך, השיב: "אנשים אלו נענשים מכיון שעברו על הלאו של 'לא תקיפו פאת ראשיכם'". "מה ענין של פאות הראש לשוורים האם יש בעונש זה מידה כנגד מידה שאל ר' יעקב." האינך יודע" השיבו האר"י בשאלה. "דבר זה אינו כתוב בתורה, לא כתוב בגמרא ולא כתוב במדרש". ענה ר' יעקב. אז אמר לו האר"י הקדוש: "טועה אתה! מקרא מלא הוא בתורה. ראשי תיבות של 'פאת

ראשיכם' הוא פר כלומר כל המקיף ראשו עונשו שיתגלגל בפר (שור)".

אותן שתי נשמות עלובות זכו לתיקון. האר"י צוה על ר' יעקב להתענות ולכוון כוונות מסוימות ולהזכיר שמות אותם האנשים ושמות אבותיהם, הוא גם מסר לו את כל התיקונים עבורם, עד שהגיעו נשמותיהם למקומן.

(עמודי ארזים דף נ"ז)

שַׁעַר הַשַּׁבָּת

**אחד שלא רצה לסגור המספרה בשבת
ונענש על ידי הגאון מברעזאן זצ"ל**

פעם אחת היה בעיר בערזאן חילול שבת גדול מאת המגלחים שהתחילו לגלח בפרהסיא בשבת, וספרו להגאון אב בית דין דשם [הוא הגאון המפורסם רבי שלום מרדכי הכהן זכרונו לברכה, המפורסם בחיבוריו שאלות ותשובות מהרש"ם ו' חלקים ועוד], ושלח לקרוא אותם ונתאספו כל המגלחים ואמרו כי מוכרחים לספר ולגלח בשבת כי זה עיקר פרנסתם, כי עיר ברעזאן מלאה מאדונים ושרים מהערכאות ומאנשי הצבא, ואם לא יגלחו בשבת גם בימי החול לא יבואו אליהם, ומה יעשו הלא היהודים מצער ומעוטים המה ומהיכן תהיה להם פרנסה, ובאם לאו יהיו מוכרחים לחזור על הפתחים, וטפלי תלוי לכל אחד.

והוא זכרונו לברכה דיבר עמהם רכות וקשות במעשיות ובמוסר עד שנתרכך לבם הקשה, והסכימו אם יעשו כולם אגודה אחת ויד אחת חק ולא יעבור שלא יגלח שום אחד מהם בשבת, ויחתמו על כתב בקנס אם יעבור מי ויגלח בשבת אפי' בצנעה אזי יסגרו כולם חנותם ולא יעשו עוד שום

שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש ריז

מלאכה, ואם אחד או שנים לא יסכימו על זה אזי מוכרחים כולם לעשות מלאכתם בשבת, כי הלא אם לא יעשו המה יקח האחד או השנים כל פרנסותיהם.

והתחיל לדבר ולהוכיח את כל אחד ואחד עד שחתמו על הכתב שעשה ביניהם, ולא נשאר רק אחד קשה עורף אשר לא רצה לשמוע ולחתום, אף כי דיבר אליו דברים אשר לא היו ראוי לשמוע דברים היוצאים מן הלב ובכל זה לא נכנסו הדברים בלבו.

אחר כך איים עליו באזהרות ועונשין להמחללים שבת, ולא רצה לשמוע ופנה עורף ורצה לילך, ואמרו הנשארים שבעבור זה האחד מוכרחים כולם לחלל שבתות, על כן פנה עוד הפעם לאיש אחד הנזכר לעיל ואמר לו תדע שהיושב בשמים ישית עצה עבורך הרי אם חס ושלום תשבר ידך מה תעשה הלא תהיי מוכרח לסגר חנותך אף בחול, על כן שמע נא וחתום גם אתה על הכתב ולא תגרום שתחללו כולכם את השבת. והוא לא רצה לשמוע וביקש והפציר בשאר המגלחים, והמה באחת באמרם שאינם יכולים לראות איך האחד הנזכר לעיל יקח את כל מכיריהם שפרנסתם תלויה בהם כאשר אמרו בתחלה.

על כן הלביש קנאה ועוז ואמר שבוודאי מן השמים ירחמו כי האיש האחד יחטא ומחטיא את הרבים חטא הרבים יתלו בו. וכאשר הלכו כולם מבית של רבינו לא רחוק מביתו על המשעול מדריכה, נפל הבליעל הזה ושבר ידו ונפל פחד עליהם וחזרו כולם ואמרו נעשה ונשמע וחתמו כולם על הכתב, והבליעל הזה חלה את חליו ושבק חיים לכל חי, כן יאבדו וכו' והיי לנס ולקידוש השם.

עוד פעם אחת פתח איש אחד מ"הולכי קדימה" את חנותו בשבת וכאשר ספרו זאת לרבינו חרד לבבו ושלה את

ריח שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש

השמש שלו תיכף שיאמר לו בשמו שישגור את החנות, ולא שמע פעם א' ושתים ואמר אפי' אם יבא הרב בעצמו לא אשמע, וכאשר שמע זאת לבש את המעטפה והלך לאביו של הנזכר לעיל, אף כי גם אביו הי' מ"הולכי קדימה" ומה"משכילים", בכל זה לא הרהיב עוז בנפשו לחלל את השבת בפרהסיא, וכאשר דפק על פתחו ופתח הפתח, עמד אבי האיש הנזכר לעיל נגד המראה וסרק במסרק את שערו כי לא חשב בדעתו שבא יבא אליו הרב בשבת בבקר, וכאשר ראה אותו עמד נבהל ומשתומם ושאל מה זה רבינו ומה היום מיומים, והוצע לו תיכף כסא וביקש מאתו שישב מעט וישב וסיפר לו את כל הנעשה שבנו פתח חנותו היום, וכל זמן שאני בחיים בושה וכלימה הוא וכאב לב שיפתח מי שהוא חנות בשבת בעירי, על כן באתי אליכם שתראו שישגור החנות ובוודאי ישמע לכם.

ואמר לו אני ממלא מבוקש רבינו ואראה לעשות כל מה שביכולתי בכדי שישגור את החנות למען לא יגרום חס ושלום כחוט השערה עגמת נפש לרבינו. והלך תיכף לבנו הנזכר לעיל והפציר בו ומילא בקשתו, ואך התנה תנאי כפול כתנאי בני גד וראובן שרק בשבת זו סוגר את החנות ועל שבת הבאה לא יציית אותו, ולא ירהב לאמור לו עוד בדבר הזה כי לא ישמע לו ולא לשום אדם בעולם. ובא אביו הנזכר לעיל וסיפר לו את דברי בנו הנזכר לעיל וביקש שלא תהיה לו תרעומות עליו כי הלא ידעתם כי בזמנינו אלו בן מנוול אב, על כן אין שום עצה על זה רק אם מן השמים יעכבוהו אזי טוב כי גם רצונו בזה שלא יפתח החנות ויחלל שבת בפרהסיא, אך אין בכחי למחות בו, ונתן לו תשואת חן על טרחתו ואמר לולי שמרו ישראל שבת אחת וכו', ועל שבת הבאה עלינו לטובה נשען על אבינו שבשמים, ובטוח אני שלא יפתח עוד חנותו.

ולא עברו כל ימי השבוע וביום ערב שבת קודש סגרו חנותו

שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח **ועונש** **ריט**

מטעם המלך מחמת שהתחילו הבעלי חוב שלו לתבעו והלך לאבדון כן יאבדו, ונעשה רעש גדול בהעיר ממעשה הלזה אז אמר כי לא בזכותו ומעשיו נעשה הדבר הלזה כי הלא בידי מעש אין, רק הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו תבע עלבונו.

כן נזכה שיתבע השם עלבוננו ויוציאינו מהגלות המר הזה ונעלה לציון ברנה ועינינו תחזנה בבנין ציון וירושלים במהרה בימינו אמן.

שער התשובה

מחלל שבת אחד נעשה בעל תשובה גמור

פעם בא לטיסא פירעד איש אחד לשכור "הגיט" מהאדון דשם עם הארענדא ועשו חוזה ביניהם, וכל אלו ששכרו עד אז "הגיט" היו להם הזיקות ממנו, וכן הי' גם אצלו שעל ידי שעבר על איזה תנאים מהנכתב בהחוזה, האדון הלשין עליו ונעשה משפט גדול מזה, ובכל המשפטים הקודמים זכה האדון ויצא הפסק דין שמחוייבים לשלם סכומים גדולים כי כל השופטים היו חברים להאדון, והאיש הנזכר לעיל לא ידע מה לעשות כי ירא מאוד שהאדון יזכה גם עכשיו.

וכיון שראו צרתו יעצו לו שילך להאב בית דין דשם (הוא הרב הצדיק מרן רביני משה נתן יונגרייז זכר צדיק לברכה, מחבר ספר תורת משה נתן) וישפוך לפניו שיחו ורק הוא יוכל להצילו מהצרה הלזו.

והלך לרבינו וסיפר לו כל הענין, ושאל לו רבינו אם הוא שומר שבת, השיב לא, אז אמר לו רבינו שאם יקבל עליו מה שיצוהו אז ינצל מהצרה הלזו, ואמר שיקבל על עצמו כל אשר יצוהו רבינו, אז אמר לו רבינו שיקבל עליו לשמור

רכ שבר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש

שבת כהלכתו ויכשיר כל כליו. והאיש הנזכר לעיל קבל עליו הכל בשמחה, ורבינו אמר לך לשלום והשם יתברך יצליח דרכך ונסע למקום המשפט.

ובאותו יום היה שם גם האדון שלו ופתאום מת במיתה משונה האדון הנזכר לעיל, ובא האיש בשמחה לרבינו לבשר לו הבשורה, ואמר לו רבינו שיסע תיכף לאשת האדון וישתוה עמה, וכן הי' והלך לאשת האדון והשתוה עמה על סך מועט והמשפט נתבטל, והאיש הנזכר לעיל היה אחר כך בעל תשובה גדול.

איש כפרי מחלל שבת שנעשה בעל תשובה על ידי הרב הקדוש שר שלום מבעלז זצ"ל

פעם אחת בא לפני הרב הקדוש רבי שלום מבעלזא זכר צדיק לברכה כפרי אחד בבקשה שיתפלל בעדו, וישאלהו הרב הקדוש על דרך התנהגותו בשבת בשדהו, ויודה לפני הרב הקדוש כי הנהו עושה שבתו חול, והתחיל להתנצל כי אי אפשר לשבות כדת מכל מלאכה בשדה.

והרב הקדוש הנזכר לעיל התחיל להוכיחו וידבר על לבו דברי מוסר ועצות לעשות את השבת כמצווה, ואחרי אריכות דבריו נענה לו הכפרי כי אמנם כן ישמע לקולו, אך זאת יבקש מאתו כי עד אחר ימות הקצירה והאסיפה מן השדה יסכים הוד קדושתו לבל יפריע ממלאכתו גם בשבת קודש.

ואמר לו הרב הקדוש הסכת ושמע את אשר אספר לך מעשה שהיה, בימי הקדמונים, אז בעת ממשלת הפריצים כידוע שלכל אחד מאדוני הכפרים היה לו יהודי מוזג הכפר, ואותו היהודי היה עבד נרצע לאדוניו, פעם אחת עשה אחד מהפריצים משתה גדול אשר לקחו בו חבל כל בעלי אחוזות הגדולים בגליל הזה, וכאשר התעלסו מאד החלו להתפאר כל

שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש רכא

אחד ואחד בהיהודי שלו, כשמוע האדון בעל המשתה את דבריהם, התפאר גם הוא כי עבד נאמן כמו היהודי שלו - אין לאחד מהם כמותו, כי לא נמצא כמותו בכל הארץ.

ויאמרו לו כל המסובים כי בזאת יבחנו דבריו, אם יצוה על מוזגו היהודי להמיר דתו וישמע לו, אז יודו כולם כי כן הוא. וישלח לקרוא את היהודי מכפר שלו, ובבואו לפניו גזר עליו כי יחליף את דתו, ואם לא ישמע לו מרה תהיה אחריתו, ויאמר לו היהודי איזיל ואימלך בגו ביתאי, וישב אל ביתו ויספר לאשתו את אשר נגזר עליו מאדוניו, ואחרי שקלא וטריא שהיה ביניהם אמרה כי בל ימרה את פי אדוניו. וימרה היהודי לאדוניו בהסכמה כי יחליף את אמונתו, ויאמר לו האדון אם כן מעתה לא יקרא עוד שמך יעקב כי אם איוואן ושם אשתך... וילך לביתו.

חלפו ירחים אחדים, והנה שליח בא מאת האדון כי יבוא איוואן אליו, ויבוא ויאמר לו האדון דע כי מעתה עליך לשוב אל אמונתך ולא יקרא שמך עוד איוואן כי יעקב יהיה שמך כבראשונה, ויאמר לו כי כמאז כן עתה לא יעשה דבר מבלי עצת אשתו, וישב לביתו לשאול בעצת אשתו, ותאמר לו האשה הנה מה טוב ומה נעים כי נשאר באמונתינו אפס הנה הימים הללו הנם קרובים לחג הפסח וכידוע ההכנות לימי הפסח קשים מאד בעבודה רבה ובהוצאות גדולות, לכן עצתי כי תבקש עוד מהפריץ כי אמנם כן נשוב בשמחה לאמנתנו, אך יסכים להרחיב לנו זמן התייהדותינו עד אחר חג הפסח למען לא נצטרך להתיגע בהכנות ימי הפסח ולהוציא את ההוצאות הללו, ובכן בחפצנו להשאר עוד נכרים עד אחר חג הפסח.

הכפרי הבין את הנמשל, וקיבל על עצמו לשבות שבתו מכל מלאכה בשדה, ולשבות בשביעי בחריש ובקציר עולמים.

שַׁעַר הַגְּאוּלָּה

**בַּעַת הַהִיא שָׁלַח בְּרֹאדֶךְ בְּלֶאֱדֹן בֶּן-בְּלֶאֱדֹן מֶלֶךְ בְּבֵל סְפָרִים
וּמְנַחֵה אֶל-חֲזַקְיָהוּ כִּי שָׁמַע כִּי חָלָה חֲזַקְיָהוּ
(מלכים ב' כ' י"ב - ועיין ברד"ק ורלב"ג)**

ובסנהדרין דף צ"ו עמוד א' וזה לשונו: נבוכדנאצר ספריה דבְּלֶאֱדֹן הוה, ההיא שעתא לא הוה התם, כי אתא אמר להו היכי כתביתו אמרו ליה הכי כתבינן, אמר להו קריתו ליה אלהא רבא וכתביתו ליה לבסוף, אמר אלא הכי כתובו, שלם לאלהא רבא, שלם לקרתא דירושלם, שלם למלכא חזקיה, אמרי ליה קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, רהט בתריה, כדרהיט ארבע פסיעות, אתא גבריאל ואוקמיה, אמר ר' יוחנן אילמלא (לא) בא גבריאל והעמידו לא היה תקנה לשונאיהם של ישראל, מאי בְּלֶאֱדֹן בֶּן-בְּלֶאֱדֹן, אמרי בְּלֶאֱדֹן מלכא הוה ואישתני אפיה והוה כי דכלבא, הוה יתיב בריה על מלכותא, כי הוה כתיב הוה כתיב שמיא ושמיא דאבוה בְּלֶאֱדֹן מלכא, היינו דכתיב "בן יכבד אב ועבד אדניו", "בן יכבד אב" הא דאמרן, "ועבד אדוניו" דכתי' ובחודש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה [שנה] למלך נבוכדנאצר מלך בבל בא נבוזראדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם וישרף את בית ה' ואת בית המלך, ע"כ. וברש"י שם ד"ה הוה כתיב שמיא ושמיא דאבוה: כדי שיתכבד אביו לכך נקרא שם אביו עליו שנקרא מרודך בלאדן דאי לא כתיב אלא מרודך בן בלאדן לא הוי מיתקרי עליה שמיא דאבוה דהכי כתיב כולהו אינשי פלוני בן פלוני להכי כתיב מרודך בלאדן, ע"כ. ובגליון הש"ס שם ד"ה קריינא דאגרתא:

שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש רכג

בתנחומא פרשת תשא איתא דמרודך בלאדן בעצמו נתחרט ורהט בתריה ג' פסיעות.

ובראשית חכמה: (שער היראה פרק ח' אות י"ז): ובענין הכלב פירשו שם בפרשת בראשית, אם לא זכו, הוה נחית כלבא, ומה שמיה דההוא כלבא, בְּלֶאֱדָן שמיה. דלאו איהו בכלל אדם אלא כלבא ואנפי כלבא, (פירוש: אם לא זכו היה יורד כלב ומה שמו של אותו כלב בלאדן שמו כי אין הוא בכלל אדם אלא כלב ופני כלב. ר"ל: לכך נקרא שמו בלאדן שהני של בלאדן מתחלפת עם מי והוא כמו שאמר בְּלֶאֱדָם שאינו אדם ומשום הכי נקרא בלאדן). ודע, שגם "זה לעומת זה עשה האלקים", כי כמו שאוריאל הוא נגד השכינה להתעוררות הטוב, בְּלֶאֱדָן פְּנֵי כָלֵב להתעוררות מעשים הרעים, ובלי ספק שלא היה הקרבן נמסר לכלב אלא כשהיה בו פסול, ולכך: "לכלב תשליכון אותו", כדפירשו בתיקונים בענין התפלה הפסולה, שנמסרת לכלב, והכלב הזה הוא כנגד לילית, ולכך שמו בְּלֶאֱדָן, והיינו שכופר בהשגחת השכינה, הנקרא אדני, והוא בְּלֶאֱדָן, רצונו לומר, אין לו אדון, וכך פירשו הגאונים, ששמות העשר הקליפות, רובם מורים על כפירת האלהות, כמו שהעתיק מורי ע"ה בספר פרדס רמונים דבריהם והיינו עזות הכלבים, שנקראו "עזי נפש", ובזה נוכל לומר פירוש אחר בענין אוריאל, פירוש שמודה בהשגחת א-ל עליו, וזהו אוריאל, האור שיש לי הוא מא-ל, סוד "ואל זועם", שפירשו בפרשת במדבר, ע"כ.

שכר גדול להמוחים

מי שמוחה לכבוד שמים אין מלאך המות שולט בו כשאר בני אדם (זוהר הקדוש חלק א' כט): והקדוש ברוך הוא כורת עמו ברית ולזרעו אחריו כמו שעשה לפנחס (ראשית חכמה שעה"ח פ"י"ב בשם מהר"י אבוהב), וזוכה לחלקו של הקדוש ברוך הוא (תמיד כח.), וממשיך ברכות וטובות לעם (תמיד כח.), ויוצא מכלל ארור לכלל ברוך (ויקרא רבה כה), ניצול מכל גזירות קשות (ילקוט רות עה"כ וימת אלימלך) זוכה לבלות שנותיו בנעימים (אבות דרבי נתן פרק כ"ט) כשיש גזר דין על הכלל הוא ניצול (חומת אנך פרשת נח) וזוכה למלכות (סנהדרין קא:).

שער מזכי הרבים

איך שצדיקי הדורות מסרו נפשם וביטלו מתורתם ועבודתם הק' בכדי להציל ולזכות הרבים שלא יסטו מדרך התורה, ואילמלא עשו כן היו מיליוני יהודים מתפתים לסור מדרך התורה ולרדת לבאר שחת ובגודל קדושתם זכו להציל את כלל ישראל

התוכן:

- א. דרישה נמרצת מגדולי ישראל לבטל מלימודם ולהתייצב במלחמה נגד מהרסי הדת.
- ב. נסיון הכי הגדול לעובדי ה' באמת.
- ג. אין שום תועלת לחדש חידושים ולהוציאם לאור אם כלל ישראל ינזור אחרו.
- ד. הצדיק הקדוש רבי הלל קאלאמייא ביטל מלחזור על תלמודו כדי שיזכה להרבות כבוד שמו יתברך.
- ה. הצדיק הק' ר"ה קאלאמייא לא ערך חידושויו על כל התורה מפני זיכוי הרבים.
- ו. הצדיק הקדוש רבי הלל קאלאמייא מבטל מלימודו מפני זיכוי הרבים.
- ז. הצדיק הקדוש רבי הלל קאלאמייא העיד על עצמו שערך חיבוריו בכתב ידו בדיו שאסף מדמעות עיניו שבכה על צער גלות השכינה.
- ח. הכתב סופר זצ"ל מעיד שאלמלא רבי הלל היה כלל ישראל בתקופתו יורד לטמיון חס ושלום.

הנסיון הכי הגדול שמנסה הקדוש ברוך הוא לרב וצדיק היושב באהלה של תורה הוא שמזמין לו הקדוש ברוך הוא הזדמנות להציל את הכלל מרדת שחת ואינו רוצה בטענתו שאינו יכול לבטל מתורתו ועבודתו

קטע ממכתב

שכתב הגאון רבי חיים סופר לרבי יוסף שאול ואלו דבריו:

שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש רכה

אלקים יענה את שלום הרב הגאון המפורסם הצדיק נזר ישראל הרב ר' יוסף שאול נ"י אב"ד דק"ק לעמבערג

יע"א.

אחד"ש הדר"ג נ"י, יש לי דבר לדבר בעבור כבוד ד' וכבוד תורתו הקדושה ויראתו הטהורה אשר אין לחשות עוד, פן ואולי חס ושלוש יעבור הזמן.

הדר"ג נ"י יודע מכל אשר עבר על מדינת אונגארן, כי עבדי ד' לחמו מלחמות ד' שבע שנים רצופות, משנת תרכ"ה אשר היינו אז לפני הקיר"ה היתה המלחמה נגלה וגם שנתים עברו טרם הגיע הדבר. ובזכות התורה ומסירות הנפש עשה ד' נפלאות תל"י"ת, אבל צדיקים אין להם מנוחה בעולם הזה בעבור עולם הבא, מעשה אבות סימן לבנים אמרו חכמז"ל, וד' צדיקים יבחן לדעת היש ד' בקרבם, כי בוודאי כל איש אשר נפקחו עיניו בתורה הקדושה אז מנוחת הנפש ללמוד וללמד ולהורות זה בעיניו מעין עולם הבא, כל הנשמה תהלל לד', ובמה מנסה ד' עבדיו אם יקיימו, עת לעשות הפרו תורתך. אם יפירו תורה בשביל לעשות לד' לבטל מלמודם ולחרחר ריב עם המורדים והפושעים והכופרים שלוחי היצה"ר, כמעט אין נסיון גדול לפני עבדי ד' מזה...

וכאשר הצעתי הדברים לפני גאונים וזקני הדור ושאלתי את פיהם, הכי יאמינו שד' יסלח לכל גאוני וצדיקי עולם אשר יש בידם למחות ולהזהיר את העם מדוע ישבו וידמו, הכי כה עשו אבותינו מעולם בזמן התנ"ך או בימי התנאים או בימי ראשונים, הכי לא יצאו שרי צבאות בראש העם בכל דור, מה עשה הרשב"א ומה עשה הרמב"ם וכדומה לאלף, הלא אמרו חכמז"ל, מי שיש בידו למחות בעירו או במדינתו או בכל העולם כמבואר בתנחומא פרשת משפטים, ורצה לומר פן חלילה יבקש ד' צאן קדושים מיד רועי ישראל אשר החרישו ולא מיחו וביקשתי עמדו נא להרעיש העולם נגד

רכו שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש

רשעי ארץ וכדומה, ושאלתי הכי עת עתה ללמוד, הלא בא עת להציל מפי אר"י שה פזורה ישראל וכדומה...

ידע הדר"ג נ"י, הגם שנודע בכל העולם כי כל ימיו ורגעיו מקודשים לשמים לתורה ועבודה, בכל זאת עת לעשות לד' למי יורה דעה למי יבין שמועה, מה בצע להוציא לאור ספרים אם חס ושלום הכלל ישראל ינזר אחור מד', יקבל הדר"ג נ"י שכר זכות כל ישראל אם לא ילמד איזה שבועות ויכתב לכל גדולי פולין וגם לגאוני אונגארן שהוא יבקש להיות בראש לבוא אל החתום עם כל קדושים עמו מכל מדינת המלך להרעיש פני תבל...

הבוזן לבבות וידע מחשבות, הוא יודע כי בהגיגי תבער אש אם אזכור בחרבן הגדול ועל כן דברתי בלשוני והנני וגם שאר רבנים יראים מוכנים להיות משרתים לעבדי ד' ולהיות נטפלים לעושי מצוה גדולה הזאת. דברי הכותב לכבוד ד' ולכבוד התורה, הניתני בהר סיני באש בבטחון, שכל הרשעים יהיו כקש אשר שלהבת הקודש תאכלם ויתמו חטאים ובית צדיקים יעמוד הדש"ת.

הק' חיים סופר חונה פה מונקאטש

(ספר אדמור"י בעלז ת"ב)

הצדיק הקדוש רבי הלל מקאלאמייע ויתר לעבור על כל הש"ס כמה פעמים ועל כתיבת חידושים על הש"ס מפני שהיה טרוד להציל את כלל ישראל מרדת שחת

... ועבור שצדיקו של עולם יודע נפש בהמתו שלא עשיתי ספרי אלה עבור בצע כסף כי לא נהנתי בביתי שום דבר מהם הגם שאני רק עשיר של פרקי אבות, וכן קבלתי עליו גם קיימתי בעזר השם וקצרתי נפשי העלובה מלחזור על תלמודי עבור שאזכה להרבות כבוד שמו יתעלה, לכן ואני תפלה שלא תהיה יגיעתי חס ושלום לריק שיתן ד' את ספרי

שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש רכז

לחן בעיני עם ד' ויקבלו האמת ממי שאמרו ולא יראו את המדבר כי אם אל הדברים...

קאלאמיא יום ב' כ"א אייר שנת תרמ"ג לפ"ק

דברי הק' הילל בן לאמו"ר בקש"ת מו"ה ברוך בענדיט ל"ש זללה"ה

(אבקת רוכל ח"ג)

יש בנמצא כתב יד שהגה"ק הנ"ל זצוקללה"ה ציין בו ציונים וחידושים בקיצור נמרץ בראשי פרקים על כל התנ"ך והמדרשים ש"ס, שו"ע, פוסקים, ראשונים ואחרונים ועל תורת הנסתר, וויתר על פיענוחם באריכות להוציאם לאור עולם, בגלל טרדותיו המרובות שהיה מוטרד ועוסק בהצלת כלל ישראל.

ידוע גם כן שהתבטא פעם שהיתה לו היכולת לסיים הרבה פעמים את הש"ס, כמו כן היה בידו לחדש חידושים נפלאים על הש"ס כולו ולהעלותם על הכתב, וביטל תלמודו וחידושיו משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך".

קטע מכתב הרהגה"צ אבד"ק סערדעהעלי (נכד המחבר)

להוצאת ספר הקדוש משכיל אל דל חלק ראשון

בפעם הרביעית בעיר טירנוי

ב"ה, דונאסערדאהעלי, יום ה' לסי' כי ברוך הוא, ויתן ה' ברכה לפ"ק

הלא כל ספה"ק מפורסמים בעולם בכל קצוי תבל לשבח ולתהלה וסגולה רבה וגדולה ללמוד מתוך ספה"ק שנכתבו בלהבת אש ורוח הקודש, וכמה עובדי ידענו איך פעלו חיבוריו הקדושים לכל רואי ולומד בתוכם, ועשו רושם גדול עליהם והרבה חזרו בתשובה שלימה על ידי. אמנם אין כאן מקומו לפרט - ואל תתמה על זה איך אותיות נדפסות יכולים לעשות רושם גדול כ"כ ולירד לחדרי לב רואיהם!! תא שמע מה שסיפר לנו כ"ק אאמו"ר הגה"ג רש"ל זצ"ל שכאשר היו

רכח שכר פרשת אחרי - פרק כ"ח ועונש

כמה שעות קודם הסתלקותו של כ"ק זי"ע אצל מטתו העיד על עצמו שאת כת"י של חיבוריו כתב בדיו שעשה הוא בעצמו ותחת מים להכנת עשיית הדיו לקח דמעת עיניו אשר אספם בסוד ובהסתר מידי יום ביומו ובפרט בלילות לתוך כלי בחתבודותו כאשר הצטער ובכה תמיד על צער גלות השכינה ועם דיו כזו (דהיינו דמעות עיניו) כתב חיבוריו. וע"כ אין שום חידוש כל מה ששמענו ועין בעין ראינו עד כמה עשו דבריו הקדושים רושם אצל שומעיו וכל רואי ולומדי ספריו.

הק' הילל זויינבערגער

אב"ד דפה סד"ה והגליל יע"א, נכד הגה"ק מרן המחבר זי"ע ועכ"א

הגה"ק רבי הלל זצוקללה"ה הציל את כלל ישראל בדורו שלא ילכדו ברשת הנעאלאגען

בעתון מחזיקי הדת מיום י"ב סיון תרנ"א, כותב הרב ר' ישראל יונתן בנימין כהנא מקלויזנבורג, שבקונגרס שהיה בפעסט נגד הנאולוגען אשר כמה גדולי הדור הסכימו לפשר עם, אם כי מחשבתם היתה לשם שמים למען השלום, אבל הצדיק רבי הלל ליכטענשטיין מקאלאמייא מהר לבא לאסיפה, כשופר הרים קולו להזהיר את הרבנים להציל שה פזורה מרשת מהרסי הדת אשר טמנו לנו, ומספר שה "כתב סופר" ז"ל אמר לו שאלמלא רבי הלל היו כמעט מתפשרים אתם, שבחלקלקות לשונם היו מתעים את אחנו בני ישראל, אבל הצדיק רבי הלל נסע מעיר לעיר והלהיב את העם להזהר שלא ילכדו במצודתם.

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש רכט

בעזרת השם יתברך

פרשת קדושים - פרק כ"ט

שַׁעַר הַגְּלוּלִים

יהודי כפרי שלח פעם את משרתו לשחוט תרנגול לכבוד שבת. לאחר ששחטו, הסתכל השוחט על התרנגול ואמר למשרת כי טרפה היא, אך מכיון שלא הסתמך על דעתו בלבד, שלחו אל הרב. הלך המשרת אל הרב והוא לאחר שהביט על התרנגול ועיין בשולחן ערוך, פסק כמו השוחט: התרנגול אינו כשר ואסור לאוכלו.

אותו תרנגול היה גלגול נשמה, ואם היה יהודי אוכלו לכבוד שבת, אזי היתה זוכה הנשמה לתיקון גמור. לפיכך, כאשר ראתה מה שפסקו השוחט והרב, באה לפני הבעל שם טוב הקדוש והתחננה לפניו שיעשה משהו עבורה כדי שתזכה לתיקון.

ביום שישי בבוקר נסע הבעל שם טוב אל הכפר, התפלל תפילת שחרית ולאחר מכן הלך אל האיש שתרגולו הוכרז כטרפה. האיש לא ידע מי אורחו וכשנתבקש לכבדו בסעודה אמר כי יוכל להגיש רק מאכלי חלב. "רוצה אני לאכול בשר" אמר הבעל שם טוב. "בחפץ לב הייתי מכבדו, אלא שהרב פסק זה עתה כי התרנגול האחד שהיה לי, טרפה הוא ואסור לאוכלו", ענה האיש. בקש ממנו הבעל שם טוב להביא לפניו את התרנגול. בדקו ופסק: "התרנגול כשר!" "מי אתה" שאלו הכפרי שלא חפץ להסתמך על דעתו של אדם שאינו מכירו כלל. משסרב הבעל שם טוב לגלות את שמו, אמר הכפרי: "אני מצטער מאוד, אך לא אוכל לסמוך על אדם שאיני מכירו, אם יועיל להמתין, אשלח לקרוא לרב ונשאל

רל שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

לפיו". הסכים הבעל שם טוב והאיש שלח את משרתו לקרוא לרב.

שעה ארוכה התפלפל הבעל שם טוב עם הרב, מן הראשונים והאחרונים הוכיח הרב כי התרנגול טרפה ואילו הבעל שם טוב פלפל עמו ועמד על דעתו שהתרנגול כשר. משלא הגיעו לעמק השובה, אמר הרבי: "לו היה לנו אדם שלישי כדי להכריע ביננו, היינו יודעים עם מי הצדק. אולם עכשיו, כשרק שנינו חלוקים בדעותינו מי יוכיח לנו עם מי הצדק" אמר לו הבעל שם טוב מן השמים יוכיחו. בקש מבעל הבית להביא לו קערה, כסה אותה במפה והניחה על השולחן ליד הרב ואילו הוא התרחק וישב בקצה השולחן, הרחק מן הקערה. לאחר רבע שעה צוה להגביה את המפה. בעיניים נדהמות הסתכלו הרב ובעל הבית לתוכה וראו שם כתב בזו הלשון: "התרנגול כשר על פי מתיבתא דרקיע ולית מאן דפליג עליה".

לאחר שהתאושש מתדהמתו אמר הרב: "זאת לא יוכל לעשות בן תמותה רגיל רק הבעל שם טוב מסוגל לכך". רק אז גילה הבעל שם טוב את זהותו. הרב התרגש מאוד והפציר באורח הקדוש כי ישאר לשבות בביתו אולם בקשתו לא נתמלאה. הבעל שם טוב סרב להשאר כיון שלא היו עמו בגדי השבת שלו. לאחר שנפרד מן הרב ומבעל הבית שטרם התאוששו מגודל המעמד בו חזו יצא לדרכו.

בליל שבת באה הנשמה שנתגלגלה באותו תרנגול והודתה לבעל שם טוב על שנתן לה תיקון גמור וזכתה להגאל.

(סיפורי יעקב ח"ב)

שער יראת שמים

בו יבואר גודל הענין של לימוד עניני יראת שמים

גודל המצוה שציוו רבותינו זכרונם לברכה להשלים פרשיותיו שנים מקרא ואחד תרגום ובודאי הכוונה היא ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, על כן צריך האדם לידע ולהתבונן בכל פרשה ופרשה ולהבין ענין המצות הכתובים בזאת הפרשה וכו' ובכן באתי לגלות קצת כטפה מן הים בכל פרשה ופרשה של שבוע, ואתם תהיו כמעין המתגבר להוסיף כהנה וכהנה בחכמה ובדעת ובתבונה.

(של"ה בריש הקדמתו לחלק תורה שבכתב).

יראת שמים של סופר עד היכן מגעת

מדי חודש, שנה בשנה, נהג השר הנזכר זכרונו לברכה, שעל ידי הסופר בפרעשבורג ציוה לכתוב לעצמו מאה מזוזות, ואיזה מספר שלח תמיד הסופר, ופעם אחת אחר שכבר שלח הסופר דפרעשבורג קרוב למספר פי מזוזות, אמר בעצמו יוליך את כי הנשארים למספר מאה, למען יקבל אז מהשר סכום מאוד גדול, ולזאת נסע בעצמו לפראנקפורט דמיין למסרם בעצמו להשר. וכן עשה הסופר, וכשבא לשם, שאלו השר באיזה זמן כתב כל מזוזות אלו, והשיבו שלשים כתב ושלח לו דען 12 אויגוסט, וכי ב-15 יולי, וכששמע זאת השר, הלך לוועטריים קאססא שלו ששם היו מונחים המזוזות, ולקח כל המאה מזוזות ונתנם להסופר, ושילם לו הוצאותיו דמסילה, ואמר שסופר שקובע זמניו למנין הגויים, ואינו אומר שבח' לחודש אייר כתב כך, ובכך לחודש פלוני כתב מספר מזוזות

רלב שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

כך, איננו ירא שמים, ואינם רשאים לקנות מזוזות אצל סופר כזה, כל כך גדול היה ביראת שמים.

(דרך השם)

כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין

(ברכות י' ע"ב)

כל אחד שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו.

(שבת ל"א)

כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת.

(אבות ג')

גדולה היא היראה ששמים וארץ לא נבראו אלא בזכות היראה.

(קהלת רבה ג')

יראת השם שיתירא מלפניו היא אוצר טוב להתפתח לך מאתי על ידה.

(דרך השם)

תמיד הרגל על שפתיך דברי יראת שמים כגון, "ואתה ישראל מה השם אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה" וכיוצא הרגל על לשונך ואז לא תשכל..

(רבינו יונה מגירונדי)

יראת השם היא אוצרו של אדם, כי כמו שאוצר האדם הוא מבטחו של אדם ועומד לו בעת צרה כן יראת השם לפיכך תהיו יראי השם.

(רד"ק ישעיה' ל"ג י')

יראת השם היא המבוא אל החכמה והסרת מן הרע היא העצה אל הבינה רוצה לומר על ידי יראת השם תשיג דברים נעלמים אשר אין להשיג על פי הטבע כי אז יתן השם חכמה אל לבך.

(דרך השם)

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט **ועונש** רלג

ועתה ישראל מה השם אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה וכו' רוצה לומר כל השאלות שיאמרו לך ביום הדין נשאת ונתת באמונה וכו' מה שהשם יתברך שואל מעמך הכל הוא כי אם ליראה רוצה לומר אף אם קיימת כל הדברים שישאלו מעמך עם כל זה אי איכא יראת השם אין כן יהי רצון אמן.

(אוהב ישראל עקב)

והיראה היא השער והתחלה לעבודת השם יתברך.

(קדושת לוי ליקוטים)

מי שיש לו יראת השם טהורה אז כל מה שעמל בתורה הוא עוזרתו לקיים ולא יחסר לו כל מאומה.

(מאור עינים ליקוטים יקרים דף פ"ג)

צריך האדם להקדים טרם בואו להתחיל לעבוד השם יתברך לשום מול פניו יראת העונש שאם יעבור חס ושלוש יענש ביסורים רחמנא ליצלן וכו' והוא השער שבו יכנס לעבודת השם ובלא זה אי אפשר כמו בלתי יסוד ואם הוא ירא שמים יראת העונש זוכה אל אהבה.

(מאור ושמש עקב)

במה שמתקנים מדת יראה וזוכים לאהבה ממתיקים כל הדינים שבימי הספירה ועושים בזה רצון להקדוש ברוך הוא ורצונו הטוב הוא להשפיע ולהטיב עמנו ולרחם על עם קרובו.

(ישמח ישראל אמור)

דע אשר התבוננתי מכתבי תלמידי הבעל שם טוב זכר צדיק לחיי העולם הבא מובא בספר תולדות יעקב יוסף אשר ביותר התאמצות האדם להתגלות היראה מהתגלות האהבה כי באם יזכה האדם ליראה האמיתיות יסייעוהו מן השמים לאהבה אמיתית.

(הקדמת דרך פקודיך)

רלד שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

יראת השם תוסיף ימים רוצה לומר שעל ידי היראה נתוסף לאדם ימים שעל ידי היראה מחיי הימים.

(ישמח משה ויגש)

משה רבינו אשר היה יכול לעמוד נגד בלעם שהיה הקליפה וכנגדו משה בקדושה וכו' ואם כן שום אדם לא היה יכול לעמוד נגדו בלתי משה רבינו ובמה ביטל עצתו לעשות מצירוף כל"ם אותיות מל"ך על ידי שהכניס יראת השם ומורא גדול בלב ישראל להיות ירא מפני המל"ך השם צבקות ברוך הוא.

(י"טב לב ברכה)

מגודל קדושת הרה"ק מצאנו זצוק"ל.

סיפר לי הרב החסיד הישיש המפורסם מורינו הרב יוסף הארטמאן שליט"א מפעיה"ק תובב"א, ששמע מאביו הרב הגאון מורינו הרב יחיאל משה זכרונו לברכה שהיה מורה צדק בעניעד (בהר"ר אהרן יהודא בהג"מ בנימין זכרונו לברכה אב"ד שאמלוי), שבעת שנתפרסם ההיתר על ידי שטר מכירה לעשיית יין שרף בשבת על ידי עכו"ם שסידר ותיקן הרב הקדוש מצאנו זצוק"ל, אז כתב דודו הרב הגאון מורינו הרב חיים מאיר זאב הארטמאן זכרונו לברכה שהיה אב בית דין שאמלוי (בן להרה"ג מו"ה בנימין אב"ד שם) מכתב להרב הקדוש בעל דברי חיים זצ"ל עם השגות על ההיתר הנזכר, והדברי חיים השיבו בדרך פלפול והשיג עליו, והרב משאמלוי חזר והשיב גם על זה.

וכה פלפלו והשיגו זה את זה, ובפעם הרביעית או החמישית כאשר השיבו הדברי חיים על מכתבו, ביקש מאתו במכתבו שאל יטריחו יותר בפלפוליו והשגותיו, ונדפס מכתב זה בשאלות ותשובות דברי חיים חלק ב' (חאו"ח סימן כ"ט) ואף על פי כן לא השגיח דודו הגאון אב בית דין משאמלוי על זה, ושוב השיב והשיג על הדברי חיים גם על מכתב הזה, וכאשר קיבל הדברי חיים שוב מכתבו קרא המכתב כמה

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט **ועונש** רלה

פעמים בהתרגשות עצום ופניו הי' כלפיד אש, ועישן אז הלולקי שנתמלא כל הבית עשן, והלך וחזר בביתו בהתלהבות עצום באותו שעה נחלש בביתו הרב הגאון רבי חיים מאיר זאב הנזכר וחלה את חליו ד' שבועות וניסו ברופאים ולא הועילו ושבק לן חיים.

וכאשר הורידו על הארץ והדליקו הנרות סביביו, ואמו היתה אז עוד בחיים חיותה והרעישה מאוד וצעקה בקולי קולות מגודל מרירות הסתלקות בנה היקר הזה, ופתאום ראו שפתח עיניו וקם ממשכבו ואמר ששלחו אותו מעולם העליון כדי לדבר בשבח וגדולת מרן רבינו הקדוש מצאנו, ואמר לא ידעתי עם מי אני מפלפל ולא הכרתיו, כשמזכירין למעלה את שמו של הדברי חיים אפילו מלאכים שרפים וחיות הקודש כולם מזדעזעין מקדושת שמו, ואני אף על פי שאני מוכן לילך על מקומי המוכן לי בלי דין ודברים אף על פי כן הייתי מוחל על חלקי אם היו נותנים לי הזכות שאוכל לילך על ידי ורגלי עד עיר צאנו ולפייס אותו צדיק בחיים חיותי היה אצלי חשוב יותר מחלקי, עד כאן דבריו.

וכל זה שמע הרב רבי יחיאל משה הנזכר לעיל שעמד אצל דודו הנזכר באותו פרק, וכתב כל דבריו בפנקסו, והיי נושא אצלו תמיד פנקס זה להראותו לעין כל מה שסיפר דודו אחר פטירתו, והוא ראה ושמע כל זאת באזניו.

גדול כח הירא שמים

הנה כי כן יבורך גבר ירא השם מפי דברי הגאון הקדוש מורנו הרב אב בית דין דקהלה קדושה אמסטרדם זכרונו לחיי העולם הבא כשנסע לארץ הקדושה ליוו אותו כל אנשי העיר וטרם הפרדו מהם בקשו ממנו לברכם ואמר להם זה המזמור אשרי כל ירא השם וגו' וכל הברכות הנזכרים במזמור הזה הוא הכולל מכל צרכי האדם ולזה זוכה כשהוא

רלו **שכר** פרשת קדושים - פרק כ"ט **ועונש**

ירא השם וזה שמסיים הנה כי כן פי' שגדול כח הירא שמים להתברך בכל הנזכר לעיל יבורך גבר ירא פי' הנה רק בזה יתברך האדם להיות ירא השם ואז ממילא יזכה לכל הברכות הנזכרים ולא יחסר לו כל טוב. תפארת שלמה ליקוטים.

שַׁעַר עוֹלָם הַבָּא

בו יבואר מה נקרא עולם הבא, ומי יזכה בה, ומה יכול האדם לעשות שיזכה לעולם הבא, ומעשה נוראה מאחד איך שזכה לעולם הבא

מרגלא בפומיה (דבר זה רגיל בפיו) דרב לא כהעולם הזה העולם הבא העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה שנאמר (שמות כד) "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו" (שבעו מזיו השכינה כאילו אכלו ושתו).

(ברכות יז).

רוצה לזכות לעולם הבא

רבינו הרב הקדוש רבי מרדכי מנבורנא זי"ע היה חייב סכום כסף עצום לאיש אחד מתושבי העיירה טשערנוביץ, שבבעלותו היתה בית מסחר לנרות, כי כידוע שהיה דרכו בקודש להרבות בנרות, כפי שסופר בפרק מיוחד, והיות ולא היה לו כסף לזה, היה קונה בהקפה אצל הסוחר הנזכר לעיל.

פעם אחת כאשר בא רבינו אל העיירה טשערנוביץ בא הסוחר אל רבינו ואמר לו רבי, אני מוכן למחול

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש רלו

לרבי על כל חובותיו בתנאי שיבטיח לי עבור זה עולם הבא, רבינו שמע את דבריו אך לא ענה לו כלום ולא התייחס כלל לבקשתו רק דיבר אתו על דא ועל הא בעניני עולם הזה.

האם אתה יודע איך מכבסים כביסה

בתוך הדברים שאל אותו רבינו האם יודע אתה האיך נוסעת הרכבת, ודיברו מענין זה זמן רב, אחר כך שאל אותו רבינו האם יודע אתה האיך נוסעת המכונית, אחר כך שאל אותו רבינו אם הוא יודע האיך מכבסים כביסה. והתפלא על שאלתו של רבינו כשבת צחוק על שפתיו ולא ענה לרבינו, בחשבו בלבו הן הדבר הוא ידוע לכל האיך מכבסים.

מה עושים ערב שבת אחר המקוה?

רבינו ראה שהוא לא עונה כלום נענה אליו ואמר לו אם כן אומר לך אני האיך מכבסים כביסה. בערב שבת קודש כאשר באים מן המקוה לוקחים את הכתונת המלוכלכת וזורקים אותה תחת המטה, [הנוהג היה כן בימים ההם להשליך הכביסה המלוכלכת תחת המטה, ולכבסם אחר כך באופן זה.] לאחר שבת קודש מוציאים את הכתונת משם ושורים אותה במים חמים, ולאחר כך מכניסים את הכתונת לסיר גדול ומרתיחים אותם היטב היטב במשך כמה שעות.

ואחר כך מערבבים בקש יחד עם אפר עד שהכתונת מזדככת ויוצא ממנה כל הלכלוך הבלוע בה ואחר כך לוקחים את הכתונת אל שפת הנהר ושם שוטחים אותה על חתיכת עץ רחבה עם בליטות ומתחילים לשפשף עם סבון, לאחר שגמרו לוקחים עץ ארוך וקשה ומכים בחזקה על הכביסה שעל הקרש עד שהכתונת יוצאת נקיה לגמרי.

רלח שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

כאשר גמר רבינו לדבר נפל הסוחר על הארץ מרוב פחד מדברי רבינו שנאמרו בחרדת קודש כשפניו יוקדים כלפיד אש והתעלף ונשאר לשכב על הארץ באין אונים, מיד הובהלו אנשים שהשיבו אליו את רוחו וכאשר הוטב לו במקצת הביאו אותו אל ביתו, רבינו עזב מיד את טשערנוביץ ונסע לבנו הרב הקדוש רבי מאיר מקרעטשינף זכותו יגן עלינו אמן שהיה גר אז בכפר הסמוך מילען.

בערב שבת קודש ממש לפני כניסת השבת הגיע לרבינו מברק מבני משפחתו של הסוחר ובו כתוב שהוא חולה אנוש ומוטל על ערש דוי ומבקש שרבינו יעתיר בעדו, כאשר גמר רבינו לקרוא את המברק קרא לבנו רבי מאיר ואמר לו בא נכנס מהר לתפילת מנחה בכדי שהאיש יעבור את הכל בניקל, בליל שבת קודש נפטר האיש, כל זה קרה על ידי דיבוריו הקדושים של רבינו שחדרו עמוק עמוק בנפשו וחוללו בו מהפך.

זאת היתה כוונת רבינו במה שדיבר אתו שלו האיד מכבסים כביסה. ערב שבת, היינו בעת שמגיע שמשו של האדם לערבו והוא צריך לשוב לבית עולמו - שהוא בחינת שבת - אחרי שטיהרו אותו במקוה מכניסים אותו תחת המטה - היינו בקבר - ומשם מוציאים אותו בכדי לטהרו ולזככו ועושים אתו כפי הצורך עד שנשמתו מזדככת כמו שהיתה בראשונה זכה, ברה ונקיה מכל רבב, ולאחר כל אלו תוכל הנשמה לבוא אל המנוחה ואל הנחלה למקומה המיועד לה לעולם הבא.

(דרכי הצדיקים פרק ד')

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים לא נתנבאו (הטובות והנחמות) אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא (ישעיה סד) עין לא ראתה ולא נראית ולא נגלית לשום נביא) אלקים זולתך. (ברכות לד:).

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש רלט

אלף שנים יהיה עולם חרוב

אמר רב קטינא שית אלפי שני הוי עלמא וחד חריב (שאלף שנה יהיה חרוב חוץ מששת אלפים אלו דהיינו אלף שביעי) שנאמר (ישעיה ב') ונשגב השם לבדו ביום ההוא אביי אמר תרי חרוב (תרי אלפים הוא חרב אלף שביעי ואלף שמיני) שנאמר (הושע ו) יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו תניא כוותיה דרב קטינא כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לז' שנים כך העולם משמט (ונעשה חרב) אלף שנים לשבעת אלפים שנה שנאמר ונשגב השם לבדו ביום ההוא ואומר (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת יום שכולו שבת (שהעולם משמט) ואומר (שם צ) כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כי יעבור.

(סנהדרין צד.)

שַׁעַר עוֹלָם הַבָּא

קטן מאימת בא לעולם הבא

איתמר קטן מאימת בא לעולם הבא, רבי חייא ורבי שמעון בר רבי, חד אמר משעה שנולד, חד אמר משעה שסיפר, מאן דאמר משעה שנולד שנאמר (תהלים כב) יבוא ויגידו צדקתו לעם נולד כי עשה, ומאן דאמר משעה שסיפר דכתיב (שם) זרע יעבדנו יסופר לה' לדור [זרע המסופר יעבדנו לה' לדור ודור שיחזור לו ויחיה]. איתמר רבינא אמר משעה שנזרע דכתיב זרע יעבדנו [משעה שנקלט הזרע במעי אשה אפילו הפילה אמו ונמחה יש לו חלק לעתיד דכתיב זרע יעבדנו]. רב נחמן בר יצחק אמר משעה שנימול דכתיב (שם פח) עני אני [אף על פי שאני עני גויעתי חשובה גויעה וראוי לומר עלי ויגוע ויאסף כלומר שזוכה אני לעתיד לבוא כצדיקים

רמ שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

שנאמר בהן גויעה], ומאימתי **משעה שאני נושא** אימדך ופחדך אפונה מתגלגלת ושכונה עלי והיינו מילה שבבשרו שאנו משמרים מאימתו של הקדוש ברוך הוא] וגוע מנוער נשאתי אמידך אפונה [לשון אופן] תנא משום רבי מאיר משעה שיאמר אמן שנאמר (ישעי כ"ו) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים אל תקרי אמונים אלא שאומר אמן מאי אמן שעונין על כל ברכה וברכה אמן היאך משמע קבלת יראת שמים אמר רבי חנינא א"ל מילך ניאמן [בנוטריקון שמאמין עליו הקדוש ברוך הוא].

(סנהדרין ק"י:)

רשעי ישראל אין להם עולם הבא

תניא קטני בני רשעי ישראל (רשעי ישראל עצמן פשיטא דאין להם חלק לעולם הבא וכו' אבל בנים שלהם קטנים ולא חטאו פליגי בהו) אין באין לעולם הבא שנאמר (מלאכי ג) כי הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וכל עושי רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר השם צבקות אשר לא יעזוב להם שורש וענף (אלו בנים קטנים שלהם) שורש בעולם הזה (שימותו נפלים) וענף לעולם הבא דברי רבן גמליאל רבי עקיבא אומר באים הם לעולם הבא (שאף על פי שאבותיהם היו רשעים הם לא חטאו) שנאמר (תהלים קטז) שומר פתאים השם שכן קורין בכרכי הים לינוקא פתיא ואומר (דניאל ד) גודו אילנא וחבלוהי ברם עיקר שרשוהי בארעא שבוקו וכו' (אלו הבנים קטנים שאף על פי שאבות אין להם חלק תקנה יש להם) אבל קטני בני רשעי עובדי כוכבים דברי הכל אין באין לעולם הבא נפקא ליה (ישעיה כו) מותאבד כל זכר למו.

(סנהדרין ק"י:)

בלעם הוא דלא אתי לעלמא דאתי הא שאר עובדי כוכבים אחריני אתו (מדקא חשיב בלעם שאין לו חלק בעולם הבא) מתניתין מני רבי יהושע היא דתניא רבי יהושע היא

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש רמא

דתניא רבי אליעזר אומר (תהלים ט) ישובו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלקים ישובו רשעים לשאולה אלו פושעי ישראל כל גוים שכחי אלקים אלו פושעי עובדי כוכבים דברי רבי אליעזר אמר לו רבי יהושע וכי נאמר ככל הגוים והלא לא נאמר אלא כל גוים שכחי אלקים (לא משמע אלא השוכחים אלוקי) אלא ישובו רשעים לשאולה מאן נינהו כל גוים שכחי אלקים.

(סנהדרין דף קה.)

כל יומא הוה משמש ליה לרבי (אנטונינוס משמש לפניו בסעודה) ומאכיל ליה ומשקי ליה וכי הוה בעי רבי למיסק לפורייה הוה גחין קמיה אמר ליה סק עלואי לפוריך אמר ליה לאו אורח ארעא לזלזלא במלכותא כולי האי אמר מי ישימני מצע תחתך לעולם הבא אמר ליה אתינא לעלמא דאתי אמר ליה אין אמר ליה והכתיב (עובדיה א) ולא יהיה שריד לבית עשיו בעושה מעשה עשיו תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשיו יכול לכל תלמוד לומר לבית עשיו בעושה מעשה עשיו אמר ליה והכתיב (יחזקאל לב) שמה אדום מלכיה וכל נשיאיה (בגיהנם משתעי קרא) אמר ליה מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה תניא נמי הכי מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל מלכיה פרט לאנטונינוס בן אסוירוס כל נשיאיה ולא כל שריה פרט לקטיע בר שלום.

(עבודה זרה י.)

[כל] יום היה משמש אנטונינוס לרבי בסעודה, וכשרבי רצה לעלות למטתו היה מתכופף כדי שיעלה עליו ויעלה למיטה ורבי סירב, אמר: אין דרך העולם לזלזל במלכות עד כדי כך, אמר לו אנטונינוס: הלואי ואזכה להיות מצע תחתך לעולם הבא, שאלו: האם אזכה לעולם הבא ענה לו רבי: כן [וכו.].

אנטונינוס אמר לרבי מייכלתני את מן לויתן לעלמא דאתי

רמב"ם ש"כ פ"ק קדושים - פרק כ"ט ועונש

(כלומר אם חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא) אמר ליה אין אמר ליה מן אימר פיסחא לא אייכלתני (הלא אמרת לי שמקרבן פסח לא אוכל) ומן לויתן את מייכיל לי (ואיך תאכילני מלויתן) אמר ליה מה נעביד לך ובאימר פסחא כתיב (שמות יב) כל ערל לא יאכל בו (על פסח כתוב כל ערל לא יאכל בו) כיון דשמע כן אז וגזר גרמיה (הלך ומל את עצמו) אתא לגביה אמר ליה רבי חמי גזורתי (האם מלתי טוב כמצותו) אמר ליה בדידי לא אסתכלית מן יומי אלא בדידך (במילה שלי לא הסתכלתי ואיך אסתכל בשלך) ולמה נקרא שמו רבינו הקדוש שלא הביט במילתו מימיו ולמה נקרא נחום איש קדש קדשים שלא הביט בצורת מטבע מימיו הדא אמרת דאתגזיר אנטונינוס מליהון דרבנן אמרין נתגייר אנטונינוס דאמר רבי חזקיה רבי אבהו בשם רבי אלעזר אם באין הן גרי צדק לעתיד לבא אנטונינוס בא בראשם.

(שאל) אנטונינוס את רבי: האם תאכילני מהלויתן לעולם הבא, אמר לו כן, שאלו: ולמה מקרבן פסח אמרת לי שלא אוכל ומלויתן כן, ענה לו: ומה אעשה לך, בקרבן פסח כתוב בתורה כל ערל לא יאכל בו, כיון ששמע כך הלך ומל עצמו, בא לרבי ושאלו: האם מלתי כמו שצריך, אמר לו: מימי לא הסתכלתי במילתי ואיך אסתכל בשלך, ולמה נקרא שמו רבינו הקדוש, שלא הסתכל במילתו מימיו. ולמה נקרא נחום איש קודש קדשים, שלא הביט בצורת מטבע מימיו. מכאן ראייה שאנטונינוס מל עצמו. ומדברי חכמים דלהלן ראייה שגם נתגייר, דאמר חזקיה רבי אבהו בשם רבי אלעזר: אם באים גירי צדק לעולם הבא - אנטונינוס בא בראשם.

(ירושלמי מגילה פרק א' הלכה י"א)

שַׁעַר הָעוֹנָשִׁים

**בו יבואר מחז"ל ש"ס בבלי וירושלמי העונשים
והיסורים הנוראים המעותדים על האדם
העובר על דברי חז"ל, ה' ירחם**

תניא אבא בנימין אומר שנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ויצא ולא המתין לחבירו טורפין לו תפלתו בפניו שנאמר (איוב יח) טורף נפשו באפו (לך אומר אשר גרמת לטרוף נפשך בפניך ומאי הנפש זו תפלה כמו שנאמר ואשפוך את נפשי לפני השם) הלמענך תעזב ארץ (וכי סבור היית שבשבילך שיצאת מבית הכנסת והנחת חברך תסתלק השכינה ויעזוב את חברך המתפלל לפניו) ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל שנאמר (שם) ויעתק צור ממקומו ואין צור אלא הקדוש ברוך הוא שנאמר (דברים לב) צור ילדך תשי ואם המתין לו מה שכרו אמר רב יוסי ברבי חנינא זוכה לברכות הללו שנאמר (ישעיה מח) לוא הקשבת (לשון המתנה היא) למצותי (בשביל מצותי אשר צויתי לגמול חסד) ויהי כנהר שלומך וגוי ויהי כחול זרעך וגוי.

(ברכות ה:)

ג' דברים מקצרין ימיו ושנותיו של אדם

ואמר רב יהודה ג' דברים מקצרין ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ספר תורה לקרוא ואינו קורא וכוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות מי שנותנין לו ספר תורה לקרוא ואינו קורא דכתיב (דברים ל) כי הוא חייך ואורך ימך וכוס של ברכה לברך ואינו מברך דכתיב (בראשית יב) ואברכה מברכך (והמברך ברכת המזון מברך לבעל הבית)

רמד שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

והמנהיג עצמו ברבנות דאמר רב חמא בר חנינא מפני מה מת יוסף קודם אחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות.

(ברכות נה.)

תנו רבנן אין עונין לא אמן חטופה (שקורין את האלף בחטף) ולא אמן קטופה (שמחסר קריאת הנו"ן שאינו מוציאה בפה שתהא נכרת) ולא אמן יתומה (שלא שמע הברכה אלא ששמע שעונין אמן והא דאמרין בהחליל (סוכה נא:)) שבאלכסנדריא של מצרים היו מניפים בסודרים כשהגיע עת לענות אמן אלמא לא שמעו וקא ענו הנהו מידע ידעי שהם עונים אחר ברכה ועל איזו ברכה הם עונים אלא שלא היו שומעים את הקול] ולא יזרוק ברכה מפיו בן עזאי אומר כל העונה אמן יתומה יהיו בניו יתומים חטופה יתחטפו ימיו קטופה יתקטפו ימיו וכו'.

(ברכות מז.)

גודל עונש עון הנדרים

תניא רבי נתן אומר בעון נדרים מתה אשה של אדם שנאמר (משלי כב) אם אין לך לשלם [עולות והקדשות שתדור] למה יקח משכבך מתחתיד רבי אומר בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים שנאמר (קהלת ה) אל תתן את פידך (בנדר) לחטיא את בשרך וגוי' למה יקצוף האלקים על קולך [בשביל קול נדריך] וחבל את מעשה ידיך איזה הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר בניו ובנותיו של אדם.

(שבת ל"ב:)

שער מזכי הרבים

התוכן:

- א. מורה דרך למזכי הרבים
- ב. גודל המצוה לזכות את הרבים על ידי ספרים.
- ג. מזכה את הרבים בתוכחה להחזירם בתשובה הגאולה תלוי בו.
- ד. הטובות הגדולות הבאות על המזכים את הרבים.
- ה. המזכה את הרבים צריך לעמול אפילו מאה פעמים.
- ו. כל המרבה כבוד שמים וממעט בכבודו כבודו מתרבה.
- ז. המזכה את הרבים נוטל את כל המצוות של המוכח עד סוף כל הדורות לחלקו.
- ח. זיכוי הרבים הוא הוכחה לעבודת השם יתברך באמת.
- ט. כשאדם אוהב את מלכו משתוקק גם לאהבהו על כל בני מדינתו.
- י. על ידי זיכוי הרבים יוצא ידי חובת ערבות.
- יא. מי שאינו מזכה את הרבים אין חייו חשובים חיים.
- יב. כשאדם רוצה לצאת ידי חובתו בעבודת השם יתברך הוא רק על ידי זיכוי הרבים.
- יג. זוכה לקיים מצות ואהבת את ה' אלוקיך על ידי שדורש דברי כיבושין ומחדיר אהבת ה' בבריות.
- יד. כל מה שמתקן יותר נפשות זוכה בזכויות יותר רבות.
- טו. כל הזכויות שמזכים את הרבים נזקפין למזכי הרבים.
- טז. כל מי שמרחם על נפש המסכן ומחזיר לו נפשו מחשיב לו הקדוש ברוך הוא כאילו בראו.
- יז. אלקנה זכה לבן כשמואל מפני שזיכה את הרבים.

גודל השכר של המורה דרך למזכרי הרבים

ידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה (אבות ה, יח): כל המזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו; וגדולה מזו אמרו (שם יט): כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו. ויש כמה מיני מזכה: האחד - על התורה, כגון ללמד את העם דעת ויראת-השם ואיזוהי דרך ישרה ולדרוש ברבים דברי מוסר וחוקי האלקים ותורותיו תמיד, אולי באיזה יום מן הימים יעשו דבריו פירות, אם לא למאה - לעשרה, ואם לא - לאחד. ומה טוב ומה נעים לכתוב בספר קיצורי דינים ודברי מוסר והנהגות ישרות, וללועזים - בלע"ז, שהרי הוא כדורש בפני אלפי רבבות ישראל, ואולי באיזה דור מן הדורות לאיזה איש ישראלי יעשו דבריו פירות ויהיה מזכה אותו. וידוע כמה הפליגו בזוהר הקדוש (שמות דף קכח:) בעצם שכר ומה נעשה יקר וגדולה למאן דמזכרי לחיביא* הפלא ופלא!

הנה כי כן לו בכח יגבר איש, וברוח שפתיו יוכיח את אחרים. וזו מצוה על כל אדם, לא לחכמים בלבד, רק איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק ונתחזק לעשות נחת-רוח ליוצרנו. **בכלל מזכה - לומר ברכות בקול רם, כדי שיענו אמן, ובפרט בברכות העולים לספר-תורה, שיש אומרים שאם לא השמיע קולו כדי שיענו הקהל אמן, הווי ברכותיו לבטלה, שאלו הברכות מברך העולה בעד כל הקהל ומוציא את הרבים ידי חובתם** (או"ח סימן קלט, סעיף ו). וידוע שגדול העונה אמן, ולפי גודל המצוה יגדל שכר המזכה:

וכן בכלל מזכה - שבעמדו בקהל אנשים או בסעודות יפתח פיו בדברי-תורה, ואף מי שלא ידע דבר מדברי-תורה שאול ישאל האיש לתלמיד-חכם שבתוכם אפלו דבר קל בדברי-תורה, ומתוך דפתח לה פתחא - תורה אזלא ומרוחא,

(א) למי שמחזיר את הרשעים בתשובה.

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש רמז

ונמצא גורם שיקיימו דברי חכמים שאמרו (אבות ג, ד): שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי-תורה וכו', ושלא יעברו על דברי חכמינו זכרונם לברכה שאמרו (שם ג): שנים שיושבין ואין ביניהם דברי-תורה וכו'. וכן בכלל מזכה - שישתדל לתקן תקנות והנהגות ישרות בעירו, כגון שיעשו קופה לעניים בפתח בית-הכנסת וכדומה. כלל הדברים: כל אשר יוכל לומר "אל נא אחי תרעו" וכל אשר יוכל להיות מעשה את אחרים לדבר מצוה בדבריו או שממנו יראו וכן יעשו - זכות הרבים תלוי בו:

(פלא יועץ אות מזכה)

נלמד מדבריו לעניינינו. מה בדברים יחידים בלבד בכל דבר לעצמו הוי בכלל מזכה הרבים, אם כן מכל שכן וקל וחומר ב"ב של ק"ו כשמצילים יהודים מרדת שחת ובבת אחת אנו מזכים אותם ליהפך ליהודים כשרים נאמנים שומרי תורה ומצוות כמה זכותים אנו זוקפים לעצמינו בפעולה אחת, ומכאן שאין לשער ולתאר הזכויות הרבות והגדולות שאנו זוכים בזה אם נגיע למיליוני היהודים בפעם אחת במשלוח ספרי יסודות היהדות - על ידי הדואר - דהיינו: על קדושת השבת, טהרת המשפחה, כשרות, תפילין, מזוזות ועוד, האם אפשר לנו לקבל מושג אפילו הכי קטן מה גודלים ורבים זכויותינו שהננו זוכים בזה בבת אחת.

גודל המצוה לזכות את הרבים על ידי ספרים

זאת התורה אדם כי ימות באהל

זאת התורה אדם - האדם הוא בבחינת ספר-תורה. (בספרים)

בשנת ת"ר היה הרב הקדוש ר' יצחק מוורקי ז"ל בלובלין, ובשבת-קודש היתה ברית-מילה בבית-המדרש של הרבי מלובלין ז"ל. הדבר היה כעשרים וחמש שנים אחרי פטירתו של הרבי מלובלין (נפטר בט' באב, שנת תקע"ה). באו

רמח ש"ך פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

אל הברית-מילה כל גדולי העיר, וערכו הסעודה על השולחן שהרבי היה מיסב אליו בחייו. את השולחן העמידו ממזרח למערב, וחשבו שהרבי מוורקי ישב בראש השלחן, ממזרח. אך הרבי סירב לעשות כן, ואמר:

- בחייו של רבינו לא הלכתי מעולם למעלה מחצי בית המדרש מיראת רבנו. והוא ישב למטה בקצה השולחן, לצד מערב. נדחק כל הקהל סביבו לצד מערב, ונהיה שם דוחק גדול. אמר להם הרבי מוורקי:

כל יהודי הוא כמו ספר, ועל-כן אין להישען עליו ולדחוקו.

שאלו הרב הצדיק ר' גציל, נכדו של הגאון ה"חכם צבי" ז"ל:
- והרי ספר אחד מותר להניח על ספר שני?...

השיב הרבי: - כל אחד מישראל חייב לומר על עצמו, שהוא איננו ספר.

והיה באותה מסיבה גם הרב דמתא, הגאון המפורסם ר' משולם זלמן אשכנזי, זצ"ל אב"ד דלובלין. נענה הגאון ואמר:

- אילו לא באתי אלא לשמוע דבר זה דיי.

ומתוך הדברים נתגלגלה השיחה על גודל המצוה לזכות את הרבים בספרים ועשה אז הגאון הנזכר צוואה, שאחר פטירתו יתנו כל הספרים שלו לבית המדרש לתועלת הרבים, וצוואתו קוימה.

וזה בעצם כל מטרתנו שעל ידי משלוח ספרים למיליוני היהודים על ידי זה נזכר בפועל לשוב אל ה' ולקיים מצוותיו.

**- המזכה את הרבים בתוכחה להחזירם בתשובה -
הגאולה תלויה בו.**

ראה עיני ספר חזיונות כתובים באצבע מיד הקדוש רבנו

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט **ועונש** רמט

הרב חיים ויטל זצוק"ל בכתב יד ממש ושם נאמר דרבנו האריז"ל היה מזהירו תמיד ובחלום ידבר בו שירבה דרשיו להוכיח לעם ולהחזירם בתשובה ובזה תלויה הגאולה, ואין קץ לשכרו.

(מחזיק ברכה להחיד"א, אורח-חיים, רצ, מספר הקדוש מקדש מעט).

הטובות הגדולות הבאים על המזכים את הרבים בדברי תוכחה

למד אדם ולימד, ושמר ועשה, והיה סיפק בידו למחות ולא מיחה הרי זה בכלל ארור - לא למד אדם ולא עשה ולא שמר ולא למד לאחרים ולא היה ספק בידו למחות ומיחה הרי זה בכלל ברוך.

(יקרא-רבה כה)

מפני מה זכה ירבעם למלכות? מפני שהוכיח את שלמה.

(סנהדרין קא:)

יאהב את התוכחות, שכל זמן שתוכחות בעולם נחת-רוח בא לעולם, טובה וברכה באין לעולם, ורעה מסתלקת מן העולם.

(תמיד כה)

כל המוכיח חברו לשם שמים זוכה לחלקו של הקדוש-ברוך-הוא, ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד.

(שם)

כל היודע להוכיח ומוכיח את הרבים, הרי הוא עושה קורת-רוח לפני קונו.

(תנא דבי אליהו רבה ג)

מזה (מפינחס) **ילמד האדם שיקנא את קנאת ה' צבאות כשרואה איזה חילול השם או חילול התורה.** ראה איך החזיק לו השם יתברך טובה וחנות וברית שלום, עד כאן לשונו.

(של"ה הקדוש בעשרה הלולים)

יזכה למחיצת פנחס המקנא.

כתב הרמ"א ביורה-דעה (שלד בסופו) ובחשן-המשפט (סימן יב) מתשובת מהר"י וייל (סימן קנז) דנהגו עכשיו שלא למחות בעוברי עבירה משום שיש סכנה בדבר, מזה דשו רבים וכהיתרא דמו להם לחנף לאשר לו שם ויד קצת אצל שום שררה או שאר תקיפות אף-על-גב דלא ברי היזקא, על כן תפוג תורה. ולעניות דעתי טעות גמור הוא זה ודברי מהר"י וייל לא נאמרו אלא בברי היזקא ואי לא תימא הכי בטלת לא תגורו מעיקרא דודאי לא נאמר לא תגורו כי-אם בדאיכא מקום לירא כמו שכתוב בנדה (דף סא, ועיין זה בשו"ת הרשב"א הובא בבית-יוסף חושן-המשפט יב), וכו', **ושופט הממונה על ישראל לרדות העוברים ומקיים לא תגורו יזכה למחיצת פנחס המקנא, ורעה אליו לא תאונה.**

(פתחי תשובה בשם בכור שור)

כל ההוא בר נש דמקני לה לקודשא בריך הוא לא יכיל מלאכא דמותא לשלטא בה כשאר בני נשא.

(זהר הקדוש, חלק ג, דף כט:)

כל מי שיש בידו יכולת למחות ומוחה ונוקם נקמות מהרשעים בעולם הזה, הקדוש-ברוך-הוא כורת עמו ברית ולזרעו אחריו כמו שעשה לפינחס.

(ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק יב, בשם הר"י אבוהב זצ"ל)

המזכה את הרבים בדברי תוכחה צריך לעמול אפילו מאה פעמים להטות את הטועים אל הדרך הישרה, דרך ה'

כי תפגע שור אויבך או חמרו תעה השב תשיבנו לו (כ"ג ד).

ובפרשת תצא (דברים כ"ב א') כתיב, לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם, השם תשיבם לאחיק. וכתב הרמב"ן ז"ל, הוסיף בכאן לומר "נדחים", כי תועה שתעה מדרכו ויוכל להטותו הדרך בלא עמל גדול, ועתה

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט **ועונש** רנא

הזכיר נדחים שברחו ממנו והרחיקו, והזכיר שה שהוא כאבד, וכו', עד כאן לשונו.

- ומזה נוכל להתבונן, אם חסה התורה כל כך על ממונו של ישראל, אפילו על חמורו או שיו, שתעה והרחיק מן הדרך והחובה על כל אחד להטותו הדרך, **כל שכן שצריך לרחם על הנפש הישראלית, שתועה מן הדרך אפילו אם יצטרך עמל רב להשיבה.**

והנה ידוע דרשת חז"ל (ב"מ ל"א א') על הכתוב, "השב תשיבם לאחיד", אפילו מאה פעמים. ומזה נלמוד אף בענינו שצריך לעמול אפילו מאה פעמים להטות את התועים אל הדרך הישרה, דרך ד'.

ובאמת בזמנינו, אפילו חוטאים גמורים מצוי ברובם שאינם להכעיס חס ושלום, רק תועים בדרך על ידי איזה פושעים שמתעים אותם מן הדרך, והרי הם ממש כשה אובד שאינו יודע איך לשוב אל בית בעליו, ומצוה רבה לרחם עליהם ולהורותם. הדרך הנכונה, וכמו שכתוב, והודעת להם את הדרך ילכו בה.

והנה ישנם אנשים מבעלי תורה אשר נתן ה' בהם חכמה ותבונה וראויים להקרא בשם רועי ישראל, ויש בכחם לרפאות שבר עמנו להורותם הדרך הסלולה לה', אין להם לחשות בעת הזאת, שעל ידי השיים התועים בדרך נעשים אבודים לגמרי בהמשך הזמן, **ודמם ידרש מהם.** ועל זה רמז הנביא יחזקאל (ל"ד) "בן אדם הנבא וגו' את הנחלות לא חזקתם וגו' ואת האובדות לא בקשתם, ודרשתי את צאני מידם". ואם הוא צופה ומביט על עניניהם ושומרם מלהלכד ברשת היצר הרע, שכרו גדול מאד. ויש שכר מיוחד לפרנסי

רנב שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש

ישראל לעולם הבא, כדאיתא בספרי פרשת פנחס והובא ברש"י על הפסוק ויקח את יהושע ע"ש¹.

(חפץ חיים על התורה)

כל המרבה כבוד שמים וממעט על ידי כן בכבודו, כבודו מתרבה

במדרש רבה במדבר (פרשה ד') מאמר המתחיל ופקדת אלעזר הכהן וגו'. אליהו אומר כל המרבה כבוד שמים וממעט כבוד עצמו, כבוד שמים מתרבה וכבודו מתרבה, וכל הממעט כבוד שמים ומרבה כבוד עצמו, כבוד שמים במקומו וכבודו מתמעט. מעשה באיש אחד שהיה עומד בבית-הכנסת ובנו עומד כנגדו וכל העם עונים אחר העובר לפני התיבה הללויה ובנו עונה דברים של תפלות. אמרו לו ראה בנך שהא עונה דברים של תפלות. אמר להם ומה אעשה לו תינוק הוא

(ב) ובשם הגאון ר' מ"מ עפשטיין זצ"ל, שמעתי לפרש הכתוב בתהלים קי"ט, תעיתי כשה אובד בקש עבדך וגו'. דהנה בגמ' מכות כ"ד א', אמר רב מסתפינא מהאי קרא ואבדתם בגוים. מתקיף לה ר"פ דילמא כאבדה המתבקשת. דכתיב (תהלים קי"ט) תעיתי כשה אובד בקש עבדך. והביאור הוא, דישנן שני מיני אבדות: ישנה אבדה, שאבודה מבעלי' ומונחת דומם כאבן, כמו מי שאבד לו ארנק, בעל האבדה מחזר על אבדתו, אבל האבדה אינה מתבקשת, כלומר אינה עוזרת לו מאומה למצאה. וישנה אבדה שהיא בעצמה מתבקשת, כלומר מסייעה היא לבעל האבדה למצאה, כמו שה אבד מהעדר, הרועה מחזר אחריו, להשיבו אל העדר, וגם השה מצדו צועק בבדידותו ורוצה הוא למצוא את העדר ואת בעליו.

וזה מה שאמר דוד המע"ה על כלל ישראל, שהוא בבחינת "אבדה המתבקשת", תעיתי כשה אובד, כשה הצועק כשתעה ורוצה לשוב למקומו, אזי יש תקוה, כי סוף כל סוף יפגשו השה והרועה, אחרי ששניהם צועקים ומבקשים זה את זה, כן הוא כלל ישראל אפילו כשתעה, רוצה הוא להדבק בבוראו, וזהו בבחינת

שובו אלי ואשובה אליכם. (מעשי למלך)

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש רנג

ישחק. שוב למחר עשה כאותו ענין וכל העם עונין אחר העובר לפני התיבה הללויה ובנו עונה דברים של תפלות. אמרו לו ראה בנך שהוא עונה דברים של תפלות. אמר להם ומה אעשה תינוק הוא ישחק. כל אותן שמונת ימי החג ענה בנו דברים של תפלות ולא אמר לו כל דבר, ולא יצאת אותה השנה ולא שינתה ולא שלשה עד שמת אותו האיש ומתה אשתו ומת בנו ובן-בנו ויצאו חמש-עשרה נפשות מתוך ביתו ולא נשתייר לו אלא זוג אחד של בני-אדם אחד חיגר וסומא ואחד שוטה ורשע. שוב מעשה באדם אחד שלא קרא ושנה וכו'. והמעשיות אלו איתא גם כן בילקוט פרשת לך.

נלמד מזה שאל יסתכל אדם על כבודו שמתמעט בפעולתו למען השם, כי אדרבא באם יהי' כוונתו להרבות כבוד שמים כבודו יתרבה.

הגר"א מבאר שמי שעוסק בזיכוי הרבים בתוכחה נוטל את כל המצוות של המוכח עד סוף כל הדורות לחלקו.

ועידוד גדול להתאזר בעוז ולכבוש את ביישנותנו ולהוכיח לאחרים מצאנו בגר"א למשלי (פרק י"ב פסוק י"ד) וזה לשונו: **"שלעולם יראה אדם להוכיח את חברו על דבר שעושה לא טוב** (פירוש לשונו: לא רק בעבירה ממש אלא גם על דבר לא הגון, כבתוספות ד"ה כבר בברכות ל"א): **כי אם ישמע לו ויטיב את מעשיו אז כל המצוות שיעשה הם על ידו** (וגדול המעשה יותר מן העושה, קל וחומר כשנכפיל ריבוי פעולות מעשה התיקון במעשי המוכח מהיום והלאה) **יטול שכר כמו העושה עצמו ואם לא ישמע לו אזי יטול את הטוב ממנו כמו שכתב האר"י ז"ל והוא בסוד זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן והרשע נטל חלקו בגיהנם, עד כאן לשונו** (ועיין בספר חסידים באריכות גדול).

זיכוי הרבים היא הוכחה לעבודת השם יתברך באמת

בספר דבר בעתו מבעל החפץ חיים זצ"ל וזה לשונו: גם ידע האדם שיש חילוק גדול בין העובד ה' ומקיים מצוותיו בעבור שחפץ באמת בעבודתו ובמצוותיו, ובין מי שעושה הכל רק לקבל שכר בזה ובבא, ויורה על זה הכתוב אשרי איש ירא ה' במצוותיו חפץ מאד, ויורה על זה הכתוב במצוותיו ולא בשכר מצוותיו, וזה שנאמר ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, ורצה לומר אפילו מקיים מצוות ה' אבל רק בשביל עצמו תראו ההיכר ביניהם לעתיד לבוא. **ובמה יבחן האדם אם הוא עובד אמיתי או כוונתו בעבודתו רק בשביל הנאה עצמית לקבל שכר ולהנצל מעונש.** הבחינה היא בזה, דמי שהוא עובד אמיתי, תשוקתו שיהיו הכל עובדי ה' ועושי רצונו, כדי שיתגדל כבוד השם יתברך, **ואם הוא רואה אנשים עוברים על רצון השם יתברך הוא מיצר ודואג עד מאוד.** לא כן מי שכוונתו רק בשביל הנאת עצמו, אין חושש כלל אם שאר אנשים עוברים על מצוות ה', וחושב כיון שהוא בעצמו נזהר שלא יעבור על התורה ולא יענש בגיהנם, דיו לו, ועל כן אינו מיצר ודואג כלל שאחרים מחללים שם כבודו ית' בשאט נפש. ותדע אחי כי כל זה פשוט בעינינו גם כן, שמי שאומר מה לי לדאוג על אחרים לעזור להם שלא ישלשו באיסורים אות הוא שכל עבודתו הוא רק בשביל עצמו שיביא טוב לו בזה או בבא ולא בשביל כבוד השם יתברך שאילו ה' חושש לכבודו בודאי ה' מתחזק בכל עוז שלא יעבור שום אדם על עבירה.

כשאדם אוהב את מלכו משתוקק

גם לאהבהו על כל בני מדינתו

בפרשת ק"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וכו' פירשו חז"ל "ואהבת" שתאהבהו על הבריות, והוא כמו האוהב הנאמן למלכו משתוקק לאהבהו על כל בני מדינתו,

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט **ועונש** רנה

שיהיו הכל נאמנים בעבודתו באהבה ובלב שלם. ומה שסיים הכתוב בכל לבבך וגוי' משמע דקאי על ענין זה נמי דצריך להשתדל בכל לב ובכל נפש, ובכל נפשך היינו לאהבהו על הבריות שלא לשמוע ליצרו, ובכל מאדך שלא יקפוץ את ידו במקום שנוגע לכבוד שמים, שיתחזק על ידי זה עבודתו בעולם. וזה מה דאיתא בספרי ואהבת את ה' אלקיך שתאהבהו על הבריות כאברהם אביך דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן.

וידוע דרכו של אברהם אבינו שהי' גדול במידת החסד מאוד ועל ידי זה קירב את הבריות תחת כנפי השכינה וכדכתיב ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם, וכדאיתא במדרש דעל ידי האשל הוקרא ה' בפי כל הבריות וזהו שאמר ואהבת את ה' אלקיך וכנ"ל.

על ידי זה שהוא מזכה הרבים יוצא ידי חובת הערבות

גם ידוע שכל איש ישראל שקיבל על עצמו קיום התורה בעת קבלת התורה לא על עצמו בלבד קיבל אלא כל מה שיהי' ביכלתו לחזק את קיום התורה אצל שאר בני ישראל התחייב על עצמו ונעשו אז כל ישראל ערבים זה לזה. וזהו סיום התורה בפרשת נצבים, הנסותרות להי' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, וכמו שפירש רש"י, דהיינו שנעשו ערבים זה לזה.

מי שאינו מזכה את הרבים אין חייו חשובים חיים.

בספורנו פירש המשנה הוא היה אומר אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי מה אני ואם לא עכשיו אימתי (אבות פ"א מ"ד) וכשאני לעצמי מה אני, אם אני עושה רק לנפשי בלבד ואיני דואג לנפשות אחרים, מה אני חשוב. ואם לא עכשיו אימתי, שהחיים קצרים, וכל שעה שעוברת אינה חוזרת עוד.

**כשאדם רוצה לצאת ידי חובתו בעבודת השם יתברך -
הוא רק על ידי זיכוי הרבים**

בספר מבשר צדק פירש מה שכתוב אם אין אני לי מי לי, כי אפילו יחי' אדם אלף שנים ויעסוק בתורה ועבודה אף על פי כן לא יוכל לצאת ידי שמים מה שמחויב לעבוד את השם יתברך. ותרופה אחת מצאנו לו אם יזכה את הרבים בתורה ובמצוות אז תורתם ומצוותם יהיו לו למליצי יושר לפני אב הרחמים יתברך. וז"ש אם אין אני לבדי עוסק בתורה ובעבודה אלא אני עוסק עם רבים ומזכה אותם מי שיעשה מצוות ומעשים טובים לי שייך לי כיון שאני זכיתי אותם וכל מה שעושים יעלה על חשבוני. וכשאני לעצמי עובד ה' ואינני מזכה את הרבים מה אני כלומר מה אני נחשב וכו'.

**זוכה לקיים מצות ואהבת את ה"א על ידי זה שדורש דברי
כיבושין ומחדיר אהבת ה' בבריות.**

בספר חרדים הקדוש ובתשב"ץ הקדוש וברמב"ם מובא ואהבת את ה' אלקיך שידרוש לאחרים דברי כבושין עד שיאהב ויכניס את אהבתו יתברך על בריותיו וכמו איש נאמן האוהב את המלך משתדל בכל כחו להכניע אומות אחרים להכניסם תחת ממשלת מלכו.

ובודאי אין חילוק בין אדם קטן ובין אדם גדול כל מי שנאמן למלך משתדל להכניס אהבת המלך בלב הבריות. ועל אחת כמה וכמה להכניס אהבת מלך מלכי המלכים בלב הבריות גם הקטן יאמר גדול אני וכל אחד מה שביכולתו לעשות לאהב את הקדוש ברוך הוא על הבריות מחויב לעשותו ככל האפשר ואפילו אדם קטן אם ימנע עצמו מזה מפני עניויותו ענשו גדול מנשוא שמנע הטוב למלכו.

כל מה שמתקן יותר נפשות זוכה בזכיות רבות יותר

בספר הקדוש חובת הלבבות שער אהבת ה' פ"ו וזה לשונו: וכן מי שאינו מתקן אלא נפשו בלבד תהי' זכותו מעוטה ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות תכפל זכותו כפי זכיות כל מי שמתקן לאלוקים. כמו שאמרו חז"ל כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. ואמרו משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר (דברים ל"ג) צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל. ואומר (משלי כ"ד) ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב. ואומר (מלאכי כ') תורת ה' בפי וכו'. ואומר (דניאל יב) ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד. וע"כ צוה הבורא להוכיח את המקצרים כמו שכתוב "הוכח תוכיח את עמיתך" ואמרו ז"ל עד היכן היא תוכחה רב אמר עד קללה ושמואל אמר עד הכאה ונאמר מוכיח אדם אחרי חן ימצא ומהם שמחתו וגילתו בזכיותיו מפני ששש בהם לא לגיאות ולתפארת עד כאן לשונו.

כל הזכיות שמזכים את הרבים

נזקפין ונלווים למזכה הרבים

ובזוהר הקדוש (בראשית דף ע"ט), ויקח אברם וגו' "ואת הנפש אשר עשו בחרן". א"ר אבא אי הכי כמה בני נשא הוו אי תימא דכלהו אזלו עמי, א"ר אלעזר אין וכו'. א"ל ר' אבא אי הוה כתיב והנפש וגו' הוה אמינא הכי, אלא ואת הנפש כתיב, את לאסגאה זכותא דכולהו נפשאן דהוו אזלי עמי דכל מאן דמזכה לאחרא ההוא זכותא תליא ביי ולא אעדי מניי מנלן דכי ואת הנפש וגו' זכותא דאינון נפשאן הוה אזיל עמי דאברהם.

(ועיין תד"א רבא פרק כ"ה).

שַׁעַר מִסִּירַת נַפְשׁ

בבעל הטורים (פירוש על התורה מרבינו יעקב בעל הטורים בן רבינו הרא"ש ז"ל, עם הגהות עיטור בכורים, דפוס פיורא, נדפס בשנת תקי"ב לפ"ק, מסודר שם לפי אותיות) בפרשת הנשיאים על הפסוק (במדבר ז, י"ב - י"ג), "ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו **נחשון בן עמינדב למטה יהודה**, וקרבתו גו', וז"ל: וקרבתו (תשכא) וי"ו יתירה על שם ששה בנים שיצאו ממנו וכולם נתברכו בו¹ ברכות². ששה בנים יצאו מנחשון בעלי שש ברכות, ואלו הן **דוד משה משיח דניאל חנניה מישאל ועזריה. דוד דכתיב ביה יודע נגן וגבור חיל איש מלחמה ונבון דבר, ואיש תואר, וה' עמו. יודע נגן, שיודע לשאול, וגבור חיל שיודע להשיב, איש מלחמה, יודע לישא וליתן במלחמתה של תורה, ונבון דבר, מבין דבר מתוך דבר, ואיש תואר, שמראה פנים בהלכה, וה' עמו, שהלכה כמותו בכל מקום. משיח, דכתיב ביה: ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה'. דניאל חנניה מישאל ועזריה דכתיב בהו: ילדים אשר אין בהם כל מום, וטובי מראה, ומשכילים בכל חכמה, ויודעי דעת, ומביני מדע, ואשר כוח בהם לעמוד בהיכל המלך. דבר אחר למה וקרבתו עם וי"ו יתירה (תשכב)- כנגד ששה דברים שנתחדשו באותו היום בעולם.**

ראשון לשכינה ששרתה בישראל. ראשון לנשיאים, ראשון לברכת כהנים, ראשון למחיצת מחנה שכינה, ראשון לאיסור

ג) ובעיטור בכורים שם, הכל מבואר ברבות פרשה זו שהיא פרשה י"ג עיי"ש. [ועיין זוה"ק פרשת בלק (דף קצ"ו ע"ב), ובזהר חדש פרשת אחרי (בתחילת מדרש הנעלם), ועיין עוד ש"כ ועונש פרשיות וירא, חיי שרה, תולדות, ויתרו, ובספר שבט מוסר פרק נ"ב].

ד) עיין שם באריכות מה שכתב בשם סדר עולם וכן הוא במדרש.

שכר פרשת קדושים - פרק כ"ט ועונש רנט

במה, ראשון לירידת האש. **יבא נחשון בשש מדות** (תשכג) **ויבנה יחוד** [יסוד] **בית המקדש**^ה. ולמה נקרא שמו נחשון, על **שירז תחילה לנחשול שבים**. בכולן נאמר נשיא חוץ מיהודה, שלמד הוא אותו שבט להקטין את עצמו. ישב נא עבדך תחת הנער. וכן בדוד הוא אומר, הוא הקטן. בכל אחד יש ששה פסוקים, כנגד ששת ימי המעשה. בכל אחד הוכפל שמו, הרי כ"ד, כנגד כ"ד שעות שביום ובלילה. **שלשים ומאה משקלה**, כנגד שנות אדם עד שנולד שת, (תשכד) **שבעים שקל** כנגד שבעים אומות, שבעים שקל בגימטריי שבעים נפש, בשביל שבעים שירדו למצרים. **כף אחת**, כנגד התורה שניתנה מכף ידו של הקב"ה. **עשרה זהב**, כנגד עשרת הדברות. **מלאה קטורת**, תחליף הקו"ף בד' בא"ת ב"ש יעלה תרי"ג. **פר אחד**, כנגד אברהם, ואל הבקר רץ אברהם. **איל** כנגד יצחק. **כבש**, כנגד יעקב, והכבשים הפריד יעקב, (תשכה) **פר**, איל, כבש, בגימטריי אברהם יצחק ויעקב. **ולזבח השלמים בקר שנים**, כנגד משה ואהרן שעשו שלום בין ישראל ובין אביהם שבשמים. **אלים, כבשים, עתודים**, שלשה מינים כנגד כהנים לויים וישראלים, כנגד תורה נביאים וכתובים. (תשכו) וכן **עתודים** מלא וי"ו, שדוד שעמד ממנו, נתברך בשש ברכות, ואין עתודים אלא לשון עמידה, כמא דאת אמר, "אשר התעתדו לגלים" ואומר "ועתדה בשדה לך", פירוש יבא בן נחשון בשש מידות (תשכז) ויבנה יסוד [יחוד] בית המקדש.

אחים יקרים מאמינים בני מאמינים: הרי אנו רואים מ"בעל הטורים" הנ"ל, שנחשון זכה לכל הנ"ל, רק על ידי מסירת נפשו לה'. אנו מתפללים בכל יום בברכת "ברוך שאמר", **ברוך משלם שכר טוב ליראיו, ברוך חי לעד וקים לנצח, ברוך פודה ומציל ברוך שמו**, נחשוב קצת בביאור תיבות אלו, ונשליך כל הדברים הגשמיים, ונתחיל לעבוד את ה' במסירת נפש. ועל הטענה שמנת חלקכם יהי שפלות

(ה) עיין שם בעיטור ביכורים, וצ"ל יסוד בית המקדש, כי כן הוא במדרש הנזכר.

(ו) עיין פירוש הטור הארוך מה שכתב בזה.

ובזיונות¹, האם גדולים אנו מאברהם אבינו ע"ה אבי האומה שמסר נפשו עבור כבוד השי"ת בסבלו בזיונות והשפלות כמו שכתוב הרמב"ם בספרו (מורה נבוכים, חלק ג, פרק כט). וזה לשונו :

אין ספק אצלי שהוא (אברהם אבינו) עליו השלום כאשר חלק על דעת בני אדם כולם "שהיו מקללים ומגנים ומבזים אותו" התועים ההם, וכאשר סבל הכל בעבור השם, וכן הדין לעשות לכבודו, עכ"ל. דהיינו שלמרות הקללות הגינויים והבזיונות לא מנע עצמו מפעולותיו להודיע לכל באי עולם שה' ברא העולם ומלואה, ומנהיג את העולם כולו בהשגחה פרטית, ופרטי פרטית, ומסיק הרמב"ם על זה, **שמן הדין הוא לעשות כן. דהיינו שעל פי הדין וההלכה עלינו לסבול בזיונות למען היהדות, ולא נמנע מפעילותינו ועשייתינו בגלל הדבר הזה. ובזכות זה יבנה בית המקדש בב"א.**

(ז) בא וראה מה שכתב היעב"ץ בס' מגדל עוז, עלית היראה: וז"ל: בדברים הנוגעים ליסודות היהדות של התורה והאמונה, שלא תבהל אפילו לא מן המלאך, ולא מפני מלך, לא מפני החכם או עשיר או זקן, וכל שכן שאסור להתחשב באלו הלועגים ועושים צחוק מדברים אלו, ואפילו כשמדובר באנשים כאלו שכלפי חוץ הם מתחזים ליהודים דתיים, אל תסתכל עליהם כלל כי בתוך תוכם הינם אנשים מושחתים, ואפילו כשאף אחד אינו מסכים אתך, אדרבה, השכר שלך יהיה פי מאה. כך כותב גם הגה"צ מהריא"ז מרגליות זצ"ל (ביאור בר יוחאי) שזה שמסתכל על הפרנסה ועל הכבוד שלא ישנאו אותו ושותק, אז בודאי שיענישו אותו מן השמים, וכך כתב לי רב הסבא קדישא, שזה שובר את היהדות, ולכן האפיקורסים והרשעים התחזקו, ואפילו על החיים אסור להסתכל בזמן כזה, אפילו אם נהיה יחידים בעולם, ע"כ. זאת ועוד בשמים מחשיבים מאד את הבזיונות שסובלים למען כבודו יתברך שמו. וכל מה שיתרבו הבזיונות חלקו יהי יותר גדול בעת פקודתו. ולפום צערא אגרא ככל שתגדל העגמת נפש החלק לעולם הבא יגדל. וראה מה שכתב בשל"ה הק' (בעשרה הלולים), מזה (מפנחס) ילמד האדם שיקנא את קנאת ה' צבקות כשרואה איזה חילול השם או חילול התורה, ראה איך החזיק לו השם יתברך טובה וחסות וברית שלום עכ"ל.

פרשת אמור - פרק ל'

שער שמירת עינים

השכר והעונש בשמירת עינים

כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו.

(ויקרא י"ח ג')

הדא הוא דכתיב עין נואף שמרה נשף וכו' אמר ריש לקיש שכל מי שהוא נואף בגופו נקרא נואף, נואף בעיניו נקרא נואף שנאמר ועון נואף.

(מדרש רבה).

ועוצם עיניו מראות ברע, אמר רבי חייא בר אבא, זה שאינו מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה, היכי דמי אי דאיכא דרכא אחרינא רשע הוא אי דליכא דרכא אחרינא אנוס הוא לעולם דליכא דרכא אחרינא, ואפילו הכי מיבעיא ליה למינס נפשי.

(בבא בתרא נ"ז ע"ב).

אין יצר הרע שולט אלא בשעה שעיניו רואות.

(סוטה ח' ע"א).

חטאו בעין דכתיב כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטיות גרון ומשקרות עינים ולקו בעין דכתיב עיני עיני ירדה מים ומתנחמין בעין דכתיב כי עין בעין יראו בשוב השם.

(מדרש איכה א' כ"ב).

מפני מה עבד כנעני יוצא בשן ועין, לפי שחם אבי כנען ראה בעינו ערות אביו והגיד לשני אחיו, ולא בוש להגיד והראה להם את שינו לא תהא חירותו אלא בבושתו בהפלת עינו ושינו.

(פסיקתא זוטרותא משפטים).

רסב שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש

כל המסתכל בעקבה של אשה גוזרין עליו שיהו רחמנא ליצלן בניס בעלי מומין.

(מסכת דרך ארץ כלה פרק א').

ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך על כן ועוצם עיניו מראות ברע שלא יתאווה שאם עוצר רוחו יזכה כיוסף השליט על הארץ.

(רוקח שורש הטהרה).

מאחר שראה הערוה פעם אחת שוב מהרהר אחריה לעולם אפילו שלא בפניה.

(תוס' סוטה ח' ע"א ד"ה אין).

כל המסתכל באשת איש נכשל ומכחיש כח יצרו הטוב והיצר נהפך עליו למשחית.

(לבוש אבן העזר כ"א).

כל מי שהולך אחר לבו ועיניו בענין האיסור יקראנו הכתוב "זונה" כי הוא מגביר את יצרו וחוטא.

(כד הקמח ד').

כבר התבאר כי הראיה היא יותר רע ומגונה (מעבירה עצמה) מפני שהוא משתמש באבר הנכבד היא העין אל המגונה.

(נתיבות עולם נתיב הפרישות פ"ב).

כשהעין הוא פגום נקרא רע עין כאומרו אל תלחם את לחם רע עין, והטעם כי כמו שפגם הברית נקרא עין כן הפגם בבבת עין שהוא נקרא רע שמוצאו באמת הקדושה.

(ראשית חכמה קדושה י"ז).

אם מסתכל בערוה וכו' אפילו אם לא בא לידי עבירה כלל וכו' הראי' עצמה היא גופה עבירה ופוגמת בעיני נשמתו ובעינין עילאין.

(פלא יועץ אות ח').

כשהאדם מקדש את המחשבה והדיבור והראי' לא יוכל היצר הרע להתגבר עליו, ואדרבה הוא כובש את

יצרו והיצר הרע אינו יכול להסיתו. (רב ייבי תהילים ל"ו ט"ו)

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רסג

עריות הוא דבר שנפשו של אדם מחמדתו ואונסתו עליהם לעשות זולת בהתעצמות הרחקת שני דברים מהאדם והם מרחק הרגש הראות בעין ומרחק בחינת החושב, ואם שנים אלו לא יעשה אין אדם שליט ברוחו זה לכלות ממנו, כי כל שלא תהי' לו הרחקת הרגש הראות בדבר הגם שירגיש בחינת החושב לא ישלים בעצמו לכלות ממנו הכרח החשך.

(אור החיים הקדוש ויקרא י"ח ב').

ומבקש את עיניו בקדושת בוראו שלא להביט בהם ערות דבר, ואז נכון לבו בטוח בהשם מן העבירה וכו' שאין יצר הרע שולט אלא במה שעניו רואות.

(באר מים חיים משפטים).

השער הראשון לקדושה היא בשמירת העינים.

(דברי שמואל חיי שרה).

העבר עיני מראות שוא דוד המלך עליו השלום רמז לנו שיותר טוב לאדם להעביר וליקח עינו קודם שיראה בהם דבר שוא ותפל רחמנא ליצלן ועל זה יתפלל אל השם יתברך בכל עת.

(אמרי קודש מהרב הקדוש מסטרעליסק ע"ו).

שמירת עינים הוא צעד הראשון לעלות על הדרך הנכונה ולהתחזק.

(בית אברהם וישב).

עוברי דרכים וכו' כשאין לו תבלין התורה נגד היצר הרע יש לחוש שלא ילכד בעצת יצר הרע הן בראי' והסתכלות בנשים וכו' ועל כל פנים הי' ראוי שיעשה לעצמו תקנה שיתבודד לי' יום קודם יציאתו לדרך ויתקשר עצמו בו יתברך.

(תולדות יעקב יוסף וישלח).

מי שקידש עינו אז כשבא דבר רע לנגד עינו, עיניו מעצמן עוצמים את עצמן מראות ברע, ומי שקידש עינו ביותר אזי אפילו עיניו פתוחות אינו רואה את הרע שכנגד עינו כי יען שכבר קידש את עינו ביותר אזי כשבא דבר רע לנגד עינו

עיניו כהות מראות ברע, והיינו כדרך שמספרין מהרב הצדיק הקדוש זכרונו לברכה בעל מחבר ספר מאור עינים שפעם אחת בליל שבת קודש היה מעשה ונדלק בחדרו על ידי נכרי וכשבא אל החדר לא ראה כלום והלך כעיוור הממש באפילה עד שהיכה ראשו בכותל והיינו כאמור.

(דברי ישראל תולדות).

שַׁעַר מִזְכֵי הַרְבִּים

עסקני ציבור - פרנסי הדור

אופן הנהגתם עם הציבור, מי הם הראויים להמנות פרנס על הציבור, גדולתם, מעלתם, שכרן, עונשן, סיועם. עפ"י דברי חז"ל

וכל העוסקים עם הציבור יהיו עוסקים עמהם לשם שמים, שזכות אבותם מסייעתם. וצדקתם עומדת לעד.

(משנה אבות פ"ב)

כל פרנס שמטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים הוא ככל פושעי ישראל בגופן שיורד לגיהנום לדורי דורות.

וכל העוסקים עם הצבור. תניא ב"ש אומרים שלשה כיתות ליום הדין וכו' אבל המינין ושנתנו חתיתם בארץ החיים יורדין לגיהנם ונדונין בה לדורי דורות וכו' אמר רב חסדא זה פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים.

(ר"ה יז.)

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רסה

כל פרנס שמטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם

אמר רב יהודה אמר רב כל פרנס שמטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם שנאמר (איוב ל"ז) לכן יראוהו אנשים לא יראה כל חכמי לב.

(ראש השנה דף יז., ועיין ספר חסידים סימן קמ"ה)

פרנס המתגאה על הציבור בחינם הקדוש ברוך הוא בוכה עליו בכל יום.

תנו רבנן שלשה דברים הקדוש ברוך הוא בוכה עליהם בכל יום על מי שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק ועל מי שאי אפשר לו לעסוק בתורה ועוסק ועל פרנס המתגאה על הציבור בחנם (א).

(חגיגה ה)

(א) נוהג עליהם שררה ואינו עומד עליהם בשעת דחקם.

פרנס המתגאה על הציבור בחינם אין הדעת סובלתו.

ארבעה אין הדעת סובלתן אלו הן: דל גאה, עשיר מכחש, זקן מנאף, ופרנס המתגאה על הציבור בחנם (א) ויש אומרים וכו' (ב).

(פסחים ק"ג)

(א) שאפילו הן עצמן מתחרטין לאחר זמן ונבזים בעיני עצמן.

(ב) עיין הפירוש לעיל.

אזהרה לדיין שיסבול את הציבור כאומן הסובל את היונק.

"ואצוה" את שופטיכם (דברים א) בעת ההיא וכתוב "ואצוה אתכם בעת ההיא". אמר רבי אלעזר א"ר שמלאי

אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהם ואזהרה לדיין שיסבול את הציבור עד כמה אמר רבי חנין ואי תימא רבי שבתאי (במדבר יא) "כאשר ישא האומן את היונק".

(סנהדרין ח).

ההנהגה הרבנית לא ניתנה כדי לשרור על הציבור, רק לעמוד ולשרתם

כי הא דרבן גמליאל וכי נתן דעתו להושיב את ר' יוחנן בן גודגדא ורבי אלעזר חסמא בראש, כשעלה ליבשה שלח להם ולא באו, חזר ושלח להם ובאו, אמר להם כמדומין אתם ששררות אני נותן לכם, עבדות אני נותן לכם, שנאמר (מלכים א' י"ב) "וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה".
(הוריות ז')

המנהיגות והפרנסות על הציבור צריך לקבלה גם בתנאי שיקללו ויבזו אותו בגללה.

ר' אליעזר הוה פרנס (א) חד זמן נחית לביתיה אמר לון מאי עבדיתון אמר ליה אתא חד סיעא ואכלון ושתון וצלון עליך אמר לון ליכא אגר טב (א), נחת זמן תניין אמר לון מאי עבדיתון, אמר ליה אתא חד סיעא חורי ואכלון ושתון ואקלונך (ב) אמר לון כדון איכא אגר טוב, ר"ע בעון ממניתיה פרנס אמר לון נמלך גו ביתא הלכו בתריה שמעון קליה דאמר על מנת מתקלל (ג) על מנת מבזייה.

(ירושלמי פאה פ"ח)

(א) אמר לבני ביתו מה עשיתם אמר ליה אתא חדא שיירא של אורחים ואכלו ושתו והתפללו עליך על אכילתן ושתיתן אמר ליה אין כאן שכר טוב מן השמים שאילו היו מבזין אותו היה שכרו כפול מן השמים.

(ב) מבזין ומקללים אותו.

(ג) על מנת שמקילין בה ומבזין בי אנו מקבלין. (רש"י).

ג' דברים מכריז עליהם הקדוש ברוך הוא בעצמו פרנס טוב.

(ברכות נה.).

התחילו היחידים מתעניין אלו שהן מתמנין פרנסין על הצבור מכיון שהוא מתמנה פרנס על הציבור ונמצא נאמן כדאי הוא מצלי.

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רסז

(ירושלמי תענית פ"א ה"ד)

אם ראית חנף ורשע מנהיג את הדור נוח לו לדור לפרוח באויר ולא להשתמש בו.

(דב"ר ה"ח)

ויקח את יהושע לקחו בדברים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא.

(ספרי פינחס קמא)

כל קדושיו אלו פרנסי ישראל שנותנים עליהם נפשם.

(ספרי, ברכה שד"מ)

אין מעמידין פרנסים לדור אלא אם כן נותנין עצמן עליהן.

(פסיקתא זוטרתא ואתחנן)

כשיחדש הקדוש ברוך הוא את עולמו עומד בעצמו ומסדר סדרן של פרנסי הדור.

(ילקוט ישעי' תנ"ד)

שזכות אבותם מסייעתם

הסייעתא של העוסקים בצרכי ציבור להוציא לפועל מעשיהם היא מצד זכות אבות.

זכות אבותן של צבור. היא המסייעת אל העוסקין עמהן להוציא לאור צדקן ולא מצד טוב השתדלותן של העוסקים:

משה רבינו עליו השלום נענה מכח זכות אבות.

שזכות אבותם מסייעתם וצדקתם וכו'. ושבח אני את המתים שכבר מתו, כשחטאו ישראל במדבר עמד משה לפני הקדוש ברוך הוא ואמר כמה תפלות ותחנונים לפניו ולא נענה וכשאמר זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך מיד נענה, ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו.

(שבת ל)

להמנות פרנס על הציבור צריך להיות גם בר אבהן שזכות אבותיו יסייעו.

שזכות אבותם כו' כשמינו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה בן שש עשרה שנה היה ונתמלא כל ראשו שיבות והיה רבי עקיבא יושב ומצטער ואמר לא שהוא בן תורה יותר ממני אלא שהוא בן גדולים יותר ממני אשרי אדם שזכו לו אבותיו אשרי אדם שיש לו יתד להתלות בה וכי מה היתה יתדתו של רבי אלעזר בן עזריה שהיה דור עשירי לעזרא.

(ירושלמי ברכות פ"ד)

שזכות אבותם מוסב על העוסקים עם הציבור, דאין ממנן פרנס אלא א"כ יש לו זכות אבות.

(מדרש שמואל)

וצדקתם עומדת לעד:

א"ר אלעזר א"ר חנינא בשעה שפוסקין גדולה לאדם פוסקין לו ולזרעו עד סוף כל הדורות שנאמר לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו ואם הגיס דעתו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר "ואם אסורים בזיקים ילכדון בחבלי עוני".

(זבחים קב)

אין לפרנס להתגאות על הציבור.

אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בה שום דופי (א) דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרים לי חזור לאחוריך.

(יומא כב)

(א) משפחה ויתגאו המלכים היוצאים מזרעו על ישראל,

אבל דוד מרות המואביה אתא: (רש"י).

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רסט

**עצם המינוי להיות פרנס
ועוסק בצרכי ציבור סגולה לעשירות**

א"ר נהוראי בר אידי אמר שמואל כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מיד מתעשר מעיקרא כתיב בבזק ולבסוף כתב בטלאים ודילמא טלאי דידהו אם כן מאי רבותא דמלתא.

(יומא כב)

**כל פרנס שמנהיג את הציבור בנחת זוכה
ומנהיגם לעולם הבא**

אמר רבי אלעזר כל פרנס שמנהיג את הצבור בנחת זוכה ומנהיגם לעולם הבא שנאמר כי מרחמם ינהגם ועל מבועי מים ינחילם.

(סנהדרין ט)

**כל מי שנתמנה פרנס על הציבור
ונמצא נאמן תפילתו מתקבלת.**

הגיע י"ז במרחשון ולא ירדו גשמים התחילו היחידים מתענין וכו' אלו הן היחידים אלו שהן מתמנין פרנסין על הצבור מכיון שהוא מתמנה פרנס על הצבור הוא מתפלל ונענה אלא מכיון שהוא מתמנה פרנס על הצבור ונמצא נאמן כדאי הוא מצלייא ומתענייא.

(ירושלמי תענית פ"א)

**כל המתמנה פרנס על הציבור נמנה יחד
עם כל הגדולים - פרנסי הדור.**

רבי יוסי עאל לכפרה בעא מוקמא לון פרנסין ולא קבלון עליהון, ועל ואמר קומיהון בן בבי על הפקיע, ומה זה שנתמנה על הפתילה זכה להימנות עם גדולי הדור אתם שאתם מתמנין על חיי נפשות לא כל שכך (א).

(ירושלמי פאה פ"ח)

רע שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש

(א) היה רוצה למנות גבאין מבני העיר ולא קבלו ממנו שהיו בורחים מן השררה אמר ליה הלא תראו בן בבא על הפקיע ממונה על הפתילות ומה זה שלא היה רק התמנות קלה על הפתילות זכה להמנות עם הממונים אחרים גדולי הדור ובמתניתין בשקלים נמנו כל שכן אתם כו'.

ר' חגי כשהיה ממנה פרנס היה נותן לו ספר תורה בזרועו.

ר' חגי בר הוה מקים פרנסין הוה מטעין לון אורייתא (א)
לומר שכל שררה שניתנה מתורה ניתנה שנאמר בי מלכים ימלוכו בי שרים ישורו.

(ירושלמי הוריות פ"ג)

(א) לקח ס"ת ונתן להם לטעון אותה בזרועו לומר לך שאין ראוי להיות מנהיג אלא מי שהוא בן תורה ומצדה כל השררה והכבוד שנאמר בי מלכים וגו' גם כדי להורות שכל המנהיגות צריכה להיות בדרך התורה.

הראשים ובעלי השררה חובתם להשתדל אצל המלכות עבור העם.

אתם נצבים היום כולכם וגו'. רבי יהושע דסיכנין בשם רבי לוי, משה על ידי שצפה ברוח הקדש שעתידין ישראל להסתכר (א) במלכות וראשיהן עומדין על גביהן הקדים ראשים לזקנים.

(ירושלמי הוריות פ"ג)

(א) להסתכר. להסתגר ולהיות נמסרין ביד המלכיות וראשיהן עומדין להשתדל עליהן לפיכך הקדימן שאם אין ראשים משתדלין לפייס את המלכות אין כח ביד הזקנים ללמוד תורה.

אין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו עונותיו.

רבי זירא הוה מיטמר למסמכיה דאמר רבי אלעזר לעולם הוה קבל וקיים, כיון דשמעה להא דאמר רבי אלעזר אין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו על כל עונותיו אמצי ליה אנפשיה.

שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש רעא

(סנהדרין י"ד)

זכות אבות קיימת לדורות ולדורי דורות.

שזכות אבותם מסייעתן. מתהלך בתומו צדיק וגומר אשריהם הבנים שיש זכות לאבותם שזכותם עומדת להן אשריהן ישראל שזכות אברהם יצחק ויעקב עומדת להם בזכותן היה הקדוש ברוך הוא מצילן כשהיו במצרים, מה כתיב וישמע אלקים את נאקתם וכו', וכשיצאו בזכותן יצאו שנאמר כי זכר את דבר קדשו וגוי', ויוציא עמו בששון וגוי', כשעשו את העגל מה כתיב זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך וגוי', בימי אליהו מה כתיב אלקי אברהם יצחק וישראל וגוי', כך בכל דור ודור זכות אבות עומדת להן.

(אגדת בראשית פרשה י')

כמה גדול שכר הדיינים הטרוזים עם הציבור.

ואתם מעלה אני עליכם וכו': רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו יתבי בדינא כולי יומא הוה קא חליש ליביהו, תנא להו רב חיאי בר רב מדפתי (א) ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב, וכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית, אלא לומר לך כל דין אמת לאמתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. כתיב הכא ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב, וכתוב התם ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד.

(שבת י')

(א) שגדול שכר הדיינים ולא יצטערו.

כמה גדולה היא מעלת העוסק בצרכי ציבור.

ר' ירמיה אמר העוסק בצרכי צבור כעוסק בד"ת.

(ירושלמי, ברכות רפ"ה)

העוסקים בצרכי ציבור ומבטלים מתורתו כדי להעמיד

רעב שכר פרשת אמור - פרק ל' ועונש

הדת על תילה מקבלים שכר כאילו היו יושבים ועוסקים בתורה.

אמר ריש לקיש פעמים שביטולה של תורה זו היא יסודה (א), דכתיב אשר שברת אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה יישר כחך ששברת.

(מנחות צט)

(א) כלומר, מקבל שכר כאילו יושב ועוסק בתורה.

הכופה את חבירו לעשות מצוה הוא כמו שהוא בעצמו עשה המצוה.

אמר רבי אבהו כל המעשה את חבירו לדבר מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה (א), שנאמר "ומטך אשר הכית בו את היאור", וכי משה הכה את היאור, והלא אהרן הכהו, אלא לומר לך כל המעשה את חברו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו.

(סנהדרין צט)

(א) לאותו דבר מצוה.

הנטפל לעושי מצוה הוא כהעושה מצוה.

על פי שנים עדים או שלשה עדים אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה כו', ר' עקיבא אומר לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו לעשות דינו כיוצא באלו, אם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה.

(מכות ה')

פרשת בהר - פרק ל"א

פתיחה

בו יבוארו עניני ברית הערבות שקיבלנו והתחייבנו במצוות ה' **"בְּהַר סִינַי"** להיות ערב על כל איש ואיש מבני ישראל, שכל אחד ואחד נענש מכוח חיוב הערבות כמו שכתוב (ויקרא כו, לז), **"וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו"** וכמבואר ברש"י שם: ומדרשו **"וכשלו איש באחיו"** זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערבין זה לזה, (ועיין סנהדרין דף כ"ז:).

כל זה מלוקט מדברי חכמינו זכרונם לברכה בש"ס בבלי וירושלמי, מדרשים זוהר הקדוש, תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זללה"ה, המקיפים כללים יסודיים ועיקריים הנוגעים לחיוב הערבות עבור הזולת, ודבריהם הקדושים חוצבים להבות אש, מלהיבים נפש האדם להזהר מאד בענין תוכחה, ערבות ומחאה כאשר יראה הרואה. תקותינו כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבבות בני ישראל, להסיר המכשלה הזאת מאחינו בני ישראל בכל מקום שהם, שלא יכשלו בעוונות הזולת. והתועלת הרבה להנזהר בדברים אלו למחות ביד עוברי עבירה בזה ובבא.

הספרים האלו של "שכר ועונש" לבאר גודל חיוב הערבות תוכחה ומחאה בשכר ועונש נדפסו לתכלית אשר ראיתי כתוב בספר הישר לרבינו תם^נ זכרונו לברכה וזה לשונו: "וצריך לקנא לעובדי עבודה זרה המענים נפשותם והולכים באפסי ארץ ויוציאו ממונם בהבל וריק, ואם הפתאים והשוטים עובדי עבודה זרה עושים כן, על אחת כמה

רעד שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

וכמה העובד לאדון העולם צריך לעשות כפל כפליים, עד כאן לשונו.

בפרשיות בְּהַר בְּחֻקוֹתַי יבוארו אם ירצה השם, החיוב הגדול המוטל על כל אחד מישראל לעורר את חבירו על **גודל ענין השכר והעונש¹ וחיוב הערבות תוכחה ומחאה, יראת שמים ואהבת שמים**, כמו שכתוב (קהלת י"ב)

ב) וזה עיקר כוונתנו בפרשת קריאת שמע שאנו אומרים בכל יום: א-ל מלך נאמן, וזו הכוונה: א-ל מלך נאמן - לשלם שכר ועונש. ואחר כך אומרים (דברים יא, יג - כא), "והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי" - השכר. "השמרו לכם וגו'" - העונש רחמנא ליצלן, ואחר כך מסיים: "וקשרתם אותם לאות על ידכם והיו לטוטפות בין עיניכם וגו' וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, למען ירבו ימיכם", (עיין רש"י). [ועיין בבעל הטורים על הפסוק "וכתבתם על מזוזות ביתך" (שם פסוק ב'), וסמך ליה "למען ירבו ימיכם", שעל ידי המזוזה לא יבוא המשחית אל בתיכם (עיין מנחות דף ל"ב עמוד ב') וסמך ליה "אם שמור תשמרון" על שם ה' שומרך, ה' צלך על יד ימינך (תהלים קכא, ה. מנחות דף ל"ג עמוד ב').]

השכר של הנחת תפילין כהלכתה

למען ירבו ימיכם - מאן בעי חייו?

גדולה מצות תפילין, שכל המניחן [על מקומן] מאריך ימים,

שנאמר ה' עליהם יחיו, אותם שנושאים עליהם שם ה'

בתפילין יחיו (גמרא ורש"י ומנחות מ"ד ע"ב)

הלכה מבוררת בשו"ע ואחרונים, ש"כל התפילין של ראש" צריך להיות למעלה מתחילת צמיחת השערות של המצח.

א. מקום הנחת תפלה של ראש, מהתחלת עיקרי השער ממצחו, עד סוף המקום שמוחו של תינוק רופס. (שלחן ערוך אורח חיים סימן כו סעיף ט)

ב. ורבים נכשלים באיסור זה, ועיקר התפילין מונח על המצח ועוברים על איסור דאורייתא, דכל התפילין צריכין להיות במקום שיש קרחה, דהיינו שיהיה אפילו קצה התחתון של התיתורא

מונח על מקום התחלת עיקרי השער. אכן אין להשגיח למי שיש לו שערות ארוכות ששוכבים עד חצי המצח להניח שם התפילין, כי התחלת מקום התפילין צריך להיות מהתחלת עיקרי השער שבפדחת מלמעלה. ויותר טוב להניח קצת למעלה משיעור זה, דהא מקום יש בראש להניח שתי תפילין, כדי שלא ישמט למטה על המצח, וכל המניח על המצח הוא מנהג קראים ולא עשה המצוה.

ג. וכל בעל נפש יזהיר לחביריו וילמדם שלא יכשלו בזה, כדי שלא יהיו חס ושלום בכלל פושעי ישראל בגופן, דזהו קרקפתא דלא מנח תפילין, וגם הברכה הוי לבטלה, דתפילין שמונחין שלא במקומן הוי כמונחין בכיסן. (משנה ברורה בשולחן ערוך שם סעיף קטן לג)

הערה: גם הקשר מאחורי הראש, צריך להיות במקום הראוי, ואם לאו, אין יוצאים מצות תפילין, וליתר פרטי הדינים, עיין היטיב בשולחן ערוך אורח חיים (סימן כז סעיף י, ובמשנה ברורה, ובשערי תשובה שם).

ד. "אחד הניח תפילין של ראש והיה למטה מהשערות על המצח, ואמרתי לו שצריך לחזור ולהניחם כראוי, ולקרות עוד הפעם קריאת שמע". וכתב בסידורו "דעת קדושים" בכל קיבוץ לתפלה יש לייחד איש אחד משגיח על זה, שלא יצא משהו מעיקרי השער. (אשל אברהם להגאון הצדיק מבוטשאטש, מהדורא קמא סימן כז)

ה. מי ששערותיו גדילין על המצח בעיגול, צריך לזהר בזויות היתירותא דלמטה, שיהיו מונחין במקום עיקרי השערות, שהרי ריבוע דתפילין הוא הלכה למשה מסיני, ואם כן צריך כל התפילין להיות במקום החיוב. (מסגרת השלחן על קיצור שולחן ערוך סימן י' סעיף ג.)

ו. איש זקן שנשרו שערות ראשו וכן הקרח, אף על פי שאין להם עתה שער בראשם, יניחו התפילין במקום שהיה בו שער מקודם. (כף החיים סימן כז בשם הבן איש חי וספר חיים ושלום שם)

ז. הן בעון עינינו הרואות כי הרבה נכשלין בזה, ומניחין התפילין ממש על מצחן, אף שלפעמים מוחין בהם הרואים והוא

רעו שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

"סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם", (ועיין ברכות ו:), ואיתא במסכת שבת (דף לב:): אמר רב יהודה לא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו שנאמר (קהלת ג') "והאלוקים עשה שייראו מלפניו, וכן אמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, (ברכות לג:).

מכאן אנו רואים כי עיקר² עבודתינו הוא: "את מצוותיו שמור", שאדם צריך להיות תמיד עומד ומצפה שיזכה

נותנן למעלה, לא הועילו בזה, שחזורין ונופלין, ה' הטוב יכפר בעדם, וראוי ליראי ה' ולחושבי שמו לעמוד בפרץ וליקח התפילין ולקצר הקשר, באופן שיהיו מונחין במקומן. (חסד לאלפים סעיף קטן ז').

[והוא נותנן למעלה כו', - כונתו: דאפילו על זה הזמן מעט, שהוא למעלה, אינו נחשב שהוא במקומו הנכון, דכיון דנופל אחר כך, מוכח, שבשעה שהיה למעלה לא היה מהודק].

[הערה: הרצועות של ימינו אלה נמתחין ביותר, על כן צריך ליזהר מאד, ביחוד לאחר שמסתפרים, שהתפילין לא ירדו למטה ממקום צמיחת השערות, ובאם כן צריך להקטן את קשר הרצועה].

ונסיים בדברי הרא"ש: (בהלכות קטנות הלכות תפילין סימן כ"ז), ח"ל:

"שנו חכמים: ליום הדין, אם היה זהיר במצות תפילין כפ זכות מכרעת, ואם פשע בהם כפ חובה מכרעת, שאין לך גדול בכל מצות עשה שבתורה יותר ממצות תפילין, שהוקשה כל התורה כולה לתפילין, שנאמר למען תהיה תורת ה' בפיך, לכן צריך כל אדם ליזהר במצות תפילין" (הרא"ש, בהלכות קטנות הלכות תפילין סימן כ"ז).

ג) עיקר בריאת האדם בעולם הזה הוא בשביל לנסותו בנסיונות אלו ולדעת את אשר בלבבו - אם יפנה לבבו אחרי אלהים אחרים, שהם תאות הגוף המשתלשלים מסטרא אחרא ובהם חפץ, או אם חפצו ורצונו לחיות חיים אמיתיים

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רעז

לעשות רצון הבורא ברוך הוא באמת. ורצון ה' הוא דבר אחד בלבד: "אוצר של יראת שמים". כמו שכתוב "יראת ה' היא אוצרו".

יהודי בלי יראת שמים בלי אהבת השם אינו שוה כלום

בואו ונחשוב קצת מה חסר לנו בדור הזה, ברוך השם יש לנו הרבה ישיבות, הרבה תורה, (עשרות אלפים אנשים לומדים דף היומי בבלי וירושלמי, ועוד), יש לנו הרבה חסד, יש לנו הרבה בתי מדרשים בנינים גדולים להפליא בארץ ישראל ובחוץ לארץ, הבתי כנסיות מלאים מתפללים, תלמודי - תורה מלאים ילדים, ובתי חינוך לבנות מלאים ילדות, ולכאורה נראה שהדור שלנו הוא דור דעה, אם כן השאלה מה אנתנו רוצים להוסיף לדור חשוב כזה?

תשובה: אנו מתפללים בתפילות ברכת החודש "חיים שיש

בהם יראת שמים ויראת חטא", ואחר כך מתפללים חיים שאין בהם בושה וכלימה וכי'. וצריך להבין המשך התפילות האלו, מהי השייכות של יראת שמים ויראת חטא לבושה וכלימה? אתמהה.

ואפשר לפרש בהקדם מה דאיתא במסכת שבת (דף ל"א עמוד א') אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו,

המשתלשלים מאלקים חיים אף שאינו יכול. (לקוטי אמרים [תניא], אגרת הקודש יא).

וכן איתא בספר עבודת הלויים: העיקר הוא הרצון, שהאדם יהיה תמיד עומד ומצפה מתי אזכה לעשות רצון הבורא ברוך הוא באמת - אף על פי שאינו יכול, יהיה לו רצון.

כל עבודת האדם בכל יום, להיות הרצון והחשק תמיד רק לעשות רצון המקום בכל לב ונפש. (מכתבים ומאמרים מבעל השפת אמת [גור] מכתב כה)

רעח שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

נשאת ונתת באמונה¹, קבעת עתים לתורה², [לקבוע עתים לתורה דבר קצוב שלא ימשך כל היום לדרך ארץ] עסקת בפריה ורביה³, [היינו

(ד) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: מה שיש לדקדק אהא דאמרינן פרק קמא דסנהדרין תחילת דינו של אדם על דברי תורה כו', מפורש שם. [ואיתא במסכת סנהדרין (דף ז) אמר רבי המנונא אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה וכו', והיא לכאורה סתירה למה שכתב כאן, (ועיין בתוספות שהקשו על זה, ותיצרו בבי' פנים, עיין שם)]. ואפשר לפרש על פי מה שכתבו הספרים דהא בהא תליא, וב' השאלות באים כאחד, כי אם היה לו אמונה בהשגחתו יתברך שמו, היה לו די זמן ללמוד, שהעת שחוטפים למען כבוד תורתו יתברך, לא יגרום בשום אופן העדר או חיסרון בפרנסתו, ומעתה אין כאן סתירה, כי השאלה על נשאת ונתת באמונה היא גם כן על דברי תורה, ועיין עירובין (דף נ"ד:), ואין כאן מקומו להאריך].

והנה להגיע לאמונה פשוטה צריכה להיות תמימות ככתוב בתורה (דברים יח, יג) **"תמים תהיה עם ה' אלוקיך"** ופירוש רש"י ז"ל: **התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך תקבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו** (ספרי ס"ו). (ועיין ברמב"ן ואור החיים הקדוש מה שכתבו בזה).

ובספר בית אברהם (פרשת ויגש) מבואר שלא רק בענינים הנוגעים אל הגוף צריך להיות תמים, אלא **אפילו בענינים הנוגעים אל הנפש ועבודת ה' צריך ללכת בתמימות**, כי יש כאלו שהם מתיגיעים בעבודת ה' בכל כוחם ונפשם ואין רואים סימן ברכה בעבודתם, והעצה לזה - **"תמים תהיה עם ה' אלוקיך** (דברים יח, יג), ולהתחזק בבטחון בה', ולא יפול ביאוש, חס וחלילה, **כי רוצים לנסות מן השמים את מדת הבטחון שלו, ולא יפנה לטענות יצר הרע שהוא כל כך רחוק מה'** - רק יתחזק לעמוד בנסיון. ובכל מצב יש לעבוד את ה'. וכפי שביאר ה"חפץ חיים" על הפסוק "המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא" (שמות ג, ה) - רוצה לומר, כשאדם בצרה ומצוקה, גם אז - **באותו מצב ובאותה שעה - קודש הוא, אפשר שרצון ה' הוא דוקא בעבודה מאותה שעה הדחוקה.**

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רעט

חוסן] צפית לישועה¹, [לדברי הנביאים], פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר [היינו דעת], ואפילו הכי **אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא²**, משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חטין לעליה הלך והעלה לו, אמר ליה, עירבת לי בו קב חומטין [ארץ מלחה ומשמרת את הפירות מהתליע] אמר ליה לאו, אמר ליה מוטב אם לא העלית. תנא דבי רבי ישמעאל, מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש³.

ואפילו אם לבו קשה כאבן, זה סימן טוב, כמו שמבואר בב"א (פרשת בא) וז"ל: כמו מן מרגלית יקרה הנמצאת במעמקי הים ועליה אבן כבדה מאד, וצריך יגיעה מרובה ועבודה קשה מאד לנפץ את האבן עד שמוצאים את המרגלית, כמו כן **כשרואה לבו קשה כאבן, זהו סימן שבו טמון מרגלית ואוצר יקר.**

(ה) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: שני עתים אחד ביום ואחד בלילה, כהא דאמרינן יזיף ביום ופרע בלילה.

(ו) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: לא אמר קיימת, אלא עסקת, דהיינו להשיא יתום ויתומה, עד כאן לשון קדשו. ומדברי המהרש"א מבואר דלאו דוקא יתום ויתומה, אלא כל מי שקשה לו לעסוק לבד בזיווג, מצווה לעזור לו, ומטעם זה היה הענין אצל הרבה צדיקים לעסוק בעזר הזיווגים. כידוע שהמהרי"ל היה עוסק בשידוכין לפרנסה. והגאון הקדוש בעל חת"ם סופר גם כן עסק בשידוכין ופעם אמר לבתו בערב יום הקדוש לפני כל נדרי שתלך תיכף ומיד לסיים איזה שידוך שנמשך כבר זמן רב. ויש כמה מכתבים מהגאון הקדוש משינאווא, ומבעל חזון איש וצ"ל. (ועיין ברש"י ז"ל במסכת ראש השנה דף כ"ט דיבור המתחיל אף על פי שיצא מוציא, שכל ישראל ערבין זה לזה במצוות).

(ז) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: דהיינו ישועות בלשון רבים, לפי שהמצפה ומקוה לישועה בכל שעה הם רבים.

(ח) ועיין מהרש"א בחידושי אגדות: משל כו' העלה לי חטין כו', דהיינו להעלותן לאוצר אין להם קיום אי לאו חומטין, הכי נמי ביראת ה' נתקיימו כולן באוצר הזה, ודו"ק.

(ט) שבת לא.

וכמו כן מבואר בתורתנו הקדושה (דברים י" י"ב) "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך". (ועיין קב הישר פרק ד'). והבא ליטהר^א מסייעין אותו (יומא לח, ב).

במאור עינים פרשת שמיני בשם הבעל שם טוב זי"ע, שכל הפחדים אפילו בבעלי חיים המגיע לאדם, היא כוונת השם ברוך הוא להפחידו כדי שיזכור לירא את ה', וכו', עיין שם.

(י) "מה ה' שואל מעמך" (דברים י, יב) - שבאמת גם היראה מאתו יתברך, רק הפרוש - ששואל "מעמך" ליראה. פירוש, שתמצא לכל הפחות להיות לך מדת היראה. (שאירת ישראל, ליקוטים ד"ה הכל).

"מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה" (דברים ה, כו). הנה לכאורה נראה לומר, בודאי יראת שמים היא בידי שמים, ולולי עזרתו יתברך שמו לא יגיע אחד מאלף ליראה את ה', חוץ ממתי מעט אשר אינם צריכים סעד לתמכם, כאבות ומשה רבינו עליו השלום וכיוצא, אבל זולתם ראה כמה תפלות התפלל דוד המלך עליו השלום בתמניא אפין על ככה. אך מה שאינו בידי שמים (ברכות לג, ב) היא הבחירה שבלב שישתוקק אדם וירצה להיות עובד ה' ויתפלל על ככה, אותה השתוקקות לבד אינה בידי שמים, והיא מבחירת אדם, על כן אמר "מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי". לא אמר מי יתן ויראו אותי, שזה אינו בידם, אלא מי יתן והיה לבבם זה ליראה, שיהיה חמדה בלבבם ליראה. (חתם סופר, פרשת ואתחנן, דיבור המתחיל מי).

(יא) הקדוש ברוך הוא אינו מסייע רק להבא מעצמו לטהר, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ולכן רק אם רצון האדם הוא לכבוש את יצרו הרע ולבחור בטוב מעצמו, אז הקדוש ברוך הוא עוזר לו כשלא יספיק כוחו. ואם כן, שכר הצדיקים במעשיהם הטובים הוא על המחשבה והרצון הטוב בלבד. (מנחת עני, פרשת אמור ד"ה ועוד).

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רפא

עוד מובא במדרש רבה פרשת וארא (סי' י' ופרשת ויקרא כ"ב) שהקב"ה אומר לנביאים: **"אם אין אתם הולכים בשליחותי יש לי צפרדעים"**^ב **ובעל חי שהולכים בשליחותי"** עיין שם.

אנו נמצאים במצב מאוד מאוד קשה עם כל כך הרבה אסונות שמתרבים עלינו יום ויום. אנשים שמתפוצצים עצמם יחד עם כל הסובבים אותם הפך רחמנא ליצלן לדבר הרגיל, וכאילו כך הוא מנהגו של עולם לא עלינו, ובעוונותינו הרבים הגענו לזמן כזה שמחנכים את הקהל להתכונן לאסונות, ולא זו בלבד אלא שרואים בזה כאילו היה מוכרח המציאות רחמנא ליצלן, ובכל יום מחכים לראות מה ילד יום, והעם אינם יודעים ומבינים מה אפשר לעשות בכדי לעצור האסונות הרבים האלה, ולהוציא אותנו מהמצב הקשה הזה.

הגענו למצב איום ונורא, **ל"דס ואש ותמרות עשן"**!

צריכים לעורר הרבים: **עורו ישינים משינתכם, הקיצו מתרדמתכם!!** צרות מבהילות פוקדות אותנו לאחרונה, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברתו, אנשים

(ב) ראה פסחים (דף נ"ג עמוד ב'), מה ראו חנניא מישראל ועזריה שמסרו [עצמן] על קדושת השם לכבשן האש, נשאו קל וחומר בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם כתיב בהו (שמות ז') "ועלו בביתך וגו' ובתנורריך ובמשארותיך", אימתי משארות מצויות אצל תנור הוי אומר בשעה שהתנור חם, אנו שמצווין על קדושת השם על אחת כמה וכמה, עד כאן לשון הגמרא, שם. וראיתי דבר נפלא בספר י"ג אורות (דף קס"ז): שהצדיק הקדוש רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל אמר להרה"ק משינאווא זצ"ל: **דעו שמשיח לא יבוא בזכות "סאנעטארסקע יודעלעך"** [יהודים חשובים, רבנים וכדומה] אלא בזכות החיילים היהודים (שנתפסו על כרחם לצבא ושמרו שבת, כשרות וכדומה במסירות נפש).

רפב שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

חולים מתייסרים ביסורים נוראים על ערש דוי, ומתים צעירים כשמניחים אחריהם אלמנות ויתומים דוויים וסחופים, וכן שאר צרות רבות מתרבים מיום ליום השם ירחם.

והאחרון הכביד, האסון הנורא של שריפת בניינים גדולים שנתפוצצו על ידי מחבלים, והמפולות הנוראות שלאחר כך, שאירע לאחרונה לעיני כל ישראל בסמוך ונראה למקום מגורם, שבתוכם נהרגו רבים מאחינו בני ישראל בדי' מיתות בית דין, ולא היה ביד מישהו להושיעם. הקדוש ברוך הוא מראה לנו שאי אפשר להסתתר ולהשתמר מן הסכנות הצפויים לנו והאורבים עלינו, ואף מלכות חזקה ועצומה כ"אמעריקא" אין בכוחה להגן עלינו!

כבר הגיעה העת והעונה שנפסיק לרגע קט ממרוצת היום - יום ולעשות חשבון נפש אמיתי ולשאול מעצמינו "מה עשה אלוקים לנו" ו"מה חרי האף גדול הזה"? , ולא כרבים מעמי הארץ האומרים שאין אתנו יודע עד מה, מה זה ועל מה זה, ובהדי כבשי דרחמנא למה לך, וכו' וכו'. ועל זה צועק הנביא (ירמיה ב, ט) [וכי] "לשוא הכיתי את בניכם? [אם] מוסר לא לקחו!"

בודאי שהרבה מאד יש לנו לתקן, ובפרט בעניי קדושה וצניעות, ובעיקר בייסוד כל עניי ה"יהדות" וקיום המצוות עם "תוכן ורגש פנימי" ואמיתי, ולא רק בצורה "חיצוני" כמצות אנשים מלומדה, וכל אחד ואחד צריך לחפש נגעי לבבו אשר עליו לתקן.

אבל אחרי כל התיקונים, עלינו לדעת שהתורה הקדושה מלמדת אותנו בדברים ברורים ומפורשים, שנדע מהו ה"גורם העיקרי" למאורעות כאלו, ומן האמת הזו אי אפשר להתעלם ולברוח בשום אופן!

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רפג

הנביאים וחכמינו זכרונם לברכה הקדושים מודיעים לנו בלשון ברורה מאוד, שכל התיקונים לא יועילו להסיר החרון האף הגדול של "צרות רבות" מן הדור, כל עוד שלא נתקן בראש וראשונה את עניני **התוכחה בשכר ועונש**,³

(ג) הספר הזה מפיץ אור נוגה, ומורה באצבע על גודל חומרת חיוב הערבות והתוכחה המוטל על כל איש ואיש מישראל על חבירו, ושעם ישראל מאוחדים כגוף אחד, והעונשים הנוראים שנתחייבו על ידי הערבות, ומתבאר בזה איך לקיים מצות התוכחה ומחאה כמבואר בש"ס ופוסקים ועיין שבת (דף נד.), ובשבת (דף קיט). שחורבן ירושלים היה על שלא הוכיחו זה את זה, וראה (ב"מ דף ל) שאפילו תלמיד לרב חייב להוכיח אפילו מאה פעמים, ובסנהדרין (דף כח). "וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו", מלמד שכולם ערבים זה לזה, והוא שהיה בידם למחות ולא מוחו, וכל הנגעים באים על מניעת התוכחה כמבואר בזה"ק (חלק ג' דף מ"ו: עיי"ש).

חוב קדוש מוטל על כל אחד ואחד מישראל לעמוד על המשמר להיות בעזרתם של כל עם ישראל בתורה ועבודה וגמילות חסדים ובעניני מילה, חינוך, חופה וקדושין, מקוואות כשרות, טהרת המשפחה, כשרות, ועוד. ולקיים דברי חז"ל (סנהדרין לז:) **"כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא"**, כמבואר בש"ס ופוסקים.

וראיתי בספר אחד שהצדיק הקדוש רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, נכנס לבית המדרש ושמע איך שחסידיו פלפלו במשנה סנהדרין (דף לז), **כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא** ורש"י הקדוש מבאר המשנה של **"כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא"**, וכו': **שמאדם אחד יוצא עולם מלא ממש**, וכל אחד אמר חשבון שלו, כמה אנשים שיוצאים מאדם אחד, כדי לדעת בדיוק החשבון כמה אנשים שיכולים להציל אם מצילים רק נפש אחת מישראל, ואמר רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, למה אתם צריכים לעשות חשבונות, הלא אנו רואים בתורתנו הקדושה **שמ"אדם הראשון לבד יצא ממש עולם מלא**. ואין כאן מקומו להאריך בזה, רק נציין כמה מראה מקומות

ערבות ומחאה. דמכיון שאלו הם יסודי עמודי העולם, הרי כל רפיון שבזה גורם לחרון אף גדול ולהתמוטטות העולם.

ונבוא לבאר הענין בעזרת ה', ונקדים מה שכתב הרמב"ן ז"ל בפתיחתו על התורה וזה לשונו: "יש בידינו קבלה של אמת, כי כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה שהתיבות מתחלקות לשמות, דרך משל כי פסוק בראשית ברא אלקים יתחלק גם לתיבות אחרות, וכל התורה כן, מלבד צירופיהן וגימטרייתיהן של שמות, וכבר כתב רש"י ז"ל במסכת סוכה (מ"ה ע"א) כי השם הגדול של ע"ב באיזה ענין הוא בגי' פסוקים

להמעינים, בשו"ת תשב"ץ (ח"ב תשובה מ"ז), שו"ת הריב"ש (תשובה תל"א) שו"ת בנימין זאב (תשובה רפ"ב, ש"ג), מהרלב"ח (תשובה ע"ו).

וידוע שבמצות צדקה אין לך דבר שהוא קודם לפדיון שבויים כמבואר ברמב"ם (פרק ח' ממתנות עניים הלכה י') וז"ל: **פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים וכו'**, והמעלים עין לעזור לאחינו בני ישראל בכל מקום שהם, הוא יותר חמור ממעלים עין מפדיון שבויים שהרי הוא כבר פדוי ואין כאן נסיון הממון הגדול לפדותו, רק לעזור לו שיוכל לקיים עיקרי ויסודי הדת. **ועל ידי ששולחים לחבירו ספרים על יסודי הדת יכולים בנקל להצילו.**

וז"ל הרמב"ם שם, "והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על "לא תאמץ את לבבך", ו"לא תקפוץ את ירך", ועל "לא תעמוד על דם רעך", וביטל מצות "פתוח תפתח את ירך לך", ומצות "וחי אחיך עמך", "ואהבת לרעך כמוך", ו"הצל לקוחים למות" והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים, עכ"ל, וכלשון הזה כתב המחבר שם בסעיף ב', עיי"ש. אם כן הגע בעצמך מה לגבי פדיון שבויים שהיא הצלת הגוף מסכנה נאמר להלכה שנתנית צדקה כדי לפדותו היא קודמת לכל, אם כן מכל שכן וקל וחומר בנידון שלפנינו שאנו תובעים עליה דהיינו הצלת הנשמות והגופים השבויים. ואשרי חלקם של אותם הנטפלים למצוה רבה של זיכוי הרבים לקרב לב ישראל לאבינו שבשמים ולהציל עם ישראל, וה' יהיה בעזרם, ויהי חלקינו עמהם.

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רפה

ויסע ויבוא ויט בפרשת בשלח וכו', (וראה בספר הקדוש קב הישר פרק ס"ה).

[והנה שם ע"ב שמות של הקדוש ברוך הוא מובא ברש"י (סוכה מ"ה ריש ע"א ד"ה אני והוא בגימ' אנה ה') יוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט. ובוה המזמור מרומזים כל אותיות של ע"ב שמות יי, ועיין בתוי"ט ובאוהחה"ק שם. ובספרי

(יד) ע"ב שמות הירוצאים משלשה פסוקים אלו (שמות יד, יט-כא):
"ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם, ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם."
"ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל, ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה, ולא קרב זה אל זה כל הלילה."
"ויט משה את ידו על הים, ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה, וישם את הים לחרבה ויבקעו המים".

בכל פסוק יש ע"ב אותיות, וכל שם ושם משלש אותיות פסוק אחד ישר, ואחד הפוך (למפרע) ואחד ישר. (זוהר ויקרא קנא):
ועיין מזה בזוהר שמות נב, ער. ויקרא נא: זו"ח פרשת אחרי, ד"ה פתח. תקוני זוהר, תיקון ע קז: תקוני זו"ח קיח. ע"ח שער נו"ן פ"ד, שענה"כ ק"ש דיוצר סוף דרוש ה'.

ועיין רש"י סוכה מ"ה ריש ע"א ד"ה אני והוא בגימ' אנה ה' ועוד משבעים ושתים שמות הן הנקובים בשלש מקראות הסמוכין בפרשת בשלח ויסע ויבא ויט וכו', וראה בפ' ר"א ב"ע שמות ל"ג כ"א ובפסיקתא זוטרותא בשלח י"ד כ"א דע כי אלו שלשה פסוקים ויסע ויבא ויט כל אחד ואחד יש בו ע"ב אותיות כנגד ע"ב שמות, ומהם אתה מוצא שם המפורש אות מן הראשון ואות מן האמצע ואות מן האחרון וכו', ותמצא זה השם בספר הישר והוא הנקרא וה"י יל"י סי"ט על"ם כו'.

וראה במגלה עמוקות אופן קע"ט שכתב שם של ע"ב יש בו כל כ"ב אותיות חוץ מאות ג', וכן בשלשה פסוקי ימין שבתורה ימינך ה' נאדרי בכח, נטית ימינך, מימינו אש דת למו יש בכל אחד כל אותיות ולא נעלם רק אות גימל, וכן בפסוק וללוי אמר תומיך ואוריך, ג"כ נעלם ג', וכן בפסוק ארון וכפורת וכרובים (ועי' בכלי יקר ושפתי חכמים תרומה כ"ה י"א אות ק'), וכן בפרשת סוטה וכן בכל

הבעש"ט מובא, שכשאמר הקב"ה "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", מקשים המפרשים מה היה לו למשה רבינו עליו השלום לעשות בעת צרה חס ושלום אם לא לצעוק אל השי"ת; ואז עם טוט וויי שרייט מען. ומתמצים המפרשים, שהיות והי' הקטרוג גדול, שהסמ"ך מ"ם טען הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, והשם יתברך לא יכל להשתיק את המקטרג, לכן אמר הקב"ה למשה מה תצעק אלי, לא יעזור לך כולם הצעקות, רק "דבר אל בני ישראל ויסעו", פירוש תכוין השם של חסד (ע"ב) "ויסע ויבא ויט", שבג' פסוקים אלו יש שם החסד. ובוה השם יכולים להשתיק כל שטן ופגע רע ומקטרג.].

ונראה שהתורה הכתובה באש שחורה על גבי אש לבנה בענין זה שהזכרנו היה, שהיתה כתובה רצופה בלי הפסק תיבות, והיה אפשר בקריאתה שתקרא על דרך השמות, ותקרא על דרך קריאתינו בענין התורה והמצוות, ונתנה למשה רבינו עליו השלום על דרך קריאת המצוות, ונמסר לו על פה קריאתה בשמות (עיי' שם שהאריך). וכתב עוד שם, שמ"ט שערי בינה שנמסרו למשה רבינו בו כלול כוחות של כל הנבראים ותולדותם וכוחות הנפש ובריאת העליונים והתחתונים, וכל הנמסר למשה רבינו עליו השלום בשערי הבינה הכל נכתב בתורה בפירוש, או שרמוזה בתיבות בגימטריאות או בצורות האותיות וכו' או בקוצי האותיות ובכתריהן וכו' (עד כאן דבריו הקדושים). המורס מכל אלה דהכל נרמז בתורה הקדושה, וישתנו צירופי אותיות התורה לכמה פנים, ועל ידי השתנות הצירופים ירמזו על ענינים רבים ונשגבים.

תמניא אפי באות ק', וכן ב"א סליחות שהתפלל שלמה על בית המקדש, ה' במלכים ו' בדה"י, בכל אלו אין בהם גימל כו' עיי"ש. וראה בזהר צו ל"ד ע"ב ומום אין בך אלו הסנהדרין דאינון לקבל ע"ב שמאן, וכתב בספר דברי יצחק שהכוונה שהצירוף האחרון הע"ב הרי הוא "מום", וזה שאמרו דסנהדרין קבל ע"ב שמאן, ואם תאמר הרי סנהדרין אינם רק ע"א, על זה סיימו ומו"ם אין בך, עיי"ש.

ונקדים עוד מה שאמרו ז"ל בבראשית רבה (פרשה ב' ס"ד) רשב"ל פתר קריא בגליות והארץ היתה תוהו זה גלות בבל וכו' על פני תהום זה גלות ממלכת הרשעה וכו' עד כאן דברי המדרש.

מבואר דהקדוש ברוך הוא רמז בתורה הקדושה מיד בשעת בריאת העולם את כל הגליות וכל מה שיארע לישראל בכל הדורות, ולכאורה הרי די לצרה בשעתה, ולמה ירמוז הכתוב על הגלות והחורבן מיד בשעת הבריאה.

ויובן על פי מה שכתב **הכלי יקר** על הפסוק **"והארץ היתה תהו ובהו"**, ולכאורה מה צורך בידיעה זו ומה דהוה הוה. ונראה לי, לפי שמששת ימי בראשית והלאה אין הקדוש ברוך הוא משנה שום דבר מכמות שהי', וצפה הקדוש ברוך הוא שעל ידי מעשה הרשעים יחזור העולם לתהו ובהו כמו בדור המבול, וכן בחורבן הבית כתיב ראיתי את הארץ והנה תהו, והודיע לנו הכתוב שאם יקרה בזמן מן הזמנים שעל ידי מעשה הרשעים יחזור העולם לתהו, לא יהיה נחשב שינוי בבריאה וכו' כי תנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם כל מעשה בראשית שעל ידי קלקול הרשעים יחזור העולם לכמות שהיה עד כאן תוכן דבריו ז"ל, והוא כעין מה שכתב הרמב"ם ז"ל הטעם מה שהתנה הקדוש ברוך הוא תנאי עם הים שיקרע לישראל, ולכאורה מה צורך לתנאי זה הלא השם יתברך כל יכול והוא אמר ויהי, ויתקיים דבורו יתברך אף בלי תנאי. אך כדי שלא יהא נחשב כמו שינוי בבריאה, על כן הותנה תנאי מתחלת הבריאה. נמצא שאין זה שינוי, מתחלת הבריאה היה על דעת כך, וכל הגליות¹⁰ כבר הם מרומזים בתורה הקדושה

(טו) ויען כי עתה עת צרה היא ליעקב, בפרט בארצינו הקדושה אשר בני ישמעאל מצירים את רגליהם של ישראל רח"ל, ע"כ כדאי להעתיק את לשון הזהב של הגאון הקדוש רבי חיים וויטאל

בתחלת הבריאה, כמו שכתוב בבראשית רבה הני"ל והיה תנאי מיד בשעת הבריאה כמו שכתוב בכלי יקר הני"ל.

ומעתה כבר היו מוכנים הצירופים ההם, והרוח הקודש גילה לחכמי ישראל אותם הצירופים אשר היו מוכנים מתחלת הבריאה".

ונקדים עוד מה דאמרו חז"ל בשבת (פ"ח, א) אמר חזקיה מאי

שכבר טרפו אותנו בידיהם כנוכר, אמנם לא גמרו לטרוף אותם גם בין שניהם, כי אז לא היתה לנו תקוה ח"ו. וזהו ענין האנוסים "מספרד" "ומפורטוגאל" שחזרו לדת ישראל לאלפים ולרבבות ויצאו מתחת ידם ולא נשארו גוים אבודים ביניהם ת"ל. מה שאין כן בגלות ישמעאל שעתידין להצר את ישראל צרות קשות ומשונות לא נראו כמותם כנ"ל בשם רז"ל שלכן נקרא שמו ישמעאל, ואם כן אנחנו לא נדע מה נעשה, ואין לנו תקוה אחרת זולתי שנבטח בשמו הגדול יתברך שיושיענו מידם, וזה שאמר "עזרנו בשם ד'" וכו', כלומר סיבת בטחוננו בו יתברך הוא, לפי שהוא אשר עשה את השמים ואת הארץ. ונודע כי לא בראם אלא בשביל ישראל שיקיימו את התורה כמו שכתבו רז"ל על בראשית ברא וכו' בשביל התורה שנקרא ראשית, ובשביל ישראל שנקראו ראשית, וכמו שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וכו'", ואם כן מוכרח הוא שיעזרנו מידם ויגאלנו גאולה שלימה העתידה במהרה בימינו כדי שיהיה קיום לשמים ולארץ כנוכר, כי אין להם קיום זולתי על ידי ישראל, עד כאן דבריו הקדושים.

הקב"ה ינחמנו בכפליים, עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה של זיווג י"ה-ב' ה', והזיווג יעלה יפ"ה, וכמו שכתב בספ"ק זרע קודש מהרה"ק מראפשיץ ז"ע על האי דאמרי אינשי בשעת החתונה שהזיווג יעלה יפה, דהכוונה הוא, דכתבו בספרים הקדושים כי לעתיד ישתנה שם הוי' ב"ה לאותיות יהי"ה בשתי יודי"ן, והשילוב של השני שמות אדנ"י יהי"ה יעלה למספר צ"ה כמנין תיבת יפ"ה, וזה שמברכים שזיווגם יקרב את ביאת המשיח ואז יעלה זיווג השמות כמספר יפ"ה, בב"א.

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רצא

דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, אם יראה למה שקטה, ואם שקטה למה יראה, אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה, ולמה יראה, כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי ה"א יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם, אם ישראל מקבלים את התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו.

ובשיר השירים רבה (פרק א') איתא: דמיתוך רעיתי, רבנן אמרי רעיתי דעולמי (פירוש רעיתי בבריאת

העולם, כלומר שהיו שותפים בבריאתו כמו שמבאר והולך) שקבלו תורתו שאילו לא קבלתו הייתי מחזיר את עולמי לתוהו ובהו, דאמר ר' חנינא בשם ר' אבא כתיב (תהלים עה) "נמוגים ארץ וכל יושביה, אנכי תכנתי עמודיה סלה", אילולא שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע היה העולם מתמגמג (לשון המסה - עץ יוסף) וחוזר לתוהו ובהו, ומי בסם (נתחזק על בוריו - סם) העולם "אנכי תכנתי עמודיה סלה", **בזכות "אנכי ה' אלקיך" תיכנתי עמודיה סלה.** עד כאן לשון המדרש.

והטעם שהיה חוזר לתוהו ובהו, כתב בספר **נפש החיים**

(שער ד' פרק ט' י"ג) דאיתא בזוהר הקדוש פרשת תרומה (דף קס"א), **אסתכל באורייתא וברא עלמא וכו',** וכמו שבעת הבריאה בתורה נבראו ונאצלו כל העולמות, כן מאז התורה היא **"נשמתם" "וחיותם" "וקיומם"** על סדר מצבם, לכן מעת הבריאה שהיתה התורה גנוזה עדיין במקור שורשה הנעלם ומרחוק לבד האירה לכל העולמות להחיותם ולקיימם, עדיין היו העולמות רופפים ורותתים ולא היו על מכונם האמיתי והיו תלויים ועומדים עד מתן תורה כידוע מאמרם ז"ל (שבת דף פ"ח) שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם מקבלים ישראל את התורה מוטב, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו. ומאז שנשתלשלה וירדה כביכול ממקור שורשה הנעלם

לזה העולם כל חיותם וקיומם של כל העולמות הוא רק על ידי הבל פינו והגיונינו בה. והאמת בלי שום ספק כלל, שאם היה העולם כולו מקצה עד קצהו פנוי חס ושלוש אף רגע אחת ממש מהעסק והתבוננות שלנו, כרגע היו נחרבים כל העולמות עליונים ותחתונים והיו לאפס ותוהו חס ושלוש".
עד כאן לשון מוה"ר חיים וואלאזין בקצרה.

ומבואר דהתנאי שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית, אם ישראל לא יקבלו את התורה חס ושלוש יחזור העולם לתהו, **אינו כעונש**, רק שכל החיות והמציאות של העולם תלויה בעסק התורה, וכשנפסקת החיות שהיא התורה, נפסקת מציאות העולם ויחזור העולם לתהו, ולפיכך רתתו עליונים ותחתונים, לפי שכל מציאותם תלויה בקבלת התורה, שיעסקו בה.

וביאור דברי הזוהר הקדוש הנ"ל בפרשת תרומה "אסתכל באורייתא וברא עלמא"^{טז} "מצאנו שכתב הגר"א ז"ל,

טז) איתא במסכת תענית (דף ט') "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא", ואיתא במסכת סנהדרין "למה נקראו ראשונים סופרים? שהיו סופרים כל אותיות שבתורה".

השם יתברך כתב את התורה כתכנית בניה לעולם, על כל הברואים וכל המאורעות שיארעו במשך ששת אלפי השנה הבאים. לפי תכנית זו נברא העולם ומונהג עד היום הזה.

אין דבר בעולם שלא מרומז בתורה. "רמז" הוא אחד הדרכים ללימוד התורה (פרד"ס - פשט, רמז, דרוש, סוד). בזה ישנם כמה סוגים: גימטריא, ראשי תיבות, סופי תיבות, חילופי אותיות א"ת ב"ש. בשנים האחרונות נתגלה לעינינו דרך חדשה, והוא משמש כמפתח לרמזים רבים נפלאים, שהיו מכוסים עד כה.

הראשון שגילה דרך זו היה הגאון הצדיק ר' מיכאל דוב ווייסמאנדל זצ"ל. בצעירותו הבחין הרב ווייסמאנדל בעינו החדה, דבר מעניין בפירוש רבינו בחיי על התורה. שהאותיות "בהר"ד

(שמרמוזים על הימים בהם נבראו המאורות) מרומזו בין האותיות של התורה. האות הראשונה הוא "ב" מ"בראשית". כשנספור 42 אותיות, נמצא האות "ה" מ"ובהו". 42 אותיות אחרי זה נמצא האות "ר" מ"וויאמר". לאחר 42 אותיות נמצא האות "ד" מ"ויבדל". הרב ווייסמאנדל למד מכך, שזוהי דרך נוספת לבאר את התורה - למצוא אותיות מפורזים בין הפסוקים, באותו מספר אותיות בין אחד לשני.

עוד מצא הרב ווייסמאנדל זצ"ל, שהמילה "**משיח**" נמצא בפסוק "היפלא מה' דבר **למועד אשוב אליך** כעת **חיה**" - היש דבר בלתי אפשרי לגבי הקדוש ברוך הוא? אני נשבע שבזמן הנכון אשוב אליך.

[והנה בתיבת אשׁו"ב מרומזו שו"ב תשו"בה, לרמז שאם נשוב בתשובה שלימה נזכה תיכף ומיד לביאת משיח צדקינו בב"א, כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין דף צ"ח עמוד א') רבי יהושע בן לוי אשכח לאליהו, דהוי קיימי אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי, אמר ליה: אתינא לעלמא דאתי? אמר ליה: אם ירצה אדון הזה. אמר רבי יהושע בן לוי: שנים ראיתי וקול שלשה שמעתי. אמר ליה: אימת אתי משיח? אמר ליה: זיל שייליה לדידיה. והיכא יתיב, אפיתחא דרומי. ומאי סימניה? יתיב ביני עניי סובלי חלאים, וכולן שרו ואסירי בחד זימנא, איהו שרי חד ואסיר חד. אמר: דילמא מבעינא, דלא איעכב. אזל לגביה, אמר ליה: שלום עליך רבי ומורי, אמר ליה שלום עליך בר ליואי. אמר ליה: לאימת אתי מר? אמר ליה: היום. אתא לגבי אליהו. אמר ליה: מאי אמר לך? אמר ליה: שלום עליך בר ליואי. אמר ליה: אבטחך לך ולאבוך לעלמא דאתי. אמר ליה: שקורי קא שקר בי, דאמר לי היום אתינא, ולא אתא. אמר ליה: הכי אמר לך (תהלים צ"ה) היום אם "**בקלו תשמעו**". היוצא לנו מדברי הגמרא הנ"ל דאם נקיים את התורה יבא משיח צדקינו ומיד לגאול אותנו מהגלות].

עוד מביא בספרו "מן המיצר" עשרות רמזים על דרך זו. כיום, בעידן הטכנולוגיה והמחשבים, חולל גילוייו של הרב ווייסמאנדל זצ"ל מהפכה של ממש. פרופסורים בעלי שם מאוניברסיטאות הנכבדות ביותר חקרו וניסו דרך זו, והגיעו לידי

מסקנות מדהימות. הם הכניסו לתוך המחשב את שמותיהם של 25 גדולי ישראל מפורסמים, כמו הרמב"ם, הרמב"ן, אור החיים הקדוש, הבעל שם טוב, הגאון מווילנא (הגר"א) ביחד עם יום הולדתם ויום היארצייט שלהם וספריהם שחיברו, ונתנו הוראה למחשב לחפש כל הפרטים האמורים בפסוקים שבתורה עם הפסק שווה בין אות לאות (ואין כאן המקום להאריך).

תוצאות המחקר הראו, ששמו של כל גדול עם יום הולדתו ויום הזכרון וספריו שחיבר, נמצאים באותם הפסוקים, כי הקב"ה הזמינם לפונדק אחד (ראה שמות כא, יז. על הפסוק "ואשר לא צדה והאלקים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה" ועיין רש"י שם. עיין מכות דף י' ע"ב), כמו שכתב הזוהר הקדוש והגר"א לעיל.

כמו כן מצאו רמזים בקשר למהפכה הצרפתית, מלחמת העולם השנייה, מלחמת המפרץ (גאָלף) - וכולם בפסוקים המרמזים על מאורעות אלו. לדוגמא, השם "דרייפוס", הקצין היהודי-צרפתי שנאשם בריגול נגד צרפת (ואחר כך יצא זכאי) נמצא פעמיים בפסוקים בהם השבטים נאשמים בריגול; "יצחק רביץ" עובר דרך המילה "ירצח".

בפסוקים שלפנינו נמצאים המילים
"מטוס" (בחזרה בהבדל של 33 אותיות ביניהם) "הפיל" (39)
"ויך" "מגדל" (71); "תאומים" (36) "פעמים"
"למות שם" "ישמעאל" (11) "אסלם" (72)

...לְמוֹת שֵׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: וְלָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם
לְהָבִיא אוֹתָנוּ אֶל הַמְּקוֹם הַרְעָה הַזֶּה לֹא מְקוֹם זֵרַע וְתֹאנָה וְגִפְּן
וְרִמּוֹן וַיְמִים אֵין לְשִׁתּוֹת: וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֵל אֶל פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד ה' וַחֲדָבְרָה ה' אֶל
מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת הַמַּטֵּה וְהַקֹּהֵל אֶת הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן
אֲחִירָךְ וּדְבַרְתֶּם אֵלָּהּ הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִים
מִן הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֵּה
מִלִּפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ: וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הַקֹּהֵל אֶל פְּנֵי
הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שָׁמְעוּ נָא הַמְרִים הַמֵּן הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצֵיא לָכֶם
מִים: וַיִּרֶם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיִּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְּהוֹ פְּעָמָיִם וַיֵּצְאוּ
מִים רַבִּים וַתִּשֶׁת הָעֵדָה וּבְעִירָם: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן
יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל...
(במדבר כ' ד'-י"ד)

מעניין, שהמילים "מגדל" ו"תאומים" מתחיל מהתיבה
'למוות שם אנחנו', בהמשך הפסוקים מוצאים אנו את המילים
'שמעו נא המורים', ומסתיים במילים 'יען לא האמנתם בי
להקדישני לעיני בני ישראל'. בפסוקים אלו נמצאים גם המילים
"ישמעאל" ו"אסלם".

הגרי"א ז"ל, הובא בספר "רוח אליהו" מביאורו לספרא דצניעותא: "כי כל מה שהיה והוה ויהיה עד עולם, הכל כלול בתורה מבראשית עד לעיני כל ישראל, ולא הכללים לבד אלא אפילו פרטיו של כל מין ומין של כל אחד בפרט, וכל מה שאירע לו מיום היולדו עד סופו, וכל גלגוליו וכל פרטיו" ופרטי פרטיו, וכן כל מין בהמה וחיה וכל בעל חי שבעולם, וכל עשב וצומח ודומם, כל פרטיו ופרטי פרטיו של כל מין ומין ואישי המינים עד לעולם.

ונקדים עוד מה שכתב בספר **יערות דבש** (דרש י"ב): "הנביא הוא עושה רק כמעשה כלי בעלמא ורוח ה' בקרבו ומוציא מפיו את אשר ישים ה' בפיו, ובזה מפרש מה שכתוב: '**הרם כשופר קולך**' שעושה רק מעשה כלי **כשופר** שמוציא מה שנפחין וממילא אין עונש אם מזכיר עוונות ישראל, אפילו אומר עם טמא שפתים רק אם אומר מעצמו", עיין שם ביערות דבש.

* * *

והנה אמרו חז"ל ראש השנה (דף כט.) במשנה והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו', ועיין מהרש"א שם בדיבור המתחיל והיה, ובפרשת מי מריבה על נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו ובחטאם זה - "**ויבא עמלק**" וגו' כדאמרינן (שבת ק"ח) דלולי חטאם דלעיל לא שלטה בהן כל אומה ולשון עיי"ש. (זו וכל אלו הפרטים מרומזים כמה פעמים בתורה כמו מפה שרואים כל הרחובות וכל העיירות בכל העולם.

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רצו

וברוך השם שנתגלה לנו כעת הרבה רמזים שמובאים בתורתנו הקדושה, ונדפסו בזה כבר הרבה קונטרסים, ואחד מהדברים שנתפרסמו הוא כדלהלן:

בסדר ויקרא פרשה י"ט פסוק י"ז כתוב לאמור:

לֹא תִשָּׂא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְּךָ

הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ

וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא

כשתספור מסוף הפסוק לתחלתו, ותדגיש כל אות עשירית, תקבל המילה

"חֲטָא עָלָיו"

ובסדר ויקרא (פרשה י"ט פסוק י"ח) נאמר: לא תקם ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'. וצריך ביאור סמיכת הפסוקים האלו, מהו השייכות של "הוכח תוכיח את עמיתך" ל"ואהבת לרעך כמוך, אני ה'".

ולבאר הענין נקדים עוד מה שכתב בספר הקדוש קב הישר (פרק ה'): וזה לשונו: ואהבת לרעך כמוך (דברים ו, ה), אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תורת כהנים, פרשת קדושים, ד') זה הוא הפסוק, שהוא כלל גדול שבתורה. ואין לך אהבה יותר, כשרואה האדם דבר מגונה באחיו ישראל, שעושה איזה חטא

רצח שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

ועוון, שצריך להוכיחו^ח על זה, כי נשמתן של ישראל הן קשורין ודבוקין זה בזה. אבל הכלל הוא, שצריך האדם מי שהוא יודע ההרפתקאות והסיבות והעונשים^ט שבאים לנשמת האדם אחר יציאת הנשמה מהגוף, צריך להודיע לחבירו^ב, אולי על ידו יזכה חבירו גם כן ויעזוב דרכו הרשעה "ושב ורפא לו" (ישעיה ו, ט). וכתוב (דברים ד, ט) אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון, ופירש רש"י: "לְמַדּוֹן" - ילפון לעצמם, "לְמַדּוֹן" יאלפון לאחרים. עכ"ל.

מבואר מכל הנזכר לעיל **דהכל מרומז בתורתינו**
הקדושה. וזהו ביאור הרמז: **למה באו**

יח) ואין לך אהבה יותר... שצריך להוכיחו על זה. ובזה מתבאר בטוב טעם דבריהם ז"ל, שואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, כי האהבה הגדולה ביותר לחבירו הוא להוכיחו כשרואה בו איזה חטא, ולקרבו לעבודת ה' לקיים המצוות שבתורה.

יט) והסיבות והעונשים שבאים לנשמת האדם אחר יציאת הנשמה מהגוף, אם לא השלימה ותיקנה בעולם כראוי וכנכון. (יסוד יוסף, מאורי האש).

כ) אבל הכלל הוא... צריך להודיע לחבירו. כלומר, שלא יסתפק להוכיחו סתם, שאינו נוהג עצמו כשורה, אלא יודיע לו גם כן העונש על החטא שהוא נכשל בו, כי אולי על ידי זה יעזוב דרכו הרשעה ויזהר ביותר מלהכשל במ עוד. (מאורי האש, לפי ביאור אשכנז).

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש רצט

הטליבנים ועשו לנו כל הצרות^{כא} הנ"ל באחד עשר יום לחודש סעפטעמבער - (סעפטעמבער 11)^{כב} ובארצינו הקדושה כנ"ל.

ולדרכינו יתבאר כל זה, דהנה אם יש אהבת ישראל אמיתית שכל אחד אוהב את חברו באמת, אז יוכיח אותו כמו שכתב הקב הישר הנ"ל. וכמו שאנו רואים בחז"ל (שבת קי"ט) אמר רבי עמרם אמר רבי חנינא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה, עי"ש. וכמו כן מובא שעונש דור המבול בא על שלא הוכיחו זה את זה. (עין סנהדרין ק"ח, ועין ילקוט כי תשא על הפסוק "וישב העם לאכול ושתו" ועין אלשיך הקדוש פרשת צו). ואם אין מקיימים מצוות התוכחה כמו שצריך, השם יתברך שולח לנו הטאליבאנים שהם כמו

(כא) כל הצרות והעונשים בעולם הזה כדי שלא ידח ממנו נדח כמבואר בספר פרי צדיק (פרשת משפטים) וזה לשונו: וזה יתברך מרחם על נפשות ישראל שלא ידח ממנו נדח, וכדאיתא ב"סבא", שה' יתברך מסבב לנשמתין שיתקן הכל, ומנשמת ער ואונן ומחלון וכליון הוא בנין משיח, ואיתא (בבא בתרא יד): "רות" [למה נקרא שמה רות?] - פרענות דאית לה אחרית, ופירש רש"י - "סוף הפרענות נהפך לאחרית ותקוה, שיצא דוד משם".

- ולא יתיאש שום אדם מישראל - כי הקדוש ברוך הוא "חשב מחשבות, לבלתי ידח ממנו נדח" (שמואל-ב יד, יד) - **שלא יאבד שום נפש מישראל!**

- והיינו, ענין כל העונשים בעולם הזה ובעולם הבא כדי שלא ידח ממנו נדח, דאף אם הרבה לפשוע, חס ושלום, יש עצות אצל ה' יתברך לטהרו!

(כב) עוד רמז נורא אנו יכולים לראות כאן: כי התאריך של האסון ב"מגדלי התאומים" הוא: 9. 11 והוא לפי סדר החדשים שלנו תשעה באב!

ש שֶׁכֶר פֶּרֶשֶׁת בְּהֵר - פֶּרֶק ל"א וְעוֹנֵשׁ

הצפרדעים שמוסרים נפשיהם ומוכיחים ומזכירים לנו לקיים המצוה של הוכח תוכיח במסירת נפש כנ"ל.

בואו ונעשה קצת חשבון הנפש, איה ההשתוקקות והרצון שלנו להתקרב אל ה' ולעשות רצונו באמת, נתבונן קצת בדברי חובת הלבבות (שער חשבון הנפש פי"ב): **על המאמין לחשוב עם נפשו, במה שהוא חייב לאלקים יתברך ומה שיגיע אליו במעשה - ישתדל בו ויטרח, ומה שלא יוכל להשיגו במעשה - ישיגהו בַּיְדֵיעָה וַיְתַאָוהוּ**, כמו שאמר דוד עליו השלום (תהלים קיט, ה): "אחלי יכנו דרכי לשמור חקיך", והבורא **יְדִינְהוּ לְזָכוֹת, והוא חייב לצפות לעתות אשר תשיג ידו ויוכל בהם לשלם מה שיתכן לו מחובות הבורא יתברך**. עד כאן.

יש קונה עולמו בשעה אחת

אהובי אחי, תאמינו לי, והוא מלא בכל הספרים, אשר מה שהיו צריכים הצדיקים הראשונים להשיג בכמה ימים וחדשים, אפשר כעת לתקן בשעה אחת.
(בית אהרן, לפסח).

הבא לטהר מסייעין לו

בדורות הללו, בעקבתא דמשיחא, שהחשכות כל כך גדולה, אין ספק שיש עזרה גדולה מאתו יתברך - לא רק להבא לטהר, אלא **אפילו למתחיל לבא לטהר**²³, רק שיהיה לו לכל הפחות רצון ויבקש מה' יתברך שיעזור לו, ואז **סומך ה' לכל הנופלים**.

(בית אברהם, פרשת ויגש).

(ג) הבא לטהר מסייעין אותו (יומא לח, ב). לכן, כשיש לאדם מחשבה טובה לעשות, מסייעין אותו מן השמים להוציא מחשבתו מבח אל הפועל לעשות ולקיים. זה פרוש מחשבה טובה מצרפה למעשה - המחשבה הטובה מצרפת וגוררת את המעשה לעשות ולקיים, על דרך מצוה גוררת מצוה, והבן. (דברי ישראל, כללי דאורייתא אות מ')

**על ידי השתוקקות באמת לזכות הרבים
זוכה להיות מזכה ומורה דרך לרבים**

בכל מה שעובר על האדם איך שהוא, אם יחזק את עצמו ברצון, היינו שאפילו כשאינו זוכה להוציא מכח אל הפועל הדבר שבקדושה שחפץ לעשות או המדרגה בעבודת ה' שרוצה להשיג, אף על פי כן לבו הומה ומיחל תמיד בכל מעיו ובכל איברים הפנימיים שלו לגמור ולעשות רצונו, **בבחינת "מעני מעני אוחילה"** (ירמיהו ד, ט), ועל ידי זה מרחם עליו ה' יתברך ומורה לו דרך האמת לְכַוֵּן רצונו, **עַד שְׁזוּכָה לַחֲבֵר סְפָרִים קְדוּשִׁים**^{כד} **לְבַאֵר דְּרָכִים וְעֲצוֹת אֵיךְ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ וְלִבְטֹל כָּל הַסְּפָקוֹת שֵׁשׁ לְשֵׁאר בְּנֵי אָדָם בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת ה' וְעִשְׂיַת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ.**

(דרכי הצדיקים פרק ב')

בדורות אלו, שהחשכות כל כך גדולה שאין רואים שום ניצוץ אור, **שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קְרוֹב בְּיֹתֵר לְכָל אֶחָד הַרוֹצֵה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו**, ועל מה שדורות הקודמים היו הצדיקים צריכים הרבה יגיעות והתאמצויות להתקרב אליו - **בְּזִמְנֵנו עַל יְדֵי עוֹבְדֵי אֵישׁ יְהוּדִי עוֹשֶׂה וְרוֹצֵה לְהִתְקַרֵּב לַה'**^{כה}, **זוֹכֵה לְמַדְרָגוֹת גְּדוּלוֹת.** (בית אברהם פרשת מסעי)

(כד) ואף כי יש הרבה מניעות לקרב עצמו לתורה - על ידי שמשתוקק לתורה ורוצה להמשך אחריה, **נִתְּנָת לּוֹ הַתּוֹרָה בְּמַתְנָה.** (שפת אמת, פרשת במדבר תרל"ה ד"ה באבות).

(כה) **הַעֵיֶקֶר הַיָּא הַתְּשׁוּקָה:** בחתם סופר, פרשת שופטים (ד"ה וכו'), על הפסוק "וכי יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה' ושרת בשם ה' אלקיו ככל אחיו הלויים העומדים שם לפני ה'" (דברים יח, ו-ז). רצה לומר, מי שגר ומתגורר מרחוק ואי אפשר לבא בעצמו ולעבוד בגופו ממש עבודת ה', רק **בְּכָל אֹת נַפְשׁוֹ וְתַאוּתוֹ וְחַשְׁקוֹ הוּא מִשְׁתַּוְּקֵן וְחַפֵּץ לְעֲבוֹד אֶת ה',** ומתפלל וקורא בשם ה' בחפץ

**מיד שהחכם יושב ודורש דברי תוכחה ומחאה מכפר
הקדוש ברוך הוא לעוונותיהם של ישראל, שנאמר
"ולא תשא עליו חטא"**

**"והיתה לו ולזרעו אחריו וגו' תחת אשר קנא לאלוקיו
ויכפר על בני ישראל" (במדבר כ"ה י"ג):** דרשו חז"ל
ראוי שתהא הכפרה הזו מכפרת והולכת עד סוף כל הדורות
(סנהדרין פרק חלק), כותב רבינו (בעל בני יששכר מאמר חודש תשרי מאמר
ד' סימן ז', ובאגרא דפרקא ס"י קמ"ו) זצ"ל בשם הקדוש מהרי"ש
מקארלין הי"ד, שיש מדרש חז"ל, שאמר אליהו (זה פנחס) רבונו
של עולם, כיון שְמַדְתִּי היא שאני מקנא ולא אוכל לסבול חטא

וחשק הרבה, אזי יהיה מחשבתו הטובה נרצית ככל הלויים
העומדים שם בפועל לפני ה'.

בכל דבר שבקדושה, בתורה ותפלה ובכל מצות התורה, אם
לב האדם יחפוץ לעשות ואינו יכול, ולבו נשבר מזה שאינו יכול
להוציא מכח לפועל, ה' יתברך הבוחן לבות וכליות כביכול עושה
בעבורו, ומעלה עליו כאילו עשה אדם המצוה בפועל, וזוכה
להרגיש האורות הקדושות מהמצוות. (תפארת שמואל, פסח שני ד"ה
ויאמר).

כמו שהמלאכים יש לכל אחד שורש מיוחד לעשות רצון
הקדוש ברוך הוא בשליחותו, כן יש לכל אחד מבני ישראל חלק
מיוחד בתורה, ויש מי שמתקן כל מעשיו לגמרי, ומועטין הם בני
עליה. אך גם מי שאינו כן - עם כל זה, על ידי התשווקה והרצון
בחילא סגי, כמו בעל תשובה, יכולין לקפוץ למעלה ממדרגתן.
(שפת אמת, פרשת במדבר תרל"ד ד"ה במדרש הביאנו).

"שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח, ה) - דהיינו, שומר
ומצפה על דבקות וחושק לדבק בו יתברך - לא ידע דבר רע.
דהיינו, שאז יהיה מרחק מן הרע. ובחינה זאת יוכל לדחות כל
החשכות שגרם לו בעונותיו, וגם כל החשכות שהיתה לו מכבר,
ויהיה מאיר בכל עולם ועולם. (ליקוטי תורה [טשערנאביל], פרשת נח ד"ה
ופתח)

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שג

ועון, פן יהיה אבי הבן המכניס בנו לברית, בעל עבירה, ולא אוכל לסובלו. והשיב לו הקדוש ברוך הוא, אז אכפר לאבי הבן עונותיו. ואמר לו אליהו עוד, פן יהיה המוהל והעומדים שם בעלי עבירה, והשיב ד' שיכפר גם לכל העומדים שם. ולפי הדברים האלה יש לפרש הפסוק, שפנחס זה אליהו, אשר קינא לאלוקיו, הואיל והוא מקנא ולא יוכל לסבול עבירות, לכן "ויכפר על בני ישראל", יכפר ד' לכל מי שיעמוד אצל כסא של אליהו. ותבין מה שאמרו חז"ל הנ"ל **שתהא הכפרה הזו מכפרת והולכת עד סוף כל הדורות.**

ועל דרך זה יש לפרש הפסוק "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" ר"ל שלא ימנע להוכיח, ששמא לא יהיו דבריו נשמעים ויגרום לחבירו שיחטא, שיעבור על הלאו "וערפכם לא תקשו עוד" (לדעת הסמ"ג המונה זה בין הלאווין) וגם המוכיח יענש על שנענש חבירו על ידו. (ר"ה ט"ז ע"ב כל המוסר דין על חבירו, ברש"י שיענש חבירו על ידו). לכן אמרו חכמינו ז"ל, **כשהחכם יושב ודורש הקדוש ברוך הוא מכפר לעונותיהם של ישראל** (קהלת רבתי ט' כ"א), וזהו, "הוכח תוכיח" ולא תפחד שמא לא יהיו דבריך נשמעים ויתוסף עוד חטא על חטאם, אל תפחד מזה, כי, "ולא תשא עליו חטא" לא יהיה להם ולך חטא, כי אכפר לעונותיהם תיכף בשעה שהחכם יושב ודורש. וכיון שכן נדרש בבית דין של מטה, כן מסכימים בבית דין של מעלה, עד כאן לשונו.

הרי אנו רואים מכאן, שעל ידי שפנחס קנא לאלוקיו ומסר נפשו במחאה נגד נשיא גדול בישראל (ראה סנהדרין פרק חלק שנעשו לו הרבה ניסים), הציל את כל עם ישראל ממגיפה הנוראה, כמו שכתוב "ויכפר על בני ישראל", עד שאמרו ז"ל (סנהדרין שם), ראויה שתהא כפרה הזו הולכת ומכפרת עד סוף כל הדורות.

ונקדים עוד דברי הגמרא (עבודה זרה ג, א) אומרים העכו"ם לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם שמים וארץ נוגעין בעדותך, שנאמר (ירמיה לג) "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתיי" דאמר רבי שמעון בן לקיש מאי דכתיב "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי" וכו', אם ישראל מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתהו ובהו.

וראה ברש"י הקדוש (מכות י"א ד"ה קפאו תהומות) שמצא (דוד המלך כשחפר יסודות לבית המקדש) חרס שמגביה קולו ואמר לו אל תטלני מכאן, שאני כבוש על התהום מיום מתן תורה שרעדה כל הארץ, עד כאן לשונו.

וכתב המהרש"א (סוכה ג, א) שלולי שקיבלו ישראל את התורה היה העולם ראוי לישטף כמו שהתנה עם מעשה בראשית, והוא העציץ שהיה כבוש ומונח על התהום בסיני, עכ"ל. וכן איתא בפסיקתא רבתי (פרק כ"א) "אמרה הארץ שמא תאמר אין ישראל מקבלים את התורה ואני חוזרת למימי כמה שהייתי", עכ"ל.

ומעתה יתבאר כל הנ"ל דהנה עכשיו הגיע זמן הגאולה שלימה וצריך לתקן ולהחזיר בתשובה כל אחד ואחד מישראל. עוד ישנם גם כן הרבה נשמות בינינו החרדים שירדו מהדרך, ומבחוץ נראים צדיקים, וזו הסכנה הגדולה ביותר, כי הם למדו את התורה הקדושה בימי נעוריהם ויודעים מה אסור ומה מותר, וצריך למהר ולתקן טרם יחשיך, וכל המאורעות בזמנינו הם אזהרה מן השמים והכל מבחי' החסד העליון על דרך שאומרים בתפילה "ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה", וזו ברכת "מגן אברהם" שהוא מבחינת האהבה, ולכן גם דרישת הענין הוא להתעורר באהבה והוא על ידי גילוי פנימיות הנפש בכח התורה ועובדי ה' (כמבואר בקב הישר לעיל), ועל זה נאמר "אם תעירו ואם תעוררו את

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שה

האהבה עד שתחפץ", ובכל אדם מישראל **טמונה נשמה ואהבת ה' והחיצוניות המקולקלת מעכבתו**, והם דברי הרמב"ם (הידועים סוף פרק ב' מהלכות גירושין) וזו עבודתנו לגלותו, וכדברי הגמרא ברכות (דף י"ז): "גלוי וידוע לפניך שרצוננו¹⁰ לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיסה" - וכל פעולתינו היא שכל אחד יחזיר את עצמו בתשובה, וגם לעזור לקרב אחרים, הוא המקרב תכלית תיקון השכינה והגאולה ומציל עצמו וכל העולם מצרות גשמיות ורוחניות¹¹, והן דברי הזוהר הקדוש שכותב על זה הרמח"ל (רבי משה חיים לוצאטו) זי"ע (דרך עץ החיים)

כו) על הפסוק "ה' יהב חכמתא לחכימין" (דניאל ד, כא) פירש בליקוטי תורה וש"ס (פרשת כי תשא ד"ה וידבר) וזה לשונו: שמעתי מדודי רבנו מרן רבי צבי הירש [מזידיטשוב זצ"ל] מפיו הקדוש הפירוש, רוצה לומר לחכימין, שרוצים להחכים. ובזה תתורץ השאלה המפורסמת: מה אשם הרוצה חכמה ואינו חכם, למה לא יזכה גם הוא לחכמה אלא רק מי שכבר חכם? ועל פי הנ"ל מתורץ, שאין הכי נמי הרוצה חכמה - אף שאינו חכם גם זוכה לחכמה. עד כאן לשונו.

כז) והנה איתא ביבמות (דף ע"ט) ג' סימנים יש באומה זו רחמנים ביישנים גומלי חסדים, כי מתנהגים עם האדם למעלה כמה דפסק על נפשי, וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים (שבת קנא: ביצה לב:) ובמדה שמודד מודדים לו (מגילה יב:) ובזה פירשו ז"ל ונתן לך רחמים ורחמך (דברים יג) ר"ל אם תהי' בך מדת הרחמנות אז ורחמך מן השמים גם כן, וכמים הפנים אל הפנים כאמרם ז"ל (ילקוט שמות רמז רמ"ה) הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו', על כן מי שיש לו רחמנות על שכינתנו הקדושה ועל עם ישראל יעשה כל מה שביכולתו שכל אחד יחזיר את עצמו בתשובה, וגם לעזור לקרב אחרים, ועל ידי זה יתקן תיקון גדול להשכינה ונוכה תיכף להגאולה ויציל את עצמו וכל העולם מצרות גשמיות ורוחניות. ועל ידי זה ירחמו עלינו מן השמים במדה כנגד מדה ומהרה ה' אלוקינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים במהרה בימינו אמן.

שרבי שמעון צרח ככרוכיא (תיקון ו) וי^{נב} לון לבני נשא דקוב"ה אסיר עמהון בגלותא ושכינתא אסירת עמהון ואתמר בהון אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורין, ופורקנא דילה דאיהי תשובה אימא עלאה איהי תליא בידיהון דחמשין תרעין דחירו עמה, לקבל חמשין זמנין דאדכר יציאת מצרים באוריתא...

וירא כי אין איש... אם אית מאן דיתער בתיובתא [אם יש מי שיתעורר בתשובה] לתברא בית האסורין דלהון [לשבור בית אסורים שלהם], אלא איש לדרכו פנו בעסקין דלהון [בדרכים שלהם], איש לבצעו, בבצעא דהאי עלמא [איש לבצעו מקצחו, בבצע זה העולם], לירתא האי עלמא [לרשת זה העולם] ... ואינון ערב רב [ואלו ערב רב], דכל חסד דעבדין לגרמייהו עבדין [שכל חסד שעושים לעצמם עושים] וכי עיין שם כל הענין.

ולדרכינו תתורץ קושייתנו הנזכר לעיל, בתפילות שאנו מתפללים בברכת החודש "חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא", ואחר כך "חיים שאין בהם בושה וכלימה" וכי. וצריך ביאור המשך התפילות האלו, מהי השייכות של יראת שמים ויראת חטא לבושה וכלימה?

ונקדים קצת מה שכתב החפץ חיים בהקדמתו לספרו נדחי ישראל, וזה לשונו: דהנה באמת מי שיראת אלוקים נוגע בלבבו במסתרים תבכה נפשו למצב דת קדשינו אשר ירד פלאים בזמנינו^ט אשר בעונותינו הרבים להרבה אנשים הופקר

(כח) פירוש הזוהר בלשון הקודש: אוי להם לבני אדם, שהקדוש ברוך הוא אסור עמהם בגלות, והשכינה אסורה עמהם. ונאמר בה "אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים". וגאולה שלה שהיא תשובה אימא עלינו, היא תלויה בידיהם. שחמשים שערי חירות עמה, כנגד חמשים פעמים שנזכרה יציאת מצרים בתורה.

(כט) וזה לשון הגר"א בספר אבן שלמה (פרק י"א): "הדורות מתמעטים והערב רב מתגברים... וכל עזי פנים ורשעים שבדור הם

דת קדשינו לגמרי ונהרסו אצלם כל עמודי הדת ויסודי התורה הקלים והחמורים אשר בעינינו נראה כהיום אשר החמורות שבחמורות ככריתות ומיתות בית דין נעשו כקלים שבקלות שאדם דש בעקביו אצל הרבה אנשים, ומה יהיה עוד בימים הבאים, ובפרט לדור אשר יולד והתגדלו והתחנכו על ברכי הורים כאלה אשר יפקירו בשאט נפש כל מצוות התורה ועיניהם לא ראו מימיהם שום סימן דת ומנהגי יהדות ולא נשתרש בלבבם מעודם קדושת דת ישראל, הלא יתבוללו לגמרי בין העכו"ם אשר שם, ולא יזכר ולא יפקד שם ישראל עוד חס ושלוש, וכו', עיין שם.

וכל זה בא מפני שאין אנו מבינים את ענין חיוב הערבות ש"כל ישראל ערביין זה בזה", ואנו צריכים ומחוייבים לעורר ולהוכיח את חבירו בכל יסודי הדת ומה נענה ליום הדין

מגלגול נשמתן של ערב רב ובני קין, וכל הגלות והצרות וחורבן בית המקדש הכל על ידי שקיבל משה לערב רב... והם גרועים מעובדי כוכבים שישראל נמשכים אחריהם... וזהו סיבת אריכות הגלות... ה' מיני' ערב רב יש בישראל... ובעלי המחלוקת הם גרועים מכולם, והם נקראים עמלקים, ואין בן דוד בא עד שימחו מן העולם, ועליהם נאמר "תמחה את זכר עמלק" כמבואר בזוהר הקדוש, עד כאן לשונו. [והטעם מדוע הניח הקדוש ברוך הוא שהערב רב יסיתו וידיחו את עם ישראל, יען שהוא גם כן משום עקבתא דמשיחא, כדברי תיקוני הזוהר הקדוש (תקונא חד ועשרין, דף פ"ד, ובכסא מלך אות ש') עיי"ש, שמורין גם כן על השפעתו של עמלק]. ועיין בזוהר הקדוש (שמות דף ס"ז) בפרשת בשלח על הכתוב מלחמה להשם בעמלק מדר דר, עיי"ש. ובזוהר הקדוש (ח"ב דף קכ:) ובספר הקדוש אור החמה (פ' נשא בשם הרמ"ק) כתב וזה לשונו, הערב רב הם גויי הארץ נשמת החיצונים. ושם (על זוהר הקדוש משפטים דף ק"ב ע"ב) וזה לשונו: מלחמה להשם בעמלק שהם ערבוביא בישא שכולם נתערבו אלו באלו וזרע עמלק נתערב בהם ויש רשעי ישראל שהם נחשבים מכולם שהם פריצי ישראל מהרסיך ומחריביך ממך יצאו וכו'. ואין כאן מקומו להאריך.

שח שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

הגדול והנורא, אשר נצטרך ליתן דין וחשבון על כל צרות עם ישראל, כמו שאנו רואים בחז"ל (שבת קי"ט) אמר רבי עמרם אמר רבי חנינא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה, עיי"ש. וכמו כן מובא שעונש דור המבול בא על שלא הוכיחו זה את זה. (עיי' סנהדרין ק"ח, ועיי' ילקוט כי תשא על הפסוק "וישב העם לאכול ושתו" ועיי' אלשיך הקדוש פרשת צו). וכל זה היה עבור שלא היה לנו אהבת ישראל ועל ידי זה לא קיימנו מצוות התוכחה כמו שצריך², ואם היה לנו קצת יראת שמים היינו מרגישים את הכאב הגדול וצער השכינה על כל זה, ואיזה בושה וכלימה יהיה לנו כשיבוא יום הדין.

יהודים יקרים! האם אינכם פוחדים יותר מיום הדין הגדול והנורא, היכן שלא תוכלו יותר לתרץ תירוצים והתחמקויות ומשיכות בכתף?

בודאי הינכם יודעים, שרק במעשר של הכסף והחומש, שהיהודים האורתודוקסים מבזבזים על תצוגות ולוקסוס, היו יכולים לבנות את חומת ישראל הפרוצה, ואנו שנים שינת חוני המעגל!

רבתי! נעשה לעצמינו קצת חשבון הנפש, ונראה עד להיכן הגענו, נזכור נא, שההורים שלנו הקריבו עצמם על קידוש השם, הם הרשו שישרפו ויצלו אותם, עמלו וטרחו שלא על מנת לקבל פרס, רק בלתי להי לבדו ופעולה כזו יעלת חן בעיני אלקים ואדם. וזאת אשר עמדה להם שכל רוחות רעות לא יכלו להזיזן ממקומן. וכאן הבן שואל פוק חזי מה בין דורות הראשונים לדורינו אנו. בדור ההוא מצאו בין קומץ

(ל) ודע, כי השונא הגדול שלך נמצא בתוכך, ומתערב הוא במחשבותיך, ומסובך הוא בנבכי נפשך. אתה ישן לו - והוא ער לך. על כן רוץ לבקש לך עצה נכונה כיצד להנצל ממנו. (חובת הלבבות)

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שט

יהודים לכל הפחות כמה גדולים שהשליכו נפשם ומאודם מנגד למען הרבות כבוד שמים ואילו בזמן הזה שנתפשטה שמי היהדות לארכה ולרחבה של ארצות הברית, מליוני יהודים והרבה משתוקקים להתעוררות לתשובה ועדיין לא נמצא בעוונותינו הרבים אף אחד^כ שיהא מוכן באמת ובאמונה

לא) והנה דוד המלך עליו השלום אמר כבר ברוח קדשו בתהלים (מזמור י"ד) שמדבר שם בנבוכדנצר שהחריב את הבית הראשון, ושם במזמור (נ"ג) שמדובר בטיטוס הרשע שהחריב את הבית השני, בשני המזמורים מקונן דוד המלך על חטא הדור שלא היה בנמצא אף אחד שיעשה דבר טוב, עד שבמזמור י"ד אומר (יד, ג) "הכל סר יחדיו נאלחו אין עושה טוב אין גם אחד", ובמזמור נ"ג (גג, ד) אומר "כלו סג יחדיו נאלחו אין עושה טוב אין גם אחד", ובאמת קשה להבין, איך יכול להיות שאין גם אחד בדור שיחפש לעשות רצון ה', שהלא כתיב אחד ה' אברהם, ובכל דור ישנו אחד כאברהם אבינו שדואג להדור (עיין שבט מוסר פרק נ"ב), ואפילו אם ימצאו כבר אחד איך אפשר שעל ידו יונצלו כולם, התירוץ על זה, ראה בשכר ועונש חלק א' (פרשת תולדות באריכות, עיין שם ואין כאן מקומו להאריך).

וראה במדרש (אסתר רבה) שהשם יתברך אמר לאליהו שידבר עם משה רבינו עליו השלום ואמר לו לדרוש אם יש צדיק אחד בארץ שיבקש רחמים, ומשה רבינו עליו השלום יבקש מלמעלה, וכך תבוטל גזירת המן רח"ל. וכך היה שמצא את מרדכי הצדיק, ועשה מה שעשה עד שביטל הגזירה, (עיין שם).

וכמו כן מובא בשער רוח הקודש (לרבינו חיים וויטאל דף ר"ל עמוד ב') וזה לשונו: סיפר לי הרב ר' יצחק הכהן ז"ל כי בעת פטירת מורי [הארי"י ז"ל] כשאני יצאתי מאצל [הוא רבינו הקדוש רבי חיים וויטאל ז"ל] נכנס הוא אצלו [רבינו יצחק הכהן ז"ל] ויבכה לפניו ואמר, וכי זו היא התקוה שהיינו כולנו מתאווים בחייך לראות טובה ותורה וחכמה גדולה בעולם, וישיבהו: אילו מצאתי אפילו אחד בלבד צדיק גמור בכם לא סילקוני מהעולם הזה ועודני מדבר שאל ממנו על [רבינו] חיים [וויטאל], ואמר היכן הלך, וכי בשעה כזו הלך מאצלי, ויצטער מאד, והבין מדבריו, כי היה ברצונו למסור לי איזו דבר

לעמוד על המשמר ולתקן את יסודי הדת, לשמור על^{לב} תורתנו הקדושה, מאחר ומאתנו אין תובעים קרבנות, רק בקומץ קצת

בסתר. אז אמר לו מיה נעשה מכאן ואילך? ויאמר לו: תאמר להחברים משמי, שמהיום והלאה לא יתעסקו עוד כלל בחכמה זו שלמדתיים, כי לא הבינו אותה כראוי, ויבואו חס ושלום לידי כפירה ואיבוד נפש. ואמנם הרב ר' חיים לבדו יעסוק בה הוא לבדו בלחישה בסתר. ויאמר לו וכי חס ושלום אין עוד תקוה לנו. ויאמר לו אם תזכו אני אבא ואלמדכם. ויאמר לו איך תבוא ללמדינו אחר שהוא נפטר עתה מן העולם הזה. ויאמר לו אין לך עסק בנסתרות, איך תהיה ביאתי לכם, אם בהקיץ אם במראה. ותיכף אמר לו, קום מהר צא מהבית הזה כי אתה כהן, והגיע זמני כי אין פנאי להאריך בשום דבר. ויצא מהר. וטרם יצאי מהמפתן פתח פיו הקדוש ויצא נשמתו הקדושה בנשימה זיע"א.

עוד שם מעשה שהיה בהרב ר' יצחק הכהן זצ"ל שצוה לו רבו האריז"ל לילך לכפר עין זיתים על ציון ר' יהודה בר אלעי, שיכוין ביחודים שמסר לו רבו, וידבר עמו שימסור לו פירוש של מאמר אחד בזוהר הקדוש, וצוה לו באזהרה שלא ידבר בהדרך עם שום אדם, ואפילו שלום לא ישיב לשום נברא, כמו שצוה אלישע לגחזי, כי תמצא איש לא תברכנו, ואז הלך הוא ז"ל ונשתטח על קברו של ר' יהודה בר אלעי, ועשה כאשר ציוהו, והתנא הקדוש לא השיב לו שום דבר. אזי חזר הוא לרבו האריז"ל ואמר: אדוני באתי על ציון התנא, ועשיתי כאשר ציויתני, ולא בא לי תשובה ממנו. השיב לו האריז"ל אני ראיתי בהשגתי שדברת עם נכרית ערבית אחת ולא די שהיא שאלה בשלומך, אלא אתה הקדמת ושאלת אותה בשלומה במקום פלוני, ואני צויתך והזהרתך שבל תדבר עם שום אדם בעולם, אזי נזכר הרב רבינו יצחק הכהן שכן היה והודה לו. (שם).

(לב) ובאמת צריך ביאור למה המצוה הגדולה הזאת לעורר חבירו בשכר ועונש אין לה דורשין. (ועיי' ספר חסידים, שמצוה שאין לה דורשין נקראת מת מצוה).

ואפשר לפרש דהנה דרכי היצר שונים הם, כי הוא מלך זקן מלומד בערמימות ולכל אחד יש לו גישה שונה, דלבני עליה

שיודע שלא יתפתה לחטוא ולמרוד נגד ה', הוא צובע לפניו העבירה למצוה, כי באופן זה אדרבה כן הוא מצות ה' לעשות, כי עת לעשות לה' הפרו תורתך, וכדומה בתחבולות הוא עושה מלחמה.

ומבואר בערבי נחל דהמבחן לזה הוא, אם רואה האדם דהמצוה שעומד לפניו הוא קל לו מאד לעשות, ואין לו עליו מניעות אז צריך לשקול מאוד בלבבו אם זהו מצוה אמיתית, כי אין דרך הגוף להתאוות למצוות.

ולפי גודל המצוה, נסיונה יותר גדולה, וצריך להרבות בתפילות ותחנונים כדי להיות לו סייעתא דשמיא לזכות למצות גדולות כאלו. (ובספר חסידים סימן ק"ל ח"ל: "ויאחו צדיק דרכו" (איוב ז, ט) - יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו אלא בעבור תוקף תחנונים ודמעת עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן, ולכך, אף על פי שאין בידו זכות ומעשים טובים - מקבל הקדוש ברוך הוא תפלתו ועושה חפצו". ובספר הקדוש של"ה (דף ס' עמוד ב') וז"ל: כשהולך לעשות איזה עסק יתפלל תפלה קצרה זו רבונו של עולם, בדברי קדשך כתוב לאמר הבוטח בה' חסד יסובבנו וכתוב ואתה מחיה את כלם, חלוק לי מחסדך ליתן ברכה במעשי ידי בפעולה זו. עד כאן לשונו. ובספר הקדוש יערות דבש (דרשה א') וזה לשונו: בברכת 'שמע קולנו' בו ישים כל מגמותיו לה' להתפלל לו על כל צרכיו אפילו דבר קטן או גדול, לא יבצר דבר מה שלא יתפלל לה'. (ועיין היכל הברכה פרשת ואתחנן באריכות) להתחיל ולקיים המצוה ולגומרה, כאמרם ז"ל המתחיל במצוה אומרים לו גמור (ועיין רמב"ם פרק י"א דגזילה דין י"ד, פני דוד להחיד"א פרשת כי תצא על הפסוק "השב תשיבם לאחריך", עיין שם). אבל ידועים דברי חז"ל "כל המקדש עצמו למטה מקדשין אותו מלמעלה", ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, כמו שמובא מעשה נורא מהאר"י ז"ל (מובא בס' תולדות יצחק) וזה לשונו:

וכן פעם אירע מעשה שמסר האריז"ל להרב ר' חיים וויטאל נרו יאיר ייחוד אחד לילך לכפר עכבריא, ששם קבורים אביי ורבא, וישתטח על קברם, והיה מייחד הכוונות שמסר לו האריז"ל, והם דברו עמו ומסרו לו סתרי תורה, וכיון שחזר מהם ובא לפני רבו ז"ל עמד רבו לפניו ואמר לו "ברוך הבא" והושיבו על יד ימינו,

ושמח עמו שמחה גדולה, והרב ר' חיים וויטאל היה חקרן גדול. כיון שראה שעשה לו כל הכבוד הזה מה שלא היה רגיל לעשות לו כך פעם אחרת, אזי שאל הרב ר' חיים נרו יאיר להאריז"ל: אדוני מורי מה היום מיומיים שנעשה לי כל הכבוד הזה, לא בחינם? אמר לו האריז"ל חייך לא מפניך קמתי ולא לך אמרתי "ברוך הבא" אלא לבניהו בן יהודע, שראיתיו נכנס עמך. ויהי לפלא בעיני ר' חיים, ושניהם לא ידעו מאיזה סיבה נתחברו עמו הפעם נשמתו של בניהו בן יהודע, עד שלאחר זמן של ג' חדשים שכבר היה נשכח אצלם זה המעשה, הלכו שניהם יחדיו לכפר עכבריא ללמוד, ובאמצע הדרך עמד האריז"ל ואמר אני רואה שבכאן קבור בניהו בן יהודע, ולא היה ניכר שם לא ציון, ולא קבר, ולא שום היכר של קבר. וענה הרב ר' חיים נרו יאיר חייך באותו הפעם שהלכתי להשתטח על ציון אביי ורבא, קודם לכן ישבתי בכאן בזה המקום ממש, והייתי חוזר על הייחוד שמסרת לי לייחד כדי שיהיה הייחוד רגיל בפי ובלבי לומר ולייחד אותו בלי טעות. ואמר על זה האריז"ל אכן נודע הדבר שמכח הייחוד שדברת על קברו של בניהו בכאן עוררת והורדת נשמתו לתוך גופו והיא נתדבקה בך להועילך בחכמה הנעלמה הזו והיה מלוה אותך עד ביתי. וזהו "סוד כל המקדש עצמו למטה מקדשים אותו מלמעלה", עכ"ל.

וידוע דהאריז"ל היה נשמת משיח בן יוסף (כמובא בכתבי רבי חיים וויטאל ז"ל) ונסיים בסיפור נורא איך שהאר"י ז"ל היה רוצה להביא הגאולה שלימה:

האריז"ל היה בכוחו עם תלמידיו הקדושים להביא הגאולה שלימה.

וכן כתב (שם) מעשה נורא, שפעם אחת בערב שבת סמוך להכנסת כלה, יצא האריז"ל עם תלמידיו חוץ לעיר צפת לבוש ד' בגדי לבן, כדי לקבל השבת קודש. במזמור לדוד הבו לד' בני אלים וכו' ופזמון מיוסד לקבל שבת בניגון נאה, ובתוך שהיו משוררים אמר הרב האריז"ל לתלמידיו, חברים רצונכם שנלך לירושלים קודם השבת ונעשה שבת קודש שם בירושלים - ועיר הקודש ירושלים רחוקה מצפת כ"ה פרסאות. והשיבו קצת מן התלמידים

הן אנו שומעים ומסכימים לזה. אבל קצתם מהם השיבו ואמרו: נלך מקודם להודיע לביתנו, ויחרד האריז"ל חרדה גדולה, והכה כף על כף ואמר אוי לנו שלא היה בנו זכות להגאל, שאלמלי הייתם כולכם משיבים בפה אחד שאתם רוצים לילך תיכף בשמחה גדולה היינו זוכים תיכף להגאולה שלימה, שעתה היתה שעת רצון לזה להגאל, ומתוך שמיאנתם בדבר חזר הגלות לאיתנו בעוונותינו הרבים, ה' יתברך ירחם. עכ"ל.

(עוד שם) רוב סודות התורה גילה אותם בשדות ובמדבריות בעל פה ולא היה צריך לשום ספר. ואילו באתי לכתוב לכם כל נפלאותיו וכל תוקף גבורתו אשר עשה האריז"ל לעיני כל ישראל בארץ הצבי פה צפת תובב"א אשר ספר לנו הרב מוה"ר חיים וויטאל ז"ל והרב מוה"ר מסעוד מערבי ז"ל ושאר תלמידיו הקדושים גאוני ארץ אשר יצקו מים על ידו ועיניהם ראו דברים מבהילים נורא נוראות לא נראו בכל הארץ מימי התנאים כרבי שמעון בן יוחאי ע"ה שהיה מכיר בכל מעשה בני אדם וגם במחשבתם, והיה מכיר בחכמת הפרצוף [הערת המעתיק: ראה באריכות בשער רוח הקודש דרוש ב' סוד חכמת הכרת הפרצוף] ובנשמת בני אדם ובגלגוליהם, והיה יודע לומר בגלגול של רשעים שנתגלגלו בעצים ובאבנים או בבהמות או בעופות, והיה יודע לומר מה שעבר עליהם מן המצות והעבירות מוזמן קטנותם, והיה יודע המקום שפגם למעלה. ועל פי הפגם נתן תיקונים. והיה יודע אימתי נתקן הפגם, והיה יודע בצפצוף העופות, והשיג בזה דברים נפלאים, וזה סוד "כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר". ואילו באתי לכתוב כל נפלאותיו ועוצם השגותיו וידיעותיו לא יספיקו כל עורות אלי נביות כמפורסם לכל יושבי עיר הקודש צפת תובב"א.

**מעשה נורא ברבי יצחק הכהן [תלמיד האריז"ל] -
שהאריז"ל שלחו לתת צדקה לעני אחד לבטל
גזירה שנגזרה על עיר הקודש צפת.**

והנה אספר מקצת מן המקצת. פעם אחת ישב האריז"ל אצל קבר הושע בן בארי ע"ה סמוך לצפת עם העשרה תלמידים המובחרים והיה דורש ומגלה להם סתרי תורה, ובאמצע הדרוש

פתח ואמר להם חברים קול של כרוז אני שומע שעומד ומכריז ברקיע למעלה, וקולו הולך בכל הרקיעים ואומר בזה הלשון: בגזירת עירין פתגמין ובמאמר קדישין שאילתא, שיבא ארבה אין מספר בגבול צפת, ויאכל כל עשב וכל פרי האדמה, לא תשאר מחיה לכל יושביה, בעבור עני אחד ושמו ר' יעקב אלטרין שיושב ומתרעם על הקב"ה כביכול, והקב"ה אינו יכול להתאפק עוד על כל שכיניו הרעים יושבי צפת שאינם משגיחין עליו, עד כאן לשון הכרוז.

ואמר האריז"ל, בניי למען השם מהירו ונקבוץ בינינו איזה מתנה טובה, ונשלח אותה לו, אולי ינחם ה' על הרעה את כל אשר זכר לעשות לעמו, מיד קבצו ביניהם כמו שלשה טולר, והאריז"ל שלח את המעות על ידי אחד מהתלמידים ושמו היה מוה"ר יצחק הכהן ז"ל.

השליח מיהר ללכת, ונכנס בבית העני ומצאו עדיין יושב ובוכה. אמר לו למה אתה בוכה, והשיב לו אני בוכה ומבכה על רוע מזלי שנשברה לי החבית של חרס שנהניתי למלאות בו מים לכל השבוע ומזה יש לי פרנסה מצומצמת להחיות בני ביתי, ישבתי ובכיתי לפני הקדוש בריך הוא למה אחיה בזה הדוחק הגדול, וכי אני יותר מרשע מכל העולם כולו.

כשמוע הרב ר' יצחק הכהן הנ"ל אותן הדברים של העני היה מתמיה איך צדקו דברי האריז"ל. והיה נותן לו המעות, ואמר לו אדוני החכם למען השם השמר והזהר מכאן ולהבא מלהתרעם על מידותיו של הקב"ה שכך וכך היה המעשה. והודה לו אותו עני שהיה באמת מתרעם על מדותיו כביכול וקבל עליו שלא לעשות עוד כדבר הזה. והיה החכם העני הזה מתפלל ומבקש מהקדוש ברוך הוא שימחול לו ושינחם על הרעה אשר נגזר, והרב ר' יצחק הכהן ז"ל חזר לישיבת האריז"ל, וסיפר להם המאורע, ותמהו כל החברים על גודל השגת רבם האריז"ל ואמר להם האריז"ל, כבר נתבטלה הגזירה תודה להשם יתברך. וחזרו ללמוד. והיה כאשר ישבו כשתי שעות נשאו עיניהם וראו, והנה ארבה בא חיל גדול וכבד מאוד ויחרדו כל התלמידים, אמר להם האריז"ל אל תיראו כי כבר בטלנו הגזירה, ופייסנו את העני ומעתה אין דבר רע בעזרת ה' יתברך. וכך היה, כולם נשא הרוח ומטיל אותם לתוך

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שטו

הננו יכולים להציל את המצב, ואנו עוד ישנים שינת חוני המעגל! ואני שואל, עד מתי נישן שינת חוני המעגל! ואני אומר, **עורו ישנים משנתכם!**

ועל פי הנ"ל אפשר גם כן להבין קישור סמיכות התורה
"ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל",
על פי מה שהקדמנו לעיל דברי חכמינו זכרונם לברכה במסכת ברכות (דף ל"ג ע"ב) **ועתה ישראל מה ד' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו',** והקשו אטו יראת שמים מילתא זותרתא היא, ותירצו אין לגבי משה מילתא זותרתא היא.

וידועה קושית המפורשים דהרי משה רבינו עליו השלום אמר לכל ישראל, ולגביהם יראה לאו מילתא זותרתא היא, וקושיית הגמרא עדיין במקומה עומדת? ותירצו המפורשים בכוונת הגמרא דאין לגבי משה, רצה לומר לאותו הדור שהיו לגבי משה רבינו, דהיינו דור המדבר דור דיעה, אצלם יראה מילתא זותרתא היא, על ידי שהשפיע עליהם משה רבינו עליו השלום הבחינה הגדולה של יראה²⁷, וזהו פירוש הסמיכות **ולכל המורא "הגדול" אשר משה לעיני כל**

הים הגדול, ושם נטבעו, ואין אחד מהם הגיע לארץ. ומאותו היום והלאה השגיחו יושבי צפת על העני הזה, ובאמת היה בקי בכל התורה וכעת הוא אב"ד בסיני היא טריפאלי דסוריא (שם, עמק המלך, ועיין עוד בפרי עץ חיים שער רוח הקודש דף י' ע"ב, קנ"ט ע"א, קס"ג ע"א, ר"ל, רל"ג, ודף רל"ד, עיין שם).

לג) עיקר הזכות והשתדלות אדם בעולם הזה הוא רק החשק שיש לו לעשות רצונו יתברך, אבל גמר המעשה הוא מה' יתברך, כמו שכתוב (ישעיה כו, יב): "גם כל מעשינו פעלת לנו", "ומה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה" (דברים י, יב), שהוא בלב, אבל המעשים הוא בכלל הכל בידי שמים. ואפילו חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה, כמו שאמרנו (שבת סג, א), לפי שהוא עשה את שלו במחשבתו וחשקו. (דברי סופרים, אות כא).

ישראל, שהשפיע משה רבינו עליו השלום על כל ישראל מורא גדול, מבחינה גדולה של יראה, ובחינה זו של יראה מרומזת בפסוק בראשית ברא אלקים כמבואר בזוהר הקדוש דאיהי ראשית ופיקודא קדמאה ועל פיקודא^{טז} דא אתקיים כל עלמא^{טז}, ואתי שפיר הקישור בראשית ברא אלקים וכמו שדרשו ז"ל בשביל משה ובשביל ישראל ובשביל התורה ובשביל היראה ברא אלקים את השמים ואת הארץ ובזכות זה אתקיים עלמא, והבן.

לד) ראה דברים י' יב, ישעיה לג ו', משלי א' ז, קהלת יב, יג, תהלים קיא, י', זוהר הקדוש פרשת תרומה (דף קס"א), ברכות (דף ו: ל"ג), שבת (דף ל"ב:).

לה) ועיין רמ"א שולחן ערוך אורח חיים (סימן א' סעיף א'), ראשית חכמה שער האהבה (סוף פרק א'), ובשער הקדושה שם (פרק י'), ועיין בספר החינוך בהקדמה וברמב"ן על התורה על פסוק "את ה' אלוקיך תירא וכו' ובו תדבק", ועיין בספר הקדוש פרי עץ חיים שער רוח הקודש, (דף נ"ז ע"א, עיין שם).

כל ישראל ערביין זה לזה

הכניסנו יוצרנו והביאנו בברית הערבות במעמד כל ישראל כולם כאחד יחד להיות כל אחד ואחד מעם ישראל ערב עבור כל אחד ואחד מעם ישראל כמו שהורו לנו חכמינו ז"ל **"כל ישראל ערביין זה לזה"**. הבורא יתברך הזהיר את כל אחד ואחד מאתנו על חומרת חיוב הערבות שנשמור ונשגיח על כל איש ואיש מישראל שלא יעבור על אחד מהציוויים שנצטוינו על ידו יתברך בתורתנו הקדושה, מפני שעל ידי קבלת הערבות נתחייבנו כל אחד ואחד מאומתינו בעונש האמור בעבירה כשהזולת עובר, כאילו כל אחד ואחד עובר, כמו שכתוב **"וכשלו איש באחיו"**, ודרשו חכמינו זכרונם לברכה **איש בעון אחיו**. דהיינו שכל אחד ואחד יכשל ויענש בעונו של אחיו.

ומטעם זה החובה עלינו למחות ברואה עובר עבירה שיסור מדרכו הרעה וישוב אל ה' וירחמהו, וחמורה חובת המחאה שבאם לא נימחה נתחייב על כל אחת מכל מצוות התורה אשר לא תעשנה, שהשני עובר עליה, בעונשה כאילו אנו עברנו עליה, ועל ידי המחאה נפטרין מהעונש האמור בזה, ולא נישא את עונו, ונציל נפשינו, והוא בחטאו ימות.

חמור חיוב הערבות כל כך שבאם אין מוחין בידי עוברי עבירה חובת הערבות מביאה לידי כך שמחשיבין את כל הדמים הנשפכין בישראל שאינן באין אלא על ידי - מי שאינו מוחה, שנאמר, "ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם" וגוי ולא דברת להזהיר רשע מדרכו הרשעה לחיותו, הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש" (יחזקאל). לפי שכל ישראל ערביין זה בזה.

והנה בחיוב הערבות הזהירה לנו הכתוב "וכשלו איש באחיו", וגילה לנו הבוי"ת בתורתו הקדושה שאם אינו מוחה הוא כמו שהוא בעצמו עבר עליה, והכוונה בערבות כמו שכתוב באור החיים הקדוש בפרשת כי תבא שזולת הערבות יהיו ישראל חוזרים לאחוריהם היום יפשע אחד בעבירה קלה ולמחר בעבירה חמורה, והיו נשמטים מעם ישראל מעט מעט עד שיפשע ישראל מהיות עם ה', עד שלא ישאר כלום מהאומה הישראלית, ובמה שעשאו ערבים יתנו לב לעובר עבירה אחת קלה כבחמורה ויתקיימו האומה הישראלית לעם סגולה.

ומעתה יספיק לכל בעלי שכל ומדע להשמר מאוד באזהרתם, כי מי פתי יסור הנה שלא למחות, ויהיו העוונות של חבריו נקראים על שמו, וגורם לו ולעם ישראל להיות נכלה חס ושלו.

וכל זה היה יכול להפטר על ידי מחאה קטנה שהיה מוחה בעוברי עבירה.

ובהיות גם שעל ידי הערבות, אפשר לזכות לקיים את כל התרי"ג מצוות כי אילו לא היו נכנסין בברית הערבות, הרי כל מצוה שכל אחד מישראל היה מקיים - לעצמו לבד קיים ולא לחבירו, אם כן לפי זה יהיה שאותן מצוות שרק הכהנים נתחייבו בהם או רק הלוויים, או מלך וכדומה שאין שייך בכל שאר ישראל שיקיימו מצוות אלו, אם כן איך מקיימים כל ישראל תרי"ג מצוות? אך מפני הערבות שנכנסו זה על זה אם כן בזה שאחד מקיים מצוה - הוא כאילו שגם אחרים קיימו המצוה, ולכן שייך שפיר שכל ישראל יקיימו התרי"ג מצוות כולן. הרי לפניך כמה גדול כח הערבות.

ובספר הקדוש שבט מוסר (פרק לז) וזה לשון קדשו: אמנם מה שנראה לי עוד בזה, שישראל מצד נשמתם הם

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שיט

נפש אחת, כדרשת רבותינו ז"ל (ויק"ר ד, ו) על הפסוק (שמות א, ה): "ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש". וגם בבחינת הגוף הם אחד, שנאמר (יחזקאל לד, לא): "אדם אתם", ונראה שהכונה לומר: אתם ישראל כלכם אחד, לפי שישראל כל אחד מרגיש בצער חברו (ויק"ר שם) כאלו הצער בגופו ממש, לפי שכולם גוף אחד, אדם אחד, דלכן נמשלו ישראל לשרביט של זהב, שאם תניח קצת הימנו באש, נכוה קצה השני; כך ישראל נוגע לכל אחד צער חברו, וגם ישמח בטובו בהיותם כולם גוף אחד. **וזהו הטעם דישראל ערבים זה לזה** (שבועות לט, א), **כל אחד נתפס על חברו, בהיותם גוף אחד**; וכשם שבגוף, בהגיע נזק לאיבר אחד נתפסים שאר כל האיברים באותו כאב, כך בחטא של אחד נתפסים כולם. וכיון שכל ישראל כולם אחד מצד הנפש ומצד הגוף, (מדרש רבה) - כל מצוה שמקיים אחד מישראל, נמצא שמקיימים כולם, הרי שכל אחד ואחד מקיים מצוות המלך, ומצוות הכהנים והלויים, והלויים מצוות הכהנים, והכהנים מצוות הלויים, ועל דרך מצוות יבום וחליצה וגט.

והמשל לזה - איברי הגוף, דממה שעושה היד מגיעה תועלת לשאר כל האיברים, וכן מה שעושה הרגל וכן כל איבר ואיבר, בהיותם כולם גוף אחד. ולכן בהיות ישראל באהבה ואחוה, בלי פרוד, אז נקראים גוף אחד, ומצוה שעושה אחד נחשבת כאלו מקיימים כולם. וזהו הטעם (עוקצין ג, יב): לא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מחזיק טובה לישראל אלא השלום וכו', משום שעל-ידי השלום נעשים גוף אחד, ונמצא מקיימים תרי"ג מצוות כל אחד ואחד. עד כאן לשונו.

וכמו כן מה שאפשר לצאת על ידי אחרים או זה שאחרים יכולים להוציא הוא גם כן מטעם ערבות כמבואר (ברש"י

ר"ה כ"ט ע"א, רא"ש ברכות פ"ז י' כ"א, ועיין מגן אברהם אורח חיים סימן קס"ז סק"מ) והמתחייב בדבר אחד הוא בכלל הערבות לאותו דבר, על כן במצוה שאפשר להפטר ממנה על ידי אחר (כמו שכתב

שכ שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

בר"ן פסחים פ"א לענין ברכה בעל או בלמ"ד) מחוייב הוא להוציאו ידי חובתו, ויכול להעשות שלוחו לפטור את חברו מהמצוה (וכמו שכתב בגיטין דף ל"ז מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית דר"ל ברית המצוות והערבות, וכמו שכתב ברא"ש בברכות פרק מי שמתו סוף סימן י"ג דשליחות להוציא ידי חובתו הוא מדין ערבות). ואף במצוה המוטלת על כל אחד ואחד בעצמו ואי אפשר להפטור על ידי שליח, מכל מקום כל אחד ואחד בעשותו המצוה זוכה ומזכה את אחיו עמו להכריע את כל העולם לכף זכות.

ועל כן צריך לכוין בעשייתה **בשם כל ישראל** לזכותם (וזכיה מטעם שליחות כמו שכתב בתוספות כתובות דף י"א ד"ה מטבילין, ומטעם ערבות לכל ישראל).

אמנם כל אלה דברים ידועים הם, וזיל קרי בי רב הוא, אבל כבר יעדנו בפתח דברינו, כי אין מטרת חיבורנו זה של שכר ועונש להוסיף ולחדש חדושים, ולהוסיף אזהרות וחומרות וחסידות רק העתקנו מה שכתבה התורה בענינים שהם יסודי הדת ויסוד קיום עם ישראל, ומה שקבלנו בזה מדברי חכמינו זכרונם לברכה ומדברי הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים, וקבלתם אמת ונאמנים עלינו, ולא נזוז מדבריהם ימין ושמאל אפ"י ז"ז כל שהוא.

אולם ידוע שהידיעה לבד בדיני השכר והעונש הערבות מחאה ותוכחה אינה מספיקה בזה בלי לקיימה, כי העיקר הוא המעשה ולא התלמוד, והקיום בזה קשה לאדם להתגבר על היצר המתנגד לקיום כל מצוה שהיא וברוב תחבולותיו הוא ממציא ק"נ תירוצים שאין צריך לקיים המצוה ומקשה עליו ומערים מכשולים בדרכו הכל כדי שלא יקיים מצוה, ובפרט במצוה זו של מחאה ותוכחה, שגם אחרים מבני ישראל יקיימו המצוות על ידו, אינו חפץ ביותר כי כמה עמל ויגע הוא משקיע שיסורו מדרכי ה' ושלא יקיימו התורה והמצוות ואפילו מצוה אחת וכמה עמל כדי ללכוד

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שכר

ברשתו אדם אחד מישראל, ובוזה בא אליו בפתויים, ומכניס בלבבו מורך ובושה שיתבייש מהזולת למחות ולהוכיח, על כן אספנו ולקטנו מה שנמצא בחז"ל על חומר הדין בשכר ועונש ערבות והתוצאות לכל אחד מישראל ממה שנתחייבו בערבות, ותועלת המחאה והתוכחה לו ולכל ישראל, כדי לעורר ולזרז שלא נילכד חס ושלוש בעוונות הזולת, ועיקר התכלית הוא להחזירם לטוב ולמוטב, לטוב להם לכל ישראל, ולכל העולם כולו.

והנה מלבד הידיעה באזהרות התורה הקדושה, מוטלת עלינו חובת השמירה בהם כמבואר בפסוקי התורה פעמים אין מספר, וגדר השמירה להיותם לזכרון בין עינינו ולבלתי נסיח דעתנו ממצוות התורה הקדושה ומאזהרותיה, כמו שכתבו ז"ל במשנה (אבות פ"ג ח') כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו שנאמר (דברים ד, ט) "רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח¹⁰ את הדברים אשר ראוי עיניך" וגו'.

ומה מאד נוראים המה דברי הרע"ב זכרונו לברכה במשנה שם, וזה לשונו: כל השוכח דבר אחד ממשנתו בשביל שלא חזר עליו, מעלין עליו כאילו מתחייב בנפשו, שמתוך שכחתו הוא בא להתיר את האיסור ונמצאת תקלה באה על ידו, ושגגתו עולה זדון, אי נמי כאילו מתחייב בנפשו, לפי שאותה משנה היתה משמרתו, ועכשיו ששכחה אינה משמרתו.

לו) ועיין רמב"ן בספר המצות מצוה ב', ועיין עוד רמב"ן פרשת ואתחנן (ד, ט), ועיין ברמב"ם באגרת תימן (על הפסוק דברים ד, ט-י), ועיין בטור אורח חיים (סימן מז), ועיין רמב"ם פרק ח' מיסודי התורה (הלכה ל"א), וברמב"ם בפירוש המשניות למסכת סנהדרין, ועיין סנהדרין (דף צט. א.), ועיין זוהר הקדוש פרשת בלק (דף קצב ע"ב).

שכב שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

והתוספות יום טוב בפירושו כתב וזה לשונו: "כל השוכח דבר אחד ממשנתו", לאתויי מחמת עצלות וכו'.

ובמדרש שמואל כתב אפי' מחמת שהוא טרוד למצוא טרף לביתו אפילו הכי מתחייב בנפשו.

ואפשר דכל זה נכלל בגדר השמירה שנתחייבנו במצוות ד' וקבלנו על עצמנו "בהר סיני", כי השומר אם יסיח דעת ומעלים עין משמירת החפץ שקבל שמירתו עליו, הרי זה כפושע בשמירתו.

אי לזאת נתתי על לבי ללקט ציצים ופרחים מדברי חכמינו זכרונם לברכה, המפוזרים בש"ס בבלי וירושלמי זוהר הקדוש ומדרשים בענין החיוב להודיע לחבירו דיני ועניני שכר ועונש תוכחה מחאה וערבות, גם חפשתי חיפוש אחר חיפוש בספרי הראשונים וגדולי האחרונים, והעתקתי דבריהם בלי יתרון ומגרעת, ודבריהם הקדושים יכניסו אור בהיר בלב הקורא ומתבונן בהם, וילהיבו את נפש האדם להשמר מאד בענינים אלו. גם לקטנו מספרים שאינם מצויים כל כך ביד כל אדם כדי שיהיה מצוי לכל עניני שכר ועונש ערבות תוכחה ומחאה, ואין תועלת החיבור בקריאה לבד כי אפשר שלא ימצא בזה חידושים שלא ידע עד עתה, רק התועלת תהיה בחזרה על הדברים הנאמרים כאן כי יזכרו לו הדברים הנשכחים בטבע ויהיה נגד עיניו חובתו שהוא מתעלם ממנה.

ומטרת חבורינו הוא להזכיר תמיד על חומר הענין כדברי המקובל האלוקי החסיד הנעלה **רבי משה חיים לוצאטו** זכותו יגן עלינו בספרו הקדוש מסילת ישרים (בתחילת הקדמתו) וזה לשונו:

לפי רוב הפרסום השכחה רבה

"אמר המחבר החיבור הזה לא חברתיו ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו אלא להזכירם את הידוע להם כבר

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שכר

ומפורסם אצלם פירסום גדול. כי לא תמצא ברוב דברי אלא דברים שרוב בני אדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל, אלא שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמתתם גלויה לכל כך ההעלם מהם מצוי מאד והשכחה רבה", עד כאן.

וראה נא מה שמסיים המקובל הנ"ל בסוף הקדמתו וזה לשונו: והנה כל אלה כללים צריכים פירוש גדול. ומצאתי לחכמינו זכרונם לברכה שכללו החלקים האלה בסדר וחילוק אחר יותר פרטי ומסודר לפי ההדרגתה המצטרכת בהם לקנות אותם על נכון. והוא מה שאמרו בברייתא הובאה במקומות שונים בש"ס ואחד מהם בפרק לפני אידיהן (דף כ"ו). זה לשונו: מכאן אמר רבי פינחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות וכ"ו. **והנה על פי הברייתא הזאת הסכמתי לחבר חיבורי זה ללמד לעצמי ולהזכיר לאחרים תנאי העבודה השלמה למדריגותיהם.** ואבאר בכל אחד מהם עניניו וחלקיו או פרטיו, הדרך לקנות אותו ומה הם מפסידיו והדרך לשמור מהם. כי אקרא בו אני וכל מי שימצא בו נחת. **למען נלמד ליראה את ה' אלקינו ולא תשכח ממנו חובותינו לפניו,** ואשר חומריות הטבע משתדל להסיר מלבנו הקריאה וההסתכלות, יעלה על זכרוננו ויעירנו אל המצוה עלינו. והי' יהיה בכסלנו וישמור רגלנו מלכד ותתקיים בנו בקשת המשורר האהוב לאלקינו: **הורני ה' דרכך אהלך באמתך יחד לבני ליראה שמך.** אמן כן יהי רצון, עד כאן לשון קדשו.

ואשר ישים לב להגות ולחזור דבריהם הקדושים, תחקק בזכרוננו אזהרת התורה הקדושה בענין הנורא הזה, ואם לא תמוש התורה הזאת מזכרוננו, מובטח לו לאדם שלא יחטא. וכדי להקל על הקורא חלקנו כל ענין וענין לבדו, ליתן רווח להתבונן בין פרשה לפרשה.

ואסיים ההקדמה בדברי המחבר ספר **חובת הלבבות:** וכאשר זממתי לעשות מה שהסכמתי עליו מחבור

שכד שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

הספר הזה, ראיתי כי אין איש כמוני ראוי לחבר חבר כמותו. ושערתי בנפשי, כי כחי קצר מחלק מחלקותיו כפי הצריך לו, מפני כבד הדבר בעיני וקצר דעתי וחלישות שכלי מהשיג העניינים, ושאניני בקי בצחות לשון... ויראתי שאטרח בדבר שיראה בו קצר כחי, ושאעבור בו את המדה הנכונה, עד שאמרתי בנפשי לשוב ממחשבתי ולהשיבה ממה שהסכימה עליו.

וכאשר זמותי להסיר משא הטרח הזה מעלי ולהניח לי מחברו, שבתי וחשדתי את נפשי על בחרה במנוחה ולשכון במעון העצלה בהשקט ובבטחה, ויראתי שיהיה רצון התאווה להניח המחשבה הזאת, ושהוא הטני אל דרך המנוחה והשלחה, ולהסכים על ההנחה ולשבת במושב העצלות, וידעתי כי כמה שכלים (פירושו עניי השכל) אבדו בעבור המורא, וכמה חסרונים גרם אותם הפחד. וזכרתי דברי האומר, מן הזהירות, שלא תרבה להזהר. ואמרתי, **שאם היה כל מתעסק בענין מענייני הטובה או להורות הדרך הישרה והנכונה שותק ועומד על אשר יגמר לו כל רצונו, לא היה אדם מדבר דבר אחרי הנביאים עליהם השלום אשר בחרם השם לשליחותו ואמצם בעזרתו.**

ואלו היה כל מי שרוצה למלאת לו כל מדות הטובות ולא יכול להשיגן מניח מה שיזדמן לו מהן, היו כל בני-אדם רקים מן הטובות וחסרים מן החמודות, ושבים במרוצת תוחלת נכזבה, והיו שבילי הטוב שוממים ומעונות החסד נעזבים. והבינותי, כי הנפשות תאותן רבה להשיג תכלית הרע, ומתרשלות לעסוק בדרכי החסד, ומתעצלות להקדים את הטובות, והולכות תמיד בדרכי השחוק והשמחה. ואם נראה אליהן מראה-תאווה שיקרא אתהן, בודות דברי-שקר לנטות אליו, וסומכות את טענותיו להעמיד נטיתו, ולחזק אודותיו, ולחבר פרידותיו. ואם יאיר להם נר-האמת לקרא אותן, בודות

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שכר

דברים בטלים להמנע מנטות אליו, וטוענות עליו, ומחטיאות את שביליו, וסותרות את עניניו להפריד חברו ולהפרד ממנו. וכל אדם אויבו בין צלעיו, אלא אם יהיה לו עזר מאלקיו, ומוכיח מזומן לנפשו, ושלטון גובר אשר יקשור אותה בחבק העבודה, ויבלמנה ברסן הצדק, ויכנה בשוט המוסר. **וכאשר יחשוב לעשות טובה, אל יאחר. ואם ישיאהו לבו לדרך אחרת, יגער בו ויתגבר עליו. על כן ראיתי להכריח את נפשי לסבל טורח חבר הספר הזה, ולבאר ענינו בכל לשון שאוכל, ובכל מליצה שתזדמן לי שיובן הענין מהם... ובאלקים האחד-האמת איעזר, ועליו אבטח, וממנו אשאל להורות אותי את הדרך הישרה אשר הוא רוצה בה, ושהיא מקובלת בעיניו בדבור ובמעשה, בסתר ובגלוי. עד כאן לשונו.**

ואחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, להיות חלקי ממזכי הרבים, ואולי אבנה גם אנכי ממנה, ואליכם אישים אקרא להגות בספר הזה ולחזור עליו פעמים אין מספר, כי לא הוספתי משלי כלום, והם דברי הראשונים כמלאכים ותורה יבקשו מפיהם, ודברים היוצאים מלבות קדושים, יכנסו בלבות בני ישראל גזע תרשישים, ובזה נשלמה ההקדמה בעזר צורי גואלי. והשי"ת יערה רוח טהרה ממרום לעבדו באמת.

שַׁעַר הָעֲרֵבוֹת

סימן א'

מה היא ערבות, - מה היא המשמעות של הערבות, - מה הן התוצאות הנובעות מקבלת הערבות, - כך אמרו חז"ל בתורת כוהנים. על הפסוק **"וכשלו איש באחיו"**, אינו אומר **"איש באחיו"** אלא **"איש בעון אחיו"**, מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה. עד כאן לשונו (בחוקתי פ' ז').

בני ישראל קבלו ערבות זה על זה, דהיינו שכל אחד ואחד מעם ישראל קיבל ערבות על כל אחד ואחד מעם ישראל, פירוש הדברים:

שאם אחד מישראל חס ושלוש עובר עבירה, הרי בזה שעובר עבירה לא רק פעל ועשה העבירה לעצמו רק על ידי כך גם מי שלא עבר העבירה כלל, וגם לא חשב אפילו במחשבתו רגע קט ומעולם לא עלתה על דעתו לעבור העבירה הזו - גם כן עבר העבירה, בזה שחבירו עבר העבירה, ונחשב לו העוון עד כדי כך שנתפס בעוון זה ונענש עליה בעונש המבואר בה באותה עבירה כאילו הוא בעצמו עברה ועשאה אותה העבירה עצמה בפועל ממש.

בא וראה עד כמה הוא חומר הערבות. תארו לעצמכם, אדם מישראל שכל ימי חייו עבד את השם יתברך עשרים וארבע שעות ביום, ישב בודד בפינתו, למד תורה בהתמדה ובהתלהבות עצומה, ולא סר מדי אמות של הלכה, דבק בהשם יתברך בכל רגעי היממה, קיים כל ימי חייו על האדמה את כל המצוות עשין שבתורה על פי חז"ל והלכות הכתובות בשולחן ערוך עם כל פרטיהן ודקדוקיהן שרק שייך

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שכז

בקיום מצוה, בכל הכוונות הפשוטות, ועל פי הסוד שבקבלה עם כל ההידורים שלא שייך כלל יותר מזה בקיום המצוות באופן יותר מועיל, נזהר בכל הלא תעשין שכתובות בתורה עם כל הסייגים והגדרים שרק שייכים, שמר את עצמו כל ימי חייו מכל נידנוד קל של עבירה, התרחק מכל חשש קל, פרש עצמו מכל הוויות שבעולם ונתעלה בעבודתו הקדושה ופרישותו עד שנעשה ממש צדיק יסוד עולם, והוא נפש נקי וצדיק מעיקרו שאפילו מחשבת עבירה לא עלתה על דעתו ומחשבתו, בוודאי נראה בעיני בני אדם שהאיש הצדיק הזה מקיים ציווי ה' ועושה רצון קונו ובוראו, השלים עצמו בכל השלימויות, שכרו בעולם הבא שלם עד אין שיעור לשלימותו, ובוודאי שאין אדם בעולם שיעלה אפילו על דעתו ומחשבתו שחס ושלום מגיע איזה עונש קל להצדיק הגמור והשלם הלזה.

צדיק גמור ונקי באמת, ועובר על כל עבירות שבתורה

אבל על פי מה שלמדנו בתורתנו הקדושה לא כן הם פני הדברים, ולא מחשבותי מחשבותיכם, והיינו שאפילו הוא צדיק גמור וכל כך גדול ושלם בכל זאת, אפשר שיהיה מלא עוונות, ולא סתם עוונות רק גם עוונות חמורות עד כדי כך שכל אחד ואחד יבהל וישתומם ויעמוד ויתמה, היתכן? איך בכלל שייך לומר כן ואפילו אסור שיהיה נידנוד מחשבה קלה שהצדיק המפורסם הנזכר לעיל שעבד את השם יתברך בכל ימי חייו באופן כזה יהיה לו אפילו עוון קל אחד, או אפילו נידנוד עוון מאיזה עבירה, לא שייך כלל לחשוב אפילו במחשבה קלה והרהור שכך הוא הדבר, ואליבא דאמת גם כן הדבר כך, שהאיש הזה הוא צדיק גמור בתכלית השלימות שלא שייך שלימות יותר מזה, ולא שייך שהאדם ישלים עצמו יתר מכך. **אם כן הדבר באמת מתמיה והשאלה נשאלת במלוא תקפה ועוזה איך יתכן לומר שבמציאות הוא מלא עוונות, ועוד על איזה עוונות עבר, על כל העוונות שבתורה, איך זה?**

ואיך שייך במציאות לומר כן אחרי שהמציאות היא ההיפוך שהוא צדיק גמור ונקי שהשלים עצמו עד כדי כך?

התשובה לזה היא: שכן שייך ושייך שבמציאות יהיה הצדיק השלם הנזכר לעיל מלא עוונות חטאים ופשעים, והוא על ידי חיוב הערבות, כי בהיות כל אדם מישראל וגם הצדיק ערב עבור כל אחד ואחד מישראל, נמצא שאפילו אם יש רק אדם אחד מישראל והוא רק יחיד הוא מכלל ישראל שעובר על כל העבירות שבתורה חס ושלום אזי כל אותן העבירות העוונות החטאים והפשעים שהאדם הזה עבר נחשב כאילו הצדיק הגמור הזה עשם ועבר על כל התורה כולה בפועל, וזה הכל מפני שקיבל התחייבות וערבות על העברין והחוטא הזה בהיותו ישראל ורגליו עמדו על הר סיני בשעת קבלת התורה, ונכנס בברית התורה וקיומה ובברית הערבות, הרי הצדיק הגמור נתחייב עליו מכה דין ערבות, ולכן כל עבירה וחטא פשע ועוון שהוא עובר נחשב כאילו הצדיק עבר עליהם בפועל, ולזה הצדיק הוא מלא באותן העוונות החטאים ופשעים שהעברין הזה עבר, ולכן הצדיק גם מקבל עונש על כל העבירות הנזכר לעיל.

הרי שבמציאות שייך שהגם שלעצמו יהיה האדם צדיק גמור, ובכל זאת יהיה מלא עוונות חטאים ופשעים למרות שהצדיק בעצמו לא פעל ולא עשה ולא עלה אפילו על מחשבתו לעשות נידונד עבירה קלה או אפילו הרהור עבירה. וזה הכל על ידי חיוב הערבות שקיבל כל אחד מישראל על עצמו להיות ערב על כל אחד ואחד מישראל, ולכן גם יתכן שבבואו לעולם העליון וידונוהו בבית דין של מעלה יחייבוהו על זה שעבר על כל התורה כולה ויענישוהו על זה, עד כדי כך שהצדיק בעצמו יעמוד משתומם ומשתאה ויתווכח בבית דין של מעלה ויטען איך זה שהבית דין מחייב אותי על כל העבירות שבתורה בו בזמן שקיימתי את כל התורה כולה

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שכט

ביתר שאת ויתר עז על כל דיקדוקיהן ופרטיהן על כל תג ותג ונזהרתי מכל סוג וזיק של עון והתרחקתי מן הכיעור והדומה לו, איך זה שיענישו אותי על כל עבירות שבתורה היכן הוא המשפט צדק שבית דין של מעלה שופטים שהוא בלי שום עוול.

התשובה שישב לו הבית דין של מעלה

התשובה שבית דין של מעלה ישיבו לו היא, אתה באמת צדיק גמור ושלם שקיימת את כל התורה עם כל השייך לקיים בזה ונזהרת מכל דבר והרהור עבירה וכל ימך בחיים עלי אדמות היית עובד ה' באמת ובאמונה שלא שייך יותר מזה, ואתה בעצמך אישית לא עברת אפילו על הרהור קל של עבירה, **אבל תדע לך שאדם מישראל הלזה פלוני בן פלוני עבר על כל התורה כולה, ואתה נתחייבת בערבות עליו**, לכן כל העוונות והחטאים ופשעים שעבר האדם מישראל נחשבין לך כאילו אתה עברת עליהם ואתה בעצמך עשיתם לכן אתה נענש עליהם.

ומטעם זה כתב בספר חסידים אומרים בנוסח הווידוי **בלשון רבים חטאנו**.

כל ישראל ערבים זה לזה

וזה לשונו בסימן תרא: כתיב (דניאל ט' ט"ו) **חטאנו רשענו כלל עצמו בכלל לפי שכל ישראל ערבים זה לזה** שנאמר בעכן (יהושע כ"ב כ"ו) והוא איש אחד לא גוע בעונו לכך צריך בלשון רבים לבקש סלח לנו אבינו כי חטאנו, וכשאנו מתודים אנו אומרים על חטאים שאנו חייבים עליהם סקילה שריפה הרג וחנק ואף על פי שידע האדם שלא חטא בכך שיהא חייב אף על פי כן צריך שיתוודה כך לפי שכל ישראל ערבים זה לזה, ועוד כדי שיוודה החייב שלא יתבייש להודות. עד כאן לשונו.

של שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

על ידי חיוב הערבות הוי כאילו חטא הוא בעצמו

והיינו הגם שהאדם הוא צדיק גמור ומעולם לא חטא צריך להתוודות על חטאים ופשעים שמעולם לא עלה על דעתו להרהר אפילו לחטוא בהם, והוא מפני שעל ידי חיוב הערבות הוי כאילו חטא הוא בעצמו, רק "חטאתי" בלשון יחיד אינו יכול לומר מפני שלמעשה לא עשה בידיו החטא, ולכן צריך לומר "חטאנו" שחטאו הוא על ידי אחר לזה אומר בלשון רבים.

כן זוהי ערבות שאתה מחייב עצמך במקום של השני לשלם חיוב ממונו שלוה ואתה היית ערב עבורו עליך לשלם, כמו כן במצוות ולאווין שבתורה נתחייבת במקומו בערבות שתשלם עבורו על העונשין שנתחייב בהן ואלו הן התוצאות הנובעות מקבלת הערבות.

כל נשמות ישראל נכנסו בברית הערבות

כל נשמות ישראל היו בעת שעברו בברית הערבות כמו שכתוב "אתם נצבים כולכם היום לפני ה' אלקיכם וגו' כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום". וברש"י ואף עם דורות העתידים לבוא, ע"כ. אם כן לא שייד להפטר ולומר שלא היה בברית הערבות שהרי כולם, כולל הדורות הבאים גם כן נכנסו בברית הערבות אחד על חבירו.

אפילו צדיק שלם ימצא בבית דין של מעלה טריליוני טריליונים עבירות שאי אפשר לספרם

ונמצא עוד לפי מה שכתבנו בדין הערבות, דהנה חיוב הערבות נכנסו כל אחד ואחד מישראל עבור כל אחד ואחד מישראל, נמצא שכל אחד ואחד מישראל ערב על כל ישראל. ואם כן יהיה יוצא לפי זה שצדיק גמור ושלם יענש על

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שלא

עבירה אחת שבתורה על כל ישראל אם כולם יעברו עבירה אחת בפעם אחת יהיה לו כל העבירות של עבירה זו דהיינו שעבר כל כך הרבה פעמים העבירה הזו כמספר בני ישראל העוברים עליה. ותאר לעצמך שבאם חס ושלום חלק גדול מישראל עוברים על כל התורה כולה, הרי שמיליוני פעמים עבר על כל העבירות שבתורה, ואם זה נמשך כל הזמן חס ושלום היינו שבכל שעה ורגע הרי עוברים מיליונים פעמים על כל התורה כולה, וכעת תעשה חשבון כמה עבירות אפשר לצבור ולאסוף בחיים מבלי שהאדם בעצמו יעבור אפילו על עבירה אחת שומו שמים. אדם צדיק שלם יושב לו בפינתו ואינו יוצא מחוץ לד' אמותיו עובד ה' כראוי מקיים כל התורה כולה עוסק במצוות ובמעשים ויוצא בכל החיוביים שנתחייב בתורה בשלימות הכי גמורה. ולבסוף כשמגיע בבית של מעלה נצטברו לפניו טריליוני טריליונים של עברות שאין אפילו אפשרות לספרם.

ואין הדוגמא דווקא באיש צדיק גמור ושלם רק שהחידוש הוא לשבר האוזן והוא גם כן במציאות הנכונה שאפילו בצדיק גמור הדבר כן, אבל הוא הדין ואותו הדבר וביותר בסתם איש ישראל, שגם כן נתחייב בחיוב הערבות עבור כל אחד מישראל.

ואם ננקוט כהשיטה בגמרא סוטה (דף ל"ט) שכל אחד ואחד מישראל נעשה ערב על ערבותו של כל אחד ואחד מישראל, לפי זה יהיה נמצא שכל אחד מישראל על ידי זה שרק אחד מישראל עובר עבירה הרי הוא חייב כמספר בני ישראל ועובר כל כך הרבה עבירות בפעם אחת.

וכעת נשאלת השאלה האם אין שום פתרון ומוצא איך להפטר מחיוב זה? - האם שייך לומר שהתורה לא נתן שום דרך להפטר מחיוב הערבות כדי שלא יחולו כל עוונות כל בית ישראל על כל אחד ואחד מישראל?

שלב שֵׁכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

אם מוחין אז נפטר מחיוב עונש על עבירת חבירו

התשובה ניתנת בחז"ל שאם מוחין אז נפטר מחיוב עונש על עבירת חבירו, והוא מפני שבזה שמוחה בחבירו שעובר עבירה, הרי הוא מראה בזה שאין הוא מסכים לזה שהוא עובר עבירה, ומוחה על כך וחבירו אינו שומע לו הרי הוא את נפשו הציל.

וזהו לשון ספר חסידים (אות צ"ג): כל ישראל ערבים זה לזה (שבועות לט.) **שאלמלא הערבות, לא היה אדם מוחה ביד חברו על חטאיו, ולא היו נותנים לב לחקור על עושי רשעה לבערם. לכן הכניסם הקדוש ברוך הוא לערבים,** כדי שיעשו גדרים וסיגים שלא יחטאו. עד כאן לשונו.

הרי דמדבריו אנו למדים שאדרבא כל מה שנכנסנו בחיוב הערבות הוא רק כדי שיהא אדם מוחה ביד חבירו על חטאיו, נמצא ממוצא דבריו שהחיוב העיקרי הוא המחאה שנותן לב לחקור על עושי רשעה לבערם, וכדי שנמחה לכן הכניס הקדוש ברוך הוא את ישראל לערבות, לכן אם מוחים - נסתלקה הערבות בזה.

רק מה שעלינו להוכיח ולברר מאחר ואמרו חכמינו זכרונם לברכה "וכשלו איש באחיו", אינו אומר "איש באחיו" אלא "איש בעון אחיו". מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה (תורת כוהנים פרשת בחוקותי פסוק ז'). ובגמרא סנהדרין (דף כ"ח) מסיק והוא שהיה בידם למחות ולא מיחו.

נמצא לפי זה דממה נפשך אם היה בידם למחות ומיחו הרי נפטרינן עצמם מעוונות בית ישראל, ואם אין בידם למחות הרי באופן זה לא נכנסו בערבות עבור ישראל, רק כשהיה בידם למחות ולא מיחו, שעל ידי זה שבידם למחות ואין מוחין הרי מראין בזה ששותקין ומדשתקו ולא מיחו שמע

שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש שלג

מינה ניחא להו בזה שעוברין העבירה, לכן אז שפיר הוי כאילו הם עוברים העבירה ונתפסים בזה ונענשין על עוון חברו.

על כל פנים כשבידם למחות ואין מוחין בוודאי נתפסים ונענשים על העבירה משום דהוי כאילו הוא בעצמו עבר עליה וכנזכר לעיל. ורוב בני אדם שעוברים עבירה הרבה פעמים יש בידינו למחות בידם ואין אנו מוחין. ובזה גם תלוי מי הוא שיש בידו למחות, האם כל אחד ואחד, והוא שיש מי שבידו למחות באנשי ביתו הוא נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו על כל העולם נתפס על כל העולם. וכמו שפסק הרמב"ם (פרק ו' מהלכות דעות הלכה ז') וזה לשונו:

וכל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה הוא נתפס בעון אלו, כיון שאפשר לו למחות בהם.

וראה מה שכתב הלוחם הגדול מורנו רבי חיים סופר זצ"ל בספרו הבהיר שערי חיים (דף ו':) וזה לשונו:

אוי מיום הדין ואוי מיום התוכחה בבוא עת מועד לכל חי, וכי יפקוד ה' על מעשי אנוש ועל פעולות אדם שיחפש וימצא כתוב:

צדיק זה חלל שבת, חסיד זה עבר על נדה, ירא אלקים זה עבר על נבלה וטרפה ושעטנז, **קדוש זה עבר על אשת איש,**

וישתוממו כל אנשי אמונה וישאלו הלוא הצור תמים פעלו, **ויענהו ה' בסערה: הלוא היה בכחך למחות באיש פלוני אלמוני רשע, מדוע לא זכרת אותו ולא פקדת עליו אשמו וכו',** עד כאן לשונו.

הרי שבאם אין מוחים העוון תלוי בו ומחשיבין לו בבית דין של מעלה כאילו עשאו. והוא מטעם חיוב הערבות.

כל שהשפעתו יותר מרובה מחשיבין לו יותר עוונות

וכן כל מה שהשפעתו יותר מרובה מפני שהוא צדיק גדול ויש יותר בידו למחות ולא מיחה מחשיבין לו יותר עוונות, והיינו כפי מה שהיה בידו למחות, אך נשאלת השאלה מה הגדר של בידם למחות. אם כהיום שקיימת אפשרות להגיע לכל העולם בכל מיני אמצעים כגון על ידי עתונים, כלי תקשורת, קול קוראים קונטרסים שמסבירים לכאורה כפי שנהוג בזמנינו לפרסם כל מיני מוצרים וביזנעס, והנסיון מראה שזה מועיל ומביא תועלת רבה אם כן גם כשקיימת אפשרות להגיע על ידי הדואר קונטרסים עם הסברים בעניני שכר ועונש וכל עניני יהדות ולהוכיחו על עבירות של יסודי הדת כגון תפילין מזוזה מקוה טהרה כשרות ועוד, כדי לקיים בזה מצוות מחאה (והתועלת בכך שרבים מבני ישראל יחזרו למקור מוצאם אם ירצה השם, כמו שכתב החפץ חיים זצ"ל בספרו נדחי ישראל בהקדמה), אם כן כל זמן שאין אנו מקיימים יום יום מצוות מחאה בדרך זו הרי אנו נתפסים בעוונם ונכללים בכל שיש בידם למחות ואינו מוחה הוא נתפס בעוון אלו כיון שאפשר לו למחות בהם כלשון הרמב"ם הנזכר לעיל.

הרי שהחיוב מוטל על כל איש ואיש מישראל להשתדל מלבד מחאתו במקום הימצאו שיש בידו למחות ממש, רק החובה גם כן על כל אחד ואחד מישראל להשתדל ולעשות כל המאמצים להגיע במחאה ובהסבר אל כל איש ישראל הקיים בעולם על ידי הכתיבה דכתיבה כדיבור דמי, וכל זמן שלא נמחה בדרך זו הרי אנו חוזרים לכלל ערבות ונתפסים בעוונם חס ושלום כאילו אנו עברנו על כל אותן העוונות של כלל ישראל מכח וכשלו איש בעון אחריו.

שער לבעלי תשובה

לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה, זה השער לה' צדיקים יבואו בו. יסוד התורה ועיקר האמונה היא כמו שכתוב "וארשתוך לי באמונה", ואחר כך "וידעת את ה'", והאמונה בשכר ועונש היא פתח השער, ליכנס אל חכמת ה' ותורתו הקדושה, וכמו שכתב רבינו חיים וויטאל זיע"א בהקדמתו לעץ חיים, וזה לשון קדשו: ראשית הכל, יראת ה', להשיג יראת העונש, כי יראת הרוממות שהוא יראה הפנימית, לא ישיגוהו רק מתוך גדלות החכמה... לכן יזהר שלא יבוא לידי חטא אפילו שוגג, שלא יהיה להם שייכות בו, לכן צריך ליהרר מהקלות, כי הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה... וצריך אזהרת "סור מרע ועשה טוב ובקש שלום", עד כאן לשון קדשו.

הספרים שכר ועונש שהם כולל עניני שכר ועונש וגלגולים ותיקוני תשובה מלוקט ומבוקר מש"ס והפוסקים וספרי מוסר, ובפרט מספרי הזוהר הקדוש וספרי האריז"ל ותלמידיו רבי חיים וויטאל ועוד.

התועלת היוצא מספרי שכר ועונש הם רבים: א. לעורר לבות בני אדם לעלות למעלה במעלה עולה והנפלאה מעלות התשובה. מי לנו גדול מהרב בית יוסף שהזהירו המגיד שיהיה לו שיעור מיוחד בכל יום בספרי מוסר כמו שמבואר להדיא בזוהר הקדוש פרשת ואתחן דאף בהגיע זמן הקץ אינם נגאלים אלא בצירוף התשובה. וכן הוא בהקדמת תיקוני זוהר במענה אליהו הנביא עליו השלום לרבי שמעון בן יוחאי זצ"ה, ואין כאן מקומו להאריך. ב. המורה דרך לאחרים להחזירם בתשובה שידעו את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. ג. השואל והדורש אל המורה להורות לו עניני תשובה צריך לדעת ברור, שיסוד היסודות לכל אחד הוא להסביר לו את דרך החיים בעניני שכר ועונש ויראת שמים, שבלי יסודות אלו אי אפשר להיות אפילו יהודי פשוט, וכדי שלא יצטרך הרב המורה דרך לחפש בחורין וסדקים שעות שלימות, ולבסוף לא ימצא מבוקשו. על כן בררנו הדברים שיהיו מוכנים ומסודרים היטב כשולחן ערוך, שיהיה מוכן (לכל אחד) למצוא בהם

שלו שכר פרשת בהר - פרק ל"א ועונש

כל עניני יראת שמים ושכר ועונש ועניני הגלגולים על כל חטא וחטא, ולהסביר לו איך יוכל לסדר לו תיקוני תשובה. ד. לבעל תורה העושה דבר עבירה, ויתבייש בה להודיע נגעי מכאוביו להמורה, יפרוש כפיו אל הספר הזה וימצא לנפשו מזור ותרף. ה. ואחרון אחרון חביב בעל תשובה שרוצה לחזור בתשובה באמת על כל העבירות אשר עשה, ואי אפשר להרבות בתעניות וסיגופים, מצאנו לו הפיתרון, שיזכה להיות צדיק גמור, [שידוע שהבעלי תשובה, יכולין לקפוץ למעלה ממדרגתן. (ראה שפת אמת, פרשת במדבר)]. וכמו שכתוב בספר הקדוש שבט מוסר (פרק יט), שבעל תשובה צריך שישב רבים מעון, וזה לשון קדשו: **צריך בעל תשובה שישב רבים מעון, וילמד וידריך בני אדם בדרך ישרה ויזהירם בתשובה, ויוכיחם ויודיעם ענשן ומתן שכרן איך הקדוש ברוך הוא מקבל תשובה, כמו שאמר דוד המלך, עליו השלום, בתפילתו (תהלים קיט, יח): "גל עיניי" וכו', אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו" (שם נא, טו), עד כאן לשונו. (ועייין בשכר ועונש - ויקרא, בהקדמה דף כ"ג, ובפרשת בהר).**

ועל ידי שישים כל מגמתו לעשות להרבות טובות לישראל קדושים לקרבם לאבינו שבשמים להחזירם בתשובה, לחזק לבם באמונה שלימה, שעל ידי ספרים אלו יבינו הבעלי תשובה ויגילו הנבונים למצוא בנקל מבוקשם, מוצאם ומוקדם, בעזרת השם יתברך. ומי שביכלתו לעזור בכח גדול לתכלית זה ולהדפיס הספר הזה בכל הלשונוות ולהפיצם בכל מקום בעולם, דעל ידי שיחזיר את ישראל בכל העולם למוטב, יזכה לשכר הטוב הצפון לצדיקים, כמו שאמרו ז"ל: מי שמוחה לכבוד שמים אין מלאך המות שולט בו כשאר בני אדם (זוהר הקדוש חלק א' כט:) **והקדוש ברוך הוא כורת עמו ברית ולזרעו אחריו כמו שעשה לפנחס (ראשית חכמה שע"ח פ"ב בשם מהר"י אבוהב), **וזוכה לחלקו של הקדוש ברוך הוא** (תמיד כח.), וממשיך ברכות וטובות לעם (תמיד כח.), ויוצא מכלל ארור לכלל ברוך (ויקרא רבה כה), **ניצול מכל גזירות קשות** (ילקוט רות עה"כ וימת אלימלך) זוכה לבלות שנותיו בנעימים (אבות דרבי נתן פרק כ"ט) **כשיש גזר דין על הכלל הוא ניצול** (חומת אנך פרשת נח) **וזוכה למלכות** (סנהדרין קא:).**

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שלו

בעזרת השם יתברך

פרשת בחקותי - פרק ל"ב

שְׁעַר הָעֵרְבוֹת
עַל עֲנִינֵי שְׂכָר וְעוֹנֶשׁ

סימן ב'

בו יבואר שחיוב הערבות הוא מכל אחד אחד
מבני ישראל על כל אחד ואחד מבני ישראל

כל איש ואיש מישראל ערב על כל איש ואיש מבני ישראל,
וכל אחד ואחד נענש מכח חיוב הערבות על כל עון ועון
שכל איש ואיש מישראל עובר כמבואר ברש"י בשם התורה
כהנים על הפסוק "וכשלו איש באחיו" (ויקרא כו, לו) וזה לשונו:
"ומדרשו וכשלו איש באחיו זה נכשל בעונו של זה שכל
ישראל ערבין זה לזה".

ובתורה כהנים (פרשת בחקותי פסוק ז') וכשלו איש באחיו, אינו
אומר "איש באחיו", אלא איש בעון אחיו, מלמד
שכל ישראל ערבים זה בזה, עד כאן לשונו:

וכן היא הדרשה בגמרא על הפסוק וכשלו איש באחיו
"וכשלו איש באחיו, איש בעון אחיו, מלמד שכולם
ערבים זה לזה" (סנהדרין כ"ז:).

שלח שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

הערבות מחייבת עונש על כל אחד ואחד מישראל גם כשרק יהודי אחד עובר עבירה, וגם כשרק אחד מהן בלבד חוטא, כולן נענשין כדברי הילקוט על הפסוק בפרשת יתרו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יתרו) **וזה לשונו:**

בילקוט פרשת יתרו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" וזה לשונו: מכאן אמרו ראויין היו ישראל לאכול בקדשים עד שלא עשו את העגל, משעשו את העגל ניטלו מהם ונתנו לכהנים שנאמר שה פזורה ישראל, משולין כשה, מה דרכו של שיה לוקה באחד מחבריו וכולן מרגישין, **כן הם ישראל אחד מהן חוטא וכולן נענשין**. עד כאן לשונו, מזה נראה שהגם שלא חטאו כלם בעגל נענשו כל ישראל לקיים וכשלו איש בעון אחיו:

אם עבר אדם מישראל עבירה נפרעין ממנו ומכל העולם כולו מכח חיוב הערבות שנכנסו כל אחד ואחד מישראל על כל אחד ואחד מישראל וכדברי הגמרא שבועות.

בשבועות (דף ל"ט ע"א) וזה לשונה: ונקה לא ינקה, כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו וממשפחתו, וכל עבירות שבתורה מכל העולם לא, והכתיב **וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה, וכי' עד כאן לשונה.**

גם כשאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהן נענשין בעוונות האבות והזולת מכח דין חיוב הערבות שנתחייבו אחד על השני וכדברי הגמ'.

בסנהדרין (דף כ"ז ע"ב) מביאה הגמרא ברייתא וזה לשונה: אף בעונות אבותם אתם ימקו כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם, אתה אומר כשאוחזין או אינו אלא כשאין אוחזין, כשהוא אומר איש בחטאו יומתו הרי כשאוחזין מעשה

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שלט

אבותיהן בידיהן, ולא והכתיב וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו מלמד שכולן ערבים זה בזה, וכו' עד כאן לשונה.

על כל מצוה יש מ"ח בריתות של ערבות, של ת"ר אלף וגי אלפים ותק"נ - לדעה אחת נעשה כל אחד ערב גם כן על ערבותו של השני.

אין לך כל מצוה ומצוה שבתורה שלא נכרתו עליה מ"ח בריתות של ת"ר אלף וגי אלפים ותק"נ כו' **ערבא וערבא דערבא** איכא בינייהו.

מ"ח בריתות וכו'. כמנין שהיו במדבר שכל אחד נעשה ערב על כל אחיו:

ערבא וערבא דערבא. אם נעשה כל אחד ערב על ערבותו של חברו או לא כו' ע"ש:

על כל אחד ואחד מישראל לדאוג ולפעול ששום ישראל לא יחטא מפני כשישראל אחד חוטא אינו יכול לומר אתי תלין עווני הוא, ומה איכפת לכם כי כולם נענשים שעל ידי כך מתעורר עוונם של כולם

בילקוט ירמיה (קפיטל נ' סימן שלי"ד על הפסוק שה פזורה ישראל) וזה לשונו: משולים כשה, מה דרכו של שה לוקה באחד מאבריו וכולם מרגישים, **אף ישראל אחד חוטא וכולם נענשים**, תני רבי שמעון בן יוחאי משל לשני בני אדם שהיו נתונים בספינה נטל אחד מהם מקדח והתחיל קודח תחתיו, אמרו לו חבריו למה אתה עושה כך, **אמר להם מה איכפת לכם לא תחתי אני קודח, אמרו לו חבריו מפני שאתה מציף עלינו את הספינה**, אף איוב אמר כן ואף אמנם שגיתי אתי תלין משוגתי, אמרו לו חבריו כי יוסיף על חטאתו פשע בינינו יספוק, אתה מספיק בינינו את עונותינו עד כאן לשונו.

שמ שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

לכן החובה על כולם לדאוג שהספינה לא תטבע על ידי החוטא שגורם לכך.

ועוד מצינו בפסיקתא שנמשלו ישראל לאגוז כשנוטלים אגוז כולם מרגישים וזה לשונה: על הפסוק "אל גינת אגוז ירדתי", למה כאגוז, אלא כל הפירות יכול אדם ליטול מהם מתוך השק ואין חבריהם מרגישים בין תמרים בין תותים בין תאנים, אבל האגוז, כיון שאתה נותן ידך ונוטל מהם מעט, כולם מתרעמים ומרגישים. כך הם ישראל איש אחד חוטא וכולם מרגישים שנאמר "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף" (פסיקתא דיהודה וישראל):

על הנגלות - העבירות שנעשות בגלוי והכל יודעים ורואים - נעשו ישראל ערבים זה על זה כבר בקבלת התורה ונתמשכנו זה על זה

וכן כשעמדו ישראל על הר סיני נעשו כולם לב אחד וקיבלו עולו של הקדוש ברוך הוא ונתמשכנו זה על זה. באותה שעה ביקש הקדוש ברוך הוא לכרות עמהם ברית על הדברים הנסתרים. אמרו ישראל: הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו. רצה לומר על הדברים הגלויים אנו יכולים לערוב זה לזה, אבל על הדברים הנסתרים אין אנו יכולים לערוב, שאם כן כל אחד יסתגר בביתו כדי לעשות עבירה, ואין אנו נביאים לדעת אותו. ואם כן מה חטא הציבור אם היחיד חוטא. **אבל על הנגלות נעשו ערבים זה לזה, שהדבר בידם לצעוק ולמחות בעושי רע.**

(מכילתא ותנחומא, ועיי' רלנ"ח סי' ע"ז, מעם לועז דברים)

עצם קבלת התורה היתה בערבות אחד על חברו

כל ישראל ערבים זה לזה שנאמר (שמות כ"ד ג') **ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל [הדברים] אשר דבר ה' נעשה אלו היה אחד מוחה לא נתנה התורה לכך אומרים ברכנו אבינו כלנו**

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שמא

כאחד באור פניך וכו' ראתה שפחה באור שכינה בים ובמתן תורה מה שלא ראה יחזקאל בנבואה לכך נאמר וזוכה כלנו במהרה לאורו (שערבים זה לזה) והלכך אומרים ברכנו אבינו כלנו כאחד וכתוב (ישעי' מ"ה) ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר (ספר חסידים אות רלג).

כל החיוב עלינו למחות בעוברי עבירה מחמת הערבות - על העבירות הגלויות שכרתו ברית ומשכנו עצמם זה על זה בסיני

במדרש תנחומא פרשת יתרו (אות י"ג) על הר סיני השוו כולן לב אחד לקבל וזה לשונו: רבי אומר בשעה שעמדו ישראל על הר סיני השוו כולן לב אחד לקבל עליהם מלכות שמים בשמחה שנאמר "ויענו כל העם יחדיו ויאמרו" **ולא עוד אלא שהיו ממשכנין עצמן זה. על זה באותו שעה בקש הקדוש ברוך הוא לכרות עמהן ברית על הסתרים ועל הגלויים, אמרו לו על הגלויים אנו כורתין ולא על הסתרים, שלא יהא אחד חוטא בסתר ויהא הצבור מתמשכן עליו שנאמר "הנסתרות לד' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" עד כאן לשונו.**

תועלת ותכלית הערבות שקבלו עליהם בני ישראל זה על זה הוא, שמאחר שהוא ערב לחבירו הוא סובל מזה שחבירו חוטא וייענש על ידו לכן ימחה בידו ויוכיחו על מה ומדוע עובר על מצוות השם או שלא מקיימם, אבל אם לא היו מקבלים ערבות אחד על חבירו לא היה איכפת לאחד מה שחבירו חוטא.

תועלת הערבות הוא שיוכיח את חבירו ביודעו שגם הוא ייענש על עבירת חבירו

וכן נעשו ישראל ערבים זה לזה, שכל אחד התחייב בעד חבירו שיקיים את התורה ויוכיחו וילמדו לקח כשיעשה

שמב שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

עבירה, שמאחר שערב לחבירו הוא סובל מזה שחברו חוטא. אבל אם לא היו ערבים לא היה איכפת לו לאדם בראותו חבירו כשהוא חוטא, והיה אומר בלבו, מה איכפת לי מה שחבירי חוטא או שהוא מדבר בתוך בית הכנסת או שהוא מחלל שבת או נשבע בשם ה' או בתורה הקדושה, ואינו מתפלל. אבל עכשיו שכל ישראל ערבים זה לזה, מוטלת על כל אחד החובה להוכיח את חבירו כי הוא יודע שבגלל חבירו ייענש הוא. ועל כן יתוקן העולם והכל ינהגו ביראת שמים.

(שמות רבה פרק כ"ה מעם לועז שמות)

כל ישראל ערבים זה לזה (שבועות לט.). שאלמלא הערבות, לא היה אדם מוחה ביד חברו על חטאיו, ולא היו נותנים לב לחקר על עושי רשעה לבערם. לכן הכניסם הקדוש ברוך הוא לערבים, כדי שיעשו גדרים וסיגים שלא יחטאו.

(ספר חסידים אות צ"ג).

נמצא לפי כל הנזכר לעיל שכל אחד נתפס בעון חבירו של כל איש מישראל מפני חיוב הערבות. וכל חיוב הערבות שנכנסו בזה הוא כדי שימחו ויוכיחו, לכן כל שיש בידו למחות ולא מיחה נתפס בעוון ההוא שלא מיחה בו. וכן אמרו חז"ל בסנהדרין על הפסוק "וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו מלמד שכולן ערבים זה בזה, **התם שהיה בידם למחות ולא מיחו.**

(סנהדרין כז: שבועות לט.).

ולכן אמרו חז"ל: שמי בידו למחות ואינו מוחה העבירה נקראת על שמו ונענש עליה כאילו עשאה בעצמו, מפני חיוב הערבות שיש לו על הזולת.

"פרתו" של ר' אלעזר בן עזריה היתה יוצאת [בשבת] ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים, תנא לא שלו היתה אלא של שכנתו היתה, **ומתוך שלא מיחה בה נקראת על שמו.**

(שבת נד).

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש** שמג

ועל כן אמרו חז"ל גם כן שהעונש על עוון הזולת תלוי במדת גודל ההשפעה והאפשרות למחות, כל אחד לפי דרגתו ומעמדו כמו שאמרו רז"ל:

"רב ור' חנינא ר' יוחנן ורב חביבא מתני בכליה סדר מועד כל כי האי זוגא חלופי ר' יוחנן ומעיילי ר' יונתן כל שאפשר למחות באנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו, נתפס על אנשי עירו, בכל העולם נתפס על כל העולם כולו" (שבת נד).

כל כי האי זוגא. ארבעתן יחד :

חלופי ר' יוחנן. יש שמחליפין ר"י ומעיילי רבי יונתן :

נתפס. נענש על עבירות שבידן :

בכל העולם. אבל ישראל, כגון במלך ונשיא שאפשר לו למחות שיראין מפניו ומקיימין דבריו : מפני שבאם אין בכוחו למחות לא שייך כלל שנכנס על כך בחיוב הערבות.

ולזה ראשי הגולה שהשפעתם מגיעה לכל העולם נתפסים על כל העולם מפני גודל כח השפעתם במחאה - כך הוא בחיוב הערבות.

"אמר רב פפא והני דבי ריש גלותא נתפסים על כולי עלמא. א"ר חנינא מאי דכתיב ה' במשפט יבא עם זקני עמו ושריו אם שרים חטאו זקנים מה חטאו אלא אימא על זקנים [פ"י סנהדרין] שלא מיחו בשרים".

(שבת נד:).

גם למידים אנו מדברי חז"ל אלו שמי שיש בידו למחות ביד המנהיגים הרבנים שהם ימחו בידי עוברי עבירה ואינו

שמד שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

מוחה בידם הוא נתפס, כמו הסנהדרין שה' יביאם במשפט על שלא מיחו בשרים, שהיתה להם ההשפעה על השרים והיה להם למחות.

וכן כתב הילקוט מעם לועז (דברים כ"ט) בשם המהרי"ט על הפסוק: "אתם נצבים היום כולכם וגו' לעברך בברית ה' אלקיך, ובאלתו אשר ה' אלקיך כרת עמך היום" (נצבים כט, יא).

"ונאמר בלשון יחיד "לעברך בברית" וגו', **שכל יחיד ויחיד עשה ערב על ששים רבוא**, כפי שנתבאר בפרשת כי תבא, ולכן פתח בלשון רבים וסיים בלשון יחיד. ונאמר כל איש ישראל, **שכל אדם ואדם מישראל שיש בידו למחות ביד הזקנים והשופטים המתנהגים בעול ואינו מוחה נתפס עליהם**, כמו שאירע במעשה של אשת רבי חנינא בן תרדיון שגזרו עליה הריגה על שלא מיחתה בר' חנינא שהיה הוגה השם באותיותיו".

(יוסף לקח בשם מהרי"ט, מעם לועז דברים פרשה כ"ט)

כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה

בא וראה כמה גדול עונשו של מי שיש בידו למחות ולא מיחה, שדם החוטא שמת בעונו. דורש הקדוש ברוך הוא מידו, וכל הדמים הנשפכין בישראל תולין בו, עד כדי כך שאותן שבעים אלף מישראל שנהרגו בגבעת בנימין תלו בסנהדרין בדור ההוא.

כל מי שסיפק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר כל הדמים הנשפכין בישראל אינם אלא על ידו שנאמר "ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם וגו' הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אדרוש" לפי שכל ישראל ערבים זה בזה ולמה הן דומין לספינה שנקרע בה בית אחד אין אומרים נקרע בה בית אחד אלא כל הספינה נקרעת, כך הם ישראל, שנאמר "הלא עכן בן

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שמה

זרח מעל בחרם ועל כל עדת ישראל היה קצף" וגו' ושמה תאמר אותן שבעים אלף שנהרגו בגבעת בנימין מפני מה נהרגו לפי שהיו להם לסנהדרי גדולה שהניח משה ויהושע ופנחס בן אלעזר עמהם היה להם לילך ולקשור חבלים של ברזל במתניהם ולהגביה בגדיהם למעלה מארכובותיהן ויחזרו בכל עיירות ישראל יום אחד ללכיש, יום אחד לבית א-ל, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים, וכן לכל מקומות ישראל, וילמדו את ישראל דרך ארץ בשנה ובשנים ובשלש עד שיתישבו ישראל בארצם כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקדוש ברוך הוא בעולמות כולן שברא מסוף העולם ועד סופו והם לא עשו כן אלא כשנכנסו לארצם כל אחד ואחד מהם נכנס לכרמו ולזיתו ולשדהו ואומרים שלום עליך נפשי כדי שלא להרבות עליהן את הטורח, וכשעשו בני בנימין דברים מכוערין ודברים שאינם ראויין באותה שעה ביקש הקדוש ברוך הוא להחריב את כל העולם, אמר הקדוש ברוך הוא לא נתתי לאלו את ארץ ישראל אלא כדי שיקראו וישנו ויעסקו בתורה כל ענין בזמנו וילמדו דרך ארץ כו' עש"ב.

(תנא דבי אליהו רבא פרק י"א)

מנהיג קהלה נענש על עוונות כל אחד מקהלתו, והרב של העיר על כל אחד ואחד.

במדרש רבה פרשת יתרו על הפסוק "וישמע יתרו" וזה לשונו: הדא הוא דכתיב "שמעו דבר ד' בית יעקב" זה שאמר הכתוב "בני אם ערבת לרעך" אמר ר' נחמיה נאמרה על החברים כל הימים שאדם חבר לא איכפת לי בצבור ואינו נענש עליו נתמנה אדם בראש ונטל טלית לא יאמר לטובתי אני נזקק לא איכפת לי בצבור אלא כל טורח הציבור עליו אם ראה אדם מעביר בייא על חבירו או עובר עבירה ולא ממחה בידו נענש עליו ורוח הקדש צווחת בני אם ערבת לרעך אתה ערב עליו תקעת לזר כפיך, אמר לו הקדוש ברוך הוא אתה הכנסת

שמו **שכר** פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש**

עצמך לזירה [פ"י מקום שנכנסים להתאבק שם] **ומי שהוא מכניס עצמו לזירה או נוצח או ניצח, עד כאן לשונו.**

וכן הוא בגמרא שבועות ד"ל כל ישראל ערבים זה בזה" ונענשין על עוון חבירו הוא רק כשיש בידם למחות ולא מיחו

בשבועות (דף ל"ט ע"א) וזה לשונו: ונקה לא ינקה, כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו, וכאן ממנו וממשפחתו, וכל עבירות שבתורה מכל העולם לא, והכתיב "וכשלו איש באחיו" איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה, התם שיש בידם למחות ולא מיחו. עד כאן לשון הגמרא.

וכן פסק הרמב"ם ז"ל "וכל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה הוא נתפס בעון אלו".

וזה לשון הרמב"ם (פרק ו' מהלכות דעות הלכה ז') "וכל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה הוא נתפס בעון אלו, כיון שאפשר לו למחות בהם" עד כאן לשונו.

והיינו משום דכל הערבות שנתחייבו הוא לתכלית המחאה, נמצא דהיכא שאין בידו למחות לא שייך חיוב הערבות לכן אין נתפס בעון הזולת כיון שבאופן זה לא נכנס בחיוב הערבות.

אלו הם דברי האור החיים הקדוש לפרש הכתובים בפרשת נצבים על פי דברי חז"ל (בשבת נ"ד): **שהעונש על הערבות הוא לפי מדת השפעה במחאה.**

אתם נצבים. צריך לדעת כוונת מאמר זה, עוד למה הוצרך לפרט ראשיכם וגוי' טפכם וגוי' ולא הספיק לומר בדרך כלל "כלכם".

עוד צריך לדעת טעם הברית הזו הלא בסמוך אמר אלה דברי הברית, ואם רצה לכלול גם האמור בפרשה זו

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שמז

בכלל הברית היה לו להקדים הדברים ויאמר על הכל אלה דברי הברית.

ונראה כי כוונת משה בברית זה הוא להכניסם בערבות זה על זה כדי שישתדל כל אחד בעד חברו לבל יעבור פי

ה' ויהיו נתפסים זה בעד זה, והעד הנאמן מה שגמר אומר הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו וגוי הרי שעל הערבות מדבר הכתוב, ואין זה הברית שאמר בסוף פרשת תבא כי אותו ברית הוא על עצמן, וזה שיתחייב כל אחד על אחיהו העברי כפי היכולת שביד כל אחד.

ומעתה באנו להבין מאמר "אתם נצבים" שהכוונה הוא על

דרך אומרם (רות ב') "הנצב על הקוצרים" לשון מינוי, ואומרם כלכם פירוש כולם יש עליהם עול זה כל אחד לפי מה שהוא, על דרך אומרם ז"ל במסכת שבת (נ"ד:) כל מי שיש בידו למחות בכל העולם נתפס על כל העולם וכו' וכל מי שיש בידו למחות באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, וכל מי שיש בידו למחות בבני ביתו נתפס על וכו', והוא מה שפרט הכתוב כאן ואמר "ראשיכם" וגוי שכל אחד יתחייב כפי מה שיש בידו, ראשיכם הם הגדולים שבכולן שיכולין למחות בכל ישראל, אלו יתחייבו על הכל, שבטיכם, כל שבט ושבט יתחייב על שבטו, זקניכם ושוטריכם, כל זקן יתחייב על משפחתו, כל איש ישראל, הם ההמון כל אחד יתחייב על בני ביתו, לזה הפסיק הכתוב כאן וסדר טפכם וגוי בפני עצמם כי אלו אחרים נתפסים עליהם שהם הרשומים בפסוק שלפניו כל אחד כפי מה שהוא, ואין הם נתפסים על אחרים, שהטף אינם בני דעה, והנשים כמו כן, הגרים גם כן אין להם להשתרר על ישראל, וכמו שדרשו ז"ל (יבמות מ"ה:) בפסוק (לעיל י"ז ט"ו) שום תשים עליך וגוי כל משימות שאתה שם עליך לא יהיה אלא מקרב אחיך ולא גרים, אבל ישראל חיבין עליהם כאומרם ז"ל (נדה י"ג) קשים גרים לישראל כספחת ופירשוהו לפי שאינם מלמדים

שמח **שכר** פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש**

אותם ככל הצורך, **הא למדת שנתפסים עליהם**. עד כאן לשונו.

על הנגלות לנו ולבנינו לבער הרע ואם לא נעשה בהם דין יעניש את הרבים

ברש"י הקדוש פרשת נצבים (פרשה ג' פסוק כ"ח כ"ז) וזה לשונו: "הנסתרות לדי' אלקינו" ואם תאמרו מה בידינו לעשות אתה מעניש את הרבים על הרהורי היחיד שנאמר פן יש בכס איש וגו' ואחר כך וראו את מכות הארץ ההיא והלא אין אדם יודע מטמונותיו של חברו אין אני מעניש אתכם על הנסתרות שהן לדי' אלקינו והוא יפרע מאותו יחיד **אבל הנגלות לנו ולבנינו לבער הרע מקרבנו ואם לא נעשה דין בהם יענוש את הרבים** (סנהדרין דף מ"ג) עד כאן לשונו.

משעברו ישראל נענשין על הגלוי אחד על עון חברו

במסכת סנהדרין (מ"ג ע"ב) פלוגתא דתנאי הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל ע' שבעד מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה אמר לו ר' נחמ"י וכי ענש על הנסתרות לעולם והלא כבר נאמר עד עולם אלא כשם שלא ענש על הנסתרות **כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן**, אלא עכן מאי טעמא איענוש משום דהוה ידעי ביה אשתו ובניו.

החיוב במחאה ותוכחה להלכה ובאחרונים

ברמ"א יורה דעה (סוף סימן של"ד) נפסק להלכה שחייב אדם למחות בעוברי עבירה וכל מי שאינו מוחה ובידו למחות נתפס באותו עון (עיין שם).

ועיין בתשובת מהר"ם שיק (ארח חיים סימן ש"ג) שמברר דיני מצות תוכחה באר היטב, ושם בדיבור המתחיל ויותר,

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שמט

אחר שחילק בין החיוב מצד מצות עשה של תוכחה, ובין החיוב מכח הערבות, וזה לשונו: "ולזאת הרשות והחיות ניתן להוכיח ברוב כח ועוז בעוברי עבירה להסיר ההיזק מרבים וכו' והחיוב לסלק הנזק בכל אופן שאפשר, ומי יעיז פניו לומר שהחיוב עלינו לשתוק, ולהיות כאיש נדהם וכאלם לא יפתח פיו, בראותינו סכנה לנפשינו וכו' ולזאת החיוב עלינו למחות בעוברי עבירה בכל אופן שאפשר" עד כאן לשונו.

הא דאין ערבות ואין נענשין על הנסתרות הוא רק הציבור, אבל הדיינים והממונים נענשים גם על הנסתרות

אף על גב דקיימא לן בש"ס ובפוסקים דאין הציבור נענשים משום ערבות, כדכתיב וכשלו איש באחיו, שדרשו רבותינו זכרונם לברכה בגמרא איש בעון אחיו, ומכאן שכל ישראל ערבים זה לזה, דזהו על הנגלות ולא על הנסתרות. עכ"ל בדיינים וממוני העיר הם נענשים גם על הנסתרות בעבור כי היה להם לחפש בנסתרות. וכמו שכתוב רבינו הרב המאירי ז"ל בשיטתו לסנהדרין כתיבת יד והביא דבריו מרן זקני הרב הגדול אור היר"ח ז"ל בספר חקרי לב (חלק אורח חיים חלק א' סימן מ"ח דפ"א ע"ד) וזה לשונו, ושוב ראיתי להרב המאירי בשיטה (כ"י לסנהדרין לדף ע"ח) בהך סוגיא דמדבריו נראה דס"ל כר"י שהרי כתב וזה לשונו לא ענש על הנסתרות, דייני ישראל וחכמיהם ומנהיגיהם צריכים לפשפש תמיד ולחקור על מעשה עירם, ואין להם התנצלות כשיעשו על ראוי על הנגלה הבא לידם, אלא צריכים לחקור ולרגל אחר הנסתרות כפי יכולתם. וכל שמתרשלים בכך הרי הכל נענשים בנסתרות של חוטאים, שכל ישראל ערבים זה בזה משקבלו עליהם ברכות וקללות בהר גריזים. וכתב עוד דאף למאן דאמר שמענישים על הנסתרות, אין סברא לומר שעל הנסתרות לגמרי מעניש אחרים דמה בידם לעשות, ולא אמרו אלא כגון שהיה בעל עבירות בגלוי ולא הוכיחו, ועל כן שלח ידו בחמורות, ועל כן

שנ שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

נענשים אף על הנסתרות, אבל אדם בחזקת כשר בגלוי, וחטא בסתר, אפשר שלא יענשו אחרים עליה.

ובכן צריכים לצאת ולבדוק בכל חצר וחצר, ובכל בית ובית, בכל הדברים בכלל ובפרט במזוזות ביתם ובתפלין שבראשיהם, ושיאמר שלש תפילות שחרית ומנחה וערבית במנין עשרה, גם שלא יכשלו באיסור נידה וחילול שבת ויו"ט ודברי כיעור אפילו בפנויה, וכל שכן באיסור אשת איש, וכבר תיקנתי שיצאו בכל יום ויום שני תלמידי חכמים לראות בבנות הארץ בכל מבוי ומבוי ולעשות דין וחשבון על כל הנזכר לעיל, ושאר פרטים מינים ממינים שונים, ולתקן אותם כל דבר שהוא לאפרושי מאיסורא, לבקש אופן להבדילו ולהפרישו, ועניינים התלויים בקיום העולם כהוצאת למצות ציצית ותפלין ומזוזות לבקש איזה הכנסות לסייע לעניים שאין להם יכולת, וכמו כן, שברורי הקנסות, ישבו במעמד אחד לפחות ב' פעמים בשבוע כדי לייסר לעוברים על דברי תורה איש איש לפי חטאו, ובכן כשיהיו עושים כסדר הזה תשובה ומעשים טובים, אין ספק כי ה' עזרם ומגינם, אל תיראו ואל תחפזו מכל מקרים רעים וגזירות קשות ורעות ומרעשים וכיוצא כדברי הרב מוהרש"י ז"ל

(תוכחות חיים קצ"ו קצ"ז).

גם על קיום מצות עשה שחבירו יקיים ויעשה המצווה ג"כ ערבים זה לזה

ועל פי זה פירש בעל חיים וחסד הפסוק בפרשת נצבים לעשות את כל דברי התורה הזאת, ולא רק על מצות לא תעשה אנו ערבים זה לזה, אלא גם על מצות עשה, שכן מצינו ברב קטינא שמצא אותו מלאך ושאל אותו, ציצית מה תהא עליה. שאל אותו ר' קטינא וכי אתם מענישים גם על מי שלא מקיים מצות עשה. אמר לו, בעידנא דריתחא מענישים גם על עשה. ולכן כיון שכאן מדובר בעידנא דריתחא

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שנא

כמו שנאמר מה חרי האף הגדול הזה, גם מענישים על עשה, שהדין הוא מי שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו. וזהו שנאמר לעשות את כל דברי התורה זאת על שלא הביאו זה את זה לקיים המצות. ועוד, שקיבלו ערבות לא רק על כל אחד מישראל, אלא גם על כל הערבים, שכל אחד ערב גם בעד הערבים, כפי שנתבאר בבאור לפרשת כי תבא, לכך אומר הכתוב, לעשות את כל דברי התורה הזאת, שכל ישראל יקיימו את כל דברי התורה הזאת, שלנו ולבנינו, הערבות שקבלנו, עד עולם היא, שכל העולם יעשו התורה.

(ילקוט מעם לועז דברים דף תשס"ד).

על ידי הערבות מקיים כל אחד מישראל כל התרי"ג מצוות וזה בעצם ההוכחה על זה שנתחייבו בערבות על העובר על התורה. וזהו מה שפירש בעל הפני יצחק בפרשת נצבים על הפסוק הנסתרות.

"הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" (נצבים פרשה כ"ט כ"ח) ובילקוט מעם לועז וזה לשונו: "שכבר נתבאר בהקדמה לבאור ספר דברים שכל אחד מישראל יכול לקיים כל התרי"ג מצוות, אף על פי שיש מצות השייכות רק בכהנים או בלויים, אבל כיון שכל ישראל הם נשמה אחת ורק הגופות מחולקים, הרי כשמצטרפים כל ישראל שהם ערבים זה לזה נמצא ביד כל אחד ואחד מישראל תרי"ג מצוות. וזהו שאומר כאן הכתוב הנסתרות, מה שאדם עובר בסתר, לה' אלקינו, הקדוש ברוך הוא נפרע ממנו (כי אין ערבות על דברים שבסתר). והנגלות, מה שנעשה בגלוי שייך לנו ולבנינו, שהרי כל ישראל ערבים זה בזה, שמא תאמר איך טוביה חוטא ויוחנא משתלמא, התשובה לעשות את כל דברי התורה הזאת, שיש בתורה תרי"ג מצוות, ואם לא נהיה ערבים זה בזה איך יצויר שכל אחד מישראל יקיים כל המצות, וכשם שהקיום נחשב

שנב שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

רק בהצטרפות כל ישראל, כך העונש אם רואה חבירו עובר חייב להוכיחו ואם לא נענש על ידו.

(פני יצחק, מעם לועז דברים תשס"ד).

נענשים על זה שאין מוחים לכבוד ה' ותורתו, מפני שהרי במציאות על כבודו הפי'טי כל אחד מוחה, ונוצרת טענה על כבודי לא מחיתם ועל כבוד בשר ודם מחיתם

בילקוט שמואל קאפיטל ו' (סימן ק"ג) בשם תנא דבי אליהו וזה לשונו: **על הכל הקדוש ברוך הוא פורע מדה כנגד מדה** לפי שהיו בני עלי מקולקלים במעשיהם יצאו למלחמה ונהרגו מישראל ארבעת אלפים, אמרו ישראל למה נגפנו ה', אמר הקדוש ברוך הוא כשהיו מכעיסים לפני בעזרת ישראל ובעזרת הנשים לא אמרתם כך, שלחו והביאו ארון הברית והריעו תרועה גדולה שאין בה ממש, על אותה שעה אמר נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה, **מיד נהרגו שלשים אלף ונשבה ארון הברית** עד כאן לשונו.

לענין עונש עבור ערבות - לימוד הלכות אין הבדל בין עיירות, וכל ישראל בסקירה אחת נסקרים ונענשים

ובשנה זו יותר מוטל עלינו תפלה וצדקה לה' כי בעוונותינו הרבים חרון אף ה' היה בישראל בשנה העבר ונגדע קרן ישראל בחורבן עיר ואם בישראל בלע ה' ולא חמל נאות יעקב הם בית הכנסת ובית המדרש בפראג אשר כמוהו לא יהיה בכל תפוצות ישראל ומתו כמה נפשות מישראל רבים נהרגו על קידוש השם, השם ינקום דמם, וקצתן שמתו על מטתן שהיה גם כן לרב צער ויגון ומבת ציון יצא כל הדרה בעלי תורה וחכמה ובעוונותינו הרבים עוד היום חרון אף ה' אשר ימים אלו שמענו ותרגזו בטני אשר מתו שני בעלי תורה המופלאים אחד חכם וסופר מופלא בדורו כמוה"ר **אברהם אוש** זצ"ל ושני יניק וחכים צנוע ומעלי ממש מת בלי חטא

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שנג

ופשע כי מנעוריו היה עולה תמים לה' כמוה"ר אהרן ז"ל, ווי ווי מישראל חסרו גבורי כח איך אבדו גבורים ויאבדו כלי מלחמה לכן עלינו לבקש רחמים ולשפוך שיחה לפני ה' שישיר כעסו ושבתו. ואל תאמרו מה לנו ולהם הלא למעלה אין הבדל בין עיירות וכל ישראל בכלל בסקירה אחת נסקרים ועונותינו הטו זאת ואלו היינו זכאים היינו מגן שלא קרה להם כן והלא איש אחד אנחנו וכשלו איש באחיו.

העובר עבירה יחד עם חבירו ושב על עוונו וחבירו לא שב, מי ששב אינו נענש על עוון חבירו, ומי שלא שב נענש גם על עון חבירו הגם שחבירו כבר שב על עוון זה מכח דין ערבות

וזהו מאמר הגמרא כתיב ונקה, וכתיב לא ינקה הא כיצד מנקה לשבים ואינו מנקה לשאינם שבים ודבר זה צריך ביאור דפשיטא דלא ינקה לשאינם שבים וכל האומר הקדוש ברוך הוא וותרן - יותרו חייו. אמנם הענין כנודע כי כל ישראל עריבים ואיש בעון חבירו נתפס ובפרט מי שיש בידו למחות ולא מיחה ואין פירוש של למחות כמו שחושבים העולם שהוא ידו תקיפה לגעור בעושי עול ולכוף כאגמון ראשם, לא כן הוא רק כל אדם שרואה שחבירו עושה דבר שלא כהוגן יש בידו למחות דהיינו לומר לו, אַל בני לא טוב הדבר, כלך מדרך זו, **ואם הוא לא ישמע לו הרי הוא מנוקה מעון ואפילו מערבתו,** אבל אם כובש פנים בקרקע גם הוא עונו ישא וחטאת הקהל הוא.

דרך משל אחד גוזל וחבירו גם כן גוזל, אם כן כל אחד נענש בעבור גזלתו ועבור גזילת חבירו גם כן היותם שניהם בעבירה, ועל זה נאמר וכשלו איש באחיו ואם אחר כך אחד חוזר בתשובה, והשני עומד במרדו וברשעתו זה השני לא זו שנענש בעבור עצמו אף גם שנענש בעון גזל חבירו גם כן היותו

שנד שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

ערב, ואף שחבירו שב מכל מקום הואיל והוא לא שב אם כן לא נתרצה למעשה חבירו, הרי למולו לא נסלח העון וחטא הגזל במצוות עשה להעניש אותו כי לזה שנמחל החטא בתשובה הוא חמלה מה' מרצון מוחלט בלי טעם ורחמים גדולים לה' שישלח לעון כאשר יתחרט, והרי זה נמחל בחמלת ה' אבל להעומדים במרדס אין כאן חמלה וחטא חברו במצוות עשה שיהיה נענש בעון חבירו. זהו אמרו מנקה לשבים ואינו מנקה לשאינם שבים, הרצון אותו עון עצמו ששב עליו הוא מנוקה לאותו איש ששב עליו, אבל מכל מקום הוא עומד להפרע לגבי חבירו בשביל ערבות, הואיל ואינו שב ודברי הגמרא מדוקדקים היטב.

בכלל חיוב הערבות היא לימוד הלכות לידע איך להתנהג ולא לעבור על האיסורים והדינים המבוארים

ולכן ראו כמה עון גורם וכמה גדול כח התשובה, והעיקר כמו שכתוב לשמוח בשמחה של מצוה ואז יתן אל לבו מבלי לעבור פי ה' וללמד דיני תורה ולהשמר מעבירות שדש בעקביו ובפרט הלכות שבת ויום טוב וברכות ברכת הנהנין מי שאינו בקי בהן ממש אינו בתורת אדם ישראלי וגמרתי בלבי בלי נדר והסכמת נדר ביו"ד ימי תשובה אלו אם ירצה השם לכתוב דיני שבת בקצרה בלשון אשכנז ולחלוק לבעלי בתים שאינם כל כך בני תורה וביחוד בגליל שלי וידעתי כי יצחקו עלי רבים ואהיה להם למשל כל היום מנגינתם, אבל מוטב שאהיה שוטה כל ימי^נ ולא איעול בכיסופא קמי מלכא קדישא.

(מוסרי רבינו יהונתן דף קלט).

(א) עיין בשאלות ותשובות חתם סופר חלק אורח חיים (סימן פ"ג) עיין שם.

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש** שנה

**מלבד זה שבני ישראל נתערבו זה על זה נתבקשו עוד
ערבות, הערבות שנתנו בני ישראל בקבלת התורה שיקיימו
וישמרו את התורה הם העוללים ויונקים**

ומלבד אותה הערבות שערכו ישראל זה בזה (שוחר טוב סימן ח'
ומדרש חזית פסוק משכני ועיין שלי"ה מסכת שבועות) דרש
הקדוש ברוך הוא ערבות אחרת: שבשעה שעמדו בהר סיני
אמר להם הקדוש ברוך הוא, וכי סבורים אתם שבשבועה
בלבד אתן לכם את התורה. לא די לי בכך, רוצה אני שתביאו
לי ערבים טובים שיתחייבו אודותיכם שתקיימו את המצות,
אמרו ישראל: אבות העולם יהיו הערבים שלנו. ולא הסכים
הקדוש ברוך הוא לקבלם כערבים לא אותם ולא הנביאים
לבסוף אמרו ישראל: **בנינו יהיו ערבים.**

**אמר הקדוש ברוך הוא בודאי הם ערבים טובים, ועל ידם
אני נותן לכם התורה.** אחר כך הביאו התינוקות משדי
אמותיהם ואת הנשים המעוברות, ונעשה נס, כפי שכבר בארנו
לעיל, שבטניהם נעשו שקופות כמו הבדולח הזך, ודרך שם ראו
כולם את מעמד הר סיני. **אמר להם הקדוש ברוך הוא: האם
אתם ערבים עבור אבותיכם שאם לא יקיימו התורה אפרע
מכם. אמרו, הן.** אמר להם: אנכי ה' אלוקיך. אמרו הן, אמר
להם לא יהיה לך אלהים אחרים, אמרו הן. וכן על זה הדרך על
כל דבר אמרו על הן הן ועל לאו לאו. וזה מה שאומר הכתוב:
מפי עוללים ויונקים יסדת עוז (תהלים ח) רצה לומר על פיהם של
העוללים ניתנה התורה, לפי שנעשו ערבים עבור אבותיהם. וכן
הוא הדין שאם אין ללוח ממה לפרוע נפרע המלוה ממי שערב
לו. אף כאן, אם אחד מבטל התורה ואינו מקיים המצות
כראוי נפרע הקדוש ברוך הוא מן העוללים הקטנים לפי שהם
נעשו ערבים לאבותיהם. **לפיכך צריך אדם שתהיה יראת
שמים בלבו, וחובה עליו ללמד את בנו לקרוא ולחנכו במצות,
למען יאריכון ימיו על האדמה.** כמו שנאמר: **כי בי ירבו ימיך**

שנו שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

ויוסיפו לך שנות חיים. (משלי טו), שעל ידי התורה והמצוות מתוספים ימים לאדם. וכשמת לאדם ילד, בן או בת, ידע שעונותיו גרמו לו והוא צריך למרר לבו ולחזור בתשובה המסוגלת לתקן כל מה שעבר. ויבקש רחמים מאת הקדוש ברוך הוא שיכפר הן על עצם העון, והן על שגרם למיתת נפש נקי בלי עון. ויקבל על עצמו שמהיום והלאה יהיה יהודי כשר ושוב לא יעשה דבר נגד התורה.

(ילקוט מעם לועז שמות עמוד תקכ"ב).

וכן מצינו בילקוט רות שהקטן נענש בעוון אביו

בילקוט רות (על הפסוק וימותו גם שניהם) וזה לשונו: ללמדך שעין הרע מכה בבנים, אמר ר' חייא בר אבא **עד שלש עשרה שנה הבן לוקה בעון האב**, מכאן ואילך איש בעונו ימות, עד כאן לשונו.

וכן מצינו בתנחומא כשאחד לוקה כל הדור לוקה גם הטף הנשים והגרים

במדרש תנחומא פרשת נצבים על הפסוק "אתם נצבים היום כלכם לפני ד' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל, טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך" וזה לשונו: **כולכם ערבים זה בזה**, אפילו צדיק אחד ביניכם כולכם עומדים בזכותו, ולא אתם בלבד אלא אפילו צדיק אחד ביניכם כל העולם כלו בזכותו עומד, שנאמר וצדיק יסוד עולם, **וכשאחד מכם חטא כל הדור לוקה**, וכן אתה מוצא בעכו, הלא עכן בן זרח מעל בחרם וגו' (חטא ישראל וגם עברו את בריתי) **מדת פורענות מועטת והדור נתפס בה**, לכך נאמר כל איש ישראל, ולא גדולים שבכם בלבד אלא אפילו טפכם נשיכם וגרך. עד כאן לשונו.

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שנו

**"לעברך בברית ה' אלקיך. ובאלתו אשר ה' אלקיך כרת
עמך היום" (נצבים כט, יא).**

ונאמר בלשון יחיד לעברך בברית וגו', (יוסף לקח בשם מהרי"ט)
שכל יחיד ויחיד נעשה ערב על ששים רבוא, כפי
שנתבאר בפרשת כי תבא, ולכן פתח בלשון רבים וסיים בלשון
יחיד. ונאמר "כל איש ישראל", **שכל אדם ואדם מישראל**
יש בידו למחות ביד הזקנים והשופטים המתנהגים בעול
ואינו מוחה נתפס עליהם, כמו שאירע במעשה של אשת רבי
חנינא בן תרדיון שגזרו עליה הריגה על שלא מיחתה ברבי
חנינא שהיה הוגה השם באותיותיו. וזה שנאמר "וגרך אשר
בשעריך", הוי"ו בא להפסיק, ללמדנו שאין אנו ערבים לגרים
ואינם ערבים לכם. ויש אומרים (נח רש"י נדה פ"ב) שאנו ערבים
על הגרים כי יש בידנו למחות בידם, אבל הם לא ערבים לנו,
ולכן נאמר לעברך בברית וגו' בלשון יחיד, שרק אתה ערב לו,
אבל הוא אינו ערב עליך (רא"ש ברכות). ואף על פי שהנשים אינן
בכלל ערבות (יוסף לקח) זה דוקא במצות עשה, אבל לא במצות
לא תעשה, ומשום כן נענשה אשת ר' חנינא בן תרדיון. וזהו
שזכר כאן נשיכם, שגם הם בכלל ערבות דוקא לעברך בברית
ה', במצות שהנשים מצוות היינו לא תעשה, ואם אינן
מקיימות עוברות על האזהרה, ולא במצוות עשה שאינן
מצוות.

(מעם לועז נצבים פרשה כ"ט).

בנינו ערבים - כשאין ללוח לשלם מי נתפס הערב

בילקוט שיר השירים (על הפסוק משכני אחרך נרוצה) וזה לשונו:
רבי מאיר אומר בשעה שעמדו ישראל על הר סיני
אמר להם הקדוש ברוך הוא **הביאו לכם ערבים שאתם**
שומרים את התורה ואני נותנה לכם, אי"ל אבותינו ערבין
אותנו, אמר להם יש לי עליהם, אברהם על מה שאמר במה
אדע, יצחק על שאהב את עשו, יעקב על שאמר נסתרה דרכי

שנח שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

מה', א"ל בנינו ערבין אותנו, א"ל הם ערבים טובים, שנאמר מפי עוללים ויונקים יסדת עוז ואין עוז אלא תורה שנאמר ד' עוז לעמו יתן, **בזמן שהלוא נתפס ואין לו מה לשלם מי נתפס לא הערב**, הוי ותשכח תורת אלקיך אשכח בניך גם אני. עד כאן לשונו.

גם על הקטנים נתחייבנו בערבות ואם אין הגדולים מוכיחים את הקטנים נענשין על ידיהם וכמו שאמרו במדרש

במדרש רבה נשא (פרשה י') דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם **זוה לשונו**: "דבר אל בני ישראל" אלו הנודרים בנזיר "ואמרת אליהם" להזהיר הבית דין על כך שלא יניחו לנזיר לעבור על נזירתו שאם יראו שירצה לבטל נזירתו יכופו אותו כדי לקיים דבריו ללמדך **שהגדולים מוזהרין על ידי הקטנים והם נענשים על ידיהן אם לא יוכיחו אותם** וכן הוא אומר: "**וכשלו איש באחיו" איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה**, עד כאן לשונו.

מגיל הבר מצוה חלה חובת הערבות והחובה עליו גם על יהודים אחרים לפעול שילכו בדרך ה'

התכללות בעם ישראל בערבות למצוות. הלכה זו העלו הפוסקים, שהתכללות האדם בחיוב וזכות של "כל ישראל ערבים זה בזה" הוא החל מגיל בר מצוה (מגן אברהם סימן קצ"ט סעיף קטן ז', על פי הגמרא סוטה דף ל"ז עמוד ב'). מעלה זו של בר המצוה, הדגישה פעם האדמו"ר הרא"ם מגור זצ"ל, בסעודת בר-מצוה שנזדמן לה, ובנועם שיח קדשו הפטיר הרבי: **כעת הונח לנו קמעה מאחריות של "כל ישראל ערבים זה בזה"** (שבועות ל"ט א'). עם התווספות של עוד ערב אחד - הוא חתן בר המצוה - שישא בעול ערבות זו.

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שנט

בעקיפין היו הדברים מופנים כלפי העלם להעמידו על חובתו בהרגשת חובה גם על יהודים אחרים, ומאידך נרמז לו שהרבי נכנס לעול חדש כערב על מעשיו של הנער - להבהירו עד היכן מעשיו ומחדליו מגיעים.

גם המתים ערבים על עון שפיכות דמים

שפיכות דמים אמרו בספרי (סוף ספר שופטים) על הפסוק "כפר לעמך ישראל" כפר לחיים אשר פדית למתים מגיד שהמתים צריכים כפרה וסיים המדרש דנמצינו למדין שהשופך דמים חוטא עד יוצאי מצרים והכי פירושו שההורג הזה מגלגל בעונו חטא ועון למפרע, אשר פדית ה' כלומר על כן פדיתנו שלא יש בינינו שופכי דמים וכדאמרין, ד"כל ישראל ערבים זה לזה" ועל מנת כן נפדו שלא יהא במ ובזרעם שופכי דמים וזה עבר, על כן נענשו וגם המתים ערבים עליו וצריכים כפרה (הרב הלבוש בת"ח סימן רפ"ד) גם בשפיכות דמים מטמא את הארץ ומסלקת את השכינה כמו שכתוב בספרי (סוף סדר מסעי) על הפסוק "ולא תטמא את הארץ" (ועיין שם).

(נפש כל חי מערכת ש').

גם באיסור ובדבר של דרבנן שייך ערבות כל ישראל אחד על חבירו להרבה דעות

ערבות דכל ישראל ערבים זה לזה. הרב החסיד בארעא דרבנן (אות תפ"ט) מייתי פלוגתא דהרב מהר"ם ׳ חביב סבר דערבים אף במידי דרבנן ומורינו הרב זרע אברהם (אורח חיים סימן י"ב) חלק עליו דאין ערבות במידי דרבנן עד כאן דבריו, ואני הפעוט עמדתי בזה ואחשבה לדעת הרב מהר"ם ׳ חביב דערבות איתיה אף במידי דרבנן כמו שכתבתי בעניותי בספרי הקטן ברכי יוסף אורח חיים סימן קכ"ד עיין שם.

(עין זוכר מערכת ד').

**בדור המבול היו הרבה צדיקים כמו
נח, ונמחו במבול מפני שלא הוכיחו**

ערבות עד מתן תורה כל מי שחטא היה הדור משלם ודור המבול הרבה כשרים היו כמו נח ונמחו עם דור המבול, ופירש הרב ברכת אברהם דלקו מטעם ערבות שהיה דבר קצוב ז' מצות אך ממתן תורה עד ערבות מואב כל מי שחטא הקדוש ברוך הוא פורע ממנו שלא היה ערבות כיון שלא היה קצוב כמו שכתוב הרמב"ם, אך בערבות מואב כבר ידעו כל המצות והיה קצוב עיין שם באורך.

(עיין זוכר מערכת ד').

מה שכתוב בתנחומא ראה, דהרבה כשרים היו בדור כמו נח ונמחו עם הדור, **הטעם שנמחו אותם הכשרים משום שלא מחו, מה שאין כן נח שמחה בהם** כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בבראשית-רבה על הכתוב שנאו בשער מוכיח.

(חיד"א בחומת אנך פרשת נח).

הערבות לטובתינו למען קיום העם

האור החיים הקדוש מסביר שהתורה נותנת טעם לערבות שהיא אינה אלה לטובתינו, למען הקים אותך היום לו לעם שעם ישראל יהיה לו קיום כעם סגולה למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לכתוב בפסוק לאלקים וגוי.

עוד ירצה לתת טעם לברית הערבות, שלא יאמר אדם למה יעשה ה' כה לעבדיו להכביד עולם לחייבם במעשה הזולת, לזה אמר כי אלקים חשבה לטובה למען הקים אותך לו לעם פירוש שזולת זה יהיו ישראל חוזרים לאחוריהם היום יפשע אחד בקלה ולמחר בחמורה והיו נשמטים מעדת הקדושה מעט מעט עד שיפשע ישראל מהיות עם ה', **ובמה שעשאים ערבים יתנו לב לעובר עבירה אחת קלה כבחמורה**

פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש** שסא
סגולה, הא למדת שכל מעשה ה' אינו אלא
ימנו.

שער הערבות על עניני שכר ועונש

סימן ג'

הן בכלל חיוב הערבות על מה שהן נצטוו,
לא מיחו בבעליהן, כמו שנענשה אשת רבי
דיון, וגם בניו הקטנים נתפסים בעון אבותם
רחמנא ליצלן

הלכות עכו"ם (פרק ד' הלכה ו') האריך, איך דנין
הנדחת וכתב וזה לשונו: ומכין את כל נפש
לפי חרב טף ונשים אם הודחה כולה, ואם
רובה מכים את כל הטף ונשים של עובדים
אן לשונו.

שסב שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

ואנשי יבש גלעד **שנהרגו נשים וטף**, אף על פי שלא חטאו נענשו בעבור הגדולים משני טעמים, חדא שהם סבה וגורמים לישיבת הגדולים, ועוד לרדות הגדולים בהריגתן שהן חביבין עליהם, עד כאן לשונו. ובפרי חדש בהלכותיו על הרמב"ם כותב שמה שכתב הרמב"ם טף ונשים הוא טעות סופר, ובסדר משנה להגאון ר' וואלף באסקוויטץ זצ"ל מצאתי צעק מאוד על שתלו בטעות בדברי הרמב"ם, שגם הרמב"ן סובר כן בפרשת ראה בפסוק החרם אותה כתב וזה לשונו: "החרם אותה" הם אנשים הנדחים, ואת כל אשר בה **הנשים הנגררות** אחר האנשים, אבל הטף שהם קטנים בזכרים ונקבות אין ממיתין אותן, אבל בתוספת' נחלקו בה, הרי שגם הרמב"ן כתב דנהרגין, ואלו בעדים והתראה פשיטא הלא השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה, אלא וודאי דנשים הנטפלות נהרגות אף בלא התראה, וסיים וזה לשונו: סוף דבר אני תמה על הפרי חדש, איך חשב על רבינו ורמב"ן שיאמרו דברים אלו מדעת עצמן, בלי ספק מצאו דברים אלו מבוארין להדיא בתוספתא או מכילתא או ירושלמי החסרים לנו, ואם בשביל שאנחנו לא מצאנוהו ראינוהו, מה דמות נערוך בינינו לבין רבינו והרמב"ן, אנחנו חסרנו כל טוב ומגששים כעור בקיר, והמה עיניהם פקוחות ומשוטטות בכולהו תלמודא, ולהם נגלו כל תעלומות חכמה ולא נעלם מהם דבר. עד כאן לשונו הזהב יקר מפז ומכתם אופיר.

והנה על שקטנים נהרגים גילה הגאון בס' המשנה שהוא ספרי פרשת כי תצא "איש בחטאו יומתו" כתב הספרי

וזה לשונו: אבות מתים בעון עצמם **ובנים מתים בעון אבותם** דכתיב איש בחטאו יומתו עד כאן לשונו, דוקא גדול מת בחטאו שנקרא איש, **אבל קטן שלא נקרא איש מת בעון אבותיו**, והביא דברי הרמב"ם (בפרק ו' הלכות תשובה הלכה א') וזה לשונו:

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שסג

יש חטא שהדין נותן שנפרעין ממנו על חטאו בעולם הזה בגופו או ממונו או בבניו הקטנים, שבניו של אדם הקטנים שאין בהם דעת ולא הגיעו לכלל מצות כקנינו הן, וכתוב איש בחטאו ימות עד שיעשה איש. עד כאן לשונו, רמז הרמב"ם ספרי הנזכר לעיל, ונתן בו טעם מתוק כדבש להצדיק קדוש שבנים קטנים הם כממון של אדם ונכון שיומתו בעיר הנדחת שהוא בכלל כל שללה דברי פרי חכם חן.

והנה הראני אלקים בזכות אבותי ורבותי ז"ל שדברי רמב"ם ורמב"ן שגם הנשים והטף הנגררות יהרגו הוא ממקור.

(שערי חיים שער ב' אות א').

האשה שיש בידה למחות ואינה מוחה נענשת בעון זה

בחז"ל בגמרא במסכת עבודה זרה (דף י"ז ע"ב) וזה לשונה: אתיוהו לר' חנינא בן תרדיון אמרו ליה אמאי קא עסקת באורייתא, אמר להו כאשר ציוני ד' אלהי, מיד גזרו עליו לשריפה, ועל אשתו להריגה, ועל בתו לישב בקובה של זונות, עליו לשריפה שהיה הוגה את השם באותיותיו, והיכא עביד הכי, והתנן אלו שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תורה מן השמים ואין תחיית המתים מן התורה, אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו, להתלמד עביד, כדתניא לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות, אלא מאי טעמא איעניש משום הוגה את השם בפרהסיא, **ועל אשתו להריגה דלא מיחתה ביה, מכאן אמרו "כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו"** עד כאן לשון הגמרא.

בנים קטנים נענשים עבור עוונות אבותיהם רח"ל

בילקוט פרשת כי תשא (סימן שצ"ח) וזה לשונו: אילפא רמי כתיב "ורב חסד" וכתוב "ואמת", בתחילה ואמת, ולבסוף רב חסד, וכו' אדם עשה עבירה חייב עליה מיתה,

שסד שטר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

והקדוש ברוך הוא ממתין לו עד שישא אשה והוא מוליד בן ראשון ושני והקדוש ברוך הוא חוזר ונוטלו הימנו ונמצא זה פורע את חובו, והקדוש ברוך הוא נוטל את שלו והגוף במקומו שנאמר "אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד" עד כאן לשונו.

אשתו מתה בעבור עוונות בעלה רח"ל

בשבת (דף ל"ב ע"ב) וזה לשונה: תניא ר' נתן אומר בעון נדרים מתה אשתו של אדם, שנאמר אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיד, פירוש רש"י משכבך אשתך:

בנים מתים כשהן קטנים בעבור עוונות האב רח"ל

עוד שם, רבי אומר בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים שנאמר אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצוף האלקים על קולך וחבל את מעשה ידיך, איזה הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר בניו ובנותיו של אדם.

בנים מתים בעון ביטול תורה רחמנא ליצלן

עוד שם, רבי יהודה הנשיא אומר בעון ביטול תורה בנים מתים, דכתיב לשוא הכתי את בניכם מוסר לא לקחו.

עוד שם פליגי בה ר"מ ור"י, חד אמר בעון מזוזה, וחד אמר בעון ציצית, וחד אמר בעון שנאת חנם, הרי מצינו יען שאשתו של אדם הוי כקנינו, וכן בנים קטנים הויין קנינו של אדם, נלקו לפעמים בעון הבעלים והאבות.

בעת פקודה פוקדים עון אבות על בנים רחמנא ליצלן

ברמב"ן פרשת שלח (על הפסוק) ויבכו העם בלילה ההוא וזה לשונו: ואמרו רבותינו הם בכו בכיה של חנם, ואני אקבע להם בכיה לדורות, ולא ידעתי מאיזה רמז שבפרשה הוציאו זה, אבל מקרא מלא הוא וימאסו בארץ חמדה לא

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש** שסה

האמינו לדברו, וירגנו באהליהם לא שמעו בקול ה', וישא ידו להם להפיל אותם במדבר, ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות, אולי ידרש זה מפסוק וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה, יאמר **וטפכם כאשר אמרתם לבז יהיה בבא עת פקודתם, כי אני פוקד עון אבות על בנים**, והבאתי אותם עתה שידעו את הארץ ידיעה בלבד, אבל לא שירשו אותה לדורות, והכתוב ירמוז כיוצא בזה ולא ירצה לגזור רעה רק בענין תוכחת על תנאי. עד כאן לשונו.

החטא מאבד הבנים והבנות

במדרש רבה איכה (על הפסוק ולא היי ביום אף ד' שריד ופליט) וזה לשונו: תני ר' חייא **כנגד בנים ובנות שיהיו לך יהיה החטא מאבדן, אשר טפחתי ורביתי אין כתיב כאן, אלא** אשר טפחתי ורביתי אויבי כלם. עד כאן לשונו, (ועיין במתנות כהונה).

בנים קטנים נגנזים בחייהן בעון אבותם רחמנא ליצלן

במדרש רבה קהלת (על הפסוק ושבתי אני ואראה את כל העשוקים) וזה לשונו: **אלו הקטנים הנגנזים בחייהן בעון אבותם בעולם הזה**, לעתיד לבא הן עומדין בצד חבורה של צדיקים, ואבותיהם עומדין בצד חבורה של רשעים, והם אומרין לפניו רבשי"ע כלום מתנו אלא בעון אבותינו יבאו אבותינו בזכותינו, והוא אומר להם אבותיכם חטאו מאחריכם, וחטאתיכם מלמדן קטיגור. עד כאן לשונו.

על ידי עוונותיו הבן מת רחמנא ליצלן

(עוד שם) יש אחד ואין שני גם בן ואח אין לו וזה לשונו: יש אחד, זה היצר הרע, ואין שני, שאין לו בן זוג בעבירה, גם בן ואח אין לו, **בשעה שהולך אדם לעבור עבירה אינו רואה שיש לו בן שימות בעונותיו, ואינו רואה שיש לו אח שיתבייש**

שסו שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

ממנו ולהתגנות בו, ואין קץ לכל עמלו, במעשיו הרעים. עד כאן לשונו.

העוסק בדבר עבירה אשתו מתה במגיפה רחמנא ליצלן

במסכת דרך ארץ זוטא (פרק ט"ו) וזה לשונו: אם מנעת עצמך מדבר מצוה ועסקת בעבירה סוף מתה אשתך במגפה שנאמר "ואתה בן אדם הנני לוקח מחמד עיניך". עד כאן לשונו.

תלמידי חכמים בניהם מתים בקטנות ועוונותיהם מתכפרים בעולם הזה רחמנא ליצלן

בתנא דבי אליהו (חלק ב' פרק י"א) וזה לשונו: מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו מה כתיב בתריה "כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה", אלו הן היסורין של אהבה אלו תלמידי חכמים הצדיקים שמתים להם בניהם שלהם בקטנותן ומכפר להן על עוונותיהם בעולם הזה, ואחר כך הן באין בטהרה לחיי העולם הבא, ואף על פי שאמר הכתוב "גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים", מכל מקום חזר הכתוב ומרצה בניהם שנאמר "וכאב את בן ירצה". עד כאן לשונו.

גם דנין את האדם על זה שבניו מתו בחייו, רחמנא ליצלן

עוד שם (פרשה כ"ד) וזה לשונו: ר' יוחנן היה בוכה בשעת פטירתו, אמרו לו תלמידיו רבינו נר ישראל אם אתה בוכה אנחנו מה תהא עלינו, אמר להם בני היאך לא אבכה שמעמידין אותי לדין ומאירין לי את כל מעשי בפני ודנין אותי עליהם, ולא עוד אלא שאומרים לי מפני מה מתו בניך בחיך ולא זכית לתיקונו של עולם, ולא די לבן אדם בעולם שמתין בניו בחייו, אלא שדנין אותו עליהם. עד כאן לשונו.

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שסז

תחת עבירה שעבר נוטל הקב"ה אחד מבניו רחמנא ליצלן

במדרש שוחר טוב (קפיטל ס"ב, לך ד' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו) וזה לשונו: היאך אדם בחור דולק בעבירה וראוי למות, מה הקדוש ברוך הוא עושה, תולה לו עד שישא אשה ויוליד בנים, והקדוש ברוך הוא נוטל אחד מבניו תחת עבירה שעבר, ונמצא הקדוש ברוך הוא גובה את שלו משל עצמו, יש לך חסד גדול מזה, הוי לך ד' החסד. עד כאן לשונו. (ואם ירצה השם להלך יבואר אם הבית דין עונשים למעלה, או בבית דין של מטה).

הקטן נענש בעוון אביו

בילקוט רות (על הפסוק וימותו גם שניהם) וזה לשונו: ללמדך שיעין הרע מכה בבנים, אמר ר' חייא בר אבא **עד שלש עשרה שנה הבן לוקה בעון האב**, מכאן ואילך איש בעונו ימות עד כאן לשונו:

גם הטף הנשים והגרים נענשין כשהזולת חוטא

במדרש תנחומא (פרשת נצבים) על הפסוק "אתם נצבים היום כלכם לפני ד' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך" וזה לשונו: **כולכם ערבים זה בזה**, אפילו צדיק אחד ביניכם כולכם עומדים בזכותו, ולא אתם בלבד אלא אפילו צדיק אחד ביניכם כל העולם כלו בזכותו עומד, שנאמר "וצדיק יסוד עולם", **וכשאחד מכם חטא כל הדור לוקה**, וכן אתה מוצא בעכן הלא עכן בן זרח מעל בחרם וגוי' (חטא ישראל וגם עברו את בריתי), **מדת פורענות מועטת והדור נתפס בה**, מדה טובה מרובה על אחת כמה וכמה, לכך נאמר כל איש ישראל, ולא גדולים שבכם בלבד אלא אפילו טפכם נשיכם וגרך, עד כאן לשונו.

שסח שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

גדולים לוקין על ידי הקטנים

במסכת שמחות (פרק א') וזה לשונו: כשנתפס ר' חנינא בן תרדיון למינות גזרו עליו שריפה, ועל אשתו הריגה, ועל בתו לישיב בקובה של זונות, אמר להן מה גזרו על אותה עניי אמרו לו הריגה קרא עליי המקרא הזה "צדיק ד' בכל דרכיו" אמרה להם מה גזרו על אותו ר' אמרו לה שריפה קראה עליו המקרא הזה "גדול העצה ורב העלילה" וכששרפו אותו כרכוהו בספר תורה ושרפוהו והיתה בתו צועקת ובוכה ומתחבטת לפניו, אמר לה בתי אם עלי את בוכה אם עלי את מתחבטת מוטב שתאכלני אש שנופחה ולא אש שלא נופחה שנאמר אש לא נופח, ואם על ספר תורה את מתחבטת הרי התורה אש ואין אש אוכלת אש הרי אותיות פורחות ואין האש אוכלת אלא את הנייר **שאף כל עבדי המלך גדולים לוקין על ידי קטנים שנאמר "על כן חצבתי בנביאים הרגתים באמרי פי"**. עד כאן לשונו. [עיין במסכת ע"ז דף י"ז סוף ע"ב ודף י"ח ע"א].

מכל דברי חז"ל הנזכרים לעיל יש ללמוד מוסר השכל ולקחת מזה לימוד לנפשינו איך שהאשה והבנים הקטנים או הגדולים צריכים להתחנן לעמוד ולבקש על נפשם ועל חייהם שישארו בחיים מפני עון הבעלים והאבות, ולצעוק מרה אנא אל תחטאו בעוונות לפני השם יתברך, אל תכניסו דברים שאינם ראויים להיכנס לבית יהודי, אל תביאו לתוך הבית טלביזיה ואינטערנעט ווידאו, עתונים אסורים, דברי מאכל שיש עליהם פקפוק, ושלא לדבר בבית הכנסת בבית המדרש בשעת התפלה חזרת השליח ציבור וקריאת התורה, וכמו שכתב בספר הגן שבעון זה בנים קטנים מתים במיתות משונות חס ושלום. (ועיין ברכות מז, זוהר הקדוש פרשת וילך רפ"ה ע"ב. ובספר מקדש מעט על קדושת בית המדרש באריכות גדולה בזה).

כדומה שבכל אלו יש בהם חטא ועון ומביאים וגורמים לידי חטאים נוראים אנא ואנא רחמו עלינו

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שסט

התנהגו כפי שהקדוש ברוך הוא מבקש דורש ומצוה בתורתו הקדושה ואל נמות בחטאיכם רחמנא ליצלן. רחמו על בניכם בנותיכם נשותיכם ונפשות כל בית ישראל שנפקדים בעוונות רחמנא ליצלן.

בודאי אם הגדולים ישמעו לקטנים יהיה הדור מאושר והאבות ירוו נחת רב מבניהם ויגיעו לדרגה יותר גבוהה מהם כשאיפתם וחפץ לבם, כי בכל אדם מתקנא חוץ מבנו.

שער הערבות והצלת נפשות

סימן ד'

בשאלות ותשובות נחלת שבעה (שאלה פ"ג) וזה לשונו: **מי שנאבד לו בנו והוגד לו, ושמע שיצא חוץ לדת להמיר בדת ישמעאלית והוא לא הגיד כי בורח הוא אם מותר לחלל עליו השבת לרכוב אחריו אולי יוכל להחזירו.**

תשובה: תחלה אקדים דברי הרשב"א בתשובה הביאים הבית יוסף באורח חיים (סימן ש"ו) וזה לשונו: **נשאל להרשב"א על אחד ששלחו לו בשבת שהוציאו בתו בחזקה מביתו על ידי ישראל מומר להוציאה מהדת ישראלית להמיר בדת ישמעאלית אם שם לדרך פעמיו בשבת פן יפחידה להמיר אם מותר לילך אפילו מחוץ לג' פרסאות למאן דאמר דתחום ג' פרסאות דאורייתא. ואפילו להביא חותם מצד המלכות מי דחינן מספק זה את השבת כדדחינן בספק נפשות.**

והשיב הדר צריך תלמוד, ומכל מקום כך דעתי נוטה שאין דוחים שבת על הצלה מהעבירות לפי שאמרו אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חברך ואפילו איסורא

שע שֶׁכֶּר פֶּרֶשֶׁת בַּחֲקוֹתַי - פֶּרֶק ל"ב וְעוֹנֵשׁ

זוֹטָא לֹא שְׂרִינְן לִיה כַּדִּי לְהַצִּיל חֲבִירוֹ מֵאִיסוּרָא רַבָּה אֲלֵא כְּשֵׁאוֹתוֹ אִיסוּר בַּאֲלַעֵם הָאֲרָץ עַל יַדֵּי חֶבֶר אֲבֵל בְּעִנְיָן אַחֵר לֹא כַּדְמוּכַח בְּפֶרֶק קַמָּא דְשַׁבַּת בְּבַעִיָּא דְהַדְבִּיק פֶּת בַּתְנוּר. וְעוֹד צְרִיךְ תַּלְמוּד עַד שִׁיעֲמוּד הַדְּבַר עַל בּוּרְיוֹ עַד כַּאֲן לְשׁוֹנוֹ. וְכַתֵּב עֲלֵיו הַבֵּית יוֹסֵף וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְהַתּוֹסֵפוֹת כָּתְבוּ בְּפֶרֶק קַמָּא דְשַׁבַּת בַּתְּחִלָּה כְּדַבְרֵי הַרְשַׁב"י וְאַחֵר כַּךְ הִקְשׁוּ מִדְּתַנְן מִי שְׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין וְקִשָּׁה דְכֹל הַמְּשַׁחֵרֵר עֶבְדוֹ עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה, וְתִרְצוּ דְשִׂאֲנֵי פְרִיָּה וְרַבִּיָּה דְמַצוּהָ רַבָּה הִיא, וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר דְּדוּקָא הִיכָא שְׁפַשַׁע שֶׁהַדְּבִיק פֶּת בַּתְנוּר סְמוּךְ לְחִשְׂכָּה אֲבֵל הִיכָא דְלֹא פִשַׁע מִיַּדֵּי שְׂרִי לְמִיעֶבֶד אִיסוּרָא זוֹטָא כִּי הִיכִי דְלֹא לִיעֶבֶד חֲבִרִיָּה אִיסוּרָא רַבָּה וְהוֹכִיחוּ כֵּן וְכוּ'.

וְהַשְׂתָּא אִם לְתִירוּצָא דְמַצוּהָ רַבָּה הַדְּבַר בְּרוּר שְׂאִין לְךָ מַצוּהָ רַבָּה מִלְּהַצִּילָהּ שְׁלֵא יִפְחִידוּהָ עַד שְׁתַּמִּיר. וְאִם לְתִירוּצָא דְמַחְלַק בֵּין פִּשַׁע לְלֹא פִּשַׁע הִ"נּוּ לֹא פִּשַׁעָה וְהַלַּכְךָ לְחַלֵּל עֲלֶיהָ שַׁבַּת לְפַקַּח עֲלֶיהָ שְׂרִי, וְמַצוּהָ נִמִּי אִיכָא, וְאִי לֹא בַעִי לְמִיעֶבֶד כִּיִּפְיִנְן לִיה כַּדְּאִשְׁכַּחַן בְּמִי שְׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין שְׁכּוֹפִין אֶת רַבּוֹ כַּדִּי שְׁלֵא יִתְבַטֵּל מִמַּצוֹת פְּרִיָּה וְרַבִּיָּה כִּי רַבָּה הִיא. **וְאִפִּילוּ לְחַלֵּל שַׁבַּת בְּדַבְרֵים הָאִיסוּרִים מִן הַתּוֹרָה נִרְאָה דְשִׁפִּיר דְּמִי דְלִגְבֵי שְׁלֵא תַמִּיר וְתַעֲבִיד כֹּל יַמִּיהָ חִילּוּל שַׁבַּת אִמְרִינְן אִיסוּרָא זוֹטָא הוּא עַד כַּאֲן לְשׁוֹן הַבֵּית יוֹסֵף.**

וְהִנֵּה מִדְּבֵרֵי הַבֵּית יוֹסֵף נִשְׁמַע שְׁלֵא הַתִּיר רַק בְּנִדּוֹן הַנּוֹכַח לְעִיל הִיכָא שְׁלֵא אֲבֵל הִיכָא שְׁפַשַׁע כְּגוֹן בְּנִדּוֹן דִּידָן הוּא אִסוּר.

וְלִי נִרְאָה דְּגַם הִיכָא שְׁפַשַׁע כְּמוֹ בְּנִדּוֹן דִּידָן נִמִּי שְׂרִי לְכַתְּחִלָּה וְאִפִּילוּ לְחַלֵּל שַׁבַּת בְּדַבְרֵים הָאִיסוּרִים מִן הַתּוֹרָה. וְגַם הַרְשַׁב"י לֹא הַחֲלִיט לְאִיסוּר רַק סִיִּים שֶׁהַדְּבַר צְרִיךְ תַּלְמוּד. וְעוֹד לֹא הִשִּׁיב עַל שְׂאֵלַת הַשּׁוֹאֵל שְׁשֵׁאל אִם

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שעא

דחינן שבת מספק זה כדדחינן בספק נפשות. והרשב"א לא השיב על זה.

ולי נראה דדחינן שבת מספק זה כמו גבי חולה ואמרינן טעמא מוטב שיחלל שבת אחת ואל יחלל שבתות הרבה וכל הזריז הרי זה משובח, וכל השואל הרי זה שופך דמים ואפ"י רבים יכולים לחלל שבת בשביל אחד החולה כדי שיוכל לשמור שבתות הרבה ואין אומרים וכי אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבריך. ואין לומר דהיינו טעמא כתירוץ של התוספות משום דהחולה לא פשע, זה אינו דאין מיתה בלא חטא. גם במפקח את הגל דמחללינן שבתא אפילו על כמה ספק ספיקא כמו שהארכתי לעיל בתשובה סימן ס"ב. ואין לומר דמיתה שאני אם כן כל שכן הוא להציל נפשו מני שחת ממיתה נצחית לא כל שכן. ועוד דגם לתירוץ ראשון של התוספות משום דמצוה רבה היא הא נמי מצוה רבה היא וחילול שבת נגד זה איסורא זוטא היא כמו שכתב הבית יוסף.

ועוד אם רבים רשאים לחלל שבת מפני חולה אחד משום מוטב שיחלל שבת אחת ואל יחלל שבתות הרבה והאי ואל יחלל שבתות הרבה לאו דוקא הוא דהא כשאדם מת נעשה חפשי מן המצות. ועוד שמא הגיע עתו למות. אלא רצה לומר דמכל מקום **אנן עבדינן דיזן שמא יוכל לקיים עוד שבתות הרבה. ואם כן מכל שכן כאן שמחללין עליו שבת כדי שיוכל לקיים מצות הרבה בכל ימות השנה וגם שלא יחלל שבתות הרבה.** ואף אם הוא ספק אם יכולים להצילו. ועוד אף אם פשע האי פשיעה דומה לאונס הוא על ידי הסתה ואחר השעה הרעה יתחרט ואם כן למה לא יצילוהו מן דת ישמעאלית, **בודאי האי חילול שבת איסורא זוטא הוי.** והנראה לעניינת דעתי כתבתי נאם שמואל הלוי.

שעב שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

דין ערבות בישראל שנשתמד

כל ישראל ערבים זה לזה.²

יש לחקור אם ישראל נשתמד אם שייך ערבות לכל ישראל, או כיון שהוא ישראל מומר פקע מיניה ערבות, והכי הוא מרגלא בפומייהו דאנשי כיון דנשתמד אומרים אחד ערבות חסר¹, ועיין בספר שפת הים חח"מ סימן ב', ועיין שאלות ותשובות הרדב"ז החדשות חלק א' סימן קפ"ז וזה לשונו: ואם יצא יצא ואנחנו נושענו מערבותו דאין אנחנו ערבים למומרים וכו' יעויין שם, ומה שכתב הרב דגול מרבבה בחידושו לורה דעה (סימן קנ"א) לפרש כונת דברי הרב ש"ך דכונתו הוא דאפילו מומר אמרינן אף על פי שחטא ישראל הוא אלא דה"ה בשוגג אבל במזיד אפי' ישראל אין אנחנו מצויין להפרישו יע"ש, ואחרי המח"ר דבריו תמוהים דאין יתכן שיראה אדם לחבירו חוטא במזיד ובידו להפרישו שלא יתחייב להפרישו משום הוכח תוכיח את עמיתך, וכמו שהכרחתי זה בתשו' בשה"ק חקקי לב⁷ וצ"ע.

ועיין בתשובות בנימין זאב^ה שכתב דאסור להכשילו למומר באיסורים יע"א, ועיין מ"ש הרב מהריק"ש בס' ערך לחם באה"ע^ו ומה שהק' ממ"ש אעפ"י שחטא ישראל הוא יע"ש, ולעניות דעתי לא קשה מידי דלענין חומרא נאמר זה לא

(ב) מוצל מאש סימן י"ב, פנים מאירות ח"א סימן ס"ו, ועיין בתשובות זרע אברהם ח"א סימן י"א, שמע יעקב סדר ויצא, הלק"ט ח"א סימן ק"ל, ישועות יעקב ס' חיי שרה, שבועות דל"ט ע"א, מז"ה חק"ל ח"א דס"ג, דברים אחדים דק"ד ע"ג, קיצור של"ה ד"א ע"ד, מהרלנ"ח סימן ע"ו.

(ג) עיין להרב ש"ך ביר"ד סימן קנ"א ס"ק ו', ועיין במג"א א"ח סימן ד"ש סק"ח, ומ"ש הרב פרי מגדים בח' א"א שם יע"ש.

(ד) ח"א סימן י"ט יע"שב.

(ה) סימן ת"ו ות"ז.

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שעג

להקל באיסורים, ועמ"ש המרדכי ביבמות^א ועיין ספר החסידים^נ וזה לשונו:

אם רואה אדם נכרי עושה עבירה אם יכול למחות ימחה, שהרי שלח הקדוש ברוך הוא את יונה לנינה להשיבם כי כשהקדוש ברוך הוא כועס אין עת רצון לפניו יעויין שם, ועיין להרב משנת חכמים (סימן תקכ"ב). והרב לחמי תודה (דכ"ד ע"ד) כתב דהמחלל שבת בפרהסייא יצא מהערבות, דהו"ל כמו מומר לעבודה זרה יעויין שם.

גם הרב חוות יאיר (סוף סימן קפ"ה) כתב **דבמומר אם בידינו למחות מחוייבים אנחנו למחות יעויין שם.**

(גנזי חיים מערכת כ')

קריאה נוראה לקיום התורה והמצוות שהמנהיגים יוכיחו בענין שבת תפילין מזוזות טהרת המשפחה צניעות ועוד, כי מה בחיי שעה אפילו בכמה ספיקות מחללין שבת וכו' (וכשלו איש באחיו). והעונש הגדול אם לא יוכיחו

למה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה על פסוק **וכשלו איש באחיו, שישראל ערבים זה בזה וכל שיש בידו למחות ואינו מוחה נקראת עבירה על שמו**, אפשר לפרש כוונת (פסוק ו' סימן ה') איש או אשה כי יעשו, מכל חטאת האדם "למעול" מעל "בד", מפרש הרמז בר"ת "מתעורר" להחזיק "בך, והוא חטא בזאת משום קטנות בטחונו שמא על ידי כן תתמעט פרנסתו, משום הכי "למעול" מעל "בד" ר"ת "להיות "בד" "מבטחיד [כפירש"י משלי סימן כ"ב פסוק י"ט] משום הכי ואשמה הנפש ההיא, נקראות עבירות חבירו על שמו, מש"ה (בפסוק ז') והתודו את חטאתם, אין די בזה במה שיתודו על מה שחטאו בפועל,

(ו) סימן י"ט.

(ז) סימן ק"ו.

(ח) סימן אלף וקכ"ד.

שעד שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

אלא מהצריכות הוא "והשיב" את "אשמו" בראשו לתקן מה שמפרש הרמז בר"ת "בפשע" ו"תשליך" "אמת" "ארצה", כדאיתא (בירושלמי סוטה) וזה לשונו קיים ועשה, למד ולימד, והי' בידו להקים ולא הקים הרי זה בכלל ארור אשר לא יקים את דברי התורה לעשות אותם.

אתה קורא הנעים פקח עיניך וראה איך מאשריך מתעים וצופיו עורים, התורה אמרה וחי בהם ושהותר עבור פקוח נפש לחלל שבת שהוא חיוב סקילה, אפילו יש כמה, וכמה ספיקות אם חי הוא, וגם אם רק חיי שעה יחיה, והקדוש ברוך הוא אמר ליחזקאל צופה נתתיך, ורשע אם בעונו ימות, ואתה לא הזהרתו דמו מידך אבקש, ראה ודן קל וחומר אם המנהיג היה מוכיח על כל הדברים האלו, דהיינו שיעשו מקוה, ושנשים יזהרו מאד מאד בנפשם על שמירות נדה ויאמר להם בפה מלא שלא יגרמו שיכרתו ימיהם וימי בעליהם עבור זה, כי עונש עון נדה הוא כעונש של אוכל ביום הכיפורים, והיה מזהיר אותם שלא ילכו בגילוי שער, אלא ישמרו דת יהדות כראוי, ויעשה כמו שנצטוה מהשם קרא בגרון אל תחשוך, ומורא לא יעלה על ראשו, ויפרש להם שפריצות זו לגלות שער ראשם מביא חס ושלוש רעה בענין הפרנסה, ועל הבעל, ועל הבנים, כי כן הוא (בזוהר) בפרשה זו, וגם יאמר להם גדלו בניכם על ברכי התורה והיראה ועבור זה תזכו לברכת התורה ולמען ירבו ימיכם וימי בניכם, וגם הי' מזהיר אותם על שמירות שבת שלא יחללוהו - כי עבור חילול שבת נותנים כח לעמלק שהוא מעולם רצועת מרדות רחמנא ליצלן, תמה אני איך לא בינת אדם לכם, גם אם כדבריכם כן הוא שתרויחו בזה יותר כבוד, הראוי וכונן הוא למכור הבכורה עבור נזיד עדשים, לעזוב תורת ד' אשר היא לכם מורשה מאבותיכם ואבות אבותיכם אשר קבלו מסיני זה כמה אלפים שנה - וכמה שמדות וגזירות עברו עלינו עבור

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש** שעה

קיומה ולא עזבנוה, וכל זאת באתנו ולא שכחנוך, ועתה שאנו דרים בין מלכי חסד, וכל תושביה, חוריה, כומריה, וסגניה, אנשים טובים ובעלי מדות ואין לנו מהם שום מניעה וביטול בענין קיום תורתינו, ואנחנו נעזבנו בשאט נפש בתמי' - לחלוף עולם עומד וקיים לעד ושכר נצחיי', עבור חיי שעה, בושה הוא לכם - מש"ה בינו נא זאת וקרא בגרון אל תחשוך.

(מקרי דרדקי במדבר)

חיוב הערבות

**הקדוש ברוך הוא בוכה בכל יום על חורבן הדת -
אשרי מי שיגדר גדר בעד כרם ה' צבאות בית ישראל**

לכו נא ונוכחה איש את רעהו **אם נקיים אנחנו משבועתינו אשר קבלנו ערבות איש בעד אחיו** הגם שהנסתרות לד' אלקינו נתנה ראש ונשובה אל ד' לדעת אם לא במסתרים תבכה נפשינו כי הידועים והגלויים נעשים כצפונים ונסתרים, כי מי לא ידע שהאבות אשר שולחים בניהם בבית הספר שלהם ללמוד את אשר לבם יחפוץ, הכי נעלם מהם שהבנים יחללו שם את השבת קדש בכתיבה ומחיקה וכדומה כי מי יזכיר לו בקדושת שבת והאב אשר מגדל בנו שם הגם שאומר קדיש בכל יום ומפלפל בבית הכנסת בכל זה הוא פושעי ישראל כי יודע שיבוא היום אשר יכפור בתורת משה ונביאי ד' ובכל תורה שבעל פה והיה ראוי לרדוף רשע וכסיל כזה ואנו יושבים ומכבדים לו אין זה דברים שבסתר או אם האב שולח בנו להיות נעשה בעל מלאכה אצל האומן וידע שהבן הזה יעבור אצלו כל העבירות שם ובכל זה אנו שותקים סובלים ומעלים עין מסוררים ואין איש דובר דבר או אם נראה האפאראטין הולכים ועושים מלאכתן בשבת והעם רואים את

שעו שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

התנור עשן ולפיד אש יוצא ודבר שהותר מקצתו כאלו הותר כולו בעוונותינו הרבים ובכל זאת אנו מעלים עין (מקום יש להקדוש ברוך הוא ומסתרים שמו ושם בוכה) אמרו חכמינו זכרונם לברכה כי על המסתרים תבכה נפשו כי הנסתר והנגלות יחד הם חרבן הדת אשרי מי שיגדר גדר בעד כרם ד' צבאות בית ישראל.

(שערי חיים שער ו')

**כדי שישאר טעם הערבות בפינו, נסיים בחומרת הדבר
שעל ידי הערבות נתחייבנו, ואם אין מוחים פוגמים גם
בנשמתם על חטא חבירו, ועל דם החוטא שמת בעוון
נידרש, כמו שכתב החפץ חיים בחומת הדת מאמר ב'**

**גודל החיוב לחזק את הדת ולהוכיחו בשכר ועונש מפני
הערבות המוטלת עלינו**

הנה ידוע שבעת שקבלנו התורה מאת ה', לא רק על עצמו בלבד קיבל כל אחד לקיים, כי אם כל מה שיהיה ביכולתו לחזק את קיום התורה אצל שאר בני ישראל גם כן התחייב כל אחד, ונעשינו כולנו ערבים זה לזה, וכמו דכתיב הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, וכמו שפירש"י שם דהיינו שנעשו ערבים זה לזה, ולכך הדין שכל אחד מישראל מוציא את חבירו בקיום המצות אף שיצא הוא כבר כגון קידוש ותקיעת שופר וכדומה [וכמו שכתב הרא"ש בברכות דף כ] דאם יחסר לחבירו איזה מצוה כאילו חסר לו, וכן נמי **שיפריש כל אחד את חבירו מאיסור לא תעשה, דאם לא יפרישו מהאיסור במקום שיש ביכולתו, יענש גם הוא.**

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שעז

וזה הענין של קבלת הערבות, מלבד מה שקבלנו על עצמינו מלפנים בעת קבלת התורה, אנו שונים אותו גם כן בכל יום בעת שאנו מקבלים עלינו עול המצות [בפרשה שניה של קריאת שמע דכתיב בה "ושמתם את דברי אלה על לבבכם" וגו' וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בברכות י"ג ע"א)] ואנו מפרטים אחר כך בברכת אמת ויציב **שהקבלה היא על עצמו ובניו ועל כל כלל ישראל, וזהו מה שאנו אומרים ודבריו חיים וקיימים וכו' על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדיך וכו' חק לא יעבור.**

ועתה נתבונן בעצמינו, הלא ידוע שכשראובן ערב בעד שמעון על כמה מאות רובל, וכל שכן אם ערב בעדו על כמה אלפים, ורואה ששמעון רוצה לקחת איזה עסק, והוא מכיר מכבר את העסק ההוא כי רע ומר הוא, שעל ידי זה יפסיד כל מעותיו, כמה מההשתדלות היה עושה ראובן למונעו מן העסק ההוא, בעבור ידיעתו והכרתו היטב שעל ידי זה יחזור כל החוב עליו. וכן נמי בעניננו, צריך האדם לדעת, דאם יכול למנוע את חבירו מאיזה עון על ידי הוכחה וכדומה, או את אנשי עירו, והוא מתעצל מזה, יתפש לעתיד לבא באותו עון, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה **כל מי שיש בידו למחות באנשי ביתו ואינו מוחה נתפס על עון אנשי ביתו, באנשי עירו ואינו מוחה נתפס על עון אנשי עירו, לכל העולם כולו ואינו מוחה נתפס על כל העולם כולו.**

אם ישראל אחד חוטא וכולם נענשים

ואיתא בויקרא רבה, שה פזורה ישראל, מה דרכו של שה לוקה באחד מאיבריו וכולם מרגישים [רצה לומר שדרך השה הוא שכל העדר מתחברים ביחד, וכשה אחת לוקה ברגליה וכדומה והיא עומדת, כולם יעמדו לפי שעה] אף ישראל אחד חוטא וכולם נענשים.

שעח שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

והנה אנו רואים בעוונותינו הרבים שקיום הדת מתמוטט מדי יום ויום, ואם לא נראה לחזקה מי יודע מה יהיה יכול להולד חס ושלוש כעבור שנים, כי כל בית ישראל נמשלו לכרם, וכדכתיב [ישעי' ה ז'] כי כרם ה' בית ישראל, וכשגדרה נפרצה מעט, אם לא נראה לתקנה, הפירצה הולכת ומתרחבת ועל ידי זה יכלה כל הכרם לבסוף, ואפילו אם לא יופקר במשך הזמן רק איסור אחד של תורה, גם כן רע ומר הוא, וכל שכן **אם יגיע הדבר חס ושלוש לידי חייבי כריתות ומיתות בית דין, אוי ואבוי יהיה כי יפקוד השם יתברך העון על כולנו.**

בכל דרכיך דעהו וגו', רוצה לומר באותן הדרכים שהוא מתנהג בעניני עצמו צריך להתנהג בעניני שמים

ואל יתפאר האדם בנפשו לומר כי ישיב לפני ה', לא היה בי כח למנוע אותם מן האיסורים. אבל הלא ידוע מכמה פסוקים ומאמרי חכמינו זכרונם לברכה כי חפצי שמים צריכים להחשב בעיני אדם על כל פנים כחפצי עצמו, ובחפצי עצמו ידוע שאפילו כשהעסק הולך בענין רע, אף על פי כן אינו מתייאש ממנו, ותמיד חושב עצות איך לשפרו, וגם שואל מאחרים הסוחרים הגדולים איזו עצה ותחבולה לזה, והקדוש ברוך הוא ממציא לו עצה, ומצוי הדבר שלבסוף מרויח מן העסק. ואף בזה, אילו היה שקול בעיני האדם רצון הקדוש ברוך הוא כרצונו, היה מחפש עצות ותחבולות איך להקים הדת שלא תתמוטט, ובודאי היה הקדוש ברוך הוא ממציא לנו עצה וגם עזר גדול מאתו יתברך לזה [וזהו שאמר הכתוב בכל דרכיך דעהו וגו', רוצה לומר באותן הדרכים שהוא מתנהג בעניני עצמו צריך להתנהג בעניני שמים].

אבל בעוונותינו הרבים אין אנו עושים כן בעניני שמים, ותיכף כשהאדם רואה לפום רהיטא שאין לו עצה לזה, תיכף הוא מתייאש מזה ופוטר עצמו מן הדין, אבל לא בשביל שהוא פוטר עצמו למטה יפטר למעלה. לך נא ראה מה שאמרו

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש** שעט

חכמינו זכרונם לברכה (שבת נה) על הפסוק והתויות תו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים, דהיינו שהקדוש ברוך הוא צוה למלאך שירשום על הצדיקים תו, לרמז תו של תחיה, ולבסוף כתיב שצויהו להתחיל העונש מאנשים הקדושים, כי מדת הדין עלתה לפניו לומר מה נשתנו אלו מאלו, וענה הקדוש ברוך הוא אלו צדיקים גמורים ואלו רשעים גמורים, ושאלה מדת הדין היה להם למחות, וענה הקדוש ברוך הוא גלוי לפני שלא יקבלום, ושאלה מדת הדין אם לפניך גלוי לפניהם מי גלוי, מיד יצא הדין לחייב את כולם.

ובמדרש איתא ששאלה מדת הדין, **מי מהם נהרג עבורי**, **מי מהם נפצע מוחו עבורי**. מכל זה נוכל להתבונן עד כמה גדול החיוב על כל אחד מישראל לחפש עצות ותחבולות, ולהתרצות על כל פנים אף להתבזות ואף למנוע עון ופשע מישראל.

דין החמור לעתיד כשחבירו נענש ומת בעונו, הוא ידרש דמו ודע עוד, דמלבד שיש עליו חטא על שלא מיחה בחבירו כי כל ישראל הם כאיש אחד, וחטא של חבירו פוגם גם בנשמתו. **עוד יש עליו דין חמור לעתיד, כשחבירו החוטא נענש ומת בעונו, גם הוא ידרש על דמו**, וכדאיתא בתנא דבי אליהו כל מי שסיפק בידו למחות ולא מיחה ולהחזיר את ישראל למוטב ואינו מחזיר, כל הדמים הנשפכים בישראל אינם אלא על ידו, שנאמר **ואתה בן אדם צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר והזהרת אותם ממני באמרי לרשע מות תמות ולא הזהרתו וגו' הוא רשע בעונו ימות ודמו מידך אבקש**. עד כאן לשונו, מכל זה יתבונן האיש הנלבב גודל החיוב בענין זה.

(חומת הדת פרק ב')

פנינים יקרים מספר שערי תשובה לרבינו יונה

עיקרי יסודי התשובה

ואיך החלפתי בעולם חולף, עולם עומד לעד לעולם, איך נמשלתי כבהמות נדמיתי, והלכתי אחרי יצרי כסוס כפרד אין הבין ותעיתי מדרך השכל.

עתה נבאר עיקרי התשובה: העיקר הראשון החרטה. יבין לבבו כי רע ומר עזבו את השם, וישיב אל לבו כי יש עונש ונקם ושלם על העון, כענין שנאמר (דברים לב, לה): "לי נקם ושלם", ונאמר (איוב יט, כט): "גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרבי". ויתחרט על מעשיו הרעים, ויאמר בלבבו: מה עשיתי, איך לא היה פחד אלקים לנגד עיני, ולא יגורתי מתוכחות על עון ומן השפטים הרעים, כי רבים מכאובים לרשע, לא חמלתי על גופי, ולא חסה עיני עליו משחתו מפני הנאת רגע אחד, ונמשלתי לאיש שיגזול ויחמוס ויאכל וישבע, ויודע כי אחרי אכלו ואחרי שתו יגרס השופט בחצץ שניו, כענין שנאמר (משלי כ, יז) "ערב לאיש לחם שקר ואחר ימלא פיהו חצץ". ורעה מזאת, כי הייתי על הנפש היקרה אכזרי ונטמאה בגלולי יצרי, ומה הועילה בכל קנייניה אם רעה בעיני אדוניה, ואיך החלפתי בעולם חולף, עולם עומד לעד לעולם, איך נמשלתי כבהמות נדמיתי, והלכתי אחרי יצרי כסוס כפרד אין הבין ותעיתי מדרך השכל, והנה הבורא נפח באפי נשמת חיים חכמת לב וטובת שכל להכירו וליראה מלפניו ולמשול בגוף וכל תולדותיו כאשר המשילה על שאר בעלי חיים שאינם מדברים מאשר יקרה בעיניו נכבדה, ואחרי אשר בעבור זאת נבראתי, ויהי בי הפך מזה, למה לי חיים, כענין שנאמר (משלי כא, טז): "אדם תועה מדרך השכל בקהל רפאים ינוח". ועוד, כי כמשפט הבהמה לא עשיתי, אבל שפלתי ממנה, כי ידע שור

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שפא

קונוה וחמור אבוס בעליו, ואני לא ידעתי ולא התבוננתי, ושלחתי נפשי לחפשי מאדוניה, וטעמתי צופי, ונשיתי סופי, וגזלתי וחמסתי, ועל דל בוססתי, ולא זכרתי יום המות אשר לא ישאיר לפני נשמתי בלתי אם גויתי ואדמתי. והענין הזה אשר בארנו הוא אשר דבר ירמיה עליו השלום (ירמיה ח, ו): "אין איש נחם על רעתו לאמר מה עשיתי".

(שער ראשון אות ז')

בהתמדתו על עבירה נעשית לו כהיתר ונחשב למשומד

העיקר השלושה עשר להיות העבירות הקלות חמורות בעיניו לארבעה פנים: האחד - כי אין לו להביט לקטנות העברה, אבל יביט לגדולת מי שהזהיר עליה. והשני - כי היצר שולט בעבירות הקלות, ואולי תהיה זאת סבה להתמיד בהן ואז יחשבו גם הן כחמורות בהצטרף עונש כל פעם, ומשלו על זה מחוט של משי שהוא נרפה וחלוש, וכאשר יכפלו אותו כפלים רבים יעשה עבות חזקה. השלישי - כי בהתמדתו על העבירה נעשית לו כהיתר, ויפרוק עולה מעליו, ולא ישתמר ממנה, ויחשב עם פורקי עול וכופרים ומשומדים לדבר אחד.

אין שום תירוץ על החטאים, כי השם נתן היכולת לכבוש היצר

והרביעי - כי אם נצחו היצר בדבר קטן, ינצחו מחר בדבר גדול, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קה:): כל המשבר כלים בחמתו יהי בעיניך כאילו עובד עבודה זרה, שכך דרכו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עבוד עבודה זרה ונאמר (בראשית ד, ז) הלוא אם תיטיב שאת, פירוש: למה נפלו פניך, הלוא אם תיטיב מעשיך ותשוב אלי - שאת, פירוש: תשא פניך, מלשון: כי אז תשא פניך ממום (איוב יא, טו). ויש לפרשו מלשון סליחה. ואם לא

שפב שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

תיטיב לפתח חטאת רובץ - אם לא תשוב מאשר חטאת, לא העון אשר בידך לבדו ילין אתך, כי היצר רובץ לפתח להחטיא אותך בכל אשר תלך, ונוצח אותך תמיד אחרי אשר נצח אותך, ויקוש לך וגם נלכדת ולא שבת. ואלו תשוקתו - להדיחך, ואורב לך בכל עת. ואתה תמשל בו - אם תרצה להתגבר עליו. על כן תענש על החטא אחרי אשר נתתי לפניך היכולת לכבוש את יצרך.

(שער ראשון אות לח)

האנשים אשר לא הניחו על ראשם תפלין מעולם הם הנקראים פושעי ישראל בגופם, ועונשם חמור מן העובר פעם אחת על חייבי כריתות ומיתות בית דין

ועתה נדבר בענין עונש בטול מצות עשה. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (חולין קלב): אם יזהירו את האיש לעשות סוכה או לולב ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו. ואמרו (ראש השנה יז): כי האנשים אשר לא הניחו על ראשם תפלין מעולם הם הנקראים פושעי ישראל בגופם ועונשם חמור מן העובר פעם אחת על חייבי כריתות ומיתות בית דין, ואמרו (שם): כל שעונותיו מרובים מזכיותיו, ובכללם עון פושעי ישראל בגופם, כגון שלא הניח תפלין מעולם או עון פושעי אומות העולם בגופן והם עוברי עבירה כגון עריות, ליום הדין יורדים לגיהנם ונידונים שם שנים עשר חדש, ולאחר שנים עשר חדש גופם כלה ונשמתם נשרפת ורוח מפזרתם תחת כפות רגלי הצדיקים, שנאמר (מלאכי ג, כא), "ועסותם רשעים כי יהיו אפר וגוי". ואמרו (סנהדרין צט): מי שמקל בענין מצות עשה, כמו המבזה חולו של מועד שיש בו מצות עשה, שנאמר (שמות כג, טו): "את חג המצות תשמור", אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא. ויש על כל מצות עשה אזהרת לאו כוללת, שנאמר (דברים יג, א): "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו".

(שער שלישי אות יא)

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש** שפג

ויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים ולא ויתר על עון בטול תורה

ויש אנשים רבים בהמון העם חושבים, כי אין עיקר האבדון והפסד הנפש זולתי בעבירות שיש בהן מעשה, וכי אין אבדן נפש אל האיש אשר הוא טהור מחטוא במעשה, ובדרך העבירות לא הלך, וחדל מעשות מצות ומעשים טובים. על כן אנו חייבים להודיע תועי רוח בינה, כי אמרו זכרונם לברכה (ירושלמי חגיגה פרק א הלכה ז) ויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים ולא ויתר על עון בטול תורה. ואמרו (ספרי דברים עקב): כשם ששכר תלמוד תורה גדול מכל המצוות, כך עונש המבטל גדול מכל העבירות, ואמרו (סנהדרין צט.): (במדבר טו, לא): " כי דבר השם בזה ואת מצותו הפר" - נאמר על מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק. וכבר זכרנו לך כל אלה בשער התורה.

(שער שלישי אות יד)

לפי גודל המצוה יגדל עונש

ודע כי לפי גודל המצוה יגדל עונש מי שיחדל לעשותה, אף על פי שאינו עושה מעשה בהפרתה, כמו שמצינו במצות הפסח ובמצות המילה שהן מצוות עשה ויש בהן כרת.

(שער שלישי אות טז)

עונש המבטל המצוה, שהוא בכלל ארור רחמנא ליצלן

והנה נתבאר בתורה עונש בטול המצוה, שנאמר (דברים כז, כו): "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם", אמר "לעשות אותם" - יורה כי זה נאמר על בטול מעשה המצוות.

(שער שלישי אות יח)

כמה מצוות עשה מבטל מי שאין לו תפילין ומזוזה

ומצות תפילין (דברים ו, ח) ומצות מזוזה (שם שם, ט) - מצוות עשה^ט הן, והנן בכלל קבלת מלכות שמים, כי על כן נכתבו בפרשת שמע ישראל, ותוכל להתבונן מזה על עונש המבטל המצוות האלה, כי הוא שובר עול מנתק מוסרות, וכבר הקדמנו לדבר על המצוות האלה. ועל מצות ציצית אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי במדבר סוף פרשת שלח), שהציצית מוספת קדושה, שנאמר (במדבר טו, מ): "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם". וגם כי אין מצות ציצית זולתי על מי שיש לו בגד אשר לו ארבע כנפות, ואם אין לו בגד כזה אינו חייב לקנותו, אף גם זאת אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות מא.): כי ענוש יענש לעתות בצרה על דבר אשר לא חמד בלבבו יפי המצוה ושכרה, לבעבור סבב פני דבר חיובה עליו ולקחת לו בגד שיש לו ארבע כנפות לעשות בו ציצית על כנפיו.

(שער שלישי אות כב)

ט) ראה הלכות קטנות להרי"ף {נדפס בסוף מסכת מנחות} וזה לשונו: אמר רב ששת, כל שאינו מניח תפילין עובר בשמונה עשה, וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה, וכל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלשה עשה, כה תברכו אמור להם, ושמו את שמי. כל שאין לו מזוזה בפתחו עובר בשני עשה. אמר רשב"ל כל המניח תפילין מאריך ימים שנאמר (ישעיה לח) השם עליהם יחיו.

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב **ועונש** שפה

מצות קידושין וחופה בכוונה
יאמר נוסח דלהלן לפני הקבלת פנים בזוית,
במתניות וכוונה כראוי
ואם יש פנאי יאמרנו גם לפני החופה.
ואם לא, יאמר נוסח הקצר דלהלן.

מצות אלו מקיימים פעם אחת כל ימי חייו וחבל שלא לקיימם בשלימות הראויה ובכוונה הראויה ועל כן יזדרז לומר כל דלהלן בכוונה גמורה, כי שלימות המצוה תלויה גם במחשבה כמבואר בדרך פיקודיך בהקדמה באורך.

ובענין כוונה לקידושין עיין שלי"ה שער האותיות אות ק'. ודפי"ק מ"ע א'. ודרך המלך על הרמב"ם ה' אישות פ"א בשם המנחת חינוך.

ונכון הדבר שבביתו לפני הנסיעה לבית החתונה, יאמר נוסח זו מתוך מתניות וישוב הדעת וכוונה, ואז יתחיל ככה: **הריני נוסע עקשיו לבית החתונה לישא אשה כדי לקיים וכו'.**

הריני מוכן ומזמן לישא אשה כדי לקיים מצות פרו ורבו, ומצות לא תהו ברעה לשבת יצרה, ושאר כל מצות עשה ולא תעשה התלוין בה מן התורה ומדרבנן. והריני מכנין בנתינת טבעת של קידושין לקנות האשה. ובעמידה תחת החופה וכן ביחוד עמה אחר החופה לקיים מצות חופה לקנותה לגמרי. (ואם החתן הולך לבאדעקיי"ן יוסיף: וגם בכיסוי הצעיף הנקרא באדעק"ו כוונתי לקיים מצות חופה).

וכן בכל הברכות שאני שומע בעת החופה, אני מכונן לצאת, בין בברכת בורא פרי הגפן ובין בברכת האירוסין וכן בברכת חתנים.

וידענו כי כל פרט ופרט רבו סודותיו ורמזיו ובשר אנחנו ולא בינת אדם לנו, ויהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתקבל מעשי המצות והברכות האלו כאילו כיווננו בכל הכונות הראויות לכיון וכאילו קיימתים בכל פרטיהם ודקדוקיהם ותרגיג מצות התלויים בהם, ודרך כלל אנו

שפו שָׁכַר פֶּרֶשֶׁת בַּחֲקוֹתַי - פֶּרֶק ל"ב וְעוֹנֵשׁ

מְכוֹנְנִים בְּכֹל לְתַקֵּן אֶת שׁוֹרֵשׁ מִצְוֹת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן לְשֵׁם
יְחִוּד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיה בְּדַחֲלֵלוֹ וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ
וּדְחִילוּ לִיחֲדָא שֵׁם ?-הַ בְּנֵי-הַ בִּיחֻדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל
לְעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ.

וְהִנֵּה עֲשִׂיתִי הֵבָא בְּיָדִי, וְאַתָּה בְּרוּב רַחֲמִיךָ תִּטַּע אֶהְבֵּה
וְאַחֲנָה שְׁלוֹם וְרִיעוּת בֵּינֵינוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ, וְיִתְבָּרְכֵנוּ
לְקַיִים מִצְוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה וְכָל הַמִּצְוֹת הַנִּמְשָׁכוֹת וְיִתְבָּרְכֵנוּ
מִבְּרַכּוֹתֶיךָ, וְיִתְקַיִים בְּנוֹ מִקְרָא שְׁפָתוֹב לֹא תֵאֻנָּה אֶלֶיךָ רָעָה
וְנִגַע לֹא יִקְרַב בֵּאֵהֶלֶךְ.

וּבְרוּב רַחֲמֶיךָ תִּשְׁמְרֵנוּ מִכָּל חַטָּא וְיִהְיוּ כָּל מַעֲשֵׂינוּ לְשֵׁם
שְׁמַיִם וּבִפְרֻט בְּשִׁבְעַת יְמֵי הַמַּשְׁתָּה לֹא יֵאָרַע לָנוּ שׁוּם
תַּקְלָה וְשׁוּם מִקְרָה רָע, וְתִצְלִלְנוּ מֵעֵין הָרָע, וְחֻסָּד ? מֵעוֹלָם
יְהִי עֲלֵינוּ סִתְרָה צָנָה וְסוּחָרָה, וְיִהִי נוֹעַם ? אֶלְהִינוּ עֲלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנְנָהוּ :

נוסח קצר לומר לפני החופה

(וביש פנאי וישוב הדעת יאמר נוסח דלעיל)

לְשֵׁם יְחִוּד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִיתִיה בִּיחֻדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם
כָּל יִשְׂרָאֵל לְעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, הַרְיִנִי
מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיִים מִצְוֹת קִידוּשֵׁין בְּטַבְּעַת. וְגַם מִצְוֹת חוּפָה עַל
יְדֵי עֲמִידָה תַּחַת הַחוּפָה וְיְחִוּד בְּחֹדֶר מִיּוּחָד (וְעַל יְדֵי פִּסְיוּ
הַצְּעִיף) וְלְקַיִים מִצְוֹת אֲמִירַת בְּרַכַּת אִירוּסִין וְנִשְׁוֹאִין עַל יְדֵי
שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנָה, וְהַכְּנָה לְקִיוֹם מִצְוֹת פְּרוּ וּרְבוּ. וְיִהִי רָצוֹן שִׁיָּהָא
חָשׁוּב לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאִילוֹ קַיִימַתִּים בְּכָל פְּרֻטֵיהֶם
וְדַקְדוּקֵיהֶם וּכְאִילוֹ כּוֹנְנַתִי בְּכָל הַכּוֹנוֹת הָרְאוּיוֹת לְכוּן. וְיִהִי
נוֹעַם ? אֶלְהִינוּ עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדִינוּ
כּוֹנְנָהוּ :

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שפז

אמירה לפני קידוש*

(עפ"י שו"ע, והאר"י, של"ה, אור השנים, חיד"א, בן איש חי)

הריני מוכן ומזמן לקיים מצות קידוש על היין לקיים מצות הבורא יתברך שמו שציונו להזכיר בפה קדושת יום השבת שנתן לנו הקדוש ברוך הוא, על היין, שנאמר זכור את יום השבת לקדשו, ופמו שפירשו רבותינו זכרונם לברכה. וגם להזכיר בו יציאת מצרים כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה. וגם לומר פרשת ויכלו להעיד על בריאת שמים וארץ. ובברכת בורא פרי הגפן לצאת גם על יין ושאר המשקין שאשתה לפני הסעודה ובתוך הסעודה. ולקיים מצות קידוש במקום סעודה נקא.

והריני מכוין להוציא גם את בני ביתי וכל הרוצין לצאת,

*** תועלת אמירתה:**

- שלא תהא אמירת קידוש כמצות אנשים מלומדה (עיין ספר חסידים מ"ו, ח"א כלל ה', משנה ברורה סימן ה').
 - לדעת בעל באר מים חיים, טוב לומר כוונת המצוה בפה. וכן המנהג בתפילין, סוכה, ברכת המזון ועוד.
 - מועיל כעין הכנה להליהב הלב לקראת המצוה הגדולה לקדש יום השבת ולהעיד על יחודו יתברך שמו ובריאת שמים וארץ.
 - תועלת גדולה שלא ישכח לכוין כוונת המצוה, דאף על גב דביש הוכחה יוצא, מכל מקום לא מקיים חלקי "מחשבה" שבהמצוה (עיין דרך פקודיך בהקדמה).
- מביא התעוררות לכל השומעים לקראת האמירה.

שפח שכו פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש

בכל זה. ופוננתי לקיים כל מצות התלויה בהם ולתקן שרשה במקום עליון, ולהעיד על יחודו ואחדותו? תברך שמו לעד אשר האציל ברא יצר ועשה כל העולמות ואין שני לו ובחר ביום שבת קדשו לקדשו מכל הימים.

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו לחבר ארבע אותיות "ה בנ"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל למיקום שכינתא מעפרא וליחד הדורים ולעשות עטרין וקשוטין לשכינה הקדושה וכדי להשלים אדם העליון ואילן העליון ואל יעכב שום חטא ועון והרהור רע את מצנה זאת ותעלה לרצון ולנחת רוח לפני כסא כבודך. וברוך רחמיה תעלה עלינו כאילו פוננתי בכל הפוננות והסודות התלויה בהם, ויהא חשוב לפני הקדוש ברוך הוא כאילו קנימתיה בכל פרטיה ודקדוקיה ותרג"ג מצות התלויה בה. ויעלה לפניך קידוש זה עם קידושי בניך היודעים ומכוננים בהוגן, וימשך שפע וברכה רבה בכל העולמות ומשם ישפע על נפש רוח ונשמה לעבדך באמת ולשמור כל שבתות קדשך כל ימי חיינו במחשבה דבור ומעשה ביראה ואהבה ושמחה. ויהי נעם יי אל הינו עלינו ומעשה דינו כוננה עלינו ומעשה דינו כוננהו:

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שפט

סדר הקידוש

יום הששי: ויכלו השמים והארץ וכל
צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו
אשר עשה, וישבות ביום השביעי מכל
מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום
השביעי ויקדש אתו, כי בו שבת מכל
מלאכתו, אשר ברא אלהים לעשות:

סברי מרנו ורבנו ורבותי:

**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם
בורא פרי הגפן:**

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, אשר
קדשנו במצותיו ורצה בנו, ושבת קדשו
באהבה וברצון הנחילנו, זכרון למעשה
בראשית. תחלה למקראי קדש זכר ליציאת
מצרים. ושבת קדש, באהבה וברצון
הנחלתנו: ברוך אתה יי, מקדש השבת:

אמירה לפני אכילת סעודת שבת קודש*

(אומרה לפני הסעודה)

(על פי שו"ע, והאריז"ל, שלי"ה, אור השנים, חיד"א, בן איש חי)

הריני מוכן ומזמן לקיים מצוות נטילת ידים לסעודה ואכילת פת בשבת ולבצוע על לחם משנה, (ואם מוציא אחרים יוסיף: ולהוציא בני ביתי וכל הרוצין לצאת במצוות לחם משנה) ולבלבל הפת במלח, ולקיים סעודה הראשונה של שבת קודש (בסעודת ליל שבת יוסיף: שהיא סעודתא דיצחק אבינו עליו השלום, הנקראת סעודתא דחקל תפוחין קדישין. בסעודת שחרית יוסיף: שהיא סעודתא דאברהם אבינו עליו השלום, הנקראת סעודתא דעתיקא קדישא. בסעודה שלישית יוסיף: שהיא סעודתא דיעקב אבינו עליו השלום, הנקראת סעודתא דזעיר אנפין קדישין) ואסמכוה אקרא אכלהו היום כי שבת היום ליי. וגם לאכול מאכלים שונים להתענג בשבת קדש כמו שפתוב וקראת לשבת עונג. והנני מכוין לפטור בברכת המוציא כל מה שביאו לאכל עד אחר נטילת מים אחרונים וגם מיני פיסגין ומזונות. גם הנני מכוין בלבישת כסות נקיה

וכונתי לעשות ולהשלים רצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו, שציננו בכל אלה, ולתקן שרש סעודה זאת במקום עליון ולהשלים אדם העליון ואילן העליון ולעשות נחת רוח להבורא ותברך שמו.

ואני מאמין שבכל מאכל ומשקה ובכל טעימה של שבת קדש

* תועלת האמירה, עיין מה שכתבנו אצל אמירה לפני קידוש.

שכר פרשת בחקותי - פרק ל"ב ועונש שצא

תלוויים סודות עליונות ועולמות ונשמות ואורות קדושות בלי שיעור וחקר. ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שבזכות קיום סעודת שבת וענג שבת, אזכה לתקן כל מה שפגמתי בגלגול זה ובגלגולים הקודמים בסעודות ותענוגי רשות ומאכלות תירות ונאסורות, והצילני ברוב רחמיה (בסעודת לילה יאמר: מחבלי משיח. בסעודת שחרית יאמר: מדינה של גיהנם. בסעודה שלישית יאמר: ממלחמת גוג ומגוג.

ובזכות קדשת סעודה זו יומשך לנו שפע וברכה לכל האכלות והשתיות שנאכל ונשתה כל ימי חיינו, וימשוך עלינו שפע קדשה וטהרה מנעם ועונג ועדן העליון, לנפשתינו ורוחינו ונשמותינו להתעדן בעבודתך ויראתך ולעבדך בלבב שלם ובנפש חפצה, כדי שיתגדל ויתקדש שמך הגדול והקדוש על ידינו ועל ידי כל ישראל אמן.

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו ליחד שם י-ה בן-ה ביחודא שלים בשם כל ישראל.

וברוב רחמיה תעלה עלינו כאילו כוונתי כל הכוונות וסודות התלוויים בהם, ויעלה לפניך מצות אלו עם בניך היודעין ומכוונין בהוגן. ותהא חשוכה לפני הקדוש ברוך הוא כאילו קנימתים בכל פרטיהם ודקדוקיהם ותרי"ג מצות התלוויים בהם. ויהי נעם יי אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

שכר גדול להמוחים

מי שמוחה לכבוד שמים אין מלאך המות שולט בו כשאר בני אדם (זוהר הקדוש חלק א' כט:). **והקדוש ברוך הוא כורת עמו ברית ולזרעו אחריו כמו שעשה לפנחס** (ראשית חכמה שעה"ח פי"ב בשם מהר"י אבוהב), **וזוכה לחלקו של הקדוש ברוך הוא** (תמיד כח.), וממשיך ברכות וטובות לעם (תמיד כח.), ויוצא מכלל ארור לכלל ברוך (ויקרא רבה כה), **ניצול מכל גזירות קשות** (ילקוט רות עה"כ וימת אלימלך) זוכה לבלות שנותיו בנעימים (אבות דרבי נתן פרק כ"ט) **כשיש גזר דין על הכלל הוא ניצול** (חומת אנך פרשת נח) וזוכה למלכות (סנהדרין קא:).

ונסיים בתפלה להשם יתברך שאל יאמר פינו דבר שלא כרצונו, ויהי נא אמרינו לרצון לפני אדון כל. זכות כל הצדיקים, גאונים וקדושים, שהבאנו דבריהם הטהורים, זכות צדקתם תצהיר כאור שבעת הימים, ויהיו עבורינו מליצים ישרים, וה' אלוקי ישראל אהבת תמים, יעזור שנושע תשועת עולמים.

בעזרת השם יתברך

מפתח

• תוכן הענינים •

לפי סדר הפרקים
של ספר ויקרא

במפתח הזה מובא בעזרת השם
יתברך:

ראשי פרקים
מהענינים המבוארים
בכל פרק ופרק

הספר נדפס לזכות הרבים

תוכן העניינים

הקדמה

- א. אילו היו בני אדם יודעים כמה שכרו גדול של מזכי הרבים היו רודפים אחריו כמו שרודף אחרי כסף וזהב יב
- ב. העצה הנכונה לרפאות האילן שיתן פירות טובים מז
- ג. מי שיש לו אמונה בהקדוש ברוך הוא מתיירא מהעונש מז
- ד. צריך לשרש אחר התולעת שבלב לחזק אמונתו בלב זז
- ה. מי שעובד השם בקרירות ובלא חשקות, זה סימן שהאמונה חלושה אצלו יח
- ו. "ג עולמות הגנוזים שאינו זוכה בהם שום אדם, אלא מי שמזכה את הרבים בתוכחתו יט
- ז. המתבר הקדוש של ספר קב הישר בפרק ק"א כותב: "מטרתו של ספר זה - והתנצלות המחבר" כא
- ח. גדלו לד' אתי וגרוממה שמו יחדיו כב
- ט. לא עליך המלאכה לגמור לד
- י. גודל החיוב לחזק את הדת מפני העריבות המוטלת עלינו לה
- יא. בלי תשובה אף הטוב נותן כח לסמרא אחרא מא
- יב. סיום מט

פרשת ויקרא

- א. תיקון נשמות ורוחות נג
- ב. אחד מהעובדות הגדולות אשר רבינו רבי ר' מרדכי מנדבורנא כממשיך בדרכם של הבעל שם טוב הקדוש ותלמידיו זכותם יגן עלינו היה לתקן רוחות ונשמות המתגלגלים בחי, צומח, דומם, מדבר או נשמות ורוחות המרחפים באויר ומחכים לבוא היום

שכר תוכן העניינים - פרשת ויקרא ועונש ג

נג	אשר בו יזכו לשוב לצור מחצבתם ויתוקנו על ידי הצדיק.
נג	ג. תיקון נשמה תחת השער
נד	ד. עברייני גדול שלא האמין בשכר ועונש
נד	ה. כל החיצונים מפחדים
נה	ו. הסוסים נעצרו על ידי הנשמות
נה	ז. שכן רע שהתגלגל בעכבר
נו	ח. מקוה לחיים ולא למתים
נו	ט. הקמצן שנתגלגל בדוב
נח	י. תיקון על ידי מזמור
נט	יא. הדוב המרקד
ס	יב. זמן התיקון שהגיע
סא	יג. העץ המזיק
סא	יד. הנשמות חיפשו תיקון
סב	טו. מעכשיו עד שלשה ימים
סב	טז. קול דופק בחלון
סג	יז. ביקורו של צדיק נסתר אצל רבינו
סה	יח. הדיבוק שלא רצה לדבר נשך את אמו נשך את אביו
סו	יט. "זה פעם שלישית שאני בעולם"
סו	כ. מעלת הבזיונות:
סח	כא. שכר הגדול של השומר שבת
	כב. שכר של שמירת שבת - שבת היא מלועוק ורפואה קרובה
סט	לבא
ע	כג. מה נקרא תשובה באמת.
עב	כד. שיער הגלגלים - בו יבואר גודל עניני גלגלים
עו	כה. שיער התפלה
	כו. גודל מעלת ושכר של התפילות ביום הפורים וסיפורי מעשיות

- אֵיךְ שֶׁנִּתְקַבְּלוּ הַתְּפִלוֹת בְּיוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה..... עו
- יְמֵי הַפּוּרִים הַמָּה יְמֵי רִצּוֹן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁלֵּם רִצּוֹן כָּל..... כז.
- אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְמִלְאוֹת מִשְׁאֲלוֹתָיו... גִּזַּר מַלְכוּת שֶׁל עוֹלָם...
 לְהַשְׁלִים רִצּוֹן כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְטוֹבָה..... פב

פֶּרֶשֶׁת צו

- א. שִׁעָר הַגְּלִגְלוּתִים..... פט
- ב. עֲנִינֵי גִלְגּוּלִים אֵיךְ שֶׁכִּמְעַט כָּל אֶחָד בָּא בַּגְּלִגּוּל, וּפְרָטֵי סֹדֵר
 הַגְּלִגְלוּתִים, וְסוּד הַגְּלִגּוּל, וְאֵיךְ לְתַקֵּן שְׁלֵא יָבֹא לְהַתְּגַלְּגֵל עוֹד
 הַפְּעַם שֶׁהִיסוּרִים קָשִׁים מְאֹד וְקִשָּׁה מְאֹד לְבֹא לִידֵי תִּקּוּן..... פט
- ג. יֵשׁ נִשְׁמוֹת שֶׁמֵּתַגְּלִלִים בִּיהוּדִים, וְיֵשׁ שֶׁמֵּתַגְּלִלִים בְּגוֹיִם רַחֲמָנָא
 לִיְצַלְן, וְעוֹד כַּמָּה בַּחֲנִינֹת בַּגְּלִגּוּל..... פט
- ד. יֵשׁ בַּחֲנִינֵי גִלְגּוּל נִשְׁמָה וְיֵשׁ בַּחֲנִינֵי עֵיבוֹר נִשְׁמָה..... צ
- ה. רִשַׁע וְטוֹב לוֹ צָדִיק וְרַע לוֹ, הוּא לְפַעֲמִים מַחֲמֵת מָה שֶׁהִיא בַּגְּלִגּוּל
 הַקּוֹדֵם..... צא
- ו. עֲנִין הַגְּלִגּוּל הוּא חֶסֶד לְיִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שִׁיבֹאוּ כּוֹלָם לְתִיקוּנָם
 הַרְאוּ..... צב
- ז. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי ע"ה מִגְּלָה לָנוּ (תִּיקוּנֵי זוֹהַר ו' נ"ב ב') הַפֶּשֶׁט שֶׁל
 שְׂאֵרָה כְּסוּתָה וְעוֹנֵתָה וְגו', וְאֵין מִי שִׁיבְקֵשׁ מִזֶּה שֶׁהוּא שְׂאֵר
 הַשְּׂכִינָה, כְּסוּתָה זֶה כְּסוּת שֶׁל מִצְוָה, כְּסוּת שֶׁל צִיצִית וְעֵיטוּף
 שֶׁלּוֹ, וְתַפִּילִין שֶׁל יָד, שְׁנֵאמַר בַּה תְּפִלָּה לְעֵנִי כִּי יַעֲטוּף, וְעוֹנֵתָה -
 קְרִיאַת שְׁמַע בְּעוֹנֵתָה, וְאֵם שְׁלֹשׁ אֱלֹהִים לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ לְשִׁכְנָה
 וְיִצְאָה חֲנֹם אֵין כֶּסֶף..... צד
- ח. חִלּוּקֵי הַגְּלִגּוּל אֵי אֲפֶשֶׁר לְעֲמוּד עֲלֵיהֶם..... צה
- ט. אֵלּוֹ עֲסָקוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה, אֵין צוֹרֵךְ לְגִלְגּוּלִים, כִּי אֵין הַגְּלִגּוּל אֵלָּא
 לְהַשְׁלִים חֶסְרוֹן הַתְּשׁוּבָה..... צו
- י. תְּשׁוּבָה אֶחָת יִפָּה מִכַּמָּה גִלְגּוּלִים וּמִיתוֹת..... צז

שכר תוכן הענינים - פרשת צו **ועונש** **ה**

- יא.** כאשר עוסק האדם בתורה נפדה מן הגלגול, כי פדיון הגלגול והגלות הוא תורה לשמה..... צז
- יב.** לפעמים מלבישים את הנפש בחיה ובבהמה טהורה או טמאה, ולפעמים בעוף ובכל החי, הכל לפי העון..... צח
- יג.** מי שמתגלגל בתלמיד חכם ומי בעם הארץ..... צח
- יד.** התלמידי חכמים וכשרים הם ניצוץ ממושה רבינו עליו השלום, ועמי הארץ העזים והקשים הם גלגול של קליפת לילי"ת הרשעה..... צט
- טו.** עונש השלישי שהוא הגלגול קשה יותר משנים הראשונים, שהם תשובה ויסורים, מיתה וגיהנם..... ק
- טז.** לפעמים מתגלגלת הנשמה בדומם, לפעמים בצומח, לפעמים בחי, ולפעמים במדבר, הכל לפי העון בגלגול הקודם, והיותר קשה שבגלגולים הוא גלגול באבן דומם יבש..... קא
- יז.** אם יוכשרו מעשי האדם, הוא עולה ממדרגת אדם עד למדרגת מלאך..... קא
- יח.** כאשר האדם הוא צדיק ועושה מעשים טובים, גם המגולגל שהוא מזדכך ומתוקן על ידו..... קב
- יט.** מי שמתגלגל בדומם יכול להתעלות להתגלגל לצומח רק בזמן ידוע, בד' חדשים אמצעיים של השנה..... קב
- כ.** נשמת בעור אביו של בלעם נתגלגל בצומח..... קג
- כא.** אם היה מגולגל במעט עפר ונטלו העפר לתוך תבשיל ואכלו האדם, עולים ממדרגות דומם צומח חי מדבר ביחד, וכן אפשר להתגלגל במלח שנקרא צומח, ויש מגולגלים גם במים..... קד
- כב.** הצדיק בעת אכילתו מתקן את המגולגלים..... קד
- כג.** טעם שאסור לעם הארץ לאכול בשר..... קה
- כד.** טעם שיש לפעמים אנשים צדיקים אבל יש להם איזה מעשה רע שאינם יכולים ליפרד ממנו..... קו
- כה.** טעם שלפעמים אין הרשעים מתגלגלים, כי הכל לפי העון, אם

ו שכר תוכן העניינים - פרשת שמיני ועונש

- יכול לימרק בגיהנם אינו צריך להתגלגל, כי הגלגול קשה מן הגיהנם..... קו
- כו. רוב בני האדם אינם נמלטים מהגלגול..... קז
- כז. הכרוח מכרח על כל מגולגל ועונשו, כל אותו הזמן של הגלגול שנגזר עליו..... קח
- כח. אם גם בפעם השלישית לא נתתקנה, אין לה תקנה עולמית חס ושלום..... קט
- כט. שער האמונה..... קיא
- ל. גודל העונש למחוסרי אמונה שאפילו צדיק אם אינו שלם באמונה אין לו עולם הבא..... קיב
- לא. נסיון האמונה..... קיג
- לב. מי שכועס על אשתו כשלא עשתה דבר בשבילו, סימן שהוא מחוסר אמונה חס ושלום..... קיד
- לג. מעשה נורא באחד שהיתה לו פרנסה משלושה סוסים..... קיז
- לד. שער התשובה..... קיח
- לה. תשובה עם חרטה..... קיט
- לו. שער הגלגולים..... קכ
- לז. איש אשר ה' בקי בש"ס בבלי ירושלמי ספרא ספרי ותוספתא נתגלגל בדג..... קכז

פרשת שמיני

- א. שער הכשרות..... קכח
- ב. בו יבואר עד כמה צריך להיזהר בעניני כשרות המאכלים..... קכט
- ג. כל האוכל מאכלות אסורות - כל מה שסובל האדם בעולם הזה הוא מפני שלא נזהר במאכלות אסורות. (זוהר חלק ג' דף מב עמוד א')..... קל
- ד. כל האוכל מאכלות אסורות - מטמא נפשו ודנין אותו לאחר

- מיתתו כאדם מגואל, כי הקדוש ברוך הוא גואלו בעולם הזה
 ובעולם הבא (וזהו חלק ג' דף מ"א ודף מ"ב עמוד א')..... קכד
- ה. כל האוכל מאכלות אסורות - מטמא נפשו ונכנסת בו מחשבת
 מינות וכפירה (רמב"ם)..... קכה
- ו. שיער קדושת השבת..... קכז
- ז. והיה ביום הששי והכינו - היראת שמים והפחד של קדושת
 השבת..... קכז
- ח. סיפור נורא מאגרת ששלחה השבת להרב אברהם אב"ן עזרא
 זכרוננו לברכה (הנקרא ראב"ע)..... קכח
- ט. שיער חיבוט הקבר..... קלא
- י. עובדא נוראה מהצדיק הקדוש רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע, אך
 שהחזיר בתשובה לאחד אחר שהראה לו כל עניני חיבוט הקבר
 ועונש בעולם הבא..... קלא
- יא. שיער הגלגולים..... קלה
- יב. סיפור נורא בגלגול של דג וכלב..... קלה
- יג. מעשה נורא שהיה אצל הארז"ל, שגילה גלגול של כלב, ותיקונו
 היה שהציל חיי אנשים רבים מישראל..... קלו
- יד. שיער מזבזבי הדבאים - גודל השכר של מזבזבי הרבים..... קלט
- טו. אברהם אע"ה נקרא "אוהבו", מפני שמיעט בהשלמת נפשו כדי
 שיוכל להרבות כבוד ה' למעט את מורדיו ולהרבות עבדיו ויודעיו.. קלט
- טז. אין זה רצון השם יתברך שהאדם ישלים רק את נפשו, ואת
 אנשי דורו ישאיר אחריו תרבות אנשים חטאים ומכעיסי ה'..... קמ
- יז. המעלה הנכונה שיבור לו האדם הוא להשפיע ולהטיב לזולתו
 תמיד למרות שעל ידי כן ממעט בהשלמת נפשו, רק להגיע
 לתכלית השלימות הוא להיות מן המשפיעים לזולתו..... קמ
- יח. חפץ הבריאה לא תושלם אם ישלים האדם את נפשו לבדו ולא
 ישלים את נפש זולתו..... קמא

- יט.** חפץ הבריאה מחייבת לקנות מדת הבדידות על ידי מידת ההתחברות בחברת בני אדם בסבר פנים יפות שכולם יאהבוהו ויקלסוהו ועל ידי זה יוכל ליקח נפשות בחכמתו להטיב דרכם להשיבם אל ה'..... קמב
- כ.** מי שאוחז במידה זו מראה אהבתו אל ה' ביתר שאת וביתר עז, כי מדרך אוהב את המלך להתאמץ ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו ולהרבות לו עבדים..... קמג
- כא.** גם לאלו שכבר השלימו נפשם מזכם ה' באריכות ימים לטובת זרעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם כדי שיהנו מאורם וישלימו גם הם נפשם..... קמד
- כב.** הגם שעל ידי זה שאין פנאי להתבודד מחמת המטרדות התמידיות בלימוד התלמידים ולהיותו מעורב בין הבריות להכניסם תחת כנפי השכינה ומעכבו להגיע למעלת הנבואה, השם יתברך משלם שכרו שלא יסתר ממנו דבר..... קמה
- כג.** חסרון הזמן שנתהווה על ידי שעוסק בהשלמת נפש הזולת ומעכבו מהשלמת נפשו השם יתברך נותן לו סיפוק שבזמן מועט ישיג השגות רבות ונשגבות יותר מכדי יכולת שכלו..... קמו
- כד.** מפני שאברהם אבינו עליו השלום זכה את הרבים, בחר ה' בזרעו אחריו ושהאומה הישראלית תצא דווקא ממנו..... קמז
- כה.** בגלל שהקדוש ברוך הוא רצה שאברהם אבינו עליו השלום יתקן הנשמות כמ"ש והנפש אשר עשו בחרן לכן לא נתן הקדוש ברוך הוא פרי במנו עד שתקן את כל הנשמות שהיה צריך לתקן..... קמח
- כו.** פעמים רבות האבות ניצולים וחיים רק בזכות התולדות שעתידין לצאת מהם..... קמט
- כז.** נח נקרא צדיק וזכה לשם ותואר צדיק רק מאז שהיה נהוג כאברהם אבינו עליו השלום להוכיח את בני דורו שישבו בתשובה..... קמט

- כח. מן השמים מראים לאדם את מה שצריך לתקן, על ידי שמגלגלין עליו סבל אעפ"י שלא מגיע לו, רק כדי שירגיש בסבלו של הזולת, וידע מה עליו לעשות כדי לתקן ובאיזה אופן ישתדל לתקן. קנ
- כט. העיקר הוא הבטחון. קנא
- ל. תפילה על בנים צדיקים מועלת. קנא

פרשת תזריע

- א. שיער השבת. קננ
- ב. שיער הגלגולים. קנז
- ג. בו יבוארו עניני גלגולים איך שכמעט כל אחד בא בגלגול, ופרטי סדר הגלגולים, וסוד הגלגול, ואיך לתקן שלא יבא להתגלגל עוד הפעם לגלגולים קשים שהיסורים קשים מאוד וקשה מאוד לבא לידי תיקון. קנז
- ד. יש נשמות שמתגלגלים ביהודים, ויש שמתגלגלים בגוים רחמנא ליצלן, ועוד כמה בחינות בגלגול. קנז
- ה. גם מי שלא עסק בפרד"ם שהם פשט רמז דרוש סוד, יחזור להתגלגל כדי לקיים כולם. קנז
- ו. כאשר מתקנת הנפש את מעשיה לגמרי, אינה צריכה עוד לגלגול, ואז הרוח יבא בגלגול כדי לקבל את הנשמה עד שיתתקן הנשמה. קנח
- ז. לפעמים מתגלגלים הנפשות עד אברהם או עד משה רבינו עליו השלום בסוד העיבור. קנט
- ח. לפעמים מתעבר נשמת איזה צדיק עם הגלגול כדי לסייעו בעבודת השם יתברך. קס
- ט. יש שמתגלגלים על עבירה, ויש אחרים על חסרון מצוה, ויש שמתגלגלים לתקן אחרים ולזכותם. קס
- י. מעם שלפעמים רואים איש ואשתו שמתקוטטים במריבות

- ומלחמות, הכל מטעם הגלגולים הקודמים..... קסא
- יא.** **סִיפּוּר נִזְרָא**..... קסא
- יב.** מעשה בשור שהיה מזומן לשחוק..... קסא
- יג.** **שֵׁעַר הָאֲמוּנָה**..... קסד
- יד.** להתחזק באמונה אפילו כשיש לו אשה רע..... קסד
- טו.** גודל מעלת הבטחון..... קסה
- טז.** בעת צרה חס ושלום לא עלינו אין עצה רק לבטוח בהשם..... קסה
- יז.** **שֵׁעַר הַשְּׁבֵת**..... קסו
- יח.** הגאון הצדיק רבי עקיבא אייגר העניש לאיש אחד שבנה בשבת קודש..... קסו
- יט.** **שֵׁעַר מִזְבְּי הַרְבִּים**..... קסח
- כ.** גודל מעלת המזכה את הרבים מש"ס, מדרשים. זוהר הקדוש, ספרי מוסר ועוד, ובכלל זה מי שמדפיס ספרים להזוהר את הרבים, או שנותן כסף להדפיס..... קסח
- כא.** איתא במשנה אבות כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו. - משנתינו באה ללמד, מה רב שכרו של המזכה את הרבים, ומה גדול עונשו של המחטיא את הרבים..... קעא
- כב.** וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה..... קעא
- כג.** משה זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלויה בו, שנאמר (דברים לז. כא) "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל"..... קעב
- כד.** ירבעם חטא והחטיא את הרבים חטא הרבים תלוי בו, שנאמר (מלכים א טו, ל) "על חטאות ירבעם (בן - נבט) אשר חטא ואשר החטיא את ישראל"..... קעב
- כה.** גודל שכרו של המלמד תורה לאחרים, ומזכה את הרבים..... קעג
- כו.** המזכה את הרבים לא יבא לא לידי חטא ולא לידי הרהור..... קעג
- כז.** כל המכנים בריה אחת תחת כנפי השכינה כאילו יצרו ורקמו

שכר תוכן העניינים - פרשת מצורע ועונש יא

- והביאו לעולם..... קעג
- כח.** כאלו בראו..... קעד
- כט.** הרוצה לחיות..... קעד
- ל.** כעוסק בתורה..... קעד
- לא.** המניח צרכי ציבור כאילו לוקח שוחד..... קעד
- לב.** כל טורח הציבור עליו..... קעד
- לג.** שבחן של צדיקים..... קעה
- לד.** הקדוש ברוך הוא ממלא החסרון להעוסק בצרכי ציבור..... קעה
- לה.** גורם הזכות על ישראל..... קעה
- לו.** העוסק בצרכי ציבור שכרו הרבה מאוד..... קעו
- לז.** חבר אני לכל אשר יראוך (תהלים קי"ט פסוק ס"ג)..... קעז
- לח.** אין שיעור וערך לגדול שכר האדם המזכה נפשות ומקרבן לתורה..... קעז
- לט.** מי שמזכה את הרבים לחזור בתשובה בתוכחתו מה גורם לעולם ולנפשו..... קעט
- מ.** בא וראה כמה גדול שכרו של אדם הפועל לחזרה בתשובה..... קפ
- מא.** מה מכריזין על האדם המזכה את הרבים בשמים..... קפ
- מב.** המזכה את הרבים הוא היחסן הכי הגדול בשמים..... קפא
- מג.** זיכוי הרבים שכרה - והיפוכה בלשונות חז"ל. (פ"ה מי"ח)..... קפב
- מד.** גם אם מזכה רק יחיד (באופן שעשה כל מה שביכלתו לזכות את הרבים) נחשב כאילו זוכה את הרבים..... קפג

פרשת מצורע

- א.** שויתי השם לנגדי תמיד..... קפה
- ב.** שעַר הַגִּיהֵנוֹם..... קפה
- ג.** עצות להינצל מגיהנם וגלגולים רעים..... קפה
- ד.** "נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש ואל ילכין פני תבירו רבים"...... קפו

יב שֵׁכַר תּוֹכֵן הַעֲנִינִים - פֶּרֶשֶׁת מְצוּרַע וְעוֹנֵשׁ

- ה.** לזכות לעולם הבא..... קפו
- ו.** כל ישראל ערבים זה לזה..... קפו
- ז.** האם טְעַמַּת טַעַם יִרְאֵת הַשֵּׁם..... קפו
- ח.** מי שהוא בכעס שולמין עליו כל מיני גיהנם..... קפו
- ט.** לדון את כל האדם לכף זכות..... קפו
- י.** נטילת ידיים..... קפו
- יא.** עונש לאחד שמתו שורריו על שחילל שבת קודש..... קפח
- יב.** שֵׁעַר הַגְּלִגְלוֹת..... קפח
- יג.** שֵׁעַר הַשְּׁבֵת..... קצד
- יד.** עונש לאשה בצרעת על שתפרה בשבת, והי' לה רפואה על ידי הרב הקדוש מפרימישלאן זכותו יגן עלינו..... קצד
- טו.** שֵׁעַר מִסִּירַת נַפֶּשׁ..... קצו
- טז.** בא וראה מה שכתב היעב"ץ בס' מגדל עוז, עלית היראה:..... קצו
- יז.** רק לפעול לבד למען הכלל כבר משתלם..... קצט
- יח.** אתה אחראי על כל אחד ואחד מישראל שפנה עורף לה' לתורתו הקדושה ולעמו..... ר
- יט.** שֵׁעַר הַתּוֹכְחָה..... רא
- כ.** שכר המוכיח הוא כ"כ רב שגם אם תשעים ותשע אחוז לא יקבלו דבריו ורק אחוז אחד יקבלו כדאי להחזיק בתוכחתו "הוכח תוכיח את עמיתך וגו' (ויקרא י"ט, ז)..... רא
- כא.** שכר המוכיח הוא כל כך גדול שגם אם יתקשה שלא יקבלו דבריו לא יתייאש ולא יתרפה מלהוכיחו..... רב
- כב.** מוכר חייב להיות סבלן מטבעו וותרן על מידותיו. חייב הוא לדעת לדבר על לבו של קונה ולשדלו בדברים רכים, שאם לא כן לא יוכל להרוויח את לחמו..... רג
- כג.** הסגולה הכי הגדולה לאריכות ימיו של אדם הוא ההתעסקות

- בצרכי ציבור וזיכוי הרבים..... רג
- כד.** מעלת העוסקים בצרכי צבור הגם שלא הועילו ביגיעתם כלום, לא ביטלו זמנם לריק רק ממלאים להם שכרם מן השמים, כאילו עסקו בתורה ומעשים טובים..... רד
- כה.** מי שמזכה את הרבים השם יתברך שומר עליו ועל זרעו בהשגחה מיוחדת שיהיו לברכה בתורה ויראת שמים, וזהו פשט הכתוב כל היום חונן ומלוח זרעו לברכה..... רה
- כו.** שער השבת..... רו
- כז.** מזוהר הקדוש..... רז

פרשת אחרי

- א.** שער הגלגולים..... ריג
- ב.** בספר הגלגולים מובא המעשה ברבי יוסף די ליריינה שהתגלגל בכלב שחור משום שהשתמש בקבלה מעשית קטורת לעבודה זרה..... ריג
- ג.** שער השבת - אחד שלא רצה לסגור המספרה בשבת ונענש על ידי הגאון מברעזאן זצ"ל..... רמז
- ד.** שער התשובה..... ריט
- ה.** מחלל שבת אחד נעשה בעל תשובה גמור..... ריט
- ו.** איש כפרי מחלל שבת שנעשה בעל תשובה על ידי הרב הקדוש שר שלום מבעלו זצ"ל..... רכ
- ז.** איך העניש הגאון מברעזאן איש אחד שבנה ביתו בשבת..... רכב
- ח.** שכר שומרי שבת..... רכב
- ט.** סיפור נורא מגודל שכר "השומר שבת כהלכתו" - הגביר רבי איסר'ל שסגר החנות ככל בחצי היום וכבדוהו משמים בנן קדוש רבינו הרמ"א זי"ע..... רכב
- י.** העונש הגדול לאחד שלא לבש כתונת לבנה לכבוד שבת עד

יד **שכר** תוכן העניינים - פרשת קדושים **ועונש**

- הבוקר..... רכג
- יא.** **שַׁעַר מִזְבְּחֵי הַרְבִּים**..... רכד
- יב.** איך שצדיקי הדורות מסרו נפשם וביטלו מתורתם ועבודתם הק' בכדי להציל ולזכות הרבים שלא יסמו מדרך התורה, ואילמלא עשו כן היו מיליוני יהודים מתפתים לסור מדרך התורה ולרדת לכאר שחת ובגודל קדושתם זכו להציל את כלל ישראל..... רכד
- יג.** הנסיון הכי הגדול שמנסה הקדוש ברוך הוא לרב וצדיק היושב באהלה של תורה הוא שמומין לו הקדוש ברוך הוא הזדמנות להציל את הכלל מרדת שחת ואינו רוצה בטענתו שאינו יכול לבטל מתורתו ועבודתו..... רכד
- יד.** קטע ממכתב..... רכד
- טו.** הצדיק הקדוש רבי הלל מקאלאמייע ויתר לעבור על כל הש"ס כמה פעמים ועל כתיבת חידושים על הש"ס מפני שהיה טרוד להציל את כלל ישראל מרדת שחת..... רכו
- טז.** קטע מכתב הרהגה"צ אבד"ק סערדעהעלי (נכד המחבר) להוצאת ספר הקדוש משכיל אל דל חלק ראשון בפעם הרביעית בעיר טירנוי..... רכז
- יז.** הגה"ק רבי הלל זצוקללה"ה הציל את כלל ישראל בדורו שלא ילכדו ברשת הנעאלאגען..... רכח

פרשת קדושים

- א.** **שַׁעַר הַגְּלִגּוּלִים**..... רכט
- ב.** **שַׁעַר יְרֵאת שָׁמַיִם**..... רלא
- ג.** בו יבואר גודל הענין של לימוד עניני יראת שמים..... רלא
- ד.** יראת שמים של סופר עד היכן מגעת..... רלא
- ה.** כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין..... רלב
- ו.** כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת..... רלב

שכר תוכן העניינים - פרשת קדושים ועונש טו

- ז. מגודל קדושת הרה"ק מצאנו זצוק"ל. רלד
- ח. גדול כח הירא שמים. רלה
- ט. **שַׁעַר עוֹלָם הַבָּא**. רלו
- י. בו יבואר מה נקרא עולם הבא, ומי יזכה בו, ומה יכול האדם לעשות שיזכה לעולם הבא, ומעשה נורא מאחד איך שזכה לעולם הבא. רלו
- יא. רוצה לזכות לעולם הבא. רלו
- יב. האם אתה יודע איך מכבסים כביסה. רלו
- יג. מה עושים ערב שבת אחר המקוה. רלו
- יד. אלף שנים יהיה עולם הרוב. רלט
- טו. **שַׁעַר עוֹלָם הַבָּא**. רלט
- טז. קמן מאימת בא לעולם הבא. רלט
- יז. רשעי ישראל אין להם עולם הבא. רמ
- יח. **שַׁעַר הַעֲבֻשִׁים** - בו יבוארו מחז"ל ש"ס בבלי וירושלמי העונשים והיסורים הנוראים המעותדים על האדם העובר על דברי חז"ל, ה' ירחם. רמג
- יט. ג' דברים מקצרין ימיו ושנותיו של אדם. רמג
- כ. גודל עונש עון הנדרים. רמד
- כא. **שַׁעַר מִזְבְּי הַרְבִּים**. רמה
- כב. גודל השכר של המורה דרך למזכי הרבים. רמו
- כג. גודל המצוה לזכות את הרבים על ידי ספרים. רמו
- כד. זאת התורה אדם כי ימות באהל. רמו
- כה. זאת התורה אדם - האדם הוא בבחינת ספר-תורה. (בספרים) רמו
- כו. המזכה את הרבים בתוכחה להחזירם בתשובה - הגאולה תלויה בו. רמו
- כז. הטובות הגדולות הבאים על המזכים את הרבים בדברי תוכחה. רמט

- כח.** יזכה למחיצת פנחס המקנא..... רנ
- כט.** כל המרבה כבוד שמים וממעט על ידי כן בכבודו, כבודו מתרבה..... רנב
- ל.** הגר"א מבאר שמי שעוסק בזיכוי הרבים בתוכחה נוטל את כל המצוות של המוכח עד סוף כל הדורות לחלקו..... רנג
- לא.** זיכוי הרבים היא הוכחה לעבודת השם יתברך באמת..... רנד
- לב.** כשאדם אוהב את מלכו משתוקק גם לאהבהו על כל בני מדינתו..... רנד
- לג.** על ידי זה שהוא מזכה הרבים יוצא ידי חובת הערבות..... רנה
- לד.** מי שאינו מזכה את הרבים אין חייו חשובים חיים..... רנה
- לה.** כשאדם רוצה לצאת ידי חובתו בעבודת השם יתברך - הוא רק על ידי זיכוי הרבים..... רנו
- לו.** זוכה לקיים מצות ואהבת את ה"א על ידי זה שדורש דברי כיבושין ומחדיר אהבת ה' כבריות..... רנו
- לז.** כל מה שמתקן יותר נפשות זוכה בזכויות רבות יותר..... רנו
- לח.** כל הזכויות שמזכים את הרבים נוקפין ונלווים למזכה הרבים..... רנו
- לט.** כל מי שמרחם על המסכן ומחזיר לו נפשו מחשיב לו הקדוש ברוך הוא כאילו ברא אותו..... רנח
- מ.** אלקנה זכה לבן כשמואל מפני שזיכה את הרבים..... רנח

פרשת אמור

- א.** שעַר שְׂמִירַת עֵינַיִם - רסא
- ב.** השכר והעונש כשמירת עינים..... רסא
- ג.** שעַר מִזְבְּי הַרְבִּיִם..... רסד
- ד.** עסקני ציבור - פרנסי הדור..... רסד
- ה.** כל פרנס שמטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים הוא ככל פושעי ישראל בגופן שיוורד לגיהנום לדורי דורות..... רסד
- ו.** כל פרנס שמטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם..... רסה

שכר תוכן העניינים - פרשת אמור **ועונש** יז

- ז.** פרנס המתגאה על הציבור בחינם הקדוש ברוך הוא בוכה עליו בכל יום. רסח
- ח.** פרנס המתגאה על הציבור בחינם אין הדעת סובלתו. רסח
- ט.** אזהרה לדיין שיסבול את הציבור כאומן הסובל את היונק. רסח
- י.** ההנהגה הרבנות לא ניתנה כדי לשרור על הציבור רק לעמוד ולשרתם. רסו
- יא.** המנהיגות והפרנסות על הציבור צריך לקבלה גם בתנאי שקללו ויבזו אותו בגללה. רסו
- יב.** שזכות אבותם מסייעתם. רסז
- יג.** הסייעתא של העוסקים בצרכי ציבור להוציא לפועל מעשיהם היא מצד זכות אבות. רסז
- יד.** משה רבינו ע"ה נענה מכח זכות אבות. רסז
- טו.** להמנות פרנס על הציבור צריך להיות גם בר אבהן שזכות אבותיו תסייעו. רסח
- טז.** וצדקתם עומדת לעד: רסח
- יז.** אין לפרנס להתגאות על הציבור. רסח
- יח.** עצם המינוי להיות פרנס ועוסק בצרכי ציבור סגולה לעשירות. רסט
- יט.** כל פרנס שמנהיג את הציבור בנחת זוכה ומנהיגם לעולם הבא. רסט
- כ.** כל מי שנתמנה פרנס על הציבור ונמצא נאמן תפילתו מתקבלת. רסט
- כא.** כל המתמנה פרנס על הציבור נמנה יחד עם כל הגדולים - פרנסי הדור. רסט
- כב.** ר' חגי כשהיה ממנה פרנס היה נותן לו ספר תורה בזרועו. ע"ר
- כג.** הראשים ובעלי השררה חובתם להשתדל אצל המלכות עבור העם. ע"ר
- כד.** אין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו עוונותיו. ע"ר

יח שכר תוכן העניינים - פרשת בהר ועונש

- כה. זכות אבות קיימת לדורות ולדורי דורות..... רעא
- כו. כמה גדול שכר הדיינים המרודים עם הציבור..... רעא
- כז. כמה גדולה היא מעלת העוסק בצרכי ציבור..... רעא
- כח. הכופה את חבריו לעשות מצוה הוא כמו שהוא בעצמו עשה המצוה..... ערב
- כט. הנמפל לעושי מצוה הוא כהעושה מצוה..... ערב

פרשת בהר

- א. פתיחה..... רעג
- ב. יהודי בלי יראת שמים בלי אהבת השם אינו שוה כלום..... רעז
- ג. מיד שהחכם יושב ודורש דברי תוכחה ומחאה מכפר הקדוש ברוך הוא לעוונותיהם של ישראל, שנאמר "ולא תשא עליו חטא"..... שב
- ד. כל ישראל ערבין זה לזה..... שז
- ה. לפי רוב הפרסום השכחה רבה..... שכב
- ו. שערי הערבות - סימן א'..... שכו
- ז. צדיק גמור ונקי באמת, ועובר על כל עבירות שבתורה..... שכז
- ח. התשובה שישב לו הבית דין של מעלה..... שכמ
- ט. כל ישראל ערכים זה לזה..... שכמ
- י. על ידי חיוב הערבות הוי כאילו חטא הוא בעצמו..... של
- יא. כל נשמות ישראל נכנסו בברית הערבות..... של
- יב. אפילו צדיק שלם ימצא בבית דין של מעלה טריליוני טריליונים עבירות שאי אפשר לספרם..... של
- יג. אם מוחזין אז נפטר מחיוב עונש על עבירת חבריו..... שלב
- יד. כל שהשפעתו יותר מרובה מחשיבין לו יותר עוונות..... שלד
- טו. מי שיש בידו למחות ולא מוחה..... שלה
- טז. סיפור נורא ומבהיל מהחפץ חיים זצ"ל..... שלה
- יז. שכר גדול להמוחים..... שלו

פרשת בחוקותי

- א. שיער הערבות על שכר זעזעש - סימן ב'..... שלז
- ב. בו יבואר שחייב הערבות הוא מכל אחד אחד מבני ישראל על כל אחד ואחד מבני ישראל..... שלז
- ג. הערבות מחייבת עונש על כל אחד ואחד מישראל גם כשרק יהודי אחד עובר עבירה, וגם כשרק אחד מהן בלבד חוטא, כולן נענשין כדברי הילקוט על הפסוק בפרשת יתרו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו' וגוי קדוש" (שמות יתרו) וזה לשונו:..... שלח
- ד. אם עבר אדם מישראל עבירה נפרעין ממנו ומכל העולם כולו מכת חיוב הערבות שנכנסו כל אחד ואחד מישראל על כל אחד ואחד מישראל וכדברי הגמרא שבועות..... שלח
- ה. גם כשאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהן נענשין בעוונות האבות והזולת מכת דין חיוב הערבות שנתחייבו אחד על השני וכדברי הגמ'..... שלח
- ו. על כל מצוה יש מ"ח בריתות של ערבות, של ת"ר אלף וג' אלפים ותק"נ - לדעה אחת נעשה כל אחד ערב גם כן על ערבותו של השני..... שלט
- ז. על כל אחד ואחד מישראל לדאוג ולפעול ששום ישראל לא יחטא מפני כשישראל אחד חוטא אינו יכול לומר אתי תלין עווני הוא, ומה איכפת לכם כי כולם נענשים שעל ידי כך מתעורר עוונם של כולם..... שלט
- ח. על הנגלות - העבירות שנעשות בגלוי והכל יודעים ורואים - נעשו ישראל ערבים זה על זה כבר בקבלת התורה ונתמשכנו זה על זה..... שמ
- ט. עצם קבלת התורה היתה בערבות אחד על חבירו..... שמ
- י. כל החיוב עלינו למחות בעוברי עבירה מחמת הערבות - על

כ **שכר** תוכן העניינים - פרשת בחוקותי **ועונש**

- העבירות הגלויות שכרתו ברית ומשכנו עצמנו זה על זה בסיני..... שמא
יא. תועלת הערבות הוא שיוכיח את חברו ביודעו שגם הוא ייענש
 על עבירת חברו..... שמא
- יב.** כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה..... שדמ
- יג.** מנהיג קהלה נענש על עוונות כל אחד מקהלתו, והרב של העיר
 על כל אחד ואחד..... שמה
- יד.** וכן הוא בגמרא שבועות ד"כל ישראל ערבים זה בזה" ונענשין על
 עוון חברו הוא רק כשיש בידם למחות ולא מיחו..... שמו
- טו.** אלו הם דברי האור החיים הקדוש לפרש הכתובים בפרשת
 נצבים על פי דברי חז"ל (בשבת נ"ד): שהעונש על הערבות הוא לפי
 מדת ההשפעה במחאה..... שמו
- טז.** על הנגלות לנו ולבנינו לבער הרע ואם לא נעשה בהם דין יעניש
 את הרבים..... שמח
- יז.** משעברו ישראל נענשין על הגלוי אחד על עון חברו..... שמח
- יח.** החיוב במחאה ותוכחה להלכה ובאחרונים..... שמח
- יט.** הא דאין ערבות ואין נענשין על הנסתרות הוא רק הציבור, אבל
 הדיינים והממונים נענשים גם על הנסתרות..... שמט
- כ.** גם על קיום מצות עשה שחברו יקיים ויעשה המצווה ג"כ ערבים
 זה לזה..... שנ
- כא.** על ידי הערבות מקיים כל אחד מישראל כל התרי"ג מצוות וזה
 בעצם ההוכחה על זה שנתחייבו בערבות על העובר על התורה.
 וזהו מה שפירש בעל הפני יצחק בפרשת נצבים על הפסוק
 הנסתרות..... שנא
- כב.** נענשים על זה שאין מוחים לכבוד ה' ותורתו, מפני שהרי
 במציאות על כבודו הפרטי כל אחד מוחה, ונוצרת מענה על
 כבודי לא מחיתם ועל כבוד בשר ודם מחיתם..... שנב
- כג.** לענין עונש עבור ערבות - לימוד הלכות אין הבדל בין עירות,

כא שבר תוכן העניינים - פרשת בחוקותי ועונש

- וכל ישראל במקירה אחת נסקרים ונענשים..... שנג
- כד.** העובר עבירה יחד עם חבריו ושב על עונו וחבירו לא שב, מי ששב אינו נענש על עוון חבריו, ומי שלא שב נענש גם על עון חבריו הגם שחבירו כבר שב על עוון זה מכח דין ערבות..... שנג
- כה.** בכלל חיוב הערבות היא לימוד הלכות לידע איך להתנהג ולא לעבור על האיסורים והדינים המבוארים..... שנג
- כו.** מלבד זה שבני ישראל נתערבו זה על זה נתבקשו עוד ערבות, הערבות שנתנו בני ישראל בקבלת התורה שיקיימו וישמרו את התורה הם העוללים ויונקים..... שנה
- כז.** וכן מצינו בילקוט רות שהקטן נענש בעוון אביו..... שנו
- כח.** וכן מצינו בתנחומא כשאחד לוקה כל הדור לוקה גם המף הנשים והגרים..... שנו
- כט.** "לעברך בבית ה' אלקך. ובאלתו אשר ה' אלקך כרת עמך היום" (נצבים כט, יא)..... שנו
- ל.** בנינו ערבים - כשאין ללוה לשלם מי נתפס הערב..... שנו
- לא.** גם על הקטנים נתחייבנו בערבות ואם אין הגדולים מוכיחים את הקטנים נענשין על ידיהם וכמו שאמרו במדרש..... שנה
- לב.** מגיל הבר מצוה חלה חובת הערבות והחובה עליו גם על יהודים אחרים לפעול שילכו בדרך ה'..... שנה
- לג.** גם המתים ערבים על עון שפיכות דמים..... שנמ
- לד.** גם באיסור ובדבר של דרבנן שייך ערבות כל ישראל אחד על חבריו להרבה דעות..... שנמ
- לה.** בדור המבול היו הרבה צדיקים כמו נח, ונמחו במבול מפני שלא הוכיחו..... שם
- לו.** הערבות לטובתינו למען קיום העם..... שם
- לז.** שעד הערבבות על שבר ועונש - סימן ג'..... שסא

כב שֵׁכַר תּוֹכֵן הַעֲנִינִים - פֶּרֶשֶׁת בַּחֻקוֹתַי וְעוֹנֶשׁ

- לח.** גם הנשים הן בכלל חיוב הערבות על מה שהן נצטוו, נענשות אם לא מיחו בבִּעְלֵיהֶן, כמו שנענשה אשת רבי חנינא בן תרדיון, וגם בניו הקטנים נתפסים בעון אבותם רחמנא ליצלן..... שסא
- לט.** האשה שיש בידה למחות ואינה מוחה נענשת בעוון זה..... שסג
- מ.** בנים קטנים נענשים עבור עוונות אבותיהם רח"ל..... שסג
- מא.** אשתו מתה בעבור עוונות בעלה רח"ל..... שסד
- מב.** בנים מתים כשהן קטנים בעבור עוונות האב רח"ל..... שסד
- מג.** בנים מתים בעון ביטול תורה רחמנא ליצלן..... שסד
- מד.** בעת פקודה פוקדים עון אבות על בנים רחמנא ליצלן..... שסד
- מה.** החטא מאבד הבנים והבנות..... שסה
- מו.** בנים קטנים נגזזים בחייהן בעון אבותם רחמנא ליצלן..... שסה
- מז.** על ידי עוונותיו הבן מת רחמנא ליצלן..... שסה
- מח.** העוסק בדבר עבירה אשתו מתה במגיפה רחמנא ליצלן..... שסו
- מט.** תלמידי חכמים בניהם מתים בקטנותן ועוונותיהם מתכפרים בעולם הזה רחמנא ליצלן..... שסו
- נ.** גם דנין את האדם על זה שבניו מתו בחייו, רחמנא ליצלן..... שסו
- נא.** תחת עבירה שעבר נוטל הקב"ה אחד מבניו רחמנא ליצלן..... שסז
- נב.** הקטן נענש בעוון אביו..... שסז
- נג.** גם המִּפְּ הַנְּשִׁים והגרים נענשין כשהזולת חוטא..... שסז
- נד.** גדולים לוקין על ידי הקטנים..... שסח
- נה.** שֵׁעַר הָעֵרְבֻת זֶה יִצְלָת נַפְשׁוֹתָ - סימן ד'..... שסט
- נו.** דין ערבות בישראל שנשתמד..... שעב
- נז.** קריאה נוראה לקיום התורה והמצוות שהמנהיגים יוכיחו בענין שבת תפילין מזוות טהרת המשפחה צניעות ועוד, כי מה בחיי שעה אפילו בכמה ספיקות מחללין שבת וכו' (וכשלו איש באחיו).
והעונש הגדול אם לא יוכיחו..... שעג

- נח.** חיוב הערבות.....שעה
- נט.** הקדוש ברוך הוא בוכה בכל יום על חורבן הדת - אשרי מי שיגדר גדר בעד כרם ה' צבאות בית ישראל.....שעה
- ס.** גודל החיוב לחזק את הדת ולהוכיחו בשכר ועונש מפני הערבות המוטלת עלינו.....שעה
- סא.** אם ישראל אחד חוטא וכולם נענשים.....שעה
- סב.** בכל דרכיך דעהו וגו', רוצה לומר באותן הדרכים שהוא מתנהג בענייני עצמו צריך להתנהג בענייני שמים.....שעה
- סג.** דין החמור לעתיד כשחבירו נענש ומת בעונו, הוא ידרש דמו.....שעה
- סד.** עיקרי יסודי התשובה.....שעה
- סה.** איך החלפתי בעולם חולף, עולם עומד לעד לעולם, איך נמשלתי כבהמות נדמית, והלכתי אחרי יצרי כסוס כפרד אין הבין ותעיתי מדרך השכל.....שעה
- סו.** בהתמדתו על עבירה נעשית לו כהיתר ונחשב למשומד.....שעה
- סז.** אין שום תירוץ על החטאים, כי השם נתן היכולת לכבוש היצר.....שעה
- סח.** האנשים אשר לא הניחו על ראשם תפלין מעולם הם הנקראים פושעי ישראל בגופם, ועונשם חמור מן העובר פעם אחת על חייבי כריתות ומיתות בית דין.....שעה
- סט.** ויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים ולא ויתר על עון בטול תורה.....שעה
- ע.** לפי גודל המצוה יגדל עונש.....שעה
- עא.** עונש המבטל המצוה, שהוא בכלל ארור רחמנא ליצילן.....שעה
- עב.** כמה מצוות עשה מבטל מי שאין לו תפלין ומזוזה.....שעה
- עג.** סדר מצות קידושין וחופה ככוונה.....שעה
- עד.** נוסח קצר לומר לפני החופה.....שעה
- עה.** נוסח לשם יחוד לפני קידוש.....שעה

כד. **שכר** תוכן העניינים - מפתח השערים **ועונש**

- עו. סדר הקידוש.....שפט
 עז. אמירה לפני אכילת סעודת שבת קודש.....שצ
 עח. שכר גדול להמוחים.....שצב

מפתח השערים

- א. שער האמונה.....קיא - קסד
 ב. שער יראת שמים.....רלא
 ג. שער מזכי הרבים.....קלט - קסח - רכז - רמה - רסד
 ד. שער מסירת נפש.....קצו
 ה. שער השבת.....קכו - קנג - קסו - קצד - רו - רטז
 ו. שער התפלה.....עו
 ז. שער שמירת עינים.....רסא
 ח. שער הכשרות.....קיט
 ט. שער הערבות.....שכו - שלז - שסא - שסט
 י. שער התוכחה.....רא
 יא. שער העונשים.....רמג
 יב. שער חיבוט הקבר.....קלא
 יג. שער הגיהנום.....קפה
 יד. שער הגלגולים.....עב - פט - קמו - קלה - קנו - קפח - ריג - רכט
 טו. שער עולם הבא.....רלו - רלט